

Броніслав Панасюк

**Людина,
природа і Всесвіт**
/Розгадки таємниць/

Монографія

Видавець
Київ – ПАРАПАН – 2008

ББК 87+20.1

П16

*Рекомендовано до друку кафедрою макроекономіки
та державного управління Київського національного економічного університету
(протокол № 11 від 04.06.2008 р.)*

Рецензенти:

В.М. Свінцицький, доктор філософських наук;

Р.І. Тринько, доктор економічних наук;

П.Г. Шевченко, кандидат біологічних наук.

Панасюк Б.Я.

П16 Людина, природа і Всесвіт: Монографія. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2008. – 460 с.

ISBN 978-966-8210-57-0

Вперше в країні здійснено дослідження природничо-наукової складової в гуманітарній сфері науки. Здійснено проєкцію відомих і доповнених власними спостереженнями автора особливостей життєдіяльності деяких комах на реальну життєдіяльність людини.

Розглядаються теоретичні і прикладні аспекти побудови громадського суспільства, здійснення регулюючих процесів управлінської діяльності. Вводяться деякі твердження про роль держави в людському суспільстві під кутом зору законів природи, сфокусованих з принципів організації особин тваринного світу.

Для науковців, студентів і широкого загалу читачів.

ББК 87+20.1

*Дослідження і написання праці виконувались на кафедрі макроекономіки
та державного управління Київського національного
економічного університету.*

Видано коштом Благодійної організації

“Центр практичної філософії”

Президент А.В.Толстоухов

Усі права захищені. Будь-яке несанкціоноване відтворення цієї книги чи розділів, розміщення в базах даних, розповсюдження через електронні, механічні, звукові чи інші засоби, а також реалізація без письмового дозволу автора заборонені відповідно до чинного законодавства.

© Б.Я. Панасюк, 2008

© Центр практичної філософії, 2008

© Видавець ПАРАПАН, 2008

ISBN 978-966-8210-57-0

Слово до читача

З давнини людство намагається дізнатися про основи принципів своєї життєдіяльності та відносин з навколишнім середовищем, осмислюючи природу і процеси, які в ній відбуваються. Найперше людина придивляється до тваринного світу, до конкретних особин, вивчаючи їх від простих механічних до складних біологічних процесів. Щодо гуманітарної сфери, то вона до цього часу була здебільшого відірвана від природничої складової в аспекті загального погляду на явища світу.

Глобалізаційні процеси, які останнім часом супроводжують людську цивілізацію, а також реальні кліматичні зміни в природі настійно вимагають від людини вирішення складних задач щодо адаптації до нових і незвичних умов. Подібне зумовлене ще й тим, що людина не тільки все частіше і частіше зустрічається з явищами, які їй не відомі, – вона ще й не знає, як поводитись у процесі організації своєї життєдіяльності. Саме за таких умов невизначеності нерідко виявляється, що людина знає про себе набагато менше, ніж про тваринний світ взагалі й окремі особини зокрема.

У цьому контексті треба відмітити, що за останні роки в Україні академічні наукові установи і вищі навчальні заклади взяли напрям на посилення досліджень природничо-наукової складової в гуманітарній сфері науки. Особливо цінним є започаткування подібних фундаментальних досліджень у системі вищої школи, що має за мету озброїти новими знаннями молоде покоління, якому доведеться жити і працювати, пристосовуватися й адаптуватися до новітніх природничо-суспільних умов.

Дослідження професора Б. Панасюка, результати якого викладені в праці “Людина, природа і Всесвіт”, є одним із перших у вітчизняній практиці фундаментальних досліджень періоду переосмислення ряду стереотипів минулого, які намагаються започаткувати вивчення природничо-наукової компоненти в гуманітарній сфері.

Не буде перебільшенням сказати, що багато досліджень і їх результатів, особливо в культурі, економіці та науці, втрачається через недостатню практику спілкування з зовнішнім світом, яка є критерієм істини, закликаною до того, щоб зрозуміти непізнану природу, частиною якої є сама людина. Відомо, що істина як філософська категорія є правдиве та вірне відбиття дійсності у свідомості людини, критерієм якої, в кінцевому підсумку, стає практика, тобто буття, як воно проявляється в живій та неживій природі. Нема сумніву, що всі суспільні процеси, які відбуваються в людському суспільстві, неодмінно знаходять те чи інше пояснення в природі.

Треба визнати обгрунтованим, що проведені дослідження проектують явища природи, в самому широкому їх розумінні, на людське суспільство, на сучасну цивілізацію. Подібну проекцію авторові вдалося част-

ково дослідити на окремих представниках живої природи, зокрема на медоносних бджолах, мурашках та інших представниках тваринного світу. Автор у своєму дослідженні дотримується єдності матеріальної і нематеріальної природи, чим підтверджує ту ідею, що спеціалізація в матеріальній сфері розповсюджується і на духовне життя людства.

Можливо, такі дослідження допоможуть під іншим кутом зору подивитися на людину як на частину живої природи, яка, проте, ще продовжує підпорядковуватися своїм штучно виробленим законам. Автор у своїх роздумах відкидає тиск різних умовностей та неприродних законів, які своєю пристойністю сковують поведінку людини, ховають її дійсну природу, і вона продовжує жити під покровом ілюзій та самообману.

Характерною особливістю досліджень, викладених у пропонованій праці, є постановка завдання щодо здійснення проєкції відомих і доповнених власними спостереженнями особливостей життєдіяльності деяких комах на реальну, в широкому аспекті, життєдіяльність людини. Автор ставить перед собою, можливо, трохи амбітну, але похвальну ціль: вивчити навколишнє оточення людини; усвідомити можливість існування паралельних цивілізацій на планеті Земля; перейняти досвід розумних живих істот для практики людини; поставити на наукову основу споконвічні заклики до шанування всіх живих істот; знайти хоча б початок шляху до формування базису для розумного співіснування людини і решти тваринного та рослинного світу. Цінність дослідження набуває нового забарвлення в сучасних умовах реальних процесів кліматичних змін.

Подібні цілі в дослідженнях виправдовують себе в тому, що сучасна ситуація щодо майбутнього людської цивілізації на планеті Земля, через глобальне потепління, сильно вплине на зміну життя людини, яке все більше стає далеко не передбачуваним. Через переміни клімату на нашій планеті багато сучасних тварин і рослин, що оточують людину, зникнуть. На зміну їм з'являться інші, які займуть величезні території, а тому про такі трансформації бажано знати наперед. Для своєї роботи автор використав життєдіяльність тих представників тваринного світу, які з'явилися на нашій планеті до появи людини і майже незмінно продовжують відстоювати своє існування.

Людині треба багато чого про себе знати, щоб розважливо використовувати такі знання в практиці життєдіяльності власного перебування на планеті. Відповідно до законів Всесвіту, воно тимчасове і вимагає постійного вивчення зовнішнього середовища для комфортного життя людини, а це означає, як вважає автор, що доведеться вдосконалювати культуру, звичаї, соціальні норми, релігійні вірування і багато іншого. Саме через такі духовні цінності людина, з часу появи на Землі, постійно шукає можливості пристосування до законів Всесвіту.

Знайомлячись із пропонованим дослідженням, переконуєшся, що автор намагається підняти завісу, зробивши хоча б малу щілину, щоб людина могла заглянути в безодню невідомого. Основна ціль праці – допомогти прийдеш-

нім поколінням здолати хоча б невеличкий відрізок шляху до пізнання себе й оточуючої природи та заглянути у Всесвіт. У монографії простежуються досить багато спірних трактувань. Адже автор звертається не тільки до матеріального, але й до духовного світу, аналізує розмаїття людських думок, піддає їх практичному осмисленню для поглибленого вивчення і розуміння.

Є всі підстави вважати правомірним авторський підхід щодо твердження про закономірність дій законів природи на людське суспільство. Досліджуючи об'єктивні закони природи, яким підпорядкована життєдіяльність таких особин тваринного світу, як мурашки, медоносні бджоли та інші, автор розглядає теоретичні і прикладні аспекти побудови громадянського суспільства, здійснення регулюючих процесів в управлінській діяльності, а також вводить деякі твердження про роль держави в людському суспільстві під кутом зору законів природи, сфокусованих із принципів організації особин тваринного світу.

Правомірним і науково обґрунтованим є висновок вченого про те, що людина, як і інші представники тваринного світу, об'єктивно схильна до колективної життєдіяльності. Подібно до мурашки чи медоносної бджоли, як показує дослідник, людина наодинці гине. В той же час людина, гадає автор, ще не знайшла ефективної колективної життєдіяльності ні у виробничій сфері, ні в особистому житті, ні у взаємовідносинах особистостей. Про це свідчать складності, наявні навіть у розвинутих країнах, а також спотворені форми колективної діяльності, що насильно впроваджувалися в ХХ ст. Автор справедливо доводить, що в управлінській діяльності треба дотримуватися принципів того, що кожна людська особистість має займатися тією справою, яку вона виконує найкраще відповідно до своїх природних здібностей.

У чому особливість авторського вибору? Можна вважати його правомірним у декількох аспектах: розглядувані комахи, зокрема, мурахи і медоносні бджоли, – найбільш працелюбні на планеті; вони дивовижно і неперевершено вміють підпорядковуватися встановленим правилам; живуть серед нас і незалежно від нас; самостійно виживають у неймовірно складних умовах; їхня “цивілізація” з'явилася раніше за людську і є більш життєздатною. Крім того, подібне скупчення в одному місці особин, які організовують на високому рівні свою життєдіяльність, за винятком людини, важко знайти у величезному тваринному світі нашої планети.

Дослідник намагається пояснити, хоча б наближено, об'єктивну закономірність злагодженої роботи як мурашок, так і медоносних бджіл, щоб надати практичні рекомендації для людини. Адже дивовижно, що ці комахи виконують роботи, виробляють продукти, які людина не може збагнути, відтворити чи повторити. На підставі своїх роздумів дослідник приходять до переконання, що в кінцевому підсумку буде підтверджено підпорядкування діяльності досліджуваних ним особин дивовижній загальній системі законів Всесвіту.

Автор навіть допускає реальну можливість існування у комах елементів розуму, який формується і контролюється законами Всесвіту. Хоча подібна думка ще не має під собою наукових основ, а проведені відомими світовими вченими експерименти ще потребують перевірки й осмислення, роздуми і твердження автора, також, як і думки інших, мають право на існування. Пізнання людиною самої себе дозволить їй використовувати в практичній діяльності вимоги законів природи, дотримуватися нормативів відносно оточуючого середовища, в розбудові громадського суспільства і держави, в справі управління всіма сферами людської життєдіяльності.

**А. Толстоухов,
член-кореспондент АПН України,
доктор філософських наук, професор**

Принципы свои я вывел
не из своих предрассудков,
а из самой природы вещей.
Монтескье

Вступ

Розпочинаючи виклад моїх природничих досліджень, хотілося б повідомити читачам, що я був віддалений від природничої науки, але якась сила і внутрішня потреба повернула мене на дослідницьку ниву у сфері її величності Природи – джерела істини. І це не випадково адже “Свобода исследования ...не есть принуждение, а скорее потребность”.¹

Не буде перебільшенням якщо сказати, що багато досліджень і їхніх результатів, особливо в культурі, економіці і науці втрачають через недостатню практику спілкування з зовнішнім світом, яка є критерієм істини, щоб зрозуміти непізнану природу, частиною якої є сама людина. Відомо, що істина, як філософська категорія, є правдиве і вірне відбиття дійсності в свідомості людини, критерієм якої в кінцевому підсумку стає практика, тобто буття і як воно проявляється в живій та неживій природі. Всі суспільні процеси, які відбуваються в людському суспільстві, неодмінно знаходять те чи інше пояснення в природі, у тому числі в тваринному світі.

Проведені дослідження в цьому напрямі фокусуються на проекції явищ природи в самому широкому її розумінні на людське суспільство, сучасну цивілізацію. Подібну проекцію вдалося частково здійснити на деяких представниках живої природи, таких як медоносні бджоли, мурашки й інші представники тваринного світу. Економічна наука здебільшого була відірвана від природничої складової загального погляду на світоглядні явища. Адже суцільна спеціалізація в матеріальній сфері розповсюдилась і на духовне життя людства. Епоха тоталітаризму і капіталістичні ринкові відносини поставили науку поза філософією і мистецтвом, перевівши працю вченого на вузьку цехову спеціалізацію. Вчений перетворювався із цільної в однобічну мислячу істоту, він позбавлений можливості побачити, почути і насолоджуватися продуктом своєї праці в цілісній красі.

Належного вивчення в подібному аспекті ці представники тваринного світу ще не знаходили ні в наукових, ні в художніх творах. Можливо, вони допоможуть під іншим кутом зору подивитися на людину, як частину живої природи, але підпорядковується своїми штучно виробленими законами. Я дотримуюсь істини, що закони благопристойності не являються законами для мистецтва і науки, а тому в процесі наукових досліджень дається більше про-

¹Шиллер Ф. Собр. соч. в семи томах. – М.: Изд. худ. лит., 1957. – Т. 6. – С. 251.

стору людській природі, відкинувши тиск різних умовностей та законів, які пристойністю сковують поведінку людини, скривають її дійсну природу і вона продовжує жити під покровом ілюзій та обману. Через це поведінка людини з часом не поліпшується, а навпаки, погіршується і з цього приводу можна навести слова Шіллера “чем основательнее узнаю свет, тем беднее становится мой запас карикатур”.²

У дослідженнях можна рухатися без послідовності, дотримуватися якихось уже відомих напрямів, але “Подлинный же светочь, ... может дать нам лишь истолкование природы”.³ У нашому дослідженні основна увага зосереджена на комах, зокрема медоносних бджолах і мурашках. Біологічний розвиток комах широко досліджують вчені, про особливості цих тварин писали знамениті філософи і літератори, нині розширюється описовий характер комах. Характерною рисою філософських і літературних вправ у цій царині є те, що думки тільки зароджуються, а тому біологічні риси комах автори намагаються подати в художньо-фантастичній формі.⁴

У своїх філософсько-практичних дослідженнях я їду іншим шляхом: ставиться завдання здійснити проєкцію відомих і доповнених власними спостереженнями особливостей життєдіяльності деяких комах на реальну, в широкому аспекті, життєдіяльність людини. Основна ціль – вивчення навколишнього оточення людини; можливість існування паралельних цивілізацій у тваринному світі на планеті Земля; перейняти досвід розумних живих істот для практики людини; поставити на наукову основу споконвічні заклики до шанування всіх істот тваринного світу; знайти хоча б початок шляху до формування бази-су для розумного співіснування людини і решти тваринного світу.

Кожен дослідник, приступаючи до праці пізнання законів природи і суспільства, напевне завжди наперед усвідомлює “що не може людина збагнути чину, під сонцем учиненого!”⁵ і в міру своїх сил прагне здійснити певну роботу та своєчасно припинити, адже всього дослідити не дано будь-кому із землян. Людина постійно буде вивчати непізнане, але, мабуть, ніколи не пізнає істини Початку і Кінця, що являється потужним зарядом духу її творчості: “лишь непонятное и таинственное влечет к себе, все же расшифрованное и понятное перестает обладать притягательной силой и низводится человеком до своего уровня, до уровня обыденности. ... Полное познание Непознаваемого обозначало бы конец эволюции, конец жизни во Вселенной, конец Вселенной, потому что, если цель достигнута, то стремиться некуда...”⁶

²Шиллер Ф. Собр. соч. в семи томах. – М.: Изд. худ. лит., 1957. – Т. 6. – С. 516.

³Бэкон Ф. Соч. в двух томах. – М.: “Мысль”, 1977. – Т. 1. – С. 285–286.

⁴Вербер Б. Муравьи. – “Рипол Классик”, 2006. – 348 с.

⁵Біблія. Екл. 8(17).

⁶Клизовский А. Основы миропонимания новой эпохи., 2-е изд. – Рига: “Виеда”, 1991. – Т. I. – С. 200.

На запитання, чому за об'єкт дослідження із всіх комах взято медоносних бджіл та мурашок, можна відповісти таким чином: життя цих тварин настільки схоже на життєдіяльність людини, що тільки вони спроможні допомогти здійсненню проєкції природничих законів та процесів на людське суспільство в цілому і окремі його особини; їхнє життя майже в усьому надзвичайно дивовижне і зрозуміле, але однозначно і загадкове для людини; дослідження їхнього життя та досягнення при цьому хоча б якоїсь уяви про появу та зникнення цих дивовижних істот, їхню роль на планеті Земля пролле багато світла на сутність людини так як вона про себе майже нічого не відає.

Людина у своїй життєдіяльності найбільше схожа на мурашок і медоносних бджіл. Навіть у негативних рисах людство схоже на комах про що досить слушно сказав англійський філософ Бертран Рассел, що він не знає “ни одного живого суцтва, за исключением разве что насекомых, которые отличались бы большей неспособностью учиться на собственных ошибках, чем люди”.⁷ Сучасна ж ситуація щодо майбутнього людської цивілізації на планеті Земля, через глобальне потепління, яке сильно вплине на зміну життя людини, треба визнати далеко не передбачувана. Через зміну клімату на нашій планеті багато сучасних тварин, як і рослин, що оточують людину, зникнуть, а на їхню зміну з'являться інші, які займуть величезні території. Історія існування і пристосування до різноманітних зовнішніх умов багатьох представників тваринного світу дає підстави думати, що своє місце у нових умовах займуть як бджоли, так і мурашки, а тому досконале вивчення всіх сторін їхнього життя людині не завадить.

У цьому контексті в дослідженні розглядаються проблеми пояснень, з урахуванням відомих істин щодо розвитку природи стосовно природничих законів еволюції і генетичної спадковості, з науково-критичним осмисленням життєдіяльності та місця в еволюції природи медоносних бджіл, мурашок і проєкцією цих процесів на людину. Наука ще не підійшла до відповіді на запитання про вміння і практичну можливість жити так, як це на спроможні медоносні бджоли чи мурашки. Хто їх навчив, який вчитель, чи це діалектика природи чи інстинкти, генетична спадковість чи рефлексии, а може це Вищий розум? Подібного виключати не можна. Якщо людина дасть відповідь на таку архіважливу проблему, то лише тоді вона хоча б трохи пізнає себе.

Багато філософів і дослідників сходяться до думки, що Всесвітом правлять Творчі Сили Космосу, єдині Боги – Сутності, які існують у Космосі. Більшість дослідників, включаючи і наше дослідження, дотримуються думки, що Першопричина або Велике Невідоме назавжди залишиться як абстрактне Начало. До нього людині треба тільки постійно наближатися через пізнання природи, створюючи таким чином невичерпне джерело енергії для розвитку людської цивілізації. В результаті своїх досліджень лікар за професією, а в кінці життя,

⁷В поисках смысла. – М.: Олма-Пресс, 2004. – С. 20.

після шестидесятирічного віку, видатний вчений-економіст Кене зробив висновок, що “Все подчинено в этом мире законам природы: люди одарены достаточным разумом, чтобы постигнуть эти законы и соблюдать их...”⁸

Людині треба багато чого про себе знати, щоб розважливо використати в практиці життєдіяльності своє перебування на планеті Земля відповідно до вимог законів Всесвіту, а це означає, що прийдеться змінити культуру, звичаї, соціальні зрізи і багато іншого. Людина з часу появи на землі постійно шукає можливості пристосування до законів Всесвіту через релігію, звичаї, традиції, культуру. Скажімо, в одних країнах досить довго оплакують померлих, а в інших, переважно на Сході, з цього приводу навіть радіють. Чиї звичаї кращі або вірні, яких доцільно більш шанувати? Чому, скажімо, нам не дотримуватися настанов святого письма “Сын мой! над умершим пролей слезы... день или два, для избежания осуждения, и тогда утешься от печали”.⁹

Автор буде надзвичайно задоволений, якщо йому вдасться підняти завису хоча б у невеличку щілину, щоб людина могла заглянути в безодню невідомого. Можливі якісь мої недостатньо виважені висновки чи вислови будуть викликати справедливую критику, яку я покійрно сприйму, але це дозволить відкинути все надумане і зупинитися на істині, що дозволить науці рухатися далі для пізнання вищої сутності. Невідомого навколо людини не початий край, адже саме у своїй різноманітності природа черпає свої сили – в ній співіснує все від занадто поганого до найкращого, від страхітливого до заспокійливого, адже одноманітність – це кінець розвитку.

Потреба звертатися не тільки до матеріального, але і духовного світу вимагає наявність розмаїття в людських думках, філософському осмисленню, яке не стільки шокує, як потребує поглибленого вивчення. Хто може спокійно пройти повз таких думок “В каком-то уголке мирового пространства кружится и летит комочек мировой грязи, называемый земным шаром; на его поверхности копошатся, кружась и летят вместе с ним, миллиарды и миллиарды живых козявок, порожденных из него же, в том числе двуногие, именуемые себя людьми; бессмысленно кружась в мировом пространстве, бессмысленно зарождаясь и умирая через мгновение по законам космической природы, они, в то же время, движимые теми же слепыми силами, дерутся между собой, к чему-то неустанно стремятся, о чем-то хлопочут, устраивают между собой какие-то порядки жизни. И эти-то ничтожные создания природы мечтают о смысле своей общей жизни, хотят достигнуть счастья, разума и правды. Какая чудовищная слепота, какой жалкий самообман!”¹⁰ Подіб-

⁸Кэнэ Ф. Избранные экономические произведения. – М.: Соцэкгиз, 1960. – С. 363–364.

⁹Библия, Сир 38 (16, 17).

¹⁰Мачехин А.Е. В поисках смысла. – М., 2004. – С. 228.

не заставляє звертатися до Вищого Розуму, щоб хоча б наблизитися до якогось упорядкованого розуміння, що діється на планеті Земля.

Виклад наукових результатів, в ряді випадків, можливо, вимогливий читач бажав би бачити дещо кращим. Щось тут заперечувати не слід, а лише відповісти словами Шіллера “Содержание никогда не выигрывает от красоты изложения”.¹¹ В думках про природу, особливо людину, здебільшого ми продовжуємо керуватися почуттями. Мені хочеться хоча б трохи відійти від чуттєвих емоцій заради наближення досліджень до свідомості та розумового осмислення реальності природи, що вимагає просити у читачів вибачливого ставлення до деяких вільностей у судженнях. Щоб мої думки не здалися занадто далекими від істини, довелось шукати підтримки в авторитетів, думки яких наводяться в дослідженні.

Україна стала на шлях цивілізованого розвитку в умовах кардинально складних природних і глобалізаційних процесів, а тому не зайвим буде довідатись про потаємне, непізнане, що дозволить українському народові, поряд з народами світу, хоч трохи пізнати себе, мов у дзеркалі, серед барв природи, щоб причепуритися, вирушаючи в далеку дорогу, до фізичної і духовної свободи. Ще не відомо, до чого призведе оспівана пропагандою суцільна глобалізація людської цивілізації, а ще більше таємничого несе зміна природних параметрів.

Здобувши незалежність після багатовікових духовних і фізичних поневірянь, країна стоїть перед життєво важливою необхідністю докорінних соціально-економічних і духовних перетворень. У цей доленосний час кращі та далекоглядні сили вітчизняної інтелігенції вважають своїм найпершим обов'язком проникнути в глибинну суть новацій суспільного життя, пізнати скриті рушійні сили і їхні об'єктивні закономірності. На перше місце, як засвідчує світова практика, виступають проблеми філософії природи і суспільного розвитку “мы неизменно уважаем природу, потому что не можем не уважать правду”.¹²

Основна ціль дослідження допомогти прийдешнім поколінням здолати хоча б невеличкий відрізок шляху до пізнання себе і оточуючу природу та заглянути у Всесвіт. Читач довідається, що на допомогу я кличу філософію, науку та практику з природи і людського суспільства. Я старався дотримуватися правила: перше, писав про те, що досліджував на прикладі людей, бджіл і мурашок; друге, скрізь посилаюсь на думку інших дослідників, яких підтримую і не підтримую; третє, даю власні наукові, філософські та популістські судження, посилаючись на власні дослідження і думки інших вчених. У дослідженні існує чимало посилань на канони релігій, але я дотримувався думки Ф. Ніцше “В сущности, между религией и настоящей наукой нет ни средства, ни дру-

¹¹Шіллер Ф. Собр. соч. в семи томах. – М.: Изд. худ. лит., 1957. – Т. 6. – С. 361.

¹²Там само. – С. 393.

жбы, ни вражды: они на разных полюсах”.¹³ Розгортаємо велику книгу природи.

Порой в великой книге тайн природы
Мне удастся кое-что прочесть.
У. Шекспир

I. Вічна і таємнича природа Всесвіту

Мир – это сфера, центр которой повсюду,
а окружности нет нигде.
Б. Паскаль

1.1. Цінності Всесвіту – матеріальні?

Споконвічна боротьба матерії і духу, матеріалістів та ідеалістів все більше і більше наближає людину до кардинально нового розуміння матеріального і нематеріального світу. Всесвіт, частиною якого є природа планети Земля, невичерпне джерело знань для людини. Все, що вона знає, чим користується, як поводить ся й організовує свою життєдіяльність взято із реалій навколишнього середовища, але лише те, що їй вдалося помітити і, головне, зрозуміти. Природничі науки поступово лише наближаються до можливого пояснення походження всіх запозичень із природи людськими цивілізаціями, але вивчення їхнього взаємозв'язку та його пояснення ще не систематизовані і знаходяться в ембріональному стані. Складається відчуття, що людина остерігається, як всього нового, не пізнаного, про що стримується нерідко висловитися, але навіть і про те, що уже стає зрозумілим. Цивілізації гинуть, зникають надбані досягнення науки, але людина знову і знову черпає з природи знання про себе, знаходить правила і норми для практики в усіх сферах своєї діяльності та поведінки з навколишнього середовища. Найперше, чого людина хотіла б дізнатися, так це про взаємозалежний зв'язок матеріального і нематеріального у Всесвіті. Залежність, обумовленість одних явищ від інших, далеко не влаштувалась, серед яких людина ще і залишається безпорадною.

У цьому контексті треба визначитися з відношенням до віковичної боротьби між ідеалістичним і матеріалістичним вченнями. Ідеалістичне вчення, представниками якого є Платон, Прокл, Лейбніц, Шелінг, Гегель, стверджує наявність духовного першоджерела, незалежно від людської свідомості. В його основу, як відомо, покладено розуміння існування світового розуму чи

¹³Мачехин А. В поисках смысла. – М., 2004. – С. 290.

світової волі, як єдиної духовної субстанції – ідеалістичний монізм. Матеріалістичне вчення, представниками якого є Демокрит, Епіку, Бруно, Галілей, Бекон, Гоббс, Спіноза, Гельвецій, Дідро, інші протилежне ідеалістичному і виходить з того, що світ матеріальний, а матерія первинна, вона ніким не створена, існує вічно, свідомість же і мислення – властивість матерії. Між цими вченнями за первинність ідеї йде постійна віковична боротьба, але не закінчується і об'єктивно вона не може визначити переможця. Основна причина полягає в тому, що не може самостійно існувати ні ідеалістичне, ні матеріалістичне вчення, так як не можна доказати, що світ матеріальний чи нематеріальний, духовний. Треба кардинально змінити думку про світобудову і тоді стане зрозумілим, що існує матеріальний і нематеріальний світ, як дві субстанції, які взаємодіють за межами свідомості людини, незалежно від того будемо ми це визнавати чи ні.

Наперекір твердженню І. Ньютона: “Фізико, бійся метафізики” сучасна наука вже підійшла до тієї межі, коли стало можливим кардинально змінити думку про свідомість і світобудову, про мислення і фізичні явища. Свідомість, мислення – категорія метафізична, душа живої матерії відноситься до категорії теології, або як кажуть схоластичної метафізики, а все інше матеріальне. У Всесвіті вони, ці категорії, існують як духовна і матеріальна субстанції. Мислитель і філософ Микола Руденко явища духовної і матеріальної субстанції трактує таким чином: “...думка не є матеріальною ...це духовне поле у Всесвіті... Саме в ньому швидкість руху перевершує швидкість світла у вакуумі ...у безліч разів”. Можна вважати, що саме величезна швидкість у духовному просторі є основою зв'язку у Всесвіті, куди вмонтоване також нематеріальне тіло живих організмів планети Земля, у тому числі і її величності людини.

Виявляється дивовижний і складний щодо розуміння, але простий у практичній дії, зв'язок матеріального і нематеріального світу здійснюється через хвилі духовної інформації. Вчений стверджує, що фізичного апарату не було і ніколи не буде, який би сприймав хвилі духовної інформації із Всесвітнього простору, але “...цей апарат давним-давно існує – він називається живою істотою. Будь-якою істотою: комахою, рослиною чи навіть людиною. А всесвітнє духовне поле земляни споконвіку називають Святим Духом. Він є невичерпним джерелом всякого життя й людського мислення... процес мислення слід виводити з матерії – і в людині, і в самому Всесвіті”.¹⁴ Саме ці думки можуть бути покладені в розуміння існування взаємозв'язку матеріального і нематеріального, будови і дії інформаційної системи Всесвіту (ICB).

Матеріальний і нематеріальний світ управляється через Інформаційну систему Всесвіту (ICB). В основі її функціонування лежать постійні імпуль-

¹⁴Газ. Дзеркало тижня. – 2003. – 25 січня. – С. 13.

си хвиль у духовному безмежному просторі, які сприймаються живою і неживою природою на планеті Земля. У свою чергу, жива і нежива природа посилає через ІСВ власні інформаційні параметри про своє становище, яка обробляється і посилається назад у конкретні адреса, тобто тим, хто очікує і сприймає дану інформацію. Подібний обмін інформацією не припиняється споконвічно а ні на мить, за допомогою імпульсів хвиль зв'язок діє постійно, миттєво, являючи собою цілісну, всеохоплюючу систему. Це і є вищі сили, найбільший розум Всесвіту, який у розумінні сучасної людини є Бог. Цілком доречно допустити, що безмежний невидимий простір Всесвіту – є Дух; інформаційна система Всесвіту, як цілісна система – є Бог; людина ж, як витвір Вищих сил, – є син Божий, син людський і частина людства знає його як Ісуса Христа.

Інформація із Всесвіту йде до кожної людини, але не всі її можуть належно сприймати і зрозуміти. Найбільш освічені люди, які з запалом і пристрасстю налаштовуються на хвилі інформаційної системи, одержуючи ту чи іншу інформацію, повідомляють про неї іншим і стають, таким чином, генераторами геніальності. Деякі філософи і вчені стверджують, що це відбувається як випадок, але найбільш справедливо віддати пальму першості все-таки особливому природному стану людини, її пристрасі і запалу, які допомагають прийняти інформацію, без чого не буває великих полководців, філософів, поетів, вчених, державних діячів, артистів. Всі вони з запалом та пристрасстю мислили і таким чином налаштовували своє нематеріальне тіло на інформаційну систему Всесвіту, одержуючи ті геніальні думки, які конкретна особина здатна сприйняти, освоїти і подати іншим людським особинам. Саме для цього природа наділила людину свідомістю, так як подібного в природі серед тваринного світу не зустрічається. Отже, якщо говорити про випадковість всіх геніальних думок, то це не що інше як здатність конкретної людини, бо не кожна людина здатна на таке, сприйняти ту чи іншу геніальну інформацію.

Цілісній ІСВ системі однаково підпорядковані як далекі світи, планети, зокрема Земля, Місяць і інші; рослинний і тваринний світ планети Земля та її нежива природа, мікроби і молекули; народження і розмноження, смерть світів, планет, людей і тварин; поява нових цивілізацій, планет, рослин і тварин та вищої їх форми – людини. Все зумовлено потужною об'єктивною залежністю, хоча, на перший погляд, не завжди, а для багатьох ніколи, не помітною. Більшість людей давно помітила, що кожен має якусь залежність від якоїсь сили і назвала це щось “долею”, “наперед визначеного” та іншими епітетами. Проте нікому не вдається пояснити закономірності, при якій людина від дня зачаття до смерті, а її духовне тіло і після фізичної смерті, знаходиться під впливом вищих сил, які діють через інформаційну систему Всесвіту.

Ще з часів міфології про боротьбу Зевса з титанами проповідувалось, що людина складається з двох начал: доброго – духу, душі та злого – фізичного тіла. В такому розумінні утверджувався звичай володіти фізичним тілом, приборкувати його, як це проповідували релігії, бо тільки так можна визволити душу з тілесних пут, дати їй свободу мислення і віри.

Уже в цей стародавній період вважалося, що душа після смерті йде в пекло, де відбувається над нею суд, після цього, очистившись, душа повертається на землю і вселяється в нове тіло, щоб спокутувати гріхи попереднього життя. Такі вірування дотримувалися думки, що душа людини весь час вмирає і відроджується з метою подальшого вдосконалення. В той же час душа того, хто прожив своє життя чесно і доброзичливо, поєднується з Всесвітнім духом уже назавжди і не повертається до земного життя для страждань.

Цікавий приклад можна навести з української дійсності. Впродовж 350–400 років і до цього часу через фізичне і духовне рабства, перебуваючи під владою сусідніх держав, майже всі або більшість українських пращурів наносили різноманітну шкоду один одному, щоб вижити. Процеси протистояння і нанесення шкоди різного виду передаються із покоління в покоління через інформаційну систему Всесвіту (ICB). Подолати суцільну зневагу одного до іншого українця не так просто, оскільки цього потребуються зміни декількох поколінь людей. Буде боротьба, особливо духовна, важка і виснажлива фізична, але яка закінчиться успішно для української нації.

Сучасна людська цивілізація мовби змирилася з невідомим, бо навіть наука почала тільки догадуватися, на відміну від попередніх своїх тверджень, що оточуюча живі організми фізична матерія у Всесвіті відіграє незначну роль і її надзвичайно мало. Наука має відомості про те, що на звичайну речовину, до якої людина звикла у повсякденному спілкуванні з нею, припадає тільки 4 % всієї маси Всесвіту, невидима нематеріальна маса складає – 29 %, а 69 % маси Всесвіту припадає взагалі на якусь таємничу темну енергію. Таким чином, всі наші відомості про навколишній світ ґрунтуються на деякому, далеко поверховому, вивченні 4 % Всесвіту, а решта 96 % його маси до цього часу взагалі недоступні для дослідження, залишаючись тайною із тайн. Чи не там знаходиться так званий потойбічний світ та інші паралельні світи людських цивілізацій.

Мабуть, саме в цьому і полягає причина через яку людина ніяк не може довідатися про свої витоки: що відбувалося з людиною, або краще з її нематеріальним тілом, до народження і де вона знаходиться та чи дійсно вона існує в принципі, після її відходу в інші світи, про що ніхто не здатен довідатися. Людина з дитинства привчається до матеріального, адже коли діти плачуть – їм дають соску-пустушку і вони вірять, що вживають харч, забезпечуючи всі свої життєві потреби, хоча в дійсності це не так. Саме тому до-

рослі люди віддають перевагу у своєму житті здебільшого не духовному, а матеріальному. За матеріальні блага людина віддає або здатна віддати все. Звідси істина – людей утримує в покорі не кий, не закон, не мораль, не віра, а лише щось матеріальне, що засвоєно з молоком матері, бо нематеріального вона з дитинства ще не розуміє, а доросла уже не розуміє.

Природа була і залишається назавжди непізнаною, хоча різноманітність живої і неживої природи напрочуд дивовижна. Більша частина основ Всесвіту, як ми бачимо на прикладі його структури, від людини утаємничена і вона пізнає лише невеличку частину різноманітних відносин матеріального тіла людського організму і навколишнього матеріального середовища – цих двох частин єдиного цілого. Недостатні тонкощі спостереження, короткий вік людини і навіть людської цивілізації не дозволяють встигнути пізнати всієї різноманітності змін природи та зрозуміти “початок і кінець” всього суцього.

Саме про це писав Гельвецій “Но почему человеческий разум, просвещенный наблюдением, не смог до сих пор дать ясное определение, ...отчетливое и подробное описание жизненного начала? Потому, что это начало еще ускользает от самого тонкого наблюдения”.¹⁵ Після окремих випадків, типу НЛО та ще багато іншого, людина здебільшого інтуїтивно усвідомлює, що навколо неї вирує життя, але воно знаходиться в середовищі, 96 % якого для людини невідоме, хоча вона в ньому живе і вмирає. Здебільшого досить рідкі випадки, коли трішки піднімається завіса до таємниці таємниці, хоча навіть побаченого чи відчутого людина не здатна належним чином зрозуміти.

Скажімо в океанських водних просторах наводять страх на все живе акули, акули-молоти, кити, але і на них є сили перед якими вони ніщо. Австралієць Сід Роллз розповів, що він став свідком в океані, коли акулу поглинула якась невідома маса. Нирець погрузився на певну глибину і поруч, на тій же глибині, помітив акулу. Раптово під нею з’явилося якесь пульсуюче темно-коричневе чудовисько з бахромою на краях. Величезна чотириметрова акула на мить завмерла, ніби від холоду чи страху, а невідома “маса” поволі доторкнулась до акули і грізний володар океану без щонайменшого пручання погрузився в тіло чудовиська, яке зразу ж зникло в глибині океану. Для людини дивина замішана на жаху, а для світу океану це була звичайна річ, коли невідомі диковинні для людини живі організми полюють на інші. Мабуть, на глибинних океанських просторах це було звичайним явищем, але людина його просто до цього часу не помічала.

Про таке чудовисько було відомо з далекої давнини, передавалось у легендах моряків, але нікому, хто його бачив зблизька, не вдавалось залишитись у живих. Знову випадок відкрив якусь таємницю, над якою ще довго

¹⁵Гельвецій. Соч. – М.: “Мысль”, 1974. – Т. 2. – С. 71–72.

буде думати людина. Уже сім десятиліть в одному з англійських озер шукають якесь чудовисько Ненсі, навіть вдалося зробити фотографії силуету величезної живої істоти у воді, немовби є і очевидці, які бачили істоту. На цьому все закінчується, тайна природи не відкривається, що є прикладом мізерної можливості людини пізнавати таємниці взагалі на планеті Земля, а що вже вести мову щодо просторів Всесвіту.

Серед рослинного світу подібне також існує і це можна побачити з рослиною Діонея, яка своїм ароматом приваблює мурашку, її лапки приклеюються до листочка смолою і два листочки неможливо закриваються і мурашка в їхніх обіймах розтворюється на сік. У навколишньому середовищі, яке оточує людину, якщо уважно спостерігати, можна побачити, а в океані та безмежному Всесвіті важко, здебільшого практично неможливо, і тільки в цьому різниці, хоча скрізь вирує дивовижний Світ.

Матеріальний світ, відомий людині, не такий уже, як ми переконалися, і великий, достається він людині важко, адже саме через нього йдуть кровопролитні війни, знищуються народи, гинуть держави і все для здобуття куска хліба насущного, одягу і даху над головою. В той же час все матеріальне, заради чого ведуться баталії в житті людини відіграє занадто мізерну роль з погляду Всесвіту, але все-таки дорослі, мов діти, які тягнуться до соски, так вони до матеріального блага. На цій мізерній матеріальній основі кінець кінцем будується життєвий фундамент для людської цивілізації, формується її політика і культура. Над складним своїм, мов обкраденим, становищем людина постійно замислюється, але щось вдіяти так і не вдається.

Постійний пошук фундаментальних цінностей своєї життєдіяльності приводить людину до потреби усвідомлення своєї сутності, свого буття. Коли ж людина збагне власну внутрішню сутність, пізнає своє "Я", в ній просипається її духовність і вже на перше місце висувається принципово інша, а саме духовна потреба, якій підпорядковується все матеріальне. Устремління до самоусвідомлення "Я" спрямовується на пізнання себе через: перше, зняття інобуття предметів і отождолення їх з собою; друге, відчуження самого себе і відчуття свою предметність та наявність буття.

Духовність людини не може бути половинчатою, її або немає, або проявляється в повній мірі і являється визначальним фактором для всього оточуючого. Яким чином? Уже науково доказується, що існує паралельно матеріальний і духовний світ: духовне, яке проявляється в культурі в її широкому розумінні, ставить у залежність до себе все матеріальне; матеріальне тяжіє до матеріального, а в людському вимірі це виступає у вигляді матеріальних благ, багатств, щоденних потреб у харчах, одязі та житлі. Якщо таку проблему висвітлювати відносно людської формації, суспільства та його розвитку в динаміці, а також конкретної особи, то виходить ось що.

Духовне – притаманне всім етапам розвитку цивілізації, але на низькому рівні окремих народів проявляється обмежено. Якщо матеріальне проявляється зовні, то духовне становить внутрішню сутність людини, а тому у кожної людини свій внутрішній світ, своя внутрішня духовність, яка є основою життя людини і проявляється різноманітними формами людського буття. Людина продовжує боятися невідомого, навіть дослідники мають справу переважно з матеріальним світом, обходячи стороною нематеріальну його сторону. В той же час філософська думка постійно стверджує, що “мы ощущаем, мыслим и стремимся, потому что помимо нас существует еще нечто иное”, закликаючи до сміливості, оскільки “кто недостаточно смел, чтобы перейти границы действительности, тот никогда не завоеует истины”.¹⁶

Духовність, сила духу кожної людини проявляється і зважується у скрутні періоди її фізичного життя. Про непереборну силу духу, духовності ми можемо зрозуміти з життя М. Островського, прототипу Павла Корчагіна, із його твору “Як закалялась сталь”. Повністю лежача молода людина, в якій відмовили ноги, руки й очі, мала таку непохитну духовність, яка дозволила йому перебороти безліч перепон і знайти в собі сили, щоб з чистого листа, без літературного досвіду, продиктувати повість, якою захоплювалися люди різного віку декількох поколінь. Подібних прикладів не так багато, але вони яскраво характеризують особливість духовності людини, бо це був не фанатизм, а сила внутрішнього духовного стану живої природи. Подібні приклади знаходимо у різних релігіях, де проявляється сила духу для відстоювання своєї віри.

Духовне тіло стійке і постійне, воно ніколи не зникає, матеріальне ж тіло не стійке, воно безпорадне і зникає, коли людина закінчує своє земне життя. Якщо духовність людини довгий час підпорядковується позитивним чи негативним рисам, то вона вперто дотримується засвоєних тих чи інших переконань, а для їхньої зміни в ту чи іншу сторону, потребується декілька поколінь людей. Для прикладу можна згадати, що в рабстві перебували різні народи, але тільки українці були не тільки і не стільки у фізичному, як у духовному рабстві. Доброзичливі сусідні народи потужно вплинули на духовний світ українця і полонили його надовго: мовою, культурою, навіть звичаями. Найважчим і довготривалим є духовне рабство через що з нього треба виходити століттями, в той час як з фізичного значно швидше.

Адже духовне рабство у турків, поляків і росіян всмоктувалось українцем з дитинства разом із молоком матері, йому прищеплювалась чужа мова, культура, традиції та історія. Все, що з дитинства засвоюється практично не можна позбутися за життя людини, для цього потребується, як ми уже говорили, зміни поколінь. Відомо, як важко багатьом українцям після 1991 р. позбутися свого минулого: матеріально вони втратили все, що придбали в ми-

¹⁶Шиллер. Собр. соч. в семи томах. – М.: Изд. худ. лит., 1957. – Т. 6. – С. 283–284.

нулому, і все поступово забувається, залишається тільки гіркота, а ось внутрішній духовний стан не змінюється, його не позбулися, душа постійно поглидає в минуле і туди ж тягне фізичне тіло.

Матеріальне – неодмінно притаманне всім етапам розвитку людської цивілізації, хоча найбільш яскраво воно проявляється і майже повністю переважає на низькому рівні розвитку того чи іншого суспільства. Суспільні формації і окремі особини на своєму низькому рівні розвитку, через не розвинуту свідомість, в основному борються за матеріальні блага та збереження життя. Членам такого людського суспільства чи всієї цивілізації, не до культури, не до духовного розвитку, вони застосовують грубу силу для поліпшення своїх матеріальних благ: добування харчів, захисту від зовнішнього впливу погоди і живих різноманітних організмів. Добування їжі залежить від рівня розвитку таких цивілізацій і народностей. У процесі ж їхнього розвитку способи боротьби за виживання змінюються, але вони ніяк не поліпшуються на краще, а стають більш витонченими, хоча від цього не менш жорстокими, вишуканими і підступними, бо мета залишається єдиною – добування харчів, одягу, житла.

Відоме всьому культурному світові пушкінське “Я помню чудное мгновенье – передо мной явилась ты...”, як “геній чистой красоты”. Через роки геній чистої краси виглядав із матеріальної точки зору не зовсім привабливо “В полутемной комнате в старом вольтеровском кресле, повернутом спинкой к окну, сидела маленькая, сморщенная, как печеное яблоко, древняя старушка в черной кацавейке, белом гофрированном чепце, с маленьким личиком...” Володарка такої зовнішньої характеристики Анна Керн (Півторацька) походженням з України. Вона в юності не була зовні занадто красивою, щоб полонити всіх, хто з нею зустрічався – від російського імператора Олександра I та поета зі світовим ім’ям О. Пушкіна до простого, нічим не примітного, другого свого офіційного чоловіка. Однак, духовний зміст жінки, який, доторкнувшись до свідомості генія, зумів висвітлити із глибин людської сутності “генія чистой красоты”, якою захоплюється освічене людство. Це вже не матеріальне, яке на поверхні, а внутрішнє, суто духовне єство, що ми можемо спостерігати в нашому повсякденному житті, та його прояви в кожного безмежні.

Про існування нематеріального тіла, його основну роль у тілі людини, свідчить ось який приклад. Коли людина фізично і духовно знесилена, коли вона тяжко хвора і її матеріальне тіло уже не сприймає ні харчів, ні нажитого багатства, ні всього навколишнього середовища, то вона просить легкої класичної музики:

*Любезные друзья, не надо шума,
Но пусть ласкает нежная рука*

*Чуть слышной музыкой мой дух усталый.*¹⁷

Один із відомих діячів періоду Помаранчевої революції 2004 р. в Україні захворів на страшну хворобу, докладаючи великих зусиль, він виликувався, але, за його твердженням, основну роль у спасінні відіграла класична музика, якої бажало його єство. Не матеріальне, а саме духовне тіло людини сприймає якусь інформацію через звуки, лагідні й проникливі, яких словами передати ніхто не здатен. Тому сама музика, звичайно не вся, а класична, написана геніями, зв'язує людську душу зі світом, звідки звуки музики прийшли, приносячи фізичному тілу людини, рослини, тварини необхідну космічну енергію.

У цьому контексті людство постійно ставить перед собою запитання: що важливіше в людині – душа чи її матеріальна частина? Філософія і наука переважно дають відповідь, що, звичайно, душа. Духовність (моральність) з глибин давнини молодості планети Земля і появи на ній людини унормовувалась її фактичними звичаями, які практикувались відповідно до потреб зовнішнього природного середовища і характеризувалась рівнем у досягненні істини, добра та краси. Таким чином, духовність, тобто моральність, людини характеризує стан її духовного тіла, який може здійснюватися як у сторону поліпшення, так і погіршення. Поліпшення чи погіршення духовності (моральності), як початкового стану появи людини, в подальшому залежить від рівня економічного життєвого становища суспільства та кожного її члена.

Це доказывается з усіх поглядів, а з практичного навіть у тому, що матеріальній убогості легко допомогти, а убогості духовній занадто важко, а здебільшого просто неможливо. В реальній обстановці складається так, що одночасно духовні і матеріальні потреби вирішити практично неможливо, бо духовність передеє матеріальності. В той же час треба повністю розмежувати духовні потреби від соціальних, оскільки духовне виховання і вирішення соціальних питань мають понятійні і часові відмінності. Якщо духовне становище йде попереду матеріального, то соціальне, навпаки, після матеріального. Соціальні потреби розглядаються таким чином: після досягнення відповідного рівня матеріального розвитку забезпечуються певні соціальні блага суспільства, а в подальшому суспільство приступає до вирішення більш складних своїх проблем, а саме тих, які стосуються зміцнення духовності кожного суб'єкта і суспільства в цілому, задоволення якісної потреби у цій сфері.

Все це відповідає канонам, що у Всесвіті існує два беззначальних Начала: Дух і Матерія, позитивне і негативне, біле і чорне, чоловіче і жіноче. Найбільш дивовижним, цікавим, значущим і в той же час таємничим є те, що саме в людині концентрується Дух і Матерія, жіноче і чоловіче, позитивне і негативне. Дослідник В. Міцик, посилаючись на висновки французь-

¹⁷Шекспир У. Полное собр. соч. в восьми томах. – М.: Искусство, 1959. – Т. 4. – С. 215.

зьких вчених, пише, що “Всесвіт мав три ключових періоди творення, і людина виникла із зоряного пилу та базових елементів його творення. Виявляється, людина вагою в середньому 70 кілограмів має сім кілограмів водню, 45,5 кілограмів кисню, 12,5 кілограмів вуглеводів, 2,1 кілограми азоту, 1 кілограм кальцію, 700 грамів фосфатів.”¹⁸

Мабуть, саме через це можна не піддавати сумніву, що народження людини, як і будь-якої живої істоти, є одночасним народженням Мікрокосмосу, який увібрав у себе всі елементи Макрокосмосу, а це є ознакою того, що вона живе і розвивається згідно з його невблаганними законами. Саме вислів “не хлібом самим живе людина, але всім тим, що виходить із уст Господніх”¹⁹ свідчить про існування матеріального і нематеріального, що саме ці дві понятійні категорії існують у людини, що основа у Всесвіті – Дух і Матерія.

У принципі людина не може змінити своєї сутності, оскільки її душа, психіка і свідомість відносяться до загальноприродних і позаісторичних категорій, в яких зберігаються загальнолюдські цінності минулого, сучасного та майбутнього. Саме через них, поряд з людською свідомістю, але незалежно від неї, передається вся духовна спадщина минулого майбутнім поколінням. Згадаймо, як через декілька століть після 1654 р., українці відтворили в 2004 р. на Майдані у Києві та інших містах країни духовну спадщину непокори зверхності, відстоювання волі і свободи своїх славних пращурів князівської, козацької і гетьманської доби. Свідомість українців спотворювалась, але цінності нації зберігаються в етнічних глибинах людини і за певних умов проявились. Зауважимо, що національні цінності можуть зберігатися постійно, але проявлятися і передаватися здатні при наявності здорової свідомості.

У той же час треба усвідомити, що коли людина є прообразом Макрокосмосу, то вона виключно власними силами може і зобов’язана перетворити, а вірніше, відтворити, свій Дух, як частину Всесвіту, в образі і подобі вищих сил, які у людському розумінні є Бог – отець і Святий Дух, перетворившись у сина Божого, сина Людського. Лише при такому розумінні своєї сутності людина за короткий період фізичного життя здатна створити собі позитивну чи негативну карму, яка буде її супроводжувати в усі етапи свого розвитку, стати подобою вищих сил і творцем свого щастя, стати сином Божим, сином Людським. В іншому випадку, виконавши свою функцію продовження життя роду, стати добривом у фізичному світі та терпіти муки в послідуючих своїх еволюційних етапах, повертаючись щоразу на грішну Землю для вдосконалення.

¹⁸Буття українців: Матеріали науково-практичної конференції-презентації. – К.: Вид-во “Сталь”, 2005. – С. 13.

¹⁹Біблія. 5М. 8(3).

Найперше, щастя – це духовне вдосконалення, задоволення потреб духовної частини тіла людини. Для кожної людини тіло – це матеріальне, воно тимчасове і не основне, а коли задовольняється духовне тіло, яке вічне, то це і є щастя для конкретної людини. Щастя – чи воно має матеріальну основу чи духовну? Чоловік і жінка побралися, мають дитину, але, прийшовши додому, жінка не готує щось на кухні, вона купила в магазині ковбасу і пельмені, все це залишила і тягне чоловіка до ліжка, дитині наказала вчити уроки. Після ліжка вони влітають куплені в магазині пельмені і їм добре, вони нічого іншого не хочуть. Інше, чи може хвора людина бути щасливою і є відповідь, що, може, якщо вона знайде творчу працю, яка задовольнить її духовну потребу. Двоє людей, чоловік і жінка, не надають перевагу матеріальним потребам свого тіла, щоб гарно поїсти, а їм подобається бути разом, цілуватись, милуватись своїм внутрішнім становищем.

Віддаючи перевагу духовному тілу, людина торжествує над своєю природою і це проявляється яскраво в екстремальних умовах, коли людина перемагає духовністю своє матеріальне тіло. Всі екстремальні дії – це перемога духовного над матеріальним тілом: подолання вершин, спортивні змагання, закриття своїм тілом амбразури, заради спасіння іншої людини на водах та в інших екстремальних умовах, віддає своє матеріальне тіло. Звідси зайвий раз підтверджується первинність духовного і вторинність матеріального.

Можна навести приклади, коли жінки за біологічний період свого життя значно змінюють свою зовнішність, як матеріальну частину тіла, хоча душа, як духовна частина її тіла, не змінилася “прелестная грузинская дева с ярким румянцем и свежим желаньем”, але одночасно він пише “зато не знаю ничего отвратительнее грузинских старух: это ведьмы”.²⁰ Дух людини не змінюється, а лише з роками він переходить під тиском старіючого матеріального тіла, втрачаючи можливість яскравого вираження.

Ось такі альтернативні шляхи, а іншого в людини немає. Важко все це усвідомити, а ще складніше для людини дотримуватися якихось духовних норм у життєдіяльності, щоб не стати тільки добрим. Складність полягає ще й у тому, що лише релігія проповідує норми доброзичливої поведінки на базі любові. У світі існують різні релігії, які дають своє бачення цієї проблеми, віддаючи перевагу духовності і ніякої уваги – матеріальному світові. Держава ж, відмежувавшись від церкви і відкидаючи у своїй політиці духовну складову людини та Всесвіту, проповідує відношення людини тільки до матеріального світу, а тому не тільки в релігійній, а і в державній сферах одержуємо односторонність: держава вирішує проблеми матеріальні, які задовольняють потреби матеріального тіла людини, а церква – окремі духовні, які задовольняють потреби її нематеріального тіла. В обох випадках людина, яка

²⁰Пушкин О. Соч. в трех томах. – М.: “Худ. лит”, 1986. – Т. 3. – С. 384.

містить у своїй сутності єдність духовного і матеріального, терпить невизначеність, залишаючись наодинці зі своїми проблемами життєдіяльності не тільки у Всесвіті, але й у власній державі, суспільстві, сім'ї.

У давнину люди не мали різноманітних приладів, щоб вивчити стан фізичного, а особливо – духовного тіла людини. Проте, народні звичаї, обряди, пісні і перекази з молодой давнини донесли нам відомості, що після смерті конкретну людину згадують певним чином на дев'ятий і сороковий день, чого і дотримуємося дотепер. Багато з тих, хто сповідує такі ритуали, не задумується над глибинною сутністю такого дійства. Виявляється, що воно має під собою конкретне значення, тому що на дев'ятий і сороковий день нематеріальне тіло людини проявляє реакцію на зовнішнє середовище.

Достеменно ще не досліджено, яким чином у далекому минулому людина зрозуміла подібний феномен, але уже тепер вчені доводять подібне явище природи за допомогою конкретних приладів. У Петербурзькому технічному університеті доктор К. Коротков за допомогою ефекту Кірліан дослідив, що навколо тіла покійного з'являється яскрава аура, яка пульсує і дає різкий сплеск на дев'ятий і сороковий день, а після цього пропадає. Отже, те, коли людина вважає, що душа її залишає фізичне тіло на сороковий день підтверджується приладами. Вчені провели експеримент над померлим приготівленим до спалювання, коли наблизилосся до місця спалення, то стрілки приладів, які були нерухомими, відчутно затремтіли, а перо енцефалографа, яке показує реакцію мозку, стало виписувати високі зубці подібно до тих, які з'являються у смертельно переляканой живої людини. Дотепер немає даних про реакцію мертвого тіла після сорокового дня, але можна передбачити, що ніякої реакції не буде, бо дух уже залишив фізичне тіло.

Таким чином, до сорокового дня духовне тіло існує і реагує мовби живої людини. Однак, за декілька днів нервові закінчення, якими наділене живе тіло, гинуть і вони не здатні реагувати ні на що. Так що ж реагує у мертвому тілі? Не що інше як нематеріальне, духовне тіло, душа, а це означає не що інше як підстави заявити ще раз, що духовне тіло людини – реальний факт. Воно подібним чином реагує в живої людини і передається у її фізичному тілі через нервові волокна. Якщо духовне тіло є невеличкою долею, часточкою духу Макрокосмосу, то фізичне тіло людини, сама людина постійно і нерозривно зв'язана і спілкується з Всесвітом, підпорядковуючись незмінним його законам.

Макрокосмос поєднує матеріальне і духовне, відповідно до чого необхідною умовою розвитку життя є парність, а тому життя на планеті Земля можливе лише завдяки поєднанню двох споконвічних Начал: Духу і Матерії, позитивного і негативного, чоловічого і жіночого. Будова людини відповідає мірностям Макрокосмосу, в якій всього є в парі для зв'язку з оточуючим світом: дві руки і ноги, двоє очей, вух, ніздрів. Окремо взяті складові Начала не

дають ознак життя, а тому їхнє роз'єднання характеризує припинення життя, тобто смерть. У цьому зв'язку Закони природи ототожнюються з законами Божими. В разі постійного неузгодження двох Начал стає основною причиною всіх нещастів цивілізації на планеті Земля.

Дух і Матерія є визначальними складовими Начала, які об'єктивно визначають становище людства. Чимало націй сучасної людської цивілізації нерідко відчують зовнішній шкідливий вплив як на нематеріальному, так і на її матеріальну сутність, що в цілому знижує рівень інтелекту нації, розвитку суспільства конкретної країни та людської цивілізації в цілому. Для прикладу знову ж наведемо становище в Україні, яка в XVII ст. потрапила під вплив російської імперії, в якій українська нація зазнала значних змін у своїй духовності під впливом чужої культури. Під тиском і погрозами українці втрачали свою мову, традиції, культурну спадщину, релігію, а в результаті руйнувався духовний зміст нації.

В подальшому продовжувалась руйнація не тільки духовного тіла людини, але і провадився фізичний вплив на матеріальне тіло людини. Відомо, що впродовж всього XX ст. суцільно фізично знищувалось багато людей української нації, які досягли високого рівня свого не стільки матеріального, як духовного розвитку: сільські господарі, міські підприємці, інтелігенція, митці, науковці, мислителі, поети і літератори, управлінці і політики. Це відбувалося в усі часи існування Російської імперії до 1991 року.

У результаті, в кінці століття нація збідніла духовно і фізично, знизився її інтелект, залишились переважно люди, яких в старовину називали “чернь”. Все позитивне духовного і матеріального рівня, яке накопичувалося впродовж багатьох попередніх поколінь, коли ступінь за ступенем розвивалися і закріплювалися вищі можливості свідомості нації, її розуму, у фізичному тілі раптово зникло. Носії вищого інтелекту нації свідомо фізично були знищені, українська нація опускалася до найнижчого інтелектуального рівня розвитку людини. Не дарма скрізь чується, що українська нація – хвора нація. Інтелектуальний рівень у принципі не знизився, а жорстко деформувався, що якраз простежується після здобуття Україною незалежності. Руїна нематеріального тіла українців ще не подолана, навіть на початку XXI ст., через що вони не спроможні реально стати незалежними.

Саме в цей історичний час українським інтелігентам, вихованих на рабській духовності, прийшлося самотійно, без вказівок зовні управляти державними справами. Перші два керівники держави зі своїм оточенням викликали здивування і непорозуміння не тільки свого народу, але і світової громадськості. Їхні дії були схожими на здичавілу людину, коли на очах розгублених людей всієї країни руйнувались крупні високо технологічні промислові і сільськогосподарські підприємства, розкрадалися матеріальні і фінансові ресурси, збагачувались одиниці, а бідніли мільйони. Українці знайшли в собі силу та волю для здійснення

революції 2004 р. і позбулися другого за рахунком керівника, найбільш ненависного. Третій глава держави, покликаний народом під час Помаранчевої революції, невдовзі викликав не менше незадоволення. Своїми власними деструктивними діями новий керівник вмить кинув народ у прірву розчарувань і зневіри через чвари і протистояння серед недавніх однодумців на Майданах країни. Шокований народ зрозумів, що з духовного рабства, як і з економічного, український народ буде йти не менше часу як ішов єврейський народ з Мойсеєм.

Великий вплив на духовну і матеріальну сутність суспільства справляють складові чоловічого і жіночого Начала. Жінка і чоловік – це дві половини одного цілого, вони постійно тяжіють одне до одного в пошуках всесильного біологічного з'єднання, без якого розвиток живого неможливий. Будь-які відхилення від такого протилежного з'єднання, зокрема одностатеві відносини, які широко розповсюджуються в останній час, свідчать про зародження процесу припинення розвитку окремих рас і народностей, а в кінцевому підсумку і загибелі цивілізації. В європейських країнах цей процес набрав широкого поширення і навіть одержав юридичний захист, що з наукової точки зору викликає занепокоєння. В ряді європейських країн навіть створюються офіційні одностатеві сім'ї.

Такий підхід мовби захищає права конкретної людини з її відхиленнями, але катастрофічно руйнує основи природного розвитку людської цивілізації. Людина за своєю природою ще не досконала, а тому своєю поведінкою чи якимись відхиленнями не має права за власним розсудом впливати на об'єктивний природний процес, від якого залежить людство. Всі люди знаходяться в одному човні на ймення “планета Земля”, а як результат від катастроф терпітиме не тільки той, хто шкодить природі, але і той, хто шкідливі дії захищає, звичайно і все людство.

Крім підтвердження єдності природи, притягнення двох протилежних особин, чоловічого і жіночого, має величезну духовну силу, яка надзвичайно впливає на всі фізичні процеси Всесвіту. Якщо чоловік чи жінка шукає з'єднання з протилежним полом, у них підвищується духовна і фізична енергія, посилюється зв'язок з Космосом. У цьому випадку у кожної особини з високим інтелектом формується потужна творча енергія, яка є суть духовна, викликає космічну інформацію в результаті чого з'являються шедеври – в філософії, поезії, музиці, науці, мистецтві. Чи не тому духовна єдність фізичного і матеріального тіла жінки і чоловіка зустрічаються дуже рідко. Фізична любов, тобто пристрасть, з почуттями – це поєднання матеріального і нематеріального тіла двох людей, яке створює саме духовну гармонію. Подібне надзвичайно важко зустріти, але той, хто зустрів, щасливий. Отже, окремо існує любов, як особливий стан духовності, нематеріального тіла, а також пристрасть, яка проявляється у повсякденному практичному житті людини.

Там, де існує інтерес, там немає любові. Будь який інтерес, скажімо сексуальне задоволення, супроводжує пристрасть.

Єдність двох начал постійно проявляється у пошуку своєї половини для розмноження і продовження роду, як це має місце у тваринному світі. Особливо це яскраво простежується не тільки у відносинах людини, але й серед різних видів тварин, риб, мурашок, бджіл, бактерій та інших живих організмів, що стає одним із важливих факторів вдосконалення живої природи, зміцнення її духовності. Саме подібному природному устремлінню людство завдячує появі геніїв в усіх сферах життєдіяльності, вдосконалюється тваринний світ і захищається від знищення.

Незадоволення зустрінutoю половиною, постійний пошук нового і створення уявного надзвичайно високого ідеалу стає визначальним у справі єдності двох Начал. Особини як чоловічої, так і жіночої статі, які не задоволені своєю половиною чи не проявляють якихось високих почуттів ніколи не стають геніями, а коли це і відбувається, то як виключення, але відіграють тут інші обставини, серед яких ті ж принципи єдності. Здебільшого саме в тому віці з'являються генії і в тих сферах культури, коли їй носії, переважно у молодому віці, біологічно шукають свою половину.

Відомі митці, поети, вчені порівнюють своє щастя з зірницею, спалахами, які тут же затухають, але саме вони висвітлюють і прояснюють глибини свідомості, творчості. До відкриття істини і народження ідеї шлях прокладають генії, звільняючи її від незрозумілостей та зводячи її до більш-менш простіших понять, спрямовуючи філософську істину в русло прикладної науки і практики. Загальний погляд подібного перетворення досить вдало подав Гельвецій “До этого, подобно душам, которые, как говорят, бродят в небесных обителях, ожидая момента, когда они должны одушевить какое-нибудь тело и появиться на свет, еще неизвестные истины как бы бродят в сфере открытий, ожидая, чтобы гений схватил их там и перенес на землю”.²¹

Все сказано правильно, але трохи наївно, бо саме тут виникає безліч фундаментальних запитань: як же геній одержав ті істини, які мовби його очікували; що це за сфера відкриття, в якій знаходиться істина? Можна було б погодитися з філософом і не ставити такі запитання, але з усього видно, що появу генія і добування ним істини автор відносить до випадковості “я не считаю случайность каким-то существом, что я не делаю из нее Бога и что под этим словом я понимаю лишь “совокупность следствий, причин, которых мы не усматриваем”.²² Мабуть, треба думати, що великий мислитель для нащадків залишив вирішувати те, що він бажав “усматривать”.

²¹Гельвеций К. Соч. в двух томах. – М.: “Мысль”, 1974. – Т. 2. – С. 151.

²²Там само. – С. 179.

Заслуговують на увагу його інші думки з цього приводу. У своїх творах Гельвецій постійно підкреслює, що “в искусствах мы обязаны случайности почти всеми нашими открытиями. Все науки одинаково подчинены власти случая”.²³ Вчений стверджує, що геніальні відкриття, всяка ідея не є результатом розуму конкретної людини, а є “дар случая”, плодом якогось почутого слова, якоїсь розмови чи події, прочитаної книги. Він підтримує думку, яка дотримується розуміння, при якому випадковість завжди зберігатиме певний вплив на розум, а тому, на його думку, “если имеются надежные методы для подготовки ученых и даже умных людей, то нет таких методов для формирования гениальных людей и изобретателей”.²⁴ Таким чином, природну закономірність було зведено до випадковості, але єдино вірна думка полягає в тому, що штучними, вишуканими методами виховання генії не з’являються.

У результаті філософ робить справедливий висновок, що виховання, навіть доведене до найвищого свого рівня, не спроможне виховати геніїв, воно може тільки створити із більшості жителів країни розумних людей. Таким чином, в усіх випадках геніальні особливості людини та поява новацій, про які вона ніколи не думала і не читала, які з’явилися для її життєдіяльності, є результатом причини, незалежної від людини. Яка ж то причина, яка сила навчила людину і зробила її генієм? Ось тут Гельвецій, не даючи відповіді на ним же поставлені запитання, знову ж відхиляється в сторону “я не считаю случайность каким-то существом, что я не делаю из нее Бога и что под этим словом я понимаю лишь “совокупность следствий, причин, которых мы не усматриваем”.²⁵ Як бачимо далі, межа, за яку вчений чи то не бажає, чи то не допускає навіть думки про сили і закони Всесвіту, які допомагають людині в її життєдіяльності, а через неї, людину, передавати інформацію на планету Земля.

Отже, є генії в усіх галузях людської цивілізації, з’являються “добуті” ними істини та ідеї, які використовуються людством. Невже все новітнє і геніальне є даром випадку, адже природа завжди була і залишається раціональною, яка не допускає випадковостей. Людство споконвічно замислюється над феноменом появи геніїв, як вони одержують нові ідеї та істини, а особливо звідкіля? Людство втомилося від ходіння навколо всіх істин, яких вона не може розгадати і зрозуміти, мовби заблудилася. У того ж Гельвеція читаємо іронічний відгук на тодішні та й теперішні погляди появи геніїв, коли на запитання “Говорят, что мало гениальных людей, а почему?” давав відповідь, яку можна було почути від поверхово думаючих людей “Потому, что мало прavitельств, устанавливающих награды в соответствии с теми усилиями, ко-

²³Там само. – С. 172.

²⁴Там само. – С. 173.

²⁵Гельвеций К. Сочинения в двух томах. – М.: “Мысль”, 1974. – Т. 2. – С. 179.

торые, как предполагают, требуют приобретения больших талантов”.²⁶ Далі мислитель не пішов у своїх роздумах. У цьому контексті постає запитання, – хто навчав стародавніх греків і римлян? Звідкіль одержували свої геніальні здібності, коли були відсутні академії і університети: Перікл, Платон, Плутарх, Фемістокл, Петрарка, Сократ, Цезар, Лікурґ, Солон, Софокл, Цицерон, Овідій і багато інших знаменитостей древності.

Неоднозначна відповідь на подібні запитання підтверджується багатьма недавніми відомими історичними прикладами з біографічних тонкощів геніїв людства: Леонардо Да Вінчі, О. Бальзак, Л. Толстой, О. Пушкін, М. Гоголь, Т. Шевченко і багато, багато інших. Є безмежна кількість інших представників інтелектуальної еліти людства різного рівня своєї значимості для націй і народностей. Через подібних особистостей передається з Космічних просторів первозданне мистецтво життєдіяльності людської цивілізації. Цікаво, що все це простежується з дитинства майбутньої видатної особистості, коли здавалося, митець не одержав якогось теоретичного і практичного досвіду, але вносив неймовірно високий вклад в ту чи іншу галузь людської цивілізації.

У десятилітньому віці Верді Джузеппе написав свій перший музичний твір; Л. Українка у стільки ж років надрукувала в журналі свій перший твір; Добролюбов прожив лише двадцять п’ять років, але написав стільки, що звичайна інтелектуальна людина за сотню років не зможе подолати; М. Рильський у п’ятнадцять років видав свій перший збірник віршів; М. Шолохов у двадцять чотири роки написав роман “Тихий Дон” і таких прикладів безліч. Всі вони стали відомими серед народів людської цивілізації.

Є всі підстави стверджувати, що в кожній людині існує об’єктивна єдність духу і матерії. Дорослу людину життєвою нивою веде дух, підпорядкований вищим, хоча і недосконало відомим, законам. Одначе, доки в дитинстві вона безпомічна і не здатна самостійно виконувати вимоги вищого духу, тоді її дії підпорядковані вищим законам природи і незалежно від її волі задля виживання і розвитку. В цей період дух пригнічується матеріальними потребами. Подібне можна штучно відтворити, повернувши на початкову стадію розвитку й дорослу людину, створивши для неї відповідні, які не відповідають людському життю, умови. Це можна прослідкувати на багатьох прикладах.

У Російській імперії і колишньому Союзі людей високої культури й інтелекту, більшість українських гетьманів та концентраційні табори борців за свободу пізніших часів, які сповідували честь і совість, протестуючи проти свавілля, заточували в каземати. Там їм створювали такі матеріальні і психологічні умови, які поставили на перше місце виживання, а духовність була

²⁶Там само. – С. 120.

загнана глибоко в підвалини людської гідності. Щоб повернути цим людям духовність, потрібно створити їм спочатку людські матеріальні блага, які вони мали до цього і вони відродяться, хоча і не всі. Адже людина – живий організм, а відомо, що дерева і рослини, якщо їм змінити умови живлення і клімату, не завжди здатні сприйняти їх, а коли виживають, то повернутися у свій первісний стан культурної рослини їм важко, а тому вони гинуть або стають дикими. Людина, як будь-яка жива істота, в складних умовах робить все, щоб винести заради майбутнього, але коли вона відмежується нематеріального тіла, втрачає свідомість, то може припинити своє існування. Отже, розрив між матеріальним і нематеріальним тілом веде до загибелі.

Безліч прикладів у природі та суспільстві країн світу підтверджують, що з давнини спостерігалось коли народи, які знаходилися на низькому рівні економічного розвитку мали низький рівень духовності, в них не розвивалася культура, а те, що з'являлося, знищувалось і руйнувалось. Все це здійснюється мимо волі і духу людей, бо фізичне тіло, як матерія, потребує виживання і робить все, щоб вижити заради розмноження. Погляньмо на рослину, на неї кладуть асфальт, а вона знаходить місце проростає і ламає всі перепони. А який дивовижний тваринний світ, який підпорядкований не свідомості, а об'єктивним законам природи. Коли немає достатньо харчів, то знищується потомство: медоносні бджоли викидають запечатаний розплід з комірок; перестають годувати матку, щоб вона не відклала сім'я; знищується трутовий розплід, навіть коли це загрожує припиненню продовження роду.

Таким чином, матеріальна частина постійно жорстко бореться за виживання, але може статися, що жива матерія всього тваринного світу, у тому числі людина, через недогляд або неймовірні умови може зникнути, в результаті чого дух залишається без його носія. Звичайно, це відбувається поступово і коли таке станеться, то дух втілиться в інші живі організми, але через величезні проміжки часу в інших світах. Мабуть, правий був Ф. Енгельс, коли говорив, що так же, як жива природа, тобто існування білку, з'явилася на землі, так і колись зникне. Незважаючи на реальні факти потепління, зростання появи природних катаклізм, представники природи планети Земля, рослинний і тваринний світ, розвиваються ще з невеликим відхиленням від законів природи. Людина, наділена свідомістю, продовжує займати в складних ситуаціях особливе місце і, як свідчить теперішня практика, вона не допомагає, а здебільшого шкодить.

Людина – основний фактор розвитку живих організмів на планеті Земля. Якщо все інше, а саме рослини і тварини, де розвиток відбувається згідно законам природи, тобто об'єктивним законам Всесвіту, то людина, яка наділена свідомістю, уже не розвивається виключно згідно природним законам, вона вносить до них свої, нерідко досить не виважені і шкідливі корективи. Рослини і тварини в процесі свого розвитку, підпорядковуючись законам

природи, здатні навіть у складних умовах самовідтворюватися. При нестачі харчів чи похолоданні, або інших катаклізмів тварини можуть перейти в інші місця, а рослини – поступово пристосуватися.

Людина ж, володіючи свідомістю, не може розвиватися, самовідтворюватися, згідно виключно природних законів, без їхнього осмислення та втручання в процеси природи власними думками. Вона, осмисливши все, може йти не природним, а штучним шляхом, який не завжди відповідає вимогам природи, а це уже порушує закономірності її власного розвитку і приносить непоправну шкоду. Людина, піддаючись своїм не природним, а суспільним потребам виживання, використовує все, здебільшого надприродне, щоб задовольнити свої не духовні, а виключно матеріальні та ще й занадто вишукані потреби: створює штучний інтелект; пристосовується не до природи, а бажає пристосувати природу до себе; практикує створення одностатевих сімей і інше. Все це є свідченням втручання у “свята святих” природи і тому вона, не маючи змоги захиститися, попадає в безвихідне становище, тобто гине. Перш за все такий кінець стосується не Всесвіту, не планети Земля, а лише частини природи, до якої відноситься рослинний і тваринний світ, в тому числі людина.

З погляду на подібне становище, щоб запобігти та зупинити вірогідність такого непривабливого кінця, людство зобов’язане щось кардинально задіяти. Передусім відомо і ввійшло в буденну практику, коли людина постійно втручається в природу, руйнуючи її природну динаміку. Чим же людина керується, порушуючи природу та її закони? Вона використовує все що завгодно, піддаючись своїми діями потребам модернізації. Основна перевага людини в цьому проти рослинного і тваринного світу проглядається в тому, що вона наділена особливістю, яка дозволяє їй трохи піднятися над усіма – це свідомість і мова. Через мову людина може розвивати широкий обмін думкою: крім самостійних дій, підпорядкованих виключно власній думці, організовувати групи єдиного задуму, а також використовувати фізичну силу для досягнення своїх далекоглядних цілей втручання в природу заради матеріального інтересу. Для комфортного пересування людина спалює величезну кількість палива, забруднюючи атмосферу, ліси знищуються і використовуються для різноманітних цілей життєдіяльності, які в кінцевому підсумку також спалюються, збільшуючи викиди в атмосферу. Через свою вишукану життєдіяльність в атмосферу викидається стільки газів, що вони вплинули на зміну клімату на всій планеті Земля.

Природа, в широкому її розумінні, терпить від катастрофічного знищення в багатовекторних напрямках. Насамперед, треба відмітити, що тварини застосовують боротьбу між собою лише для безпосереднього завоювання території для виживання. А ось людина це робить з далекоглядним підтекстом: крім завоювання чужих територій, ставиться завдання підпо-

рядкувати природу або окремих її видів і перетворити все на своє розуміння, яке здебільшого носить агресивний характер; ріки повернути проти течії, землі осушити; народжувати людину в колбі і нав'язати їй задане мислення, тобто створювати штучний інтелект.

Що треба робити у світлі перспектив людської цивілізації? Людство продовжує жити виключно ілюзіями матеріального і соціального розвитку. Духовність же занедбана, а там, де їй і приділяється увага, здебільшого протистоїть природним законам, за якими розвивається Всесвіт, а як результат, відбувається відокремлення матеріального і нематеріального тіла людини. Кожна нація, кожна країна має свій погляд на духовну культуру і лише не багато з них будують її відповідно до законів природи Всесвіту. Згадаймо культуру часів Сталіна в Російській імперії, Мао Дзе Дуна в Китаї і подібного в інших країнах. Це були особливі культури зі штучними канонами, які у своїй основі намагалися вплинути на духовність власного народу через його соціальні і матеріальні потреби і це їм здебільшого вдавалося. Існує безліч менш гучних відхилень від природних норм, але вони також не відповідали нормам природи і були не менш агресивними для розвитку людства. Скажімо в Російській імперії ХХ ст. Сталін і його оточення з метою пригноблення українців застосовували штучний голодомор, як геноцид переважно до селянства в 1921–1922 рр. 1931–1933 рр. і 1947 році. Подібне практикувалося і в інших країнах світу.

Як ми уже підкресливали найбільш прийнятна ітерація для вільного розвитку суспільства наступна: духовність, матеріальні потреби, а далі соціальні потреби. Проте нерідко в практичній діяльності все робиться навпаки: на перше місце ставляться соціальні проблеми, далі матеріальні, а духовні взагалі залишаються на узбіччі. Подібне наносить велику шкоду динаміці суспільного розвитку. Тільки через розвиток матеріальних благ шляхом неймовірних труднощів можна розпочати підтримку розвитку духовності, яка б відповідала не тимчасовій потребі людини, а вимогам Всесвіту. Треба визнати, що лише після духовного і матеріального розвитку можна досягти необхідного соціального рівня. В цілому ж на першому місці має стояти духовність, як прояв людської моральності, що є рушійною силою всього прогресу.

Людство уже дійшло до такої межі у спілкуванні з природою, що треба діяти за прикладом стародавньої інквізиції, звичайно, змінивши її методи на більш цивілізовані. Без таких заходів людство не виживе, а безславно загине, загубивши спочатку всю живу природу планети Земля. Звичайно, загине спочатку не людина, а тваринний і рослинний світ, що стане кінцем для людини. Взагалі подібний процес в перспективі відповідно до законів природи об'єктивно закінчиться тим же, але існування рослинного і тваринного світу може бути продовжене ще довго, якщо людина буде позитивно ставитися до власної не стільки матеріальної, як духовної сфери. У цьому відношенні лю-

дина і все людство мають усвідомити закони діалектики зв'язку та взаємозалежності. Історія живої природи та цивілізації, наукові дослідження з їхнього розвитку дають підтвердження, що діалектика послідовності їхнього формування в загальному вигляді включає таку черговість появи: рослинний світ; тваринний світ – спочатку мікроби та комахи, а пізніше решта тварин; людина і її цивілізація. Все має своє призначення та суцільну залежність одного від іншого, а тому зникнення або пошкодження одного з них зазнають втрату всі інші складові єдиного цілого.

Чим пояснюється потреба однакового ставлення людини до матеріального і духовного власного єства, віддаючи перевагу духовності. Якщо прийняти за аксіому, що діалектика Всесвіту являє єдність духовного і матеріального, а тварина, людина й рослина є його часткою, то в кожній живій істоті, як уже відмічалось, вміщується якась часточка духовного і матеріального, становлячи, таким чином, єдине ціле з Всесвітнім простором. З цього приводу Монтеסקє писав: “Я установил общие начала и увидел, что частные случаи как бы сами собой подчиняются им, что история каждого народа вытекает из них как следствие и всякий частный закон связан с другим законом или зависит от другого, более общего закона”.²⁷ Таким чином, у кожній живій істоті, в тому числі людини, з часу її народження відбувається одночасний взаємозв'язок всесвітніх сил мислення і матерії, тобто духовного і матеріального. Щоб не виникало якихось сумнівів чи протиріч щодо нашого понятійного розуміння “мислення” чи “свідомість”, то ми вважаємо, що воно притаманне не тільки людині, але всій живій природі, хоча в різних вимірах, які не схожі на людські параметри.

Не всі дослідники прямо визнають існування вищого Розуму, але опосередковано у багатьох таке визнання існує, оскільки його обійти просто неможливо. У своїх філософських теоретичних дослідженнях якісних характеристик людини Ф. Шіллер стверджує існування творця природи “об архитектурной красоте человека заботится только природа, потому что творящая мысль уже в самом зачатке поручила ей исполнение всего необходимого для достижения целей человека”.²⁸ В той же час він вважає, що дух не є всеохоплюючою субстанцією Всесвіту, простирається на все, що є в природі живого і закінчується там, де життя немає. Він категорично відокремлює природу від духу, який належить особистості і тільки. Подібний погляд не дає повного уявлення про єдність Всесвіту, а тому вимагає критичного осмислення, яке будемо давати в подальшому викладі матеріалів.

Подібним розумінням багато чого пояснюється, зокрема: всі живі істоти мають духовне і матеріальне начало, а тому вони підпорядковані єдиному закону, єдиній Всесвітній Думці; в кожній живій істоті одночасно вмі-

²⁷Баскин М.П. Монтеסקье. – Изд. 2-е. – М.: “Мысль”, 1975. – С. 142.

²⁸Шиллер Ф. Собр. соч. в семи томах. – М.: Изд. худ. лит., 1957. – Т. 6. – С. 125.

щується духовність Всесвіту, або як людина розуміє і сповідує Боже Мислення (Святий Дух) і матеріальне, тобто речовина, здатна змінюватися під впливом Всесвітньої Думки; єдність світобудови підтримується не матеріальним, а духовним полем – Божим Мисленням (Святим Духом), саме така єдність забезпечує швидкість передачі духовної інформації до всіх живих істот у Всесвіті. Таким чином, Всесвітня Думка єдина, якій підпорядкована вся матерія, вона є Божим Мисленням (Святим Духом) і подібної думки дотримуються філософи, стверджуючи “Итак, есть первоначальный разум; ...Бог относится к миру как создатель и хранитель; он творит по тем же законам, по которым охраняет”.²⁹

Зміст цілого міститься у кожній його частині, що існує у Всесвіті і це стає основою єдності і постійного взаємозв’язку. На думку багатьох дослідників, з якими треба погодитися, Весь Всесвіт наповнений вібраціями різноманітної сили і напруги, які спрямовуються у дві протилежні сторони: перша сторона – від Першоджерела життя; друга – від кожної форми життя, тобто частини цілого, що і створює взаємозв’язок. Дозволимо собі допуститися думки про те, що в Біблії та й в духовних книгах інших релігій існує зашифрована різноманітна інформація для людства, а тому можна думати, що і хвилі різноманітної вібрації йдуть із Всесвіту від Вищих сил. У Біблії, зокрема, читаємо: “А від престолу виходили блискавки, і голоси, і громи. І перед престолом – як море скляне, до кришталю подібне”.³⁰ Тут ми бачимо не тільки інформацію для взаємозв’язку, але і Всесвіт з його планетами, матеріальним і духовним складовими.

Одночасно відмітимо, що Біблія прямо не стверджує, що Вищі сили – Бог, що знаходиться на небесному престолі, має вигляд живої людини, а лише “на престолі Сидячий. А сидячий подібний був з вигляду до каменя яспіса й сардиса, а веселка навколо престолу видом подібна була до смарагду”.³¹ У Всесвіті простір вимірюється Безкінечністю, а час – Вічністю. В цих вимірах існує Вища сила – Бог, який проявляється в усьому і повсюдно через закони, які повідомляються через інформаційну систему Всесвіту. Людина може чути голос Вищої сили – Бога, але бачити різноманітні явища чи предмети. Відомий французький художник і письменник Пако Рабанн розповідав, що Бог йому являвся тричі: спочатку чув його голос і в цей час духовне тіло залишало матеріальне тіло і перший раз побачив – величезне яскраве сонце; другий раз – спіраль яскраво-червоного кольору; третій раз – безкінечне море, наповнене шариками, схожими на перлинки. Щоразу голос ствер-

²⁹Баскин М.П. Монтегкье. – Изд. 2-е. – М.: “Мысль”, 1975. – С. 146.

³⁰Біблія. Об. 4(5, 6).

³¹Біблія. Об. 4(2, 3).

джував, що це є Бог, але жодного разу він не був схожим на людину, як ми звикли бачити на церковних іконах і відповідно думати.

Подібне ми читаємо і в духовних книгах інших релігій, зокрема Корані. Мабуть, саме в них сформована інформаційна система Всесвіту і звідти постійно надходять хвилі різної вібрації до всіх куточків Всесвіту – до моря скляного, подібного до кришталю. З Біблії дізнаємося, що біля небесного престолу тварини, які мають безліч очей і вони постійно все бачать “І спокою не мають вони день і ніч”.³² На нашу думку, подібне пояснення свідчить не про щось інше як про інформаційну систему Всесвіту і її постійний, споконвічний і невисипучий взаємозв’язок.

Вчені, на відміну від філософів, ніяк не бажають визнати реальність існування Вищих сил Всесвіту, які впливають на все живе і неживе. Людська цивілізація конкретизує Вищі сили з конкретними особами – Бог, Аллах і багато інших уособлень. З цього приводу Д. Дідро писав “Бог магометанина не таков, як Бог християнина. Бог протестанта не такой, як Бог католика. Бог зрослого отличається от Бога ребенка и от Бога стариков”.³³ У цьому контексті можна сказати, що існують єдині Вищі сили зі своїми законами, в міру своєї фантазії кожен народ називає їх Богом, а назв, як знаємо, є чимало.

Проникнути в тайни часу, простору і Вищих сил з їхніми об’єктивними законами не вдалося нікому, навіть завдяки вишуканим дослідженням – чим глибше наука проникає, тим більше незрозумілого. Скажімо експериментально фіксується момент, коли людина, її “Я” мовби розчиняється і відчуває себе частиною Всесвіту, що відбувається в період її молитви чи медитації. Саме в цей період у людини надзвичайно низька активність у тім’яній задній верхній частині мозку, навіть завмирає, де розташовані нейрони, які відповідають за орієнтацію у навколишньому фізичному просторі, одержуючи відповідну інформацію. Одночасно посилювалась активність лобової долі мозку, яка відповідає за абстрактні думки.

Отже, вчені роблять висновок, що коли людина молиться, то блокується частка мозку, яка дає відчуття людині свого місця в просторі та часі і вона відключається від зовнішнього світу. Після зникнення просторових і часових границь людина відчуває безкінечність і вічність, вона зливається із Всесвітом. Після молитви і медитації людина відчуває просвітління, високу активність, безкінечну можливість. У той же час вчені, зокрема професор Лаврентійського університету Майкл Персінгер, відомий в науковому світі у дослідженнях явищ “життя після життя”, існування Бога та інших,³⁴ не дотримується думки, що припинення діяльності однієї частки мозку і посилен-

³²Біблія. Об. 4(8).

³³В поисках смысла. – М.: Олма-Пресс, 2004. – С. 272.

³⁴Дзеркало тижня. – 2006. – 2 вересня. – С. 15.

ня активності іншої, свідчить про перехід людини від одержання інформації із фізичного навколишнього світу до одержання інформації із Всесвіту. Не що інше як інформація із просторів Всесвіту дає людині додаткову енергію і вона відчуває просвітління і неймовірну силу.

Проте вчений вважає, що інформація міститься в мозку людини і зв'язана з активністю його діяльності, не дивлячись на те, що якась сила все-таки існує “Если наш мозг запрограммирован на такую опцию, возможно, какая-то сила все же существует и наш мозг на уровне подсознания содержит информацию об этом”.³⁵ Ось цієї сили Всесвіту, законів природи вчений не визнає і тільки через те, що не можна дослідити, як фізичний процес, а тому такий собі науковий погляд, який ніколи неможливо доказати “Если люди определяют Бога как невидимую, нефизическую, бесконечную, всезнающую силу, то такую гипотезу мы никогда не сможем проверить с точки зрения науки. ...Но если мы признаем Бога как результат процесса, превосходящего постижение себя в пространстве и времени, тогда Бог существует”.³⁶ Треба погодитися з думкою вченого, що феномен Вищих сил, закони Всесвіту, таємниці Космосу, які ототожнюються з розумінням поняття Бог, дослідити як фізичне явище важко, а здебільшого неможливо. Поступово ці таємниці будуть досліджувати філософи переважно за допомогою інтуїції, спостережень за природою в її широкому розумінні та аналітичних узагальнень. Подібне навіть не під силу людству однієї цивілізації, вік якої, за космічними мірками, надзвичайно короткий. Скажімо, що метелик здатний здійснити за своє життя, а це вік людини, який трохи довший у цивілізації всього людства.

Здатність кожної форми життя відповідати і реагувати на хвильові вібрації Всесвіту свідчить про наявність у всіх форм життя не тільки матеріальну, але нематеріальну частину, а також певної свідомості та своєї пам'яті. Розшифрована мова повсякденної праці медоносних бджіл – мова жестів, звуків і запахів, які здатні видавати і сприймати ультразвуки, коливання у стотисячну частку міліметра і буквально миттєво на неї реагувати. Подібні ультразвуки відтворюють також мурашки, за допомогою яких вони і спілкуються. Ось саме через подібні ультразвуки мурашки і медоносні бджоли, які не мають такого рівня свідомості, яку має людина, але виконують роботи і виробляють продукти, яких людина не здатна не тільки відтворити, але навіть повторити.

У живій природі планети Земля все підпорядковується єдиним законам Всесвіту, завдяки єдності матеріального і нематеріального, їхньої сутності. Хто може пояснити феномен взаємовідносин у живій природі, коли вона

³⁵Там само.

³⁶Там само.

якимось чином не дозволяє спорідненим видам живих організмів запліднюватися: у бджіл – матка запліднюється чужими трутами, а не з власного вулика; у мурашок самка запліднюється найшвидшими і найсильнішими самцями, які наздоганяють її у повітрі; рослини запліднюються не з власної, а сусідньої квітки і цю роботу мистецьки виконують різноманітні комахи, зокрема медоносні бджоли. Бджолярі помітили, що під час активного роїння бджолині охоронці на льотках пропускають у своє гніздо чужих трутів і одночасно нещадно відганяють, нерідко вбивають чужих робочих бджіл і бджолиних маток. Як бачимо, бджоли цінують бджолиних самців – трутів, про яких у народі не завжди чемно відзиваються.

Отже, все, що існує у Всесвіті, наділено певним рівнем свідомості, яка в тій чи іншій мірі регулюється через інформаційну систему Всесвіту. Свідомість тварини і рослини – це їхня здатність сприймати певні нормативи поведінки у своїй життєдіяльності, що прийнято називати інстинктом. Свідомість, як інстинкт людини, майже не помітна у мінералів, але більш помітна в рослин і добре проявляється у тварин. Свідомість мінералів повністю переходить у розвинутий рослинний світ, пізніше із рослинного у тваринний світ і далі через харчі до людини. З досвіду історичного можна зробити висновок, що ріст свідомості є невтомний шлях розвитку всіх форм життя, в тому числі людини.

Свідомість людини – це можливість сприймати і розуміти зовнішній світ, мислити, розмовляти і діяти відповідно до вироблених ідей у процесі мислення. Інстинкт же у людини, хоча і залишається, здавалося б непомітним, ще й проявляється не так окреслено, хоча саме він підтримує зв'язок із Космосом, охороняючи її від непродуманих дій та небезпеки, що підстерігають людину у кожній справі. Говорячи, наприклад, про моральний інстинкт Шіллер писав, що він “приставлен премудрою природою в качестве опекуна к человеку”³⁷ і це стосується й інших інстинктів, зокрема, інстинкту самозбереження, продовження роду, голоду й інші. Тому, свідомість є найвищою цінністю людини, яку треба накопичувати заради всіх етапів розвитку майбутнього, а також тому, що вона дає їй силу виживання у навколишньому середовищі. Проте інстинкти і владу, яку людина одержує від природи над собою, вона зобов'язана тримати в чистоті і підтримувати духовно, щоб не творити шкоди викривленим мисленням. Тут дуже часто на сторожі чатує інстинкт, який охороняє як тварину, так і людину.

Досліджуючи матеріальний і нематеріальний світ, Всесвіт і Вищі сили, які в ньому не зайвим стають роздуми видатного вченого ХХ ст. фізика Альберта Ейнштейна, який постійно цікавився історією Всесвіту, на діалектиці якого він будував свою теорію. В художній літературі існує думка, що основа його теорії, як все геніальне, з'явилася випадково, коли він знайомився з тво-

³⁷Шіллер Ф. Собр. соч. в семи томах. – М.: Изд. худ. лит., 1957. – Т. 6. – С. 252.

рами Достоевського. Після того, як його теорія набула реального змісту, наприкінці життя він став замислюватися над проблемою проблем – “про що думає Бог”. Основна таємниця Всесвіту – межа між кінцевим і безкінечним, куди просувається наш світ в просторі і часі, як він розпочинався і де його кінець. Світоглядні ідеї вченого і його думка, що є Бог і він думає, дали харч для роздумів людства, які з часом можуть перетворитися у прикладні розробки для суспільних потреб. У сучасної людини немає підстав ставити під сумнів думки вченого, наймовірні ідеї і наукові докази якого, перетворились на реальність.

Мертвой природы не существует.

Л. Арагон

1.2. Єдність живої і неживої природи

У своїй поемі “Метаморфози” стародавній римський письменник Овідій писав, що ніщо не зникає у світі, а лише змінює форму. “Мы – лишь часть мира, постоянно меняющегося. Людина прискорила процеси на Планеті Земля, але в цілому на ній все рівно змінилися б кліматичні й інші умови, що призвело б до певних трансформацій людської цивілізації, адже вони зникали і виникали, як всі живі організми і вся природа. “Мир – это всеобщее превращение (метаморфозы).”³⁸ Ці зміни поет показав, починаючи від створення світу до епохи видатного діяча Древнього Риму Октавіана Августа – із хаосу і суцільного безпорядку виник теперішній світ: небо, зірки, планета Земля з її морями, рослинами, тваринами і, на кінець, людиною.

Єдність всієї природи Всесвіту проявляється в його виникненні із єдиної сутності та підпорядкуванні єдиним динамічним законам. У минулому греки взагалі не могли терпіти матеріального без супроводу духовного. Як відмітив у свій час Шіллер, для грека “Природа и нравственность, материя и дух, земля и небо с дивной красотой сливаются в его поэзии”.³⁹ Подивімося як схожі процеси в живій і неживій природі.

Якщо порівняти організм людини, то побачимо його схожість не тільки з тваринним світом, але природою в цілому, зокрема з планетою Земля. Процеси, які відбуваються в організмі людини можна знайти їх і в організмі самої Землі. В цілому людина і Земля народжуються і через певний час, як відомо, через об’єктивний біологічний процес, вмирають. У той же час період життя від народження до вмирання може скорочуватися як для людини, так і Землі,

³⁸Жизнеописание знаменитых греков и римлян. – М.: “Просвещение”, 1988. – С. 201.

³⁹Шиллер Ф. Собр. соч. в семи томах. – М.: Изд. худ. лит., 1957. – Т. 6. – С. 119.

а головним винуватцем стає не хто інший, як сама людина. Існує здорова і працездатна людина, але, через не виважене користування даром природи свідомістю, вона винайшла і вживає спирт, наркотики, різноманітні ліки. В результаті надмірного і неконтрольованого їхнього вживання знижується функція печінки і шлунку та інших органів, погіршується робота серця, травлення, знижується природний імунітет, організм перевантажується шлаками, звужуються кров'яні артерії, подавляються, пригнічуються позитивні мікроби, а їх місце займають шкідливі мікроби, підвищується температура, а після цього вона знижується і організм людини гине.

Людина започаткувала прискорення шкідливих процесів на планеті Земля. Своім розумом вона додумалась використовувати надра Землі: нафту, газ, вугілля, воду. Надмірне їхнє використання, спалювання для все більшого свого задоволення. Як результат людина порушила біологічний баланс і започаткувала ланцюгову катастрофічну неконтрольовану реакцію природного процесу, який уявляється таким чином. Надмірне спалювання палива створило викиди величезної кількості газів, що започаткувало парниковий ефект: потепління на перших порах викликало зменшення льодового покриву найвищих у світі гірських вершин, призвело до зниження здатності відбивати сонячні промені, а це, у свою чергу, впливає на подальше підвищення температури на планеті Земля.

Далі уже включається біологічний процес: через перегрів включається екосистема, з якої зростає виділення вуглекислого газу, метану й інших; збільшення лісних і торф'яних пожеж підвищує викид величезної кількості сажі, яка затримує промені сонця, що збіднює попадання їх до зелених рослин, які через це менше споживають вуглекислого газу, провокуючи зростання парникового ефекту. Висихають водні артерії, наприклад в Україні уже висохло більше двох з половиною десятків тисяч річок, зникло Аральське море, водні артерії, які ще залишаються, забруднюються. Таким чином започатковане людиною потепління переросло в глобальне і підтримує само себе.

Людина хоче переконатися, чи дійсно існує її нематеріальне тіло, вічний і неповторний дух, знаючи, що фізичне тіло, подібно як рослини і тварини тимчасове. Де і як перевірити тут єдність? Людина має багато прикладів, що вона уже з'являлась в якомусь житті на планеті Земля, але доказати і пересвідчитись у реальності такого феномена ще не може. Нематеріальний і матеріальний світ становить єдність, але вона невидимою перепоною скрита від людини, що її постійно тривожить. Звичайно, треба бути реалістом у тому, що сучасна людина ще не може всього усвідомити, але в загальних рисах розуміти хоча б сенс земного життя вона бажає і є всі підстави вважати, що здатна в недалекому майбутньому.

Єдність усього Суцього, матеріального і нематеріального, живого і неживого, на нашу думку, проявляється в існуванні інформаційної системи Всес-

віту. Це можна спостерігати повсюдно, якщо прискіпливо придивитися до живої, а також неживої природи, яка в дійсності такою не являється. В загальній схемі інформаційна система Всесвіту – це постійний у просторі та часі єдиний банк даних про живу і неживу природу. Єдність же природи проявляється в тому, що існуюче в космосі все живе і неживе знаходиться під постійним впливом інформаційної системи Всесвіту. Кожна структура життя, яка виділилася у самостійну форму із Єдиного Життя, в подальшому розвивається під дією двох умов, закладених Вищим Розумом: імпульсу з середини і зовнішнім поштовхом чи впливом, але уже в процесі розвитку.

Якщо імпульс з середини єдиний для всіх форм видів матерії, то зовнішній вплив відрізняється за своєю силою, але він існує тільки в уяві людини. Чим грубіша форма матерії, тим відчутнішим має бути зовнішній імпульс Єдиного Життя і навпаки, чим тонша форма матерії, тим менш відчутніший зовнішній імпульс. Скажімо для розвитку гірських порід потребувались страшні катаклізми у вигляді землетрусів і вулканічних вивержень. Для розвитку живих організмів рослин і тварин зовнішній вплив проявляється планетарним впливом, зміною розташування планет, а також у зміні клімату, температури, харчування, застосування добрив і інше. Ці впливи постійні, на перший погляд, майже не помітні, але саме вони забезпечують ту єдність, про яку людина хоче дізнатися.

Та частина науки, яка займається вивченням природи, а саме вища математика, астрономія та астрологія підтверджують порядок із доцільністю, розумністю і завершеністю світобудови також існування Вищого Розуму. Психологія і практика щодо її, тобто світобудови, використання підштовхують науку до межі проникнення в невидимий паралельний світ з його ще не знаваними законами. З цього погляду, досліджуючи матеріальну і нематеріальну складові та всі сфери взаємодії світобудови природи, взято до уваги її раціональність в усьому, використовуючи цю важливу константу в дослідженнях:

.....*Ведь без пользы*

Природа, бережливая богиня,

*Даров своих не даст ни капли в рост.*⁴⁰

Найбільше людину цікавить власне місце в природному середовищі Світобудови, її зв'язок з іншими представниками живої і неживої природи. Впродовж століть на межі пізнання світобудови та існуючих у ній взаємозв'язків і досягнення єдності існує безліч штучно створених перепон як в первісні періоди виникнення людської цивілізації, періоду середньовіччя, так і новітні часи. Серед них найпереконливішими стали теорії відомих дослідників Ч. Дарвіна і Ф. Енгельса, які будували свої дослідження на ві-

⁴⁰Шекспир У. Полн. собр. соч. в восьми томах. – М.: “Искусство”, 1960. – Т. 6. – С. 162.

димому матеріалістичному світогляді, повністю відмежовуючись від нематеріалістичних поглядів.

Існує багато філософських роздумів і наукових теорій щодо місця людини у Всесвіті, а так званий позитивний погляд фокусує думку на тому, що людина не є самоціллю природи, вона лише ланка в ланцюгу всього живого та істотою в тій частині живої природи, яку являє собою людство. Іншими словами людина – цеглинка споруди живої природи планети Земля і звичайно всієї Світобудови.

Все це вимагає від науки пізнання Світобудови, її матеріальної (видимої) і нематеріальної (невидимої) сфер, місця в ній живої природи, особливо людини. Саме тоді з'явиться можливість окреслити реальну роль людини в живій природі, що дозволить збагнути подальший розвиток у формуванні людської цивілізації. В науки немає іншого виходу як пояснити таке явище як людина, що вона являє в сучасній живій природі і світобудові, з метою якось зрозуміло збагнути доцільність тимчасового життя людини. Тут чимало невідомого і людина постійно опиняється в глухому кутку, а через це, хочемо ми того чи не хочемо, а перебуваємо в постійному безвихідному становищі, яке відбивається на психіці кожного. І зрозуміти хоча б частину невідомого не так легко, бо намагання збагнути будь-яку безкінечність, чистий розум, поєднання чи роз'єднання духовного і фізичного, нематеріального і матеріального постійно терпить невдачу “природа даже универсальному гению ставит границы, которых ему не перейти”.⁴¹

Людина придумала швиденько створить штучний інтелект і з'являться новітні ідеї, технології, нове бачення розвитку не тільки планети Земля, але і за її межами. Нічого з цього не вийшло, нового інтелекту не створено, а ідеї може давати тільки людина. Ми не задумуємося над природним запитанням, а чому, скажімо, розумна кібернетична машина не дає ідей без допомоги людини. Відповідь може бути одна – відсутність у неї нематеріального тіла, а звідси і неможливість отримувати ці ідеї з просторів Космосу. Йде час, людина думає, щоб якось відірватися від усталених стереотипів і придивитися не тільки до матеріального, але й нематеріального, духовного тіла, яке і є основою Світобудови.

Паралельні світи, потойбічний світ існує, він цікавий, мабуть, безпечний, а тому жодна жива істота не наділена можливістю, навіть найменшою, мабуть і теоретичною, повернутися на планету Земля таким чином, щоб розповісти про бачене. Так, повертається дух людини, але він відірваний від попереднього свого матеріального тіла, що позбавляє його інформації, носієм якої є нематеріальне тіло. Інформація існує суцільна, але вона концентрується в єдиному центрі і з нього подається те, що раціональне для живої і неживої

⁴¹Шиллер. Собр. соч. в семи томах. – М.: Изд. худ. лит., 1957. – Т. 6. – С. 269.

природи. Досвід людської, мурашиної і бджолоїної цивілізацій свідчить насаперед про те, що у Всесвіті все у великому і малому підпорядковується одним і тим же законам і зв'язані узами взаємозалежності.

Тіло людини, як і Всесвіт, складаються з матеріальної і нематеріальної частини. Нематеріальне тіло людини це її дух, який вічний, а тому її коротке матеріальне життя не розпочинається з народження і не закінчується зі смертю, як це проповідується деякими вченнями. Нематеріальне, духовне тіло людини через інформаційну систему постійно зв'язане з Всесвітом і підпорядковане його вічним законам незалежно від волі, створюваної свідомістю фізичного тіла. Тому нова епоха вимагає знання взаємозв'язку матеріального і нематеріального, фізичного і духовного сутностей, тобто видимого і невидимого світів, підпорядкованого законам Всесвіту. Ці закони проявляються як Вища Воля, в якій все постійне і не існує непередбачуваних змін, є тільки послідовний рух, на який людина не спроможна вплинути. Лише в такій площині відбуваються кардинальні зміни в основах розуміння матеріального і нематеріального, вищого духовного світогляду. В результаті пізнання Світобудови, її законів, місця живої і неживої природи в загальному русі будуть поступово змінюватися поняття, вірування і основи буття людини.

Матеріальна складова людини в її короткому земному житті, подібно до рослини і тварини: вона народжується, зростає, дозріває і живе коротке біологічне життя, а після цього її фізичне тіло вмирає природною смертю. Ніщо не відрізняє людину від тварини, окрім свідомості, що людину засмучує і ставить її в глухий кут безвиході. І це нездоланна істина, адже, володіючи свідомістю та розумом, людина як і тварина чи рослина закономірно вмирає.

У святих письмах всіх релігій мовою символів людям повідомляється істина, смисл людського життя, тварин і рослин. У Біблії викладено здебільшого про людину, в Корані про людину говориться поряд з тваринами – корова, жінка, худоба, бджоли, мурахи, людина, слон, павук, люди. Люди не можуть чітко розпізнати символи, але вони їх відчують якимись особливим почуттям в процесі свого розвитку та вдосконалення. Існує надія, що лише в майбутньому людина так вдосконалиється духовно, що зможе прочитати символи святого письма тих чи інших релігій і зрозуміє істину свого буття, відчуті взаємозв'язок і взаємодію. Відбудуватиметься наближення до такого стану поступово, так як раптове пізнання може викликати у людства шоківий стан. Недаремно у всіх святих письменнях до людини звучать заклики і вони мають під собою реальну основу, – йти до ідеалу та вдосконалення, сповідувати любов до Творця і ближнього свого.

Однак, люди не дуже прислуховуються і своїми нікчемними думками та розмовами забруднюють інформаційну систему Всесвіту “Бывает у людей такое одичание духа, что они могут существовать лишь осуждая друг друга. Это не досмотр успехов с целью помощи, наоборот, осуждение становится

смыслом жизни. Если у такого осуждателя отнять язык, он пропадет, засохнет, как растение без воды”.⁴² Природа розвивається за своїми жорстокими законами, руйнуються міста, гинуть люди, зникають творіння краси і розкоші, дорогоцінні пам’ятники, все перетворюється на прах “Но жизнь гибнет лишь для того, чтобы на ее месте зародилась лучшая жизнь. ...Более прекрасными воздвигнет их побуждающая к труду Свобода, и лучшее поколение людей будет обитать в них”.⁴³ Щоб досягти єдності матеріального і нематеріального, фізичного і духовного всієї світобудови, треба задіяти процес вдосконалення, який вимагає глибинного духовного осмислення самої природи взагалі, особливо живої і неживої.

Нежива природа. Вся нежива природа функціонує і розвивається за наперед визначеними природничими законами, а тому ніхто ніколи із смертних не зможе щось змінити або внести якісь корективи в її рух. Всі закони неживої природи являються об’єктивними, тобто незалежними, але це відносна незалежність, оскільки в природі не існує чогось незалежного, а тому мова йде про те, що вони, тобто закони, є прерогативою Вищих сил Всесвіту. В цій так званій “неживій” природі присутнє життя, але людина ще не може цього у повній мірі збагнути і зрозуміти. Інформація про безкінечні планети, на яких є і на яких немає живих організмів, це лівова частина Всесвіту, якої людина зовсім не знає. А чому людина має знати про все це, адже ми і самі не вважаємо, що мурашка чи медоносна бджола, багато в чому схожі на людину, можуть дечого довідатись про глибинні тайни Макрокосмосу.

Нежива природа подібно до живої незалежно від людської свідомості з’являється і відходить начебто в небуття – зникають і з’являються планети, світи, матерія і т. д. Атом також зникає, а подібно як розчіплюється атомна енергія, подібно зникненню атома зникає і матерія. В той же час з’являється нова матерія, нові види неживої як і живої матерії, як ми спостерігаємо появу нових небачених рослини і тварини на планеті Земля. Нежива природа подібно до живої також здійснює свою належну роботу у Всесвітньому просторі. Медоносні бджоли несвідомо вибудовують свої комірочки для вирощування розплоду, маток і трутів, зберігання кормів, для кожної цілі комірочки мають свої розміри і форми.

Подібне спостерігається і в неживій природі, коли вона формує різноманітні витвори, мовби живий митець, який все це здійснює власними руками та думками. Скажімо під час морозів бачимо неймовірно візерунки на склі будинків, на воді, на дорогах. Кольори каменів, які прикрашають в усьому людину, дорогоцінність яких визначається променями і барвами, яких людина не може створити: “Стоит взглянуть на отдельный листок дерева, чтобы всякому ...стало ясно, что все многообразие в листке не могло быть упорядочено

⁴²Клизовский А. Основы миропонимания новой эпохи. – 2-е изд. – Рига: “Виеда”, 1991. – Т. 1. – С. 24.

⁴³Шиллер Фридрих. Собр. соч. в семи томах. – М.: гос. изд-во “Худ. лит.”, 1957. – Т. 5. – С. 482.

приблизительным образом и без всяких законов”.⁴⁴ Людина спроможна створити теоретичні поняття про структуру листка, про його ріст і живлення, але пізнати закони, за якими це відбувається ще не може. Все, що нас оточує, розвивається за певними законами природи, а тому, на думку філософів, “объект ...должен иметь и обнаруживать такую форму, какая допустима законом”.⁴⁵

Якщо подивитися з моря на берег Кримського півострова, то побачимо напрочуд рівні нашарування гірської породи, схожої на будівельну кладку церковних храмів VII–XIII ст., кожен шар покладено на інший рівномірно, щільно та рівної товщини, що свідчить про рівні проміжки часу здійснення нашарувань. Яскраво це можна побачити на прикладі церкви на Берестові, що на території Київської Лаври. Хто знає, чи людина перейняла кладку у природи, чи самостійно додумалась, як “додумуються” медоносні бджоли чи мурашки будувати власне житло. Хоча це і не наукове пояснення, але бачимо, як мистецьки буде нежива природа свої величезні витвори – гірські масиви, формує моря, озера і ріки, все знаходиться постійно в русі, збалансоване в часі, об’ємі і формі, що переконливо свідчить про підпорядкування строгій системі, природному законові і єдиній волі.

Немає ніяких підстав стверджувати, що мінерали і метали, не володіють свідомістю, адже вони являються царством зародження живої природи, зародиш якої проходить проміжні етапи: свідомість, нежива природа, рослина, тварина, людина. Як же стається так, що людина наділена свідомістю, а та частина природи, з якої вона, людина, одержала свій початок і формувалась, не має свідомості. Деякі дослідники стверджують, що ткацьке мистецтво в минулому перетворювало чисту космічну енергію та поживні речовини землі, одержану рослиною у практичну енергію для людини за допомогою нитки і тканини у символи земних трансцендентних елементів, які обумовлювали життя людини. Трансформація умов життєдіяльності змінюють методи і розуміння, але передача космічної енергії і елементів неживої природи людині залишаються незмінними. В цьому напрямкі слід розширювати і поглиблювати філософські та наукові дослідження.

Жива природа. Рослинний і тваринний світ, як основа живої природи, з її незліченими рослинами, тваринами, комахами й іншими живими організмами, управляється через інформаційну систему Всесвіту за наперед встановленими законами. Поява цих живих організмів запрограмовані у Всесвітній системі в динамічному русі, а тому окремі види тварин чи рослин зникають, інші з’являються і саме тоді, коли потрібно, коли є для цього певні умови та потреба. Після виконання певної своєї ролі в природній круговерті окремі види рослин і тварин зникають, створюючи відповідний природний обмін.

⁴⁴Шиллер Ф. Собр. соч. в семи томах. – М.: Изд. худ. лит., 1957. – Т. 6. – С. 90.

⁴⁵Там само. – С. 90.

Рослинний і тваринний світ розвивається за певною програмою, закладеною в інформаційній системі Всесвіту. Рослини і тварини, мовби механізми, розвиваються за встановленою схемою, здійснюючи належну їм роботу на землі. Рослини, використовуючи сонячну енергію і поживні речовини землі, дають плоди, різноманітні харчі тваринному світу, які в послідуєчому перетворюються в білок для інших представників тваринного світу, в тому числі харчів для людини, а також добрив для рослин. Рослинний і тваринний світ на планетах Всесвіту, а це переважно планета Земля та інформація про нього в усій природі займає мізерну величину, яка не перевищує приблизно 0,45 % маси Всесвіту.

Рослини приймають і перетворюють сонячну енергію, виробляють кисень, поглинають CO₂, все перетворюється в речовини, дають потомство і вмирають, перетворюючись на речовину, якою вони були в минулому. В одних рослин довгий вік (дуби, евкаліпти і ін.), а в інших короткий (трави, квіти і ін.). Відбувається постійний перетворюючий процес.

Подібна динаміка, призначення мають місце і в тварин, комах та інших представників тваринного світу. Вони виконують певну роль у складному ланцюгу природи, як і рослини, вони дають потомство і вмирають. Тут, як і в рослин, є тварини довгожителі (слони, орли і ін.) та занадто коротким часовим відрізком життя (рік, місяць, день і менше), але для кожного з них це нормальний період, за який вони встигають виконати відведену їм роль. Наприклад, медоносні бджоли живуть не так довго: матка – декілька років, робоча бджола – декілька місяців, трут – переважно літній період.

Частина тваринного світу має ряд особливостей і розвивається не тільки за наперед встановленими законами, зокрема людина, але, як відомо, вона наділена ще й свідомістю. Хоча людина і стала винятком живої природи, вона виникла як і будь-яка жива істота, тобто за певних умов і в певний час. Її відмінність від іншого живого світу полягає в тому, що свідомість дозволяє людині краще пристосуватися до зовнішнього середовища. Людина живе і розвивається з однієї сторони за правилами Всесвіту, хоча не завжди надає цьому значення, а з іншої – за власною свідомістю, а тому її дії не завжди відповідають законам Всесвіту, про що людина довідується, коли порівнює власні дії з потребами висловленими в Біблії та наукових дослідженнях.

Вищий Розум постає перед людиною у вигляді багатьох прикладів для її пристосування у навколишньому середовищі планети Земля. Дуже цікавим явищем є поява на Землі, задовго до людини, медоносних бджіл, які наділені неймовірно величезним спектром способів життєдіяльності вкрай необхідні людині, включаючи добування ними харчів для неї та запилення рослин з метою їхнього розмноження, продовження роду та виховання потомства і багато іншого. Поява і життєдіяльність на планеті Земля медоносних бджіл

з мурашок та інших тварин їхніми надзвичайно різноманітними функціями, з яких ще багато недоступних для розуміння людини, спонукає її спрямувати свій інтелект на пізнання глибинної істини тваринного світу і пошуку інших, крім самої людини, носіїв Розуму. Одночасно від медоносних бджіл, мурашок та багатьох інших тварин погляд людини спрямовується у простір Всесвіту, як єдності матеріальної і нематеріальної сутності.

Все це є свідченням єдності матеріального і нематеріального світу, живої і неживої природи. Єдність живої і неживої природи можна пояснити багатьма прикладами, зокрема, побудовою і дією нервової системи людини та побудовою і дією різноманітних обчислювальних пристроїв. Нервова система являє собою логічну машину, в якій послідовні рішення приймаються на основі врахування ряду попередніх. Вчені з великою долею істини допускають, що нервова система являє собою складну сітку елементів, які передають імпульси. Є всі підстави вважати, що саме імпульси являються основою невидимого, але потужного і постійного зв'язку у Всесвіті, які діють в інформаційній системі Всесвіту.

Творці кібернетичних машин у своїх теоретичних обґрунтуваннях дійшли висновку, що тільки в нервових волокнах здійснюється передача багаточисельних “да” і “ні”. Саме так відбуваються операції з різними елементами в обчислювальних машинах, які придумала людина. Крім такої схожості, існують й інші процеси, які стосуються таких явищ, як пам'ять, навчання, здатність розмовляти, рухатися й інше. Таким чином, як в живій, так і неживій природі існує зворотній зв'язок без чого ці дві частини природи не можуть існувати. Про це говорив Н. Вінер “...обнаруженные нами аналогии между обратными связями в машине и в человеческом организме дополнялись снова и снова поразительными новыми аналогиями, которые мы продолжали находить между нервной системой, с одной стороны, и системами автоматического регулирования и счетными машинами – с другой”.⁴⁶

Можна зробити висновок, що Вищі сили природи, створюючи живу і неживу природу, заклали в основи їхнього існування єдині закони, в яких важливу роль відіграють імпульси, короткі хвилі і т.д. Адже відомо, що кожен закон, щоб він діяв, зобов'язаний мати якийсь механізм, а тому в механізмах об'єктивних законів Всесвіту важлива роль належить імпульсам і хвилям. Не людина створила обчислювальну машину, вона лише стала передавальним механізмом, за допомогою якого її створили Вищі сили природи, передавши через людину схему створення собі подібного з неживої природи. Різноманітні машини можуть працювати тоді, коли функціонує кожна її складова. Подібне стосується живих організмів, зокрема людини, коли

⁴⁶Норберт Винер. Я-Математик. – М.: “Наука”, Ред. физико-математической литературы, 1967. – С. 279.

всі її органи мають діяти злагоджено, що можна перенести і на сфери управління життєдіяльності “исследования системы управления дают лучшую возможность проникнуть в тайны механизма, который объединяет эти местные явления в общий процесс, охватывающий весь мозг или, в сущности, все человеческое тело”.⁴⁷

Відомо, що зміст цілого міститься у кожній його частині. Весь Всесвіт наповнений вібраціями різноманітної сили і напруги, які спрямовуються у дві протилежні сторони: перша сторона – від Першоджерела життя; друга – від кожної форми життя. Здатність кожної форми життя відповідати і реагувати на вібрації свідчить про наявність у всіх форм життя свідомості. Медоносна бджола виконує безліч функцій, багато з яких не здатна виконати людина, яка володіє свідомістю та розумом. Наукові дослідження, спостереження і практика свідчать, що медоносні бджоли виконують свої функції як автомат, мовби кібернетична машина, що кваліфікується як інстинкт. Інстинкт, якщо його вважати запрограмованим у генах, то він сприймається як спадковий, а коли доводиться, що він, інстинкт, підсвідомий, як доказував Ч. Дарвін та І. Павлов, тобто набутий, то він не є постійним і може змінюватися. В той же час всім відоме поняття “інстинкт”, як складна природжена реакція на зовнішні і внутрішні подразники все більше і більше потребує переосмислення його понятійної сутності.

Інстинкт постійний, вроджений, а щоб його стримувати, треба мати високу моральність, що не так легко вдається людині. Відомо, що вона свавільно може розпоряджатися своєю свідомістю, через низьку моральність, спричиняючи появу боягузтва, переляку та подібного іншого, породжуючи у свою чергу ті негативи, які ми постійно спостерігаємо в людини. Якраз ці риси примушують найбільш нерішучого чоловіка бути тираном і вбивцею, але нерідко все це він буде робити руками інших людей, одержавши над ними владу “Инстинкт самосохранения – неограниченный повелитель человека... и так как этот инстинкт робок и труслив, то владычество его есть царство испуга и страха”.⁴⁸

У цьому випадку треба визнати, що медоносна бджола, виконуючи безліч складних операцій у своїй життєдіяльності, володіє методом аналізу одержаної інформації з навколишнього оточення і обирає ту чи іншу дію – летіти за нектаром, чи доводити до кондиції уже принесений, чи краще доглядати розплід, визначає напрям розташування джерела корму, визначає строк початку відкладання яєць і приготування для цього комірок. Подібні аналітико-результативні дії тварини уже треба кваліфікувати не інакше як інтелект, сві-

⁴⁷Там само. – С. 281.

⁴⁸Шиллер Ф. Собр. соч. в семи томах. – М.: Изд. худ. лит., 1957. – Т. 6. – С. 189.

домість, що дозволяє медоносним бджолам здійснювати відомі складні і різноманітні роботи, задовольняти безліч потреб свого буття. У цьому зв'язку виникає проблема, які слід вирішити – як бджоли здійснюють і головне чи здійснюють аналіз інформації, щоб прийняти єдино вірне рішення, яке завжди таким і буває.

Отже, все, що існує у Всесвіті наділено певним рівнем свідомості та інтелекту. Свідомість мінералів повністю переходить в розвинутий рослинний світ, пізніше із рослинного у тваринний світ і до людини. Навіть з цих декількох прикладів можна зробити висновок, що ріст свідомості є невинний шлях розвитку всіх форм життя, в тому числі людини. Тому, свідомість є найвищою цінністю людини, яку треба накопичувати заради всіх етапів розвитку майбутнього, а також ще й тому, що вона дає їй силу влади, якою треба користуватися надзвичайно обережно.

Як же медоносна бджола, мурашка та інші тварини, володіючи запрограмованим інстинктом, виконуючи функції здійснюють аналіз інформації? Чи дійсно тварини можуть одержувати інформацію і керуватися нею? Навколо людини, тварини, рослини і всієї планети Земля існує енергетична оболонка, в якій знаходиться вся інформаційна база різноманітних даних про минуле, сучасне і майбутнє всього живого і неживого. Вся енергетична оболонка з її інформацією зв'язане з інформаційною системою Всесвіту, а тому все живе і неживе на планеті Земля підконтрольне вищими законам Космосу, про що людина лише здогадується:

*И в небе и в земле сокрыто больше,
Чем снится нашей мудрости.⁴⁹*

Все, що відбувається на нашій планеті, формується під дією процесів, які відбуваються в природі самої планети і в усьому Всесвіті: “Вот они эти недавние затмения, солнечные и лунные! ...Любовь остывает, слабеет дружба, везде братоубийственная рознь. В городах мятежи, в деревнях раздоры, во дворах измены, и рушится семейная связь между родителями и детьми”.⁵⁰ Людина живе уже в ХХІ ст., але не здатна досконалим пізнати і відповідно користуватися законами природи у практиці своїх дій. Чи скоро зможе?

Людина сприймає Всесвіт поєднанням своїх мозкових хвиль із його вібраціями різноманітної сили. В 30-х роках ХХ ст. в Массачусетському технологічному інституті досліджували властивості виявлених мозкових хвиль людини. Коли їх стали записувати надчутливим приладом, спеціально виготовленого для запису цих хвиль, то одержали зовсім незрозумілу плутанину. Коли ж застосували до приладу ще й так званий автокорелятор, то одержали більш зрозумілу і яскраву картину мозкових хвиль людини. Мозкові хвилі

⁴⁹Шекспир У. Полн. собр. соч. в восьми томах. – М.: “Искусство”, 1960. – Т. 6. – С. 40.

⁵⁰Там само. – С. 444.

розмовляють своєю мовою, а тому вчені задумалися оволодіти цією мовою, на яких записуються дані за допомогою приладу і спеціального автокорелятора. В даній роботі не розглядаються принципи дії механічних машин і хвиль, які вони вловлюють. Ставиться за мету лише засвідчити складність взаємозв'язків у Всесвіті, які існують і впливають на людину.

Прилади дають багато інформації, записану з мозкових хвиль, однак, як зауважують вчені, використати її для розуміння мови можна прирівняти до пошуку в древньоєгипетських записах ключа до розшифрування єгипетських ієрогліфів.⁵¹ Складність можна підтвердити можливістю розшифрувати мову повсякденної праці медоносних бджіл – мова жестів, звуків і запахів, адже бджоли здатні видавати і сприймати ультразвуки, коливання у стотисячну частку міліметра і буквально миттєве на неї реагування. Через ультразвукові вібрації, запахи і звуки спілкуються й мурашки та інші живі істоти. Ще не вивчено, що це за дійство, чому це бджола чи мурашка, яка не має, як прийнято вважати, свідомості і звукової мови, так вправно все робить, що людину завидки беруть, хоча вона і мовчить, не вміючи подібне відтворити.

Вивчення випромінювання мозкових хвиль людини намагалися використати для лікування деяких важких захворювань і навіть дещо вдалося, але занадто великі надії так і не виправдовуються. Як вважають вчені, мозкові хвилі людини являють собою суміш цілого ряду невідомих процесів. Якщо врахувати, що в природі нічого не може бути зайвим, то виникає справедливе запитання щодо призначення в людини її мозкових хвиль. Можна висловити надію, що людство з часом довідається про важливу, а може і основну, роль мозкових хвиль у сполученні людини з Всесвітом, де виявлені також хвилі. Таким чином, можна передбачити, що хвилі і вібрації існують у кожній людині, тварини, рослини, всієї живої і неживої природи, які і створюють певну життєву гармонію на планеті Земля.

Нет ничего более упорядоченного,
чем природа.
Цицерон

1.3. Закономірність чи випадковість?

З давнини серед народу ширяться легенди і перекази, наприклад, про різні форми на земельних просторах, людина намагалася осмислити їхню появу, зрозуміти чисельні малюнки на скалах із зображенням людей у скафандрах та

⁵¹*Норберт Винер.* Я-Математик. – М.: “Наука”, Ред. физико-математической литературы, 1967. – С. 278.

наявність не звичайних для сучасної людини різноманітних предметів. У повсякденному житті людини продовжує існувати безліч загадковостей. Уже в сучасні часи космонавти, які побували в космічному просторі, побачили себе серед інших планет, найближчих до Землі, таких як Місяць, Марс та інші і в них виникали відчуття безкінечності суцього та неординарні запитання.

Людина поступово пересвідчувалась наяву, що у Всесвіті відчувається чітка впорядкованість і у її свідомості закарбувалось, що небесні тіла рухаються за законами космічної механіки. Як продовження різноманітних, на перший погляд, простих запитань, виникають найбільш складні. Серед них основне запитання, – хто всі ці закони створив і хто та як всім рухом управляє? Відповідно до цього людина все більше і більше наближається до думки про існування Творця, який набирає певного уособлення, форми і назви: Вищий Всесвітній Розум; Бог. Нерідко виявляється, що наука дещо доказує про реальні факти невідомих новин з далекого минулого та природи багатьох таємниць, але більшості явищ людина пояснити ще не в силах, але до цього треба поступово наближатися.

Наука багато досягла у пізнанні планети Земля, навіть визначила приблизний її вік: як мінімальний, за древніми ділянками суші, – 3,5 мільярдів років, а максимальний, за віком окремих елементів, – 5–6 мільярдів років. У той же час, визначаючи вік Землі, наука продовжує заявляти “происхождение Земли и его начальный момент нам неизвестны. Не можем мы представить себе и состояние вещества в момент образования Земли”.⁵² Звідси і розпочинається багато невідомого, таємничого так як невідомо як з’явилося все живе, рослинний і тваринний світ, мурашки і бджоли, яка значно раніше людини розпочали свою життєдіяльність на планеті Земля.

Повсюдно людину оточували і продовжують оточувати не зрозумілі явища і процеси в природі та суспільстві. Цікавим виявився острів Паски, з усіх боків якого в океанські води обривались високі висячі скали, під якими було досить мало місць, придатних для висадки на берег, на ньому не видно лісів і інших рослин, а землі, придатної для обробітку, було дуже мало.⁵³ Однак за багато тисяч років до нашої ери на острові перші поселенці провадили величезні інженерні роботи, в них була найдосконаліша у світі кладка із каменю періоду неоліту. Проте ніхто не мав змоги пояснити, яким чином тодішні скульптори транспортували свої велетенські скульптури на острів. Дослідженнями було встановлено, що до появи там людини на острові були ліси та багато інших рослин. Вчені встановили, що в археології острова послідовно змінювалися три періоди – Ранній, Середній і Пізній. Кожен із цих періодів відрізнявся один від іншого як живими організмами, включаючи людину,

⁵²Наука и человечество. – М.: Из-во “Знание”, 1963. – Т. 2. – С. 249, 251.

⁵³Наука и человечество. – М.: Изд-во “Знание”, 1963. – Т. II. – С. 142–161.

так і неживими, а також знаряддями, якими вона користувалася. Дивовижно, але такі факти наводять на думку, що, можливо, в кожен із періодів заново з'являлися живі організми, в тому числі і людина. Вчених постійно дивує явище природи, що будь-який живий організм, зокрема тваринного світу, звичайно і людини, розвивається із однієї єдиної клітини. Здається, як все просто, але в цій простоті і закладена вся таємничість природи і Всесвіту, бо все просте – геніальне.

Для дослідження клітини живого організму, її перетворень та функціонування людина дуже і дуже занадто повільно просувається до невеличких пізнань. Цікаво, що чим більше пізнає людина таємницю, тим більше дізнається про людську обмеженість перед непізнаним і страх перед безмежністю невідомого та можливого тупику. Ну скажімо, що за весь період ХХ ст. людству вдалося досягти в біології лише три геніальні, на думку самої людини, відкриття: структури ДНК; розшифровку людського геному; створення теорії і виділення з живих організмів ствольних клітин та виявлення їхніх унікальних властивостей. Пізнань надзвичайно мало, бо це крапля не в морі, а в океані, адже, за твердженням науки, немає сумніву, що в клітині живої природи вміщується весь Всесвіт, його зміст і структура.

Надзвичайно важливим є те, що всі зміни, які можна досліджувати на острові Паски за всі три періоди мають своє неабияке пояснення в контексті динаміки природничих процесів Всесвіту. Стародавня теорія будови матерії базувалась, як відомо, на уяві вічності і незмінності найдрібніших матеріальних частинок – атомів. Оскільки хімічні елементи, які входять у будову всієї живої і неживої природи, складаються із атомів, то вони, вважалось, також існують вічно і не можуть бути перетворені в інші елементи.

В ХХ ст., а саме в 1896 р., внаслідок відкриття радіоактивності було доведено наступне: "...при радиоактивном распаде атомы одного элемента превращаются в атомы другого, следовательно, первый элемент, как таковой, прекращает свое существование. Представление о вечности и неизменности атомов разрушилось, оказалось, что атом не бессмертен, а, напротив, ...ему присуща такая же бренность бытия, как и окружающей нас природе. В атомной физике появилась новая координата – время, как одна из основных характеристик атома. В 1902 г. Пьер Кюри... предложил использовать радиоактивный распад в качестве эталона времени. ...скорость радиоактивного распада не зависит от изменения внешних условий и является величиной строго постоянной".⁵⁴ Тільки Час у Всесвіті і вищі сили, які являє Бог, є постійними і незмінними в усі часи: "...Я, Господь, не змінююся..."⁵⁵ Пері-

⁵⁴Наука и человечество. – М.: Изд-во "Знание", 1963. – Т. II. – С. 233.

⁵⁵Біблія. Мал. 3 (6).

оди, в які розвивалися живі організми на острові мали характерні особливості з погляду категорії часу.

Ранній період характеризувався тим, що люди туди прибули з певними знаннями техніки обробки каміння, яка не була відома людям жодного із тисяч тихоокеанських островів, а на материку подібне було тільки в Перу, ніде не було подібних скульптур. Люди володіли найвищою технікою обробки надзвичайно великих глиб твердого базальту: в кладці застосовувалися плити квадратної, трикутної і багатокутної форм; прилягали ці форми одна до іншої так, що не проходило лезо ножа; споруди були збудовані відповідно законам астрономії, орієнтовані до сходу сонця в період його рівнодення чи літнього сонцестояння. Більше того, досліджено, що на острові Паски "...около 380 года искусные военные инженеры руководили обширными работами, создавая мощное оборонительное сооружение..." З якоїсь причини послідуєчі покоління не змогли чи не захотіли розвивати своєрідну культуру ранньої епохи острівного народу. Чим оброблялися вироби, як завезені на недоступний острів засоби, так і залишилось невідомим.

Середній період розпочався біля 1100 року, коли культура раннього періоду раптово зникла. На острові знову з'явилися люди, вони зайняли запустілі споруди, але переробили їх за новим планом із застосуванням зовсім іншої кладки, яка була нижчої якості, орієнтація споруд на сонце не дотримувалася. Якщо скульптури раннього періоду були схожими як на чоловічу, так і жіночу статі, то середнього періоду вони були тільки чоловічої статі. Житла будували виключно із каміння і подібної до їхньої форми немає ніде, адже в інших відомих поселенських місцях житла будували із дерева та іншого матеріалу, їх покривали, чого не було в острівних людей. На острові ще в ті далекі часи існував обряд кремації, знайдено багато підтверджень такої культури.

Пізній період характеризується тим, що на острові проживало в середній період два народи – "коротковухі" і "довговухі". Ці народи між собою жорстоко воювали і перемогли "коротковухі", що сталося приміром в 1680 році. Повне знищення "довговухих" призвело до припинення всіх робіт на острові, кам'яноломні були закинуті, земля поділена, статуї присвоєні переможцями: "Все, чего из-за больших размеров нельзя было унести, разрушали, а мелкие предметы прятали в бесчисленных подземных тайниках". Подібні навички уже передалися сучасним людям, бо так робили більшовики, коли відступали під час своїх війн, подібним чином вчиняли і гітлерівські війська, коли залишали завойовані землі. Ніякої дивини на острові Паски може не бути, якщо подібне виявиться і в інших місцях нашої планети та будуть відбуватися явища, яких сучасна людина ніяк не може пояснити. Подібне не забарилося і в 2004 р. стало відомо, вірніше відомо давно, але розпочалися жваві обговорення незрозумілих явищ у "долині каменів" на території Ростовської області в Росії.

Вік появи каменів у долині, за попередніми даними, більше семи тисяч років, кожен із них розміщений у чітко визначеному порядку і гострими формами вгору, всі камені долини мали єдину форму і кожен із них правильно розташований відносно напрямку – схід, захід, південь, північ. Наука не може дати відповіді, як тодішня людина, ще не сформована, а головне, мавпоподібна, за теорією Енгельса, могла так мистецьки виготовити і тодішніми методами розмістити кожен камінь. Адже за сучасним нашим розумінням сім тисячоліть назад людина була ще на дереві, і мабуть, не мала ні геометричних знань, ні засобів для виготовлення каміння певних форм та їхнього транспортування. Мабуть, і в “долині каменів” будуть вивчені періоди – Ранній, Середній і Пізній, що проливає деяке світло на людські цивілізації землян. Ми часто вживаємо поняття “цивілізація”, але їхня сутність ще не вивчена, адже можливо, що цивілізації були на планеті Земля не тільки в часі, але й одночасно в просторі. Щоб підтвердити подібну думку, пошлемося на приклад будівництва п’ять тисячоліть тому у Великобританії ровесника єгипетських пірамід таємниче кам’яне творіння – Стоунхендж, до якого тепер їдуть паломники і туристи, щоб побачити найцікавіше диво – схід Сонця. В ті часи рівень розвитку людської спільноти був на рівні кам’яного віку, у них були примітивні знаряддя із каменя і кісток, вони ледве виживали. В той же час ці люди дивовижним чином створювали в горах каменоломні, добували там кам’яні глиби вагою до 30 тонн і транспортували їх на відстань до 240 миль, вкладаючи їх у споруду з величезною точністю. Кам’яна будова зводилась три століття, а тому багато запитань: хто розробляв паніровку і послідовність будівельних робіт комплексу; як передавалась послідовність робіт і технологія із покоління в покоління при відсутності письменності; люди тих часів не відали ні про параметри планети Земля, ні Сонячної системи, які закладені в будові; кам’яні глиби встановлені математично точно, але люди не знали елементів топографо-геодезичних знань і не мали відповідних приладів. Чи не так працюють медоносні бджоли, як здається представникам сучасної людської цивілізації? Ми можемо дивуватися не тільки мистецтвом медоносних бджіл і мурашок, але й нашими прадавніми прашурами, які подібні дії виконували півсотні віків тому. Є всі підстави порівнювати будівництво медоносними бджолами комірок і щільників для виробництва та зберігання харчів, виведення та годівлі потомства з будівництвом прадавніми людьми таємничих для людини споруд – єгипетських пірамід, кам’яних споруд невідомого призначення в різних частинах планети, величезного астрономічного малюнку на півдні Перу та інше. Сучасна людина не спроможна розгадати методів як будівництва воскових комірок медоносними бджолами, так і доісторичними людьми дивовижних кам’яних споруд. Щоб досягти якогось прогресу в цьому напрямі, на нашу думку, треба вивчати невідоме не відокремлено, а одночасно практику тварини і людини. Є всі підстави стверджу-

вати, що не тільки медоносні бджоли і мурашки, але й людина у своїх діях керуються єдиними законами Всесвіту, на чому ми зупинимося в подальшому. Зовсім не вивчені зміни в живій природі простежуються і в неживій природі. Ми бачимо, що люди орудували величезними каміннями, розставляли їх у геометрично правильні форми. Нежива природа подібне виконує самостійно. Маємо змогу, хоча б поверхово, спостерігати зміни в неживій природі, які простяглися з давнини минулих катаклізмів на українській території в Криму. Якщо спуститися до моря через територію Нікітського ботанічного саду і подивитися на геологію гори, яка нависла над морем, або майже над морем, то побачимо рівномірність нашарувань потоку лави і, що цікаво, геометрично напорчуд рівними пластами.

Це може свідчити не про що інше, як виверженням вулканічного кратеру однакової сили через рівні проміжки часу, але мовби цю роботу виконувала рука людини. Проте, подібної титанічної роботи людина здійснити не може ні за яких умов. Відсутність життя в мінеральному чи іншому камінні, як здається на перший погляд, є не що інше як недосконалість органів людського сприйняття, які не здатні помітити життя в “неживій” матерії. Практика ж показує небачені витвори без втручання людини, що, до речі, має місце як в живій, так і неживій природі, про що ми вже наводили приклади. В далекому минулому весь Кримський півострів створився в результаті вулканічних викидів. Мабуть, кожен відчуває спуск від Сімферополя до Алушти та Ялти. Відчувається, що саме там діяв чи діяли вулкани, які викидали лаву і завойовували територію у моря. Чи не нагадує така титанічна робота неживої природи, схожою на роботу людини, яка подібним чином відвойовує собі частини суші чи моря для життєдіяльності. Витвір мистецтва природи вдався чудово, адже територія південного берега Криму значно відрізняється за багатьма ознаками не тільки української території, але і степового Криму.

Багато вітчизняних та іноземних дослідників не перестають дивуватися особливістю природи, температури і вологості повітря, навколишнього середовища Південного берега – він унікальний не тільки в Україні, але в Європі і Світі. Багато вчених і мандрівників вважають, що вузький берег Криму (Тавріки, Тавриди, Таврії) являється своєрідним природним утворенням у східній Європі – казковою країною для всіх українців, їхньою святинею.

Інші приклади дають багато роздумів над проблемою, що не хто інший як вищі сили, титанічними зусиллями створюють сприятливі умови для розвитку живої і неживої природи. В той же час, вони, Вищі сили, оберігають свої творіння живої і неживої природи, що проявляється в покаранні людей за їхні неправильні дії, несумісні з законами Всесвіту. Все відбувається не прямо, а опосередковано через подібні ж людські злочиння, які створюються інформаційною системою Всесвіту.

Механізм дії вищих сил з метою подібного впливу ще далеко не досліджено, але є чимало думок та й накопичених матеріалів, які дозволяють апріорно уявити і окреслити хоча б загальні його контури. До цього часу ніхто толком не може пояснити, яким чином австро-сербський військовий конфлікт вилився у світову катастрофу, а головне, під дією яких сил спрацював механізм, що призвів до неї. Адже ніхто не може заперечити, що основний винуватець катастрофи, російська імперія і саме вона понесла тоді і продовжує нести великі жертви впродовж довгих десятиліть агонії, яка ще не закінчилась.

Руйнація Російської імперії, як основного зацікавленого в подіях у Сараєво, відбувалася впродовж 77 років (1914–1991 рр.): перша світова війна 1914–1918 рр.; більшовицький переворот і повалення російського царизму 1917 р.; громадянська війна (1918–1923 рр.); відбудова народного господарства після громадянської війни і підготовка до війни (1924–1940 рр.); війна з Німецькою імперією, яка була також зацікавлена у вбивстві в Сараєво (1941–1945 рр.); відбудова народного господарства, ведення холодної війни, нарощування військового потенціалу і балансування на грані війни (1946–1990 рр.); початок повної руйнації Російської імперії (після 1991 р.). Відбувалися величезні злочини тодішніх володарів імперії: депортація народів, буквальне знищення власного народу в концтаборах, геноцид українського народу в 1921–1922 рр., 1931–1933 рр. та 1947 р., знищувальні експерименти в господарюванні. Як наслідок, імперія зруйнувалась і 15 країн, які входили до складу імперії під назвою Радянський Союз, здобули незалежність і стали самостійними державами в Європі, в тому числі й Україна та багато країн Азії. Суто Росія продовжує і далі терпіти незгоди та розвалюватися.

За великим рахунком у цих катастрофах винуватцем мимо своєї волі став сам народ, який завойовував землі для Російської імперії. Створюючи цим самим негативну енергію, яка і давала про себе знати в усі перераховані періоди. Люди здійснюють багато негативного в діях, словах і думках, що миттєво фіксується в інформаційній системі Всесвіту. Критична маса негативної інформації посилається, як відповідь людству в цілому, народу певних регіонів, окремим націям, як і окремим групам людей та кожній людині. Подібним чином посилається і позитивна інформація в певні періоди, дотримуючись адресності. Серед народів, філософів і вченими стало причиною тієї думки, згідно з якою нічого у світі не залежить від людини, або групи людей так як все для них визначається Вищими силами. Тут не врахована та обставина, негативна і позитивна енергія, яка накопичується у Всесвіті і повертається до тих, хто її послав. В результаті відбувається з безпосередньою участю конкретних людей, які і є творцями всіх своїх бід.

Якраз на початку ХХ ст. накопилось чимало негативної енергії, створеної в багатонаціональних імперіях минулого та тогочасного періодів, якими були Османська, Австро-Угорська, Німецька та Російська. Саме міжнаціональний

кисіль у цих імперіях і жорстокість для утримання їх цілісними створили величезну критичну масу негативної енергії у трьох регіонах, яка сфокусувалася в Австро-Угорщині на Франц-Йосипові, в Німеччині на А. Гітлерові (Шікель-грубер) і в Росії на Й. Сталіну (Джуашвілі). Є підстави припустити, що саме через ці особистості трансформувалась негативна енергія зі страшними наслідками для людського європейського суспільства та деяких попереджень народам інших континентів.

Все розпочиналось, на перший погляд, з простих подій, безліч яких постійно відбувається у світовій історії, але саме події в Сараєво 28 червня 1914 р. стали початком багатьох наступних катастроф. Вбили спадкоємця престолу Австро-Угорщини Габсбургської династії Франца-Фердинанда. Світ не дуже переймався тією подією, адже вбивали Олександра II та П. Столипіна в Росії, президентів США Лінкольна, короля Італії Умберто, але в самій Австро-Угорщині подія викликала шоківий стан. Чому вбивство в Сараєво мало такі катастрофічні наслідки? Історики та аналітики досліджують різні причини, але до єдиної думки так і не дійшли до теперішнього часу.

А тим часом вбивство, як показав хід історії, стало каталізатором вибуху світового масштабу: з однієї сторони – принижена і знищена Німеччина; зруйнована Австро-Угорщини; крах Російської держави і створення в ній диктатури більшовиків із теорією світової революції; розпад Османської імперії; послаблення та занепад Великої Британії та Франції; з іншої сторони – вихід на світову арену Сполучених Штатів Америки; з'явилися тоталітарні режими в Росії, Німеччині, Іспанії та Італії; посіяні зерна другої світової війни, як реваншу Німеччині за понесені втрати. Про причини глобальної катастрофи у світовій війні 1914–1918 рр. до теперішнього часу так ніхто і не зумів дати вичерпної відповіді на запитання “Як це сталося?” та “Хто винен?” Про трагедію написано тисячі книг на основі яких історики стверджують, що таємниця обставин замаху окутана суцільним густим туманом, а тому мабуть ніхто її не розгадає.

Подібне зізнання істориків щодо складності встановити істину, дає підстави звернутися до інших методів дослідження, висловити все-таки деякі припущення щодо причин трагедій у першій і другій світових війнах, основними діючими структурами, в яких були багатонаціональні імперії: Османська, Австро-Угорська, Російська і Німецька. Перш за все, подивімося, хто очолював ці імперії і які їхні життєві шляхи, можливо, саме тут із темряви розмаїття думок проникне якийсь промінь і освітить істину.

Імператор Австро-Угорщини 84 річний Франц-Йосиф представник Габсбургської династії. В 1914 р. виповнилося 62 роки безперервного правління імперією і всі чомусь очікували, що з його смертю величезну державу очікує крах. Імператор мав трагічну судьбу – його члени сім'ї були насильницьки вбиті: його брата, який був мексиканським імператором, вбили місцеві рево-

люціонери в 1867 р.; таємнича смерть намісника престолу сина імператора в 1889 р. у його замку; дружину імператора 1898 р. в Женеві вбив анархіст і ось таємниче вбивство 1914 р. намісника престолу племінника імператора в Сараєво. Коли імператор почув про трагедію, то полегшено зітхнув і промовив “Господь не дозволив, щоб йому кидали виклик. Вища сила відновила лад, який я вже не мав змоги підтримувати”.⁵⁶ Що тут можна додати до пояснення можливого втручання вищих сил у судьбу народу і династії.

Окремі дослідники сходяться на тому, що було багато соціально-економічних, міжнаціональних, релігійних, етнічних і інших проблем, які могли привести до таких подій. Дійсно країна мала велику проблему – багатонаціональність: мадярів половина, німців третина, решта – чехи, поляки, українці, серби, хорвати, словенці, словаки й інші. За кількістю слов’янського населення Австро-Угорщина посідала друге місце в світі після Росії, коли Україна входила до складу Росії.

Здавалося б, що не може бути випадковим вбивство намісника престолу Франца-Фердинанда, якого зневажали слов’яни не тільки в Сараєво, але на всіх Балканах. Це знав він і його оточення, але охорона намісника була мінімальною, більше того, в один і той же день на нього було два замаху. Після першого він продовжував подорожувати містом у відкритому автомобілі, а вже другий замах Гаврила Принципа призвів до вбивства його і дружини. Причому цей студент думав, що замах не вдасться здійснити і пішов геть до їдальні, а йому назустріч автомобіль із людиною, яку, мабуть, треба було вбити і головне там, де терорист не очікував такої нагоди. Мовби випадкове вбивство зруйнувало велику європейську державу.

Подібне вбивство було і в Росії, але ніхто їх не порівнював, не вивчав причин, заради яких все це відбувалося. У першому випадку – треба було привести до влади жорстокі сили і наказати багато народів за зухвалість, другому ж підтвердження цього, але ще й не дати вникнути пізнанням людиною законів Всесвіту, не дати Миколі Кібальчичу пізнати механізм, здатний вивести людину за межі планети Земля. Законом Всесвіту не вдалося цього попередити, він навіть перед стратою написав свою ідею про силу, яка здатна пізнавати непізнане і знищувати людство та природу. Страшну вибухову силу “повільне горіння вибухової речовини” Вищими було продемонстровано на прикладі вбивства першої особи величезної імперії, щоб засвідчити людству, що ніхто не захищений від цієї грізної сили.

В епоху наступника російського царя-деспота Миколи I, реформатор Олександр II звільнив селян від кріпосництва, у судочинстві була введена рівність перед законом, забезпечено при цьому незалежність суддів, ліквідовані фізичні тортури, введено суд присяжних, а в день вбивства 1 березня

⁵⁶Газ. “Дзеркало тижня”. – 2004. – 24 липня. – С. 21.

1881 р. цар мав підписати програму реформ, де передбачено введення конституції. Подібного не здійснив жодний попередній російський цар, зокрема І. Грозний і Петро Великий, якими пишаються росіяни.

Проте саме на царя-реформатора було влаштоване гоніння з метою вбивства: двічі у нього стріляли самі росіяни в Петербурзі; поляк – за поневолення Польщі, в Берліні; українці – за поневолення України, неподалік від Зимового палацу. Російський цар, як і імператор Австро-Угорщини, в день вбивства навіть змінив маршрут, але нічого йому не допомогло, і головне, що це не збіг обставин. Загибло двоє з неординарними здібностями: російський цар – Олександр II, який заслуговував кращої долі у свого народу; піонер в історії світової космонавтики – Микола Кібальчич, заслуговував перед людством визнання і збереження життя для творчості за наукові відкриття.

Маємо й інший приклад, який стосується розвалу великої Російської імперії. Крах російського самодержавства закономірно розпочався мимоволі конкретних особистостей, хоча вони і брали участь у цьому процесі. Аналітичні роздуми і висновки істориків та й вчених свідчать, що цар Микола II з династії Романових у цілому мав усі підстави запобігти революції і врятувати від краху Російську імперію. Він був високоосвіченою і націоналістичною людиною: дотримувався ідеї неподільності російської території, а її розширення; сповідував канони християнської релігії; вивчав потреби народу. Перед першою світовою війною в Росії вироблялось зерна більше, ніж в США, Аргентині і Бразилії разом взятих, у країні було лише 6 % бідних. Проте в період його царювання спостерігалось чимало фактів, які мимоволі самого царя і династії Романових започаткували процес, який призвів до руйнації імперії.

Початок царювання Миколи II розпочався Хотинською трагедією, коли загинуло більше тисячі людей і стільки ж було поранено. Відома кривава неділя 9 січня на палацовій площі в Петербурзі, що спрямовувалося проти волі влади, яка просила народ не йти на площу, так як серед народу були провокатори. Далі, розпочалася перша світова війна, яка також не вписувалася в плани Російської імперії. Все, що відбувалося – було проти царської влади. Крім того, більшовики, які нікого в Росії не боялися, окрім самодержавства Романових, все робили, щоб знищити цю династію. Саме тому вождь комуністів В. Ленін особисто дав вказівку розстріляти царя і всю його сім'ю, що відбулося 17 липня 1918 року.

Знищивши поміркованого царя, на арену в Російській імперії вийшли інші діячі – Ленін, Троцький, Савінков, Рутенберг. Організувавши партію з жорстокими методами управління, вони виконували деструктивні функції щодо розвитку імперії, знову ж таки мимо своєї волі. Саме вони після революції очолювали величезне знищення народу в громадянській війні.

Переважна більшість функціонерів влади після 1917 р. управляли величезною країною, вони були малоосвіченими людьми, але освіта їм і не була потрібна так як вони діяли на рівні інстинктів, позбавлених моральних принципів. Ці діячі не так довго проявляли свої інстинкти і невдовзі зникли, хоча принесли безліч людських катастроф. На політичній арені з'явився Й. Сталін, який продовжував уже системне нищення народу голодоморами, репресіями, війнами, експериментами в економіці. Послідовники Сталіна привели до влади Горбачова, який сприяв, мабуть, мимо своєї волі, а під дією вищих сил, остаточному розвалу імперії, а Єльцин під п'яну руку завершив цей процес і вийшов на пенсію. Не стало величезної Російської імперії, яка об'єднувала більше десятка раніше незалежних країн, створюючи багатонаціональний кисіль народів.

Існує відома думка, що історію створюють особистості чи герої, але мабуть, вірніше сказати, що історія твориться через особистості. Світова історія дає масу яскравих прикладів, що вплив Всесвіту на людську цивілізацію здійснюється через конкретних особистостей. Вождь всіх народів, як називали комуністи Й. Джугашвілі (Сталіна), був і залишався на рівні шевця чобіт, але чорні сили використали його нахил до мусульманської жорстокості і низький рівень інтелекту для здійснення страшних дій, які через нього були вчинені. Так, багато людей приписують Й. Сталіну велич та розум і дійсно, він мав ряд особливих рис державного керівника, але вони були занадто жорстокими. Це постійно відчували всі його підлеглі, кого він викликав до себе, а також керівники ряду держав світу, які з ним зустрічались. У той же час його методи проведення реформ сільського господарства, боротьба з ідеологічними противниками в 1937–1940 рр., застосування голодоморів для приборкання великої кількості українського народу своєму впливу, страшні помилки у війні 1941–1945 рр., боротьба проти генетики і кібернетики та підтримка антинаукових поглядів Т. Лисенка в 1948 р., що призвело до припинення фундаментальних досліджень і знищення крупних генетичних шкіл не дає підстав так думати.

Особисте життя Сталіна і Гітлера, їхній прихід до влади, діяльність і закінчення земного життя напрочуд схожі як з імператором Австро-Угорщини, так і між собою. Кожен із них розпочинав у молодості з досить мирних професій – Гітлер – з невдалого художника, Сталін – з навчання в духовній семінарії; жоден із них не одержав системного навчання, вони не мали вищої освіти; проте кожен із них був ефективним керівником держави і навіть не поганим полководцем; у кожного із них не склалися сім'ї: в Гітлера взагалі не було сім'ї в християнському розумінні, а Сталін, хоча і мав сім'ю, дітей та онуків, але в кожного із них доля була трагічною; жажливі методи знищення людей власної країни і інших країн були схожі, як близнюки – концентраційні табори, розстріли, заслання, захоплення суцільних доносів, війни, ство-

рення спеціальних репресивних державних структур – Гестапо Гітлером і КДБ Сталіним; таємний договір між собою з метою військового захоплення чужих територій і знищення населення; кожен із них мав свою партію, на яку спирався у своїх страшних діях; обидва знищували величезну кількість населення власних країн і народів інших країн, створюючи для цього спеціальні органи в мирний час та під час розв'язання небаченої в історії війни.

Треба думати, що не за волею цих двох жорстоких представників людства, народи добровільно йшли на Голгофу, що більшість народу обожнювала своїх вбивць і виконували всі їхні бажання, хоча як один, так і другий з презирством відносилися до маси. Після злодіянь обидва однаково пішли із життя – Гітлер наклав на себе руки і наказав спалити, а Сталін відпустив від себе вірних своїх багаточисельну охорону і добровільно віддався в руки своєму оточенню, яке з нетерпінням очікувало його кінця, з тремтінням сприяли прискоренню його кончини. Подібних аналогій у світовій історії не часто можна зустріти, а коли зустрічаються, то тільки з подібною місією, яка випала на долю австрійського німця – Адольф Шікельгубера і російського грузина – Йосипа Джугашвілі.

Для людської думки шлях інформації із Всесвіту надзвичайно складний і здебільшого непомітний. Все, що скоїли ці особистості у світовій історії, привнесено в їхню свідомість через думки, викладені у змісті марксизму. Про дійсний внутрішній зміст марксизму російські комуністи забороняли писати і навіть думати, значна частина праць з цієї теорії, навіть частини з офіційно дозволених, були вилучені. В марксистському вченні була закодована кара для людей, які заслуговували цього. Підтвердженням такої думки є те, що карою це вчення було завжди – і тоді, коли в урізаному варіанті його використовували для організації суспільства, і тоді, коли з ним жорстоко боролися з метою викорінення. І люди були підібрані для цього: Сталін використовував урізаний варіант, щоб народ не зрозумів цієї кари, який платив за це життям і скривдженою долею; Гітлер боровся з ним і за це поплавилися як євреї, так і багато людей європейських та азійських країн.

Представник німецької імперії Гітлер довго шукав приводу до тотальної війни, але в кінці він заявив, що йому прийшлося звернутися до марксистського вчення, яке дало відповідь, що “Еврейское учение марксизма отвергает аристократический принцип рождения и на место извечного превосходства силы и индивидуальности ставит численность массы и ее мертвый вес. Марксизм отрицает в человеке ценность личности, он оспаривает значение народности и расы и отнимает, таким образом, у человечества предпосылки его существования и его культуры. Если бы марксизм стал основой всего мира, это означало бы конец всякой системы, какою до сих пор представлял себе ум человеческий. Для обитателей нашей планеты это означало бы конец их существования. ... Тогда наша планета, как было с ней миллионы лет назад, носи-

лась бы в эфире, опять безлюдная и пустая. Вечная природа безжалостно мстит за нарушение ее законов. Ныне я уверен, что действую вполне в духе творца всемогущего: борясь за уничтожение еврейства, я борюсь за дело божие”.⁵⁷ Ось так і не інакше стояла задача, використовуючи марксистське вчення.

Втручання вищих сил пояснюється багатьма відомими фактами. Навіть знаменитий У. Черчіль не зміг пояснити уярмлення Європи однією людиною в 1941–1945 рр., бо на його думку, це справа не дій однієї людини і він постійно у своїх промовах про це натякав. Він лише говорив, що людство стояло перед прірвою “над которой водружена сатанинская эмблема свастики”.⁵⁸ Виходу не було і прогресивні сили світу закликали до “сплочение всемирных сил добра против сил зла, ...которые наложили свое жестокое заклятие на всю Европу и значительную часть Азии”.⁵⁹

Чи не тут ми бачимо одну із таємниць семи печаток, де в розкритій четвертій печатці було видно “ось кінь чалий. А той, хто на ньому сидів, на ім'я йому Смерть, за ним же слідом ішов Ад. І дана їм влада була на четвертій частині землі забивати мечем, і голодом, і мором, і земними звірми”.⁶⁰ Мовби у відповідь на такі передбачення: в 1924–1933 рр. до влади прийшли в Росії – Сталін, в Німеччині – Гітлер; в обох країнах розпочалися суцільні репресії, народи обох країн оповив страх; людей забивали на смерть різноманітними схожими методами – концтабори смерті, розстріли без суду і встановлення провини; в Україні влаштовано геноцид проти українського народу за допомогою штучно створеного страшного голоду. Між собою вони навіть встановили таємні угоди, але одночасно кожен із них тримав задні думки, щоб напасти один на іншого і знищити у війні. Розпочалась війна і з 1939 р. у неї були втягнуті всі народи Європи і СРСР, а також інші народи, що якраз складає четверту частину землі, де панували голод і смерть.

Переживаючи подібні нечувані трагедії, людство мимоволі замислюється над самим фактом появи особистостей, які здатні творити подібні страхіття. З багаточисельних прикладів, наукових досліджень і філософських роздумів простежується закономірність, яка пояснює, що Всесвіт являє собою цілісну єдину інформаційно-енергетичну структуру, як первинний прояв і стан матерії та її праматері. Із локальних утворень і єдиного згустку складається весь фізичний світ, а поряд з ним існують всі скриті реальності, які являють собою не що інше як інший світ, з яким пов'язуються явища, про які ми говорили вище.

⁵⁷ Гитлер А. Моя боротьба. – Изд-во “Т-око”, 1992.

⁵⁸ Черчиль У. Мускулы мира. – М.: “Эксмо”, 2005. – С. 265.

⁵⁹ Там само. – С. 276.

⁶⁰ Біблія. Об. 6(8).

Якраз у такому середовищі перебуває людина, вона поперемінно переходить із фізичного в інший світ і навпаки. В них людина постійно перебуває своїм духовним тілом і короткий час фізичним тілом, у цих світах вона своїми діями у фізичному світі створює свою ауру, яка її супроводить, перебуваючи в іншому світі. На заваді об'єктивного розуміння ролі і місця духовного та фізичного тіла людини, перебування людини у фізичному й іншому світах, стоїть філософська плутанина між матеріалізмом та ідеалізмом.

Взагалі в ХХ ст., особливо в тоталітарних державах, широко обговорювалася проблема першості, а саме: кому віддати пальму першості – матеріалізму чи ідеалізму. Сталося так, що першість віддавалась, звичайно, матеріалізму. Під ідеалізмом розумілось не що інше як свідомість, розум, що йшло в протиріччя з філософською думкою древніх, які розглядали природу не під кутом зору матеріалізму та ідеалізму, а матеріальну і нематеріальну природу, а стосовно людини – тіло і душу.

Ідеалізм – це ідеї, які є продуктом пам'яті і роздумів, мислення, співставлення баченого у навколишньому середовищі, бо “Все наши идеи получают-ся нами через наши чувства”⁶¹, а наші відчуття одержуємо через душу. Звідси маємо єдність категорій – відчуття, ідея і душа “метафизически невозможно иметь душу и не иметь идей”.⁶² Щоб висловити ставлення відносно першості тих чи інших категорій – нематеріальне чи матеріальне, дух чи матерія треба відповісти таким чином, що на сучасному етапі розумінні природи найбільш виваженим може вважатися – Дух.

Саме дух породжує ідею, матерія ж стала її продуктом. Продуктом ідеї стали закони, яким підпорядковується Всесвіт, матеріальний і нематеріальний світ, але хто ці закони створив, можливо, це і є продукт ідеї. Подібний хід міркувань підтверджується філософською думкою мислитель: “Непрерывное существование мира, образованного движением материи и лишённого разума, приводит к заключению, что все его движения совершаются по неизменным законам и, какой бы иной мир мы себе ни вообразим, вместо существующего, он все равно должен был бы или подчиняться неизменным правилам, или разрушиться”.⁶³

Енергетична сила Всесвіту настільки потужна, що її важко досягнути і до кінця зрозуміти. Однак до неї треба йти на контакт через Віру, а це енергія повна радості, ентузіазму, глибокого переконання і сили. Як стверджує філософська думка, Віра в матеріальний і нематеріальний світ – це більше ніж релігія. Вищий Розум, якщо в нього вірити, з добрими намірами йти на контакт дає все, але через віру, а це є зайвим переконанням необхідності йти до Вищого Розуму – Бога. На контакт з Вищим Розумом треба йти, щоб очища-

⁶¹Гельвецій. Соч. в двух томах. – М.: “Мысль”, 1974. – Т. 2. – С. 74.

⁶²Там само. – С. 75.

⁶³Монтескье Ш. Избранные произведения. – М., 1955. – С. 163.

тися від негативної енергії, яка накопичуючись, стає руйнівною силою для конкретної людини, конкретного суспільства і всієї світової цивілізації. Мабуть, через негативну енергію, накопичену наприкінці ХІХ ст. розпочалися катастрофи багатьох країн, великих імперій, про що йшлося вище. Саме в цьому полягає сутність страждань Ісуса за гріхи кожного і всіх, що накопичували негативну енергію: “потрібно було постраждати Христові, ...щоб у Ймення його проповідувалось покаяння, і прощення гріхів між народів усіх...”, ...Син Людський прийшов..., щоб послужити, і душу Свою дати на викуп за багатьох”.⁶⁴

Розглядаючи окремі приклади невідомого, на перший погляд здається, що це банальна випадковість, яка виключно залежить від окремої людини чи її несправедливого вчинку, але це не так. Це закономірність у Всесвіті, з якого все регулюється, визначається наперед у закономірному порядку, відповідно до тих чи інших параметрів, які накопичені в Космічному просторі. Іноді ми змирилися з самоочевидними істинами, проходимо повз них, мов сліпі кошенята, а пізніше хтось випадково щось відкриє і тоді дивуємося, що про таке треба було знати уже давно. Щоденно кожен з нас спілкується з природою і здається, що давно знайома та чи інша її тайна, майже все зрозуміло, але ніхто не бажає придивитися до інших особливостей життєдіяльності тваринного світу, частиною якого являється сама людина. Не помічаємо, як природа вносить поправки у розвиток тваринного світу і не задумуємося, чи вносить подібні поправки природа в розвиток людства, а тому це фундаментальні проблеми, які потребують ґрунтовного вивчення.

Через інформаційне поле Всесвіту все у світі взаємозв’язане, включаючи природні і суспільні процеси на планеті Земля. Інформаційне поле для всіх видів живої і неживої природи існує окремо, вони названі морфогенними полями, з визначеними формами і структурами, які між собою зв’язані, створюючи тим самим інформаційне поле, яке являє собою саморегулюючий глобальний мозок – ноосферу, або накопичене знання Всесвіту. Ноосфера, Тонкий світ або Духовний світ – це Вища сила і це Бог. Між фізичним і Духовним (Тонким) світом існує потужний бар’єр, який людство ніяк не може здолати, щоб його зрозуміти. Є всі підстави робити так, щоб вивчати і вірити, але не намагатися долати невідомий бар’єр – це святе і нездоланне. Ось як двозначно говорять китайці з цього потаємного приводу “Нет никакого сомнения, что в природе существует некоторое могущественное и неизвестное начало того, что существует; но когда обожествляют это неизвестное начало, то создание Бога является в этом случае лишь обожествлением человеческого невежества”.⁶⁵

⁶⁴Мт. 20 (28), Лк. 24(46–47).

⁶⁵*Гельвеций*. Соч. в двух томах. – М.: “Мысль”, 1974. – Т. 2. – С. 71.

На практиці людина завжди за певних умов відчуває чиюсь присутність і вчені додумались створити прилад для дослідження такого явища. Сконструйований шолом, який створюючи для частини біля скронь, головного мозку слабеньке магнітне поле, яке крутиться проти часової стрілки, допомагає викликати в деяких людей відчуття, мовби біля них є якась невидима істота. Деякі дослідники стверджують що релігійні люди вважають, що це Бог, хоча це, на мою думку, зовсім не правильно, оскільки біля кожної людини можуть бути інші сутності паралельних світів або духовних сутностей, які в певні періоди з'являються біля людини і багато людей це відчували. Вищі сили, Бог не можуть бути індивідуальними для кожної людини, яка одягає шолом, щоб побачити чи відчути його присутність. Людина має постійний зв'язок із Вищими силами, Богом, може щоразу звернутися до них, але через інформаційну систему Всесвіту.

Як уже вище відмічалось людина здатна тільки відчувати зв'язок між фізичним і духовним (тонким) тілом, але подібним природним даром володіють люди з тонкими відчуттями і не більше, що і підтверджується багатьма прикладами. Хто може заперечити поетові Росії Ю. Лермонтову, який знав власний внутрішній стан, як поета, який дозволяв йому писати видатні поетичні твори, коли говорив про відчуття їхнього зовнішнього походження. У своїй поезії він написав “как поэт, в минуту вдохновенного страдания, бросая божественные стихи на бумагу, не чувствует, не понимает их”.⁶⁶ Як розуміти подібні непоодинокі зізнання? Не інакше як те, що все від Вищих сил, хоча це ще тільки догадки, але іншого пояснення наука ще не винайшла, хоча все надзвичайно повільно наближається до деякої істини.

Сучасна людина не може прийняти нематеріальний невидимий світ, вона його вважає неіснуючим, а ті, хто дотримується протилежної думки, не мають достатніх доказів для її реального підтвердження. Коли ж визнає існування нематеріального світу, переважно релігія, то кожна релігія розуміє невидимий світ відповідно до свого уявлення, а тому скільки релігій і сект, стільки бачень та його відтінків, що катастрофічно роз'єднує людей. Розмаїття думок щодо нематеріального, потойбічного світу породжує незлічену кількість релігій, сект і їхніх відтінків. Наявність багаточисельних релігій і відгалужень та багатоголосся думок у них засвідчує, що людина всіма силами впродовж віків бажає знати істину, – матеріальний існує чи ні?

Від найстародавньої грецької релігії вони постійно змінювалися, релігії і боги змінювалися так само, як і, ті хто вірив у них: спочатку існувала міфологія, яка хоча і не зовсім була релігією, але переходила в неї; спираючись на культу, обряди, давні форми вірувань формувались риси релігій; первісна форма релігії – фетишизм, тобто обожнення неживих предметів; у подальшому сповідувався культ мертвих, героїв і душі; пізніше уже створилась ре-

⁶⁶Лермонтов М.Ю. Соч. – М.: “Правда”, 1990. – Т. 2. – С. 293.

лігійної системи, яка стала новиною і була переворотом, а її творцем став Гомер; прадавні народні вірування і забобони відкинута, а на вершину релігії піднесено Гомерових богів, які були просто люди, олімпійці, наділені неземною силою і вродою; далі на зміну олімпійських богів прийшли ідеї Ксенофана про єдиного Бога, не схожого на смертних ні зовнішнім видом, ні розумом; починаючи з великих монархій часів Македонського, держава відійшла від релігії і вона стала приватною справою, кожен шукав Бога там, де сподівався його знайти; народи стомилися і в них з'явилась туга за стародавніми культурами, а тому до II століття нашої ери відроджувались обряди, споруджувались храми; спроба зберегти стару грецьку релігію не мала успіху, тому що єдиною релігією уже стало християнство і центром поклоніння та священного місця став жертвник, будувались храми; головним актом релігійних обрядів були жертвоприношення божеству – вбивали тварин, у найстародавніші часи і людей, з розвитком цивілізації первісні звичаї пом'якшувались.

Саме на релігійному ґрунті основний корінь віковичного спотикання був різноманітний погляд на нематеріальний світ. У світі перепоною до об'єднання народів являються здебільшого існуючі релігії, що і видно на прикладі багатьох народів світу. За існуючих умов у світі об'єднати, наприклад, християн із будистами чи магометанами неможливо, а крім того, само християнство поділилось на декілька ворогуючих і непримиренних між собою вірувань, які у свою чергу, діляться на сотні і тисячі ворожих між собою сект.

Нетерпимість однієї людини до вірувань іншої ставить непереборну стіну між народами, суспільствами, громадами, конкретними людьми. У цьому зв'язку вивчення матеріального і нематеріального світу та його законів, з урахуванням недосконалості людини, – єдиний шлях до об'єднання людства. Подібне об'єднання може відбутися лише тоді, коли філософія, наука і релігія зійдуться до єдиної думки про існування матеріального і нематеріального світу, а людина буде розглядатися всіма релігіями як частина живої природи Всесвіту.

Мы живем более жизнью Космоса,
нежели жизнью земли.
К. Циолковский

II. На шляху до пізнання істини

2.1. Людина – частина Всесвіту

Філософи і дослідники працюють у напрямі розуміння Всесвітнього мислення і Світобудови, а, найперше, вивчається людина – вінець усього сущого на планеті Земля. Висловлюється думка та є чимало доказів про те, що людина являє собою відбиття Макрокосмосу і вона існує на тих же основах. Це дозволило мислителям і вченим вважати, що вона, людина, є Мікрокосмос, а тому народження людини стає своєрідним розумінням, народженням Космосу і вона знаходиться під його постійним впливом про людину, як частину Всесвіту, наголошував В. Вернадський. Древні інтуїції ...про істоти Землі, зокрема про людей, як дітей сонця, значно ближчі до істини, аніж думають ті, хто бачить в істотах Землі тільки ефемерні створення складних і випадкових змін зеленої речовини земних сил. Істоти Землі є продуктом складного космічного процесу, необхідною і закономірною часткою злагодженого космічного механізму, в котрому, як ми знаємо, нема випадковостей”.⁶⁷

Вивчаючи людину як частину Всесвіту, наука розглядає її не тільки як фізичне явище, але й проникає в сутність самої природи в широкому її розумінні “Выше человека (как явления) нет объекта для искусства, хотя есть объект для науки, ибо здесь кончается область воображения”.⁶⁸ Людина є завершеною частиною всієї природи, вона зв’язана з нею не тільки зовнішньо, але і внутрішньо: “внутренние движения (как явления человеческой природы) совершаются согласно строгим законам необходимости”.⁶⁹ Людина постійно вишукує своє світоглядне єднання. За твердженням директора музею історії хліборобства В. Міцика наші предки жили і творили за священними світотворчими мірностями: парності (дві руки і ноги, двоє очей, вух, ніздрів; трисутності (ноги, тулуб, голова); чотиричасності (зір, слух, нюх, смак). Існує безліч й інших прикладів, в яких людина намагається знайти чинники чи уподобання до космічних мірностей і Божого творіння. Одначе, подібне

⁶⁷Буття українців. – К.: Вид-во “Сталь”, 2005. – С. 14.

⁶⁸Шиллер Ф. Собр. соч. в семи томах. – М.: Изд. худ. лит., 1957. – Т. 6. – С. 633.

⁶⁹Там само. – С. 635–636.

тільки оспівується в українській народній творчості, колядках та міфах, донесених із давнини.

Мікрокосмос людини складається з семи етапів перетворень, які проходить людина, як сутність, до вищого людського “Я”.⁷⁰ Серед них: перший етап, подібне або рівне з твариною тіло, тобто нижчий рівень людини, а саме фізичне тіло; ефірне тіло; астральне тіло; нижчий розум – інстинктивний; другий етап, середній і вищий рівень людини, а саме інтелект, тобто мислення, який характеризується, як середній розум, здатність мислити; інтуїція, почуття; третій етап, здатність прозріння (вищий розум, ментальне тіло); безсмертна сутність, Дух, вище “Я” людини. Всі етапи перетворень людини важливі, але основна роль належить духовності, бо, як відзначив Бердяєв, “...только дух обладает качеством вечной жизни”.

Що ж являє собою сучасний погляд на рівень еволюційного розвитку людства? Як стверджують мислителі, сучасний рівень характеризується наступним: розум минулого в сучасній людині – це інстинктивний розум; середній розум та розсудливість – це інтелектуальний розум сучасності; розум майбутнього – здатність прозріння; далі безсмертна сутність людини, яка є не що інше як виокремлення частини Духу Всесвіту, а це не що інше як частина Вищих Сил.

Цікавим є третій етап або ступінь сутності розвитку людини, що характеризується її здатністю прозріння, яке в даний час доступне лише невеликому числу людей. Саме сутність таких людей має постійний зв'язок із Всесвітом і вони здатні нести людству всі вищі цінності культури і духовності, одержаних із просторів Космосу. Джерело такої людської сутності надихало до творчості поетів, письменників, художників, вчених, проповідників, людей з вищими устремліннями та ідеями. Відомо, що творчість проявлялась не лише з позитивної сторони, адже відомо чимало і негативного – наукові винаходи, які шкодили людству (вчення К. Маркса про класову боротьбу); літературні твори приносили багато катастроф у світі (праці “Моя боротьба” А. Гітлера; вчення В. Леніна про будівництво комунізму в Росії з недорозвинутою економікою); розчеплення ядра і винайдення атомної енергії; інші вчення і практичні дії.

На думку деяких дослідників, відповідно до такої градації перехідні етапи різних тіл людини, після її смерті, виглядають таким чином. Фізичне тіло людини розкладається, з нього виділяється ефірне тіло, яке нерідко буває видимим для окремих людей. Це не душа померлого, як помилково думають, а лише тінь фізичного тіла, його ефірний двійник, який невдовзі розсіюється в повітрі.

⁷⁰Клизовский А. Основы миропонимания новой эпохи. – 2-е изд. – Рига: “Виеда”, 1991. – Т. 1. – С. 45–50.

Звільнившись від фізичного тіла і його тіні чи ефірного двійника, сутність людини, її астральне тіло потрапляє в невидимий земним людям астральний світ, але для померлої людини цей світ видимий і реальний. Перебування людини в астральному світі є перехідним між фізичним, тобто звичайним нашим, і ментальним світами. Астральний світ – це світ бажань, але вони можуть досягатися або у нижчому фізичному світі, або у вищому ментальному світі. Людина бажає щось, але в астральному світі нічого досягти не може, у неї відсутнє тіло, щоб для цього щось здійснити.

Перебування в астральному світі для кожної людини розтягується на різні періоди – від днів, тижнів до століть і тисячоліть. Скільки б часу не пройшло, все-таки людина скидає своє астральне тіло, мовби фізичне у фізичному світі, і залишає астральний світ. У цьому випадку людина, тобто її душа, Дух переходить у ментальний світ. Залишене астральне тіло в астральному світі через деякий час розсіюється, немов фізичне у фізичному світі розкладається в землі.

В ментальному світі, після деяких подальших перетворень, тіло людини набуває сутності матерії ментального змісту, яке називається “неперехідним тілом”, воно в подальшому не розпадається і не перетворюється. Саме воно залишається сутністю людини на довгий період, яка в подальшому одержує вдосконалення вищих рівнів. У цей період сутність людини окутується матерією вищого порядку – прозінням, Духом і людським “Я”. Так зване “неперехідне тіло” являється ядром творення нового тіла для свого подальшого життя, тобто повторного перебування у видимому фізичному світі. Так, людський дух знову розпочинає свій розвиток на всіх стадія перетворень, починаючи з фізичного тіла, у фізичному світі до “неперехідного тіла” у ментальному світі.

Звідси можна зробити, мабуть, єдино правильний висновок про те, що коли людина живе у фізичному світі і має фізичне та духовне тіло все-таки її життя проходить одночасно в трьох паралельних світах: у видимому фізичному, а також невидимих – астральному і ментальному. Там же людина одночасно створює свою карму добру чи погану: у фізичному світі своїми вчинками; в астральному світі – своїми бажаннями; в ментальному світі – своїми думками. Звідси відомі твердження, що бажання і думки людини носять матеріальний зміст і матеріалізуються, мають реальне підтвердження. Таким чином, коли людина залишає фізичний світ, переселяючись в астральний і ментальний світи, то її дух, як астральне і ментальне, тобто “неперехідне тіло” уже сформоване своїми бажаннями і думками. Можна припустити, що саме бажання і думки людини, сформовані у фізичному світі, визначають строки її перебування в астральному і ментальному світах.

Стосовно сучасності, то всі земляни, які, відповідно до об’єктивної сутності своєї свідомості, намагаються рухатися своїми помислами у на-

прямку вдосконалення, поглядаючи в сторону Всесвіту. Проте фізичне і астральне тіло дозволяє людині розуміти навколишнє середовище, досліджувати його тільки в межах орбіти планети Земля. Саме тому людина змогла висадитися на Місяць, досліджують планети навколо Землі. В інших світах, де знаходиться ключ від тайни Всесвіту і планети Земля, людина спрямовує тільки свої розумові устремління, а здійснити міжпланетні подорожі їй дозволено природою тільки своїм ментальним тілом, але, звичайно, за умови звільнення його від фізичного і астрального тіла. Зрозуміло, що в такому випадку якогось досвіду про світобудову не в змозі передати в матеріальний світ на планету Земля. Щось вдіяти людина ніколи не зможе, щоб дійти до тайни тайн.

Саме тут встановлена межа, до якої людина може дійти в розумінні Світобудови, Началу Начал, походження живої і неживої природи, першопричини самої людини. Якраз те, що людина не спроможна довідатися про першопричини Світобудови підтверджує хибність тверджень, що душа, вселяючись у фізичне тіло, уже несе інформацію про минуле, про Всесвіт. Це означає, що душа людини, її духовне тіло не є автономною, вона є динамічною субстанцією, яка одержує інформацію з Всесвіту і реалізує на території фізичного тіла конкретної людини.

Отже, душа нічого відокремлено не несе, а лише є провідником для інформації, одержаної з Космічного простору, звідти ж постійно поступають імпульси стосовно виконання програми, встановленої для кожної людини. Проте тут треба зауважити, що сама інформація, яка передається у фізичний світ, формується самою людиною і акумулюється в просторах Всесвіту, коли вона знаходиться у фізичному світі. Створена інформація про кожну живу істоту, у тому числі людину, зберігається в інформаційній системі Всесвіту і подається людині, коли вона перебуває у фізичному, астральному і ментальному світах, впливаючи на неї відповідно цієї інформації певним чином.

Як вважає психотерапевт і керівник Міжнародного тренувального центру І. Вагін життя кожної людини запрограмоване в її підсвідомості.⁷¹ Звичайно, ніхто не знайшов ще місця знаходження цієї підсвідомості, але, на моє переконання, вся програма знаходиться в інформаційній системі Всесвіту і постійно зв'язана з духовним тілом конкретної людини. В підсумку всі дії людини відбуваються так, як передбачено програмою, а тому викликає великий сумнів про можливість якось змінити дії, мається на увазі фундаментальні, як це обіцяють здійснити підприємливі люди. Людина тільки річ в природному просторі, не більше ніж інше явище у тваринному світі і коли людина

⁷¹Комсомольская правда /Украина/. – 2005. – 7 ноября. – С. 19.

чогось досягне видатного чи не так значного, то “будет обязана этим только своему природному началу”.⁷²

Багато людей, які відчували свою кончину у молодому віці не бачили себе у похилому віці і приймали це як свою міру життя. Деякі люди одержували із власної підсвідомості, тобто із програми, зв’язаної з Космосом, навіть час і обставини своєї смерті – М. Рубцов – “Я умру в крещенские морозы” і загинув 19 січня; А. Білий – “Я умру от солнечных стрел” і дійсно вмер від сонячного перегріву; І. Тальков – “Меня убьют ...при большом стечении народа, и убийцу не найдут” і так сталося. Багато відомих людей гостро відчували запущену “смертельну програму”: Пушкін, Лермонтов, Гоголь, Блок, Єсенін, Висоцький, Цой і інші. Вони за своє коротке життя виконували неймовірний об’єм робіт, що, мабуть, передбачалось програмою, для чого була задіяна потужна внутрішня сила. Чого тільки варті слова С. Єсеніна, які невдовзі стали фатальним підтвердженням для нього: “Душа грустит о небесах. Она не здешних нив жилица”, “В зеленый вечер под окном, на рукаве своем повешусь”.⁷³

Чи можна думати, що тільки окремі індивідууми людської спільноти наділені подібною програмою? Звичайно, що ні, а тому немає сумніву, що кожна людина при народженні наділяється певною програмою, яка одержала назву “доля”. Народжуючись, кожен одержує свою долю – відрізок, частину своєї участі в реальній дійсності Всесвіту і навіть визначається строк діяльності фізичного тіла в цьому фантастичному дійстві. Закінчення фізичного стану називають смертю. Смерть так і перекладається на старослов’янському розумінні “своя міра”, тобто доля, а тому можна зрозуміти тих людей, які себе позбавляють життя, підсвідомо розуміючи, що “В смерти есть свое наслаждение, если она пришла по вашему вызову”.

Вчені доказують, що смерть “Не более чем заснуть. Сон – та же смерть, только без пробуждения в этом мире. Человек освобождается от физического тела. Его душа растворяется во Вселенной”. Фрейд стверджував, що “Сон – це стан, у якому я не хочу мати нічого спільного з зовнішнім світом”.⁷⁴ Людина, – як писав філософ Ніцше, – група атомів, повністю залежних від всіх сил. Ділення і змін цілого. Кожні секунди і хвилини величезна частина клітин людини відмирає, з’являються нові. За добу частина клітин відмерла і вплинула на людину як ціле, що проявляється саме в нічний час, коли вони відмирають. Молоді ж клітини, які з’явилися замість вмерлих, також переважно в нічний час, не дають людині вмерти – нові клітини підтримують життя.

⁷²Шиллер Ф. Собр. соч. в семи томах. – М.: Изд. худ. лит., 1957. – Т. 6. – С. 121.

⁷³Єсенін С. Стихи и поэмы. – Лениздат, 1965. – С. 244, 245.

⁷⁴Фрейд З. Вступ до психоаналізу. – К.: Основи, 1998. – С. 80.

З давнини було відомо, що людський організм складається з клітин, які через деякий час, наприклад, сто днів для лейкоцитів, відмирають, але вони не володіють здатністю ділитися і, звичайно, відтворюватися. Якщо ж клітини живого організму не поповнюються і відсутні їхня певна кількість для нормального функціонування, то організм старіє і гине. Більше того, потрібні не будь-які клітини, а спеціалізовані клітини – клітини крові, клітини кожного внутрішнього органу, клітини шкіри, клітини для кожного органу живого організму. Людство довгий час не знало як і що генерує спеціалізовані клітини.

Лише у ХХ ст. встановлено, що генератором постачання для живого організму спеціалізованих клітин являються ствольні клітини, які знаходяться в кістковому мозку. Унікальність ствольних клітин полягає в тому, що вони мають здатність давати начало всім спеціалізованим клітинам живого організму, в тому числі людського. Особливість – кожна ствольна клітина здатна перетворюватися лише на один вид спеціалізованих клітин. У процесі розвитку фізичного живого організму ствольні клітини зазнають кількісних і якісних змін.

Кількість ствольних клітин у процесі початкового розвитку організму змінюються в чітко визначеному співвідношенні їх до спеціалізованих клітин: якщо на 14–16 добу вся внутрішня маса заплідненої яйцеклітини складається лише із ствольних клітин, то в момент народження людини їхня кількість у відношенні до спеціалізованих клітин становить 1:10 000, у 50-річному віці – 1: 500 000, у 70-річному віці – 1: 1 000 000.⁷⁵ Як бачимо, сила унікальних властивостей ствольних клітин постачати в організм необхідну кількість спеціалізованих клітин з роками людини зменшується, що веде до зношення живого організму.

Ось чому у похилому віці кожна людина, без винятку, потребує зниження темпів спрацювання спеціалізованих клітин та певної підтримки потужності самих ствольних клітин з метою сповільнення старіння організму. Більш інтенсивний сон людей у похилому віці якраз і відіграє певну роль у цій справі, а саме знижує темпи відмирання спеціалізованих клітин, що відбувається в період сну.

Що ж стосується безпосередньо ствольних клітин, то можливість допомогти у збереженні їхньої потужності достеменно ще не відома, але можна лише передбачити наступне. Запліднена яйцеклітина після 14–16 діб уже у вигляді ембріону закріплюється до стінки матки, виділяючи через два тижні три зародкові листочки, з яких і зароджуються всі людські органи, перетворюючись у живий плід. Цікаво те, що всі ці зміни і розвиток клітин та всіх людських органів від ембріону до самого народження відбувається в матці,

⁷⁵Газ. Дзеркало тижня. – № 12. – 2006. – 1 квітня. – С. 16.

де існує рідина, яка за багатьма ознаками близька до людської урини. Мабуть, не треба відкидати думку про те, що саме такий біологічний розвиток людини спонукає багатьох практиків, окрім лікарів, пропагувати різноманітне використання людської урини, посилаючись навіть на Біблію “Пий воду з криниці своєї, і текуче з свого колодязя”.⁷⁶ Нещодавно чулося скептичне відношення до народної звички полюбляти сеч кобилиць в одній із східних країн, але вона, мабуть, має глибоку філософську основу.

Отже, сон і неспання – це відмирання і народження нових клітин людини. В молоді роки людина – спить менше, просипається жвавою, а у похилому віці – спить більше і просипається кволою. В молодій людини відбувається швидка заміна клітин, молодих клітин більше, ніж старих, які відмирають, а в людини похилого віку – заміна старих клітин уповільнюється, вона більше спить у процесі відновлення клітин, але старих клітин, які відмирають, все більше, а нових все менше – короткий сон, переходить спочатку у продовжений, а після цього у постійний. Філософ Ніцше вигукнув “Неужели сон есть подобие смерти? И кто спит, неужели он смертельно усталый?”⁷⁷

Подібну думку про роль сну в житті людини підтверджують слова У. Шекспіра “Сон – источник всех сил, бальзам для больной души”. В трагедії Шекспіра, говорячи про смертну душу, Гамлет замислюється що її очікує “в смертном сне?” Виходить, що коли існує “смертний сон”, то справедливе існування і “живого сну”, адже людина щонайменше третину життя проводить у сні. І це підкріплюється словами одного із героїв Шекспіра:

.....*Твой отдых – сон;
Его зовешь ты, а боишься смерти,
Которая не более чем сон.*⁷⁸

Взагалі ліжко, або будь-яке місце відпочинку, для людини має виняткове значення, без якого вона не уявляє себе людиною, бо на ньому вона: відновлює свої сили, займається любов’ю і розмножується, народжується і вмирає. Сон приходить і уходить незалежно від волі людини, організм сам обирає часи сну і людина тільки своєю силою волі перешкоджає біологічному процесу, забуваючи, що немає сну – немає життя. Поза сну також обирає не людина, а вона залежить від її психічного стану, який залежить від навколишнього середовища, в тому числі і впливу Космосу. Під час сну, як ми відмічали, відновлюються основи життя, а не так давно американські вчені виявили, що імунні клітини утворюються саме під час сну, а тому чим менше спимо тим більше не захищені від негативного впливу зовнішнього середовища.

⁷⁶Біблія. Пр. 5(15).

⁷⁷Ніцше Ф. Злая мудрость. – М.: “Триада Файн”, 1993. – С. 201.

⁷⁸Шекспир У. Полн. собр. соч. в восьми томах. – М.: “Искусство”, 1960. – Т. 6. – С. 212.

Сновидіння, як посередник між фізичним і духовним тілом людини, виявляє її сутність: свідомість людини постачається інформацією про зовнішній світ, світ скритих почуттів і побажань, повідомляється, ким людина була раніше і стала тепер. Більшість сновидінь несуть певний зміст, але їхньої мови людина ще не пізнала, вона його пізнає за допомогою співставлення з реальними подіями. Сновидіння бувають пов'язані з повсякденним реальним життям людини і такі, які повідомляють конкретну особистість про її підсвідоме друге “Я”. В обох випадках сновидіння людина зустрічається сама з собою і здійснюється все це через інформаційну систему Космосу. Як ми уже відмічали для кожної людини існує своя інформація і вона сама повинна зрозуміти її для прийняття рішення.

Видатний психоаналітик Фройд писав, що сновиддя – це психічний феномен, а тому “Саме сновиддя – невротичний симптом ...має неоцінену перевагу, бо трапляється в усіх здорових людей”.⁷⁹ Дослідник говорив, що людина спить, але психічне життя її не завмирало, бо щось не дає психіці спокою: “Сновиддя – це спосіб реагування психіки на подразники. Які діють на неї, коли вона спить”.⁸⁰ Своє визначення сновиддям дав Арістотель “Сновиддя безперечно – психічна діяльність під час сну, діяльність, близька до діяльності нашої психіки в стані неспання”.⁸¹ Дослідники дотримуються думки, що під час сну на людину діють внутрішні і зовнішні подразники “внутрішні подразники можуть відігравати в сновидді таку саму роль, як і зовнішні”.⁸²

Отже, впродовж свого життя щодоби людина перебуває у стані, схожій на смерть. Людина щодоби тихо, непомітно погружається в сон, а це не що інше, як процес, схожий на смерть. Лише нові клітини виводять її зі сну і спонукають до неспання, а тому коли нових клітин ставатиме все менше, то людину вони не можуть розбудити. В кінці життя людина уже зовсім позбувається того біологічного тіла, тобто матеріального, яке у неї було в дитинстві, а єдиним залишається її духовне тіло.

Багато вчених минулого і теперішні взагалі не вірять у сні. Чимало наукових досліджень, відомих у всьому світі, провів психоаналітик Фройд, але в кінцевому підсумку він ставить снам такий діагноз “...хоча сновиддя цілковито зайві, вони все ж існують, ...Чому не завмирає все психологічне життя? Мабуть тому, що щось не дає психіці спокою. На неї діють якісь подразники”.⁸³ Цим подразникам вчений дає таке визначення “Отже, сновиддя – це спосіб реагування психіки на подразники, які діють на неї, коли вона спить”⁸⁴ і пояснює це різними способами.

⁷⁹Фройд З. Вступ до психоаналізу. – К.: Основи, 1998. – С. 75.

⁸⁰Там само. – С. 82.

⁸¹Там само. – С. 80.

⁸²Там само. – С. 88.

⁸³Там само. – С. 82.

⁸⁴Там само. – С. 82.

Психоаналітик Фройд досить широко розглядає перекручені та латентні, тобто приховані, сновиддя. Вчений пояснює латентні сновиддя тим, що в людини є три їхні ознаки: цензура сновидь, їхнє символічне зображення і перекручення. Він навіть дає пояснення кожному із цих ознак сновидь, мовби вони в самій природі людини. Для того, щоб перевести латентне сновиддя у явне, треба подолати всі ці три ознаки сновидь. Проте є безліч прикладів про зворотнє: перше, багато снів є реальні, а не латентні; друге, сновиддя про явні події стосувалися як тих, хто мав, так і тих, хто не мав до них відношення; третє, сні стосувалися не тільки конкретної людини, але і подій, які до неї мали віддалене відношення, скажімо “корабель”, “океан”; четверте, не дуже віриться, що людина хотіла б бачити, як вона тоне в крижаній воді океану, але якоїсь цензури чи символів не було, був відкритий текст; п’яте, реалії свідчать, що людина багатьом снам просто не вірить.

У 1912 р. 14 квітня о 23.40 від зіткнення з айсбергом затонув новітній першокласний корабель “Тітанік” в результаті чого загинуло 1495 пасажирів із 2207, які були на борту. Це була неминуха трагедія, навіть про неї повідомлялось окремим людям, хоча не всі вірили. Більше століття людство не може вговтатися, шукаючи відповіді на запитання, спираючись на реальні факти, – вірити чи не вірити?

Про трагедію повідомлялось через конкретних людей: новеліст Грант пише, що одна жінка сказала своєму впливовому чоловікові, коли вони оглядали новий корабель “Этот корабль затонет на пути в Америку”, “Я вижу сотни людей, барахтающихся в ледяной воде. Почему вы настолько слепы, что позволите им утонуть”;⁸⁵ в день, коли корабель відпливав, екстрасенс Терві повідомив через британські газети про невідворотну трагедію впродовж наступних двох днів; американський мільйонер Д. Вандербільт після слів його матері ще в березні 1912 р. “Мне кажется, что ты не вернешься живым из этой поездки” здав придбані квитки на поїздку; відмінив свою поїздку і відомий американський банкір Дж. П. Морган після отримання повідомлення британського астролога і хіроманта попередження своїм клієнтам такого змісту “Критический и очень опасный для вашей жизни момент может наступить в апреле 1912 г., ближе к середине месяца. Ни в коем случае не путешествуйте по воде”; відомий британський реформатор і журналіст В.Т. Стід не відмовився від поїздки і затонув, хоча його попереджали ще на початку століття про смерть у віці 63 роки, більше того, ще в 1911 р. астролог також попередив його про небезпеку, з якою він зустрінеться в 1912 р., а перед самою трагедією цього журналіста переслідував дивний сон, в якому він бачив багато людей, що тонули в морі після загибелі корабля; англійський

⁸⁵Джон Грант. Память о будущем, 1956.

бізнесмен відмовився від поїздки після того, як він придбав квитки і йому впродовж тижня снився один і той же сон – величезний корабель став над хвилями вертикально і швидко затонув. Це тільки окремі із величезних повідомлень таємничих сил через сни і “сни наяву”, а також прямі повідомлення через астрологів, екстрасенсів і т. д.

На підставі своїх досліджень снів і сновидь Фройд дійшов висновку, що “феномени сновидь дуже тісно пов’язані з феноменами неврозів”.⁸⁶ У такому висновку Фройд, мабуть, був не досить переконаний, що спонукало його зробити висновок своїм дослідженням на основі думок, які йому висловлювали читачі і вчені в таких напрямках: зостається чимало непевних місць, так що точний переклад явних сновидь і визначення латентних думок сновидця опиняється під загрозою; чимало висновків, досягнутих згідно з нашим методом тлумачень сновидь, видаються неприродними, накинутими силоміць, кумедними і жартівливими; навіть люди, які досліджували тлумачення сновидь, заперечують наші уявлення про сновидця”.⁸⁷

Ці сумніви, наведені самим же видатним дослідником, стають трампліном для подальших досліджень у напрямі досягнення істини. На нашу думку, потрібна інша філософія, до якої майже підійшов Фройд, щоб торувати шлях і дослідити те “щось, на які реагує людина під час сну”. Звичайно, до загальної істини ще далеко, чимало пролине часу, але відповідь на запитання “вірити чи не вірити?”, “чому і для чого?” людині в її тісний зв’язок з оточуючим Всесвітом з часом буде знайдена.

У цьому зв’язку теперішньої людини, яка володіє середнім розумом і розсудливістю, важливо задуматися над своєю участю, а може і долею. Адже людина сама формує своє сучасне, а особливо майбутнє як для себе, так і свого потомства. Цей ступінь розвитку людини, як вважають дослідники, досить небезпечна для Всесвіту так як інтелект людини має як позитивну, так і негативну сторони. Здатний до мислення інтелектуальний розум може пізнавати тільки окремі частини видимого фізичного світу, повністю відкидаючи невидимий світ. Поверхове пізнання тільки видимого світу призводить до складних негативних процесів, які формують інформацію про людину і послають її в Космос, яка має також зворотній вплив на людину під час перебування в усій її періоди.

Дуже часто різноманітні жадання, які, на думку Фройда, відсутні і чужі людській натурі, породжують такі ж різноманітні сновидіння, хоча цензура, за словами того ж вченого перекидає прямі розуміння сновидінь. Тобто ці жахливі бажання людини стають цензурованими. Це відбувається тому, що

⁸⁶Фройд З. Вступ до психоаналізу. – К.: Основи, 1998. – С. 237.

⁸⁷Там само. – С. 227–236.

“всі ті надмірності та переступи, які сняться нам уночі – це злочини, що їх щодня коять люди, котрі не сплять”.⁸⁸ Навкруги зло та егоїзм, притаманні людській натурі, проти чого треба протестувати.

У своїх знаменитих працях дослідник широко використовує “так звані хибні дії, властиві людині” серед яких: похибка мови, похибка читальна і слухова, коротке забування, дублення якоїсь речі, різні омани певний час і інше. Стосовно цих “похибок”, то наша думка зводиться до того, що людина є частиною природи і якщо у неї немає якихось фізичних і психічних відхилень, то хибних дій у природи не буває, у неї все закономірне і раціональне, яке потребує тільки пояснення. Саме тому у своїх працях Фройд, розглянувши безліч прикладів так званих “хибних дій” і зауважив “Усі ці дрібні особливості хибних дій, теорія відвернення уваги не спроможна вичерпно пояснити”.⁸⁹ Тут же він зауважив до цієї теорії, що “Їй, певне, чогось бракує, якогось доповнення, з ним вона б стала цілком задовільною”.⁹⁰ Але чого їй не вистачає, вчений так і не пояснив.

Чому так сталося? На нашу думку тому, що вчений розглядає людину, здійснює її психоаналіз відокремлено від зовнішнього впливу, хоча сам же визнає, що є широкий взаємозв’язок людини зі Всесвітом. Вчений торував шлях до узагальнення і вивчення складних проблем, щоб теорія стала задовільною. Матеріали його спостережень найчастіше стосуються тих звичайнісіньких непомітних подій, які мовби щось незначне зневажливо відкидають інші науки, немов покидьки світу незрозумілих явищ і феноменів. Проте Фройд вважав, що “скромна робота, розкривши взаємозв’язки, що все між собою поєднують, і незначне, і велике, дозволить нам підступити до вивчення складних проблем”.⁹¹

Справа в тому, що Фройд все бачить і вивчає, в тому числі і взаємозв’язки, в самій людині, яка нібито не має ніякого зв’язку із зовнішнім світом. Гіпотези психоаналізу Фройда стосуються виключно людини замкнутої у власному матеріальному тілі і зводяться вони до того, що “є неусвідомлювані психічні процеси, особний механізм, якому вони коряться та інстинктивні жадання, що в них виявляються”.⁹² Вчений намагається розглядати людину не як частину всієї природи, хоча є цінні вислови “І в широкому світі, і в закутках психічного життя є стільки величних таємниць, а в царині душевних хвороб – стільки загадок, які вимагають і заслуговують пояснення”.⁹³

⁸⁸Фройд З. Вступ до психоаналізу. – К.: Основи, 1998. – С. 141.

⁸⁹Там само. – С. 25.

⁹⁰Там само. – С. 25.

⁹¹Там само. – С. 21.

⁹²Там само. – С. 239.

⁹³Там само. – С. 20.

Однаке це тільки слова та визнання “широкого світу”, але не досліджується людина у цьому просторі.

Знаменитий психоаналітик, здійснивши безліч дослідів, ще не зовсім був впевнений і його непокоїли якісь сумніви, що саме тільки так пояснюються сні і це видно з таких його слів “перекручення сновидь – це наслідок цензури, яку здійснюють певні визнані тенденції “Я” супроти якихось непристойних бажань, що непокоять нас уночі, коли ми спимо. А чому ці гідні осуду тенденції виявляються саме вночі і звідки вони походять – питання, які, очевидно, ще потребують численних з’ясування і досліджень”.⁹⁴

Нашу думку з цього приводу ми уже висловили вище, а саме – чому вночі і звідки вони походять ті тенденції, які зовсім не завжди відносяться до непристойних бажань. Стосовно цензури, то на нашу думку, контроль веде не якась внутрішня цензура людини, бо для чого скривати для самої ж людини уві сні те, про що вона знає наяву. В науковому повітрі лунають запитання, а чому все-таки виникають перевернуті сновиддя, латентні, тобто приховані ознаки сновидь?

Перш за все, треба відмітити, що Фройд вважає можливим розшифрувати сні, бо вони відомі тим, кому сняться. Вчений вважає, що “сновидець-таки знає, що означає його сон; він тільки не знає, що він знає, і через те гадає, ніби він нічого не знає”.⁹⁵ Фройд взагалі багато зробив, досліджуючи сні: новий тип відносин між явним і латентним елементами сновидь; недоступні свідомості сновиддя; перевернуті сновиддя – дивні і незрозумілі; встановив-таки ланцюг у сновиддях: перевертання сновидь – цензура проти непристойних і неусвідомлених бажань – символи неусвідомлених думок у сновиддях.

У результаті вчений зробив висновок, що коли людина не хоче знати або стидиться чогось, то у неї сновиддя мають цензуру і перевертують явний зміст. Особливу увагу він приділяє символізму, як основи сновидь, але вчений стверджує “сновидець не усвідомлює свого знання символіки, вона належить до царини неусвідомленого психічного життя”.⁹⁶ Щось пояснити у Фройда не залишалося, а тому він посилався на те, що, мовляв, символіка дуже поширена в міфах, релігіях, мистецтві та мові і нарешті запитав, мабуть, сам себе “Чи не винен тут знову зв’язок із сексуальністю?”⁹⁷ Тепер і ми можемо запитати, а чи можна все пояснювати сексуальністю? Дійсно, що тут існує і психіка, але це ще не вся природа.

⁹⁴Фройд З. Вступ до психоаналізу. – К.: Основи, 1998. – С. 142.

⁹⁵Там само. – С. 94.

⁹⁶Там само. – С. 161.

⁹⁷Там само. – С. 164.

У цьому зв'язку хотілося б висловити деякі думки стосовно твердження Фройда, що “мета сновидінь не в тому, аби щось повідомити, вони не засіб спілкування, а навпаки, прагнуть зоставатися незрозумілими”. Наша думка зовсім протилежна: під час сну людина спілкується з іншими особами та із зовнішнім світом через інформаційну систему Всесвіту, а незрозуміла чи зашифрована інформація носить, на нашу думку, інше навантаження. Справа в тому, що природа не хоче відкриватися для людини, яка тільки здатна догадуватися про повідомлення за допомогою символів, що справедливо визнає і Фройд, який переконаний, що “Не можна сподіватися, що колись приховане ми знайдемо саме на тому місці, де йому належить бути”.⁹⁸ Ось чому тільки практика і досвід дозволяє досягти деякого розуміння сновидь.

Саме в таких філософських роздумах проявилась негативна сторона інтелектуального ступеня розвитку людини, коли людство, вивчаючи і формуючи подібні вищенаведені теорії, не раз впадало в чорну смугу свого розвитку. Через невизначеність світоглядних тверджень у людському суспільстві проявляються риси роз'єднання, відособленості, егоцентричності, егоїзму, нетерпимості до іншої думки, пристрасть до протиріч та антагонізмів. Особливо це помітно впродовж всієї історії людства в релігійній сфері. Більшість людей неспроможні зосередити увагу свого розуму і думок навіть на короткий час, вони перескакують з одного предмета на інший, попадаючи здебільшого в халепу.

За словами Фройда, людина має складні відносини зі світом, до якого вона так неохоче прийшла, і людина кожен раз через сон повертається до стану, з якого вона прийшла. З цього приводу він писав: “Складається враження, ніби ми, дорослі, належимо світові не цілком, а тільки на дві третини: одна третина взагалі ніколи не народжується”.⁹⁹ Проводячи дослідження, Фройд стверджує, що крім звичайних снів є й “сни наяву”, коли людина щось уявляє, фантазує, мислить: “Сни наяву – це сировина поетичної творчості, бо зі своїх марень письменник, переробляючи, перевдягаючи і **пересіюючи** їх, будує ситуації, які відтворює у своїх оповіданнях, романах і п'єсах”.¹⁰⁰

Тільки професійні мислителі і люди розумової праці в деякій мірі володіють своїм розумом, можуть його зосередити на реальній еволюції людства. В результаті нестійкої розумові шарахання людини визначають всю її судьбу, заходячи в такий кут, з якого їй здебільшого важко вибратися. Це і є поясненням поширеного розголосу і твердження, що людина за своєю природою ще недосконала. Це пояснюється тим, що людина, володіючи свідомістю, звільняється від інстинкту, який подібно до тварин,

⁹⁸Фройд З. Вступ до психоаналізу. – К.: Основи, 1998. – С. 233.

⁹⁹Там само. – С. 81.

¹⁰⁰Там само. – С. 92.

регулює її поведінку через космічну сферу. Людина вважає, що вона все може і все їй дозволено, а головне, що деякі вчені так вважають, хоча це поверхове бачення глибини проблеми.

Існує чимало висловлювань про людину, але, на мою думку, найглибше сказав про неї Альберт Ейнштейн: “Человек – это часть целого, которое мы называем Вселенной, часть, ограниченная во времени и в пространстве. Он ощущает себя, свои мысли и чувства как нечто отдельное от всего остального мира, что является своего рода оптическим обманом. Эта иллюзия стала темницей для нас, ограничивающей нас миром собственных желаний и привязанностью к узкому кругу близких нам людей. Наша задача – освободиться из этой тюрьмы, расширив сферу своего участия до всякого живого существа, до целого мира, во всем его великолепии. Никто не сможет выполнить такую задачу до конца, но уже сами попытки достичь эту цель являются частью освобождения и основанием для внутренней уверенности”.¹⁰¹

Нестійкість свідомості і розумової практики недостатньо освічених та низької моралі людей наносить багато шкоди людству. Народи величезної імперії під назвою Радянський Союз зазнавали у ХХ ст. небачених мук, навіть важко визначити кількість загиблих і закатованих людей. Подібне пояснюється не чим іншим як розумовими діями низького інтелекту людей, які на початку ХХ ст. захопили владу в імперії. За 1919–1990 рр. число вищих управлінців у партії і державі російської імперії складало 193 особи, з яких 37 % зовсім не мали вищої освіти, з них 55 осіб своїми ж соратниками було вбито чи доведено до самогубства, серед яких 48 були самоучками або мали низьку освіту. Як показала практика люди з низькою освітою і взагалі без освіти, особисто дуже жорстокі – вони вбивали і їх вбивали, здійснювалось страшенне самознищення.

Не мав конкретної освіти відомий жорстокий вискокочка А. Гітлер, він перескакував від однієї професії до іншої і попав у халепу, розв’язавши жахливу війну, в яку були втягнуті всі країни Європи та деякі країни інших континентів. З дитинства сам Гітлер намагався здобути якусь освіту і обрати шлях у цьому житті: стати абатом, але втратив смак до цієї надії; як бажали батьки, навчався в реальному училищі, але успішність була поганою і він не став державним чиновником; захоплювався історією війн і життям солдата, щоб стати військовим; пізніше йому здавалося, що він зобов’язаний стати художником і навіть, на його думку, мав здібності; далі будівельне мистецтво, архітектура, креслення; нарешті революціонер у мистецтві і політиці.

Щоб потрапити вчитися на архітектора, треба було закінчити будівельно-технічне училище, а щоб це сталося, то треба було мати атестат зрілості із

¹⁰¹Енциклопедия мудрости. – Из-во Росса, 2007. – С. 805.

середньої школи. Нічого цього у майбутнього диктатора Європи не було, а тому досягнути свого бажання стати архітектором кінець кінцем не було ніякої практичної можливості і він все залишив.

Художника не вийшло, архітектора також і герой відчув свою внутрішню дисгармонію, перетворившись у простого робітника на будівництві, а пізніше розпочав боротьбу з марксизмом і єврейством. Майбутній диктатор А. Гітлер написав свою працю “Моя боротьба”,¹⁰² від ідей якої сколихнувся світ. І ось цей недовчений самоучка заявив у 1926 р. “Ныне я уверен, что действую вполне в духе творца всемогущего: борясь за уничтожение еврейства, я борюсь за дело Божие”. Дорого коштувало народам світу шарахання нереалізованих, здавалося б, не поганих думок і бажань. Саме вони, думки і бажання, формують сутність людини у фізичному й астральному світі, які залишаються за людиною в інформаційному полі Всесвіту і вони знайшли вихід у знищенні людства одним із найжорстокіших диктаторів ХХ ст.

Можна навести ще один приклад про двох державних діячів періоду Третього Рейху – Гімлера і Гейдріха: “Два человека, которые никогда не были друзьями, имели абсолютно одинаковые цели и дьявольски дополняли друг друга в своей паранойе к убийству”.¹⁰³ Так склалося, що до влади Третього Рейху прийшли люди, які мали чітко окреслену, теоретично і практично, ненависть до єврейської нації: людина з незрозумілим національним походженням – Гітлер, з єврейським слідом в роду – Гімлер і з неарійським родоводом – Гейдріх. Які сили зібрали в одну групу людей, в яких була страшена, патологічна ненависть до єврейської нації, хоча від євреїв жоден із них особисто не мав якихось зневаг. Подібного можна досягти тільки за допомогою Вищих сил через інформаційну систему Всесвіту.

Людина себе вивчила набагато менше, ніж рослинний і тваринний світ та неживу природу. Однак, складнощі у пізнанні тваринного світу і людини можна побачити на прикладі досліджень Ч. Дарвіна, коли йому не вдалося пояснити результатів більшості своїх дослідів. Не менш яскраво це видно також на прикладі так званої теорії Ф. Енгельса про походження людини, коли він нічого іншого не придумав, окрім того, що людина походить від мавпи, пояснюючи свої висновки занадто поверховими прикладами. Скажімо, у стародавній грецькій Фессалії вважали, що фессалійці походять від мурашок і т.д.

Як результат – ні Дарвін, ні Енгельс, зайшовши в глухий кут у своїх теоріях, не змогли власним потужним інтелектуальним розумом відірватися від видимого фізичного світу, а тому багато чого у своїх теоріях не спромоглися

¹⁰² Гитлер А. Моя борьба. – Изд. “Т-ОКО”, 1992.

¹⁰³ Кнопф Г. СС: черная инквизиция. – М.: Олма-Пресс, 2005.

пояснити. Це уділ більшості сучасних дослідників, які ніяк не можуть визнати існування матеріального і нематеріального світу, що дозволило б вивчити існування фізичного, астрального і ментального світів.

Щоб відповісти на запитання про смисл і ціль життя, треба спочатку довідатись про його появу на планеті Земля.

Б. Панасюк

2.2. Поява людини – де істина?

Відповідаючи на запитання, – що являє собою людина і як вона з'явилась звернемося до філософської думки: “Он вечно однообразен в своих целях, постоянно изменчив в своих суждениях, себялюбив, не будучи самым собою, необуздан, не будучи свободным, раб, не подчиненный определенному порядку”.¹⁰⁴ Тільки краса і спокійна форма поведінки в межах закону, викликає в людині насолоду від свого тимчасового буття, утихомирює її дикунське життя.

Людина, особливо сучасна, ніколи не знаходиться в тваринному становищі, її утримує від цього свідомість та закони моралі. В той же час вона ніколи повністю не звільнялася від своєї первозданної дикунської природи, що можемо бачити на кожному кроці як власної поведінки, так і оточуючих. Свідченням цього є той факт, що в людині дивовижно поєднується найвище і найнижче, що тільки існує в живій природі.

Погляньмо! Скільки рис тваринної поведінки в людини, яка залишається наодинці, або коли вона попадає в маргінальне становище, або стає диктатором, незалежним від суспільної думки про неї. Навіть тепер ми маємо право сказати, що людина – це матерія, як єдино власний її принцип, і розум, тобто свідомість, яка може як чуттєво, так і морально слугувати фізичному тілу. Тому людина за своєю сутністю – це матеріальна жива, з чуттєво-моральними рисами істота. Коли розглядати цю істоту з двох точок зору, а саме як матерія і свідомість, то у першому випадку – це нерозумна, а в другому – розумна тварина. Лише коли природа, тобто фізична матерія, не буде виключно господарювати над цією живою істотою, а розум існувати над нею тільки умовно, і, головне, дві субстанції будуть узгодженими, ця істота тваринного світу стає людиною.

¹⁰⁴*Шиллер Ф.* Собр. соч. в семи томах. – М.: Изд. худ. лит., 1957. – Т. 6. – С. 332.

Якщо розглядати з точки зору Всесвітньої ідеї, то бачимо, що частина нематеріальної природи поєднується з її матеріальною частиною, створюючи фізичне тіло істоти зі свідомістю і розумом, яке стає людиною, розвиваючись для досягнення свого ідеалу. Таким чином, в людині концентрується і поєднується матеріальний і духовний світ. Впродовж всього періоду досягнення ідеалу йтиме постійна боротьба людини з природою за свою виключну особливість. Володіючи розумом, людина не хоче бути підпорядкована законам природи, як весь тваринний світ, а хоче володарювати над нею. В результаті своїх досліджень лікар за професією, а в кінці життя, після шестидесятирічного віку, видатний вчений-економіст Кене зробив висновок, що “Все підчинено в этом мире законам природы: люди одарены достаточным разумом, чтобы постигнуть эти законы и соблюдать их...”¹⁰⁵

Шлях, який людина має пройти в процесі узгодження розумного і нерозумного, матеріального і нематеріального, матерії і свідомості, щоб досягти свого ідеалу, занадто довгий і простягається не життям однієї людини, а багатьох поколінь. Адже первинна людина перебувала, як жива істота, в єдності з фізичною природою, вона була у тваринному світі тією ж природою, як і кожна тварина. Лише коли вона чуттєво побачила і відчула предмет, вона почала поступово віддалятися від свого виключно фізичного становища, як частини природи. В подальшому ще більше вона віддаляється, коли самостійно розпочала виготовляти якісь предмети. Людина, в якій концентрується матеріальний і духовний світ, все більше і більше наближається до свого ідеалу, але для цього знадобляться цілі епохи розвитку людської цивілізації.

На цьому шляху людина, відчуваючи побачені предмети і розмірковуючи над ними, формує своє вільне відношення до природи, Світобудови, Всесвіту, тобто всього, що її оточує і з якого вона відділилась, як матеріальна і нематеріальна частина. Спочатку людина, як раб природи, переходячи від чуттєвого стану до усвідомлення зовнішнього середовища, його осмислення, стаючи врешті його законодавцем. Якщо задатися думкою, чому людина змогла, відділившись від природи, стати її законодавцем, то можна відповісти наступним чином. Особливість людини, як частини живої природи, полягає в тому, що вона, на відміну від матеріальної природи, з якої відділилася, наділена живим духом, який надає людині силу впливати на інші частини матеріальної природи, які не мають такого духу. В той же час ті частини живої природи, які мають живий дух, а це весь тваринний світ, мають схожість з людиною, але його представники, на відміну від неї, позбавлені свідомості, яка концентрує і формує силу живого духу.

¹⁰⁵Кене Ф. Избранные экономические произведения. – М.: Соцэкгиз, 1960. – С. 363–364.

Саме свідомістю людина проявляє свою самостійність і формує законодавство відносно всієї природи, в тому числі і тваринного світу, представником якою вона є сама. Особливістю формування законодавства людиною є те, що вона зобов'язана цей процес узгоджувати з законами природи, бо в іншому випадку буде терпіти постійні невдачі. Чомусь до цього часу філософи, вчені, митці не стільки не можуть, скільки не бажають подібного помітити і визначити, а задовольняються загальними, хоча і глибинними, висловами “аналитики не умеют представить лучшего доказательства существования чистого разума в человеческом существе, как то, что он необходим”.¹⁰⁶ Людина своїм чистим розумом намагається віддалитися від природи, яка не прощає помилок і порушень узгодженості.

З погляду на таку об'єктивну потребу виникає тертя між людиною і законами природи. У цьому контексті виникає запитання, а з якою ціллю людина наділена свідомістю, адже якби її не було, то вона, подібно до медоносної бджоли та інших тварин, жила б під впливом імпульсу хвиль з Космосу: харчувалася б, спочивала б, плодилася б і вмирала, не усвідомлюючи цього всього. Однак, для того, щоб все-таки дати відповідь на основну роль людини в котрій раз звернемося до святого письма: “І сказав Бог “Створімо людину за образом Нашим, за подобою Нашою, і хай панують над морською рибою, і над птаством небесним, і над худобою, і над усею землею, і над усім плазуючим, що плазує по землі”.¹⁰⁷ Як же людина, яка не дуже сильна фізично, може управляти всім живим і неживим, адже є більш сильніші живі істоти, які мають силу, швидкість, голос і багато іншого, чого людина не має.

Саме людині надається функція панування над усім живим і, звичайно, неживим, але сама людина і її свідомість знаходяться під контролем Вищого Розуму через інформаційну систему Всесвіту. З такого погляду людині відведена якась роль стосовно іншої природи, але надзвичайно важко погодитися з неординарною думкою деяких дослідників “здійснення людиною свого головного призначення на Землі – бути помічником Бога у підтриманні Світового ладу”.¹⁰⁸ Людство все-таки очікує відповіді і, мабуть, не такої. В цьому випадку важливо врахувати, що людина відрізняється від тварини єдиним – розумом. У той же час тисячолітня історія людства свідчить, що людина не завжди знає, на що тратити свій розум, даний їй Вищими силами. І як говорив Сенека Молодший “если присмотреться, то окажется, что наибольшая часть жизни многих растрачивается на дурные дела, немалая часть на безделье, а вся жизнь в целом – вообще не на то, что нужно”.¹⁰⁹

¹⁰⁶Шиллер Ф. Собр. соч. в семи томах. – М.: Изд. худ. лит., 1957. – Т. 6. – С. 342.

¹⁰⁷Біблія. ІМ 1 (26).

¹⁰⁸Буття українців. – К.: Вид-во “Сталь”, 2005. – С. 51.

¹⁰⁹В поисках смысла. – М.: Олма-Пресс, 2004. – С. 21.

Нерідко в людини несвідомі інстинкти проявляються, але приховано, вони мовби зникли, хоча це не так, вони є глибоко в генетичній пам'яті людини і коли будь-яка людина попадає в природне становище, то природні інстинкти зразу ж проявляються, вони виникають із глибини людської сутності, генетичних сховищ. Ці природні інстинкти закладені Вищим розумом, але свідомість людини їх приспала, а тому не випадково існує прислів'я, яка відбиває реальність людського буття “в кожній людині сидить звір”, хоча це одна із ознак природної агресивності, найбільш стійких інстинктів людини. Людина не має на озброєнні природних засобів існування і боротьби, як це є в усіх видів тваринного світу. Саме через це вона не може, скажімо, подібно до медоносної бджоли, без приладів знайти корм, принести його і вивести з нектару стільки вологи, скільки це необхідно для довгого зберігання, не зниживши якості продукту, збудувати приміщення для вирощування потомства і зберігання кормів. Бджола це робить “інстинктивно”, а людина через свідомість повинна довго навчатися таким видам робіт, хоча і при цьому не може досягти бджолиного мистецтва.

Наділена свідомістю людина служить біологічним приймачем в інформаційній системі Всесвіту і в цій взаємозалежності діє зворотній зв'язок: Вищий розум впливає на людину, а людина своїми діями корегує цей вплив, посилаючи у Всесвітню пам'ять результат діяльності свого інтелекту. Накопичена інформація у Всесвітній пам'яті повертається до конкретної особистості mimo її волі і відповідно впливатиме на прийдешні покоління. Саме в цьому полягає основна роль людини на земній кулі серед рослинного і тваринного світу. Добрі справи і дії покращують інформацію в пам'яті Всесвіту щодо конкретної людини, а погані її погіршують. Враховуючи, що у Всесвітній пам'яті інформація для кожної живої істоти і її нащадків зберігається постійно, то всі прийдешні покоління знаходяться під впливом тієї інформації, позитивної чи негативної, яку створили їм їхні прашури. У цьому контексті відомі слова “Славних прадідів великих, правнуки погані” має під собою не тільки філософську, але і реальну базу.

З погляду на вищенаведені явища взаємозв'язки людини з пам'яттю Всесвіту піддається сумніву те, що доводив Дарвін¹¹⁰, а Енгельс¹¹¹ підтвердив, оскільки їхнє твердження не завжди відповідають динаміці минулих і послідуєчих природних явищ. Може, це зухвало говорити про наукові результати таких маститих вчених, на ідеях яких виховувалося декілька поколінь людей сучасної цивілізації. Ми дотримуємося меж зауважень до минулих вчень та проникнення в невідоме і все-таки “отбросив тот влитый в науку змиев яд, от коего возносятся и преисполняется надменностью дух человеческий, мы не мудрствовали лукаво и не шли далее трезвой меры, но в кротости читили ис-

¹¹⁰Дарвін Ч. Походження людини і статевий добір. – Лондон, 1871.

¹¹¹Енгельс Ф. Діалектика природи. – К.: Вид-во політ. літ. України, 1980. – С. 151–162.

тину”.¹¹² З приводу окремих наукових результатів минулих дослідників спробуємо висловити деякі міркування.

Перше, марксист Енгельс, спираючись на теорію Дарвіна, доказував, що еволюція перетворила мавпу на людину. В той же час ні в ранні, ні в пізні часи немає підтвердження хоча б деяких елементів перетворення мавпи в людину. Всім відомо, що природні процеси не зупиняються, подібно сонцю, яке сходить щоденно, а тому процес перетворення мавпи на людину об’єктивно не повинен зупинитися, але пройшли тисячоліття, але нічого подібного, а цьому треба віддати належне, природнича історія не зафіксувала. Навіть якщо таке відбулося б, то воно стосувалося б тільки фізичного тіла тварини і, можливо, органи мавпи перетворилися б на органи людини – ноги, руки, обличчя і таке інше. В той же час нематеріальне тіло тварини аж ніяк не може перетворитися на нематеріальне тіло уже людини. Нематеріальний світ, як і нематеріальне тіло людини – незмінна субстанція, а тому являється постійною сутністю людини. Треба врахувати, що тварина позбавлена тієї свідомості, якою наділена людина, яка, у свою чергу, є продуктом синтезу матеріального і нематеріального тіла людини.

Стосовно ж походження людини існує цікаве твердження вченого зі світовим ім’ям, лауреата Нобелівської премії Конрада Лоренца, який, шануючи дарвінівське вчення, висловлює протилежні думки, які все це заперечують і наводять на думку, що треба кардинально змінити пошуки істини.¹¹³ Перше, вчений вважає, що людина з’явилась у процесі еволюції від предків, які жили не на суші, а в воді: “Если мы спрашиваем, почему наши уши находятся как раз на этом месте – по обе стороны головы, то этот вопрос допускает законный каузальный ответ: потому что мы происходим от предков, дышавших в воде и имевших в этом месте жаберную щель, так называемое брызгальце, ...и после изменения функции используемое для слуха”. Друге, він підтримує дослідження Макса Гартмана про наявність ірраціонального залишку, який не піддається раціоналізації, бо неможливо прослідкувати ланцюг причинних зв’язків і побачити їхній кінцевий результат: “То обстоятельство, что эволюция произвела в Старом Свете дубы и человека, а в Австралии – эвкалипты и кенгуру, обусловлено именно этими уже не поддающимися исследованию причинами, которые мы обозначаем обычно пессимистическим термином «случай»”. Третє, вчений весь час намагається підкреслити, що людині не слід довірятися дивам, віддаючи собі звіт про те, що “нам никогда не удастся до конца объяснить возникновение высших живых существ из их более низкоорганизованных предков”.

У разі прийняття за аксіому, що десь, колись, в якійсь країні, одноразово відбулося подібне перетворення чи мавпи, чи якоїсь рибини на людину, то це

¹¹²Бекон Ф. Сочинения в двух томах. – М.: “Мысль”, 1977. – Т. 1. – С. 67.

¹¹³Лоренц К. Обратная сторона зеркала. – М.: “Республика”, 1998. – С. 275.

уже особливий природний процес, якого наука досі ще не зафіксувала, а людина не усвідомила. Мабуть, саме тут проявилось творення Вищих сил Всесвіту, творіння ними людини подібно до інших живих організмів. Одночасно, відсутні будь-які підстави підтримувати думку про те, що й Вищі сили перетворили мавпу на людину. Мабуть, людству слід усвідомити істину, що коли Бог створив саму мавпу і весь тваринний світ, то, звичайно, він мав змогу створити і людину. Найбільше викликає сумнівів у наступному, – чому саме еволюційний розвиток людини проходить через мавпу?

В іншому випадку треба говорити, що спочатку з'явилась одна чи декілька живих організмів, від яких походять всі інші. Людина нічим не відрізняється від іншого тваринного світу, що ми спостерігаємо на прикладі бджолиних популяцій. Особливість людини полягає в тому, що вона здатна висловлювати свої думки, які народжуються від свідомості. Вищі сили лише наділили людину свідомістю, що допомогло їй розвинути мову для спілкування. Проте, мову мають і медоносні бджоли, мурашки та інші тварини, але техніка їхнього спілкування відрізняється від людини, в них переважає звук, рухи, вібрація хвиль, запах.

Набуття людської мови не могла досягти мавпа за допомогою будь-якої роботи лівою чи правою лапами, а тим більше, коли це стосується не мови, як стверджують теоретики минулого, а свідомості, а це різні речі, бо можна мати свідомість, але не мати мови, якою користується людина. Свідомість мала б з'явитися першою, а потім мова, але складно і неможливо доказати, що свідомість з'явилася від фізичної роботи мавпи. Ніде за тисячоліття не знайдено підтвердження і документально зафіксованого феномену. В той же час немає сумніву, що мавпа має свою певну свідомість і своєрідну мову, яка зрозуміла і використовується у власній популяції.

Звичайно, первісна людина мала багато примітивного, порівняно з сучасниками, але все-таки то була не мавпа, а людина, яка впродовж віків вдосконалювалася, вдосконалюється вона і тепер, зокрема фізіологічно, біологічно, особливо способами життєдіяльності. Але це все стосується фізичного тіла, а нематеріальне тіло тільки може очищатися від негативних рис з подальшим перетворенням на високоморальну духовність.

Друге, якщо припустити, що мавпа перетворилася на людину, то чому не могло бути перетворення інших представників тваринного світу на будь-які інші види тварин чи живих істот без втручання людини. Наприклад, ящірки, особливо гірські, мають п'ять пальців на передніх кінцівках, якими вправно пересувається, але вона чомусь ні на які живі організми, більш розвинені, так і не перетворюється. Немає й інших прикладів.

Третє, подивімося як виникають найпростіші живі організми. В кімнаті погнили свіжі яблука чи інші фрукти, овочі або щось інше і тут же з'являється величезна кількість дрібної комашні, але після прибирання цієї

“гнилі” вона безслідно зникає. Всі живі організми виникають у присутності людини, але незалежно від її волі, з органічної речовини. Подібну картину можемо спостерігати на березі моря також без присутності людини. Вранці на березі моря можемо спостерігати, як на відстані 2–3 метри від морської води на гальці, де є винесена на берег морська трава, з’являється безліч комах. На місцині, де вони виникають, швидко зростають і приєднуються до групи, яка вирує над місцем свого народження, тільки галька, зволожена солюною морською водою та нанесені з моря водорослі. Ніщо не підтверджує, що вони живуть більше світового дня. Виникає запитання, де і для чого вони беруться щоденно, щоб, проживши світовий день, зникнути.

Немає сумніву, що жива природа виникає за певних умов – волога, органічна, відповідна температура. Іншими словами, створюється певне середовище, яке ми спостерігаємо в матці будь-якої самки. Однак, в матці зародиться життя лише тоді, коли туди механічно буде введено чоловіче сім’я, яке поєднається з жіночим та відбудеться статеве поєднання. З’єднується дві половини цілого, але це відбувається тільки тоді, коли якась сила викличе потяг до такого з’єднання, тобто потяг двох протилежних статей – чоловічого і жіночого. Подібне відбувається в усьому тваринному світі з не перебореною силою, кожна особина заради цього віддає частину, або повністю життя, зокрема бджолиний трутень, чоловічі особини мурашок, окремі види риб і т.д.

Що це за сила, хто чи що викликає непереборний потяг двох протилежних статей, двох складових одного цілого. В природі закладена сила, яка кожну протилежну половину спонукає до з’єднання, а інакше існування живої природи припинилося б. Подібно і при створенні сприятливих умов для появи дрібних комах: створились умови, є необхідна сила для того, щоб вдихнути там життя і воно, мовби чудо, з’являється. Такою силою може бути не що інше як Вища сила, яка через інформаційну систему Всесвіту створює життя за певних умов. Чогось іншого наука ще не знайшла. Це відбувається повсюдно, постійно, системно і неухильно відповідно до законів Всесвіту.

Про це в Біблії говориться, що не знала Марія свого чоловіка, але народила дитину, якому дали ймення Ісус. Коли Ангел повідомив Марії, що вона родить, то вона запитала “Як же станеться це, коли мужа не знаю? І Ангел промовив ...Дух Святий злине на тебе, і Всевишнього сила обгорне тебе...”¹¹⁴ Подібно говориться і в Корані, хоча це уже інша віра, але інформація зовсім не відрізняється від християнської “Господи! Откуда будет у меня ребенок, когда меня не касался человек? ...Так! Аллах творит, что желает”.¹¹⁵ Тут закладена глибинна думка найбільш відомих і давніх світових релігій, яка може дещо прояснити походження людини, людства і цивілізацій.

¹¹⁴Біблія. Лк. 1(35, 36).

¹¹⁵Коран. Семейство Имрана 42(47).

Вищі сили створили людину “І Бог на Свій образ людину створив ... як чоловіка, так і жінку”.¹¹⁶ Бог духом запліднив Марію, смертні ж люди здійснювали подібне розмноження, але іншим чисто біологічним способом. Роль Святого духу на землі виконує чоловік, а тому він з’явився першим на світ, він є головним в зародженні нової людини. Жінка ж, як і Марія, виконує іншу роль, являючись вмістилищем зерна життя без чого не може зародитися життя. Вмістилище зерна життя, як ми побачимо далі, в природі на планеті Земля бувають дуже різноманітні, про які людина ще не все знає.

Ще задовго до народження кожен чоловік, кожна здорова жінка, які всякий трутень і бджолина матка та інші живі істоти містять у собі знання про минуле і майбутнє життя. З цього приводу є дуже багато думок, кожен намагається сказати щось нове. Дехто вважає, як повідомляє В. Моїсеєнко, що знання містяться тільки в жінки: “Оно находится не в сердце женщины и не в ее глазах, а en los ovarios – в ее яичниках, где все зерна заложены еще до ее рождения... Иметь семя (зерна жизни) – означает иметь ключ к жизни. Жить согласно с циклом семени – равнозначно танцу с жизнью и смертью. Именно это воплощает в себе Матерь – Жизнь и Смерть в своей первозданной ипостаси”.¹¹⁷ Мабуть, треба вважати, що ці знання містяться і в чоловікові, адже подібно до того, як Марія не могла б народити сина Божого без Духу святого, так і смертна жінка ніколи не може народити дитину без чоловіка.

Більше того, Бог створив не Адама, а людину: “І взяв Господь Бог людину, і в еденському раї вмістив був її, щоб порала його та його доглядала”.¹¹⁸ Далі в Біблії людина зразу ж називається Адамом, а це тотожність, так як поняття “людина” по-гебрейськи означає “adam”. Вищими силами було створено просто живий організм – людину, розділивши його плоть надвоє, щоб життя походило відповідно до Божої подоби “Святий дух – Марія”, але за земною технологією “чоловік–жінка”. З цією метою Бог вдихнув життя в людину-Адама: взяв з неї частку “І перетворив Господь Бог те ребро, що взяв із Адама, на жінку...”,¹¹⁹ яка спочатку була в поміч йому, але пізніше, коли людина здійснила гріх і її постигло покарання “Ти в муках родитимеш діти, і до мужа твого пожадання твоє, – а він буде панувати над тобою”¹²⁰ жінку назвали Єва, що означає життя. В Корані ми читаємо тільки про людину, а не про чоловіка чи жінку “И вот сказал Господь твой ангелам... “Я установлю на земле наместника”, ...“Поклонитесь Адаму”.¹²¹ Уже після говориться, що в Адама є дружина.

¹¹⁶Біблія. ІМ. 1(27).

¹¹⁷Ж. Стиль Дом. – 2004. (“Ева, Адам и любовь. Путешествие во времени. – С. 125.)

¹¹⁸Біблія. ІМ 2(15).

¹¹⁹Біблія. ІМ 2(22).

¹²⁰Біблія. ІМ 3(16).

¹²¹Коран. Корова 28(30), 32(34).

Гіпотеза може бути такою, що тільки один раз створюються види живих істот тваринного світу, в тому числі людини – Адама, а вже після цього Вищі Сили, скажімо за допомогою інформаційної системи Всесвіту за певних умов поновлює і поновлює творення живих організмів. Ось чому не піддається сумніву, що не від мавпи пішла людина, вона з'явилася так же, як і інші живі істоти, але тільки людина зайняла особливе місце, коли Вищий Дух наділив її свідомістю. Доказувати, що людина все-таки походить від мавпи все рівно, що шукати подібне походження самої мавпи від якоїсь іншої тварини, наприклад, собаки, коня, корови, свині, комахи, крокодила і так далі.

Людина дуже несміливо, але все-таки намагається довідатися чому і як, після того, як гинуть цивілізації і навкруги все живе, на тому чи іншому місці знову виникають нові цивілізації з'являється жива природа, тваринний і рослинний світ. Гине майже все і лише зрідка таємничі неживі предмети нагадують про невідоме далеке минуле, яке ніяк не вкладається в уяву людини сучасної цивілізації, але тим не менш переконливо підтверджує його існування. На нашу думку, через інформаційну систему Всесвіту людям нової цивілізації передаються в узагальненій формі надбання минулих цивілізацій, які не завжди вдається розпізнати, але більшість передається людям через їхню свідомість, а тварини, які нею не володіють, керуються інстинктами і залежать від них.

З цього приводу згадаємо твердження вчених, що впродовж довгого періоду всі результати досліджень вчених служитимуть відправними пунктами для інших вчених, які працюватимуть над подібними ж проблемами в майбутньому, допомагаючи їм здійснювати дослідження природи, просуваючись далеко вперед. Це вірно, але на кого опирався Ньютон, говорячи у відомому висловленні “Если я видел дальше, чем другие, то потому, что я стоял на плечах гигантов”.¹²² Адже до нього гинули цивілізації, нічого не залишалось друкованого, а тому не дуже відомо в яких “гігантів” вчений одержував інформацію про минулі досягнення в дослідженнях, якими він займався. Цікаво? Цікаво! Але, де істина?

Скажімо, що у Ньютона, можливо, були реальні гіганти наукового мислення для одержання хоча б якогось досвіду, але на кого спирались видатні особистості древнього світу, які жили тисячоліття назад і уже залишили для нащадків політичні досягнення в історії своїх народів. Видатні люди ще задовго до нової ери мали величезні знання з багатьох галузей життєдіяльності суспільств. Щоб їх застосовувати на користь народу вони проявляли потужну волю, самозречення, колосальну мужність, високі моральні якості. Видатні люди древності, імена і діяння яких дійшли до наших часів, випереджували час, вони і їхні справи, подібно до маяків, освічували тернистий шлях людства, вони ставали гігантами на які спиралися наступні уми. Досить навести

¹²²Норберт Винер. Я-Математик. – М.: “Наука”, Ред. физико-математической литературы, 1967. – С. 255.

тільки видатних людей Древнього Риму і Древньої Греції: творці і захисники демократії – Солон (VII–VI ст. до н.е.); Фемістокл (VI–V ст. до н.е.); Арістид (540–467 рр. до н.е.); Перикл (біля 490–429 рр. до н.е.); законодавці – Лікурґ (IX–VIII ст. до н.е.); Помпій (VII ст. до н.е.); драматурґ Софокл (496–406 ст. до н.е.); оратор і письменник Цицерон (106–43 рр. до н.е.); письменники і поети – Горацій, Вергілій, Овідій.

З подібних прикладів можна припустити, що людина, знаходячись, як і інші живі організми, в біологічному ланцюгу, виконує основну роль у Всесвіті – за допомогою своєї свідомості приймає з інформаційної системи Всесвіту використовує на практиці для своєї життєдіяльності і передає наступній цивілізації інформацію, в тому числі про надбання минулих цивілізацій. Як ми спостерігаємо з історії розвитку науки, мистецтва, культури люди, які досягають визначних успіхів у таких галузях здебільшого мають якісь помітні відхилення від “простого смертного”. Саме через таких індивідуумів передається інформація з інформаційної системи Всесвіту про минуле і сучасне майбутнім поколінням, адже у Всесвіті постійно формується і поповнюється “свіжа” інформація, яка надходить від існуючої цивілізації.

На відміну від твердження Ф. Енгельса, що тварини не можуть пристосуватися до зовнішнього середовища без людини “тварини, які пристосувалися до всіх кліматів, навчилися цього не самостійно, а тільки йдучи за людиною”¹²³ треба сказати ось що. В разі, коли це стосується одомашнених тварин, то це ще не означає, що вони йдуть за людиною, адже вона їх тягне за собою і вони живуть у неволі, а це переважно робоча і продуктивна худоба, собаки птиці і коти. В іншому випадку подібне твердження не відповідає дійсності так як всі тварини – медоносні бджоли, риби, мурашки, дикі звірі жили і живуть самостійно без людини, яка лише здатна їх обслуговувати, використовувати у власних цілях та хижацькими діями знищувати при цьому. Більшість з них пристосовані до певних природних умов і в інших вони не житимуть, щоб там людина не вживала, а це білі ведмеді, тигри, риби, багато тварин самостійно шукає сприятливі умови і корми – медоносні бджоли, мурашки й інші тварини. Риби ніяк не можуть жити без води, а бджоли – без корму і необхідної температури, а тому в тундрі та в пустелі бджоли не житимуть ні самі, ні з людиною. Тільки сам організм, в якому закладена іскра матеріалу виживання і пристосування до певних умов визначає, де жити організмові, а де йому не жити. Ось що сказав з цього приводу навіть сам Ч. Дарвін: “...природа умовий має в произведенні кожного данного измененія менее значенія, чем природа самого организма”.¹²⁴ Тобто, все наперед закладено в живому організмові тварини чи людини.

¹²³ Енгельс Ф. Діалектика природи. – К.: Вид-во політ. літ. України, 1980. – С. 157.

¹²⁴ Дарвін Ч. Происхождение видов. ОГИЗ. – М., Ленинград: Сельхозгиз, 1935. – С. 122.

Жива природа змінюється дуже повільно і її пристосувати до умов, в яких вона може плідно розвиватися, як це намагався довести Мічурін, практично неможливо, про що є величезні докази. Як стверджує народна мудрість “скільки вовка не годуй, а він дивиться в ліс”, як би не виховували і не виводили нові породи котів, але вони поглядають на мишей, щоб їх зловити, а скільки звірів перебувають у зоопарках, але вони не стають такими, щоб їх не боялася людина, вони своєї агресії не втрачають і так далі. Німецький вчений Геннріх Вальтер, який за дорученням Берліна півтора року очолював Нікітський ботанічний сад в Криму під час окупації в 1941–1945 рр. писав: “Цель основания сада – медленная акклиматизация экзотических растений к климату южного Крыма, чтобы затем распространить их в садах России и сделать их устойчивыми к морозу. Сейчас известно, что невозможно достичь изменения устойчивости к морозу у растений, если оно с самого начала не способно к закаливанию. С деревьями проводят эксперимент на протяжении тысячелетий”.¹²⁵

Немає сумніву, що людина певним чином впливає на живі організми, робить їх більш пластичними до зовнішніх сприятливих умов, але внутрішньої сутності живої істоти, її генетичного коду вона не може змінити, не приносячи шкоди всьому живому. Виходячи з цього, у нас є всі підстави припустити, що рослинний і тваринний світ ніяк не створений у залежності від людини, їх об’єднує лише одне – біологічний ланцюг. У той же час життя у тваринному світі, включаючи людину, має дуже багато схожості. Дивовижна схожість життєдіяльності багатьох представників тваринного світу з людиною переконливо свідчить, що не тварина йшла за людиною, а навпаки. Такі представники тваринного світу, як медоносні бджоли та мурашки, хоча і живуть серед людей, допомагають їм, запилюючи рослини та виробляючи цінні продукти харчування, очищають ліси і поля та багато іншого, але тримаються незалежно і людина ніяк не спроможна на них розповсюдити свою владу, окрім боротьби на знищення. Якщо бджіл вдалося трохи приручити, то мурашки тримають свою незалежність. Як у бджіл, так і мурашок є дуже багато цікавого і повчального для людської життєдіяльності, але людина так і не навчилася їх використовувати.

Погляньмо на мурашок, які розвиваються і живуть так же, як медоносні бджоли: вони селяться великими колоніями; вирощують потомство в окремих личинках; заготовляють корм, зберігають його і використовують для їжі. Збереження потомства – одна із основних несвідомих інстинктів лісових мурашок, медоносних бджіл, риб і інших тварин. Про бджіл і їхній інстинкт до захисту потомства ми уже говорили. В лісових мурашках збереження потомства також на першому плані. Мені вдалося спостерігати такі деталі життєдіяльності мурашок: дорослі особини найперше вирощують потомство, вони його охороняють, переносючи постійно з одного місця у своєму помешканні в

¹²⁵Генрих Вальтер. Исповедь эколога. Густав Фишер. – Штутгарт, 1989.

інше, в залежності від певної температури і появи небезпеки; молодь і середні за віком мурашки заготовляють корми для всієї сім'ї, дорослих же особин за таким заняттям не помічалось.

В мурашниках створюються так звані зали фляг з молочком. Це робочі особини, або як їх називають “мурашки-цистерни” приречені все життя висіти вниз головою з роздутим черевцем, в якому зберігаються у свіжому виді запаси нектару, роси або молочка тлі. При потребі кожна особина має змогу підійти і за допомогою відомого всім мурашкам методу одержати той корм, який їй в даний час потрібний. Заправляють ці живі мурашині цистерни спеціальні робітники, які з народження цим і займаються – частина мурашок приречена висіти і зберігати різноманітний корм, а інша частина – добувати корм і доставляти його в житло.

Про подібне досить цікаве явище заготівлі та збереження корму мурашками розповів академік М. Роїк. В Музеї природи у Вашингтоні він спостерігав розріз житла лісових та інших мурашок зокрема, доросла комаха в якійсь, тільки їй відомий момент, на самісінькій глибині житла, приблизно на глибину 1,5–2 метрів, передніми лапами чіпляється за наперед приготовлені самими мурашками утримувачі і, зависаючи, перетворюється в живу посудину для зберігання корму.

Молоді комахи, одержуючи корм на поверхні житла, несуть дорослій комасі, що виконує функцію цистерни, яка споживаючи принесений корм, відкладає його у своєму черевці, що зростає і його об'єм, мабуть, у декілька разів перевищує величину самої комахи. Далі настає черга для іншої комахи стати посудиною для зберігання корму і таких живих посудин безліч, що постійно забезпечує сім'ю кормом. Згодовування відбувається в оберненому напрямку – молоді бджоли одержують корм від мурашок-посудин через орган прийому харчів і передають його іншим мурашкам.

Мурашки добре пристосовані до мобільності: дорослі особини, при появі загрози, терміново беруть передніми лапами один кокон-личинку з розплотом і намагаються зникнути в безпечне місце; молоді мурашки, які тільки народилися зразу ж можуть мандрувати до безпечного місця; їхні корми зберігаються в глибині землі на 1,5–2 метри, тому вони здебільшого захищені. У медоносних бджіл інше становище: при появі загрози, наприклад запах диму, що свідчить про можливу небезпеку пожежі чи розорення гнізда ворогами, кожна особина, перш за все, намагається набрати чим більше корму на дорогу; на жаль потомство, яке ще залишається в клітинах, ніяк не може бути врятоване дорослими бджолами; молоді особини, які тільки народилися і не облетілися, також знаходяться здебільшого під загрозою загибелі.

Турбота про потомство та чистоту помешкання у бджіл та лісових комах спостерігається на багатьох прикладах. Лісова мурашка подібно до бджолиної особини, яка при старості чи одержання травми намагається залишити вулик або у нього не повертатися, також при одержанні травми не прямує до

помешкання. Спостереження показали, що їй інші особини не перешкоджають повертатися до житла, але коли її спрямувати силоміць до входу в помешкання, то вона зразу ж повертається назад. Лісові мурашки подібно до медоносних бджіл мають свій захист від зовнішнього нападу, але в кожній популяції він відмінний: захист у мурашок – втеча, у бджіл – напад.

Дослідження та проникнення у внутрішню сутність різноманітних комах у глобальному розумінні їхньої природи для людства має неперевершене значення. Адже не дуже спокійно стає на душу кожної людини від пророчтва Раньо Неро “Чорний павук” (бл. XIV ст.) “Найлютішими ворогами людини в XXI ст. будуть комахи. Страшні павуки знищуватимуть людей. Саранча заповнить усю землю”.

Люди ввібрали все раціональне від природи: корми зберігають у глечиках, потомство ще ненароджене і народжене вміло переносять на відстані. Адже відомі глечики для молока та величезні глечики для зберігання вина, як це практикувалося в древньому Херсонесі, за формою повністю схожі на черевце лісової мурашки, яка стає посудиною для зберігання корму. Сучасна людина перейняла й інші мудрості мурашок і бджіл. Медоносна бджола, коли відчуває свою природну смерть відлітає подалі від вулика, а мурашка не повертається до свого житла. У людей входить у практику, що у великих містах покійників після лікарні перед похованням здебільшого до квартир не заносять, подібний ритуал залишається тільки в селах.

Людина нічим не відрізняється від медоносної бджоли, лісових та інших мурашок, але єдина різниця ставить між ними неперехідну грань – свідомість. Бджола народжується, навчається виконувати прості, а пізніше складні роботи, вирощує потомство, зношується, старіє і невдовзі вмирає на природі чи у вулику, то її виносять з нього геть далеко, а коли смерть застає на природі, то залишається там же. Проте свого початку і закінчення існування бджола не знає. Не відає про свій кінець і людина, вона, подібно до бджоли чи мурашки, народжується, навчається працювати, виконує прості і складні роботи, вирощує потомство, старіє і вмирає. Мертву людину, подібно до бджоли, виносять з людського помешкання, але з певним ритуалом та свідомо віддають прах землі.

Подивімося: медоносна бджола не звертається до лікарів за допомогою, вона не лікується, а працює до останнього подиху. Людина, яскраво це видно в селі, також працює до останнього подиху, це тільки тепер звертаються до лікарів. За старих часів ніхто не знав лікарів, пили трав'яні відвари та інше, щось шептали, але працювали, працювали. Звичайно, людина, на відміну від тварини, свідомо очікувала свого кінця і це їй вдається неймовірно важко. Людина, маючи свідомість, допомагала іншій людині до її кончини, але багато народів світу, подібно до тварин ставляться до смерті спокійно. Для японців, а це можемо спостерігати і в інших народів, поняття

життя і смерті відмінне від європейського. Смерть людини не має великого значення і до цього японців привчають з дитинства, головне, щоб залишилась сім'я для продовження роду.

Ще треба більш глибоко вивчити роль людини як господаря над рослинами і тваринами так як у розумінні сучасного господарювання є багато складнощів. Відома роль рослини в біологічному ланцюгу: перетворювати енергію світла в біомасу і служити тваринному світу, включаючи людину, харчами, теплом і прикриттям – ліс, поле, трава, хащі й інше. Роль тварин у біологічному ланцюгу: перетворювати біомасу на білок, слугувати харчами для інших тварин, в тому числі людини. В той же час роль людини на планеті Земля і в біологічному ланцюгу ще далеко не вивчена: вона споживає біомасу рослин і тварин, допускаючи варварське знищення великої кількості рослин і тварин, види яких постійно через це зникають у природі.

Що одержує рослина і тварина від людини, яка використовує для себе всю їхню біомасу? Яка ж роль відведена людині, коли її біомаса після смерті мізерно мала, яка споживається рослинами? За своє життя людина постійно і важко працює за користування харчами, житлом та одягом, одержаних від рослин і тварин. Людина зобов'язана працювати в поті свого лица. Отже, не господарювати над природою, над рослинним і тваринним світом, а працювати, працювати, як це роблять медоносні бджоли і після цього вмерти, відтворивши собі подібних для подальшої праці. В Біблії сказано “У поті свого лица ти їстимеш хліб, аж поки не вернешся в землю, бо з неї ти взятий”.¹²⁶ Не даремно ми постійно твердимо і посилаємося на видатних, що все досягається важкою працею. Навіть якщо людина винайде механізми і технології, які звільнять її повністю від фізичної праці, то довго так не зможе існувати, тому що вона буде повністю залежна від шгучного інтелекту, а це вкрай небезпечно.

Но гнів забирає і серце, і душу.

Гліада

Человек – это тростинка,
самое слабое в природе существо,
но это тростинка мыслящая.

Б. Паскаль

2.3. Особливості людини

Для чого з'явилася нежива і жива природа? Як і для чого з'явилася людина, як різновид тваринного світу? Ми не можемо відповісти на ці основоположні запитання, а тому, коли хтось запитує про такі істини, то нерідко викликає не здивування, а роздратування зі сторони оточуючих слухачів. Однак, людство, його невтомні особистості все-таки намагаються з'ясувати:

¹²⁶Біблія 1М 3(19).

як з'явилася людина, тварина і рослина; яка вища ціль появи живої і неживої природи, рослинного і тваринного світу та їхнього різновиду – людини. Вона хоче пізнати себе, але все більше і більше переконується, що може досягнути ідеї своєї людської природи тільки тоді, коли “одночасно чувствует себя материей и познает себя как дух, – в этих случаях, и только в них, он (человек – Б.П.) имел бы пред собою совершенный образ своей человеческой природы”.¹²⁷

Людина відчуває себе живою сутністю тоді, коли її форма живе в її відчутті та свідомості, адже “понятие человеческой сущности завершается только благодаря единству реальности и формы, случайности и необходимости, пассивности и свободы”.¹²⁸ Людина постійно перебуває під впливом близьких і далеких сил, які взаємодіють і поєднуються, внаслідок чого вона, людина, знаходиться одночасно в стані найвищого спокою, перебуваючи і в той же час у динаміці найвищого руху, а все це створює таке дивне хвилювання, якому неможливо знайти назву, складно зрозуміти та дати визначення. Висловити подібний стан можна тільки через музику, мистецтво. Із взаємодії двох протилежних чуттєвих спонукань, тобто життя, з його матеріальним буттям та почуттям, а також поєднання цих двох протилежних начал, тобто реальності і форми, виникає вищий ідеал, якого людина відшукує у своїй реальності, але він (ідеал) насправді залишається лише ідеєю, яка в дійсності нездійсненна, залишаючись в музиці, тобто в звуках, мистецтві, тобто кольорах і відтінках форми.

Ось чому людина багато чого вивчила навколо себе, знає дещо про своє реальне, фізичне становище, а своєї форми, яка проявляється в нематеріальній, духовній частині людини, не знає. До цього часу немає однозначного твердження не тільки про єдність, але ще й про те, що первинне – матеріальне чи нематеріальне. Філософи з цього приводу лише зауважують більш-менш однозначно, що “человек не исключительно материален и не исключительно духовен”¹²⁹, тобто в людині існує фізичне і духовне тіло. Є підстави стверджувати, що не слід ставити у площину пізнання щодо первинності чи вторинності. На нашу думку, матеріальні і нематеріальні частини тіла людини суть первинні субстанції. І це не дивина, оскільки спочатку виникають почуття, які є як матеріального, так і духовного походження, за ними з'являється мистецтво в широкому його розумінні, філософське осмислення, а далі уже наука. Наука, вивчаючи природу, зустрічає перед собою величезні складнощі, які породжують протиріччя: матеріальна природа завжди поєднує; розум завжди роз'єднує; наука ж, як філософська категорія, поєднує, видаючи результати чи висновки.

¹²⁷ Шиллер Ф. Собр. соч. в семи томах. – М.: Изд. худ. лит., 1957. – Т. 6. – С. 296.

¹²⁸ Там само. – С. 299.

¹²⁹ Там само.

Чимало протиріч проявляється в процесі дослідження суспільних явищ, які здебільшого залежать від чуттєвих факторів і свідомості. Через це нерідко наукові висновки іноді можуть визнаватися хибними, які скажімо не відповідають почуттям всіх або більшості людей, але з іншої сторони, будуть підозрілими і такі висновки, які за формою і методами співпадають із загальноприйнятими почуттями людей. До речі, тут ми зауважимо, що в наших дослідженнях чимало висновків можуть не співпадати з формою і методами розуміння відомих наукових догм і навіть традицій.

На жаль, почуття в людини набагато відстає від потреб вдосконалення і підвищення рівня моральності, що і породжує багато перекосів у мистецтві і науці, хоча вони, кволо і споживацькими потребами, розвиваються. Скажімо, найбільш важким мистецтвом для людини – мистецтво жити. Щоб його полегшити, людині слід усвідомити через почуття, сенс свого життя, що і породить справедливе, більш змістовне мистецтво жити. До цього людина ще не готова і скрізь панує випадковість, тобто як складеться, що і вважається закономірністю. Звісно, що мистецтво жити у людини розвивається, але через відсутність почуття сенсу життя, а це видно навкруги, воно штучне, мінливе, кожна нація має на неї свої фундаментальні погляди. Перше місце тут належить саме людині, яка зобов'язана сама себе пізнати.

Про роль і призначення людини, що відведені їй за час її матеріального життя однозначно висловився Шіллер “Наше назначение заключается в приобретении познаний и в поведении, сообразном познаниям.”¹³⁰ В той же час подібні висловлювання і визначення потребують глибокого осмислення та подальшого дослідження в напрямі вивчення подальшої історії та вдосконалення.

Був час, коли вчені світу вважали, що все населення землі було знищено катастрофами, які повторялися послідовно в певні періоди, хоча в останні століття така теорія уже не підтримується.¹³¹ Мабуть, коли вона існувала, то мислителі, напевно, допускали появу нових поколінь людини відповідно до власних розумінь, які нам не відомі. Адже про виникнення людини щоразу після повного її зникнення на земній кулі ніхто не наважується говорити окрім того, що вона походить від мавпи, або просто обходити цю пікантну зернину життя.

Перш за все, є чимало прикладів, що життєдіяльність тваринного світу, в тому числі і людини, як і рослини, запрограмована. Проте, як доказують окремі дослідники, ці програми поведінки створюються відбором, а щоб надати такому “відбору” наукової глибини і невизначеності, підкреслюється, що це природний, поступовий і досить повільний процес, який важко вгледіти і простежити за ним. У той же час, за твердженням інших вчених, природний

¹³⁰ Шіллер Ф. Собр. соч. в семи томах. – М.: Изд. худ. лит., 1957. – Т. 6. – С. 360.

¹³¹ Дарвин Ч. Происхождение видов. ОГИЗ. – М.: Сельхозгиз, 1935. – С. 443.

відбір, як, до речі, і генетичний, відмирають також повільно, або вони не зникають зовсім. Більше того, програми, які навіть відмирають, вони зовсім не зникають, а зберігаються довгий час впродовж багатьох поколінь, а в разі потреби миттєво з'являються.

Адже, мабуть, не безпідставно кажуть, що в кожній людині сидить звір. Людина, наприклад, може робити таке, що їй мовби і не личить. Деякі вчені наводять приклад “хитати вухами”, але це з тієї думки, що людина пішла від звірини, зокрема мавпи, але ми цього не припускаємо, а тому такий приклад зайвий раз свідчить найперше про те, що людина це та ж тварина і більш нічого. Існують й інші, які під тиском цивілізації притихають, а коли людина залишається сам на сам, то з'являються інстинкти все-таки первісної людини, а не тварини. Тому, виникає сумнів, що набуті природним відбором риси можуть бути такими ж стійкими. Якраз стійкість однакова як рис, закладених генетично, так і набутих у результаті природного відбору ставить під сумнів саму можливість природного відбору та ще й з генетичною стійкістю.

Вчені прийшли до цікавого висновку, згідно з яким без програми мозок не здатний працювати. Включаючи силу духу, людина думає, вона від простого відчуття переходить до заперечення чогось, а від нього переходить до позитивного твердження. Дія духу переходу від заперечення до протилежного тобто позитивного, відноситься до міркування або мислення, а його результат – думка. І тут у думці виникає неймовірна кількість ухилів і безмежність барв. У цьому якраз і з'являються елементи сутності людини: через відчуття вона пізнає досвід загального існування; через самопізнання одержує досвід початку особистості; в дії програми розуму проявляється людська сутність. Послідовність динаміки до сутності людини має такий загальний вигляд: чуттєве збудження; за ним розумове поняття, усвідомлення; далі свідомість.

Все в програмі мовби піддається розумінню, простежується ітерація переходу одних якостей в інші. А де взялася така програма? Невже тут природний відбір? Мабуть, ні. Якщо задатися запитанням про наявність постійних уподобань людини, то можна відповісти, з посиланням на спостереження та думку багатьох філософів, то характерними явищами, які притаманні людині з часів її виходу з тваринного стану дикунства є: насолода видимістю, тобто можливістю бачити оточення зовнішнього світу; схильність до прикрас і розваг. Чи можна щось додати за період з глибини віків і до сьогодні? За великим рахунком – нічого, але і це може піддаватися сумніву.

Розглядаючи безліч подібних загальних і навіть родинних еталонів поведінки людини, можна переконатися, що їхня унікальність нічим не відрізняється від тих, які ми бачимо в багатьох видів тварин. Вроджену мотивацію своєї поведінки людина, як правило, не відчуває, їй здається, що вона самовільно так вирішила, виключно так захотіла, на її думку, так треба. Звичайно, що

це програма вроджена, але вона постійно керується і корегується зовні законами природи, а тому кожній людині так здається, що кожен індивідуум так вирішив, захотів, зробив. Отже, визнаються вроджені програми, які є не тільки в людини, але і в медоносної бджоли, жука, риби, птиці, мавпи, мурашки. Подібна особлива інстинктивна поведінка всіх організмів, зокрема тварини, в усіх її проявах вивчається такою наукою як етологія.

Саме етологи впізнають спільну генетичну основу форм поведінки тварин так же, як анатоми знаходять спільне між передніми кінцівками будь-яких хребетних тварин – плавників риб, крилом птиці, рукою людини. Одна біда, більшість вчених твердять, що програми поведінки створюються природним відбором, а це наводить на думку про основну роль природного відбору у створенні генетичних програм. В той же час, судячи з окаменіlostей тварин і відбитків на каменях останків птиці, риби, інших тварин, вони з'явилися на Землі уже повністю сформованими з усіма органами, які ми бачимо в них тепер. Їхніх якихось наближених попередників не було до цього часу знайдено, а у хребетних навіть чогось далеко, далеко приблизно наближеного не було.

Дослідники звернули увагу на янтар, шматочок якого в середині зберігав пращура сучасної мурашки, який жив на планеті Земля десятки мільйонів років ще до того часу, як на ній з'явилась людина. Навіть при уважному розгляді мурашиної особини в камені видно, що вона через тисячоліття не змінилася і нічим не відрізняється від теперішніх мурашок, яких ми бачимо. Чому мурашок не торкнувся природний відбір? Звичайно, якщо він взагалі існує. Таким чином, немає підстав стверджувати, що спочатку на землі жили ембріони, туфельки, медузи, черв'яки, а через деякий час рибки, жабки, пташенята, а ще пізніше мавпа, за якою з'явилась людина. Подібну нісенітницю, нав'язану людству Дарвіним і Енгельсом, навіть у страшному сні не можна побачити, але вчені ще продовжують мовчати. Теорія еволюції Дарвіна виявилася занадто живучою впродовж майже 150 років, хоча навіть сам автор, за що йому треба віддати належне, постійно підкреслював сумнівність і бездоказовість багатьох своїх досліджень, а особливо висновків. Разом з тим, саме поняття дарвінізм і його гіпотези пустили міцне коріння в людських думках, що само собою викликає подив, здивування і нарешті розчарування у вірі в таку жакливу помилку під науковим прикриттям.

Наука доказала, що все живе на землі, а також умови, в яких всі живі істоти перебувають, є цілісним і взаємоузгодженим механізмом, який створює середовище – біосферу. Як ми побачимо на прикладі медоносної бджолиної сім'ї, все розвивається закономірно і аж ніяк не випадково, як це приписано дарвінізму і його "природному відбору". Живі істоти передають своїм нащадкам певні властивості, які закарбовані у їхній спадковій програмі, як складової загальної біосфери, а не набуті в результаті важкого так званого випадкового природного відбору.

Якщо ж відбуваються непередбачувані відхилення в живій природі, наприклад, змішування крові, то живі організми вироджуються, що видно не тільки на прикладі тварини, але й людини. Людство споконвічно прискіпливо оберігає чистоту крові. Відома в історії Російської імперії сім'я мала високу змішаність крові: Сталін – грузин, у його дружини Надії Алілуєвої прабабка за лінією батька була циганкою, мати Надії була напівнімкенною і на четвертину – грузинкою. Чи добре впливає таке змішання на нащадків? Дехто каже, що так, але факти свідчать про інше. Серед напівкровок багато дегенератів: Надія Алілуєва застрілилась, а її діти психують, стають алкоголіками й інше. Вчитель Сталіна Ленін мав не меншу змішаність крові, а тому результат відомий, коли відносини між окремими особами впливають не тільки на їхні особисті відносини, але і на національні та суспільні.

Вчені дали певну оцінку дарвінізму: наприкінці двадцятого століття спеціаліст у галузі молекулярної біології доктор Майкл Дентон відмічав "...дарвінівська теорія еволюції не більше і не менше, ніж великий космогонічний міф дев'ятнадцятого століття"; професор Орегонського університету Дж.В. Сміт вважає: "Можна сказати з граничною строгістю, що ця доктрина повністю позбавлена наукового підтвердження"; доктор Сорен Лавтрап підтвердив висловлювання багатьох і заявив "...я вірю, що колись дарвінівський міф буде кваліфіковано як найбільшу брехню в історії науки", подібних думок дотримуються К. Су з Геологічного інституту Цюріха, доктор Л.І. Коен, російський мислитель М. Данилевський.

У той же час ні один із вчених не дав відповіді, чому помилка зроблена в науці так легко, але міцними корінням вросла в людську свідомість. Перед людською цивілізацією стоїть запитання чи здатна вона дати правдиву оцінку вченню Дарвіна і його переможної ходи на планеті Земля. Чи не варто людству замислитися над такими подіями: визнається, що відома періодична система хімічних елементів Менделєєву привнесено зовні під час сну; чому не можна допустити привнесення Дарвіну ідеї і методів її доказів, що людина походить від мавпи. Виходячи з наукових праць Дарвіна про реальність існування сил, які допомагають людині, не можна стверджувати, але, як ми побачимо далі, все може бути.

Проте, подібно до того, що ніхто не може чогось кращого винайти від системи хімічних елементів, так і людина не може оправдатися, що вона походить все-таки не від мавпи. Людині відкриті такі хімічні елементи, які б вона, при своїй агресивності, не знайшла інших елементів і сполук, щоб зруйнувати планету Земля чи Всесвіт. Правда, людина уже щось жажливе винайшла, а саме атомну і водневу зброю, а мабуть, і добирається ще до страшнішого. Можливо, походження самої людини, її народження і смерть, їй же пояснено таким чином, щоб вона, як недосконала жива істота, дізнавшись правди, не натворила лиха.

Є підстави стверджувати, що, напевно, ніколи не буде відкрита жодна із тайн природи вищого Розуму і лише з однією метою, щоб вберегти людство, теперішню цивілізацію від завчасного зникнення. В той же час наблизитися до якоїсь межі пізнання самої себе, як і всіх тайн природи, людина неодмінно буде прагнути, як всякий живий організм, налаштований за будь-якої ціни жити, розвиватися. Деякі філософи стверджують, що ідеї та істини з'являються випадково: “в каждой науке мы обязаны всеми открытиями случаю”.¹³² Саме “випадок” і є тією закономірною єдністю у Всесвіті.

Чи хтось із людей замислювався над феноменом, коли найрізноманітнішим, незнайомим людям ставали відомі якісь одні і ті ж, або досить схожі, фундаментальні істини розвитку живої і неживої природи. Мабуть, Вищі сили ту чи іншу інформацію, яку має одержати людство, направляють одночасно декільком суб'єктам, які її приймають саме ті, хто здатний на це, налаштований на певну хвилю, або її не приймають. Про реальність інформаційного зв'язку помічають багато дослідників: “за последние двадцать-тридцать лет почти ни разу ни один из нас не опубликовал какой-нибудь работы без того, чтобы очень скоро не появилась тесно связанная с ней работа другого на ту же тему”.¹³³ Про таку реальність говорив американський вчений Н. Вінер, характеризуючи власні наукові праці в галузі кібернетики та результати досліджень російського вченого Колмогорова, підтверджуючи, що “вполне можно утверждать, что Колмогоров не только независимо разработал все основные вопросы в этой области, но и был первым, опубликовавшим свои результаты”.¹³⁴

Між живими організмами і Всесвітом існує постійний зв'язок, але коли він порушується, то це веде до непередбачуваних наслідків, що видно на прикладі наукових висновків стосовно людського організму “процессы управления в человеческом организме... в значительной степени определяются использованием отрицательной обратной связи, при которых человеческий организм вместо того, чтобы эффективно осуществлять управление, попадает в режим все более и более сильных свободных колебаний, которые будут продолжаться либо до полного разрушения организма, либо до полной перестройки его поведения”.¹³⁵ Подібний патологічний стан відомий у фізіології та практичній медицині. Вчені, працюючи над розробкою керуючих машин, широко використовували наукові праці, які стосуються мозкових хвиль і їхній зв'язок із зовнішнім середовищем. Мабуть, саме через мозкові хвилі людини здійснюється її зв'язок із Всесвітом.

¹³²Гельвеций. Соч. в двух томах, – М.: “Мысль”, 1974. – Т. 2. – С. 172.

¹³³Норберт Винер. Я-Математик. – М.: “Наука”, Ред. физико-математической литературы, 1967. – С. 250.

¹³⁴Там само. – С. 250.

¹³⁵Там само. – С. 241.

Навколишнє середовище постійно змінює свої параметри впливу на людину, що спонукає її цікавитися своєю історією виникнення, розвитку і пристосування до нових і нових умов життєдіяльності. Життя людини обмежене в часі і вона намагається з усіх сил довідатися чи її поява є якоюсь прикрою помилкою природи, про що іноді висловлюють думки, чи так задумано Вищими силами, чи може є ще щось, про що людина і не здогадується. Може, це не помилка, а кара для людини за гріхи перших людей – Єви і Адама. Тут велика таємниця, адже чому саме людині, життя якої обмежене в часі, дається свідомість, щоб вона розуміла власну швидкоплинність і постійно думала про свою неминучу скорботну участь. Людство все ближче підходить до тієї думки, що свідомість у вигляді сукупності її категорій, а саме сприйняття, пізнання, інтуїція, емоції, а також “підсвідомий”, “неусвідомлений” вміщено природою, як фрагменти Вселенської Свідомості в посудину, якою і являється людина. Про людське тіло, як посудину Всесвіту, нагадують не тільки вчені, але в багатьох місцях про це написано в Біблії: “тіла слуг були чисті”, “живіть ...зі слабшою жіночою посудиною”.¹³⁶

Хоча ми свідомо ухиляємося від визнання деяких особливостей людини, але вона, за своєю внутрішньою суттю здебільшого показує чимало негативних якостей в усіх сферах своєї діяльності. В тваринному світі подібних негативних рис взагалі не існує, за виключенням інстинкту самозбереження. Як жива частина природи, вона хоче жити “есть существа, которые на высшей стадии несчастья так умеют отрубить, обточить свою бедственную душу, что она теряет все способности, кроме первой и последней: жить”.¹³⁷ У період голодомору в Україні 1931–1933 рр., коли всі села були оточені військовими загонами, щоб контролювати вхід і вихід з них, дуже поширилось людодство, нерідко в сім’ї, здоровіші її члени вбивали слабших і дітей для поїдання. І тут виникає одне із основоположних сутностей людини, яка нічим, окрім свідомості, не відрізняється від тварини. А чи не бажання людини за будь-яку ціну вижити дозволило одному із найжорсткіших правителів Російської імперії Й. Сталіну видавити з людей неможливе і вистояти проти не менш жорстокого завойовника Німецької імперії А. Гітлера?

Чи не ця риса внутрішнього стану людини дозволила тому ж Й. Сталіну і його послідовникам, навіть в умовах тотального знищення після 1917 р. думаючої еліти багатонаціонального народу імперії, перенесення нищівної громадянської війни та неймовірно виснажливої другої світової війни, домогтися випередити економічно і науково сильну країну – США в освоєні космосу і першими вивести штучний супутник з людиною на борту у навколоремний простір. Німецький деспот А. Гітлер також застосовував подібні методи і досягав нечуваних результатів. Всі деспотичні керівники так поступають:

¹³⁶Біблія 1 Сам.21(6), 1 Петр. 3(7).

¹³⁷Лермонтов М.Ю. Соч. – Из-во “Правда”, 1990. – Т. 2. – С. 319.

навкруги смерть, розстріли, суди і застінки, доноси і зрадництво, таємна боротьба всіх проти всіх, а народ співав і прославляв деспотів, творив мистецтво, зважав до подібного тваринного життя.

У Російській і Німецькій імперіях ХХ ст. світлі уми попадали в диявольські тенета системи і з них вижимали неможливе. На Колимі, Соловках, в Бутирці, спецтаборах і спецтюмах НКВД створювались терпимі умови, після нелюдських умов у таборах, забезпечувалось нормальне харчування і талановиті інженери, видатні конструктори, спеціалісти світового рівня працювали в КБ, створюючи новітні технології – реактивні двигуни, літаки, військову техніку. В обох імперіях, які протистояли між собою на знищення, під наглядом творилась музика, писались поетичні і літературні твори, співались класичні опери, вчені провадили видатні дослідження світового рівня.

Саме інстинкт самозбереження як важлива риса людини використовується для досягнення різноманітних цілей в людському суспільстві: заставляє гладіаторів жорстоко битися між собою на потіху рабовласників; зраджувати і доносити одне на іншого для утримання в покорі народи в країнах тоталітарного управління; добування шпигунами інформації, підкуп і зрада для завоювання територій інших народів і багато іншого.

Неймовірно переваження потерпає людина, однак більшість людських фізичних організмів і їхня психіка витримують потрібні випробування. Щоб пристосуватися до такого становища, існують проміжні етапи, коли людина йде поступово до своєї негативної стадії, коли вона діє все гірше і гірше, з якої вона уже не спроможна вийти, поповнюючи нішу маргіналів: алкоголіки, наркомани, бомжі, проститутки, зрадники, злодії, розбійники, професійні вбивці й інші. Згадаймо, з чого розпочинали майбутні жорстокі завойовники древності, а також тих, які уже відомі сучасникам з історії монгольського, німецького і російського походження.

Людина подібна до всіх живих організмів тваринного світу, але тваринам не дана свідомість, щоб вони постійно мучилися, знаючи про свою недосконалість та обмеженість у часі. Людина, як дерево, на якому листя – дні і коли останні листочок спаде, тоді все і закінчується, дерево у зимовій сплячці, щоб весною розпочати нове життя, а людина, як і тварина, уходить, щоб відтворитися в наступних поколіннях. Проте тварина цього не усвідомлює, а людина знає і відчуває свій кінець у часі. Чому? Відповідь на це питання треба давати, виходячи з точки зору постулату, що в природі помилок не буває та ще й таких системних. Мабуть, саме на Ч. Дарвіна була покладена роль відвести людство від пошуку цієї таємниці, а тому людина продовжує жити в догадках, перед якою маячить страх смерті.

Агресивність, домінування, протистояння та ієрархія в людському суспільстві – начало всіх начал і проявляється вона у вигляді злості, злоби, ярості, ненависті й іншого. Це є важливою особливістю людини, якою вона

відрізняється від тваринного світу. Досить вдало таку особливість підмітив у живих організмах Ніцше “Иметь врагов – древнейшая привычка человека, а следовательно, и сильнейшая его потребность”.¹³⁸ І дійсно, у своїх рекомендаціях щодо утримання влади, Р. Грін рекомендував кожному, хто хоче влади “призовите на службу бывшего врага, и он будет лояльнее друга, потому, что ему есть, что доказывать ...Если у вас нет врагов, найдите способ ими обзавестись”.¹³⁹

Доказано теоретично і практично, що люди, як об’єднання особистостей, не здатні жаліти про те, що гірше, або що краще їх. Використання людської агресивності прирівнюється до рангу великої мудрості “Мудрец получит больше пользы от своих врагов, чем глупец от своих друзей”.¹⁴⁰ Дитина проявляє агресивність ще до того як навчиться розмовляти чи щось усвідомлювати, а отже несвідомо, з часом ця людина бореться за владу і ця боротьба приймає жорсткі форми, кримінальні, а з віком втягують до гри кожного, громаду, суспільство, державу, світ. Подібні приклади простежуються повсюдно, вони супроводжують людину як її невід’ємна складова існування.

Закінчилась жорстока світова війна 1939–1945 рр., загинуло багато десятків мільйонів людей, зруйновані долі живих людей, понесені незліченні матеріальні втрати, але як народ радіє перемогою, скільки пісень про відвагу, п’єси, поеми про особливості битви людини з людиною. Здається, що для тих, хто воював, а вони ж і вбивали подібних собі, згадка про ту жорстокість викликає якусь неприховану гордість і піднесення духу, мовби вбивали не людей, а диких кабанів чи ведмедів, лосів чи качок. Пройшло більше як півстоліття, а ностальгія за тими буремними роками так і залишається. Ніхто не сумує, що німецький і радянський народи, які знищували один одного гуртом і поодиноці, були доведені до природного дикунства силою двох людей. Людина досить агресивна істота, яка підпорядкована непередбачуваним своїм законам, а в повсякденному житті ці ж закони впливають на конкретну людину чи окремі групи людей, суспільство, державу. Філософи вважають, що “общее желание обладать одними и теми же вещами с колыбели вооружает людей друг против друга”.¹⁴¹ Це можна побачити на діях і роздумах діячів періоду ХХ ст.

Тварина рідко нападає, а коли відчуває чийось перемогу, то здається, показуючи це певним чином, а після цього уже не нападає, як подібне практикує людина. В людини ж так не буває, вона підступна і діє зі своїми потаємними мислями, а тому, коли ворога не знищив, навіть коли він здається, то через деякий час на тебе він обов’язково нападе і добротою це не скінчиться.

¹³⁸ Ніцше Ф. Злая мудрость. – М., 1993. – С. 214.

¹³⁹ Грін Р. 48 Законов власти. Перевод с англ. – М.: “Рипол классик”, 2001. – С. 39.

¹⁴⁰ Там само. – С. 47.

¹⁴¹ Гельвеций. Соч. в двух томах. – М.: Изд-во “Мысль”, 1974. – С. 263.

Подібні дії людини піднесені навіть у ранг доблесті особистостей, як говорив відомий французький діяч у ХХ ст. Ш. де Голь “На протяженні всєї своєї жизни я терпел поражения в начале, чтобы победить в конце”, “Действуйте всегда в согласии со своими задними мыслями”. Саме подібними конкретними діями людина відрізняється від всіх інших представників тваринного світу.

Тварини між собою, тобто тварини одного виду, не ворогують і не б'ються до знищення, а якщо вони не голодні, то не нападають, навіть на людину. Ось як про це розповідають очевидці та учасники зустрічі з грізними тваринами. В Карпатах, в осінню пору, чоловік шукав якісь ягоди і якоесь, розгорнувши куц, перед ним з'явився великий ведмідь, який стояв і їв ягоди. Дивлячись тварині в очі чоловік заляк, не зміг ні тікати, ні щось думати, ні крикнути. Тварина дивилась спокійно людині в очі, перестала зривати ягоди і через якусь хвилину повернулася та й пішла в гушавину.

У той же час тварина жорстоко розправляється з ворогами, особливо коли відчуває смертельну загрозу, про що свідчить також чимало реальних фактів, почутих від самих учасників подій. Ось реальний випадок у Сибіру під час охоти на ведмедів у 80-х роках ХХ ст. Коли пролунав постріл і ведмідь впав, мисливець спустився з дерева, звідки він стріляв, безпечно підійшов ближче, поставив зброю біля дерева і приготувався порядкувати біля звіра, який в цей час почав поволі підводитися. Не встиг мисливець протягнути руку до рушниць, як смертельно ранений ведмідь опинився біля нього та й повалив і Але в цей час настигли собаки інших мисливців, від яких ведмідь став відбиватися, що врятувало чоловіка, він буквально вискочив з-під звіра.

За часів колишнього комуністичного режиму в одному із поліських районів три чоловіки – секретар райкому, голова колгоспу і шофер поїхали в лісові чагарники полювати на диких кабанів. Машину залишили неподалік дороги, а самі рушили чагарником і через метрів чотириста їм зустрівся великий дикий кабан. Не роздумуючи, пролунав постріл, який поранив у задню лапу тварину, яка, відчувши смертельну для себе небезпеку, не втекла до лісу, а з ревом кинулася на чоловіків. Відчувши реальну небезпеку, чоловіки кинулися на втечу і тут в усіх представників тваринного світу проявився інстинкт самозахисту. Всі розвинули шалену швидкість, тварина на трьох лапах, під впливом інстинкту – для нападу і люди під впливом такого ж інстинкту – для втечі. Кожен поплатився за зухвалу агресивність: поважний партійний секретар, зустрівши дерево, з невідомою вправністю забрався на його верхівку; звір наздогнав голову колгоспу і відкусив йому п'яту разом із каблучком чобота; не залишився без уваги і шофер, який позбувся частини тіла на одній нозі від ступні до пояса; далі розлючений звір на повному ході протаранив машину і десь зник, за ним уже нікому було стежити.

Агресивність людини проявляється з дитинства. Відомий знавець психології людини Фрейд говорив, що діти ніколи не грають у миролюбство, а завжди у боротьбу, у війну. Досліджено, що на рівні держави, суспільства та окремих груп людей природний стан людини, а саме розмноження, агресивність, добування харчів, вирішення житлових умов проявляється в певних умовах, тонких людських оболонках, встановлених рамках, жорстких законах. На побутовому рівні розмноження та агресивність і інше проявляється, мовби в природному стані. Інша справа, коли людині дозволяється звільнитися від всіляких умовностей і тоді бачимо реальний внутрішній стан людини.

Не спокушаймося собою, не хизуймося один перед іншим до певної пори, а вивчаймо свою сутність, читаймо видатних особистостей сучасної цивілізації, одним із яких є поет О. Пушкін, який написав:

*Кто жил и мыслил, тот не может
В душе не презирать людей...¹⁴²*

Почитаймо Шекспіра, його знамениті трагедії “Макбет”, “Гамлет”, “Отелло”, “Король Лір” і побачимо “как ужасно зло, овладевающее человеческими душами”.¹⁴³ Відносно доброти людини Гельвецій висловився досить категорично: “Тот, кто защищает учение о природной доброте людей, хочет обмануть их”.¹⁴⁴

В людині існує два різновиди інстинктів: перший, сексуальні інстинкти, мета яких – творення; другий, агресивні інстинкти, мета яких – знищення. Сексуальні й агресивні інстинкти суть – пристрасть і ненависть, що збігається з притяганням та відштовхуванням. Руйнівні інстинкти приписуються не тваринам, а людині, хоча таке твердження, на перший погляд, вважається зухвальством. Мовляв людина має бути добра або зичлива. Якщо ж людина виявляє свою брутальність, насильство, жорстокість, інше, то це не її риси, а це було колись, у минулому і все це приписується існуванню недосконалого суспільного ладу та іншим обставинам. Проте історія і реальність свідчить протилежне: “Віра в “добрість” людської природи належить до тих найшкідливіших ілюзій, від яких людство сподівається прикрасити і полегшувати власне життя, тоді як насправді воно лише шкодить”.¹⁴⁵ Про це в історії є чимало прикладів. Деякі дослідники це питання вирішують занадто просто, вважаючи, що коли людина буде дотримуватися звичаїв, то це буде запорукою “здійснення людиною свого головного призначення на Землі – бути помічником Бога у підтриманні Світового ладу”.¹⁴⁶ Ще тільки ангельських крил не виста-

¹⁴²Пушкін О.С. Евгений Онегин. Соч. в трех томах. – М.: Изд-во “Худ. лит.”, 1986. – Т. 2. – С. 202.

¹⁴³Шекспир У. Полн. собр. соч. в восьми томах. – М.: Искусство, 1960. – Т. 7. – С. 772.

¹⁴⁴Гельвеций. Соч. в двух томах. – М.: Изд-во “Мысль”, 1974. – С. 270.

¹⁴⁵Фрейд З. Вступ до психоаналізу. – К.: Основи, 1998. – С. 572.

¹⁴⁶Буття українців. – К.: Вид-во “Сталь”, 2005. – С. 51.

час. Багато письменників, поетів і інших вихваляють людину, знаходять у неї безліч найкращих рис, але в той же час, той хто це пише, скажімо О. Пушкін, Ю. Лермонтов, Л. Толстой і безліч інших, терпіли неймовірні наруги від людей, які їх оточували, навіть гинули від їхніх рук, або скорочували своє життя. Філософи, згадаймо Ніцше, та вчені трохи приземлено дивляться на людину та суспільство, яке вона створює, а особливо прискіпливо придивляються до її дій: “Человек – это “клубок диких змей, которые редко вместе бывают спокойны”, это хищное животное, побуждаемое в своих действиях необузданными инстинктами. Самыми страшными и привлекательными из них являются стремление к господству, жажда мести и завоевания”.

Тонка нетривка оболонка людини, в яку огорнута її потужна сутність, яка проявляється при зникненні оболонки у повній своїй реальності і саме це людство повинне вивчати і враховувати. Оболонка людської сутності духовного тіла схожа на одяг людини, який скриває її фізичне тіло. Багато в'язнів німецьких концтаборів, які обслуговували чиновників СС, прийшли до такого єдиного висновку, що есесівці навіть змінювалися із зміною мундирів “Когда я снял со Шварцхубера сапоги и мундир, чтобы их почистить, и он остался в одной нижней рубашке, то он был таким невзрачным! Просто не на что смотреть. Все они без мундиров ничего из себя не представляли. Но когда я надел на него китель, а он натянул на ноги свои сапоги и надел фуражку, то вдруг снова стал чудовищем”. Подібна зміна зовнішнього вигляду висвітлює внутрішній стан душі, яка зовсім не підпорядкована самій людині.

Навіть людина цивілізована, якщо її не стримує страх кари, відповідальність перед законом чи то перед іншою відповідальністю, то стає жорстокою і варваром, а її “несправедливість не знає никаких пределов, кроме пределов его могущества”.¹⁴⁷ Людина над усе любить владу, що можна побачити і відчуту на конкретних прикладах від найвідоміших правителів світового рівня до простого виконавця тих чи інших робіт на виробництві, в армії, управлінні й інших сферах людського життя. Безліч прикладів одержано в імперії мертвих – Бухенвальд, Дахау, Заксенгаузен і інших періоду другої світової війни жорстокого ХХ ст.

Молодий, примірної поведінки 20-літній німецький хлопець “милый нежный мальчик” Штарк, коли вперше став на спостережній вишці зі зброєю в одному із концтаборів, то “испытывал, по его собственному признанию, чувство власти, господства над другими”; коли ж він став наглядачем у концтаборі, то видавав себе за старшого вчителя і заставляв приречених писати одну і ту ж фразу “Я должен вовремя прибыть на работу”; під час виконання ролі вбивці він мав особливу насолоду і нею упивався “Во время проведения массовых отравлений евреев в газовых камерах в мае 1942 г. Штарк часто отводил в сторону ...еврейских женщин. Когда другие евреи уже находились

¹⁴⁷Гельвеций. Соч. в двух томах. – М.: Изд-во “Мысль”, 1974. – С. 271.

в газовых камерах, он ставил женщин к стене во дворе малого крематория. Затем стрелял одной или двум женщинам в грудь и ноги. Когда другие женщины, дрожа от ужаса, падали на колени и ... умоляли Штарка сохранить им жизнь, он орал на них во все горло: Сара! Сара! Давай вставай! И убивал их всех одну за другой”.¹⁴⁸

Більше того, самі в'язні були під впливом тих же рис людської сутності, як і всі інші люди та їхні гнобителі, зокрема “вижити”, а тому “Некоторые из так называемых “узников-активистов” своей жестокостью не уступали эсэсовским палачам”.¹⁴⁹ Характеризуючи моральне обличчя персоналу, знищення концтаборів дослідники пишуть: “Большинство из них были обычными парнями. Садистов и бывших преступников насчитывались единицы”.¹⁵⁰ Не втішні висновки роблять дослідники з поведінки людей в період жорстокої війни, коли межі між добром і злом були настільки розмитими, що все перемішалось. Важко було знайти їхній початок і кінець добра та зла, а це породжувало далеко не веселі думки кожного, звичайно хто здатен думати, про себе та сутність людини взагалі: “Человеческая природа сама по себе слаба. В каждом из нас есть частица Гимmlера и Менгеле, Эйхмана и Гейдриха. Все эти люди в другое время и при других обстоятельствах прожили бы свои “совершенно нормальные” жизни, как обычные неприметные граждане страны. Гимmlер, наверное, как старший учитель? Гейдрих как морской офицер? А Менгеле – детский врач?”¹⁵¹

В людини постійно існує жорстокість і рідко присутня жалість, але ці внутрішні риси вона ретельно скриває під тоненькою оболонкою людської совісті, моралі чи толерантності. В той же час, як писав у свій час З. Фройд, досить однієї війни, щоб на поверхню людського становища вийшли і проявилися найбільш низькі та найпідліші людські пристрасті: “Когда государство официально разрешает убивать, то исчезают и тормоза, сдерживающие темные инстинкты, и люди начинают совершать тяжкие преступления, погрязают в коварстве, предательстве, жестокости, другими словами делают то, что трудно совместить с их культурным уровнем”.¹⁵²

Для підтвердження наведених думок цікавим може стати такий приклад. У колишній Російській імперії, названій Радянський Союз, в наслідок тотального придушення інакомислення, жорстокого знищення будь-яких відхилень від встановлених правлячою партією норм поведінки, спостерігався відносний спокій. Якись негативні риси були заганані глибоко у свідомість людини. Скоротились насильницькі дії одних громадян проти інших, майже не було

¹⁴⁸Кноп Г. СС: черная инквизиция. – М.: Олма-Пресс, 2005. – С. 151.

¹⁴⁹Там само. – С. 156.

¹⁵⁰Там само. – С. 154.

¹⁵¹Там само. – С. 11.

¹⁵²Фройд З. Вступ до психоаналізу. – К.: Основи, 1998. – С. 153.

озброєних нападів на громадян і підприємства, рідкісними були квартирні крадіжки і вбивства. І ось в 1991 р. імперія розвалилась, у відокремлених незалежних країнах, зокрема Україні, дотримання законів стало не обов'язковим і раптово з глибини людської душі на поверхню вихлюпнулась дикість, яку важко побачити в тваринному світі.

Миттєво розпочались тотальні вбивства, відверті пограбування громадян і їхнього житла, напади на підприємства, фінансові установи. Люди стали боятися виходити з житла при настанні сутінок, у ці часи села, містечка і крупні міста перетворювались на пустелю. Винахідливі люди наймали охоронців, якщо мали кошти, дехто купував великих собак, решта охоронялись як хто зміг. Народ дивувався і цікавився, – звідкіль з'явилось таке жорстоке нашестя? А відповідь напрочуд проста – воно не з'явилось, а наче тїнь супроводжує людину постійно. Саме цю тїнь треба висвітлювати і обігрівати, а у практичній площині це означає, що потрібно очищати духовне тіло, з дитинства виховувати в добрі і любові, підвищувати рівень моралі.

Діяч Третього Рейху в Німеччині Генріх Гімлер – найжорстокіший вбивця, яких тільки знала історія людства. А був він нормальною людиною: однокласник про нього говорив “Скромный ягненок, какого только можно себе представить”, а вчитель гімназії навіть дав йому характеристику “очень способный ученик, который добивался наилучших результатов в классе благодаря неустанному прилежанию”, в університеті навчався на агрономічному факультеті і вивчав російську мову. Після університету в 1921 р. робив запит до радянського посольства в Берліні, щоб поїхати для роботи адміністратором в господарстві на селі в Україні.

Володів чисто людськими якостями: пригощав похилих людей пиріжками, жалів французьких полонених під час Першої світової війни, організував заходи на користь підтримки дітей-сиріт, його дитинство проходило щасливо і забезпечено. В юності все-таки мав проблеми: мав низький ріст, був неспортивним, хворобливим і носив окуляри, а такі тілесні недоліки формували комплекс неповноцінності. Звичайно, що саме це стало причиною того, що ставши другою особою в Третьому Рейху він: постійно і підкреслено займався фізичними вправами, до військ СС приймалися рослі та міцні статурою чоловіки, ставилися занадто високі вимоги до фізичної підготовки “безграничная выдержка и выносливость”. Все мовби зрозуміло.

Однак, чим можна пояснити його тягу до масових вбивств, яких історія людства не знає? Перш за все, поразка у першій світовій війні викликала різні думки серед народу, а Гімлер, як і Гітлер, найбільшу провину поклали на євреїв, обидва були противниками змішування крові рас “Бездумное кровосмешение – гибель Германии”. Далі Гімлер вихвалював предків німецького народу, які були гордими, морально чистими, благородними “Вот такими мы должны стать снова”. Якраз із цією метою вони обидва знищили грань між

добрим і злом, що стало причиною виходу на поверхню всієї злості з людини, починаючи від керівників Рейху до простого солдата чи наглядача в концтаборі чи управителя на завойованих територіях.

Найвище керівництво Рейху і всі виконавці його вказівок впилися необмеженою владою, як і Сталін дозволив німцям розстріляти свого сина, так і Гімлер свого племінника, підписував безліч наказів про розстріли, він виконав наказ про вбивство Рема, який був хрещеним батьком його сина, розповідали, що навіть свою матір вбив би, як би був наказ. Отже, необмежена влада знімає тоненьку оболонку людини і на поверхню виходить все негативне, яке є в людини від природи. Мабуть, тому людина рветься до влади всіма засобами, а штовхають її до неї ті чорні сили, які в ній сидять у заперті і хочуть вирватися на простір. Уже після цього людина не може нічого вдяти, вона загублена, бо загнати назад чорні сили практично неможливо. Мабуть, саме в цьому криється попередження релігій не піддаватися спокусам диявола. Якраз, одержавши владу людина проявляє свою внутрішню сутність, як говорить мудрість “хочеш пізнати людину – дай їй владу”.

Агресивну сторону людини визнають вчені, філософи, митці, державні діячі. Саме так свою особливість вона застосовує як шлях для пристосування, бо іншого виходу в конкретної людини немає. Якщо в кого є інша думка, то хай висловить. Невипадково один російський поет зі світовим ім'ям говорив про суспільство таким чином, віддаючи себе на його суд “...оно всегда останется для меня собранием людей бесчувственных, самолюбивых в высшей степени и полных зависти к тем, в душе которых сохраняется хотя малейшая искра небесного огня!”¹⁵³ Існують інші, більш фундаментальні думки. Якщо уважно придивитися до формування особистостей з дитинства основних завойовників ХХ ст., то виявиться, що вони були обділені увагою сім'ї та суспільства, що і вихлюпнулось на цілі народи. Народи, серед яких виростили Ленін, Гітлер, Сталін і інші бачили їхню злість та хворобливість, але відносились до них демократично, якої заслуговує кожна особистість, але як відмічає К. Лоренц “если к такой оправданной установке присоединяется еще заблуждение псевдодемократической доктрины, будто все человеческое поведение структурируется кондиционированием и поэтому его можно так же неограниченно изменять и исправлять, то отсюда происходит тяжкое преступление против сообщества людей”¹⁵⁴ що і сталося у ХХ ст.

Те, що ми спостерігаємо поміж тварин, значно корегується в людській популяції через те, що людина наділена свідомістю, а тому вона здатна поступати проти законів природи і, звичайно, шкодити, перш за все, собі. Тварини і тваринний світ функціонує подібно автоматом і ніяких відхилень від законів природи, хоча вони нерідко і жорстокі. Проте, у своїй основі поведінки

¹⁵³ *Лермонтов М.Ю.* Соч. – М.: “Правда”, 1990. – Т. 2. – С. 63.

¹⁵⁴ *Лоренц К.* Обратная сторона зеркала. – М.: “Республика”, 1998. – С. 32.

тварини і людини схожі – протистояння як спосіб існування. За спостереженнями Лоренца, міжвидова і внутривидова агресивність виглядає так: коли в акваріум з двох пар рибок посадити одну, то дві пари будуть між собою мирно існувати, а на окрему рибку нападати, коли ж рибку вилучити, а дві пари розділити світлим склом, то вони, тобто пари, будуть ворогувати між собою, а коли скло затемнити, то конфліктують між собою кожна пара – самка і самець. Точнісінько так відбувається і в людському суспільстві.

Проте, людина і суспільство в цілому, хоча також діють несвідомо, підпорядковуючись законам природи, подібно до тварин, але володіючи свідомістю в багатьох випадках відхиляється від законів природи, що вносить певні корективи до інформаційної системи Всесвіту, яка не тільки є основною домінантою формування визначальних законів, але і функціонування живої та неживої природи. Поведінку тварин на прикладі рибок людина враховує в продовжених експедиціях і на недовгий час їм вдається мирно співпрацювати, але через деякий час люди проявляють агресивність між собою і ліквідувати її повністю ніколи неможливо, як це видно і в тваринних популяціях.

Якщо на прикладі риб ми побачили чітку та зрозумілу природну агресивність, то серед людей така чіткість дещо розмита і носить інші форми. В людей одного генетичного дерева дійсно спостерігається доброзичливість і приязнь, всі вони протистоять відмінними формами людей інших генетичних дерев. Проте серед багатьох людей, навіть одного генетичного дерева, навпаки, постійно існує неприязнь та агресивність, причому із покоління в покоління. На нашу думку, це сталося тому, що предки людей цього генетичного дерева через якийсь, ще не відомі науці, причини внесли розлад в інформаційну систему Всесвіту в частині свого генетичного дерева, і всі наступні покоління підпорядковані негативним параметрам поведінки.

В одній реальноіснуючій сім'ї на українському Поділлі був такий випадок, коли бідний наймит пас у пана свиней, воював у першій світовій війні, створив сім'ю. Його дружина, на якій він одружився не з любові чи навіть поваги, здається, вона ще й мала якісь фізичні вади, а виключно з розрахунку вижити і розбагатіти, походила з заможної працюючої сім'ї, в якій був невеличкий, але достаток. У період колективізації колишній наймит першим подався до колгоспу, віддав туди свій небагатий реманент, дружина ж довго пручалася, щоб не йти в колгосп, плакала і просилася. Члени сім'ї, з якої походила його дружина, як видно на послідуєчих поколіннях, були дружніми між собою, відстоювали і підтримували одне одного проти людей іншого генетичного дерева. Навпаки, люди сім'ї одного генетичного дерева, з якої вийшов панський пастух, у своїх відносинах трималися якось розмито, одноосібно, уособлено.

У сім'ї було троє дітей, всі залишилися простими працівниками в колгоспі, без належної освіти. Між собою не дружили, недостатньо підтримували

одне одного, а головне, не було дружності і любові, а тільки тертя та протистояння. У кожного із їхніх дітей було своїх трое-четверо, але і серед дітей кожної нової сім'ї та і між дітьми сімей, які створювали уже свої сім'ї, так і не було ні дружби, ні любові, ні підтримки, щоб вистояти проти людей будь-якого іншого генетичного дерева. Неприязнь, ворожнеча, жорстокість виникали мимоволі кожного із них, все розпочиналося несвідомо з дитинства, не зупинялося і не знижувалося до старості. Люди подібного генетичного дерева потребували позиченого тепла від людей і від сонця.

Розглядаючи подібні питання людських відносин, Гоббс пояснював, що навіть первісній людині притаманні риси бажання мати владу, тобто володарювати над іншою людиною. Свою думку він обґрунтовував запитанням про те, що, мовляв, чому людина завжди намагається носити з собою гарячу і холодну зброю, закривати своє житло на замок, охороняти всяку свою власність різними способами – собаками, обнесення тином, різноманітні сховища і їхня охорона і т. д. Хіба тепер не бачимо, як навчають придбаних собак нападати і не на кого-небудь, не на тварину, а тільки на людину. Як відомо, у тварини немає агресії ні генетичної, ні підсвідомої, її треба навчити ненависті до такого представника тваринного світу як людина. Не хто інший як первісна людина винайшла знаряддя для захисту від тварини, людини та природних явищ, а одночасно та ж людина за допомогою зброї нападала на інших людей і тварин. Отже, людина з часу своєї появи оборонялась через те, що був напад, а напад може бути тільки тоді, коли є наявність агресії у подібної людини. Серед тваринного світу спрямованої агресії немає, чого не скажеш про людину, адже вона зобов'язана постійно боронитися: від тварини тільки тоді, коли сама людина на неї нападає; від людини – постійно, оскільки кожна людина нападає, не тільки фізичними, але й нефізичними методами, одна на іншу без попередження.

Щодо природного і суспільного стану людини існує чимало думок, зокрема, Монтеस्क'є дотримувався думки, що не слід приписувати людям такі агресивні устремління до утворення суспільства, бо лише після їхнього створення в людини з'являється привід до нападу і захисту. Він визначає для первісної людини ряд природних законів: перший – мир між первісними людьми через те, що кожен відчуває свою слабкість серед природи; другий – намагання добувати собі їжу; третій – прохання і звернення людини до людини; четвертий – бажання жити в суспільстві.¹⁵⁵ В той же час він не пояснив, чому людина намагається об'єднатися в суспільство, втрачаючи всі чотири природні закони, але набуває інших якостей, а саме рівність між людьми, зникнення відчуття слабкості, початок жорстокої боротьби між людьми в самому суспільстві. Адже

¹⁵⁵ *Монтеस्क'є. Мыслители прошлого.* – М.: “Мысль”, 1975. – С. 149.

людина оборонялася у своєму первісному стані, а пізніше вона обороняється своєю армією, військовими діями і саме тоді, коли об'єдналася в суспільство.

Існує дві думки стосовно миролюбності чи агресивності людини. Монтеस्क'є, розглядаючи людину за часів, які передували формуванню суспільства, приходять до висновку, що для людини притаманні такі природні закони: миролюбність, намагання добувати харчі, звернення однієї людини до іншої з проханням, бажання жити спільно. В той же час Гоббс, навпаки, вважає, що первісна людина переповнена бажанням володарювати одна над іншою.¹⁵⁶ Дослідження багатьох фактів життя первісної людини, а також її послідувачого суспільного життя та порівняння з існуванням медоносної бджолої сім'ї дає підстави схилитися до думки Гоббса, що буде видно з послідувачих досліджень і прикладів. Адже той же Монтеस्क'є про людей, які об'єднуються в якісь групи, розповідає зовсім інше “Как только люди соединяются в обществе, они утрачивают сознание своей слабости, существовавшее между ними равенство исчезает и начинается война”.¹⁵⁷ Негативних явищ ми не спостерігаємо у медоносній бджолої сім'ї, сім'ях мурашок та інших популяціях, адже чим вона більша, тим тихіша і працюватіша, вона здатна протистояти природним незгодам і нападам ворогів. Спостереження за бджолоїними і мурашиними популяціями не підтверджують агресивності одних особин проти інших в одній сім'ї.

Порівняння спільного проживання тварин, зокрема медоносних бджіл і мурашок, а також людей свідчить про значну відмінність: тварини при спільному проживанні не ворогують, людина, навпаки, ворогує. Людство до цього часу ще не знайшло однозначної відповіді на таку проблему, пошук продовжується і бувають різноманітні думки, навіть космічні.

Можна навести таку історичну довідку, за повідомленням О. Павличенко, згідно якої у Всесвіті розвинулось багато цивілізацій і уже наприкінці ХХ ст. їх налічується до 70 мільйонів, у тому числі у навколосезній Галактиці близько 200 тисяч. Про рівень інтелектуального розвитку свідчить той факт, що розвинуті цивілізації живуть у 7 вимірах, цивілізація ж на нашій Землі тільки у трьох. Життя на нашій планеті з'явилося за сприяння розвинутої цивілізації з планети Трон сузір'я Великих Псів у вигляді експерименту, який виявився невдалим. І пояснюється це саме тим, що енергетика і душа людини виявилися з дефектом: висока емоційність, яка переходить в агресивність, безжальність. Із всіх цивілізацій Всесвіту близько 90 % – цілісні, прогресивні, мирно живуть самі і зберігають життя навколо себе, а решта – цивілізації піратські, агресивні, які розвиваються і здатні загрожувати Всесвіту. До них відносяться земляни.

¹⁵⁶Баскин М.П. Монтеस्क'є. – Изд. 2-е. – М.: “Мысль”, 1975. – С. 149.

¹⁵⁷Там само. – С. 150.

Під час військових і інших катаклізм на поверхню людини виходить весь мотлох негативу, який у ній сидить до пори і часу, що видно з дій людини часів другої світової війни: “Он зверел, когда убивал детей. Некоторых он хватал за волосы, поднимал над землей и бросал тела в яму. Я больше не мог на это смотреть и сказал, чтобы он прекратил... Я не против, пусть стреляет, но поприличнее”.¹⁵⁸ Отож, добрий німець в цілому за вбивства, але толерантно. Мабуть з таких прикладів можна зробити висновок, що не Гітлер перетворив німецький народ на народ, який завоював Європу, а народ такий і був агресивний, Гітлер тільки його мобілізував і створив умови для прояви внутрішньої агресивності. Адже сам Гітлер нічим не відрізнявся від Пауля Блобеля – людини, яка організувала керівництво оперативними командами знищення 33771 людей у Бабиному Яру, а в Києві він та йому подібні знищили більше 200 тисяч людей.

Батько оперативника Пауля Блобеля був дрібним ремісником, а він сам столяром, не маючи навіть середньої освіти одержав професію архітектора, воював у Першій світовій війні, мав добропорядну сім'ю, жив у багатому особняку, а коли під час кризи став безробітним, то пішов працювати до служби СС і почав вбивати. Під його керівництвом зондеркоманда – 4а оперативної групи “Ц” знищила більше 60 тисяч чоловіків, жінок і дітей.

Існує чимало думок, хоча їм не довіряють практики, що за жорстокими діями особин людської спільноти на планеті Земля стежать інші більш розвинені цивілізації. Посилаючись на можливість подібного, можна надіятися, що в критичні моменти до жорстоких мешканців нашої планети можуть застосовуватися жорсткі заходи попередження навіть при тому, що для взаємостосунків між живими особинами у Всесвіті існує закон не насильства над волею “Будь-яка цивілізація, будь-яке людство має відбутися так, як саме захоче”. Людина поки є саме такою жорстокою із живих істот на планеті Земля. Існує багато доказів, що одночасно на планеті Земля існує ще одна чи дві живих сутностей, але лише в іншому вимірі. Поява різноманітних апаратів і інших засобів свідчить, що потужні позаземні живі істоти спостерігають за земними, щоб вони не нашкодили Всесвіту.

Агресивність людини досить цікава річ, адже раніше думали, що вона проявляється під дією зовнішніх факторів і коли їх усунути, то агресивність зникне, але виявилось, що це не так. Візьмемо такий приклад з історії. Найбільший тиран світу всіх часів А. Гітлер у своїй праці “Моя боротьба” писав: “Не может быть государственной власти как самоцели. В этом последнем случае любая тирания оказалась бы в нашем грешном мире навеки неприкосновенной и освященной”. Виходить, що він, недостатньо освічений, навіть проти своїх думок і своєї волі став тираном, так як не володіючи достатніми знаннями, став на чолі розумної і працьовитої нації, підкорив і поставив на коліна всю Європу. Подібні дива можна бачити повсюдно. В Україні один

¹⁵⁸Кнопп Г. СС: черная инквизиция. – М.: Олма-Пресс, 2005. – С. 175.

недостатньо високого рівня професіонал, який не вмів співати і танцювати, не був актором і режисером, але був керівником великого колективу творчих людей говорив, що мріє про напис на своєму посмертному обеліску “Здесь покоится человек, который умел управлять людьми гораздо умнее его”.¹⁵⁹

Виявляється, що агресивність, а її грані досить різноманітні, виникає з середини організму, спочатку накопичується в людині, а потім у суспільстві і державі. Яскравим прикладом може бути не тільки Німеччина, Росія, але й Україна. Перебуваючи під гнітом сусідніх держав, кожен українець виживав, проявляючись у різних формах поведінки, в тому числі агресивно. В результаті в цілому різноманітні форми агресивності накопичилися і вийшли на поверхню в усьому українському суспільстві. І що, а те, що бачимо протистояння всіх проти всіх, немає єдності навіть серед конкретних трьох-чотирьох українців. Коли її накопичується багато, то вона навіть без будь-якого поводу може вирватися зовні: це стосується стада тварин, медоносної бджолої сім’ї, натовпу людей, суспільства. Технологію стану людини, яка породжує багато неприємностей в людській цивілізації, можна узагальнити таким чином. Мислителі помітили і це може побачити кожна людина, що вона потребує постійних різноманітних занять, практичних справ, пристрастей, розваг і якщо цього немає, то вона відчуває убогість, зайвість, безсилля, залежність, спустошеність, недосконалість, а уже подібний стан викликає з глибин людської сутності гіркоту, нудьгу, смуток, відчай і злість.

Агресія – складний стан тварини, людини, тваринних угруповань і людських суспільств, яка поділяється на міжвидову і внутривидову:

а) агресія міжвидова: одні види нападають на інші, цей напад проявляється в результаті появи емоцій – неприязні, страху, гніву, ненависті. Мурашка піднімає кінець черевця, з якого може вилетіти кислота і розкриває щелепи; медоносна бджола піднімає вверх черевце для жала і журчить, своїми методами діють інші тварини; людина організовує збройні загопи як для відбиття, так і організації нападу;

б) агресія внутривидова: конфлікти через харчі, місце, конкуренцію, самку, територію і таке інше.

В доповнення до багатьох негативних рис людини, у порівнянні навіть із тваринним світом, знаменитий психоаналітик характеризував так: “Без жодних меж лютує ще й ненависть. Бажання помститися, заподіяти смерть найближчим, найдорожчим у житті особам – батькам, братам і сестрам, чоловікам і дружинам, власним дітям – аж ніяк не дивина”.¹⁶⁰ Особливі сторони людини не тільки помічали і писали філософи і вчені, але і святе письмо з давнини наголошувало перспективу людства “Стане батько на сина, а син проти батька, мати проти дочки, а дочка проти матері, свекруха навпроти

¹⁵⁹Газ. “Бульвар”. – 2005. – Липень. – С. 8.

¹⁶⁰Фрейд З. Вступ до психоаналізу. – К.: Основи, 1998. – С. 138.

невістки своєї, а невістка навпроти свекрухи!”¹⁶¹, а також “І видасть на смерть брата брат, а батько – дитину. І діти повстануть навпроти батьків і їм смерть заподіють”.¹⁶²

Коли Фройд заперечували проти названих ним негативних рис людини, то він говорив, посилаючись на першу світову війну, яка в той час відбувалась в Європі “подумайте про безмір брутальності, жорстокості та брехні, що їм тепер дозволено ширитись у культурному світі. Невже ви справді вірите, що лише жменьці безпринципних честолюбців і дурисвітів пощастило випустити на волю цих несамовитих духів, а мільйони їхніх послідовників ні в чому не винні? Невже й за таких обставин ви далі заперечуватимете наявність зла в психічній конституції людини?”¹⁶³

Агресивність проявляється і передається: б’ють посуд, дружину, дітей, собаку, kota, кричать на сусіда, прибиральницю, співпрацівника, учня, студента, підлеглого і т.д. Деякі вчені пишуть, що агресивність – метод природного відбору, тобто перемагає більш жорсткий, а тому в цілому людина на всій земній кулі все більше і більше стає агресивною, і це не скінчиться добром для людства. Таким чином, дослідження і спостереження дають підстави стверджувати, що агресивність між твариною і людиною має значні відмінності, що і потребує деякого пояснення.

Тварини, проявляючи агресивність, нападають, але у всьому тваринному світі проявляються вроджені заборони на кожному кроці, які попереджають вбивство, а тому агресивність дуже рідко закінчується застосуванням фізичної сили. Серед тварин існують різноманітні методи вияснення переможців і для цього у них є безліч прийомів, які закінчуються миром і порозумінням. Навіть наші собаки – дворняги, які у боротьбі за добування щоденної їжі, зустрівшись із сильнішим, падають, піднімаючи миролюбно лапи догори на знак визнання себе переможеним. Переможець зразу ж відходить і сугічка миттєво зникає, переможений не шукає ні прямої, ні підступної помсти за своє приниження, все сприймається як данина природному стану.

Люди ж навпаки, на відміну від тварин, проявляючи між собою агресивність, порушують вроджені заборони, а тому застосовують здебільшого силу та вбивств не є рідкісними при з’ясуванні відносин. В людини боротьба ведеться за іншими правилами, бо ніхто не хоче визнавати себе переможеним, а злість у переможеного тільки наростає, він готується до помсти, очікується вибух з новою силою. Як стверджують деякі вчені основною причиною цього є те, що людина від природи слабо озброєна природними засобами, а до цього ще й фізично слабка, а тому споконвічно придумувала різноманітну зброю, щоб захищатися, дійшовши до страшної, зокрема, атомної, яка може все знищити, навіть саму людину. Подібне явище в тва-

¹⁶¹Біблія. Лк. 12 /51/.

¹⁶²Біблія. Мк. 13 /12/.

¹⁶³Фройд З. Вступ до психоаналізу. – К.: Основи, 1998. – С. 141.

ринному світі відсутнє, тварина законами природи поставлена в певні рамки і вона за них не виходить.

Досить простий приклад спостережень свідчить, що серед людей і тварин спостерігається примірна рівність переможеного і переможця, але людина ще має суттєву особливість. Прояви агресивності та покірності та їхні наслідки у тваринному і людському світі мають величезну відмінність. Коли тварина чи людина морально або фізично переможена, то: тварина – складає зброю у вигляді шипів, холок, кігтів, зубів, ріг, вона падає, піднімає черевце вгору, принижує себе, зокрема медоносна бджола нахилиє голову і махає крилами і т.д.; подібно до тварини, людина також здебільшого проявляє покірність, опускаючи голову, кланяється, падає на коліна, валяється в ногах, складає чи віддає зброю. Проте, якщо тварина постійно так робить, то людина не завжди так себе поводить. Через якийсь надуманий принцип людина не примиряється, навіть якщо це коштує їй життя.

Звичайно, боротьба за виживання в тваринному світі існує, але це не агресивність. Боротьба за виживання закладена природою кожній тварині, як і людині. Як відомо, зозуля відкладає яйця в чуже гніздо і коли мале зозулення тільки вилупилося з яйця, то воно ще сліпе зразу ж задніми лапами шукає інші яйця, з яких ще не вийшли молоді пташенята, тобто дійсні нащадки гнізда, і викидає їх з власної домівки, викидає і молодих пташат, які тільки з'явилися, бо щойно народжене зозулення значно більше. Чи не подібне ми спостерігаємо, коли з маточників медоносних бджіл виходять молоді матки – перша матка, яка ось-ось з'явилась миттю кидається до тих маточників, з яких ще не вийшли молоді матки і вбиває їх, перегризаючи маточник якраз там, де їхнє черевце. Коли одночасно виходять дві молоді матки, то вони зразу ж б'ються і одна має вийти переможницею, після цього вона займається маточниками, які ще залишились.

Дійсно природа вирішує проблему на основі змагання – перемагає і виживає сильніший, але це не агресивність, яка на перший погляд мовби не природна, а штучна. В тваринному світі спостерігається безліч цікавих методів боротьби, але не на знищення. В сутичці між отруйними зміями вони не застосовують отруту, не кусаються, бо можуть загинути обидві тварини, а тому агресивні відносини вони з'ясовують іншими методами, які для людини здаються занадто миролюбними. Коли ж б'ються вовки і один із них зрозумів себе переможеним, то він падає і підставляє шию, як найбільш вразливе місце, щоб переможець поразив, але саме це зменшує агресивність останнього і все завжди закінчується добром.

Коли ж з'ясовують відносини між двома людьми і один із них визнає свою поразку, то другий переможець здебільшого не зупиняється, особливо при жорстокій боротьбі, а наносить смертельний удар. І це не свідчить, що переможений добріший, а переможець більш агресивний, а лише підтверджує

реальні стосунки. Споконвічна людська практика стверджує, що коли переможеного відпустити, то через деякий час він сам нанесе переможцю смертельний удар і таку ситуацію враховує кожен з учасників боротьби. Ось чому філософія людини завжди закликала знищувати ворога, або зробити з нього нікчемного раба, а коли ні то він знищить тебе і це правда реальна, вона доказана віковою історією людства.

Серед людей перемога в сутичках досягається не тому, хто сильніший, а тому, хто активно агресивний, тобто активніший: нав'язує конфлікти, багато та вміло погрожує, сам же легко переносить чужі погрози і швидко оправляється після поразок. Людина подібної моралі знаходиться на вершині піраміди і як похідне від названих вище рис, вона може бути будь-якою: сильною і слабкою, злопам'ятною і доброю, розумною і тупуватою, турбуватися про очолювану групу і бути до неї байдужою.

Причина такого розмаїття полягає в тому, що в людини слабкі інстинктивні природні заборони, які породжені слабкою природною мораллю, а вона, у свою чергу, пояснюється занадто слабким природним озброєнням людини, як живої істоти про що йшлося вище. В даному випадку складається так, що в людині порушується баланс в її поведінці через відсутність противаги слабкому природному озброєнню і такій же слабкій природній моралі. В цьому випадку людина, володіючи свідомістю, але маючи слабе природне озброєння і не кращу природну силу, з метою свого захисту посилює штучне озброєння. При цьому людині нічим поповнювати слабку природну мораль, яка з давнини майже не змінюється, а тому серед народів належно не дотримуються заповіді “не вбий”.

У результаті на земній планеті існує людина з низькою природною мораллю і потужною штучною зброєю, новітніми технологіями збагачення, свідомими намірами захоплення нових територій, сировини та сфер впливу. На основі дослідження подібних процесів вчені давно помітили, що відсталі народи менш агресивні, а передові завжди були найбільш агресивними. Природна мораль дісталась людині від її прадавніх предків, але вона не міцна, а тому виправданим є те, що цілі покоління народів намагаються через релігію і культуру певною мірою її зміцнити.

Тварини дотримуються природної моралі, зокрема медоносні бджоли: не вбий, не бий лежачого, не займай дітей, не займай чужу територію, гніздо, самку, не нападай ззаду та зненацька, не кради і т.д. В людини подібної обмежуючої моралі від природи немає. Саме тому християнська релігія подібні цінності поведінки привносить для людини у святому письмі. Звичайно, у тварин відносно харчів справа залишається як і в людини – медоносні бджоли крадуть корм в інших сімей, заради корму нападають і вбивають при нападі сім'ї на сім'ю. Не буває, щоб тварина пройшла повз корму і не покуштувала його, тут норми природної моралі не присутні взагалі і їх не могло бути.

Для чого всі тварини корм ховають від стороннього ока звірів і людини. Звичайно тут діє інстинкт виживання живого організму і він зумовлений законами природи. Коли придивитися до медоносних бджіл, лісових мурашок, багатьох інших тварин, то при появі корму вони негайно намагаються його приховати у своїх сховища, а решту прикрити, щоб вони не зіпсувалися, або їх не вкрали інші тварини.

З викладеного можемо зробити не втішний, але реальний висновок, що закони природи щодо виживання та продовження роду – безжальні. Бджолина матка знищує іншу матку, молода матка чи робочі бджоли вбивають стару матку, тобто діти знищують свою матір. У людському суспільстві мати знищує свою дочку словами чи фізично, є багато інших прикладів, але вони мають єдину основу – це боротьба за першість у продовженні роду. Рослина і тварина ні перед чим не зупиняється коли йде боротьба за виживання, а це все знову ж таки продовження роду. Рослина бореться за виживання в умовах засухи чи взагалі сухого клімату, вона навіть біологічно змінюється і пристосовується до засухи чи вологи. В Криму можна побачити дерева, які своїми коріннями закріпилися в камінні і ростуть, формують потужну крону та міцний ствол. Диву даєшся, коли бачиш, як рослина закріпилась в щілинах гранітних порід високо над рівнем моря без ґрунту і вологи. Змінилися зовнішні умови і за ними змінюється рослина, а далі й весь рослинний світ і все заради виживання та продовження роду.

Тваринний світ також змінюється. Тварини також ведуть не менш жорстоку боротьбу за виживання: медоносні бджоли знищують свій печатний розплід, примушують матку зменшити відкладати розплід; різні тварини ведуть силову боротьбу за корми, відбирають силою корми у свого виду, скорочують народження потомства, вбивають інших тварин, а вже коли ніде немає кормів і тварин іншого виду, то з'їдають одне одного, навіть свій розплід – хто сильніший. Подібне має місце і в людини, коли ведеться боротьба за виживання і продовження роду: зменшується створення сімей, знижується кількість народжених дітей, практикується крадіжка всього, що попадає під руку, вбивства заради виживання постійно супроводжують людину, коли ж ніде і нічого немає їсти, то історія засвідчує людодіство. Людина, як і медоносна бджола, при відсутності засобів для існування зменшує або припиняє народжуваність.

Якщо задатися питанням чому людина, на відміну від тварини, переступає межі розумного і дозволеного природою, аж до самознищення, то можна відповісти, що не тільки через те, що вона від природи слабка і недостатньо озброєна. Недаремно філософи стверджують, що “Культура, это только тонкая яблочная кожица вокруг бушующего хаоса”.¹⁶⁴ Всім стає зрозумілим, що поверховий погляд ще не дає відповіді чому людина знищує природу, навко-

¹⁶⁴Ницше Ф. Злая мудрость. – М., 1993. – С. 232.

лишне середовище, яке уже призвело до глобальної зміни клімату з непередбачуваними наслідками. Природна агресивність людини уже регулюється не стільки природними законами, скільки її свідомістю, яка у свою чергу, підпорядкована не природним законами, а волі та моралі людини, а це означає, що сутність поведінки людини скрита під оболонкою, створеною рівнем її свідомості, моралі і волі. Саме воля людини перемножена на природну агресивність, яка через свідомість не контролюється природними законами, може призвести до загибелі людини та людської цивілізації, як це не раз відбувалося на нашій планеті. Мораль і свідомість не справляються з силою, яка створює критичну масу поєднанням волі й агресивності.

Воля – це найпотужніша сила людини, вона здатна мобілізувати величезні внутрішні фізичні і моральні її якості, про які вона навіть не здогадується. В одного хірурга, який в період війни 1941–1945 рр. оперував, якщо так можна назвати, буквальне різання тисяч людей прямо на передових позиціях, запитали, що він знайшов у цих скалічених людях: “Воля! – промовив хірург. – Людина на війні – це воля. Є воля – є людина! Нема волі – нема людини! Скільки волі, стільки людини – ось що я знайшов”.¹⁶⁵ У кожній людині, як живій істоті, існує дана їй природою внутрішня свобода, яка проявляється у вигляді її волі, як єдиної сили, яку може знищити тільки смерть чи втрата свідомості.

Воля людини знаходиться під постійним контролем інших потужних сил. Розглядаючи таку категорію людської сутності як неусвідомленість, частина з якої тільки прихована, тобто латентна, Фрейд знайшов, що частина неусвідомленого латентна, тобто прихована, а тому, за певних умов може стати усвідомленою. Виходячи з цього, він вжив три терміни при вивченні психічної структури особистості: усвідомлене, передусвідомлене та неусвідомлене. Виявилось, що “існує широка і важлива царина психічного життя, яка за нормальних умов неприступна пізнанню з боку Я, так що процеси, наявні в ній, слід називати неусвідомленим”.¹⁶⁶

Посилаючись на Ф. Ніцше і Г. Гроденка, Фрейд замість поняття “неусвідомлене” вжив назву “Воно”. У цьому випадку психічна структура людської особистості має вигляд Я, “над-Я і Воно – це три округи, царина, провінції, на які ми розкладаємо психічний апарат особистості”.¹⁶⁷ Стараючись дослідити неусвідомлену царину особистості під назвою “Воно”, Фрейд зробив висновок “Це темна, неприступна частина нашої особистості, ті дрібки, що ми їх про неї знаємо ... має негативний характер, тобто “Воно” можна описати лише як протилежність Я”.¹⁶⁸

¹⁶⁵ Довженко О. Зачарована Десна. Вибрані твори. – Одеса: “Маяк”, 1976. – С. 141.

¹⁶⁶ Фрейд З. Вступ до психоаналізу. – К.: Основи, 1998. – С. 539.

¹⁶⁷ Там само. – С. 540.

¹⁶⁸ Там само. – С. 541.

Поглиблюючи далі свої дослідження, Фройд робить висновки щодо потаємної царини людини: “У Воно нема нічого, що відповідало б уявленню про час, ...що нас вкрай дивує, ...Бажання, які не змогли вимкнутись із Воно, стають по суті, безсмертними”.¹⁶⁹ Мабуть, Фройд, вивчаючи психічну структуру особистості дійшов до безсмертного тіла людини, заявивши при цьому “Цілком зрозуміло, що Воно не визнає ніяких вартостей, не знає добра і зла, не має моралі”.¹⁷⁰ Різницю між Я і Воно Фройд висловив так: “Я у психічному житті уособлює розум і розважливість, а Воно – неприборкані пристрасті”.¹⁷¹

У психічній структурі особистості, на думку Фройда, певні частини Я і над-Я також будуть не тільки приховані, але і неусвідомлені, але вони не матимуть властивого Воно найпримітивнішого та ірраціонального характеру. Мабуть, видатний психоаналітик не усвідомлював, що дійшов до нематеріального тіла людини, говорячи про Воно такі характеристики “його можна порівняти з оболонкою, яку будує навколо себе грудочка живої речовини”.¹⁷² У працях вченого не простежується думка, що він визнає у Воно нематеріальне тіло людини та його дійсну функцію і таємничість, яка впливає з його наукових досліджень.

Мислитель дотримується думки, що Я лише фрагмент Воно, але змінений через те, що наблизений до небезпечного зовнішнього світу, а “В динамічному розумінні Я слабке, свою енергію воно запозичує у Воно”.¹⁷³ Тут же постає запитання, а звідки черпає свою енергію Воно для подачі Я, адже не може вона одержуватись із фізичного тіла людини, в якому розміщується і та частина психічної структури, для якої енергія постачається. Ось чому ми робимо висновок, що без сумніву із Космосу, частиною якого Воно і являється, знаходячись у кожному матеріальному тілі кожної людини.

Досліджуючи психічну структуру особистості Фройд дає відповідь на цікаве запитання хто із Я, над-Я і Воно замовляє музику, говорячи “Загалом Я мусить упроваджувати наміри Воно, і Я виконує доручене завдання, вишуковуючи обставини, за яких цих намірів можна досягти найлегшим способом”.¹⁷⁴ Воно – це нематеріальне тіло, яке є частиною Космосу, а звідси слідує висновок, що все-таки Космос впливає на Я, а через нього на матеріальне тіло людини. За словами того ж Фройда на Я впливає три господарі, у кожного з яких свої вимоги і претензії: Воно, над-Я та зовнішнє середовище, що стає основною причиною того, що нерідко людина не витримує труднощів земного життя.

¹⁶⁹ Фройд З. Вступ до психоаналізу. – К.: Основи, 1998. – С. 541.

¹⁷⁰ Там само. – С. 542.

¹⁷¹ Там само. – С. 544.

¹⁷² Там само. – С. 543.

¹⁷³ Там само. – С. 544.

¹⁷⁴ Там само. – С. 545.

З трьох боків тиснуть і щось вимагають у Я, яке не завжди витримує напруги, а тому дослідник вигукує: “Отож Я, зацьковане Воно, пригнічене над-Я, приперте реальністю, змагається, щоб виконати своє економічне завдання, досягти гармонії між силами і впливами, що діють у ньому і на нього”.¹⁷⁵ Якщо перекласти на реальність, то людина, власне Я, змушена визнати свою слабкість: реальний страх перед зовнішнім світом; страх сумління перед над-Я; страх перед силою пристрастей у Воно. Коли людина діє неусвідомлено, то це Воно. Один мій знайомий, з твердими комуністичними переконаннями, ніколи не визнавав церковних канонів, не звертався до Вищих сил, до Бога і не визнавав їх але перед самою кончиною, коли його покинули Я і над-Я, то за словами його здивованої дружини він раптово промовив “Боже, спаси мене”. Отож, важко заперечувати, що коли людина перебуває в стадії “Буть вне себя, то есть быть вне своего Я”, а тому не діє “над-Я”, а вступає в дію ніким не контрольоване “Воно”.

Це було не що інше як неусвідомлена царина психічної структури небіжчика, прояв його Воно. Надзвичайно цікавим є те, на думку Фройда, що простір, який займає неусвідомлене Воно, незрівнянно більший за простір Я, що відповідає науковим космічним дослідженням, про які ми уже говорили. Однак, структурований таким чином світ психічного, тобто нематеріального, як в цілому, так і стосовно конкретної людини не має чітких меж. Тут лише окреслено глибинні психічні структури, які слід враховувати в соціальних відносинах людської цивілізації, народів, націй, сімей, особистостей. Не дійшов до істини видатний Фрейд, до неї ще далеко людству і взагалі чи буде вона досягнута ніхто не знає. Проте в практичній площині треба на кінець визнати, що подібна філософська теорія має сенс в тому, що Я має завоювати свої позиції і намагатися пізнати та освоїти все більшу і більшу частину Воно за допомогою титанічної просвітницької культурної діяльності. Для людської цивілізації іншого шляху немає, а тільки духовне виховання та підвищення моральності. Досліджуючи особливості людини і тварини у життєдіяльності та усвідомлюючи їхню відмінність, виявляючи позитивні сторони у тварини для використання людиною, можна досягти успіхів через виховання людини з дитинства.

Проте, як свідчать історичні факти, виховні процеси і їхні результати в людському суспільстві так же як виникають, так і зникають. У XIX ст. теоретично деякі філософи доказували про можливу відмову від духовності людини, а залишена її матеріальна частина, як правило помирає, а тому людина зникає. Може здатися дивним, але саме наприкінці цього століття народилися найжорстокіші люди нової історії – Сталін (1879–1953 рр.), Гітлер (1889–1945 рр.) і Мао-дзе-Дун (1893–1976 рр.). Саме у XIX ст. Ф. Гегель (1770–1831 рр.) проголосив для таких діячів, які невдовзі народилися “Если

¹⁷⁵Фрейд З. Вступ до психоаналізу. – К.: Основи, 1998 – С. 546.

ты прежде всего и при всех обстоятельствах не внушаешь страха, то никто не примет тебя настолько всерьез, чтобы в конце концов полюбить тебя”. Біографії трьох великих завойовників ХХ ст. якраз свідчать, що вони дотримувалися подібних постулатів.

Уже в ХХ ст. подібне практикувалось на всю потужність у першій і другій світових війнах, як вище показано, революціях, голодоморах, у радянських і німецьких концтаборах, всі вони зв’язані з цими історичними особистостями, які одночасно розпочали свою активну політичну діяльність, тобто в 30-х роках жорстокого століття. Величезні досягнення з давнини людиною у витонченому вихованні духовного почуття, душі, думок, знань, мудрості і сердечності уже не сприймаються належним чином, відкидаються як щось другорядне, не суттєве і навіть набридливе.

Загальна характеристика особливостей людини можна викласти із усього вищесказаного таким чином. Людство, хоча і проголошує справедливість, бореться за правду, за гласність і відкритість, ставлячи на словах подібні істини в ранг найвищих духовних цінностей людської цивілізації, але, на відміну від старих часів, уже їх не дотримується. В принципі конкретна людина не любить правди про себе, а тому відоме висловлювання, що коли хочеш кому-небудь насолити, то скажи про нього правду, підтверджує подібну думку. Живуть сім’ї, різноманітні громади, нації, народи, нарешті вся цивілізація і всі відносини в них наповнені суцільною брехнею, серед якої конкретна людина живе мовби серед бактерій, які її постійно і повсюдно оточують. Звичайно існує і правда заради якої точиться постійна боротьба, але вона з усіх боків підперта брехнею від непомітної до величезної та ще й підступної про що У. Черчіль сказав “Правда настільки драгоцінна, що її повинен супроводжувати ескорт лжи”.

Людина, яка б вона не була, більше любить, щоб про її особисті дії ніхто не знав, а тому про них оточуючі дізнаються переважно після смерті, особливо коли це стосується сильних світу цього, багатих та знаменитих. Ось як хотів бачити обстановку коло себе відомий російський письменник І. Тургенев “Только с теми людьми и жить можно, которые все видят и понимают — и умеют молчать”. Коли ж не так, то від оточуючих віддаляються, або їх віддаляють, а тому людство свідомо заганяє правду у підпілля, а розум на звалище. Недаремно, в автобіографії одного із англійських діячів А. Ідена написано, що “Человек с ограниченными способностями всегда будет выигрывать ибо старая гвардия всегда будет поощрять скорее посредственность, чем яркие способности. Истинные же способности всегда будут подавляться”. В принципі можна зробити висновок, подібну думку підтримують деякі філософи, що людина ніколи не дотримується правди у спілкуванні, а коли ж висловлює правду про суспільство чи конкретну особу, то зустрічає опір і наживає собі ворогів.

Немає такої людини, яка б не залежала від іншої, а тому вона, будучи твариною, здатною розуміти і засвоювати інформацію, скриває правду. Ось чому, людина, хоча і розумна істота, але їй значно частіше приходить, не думаючи, підчинитися, ніж, думаючи, не підчинитися, що ввійшло у звичку, коли краще мати справу з людьми, які завжди готові виконувати накази, ніж з тими, які спочатку думають, а тільки після цього виконують. Разом з тим у таких людей, здавалося б готових виконувати все, з'являються інші риси – невдячність, вимогливість, набридливість.

Здається, що людина тільки те й робить, що веде боротьбу і немає у неї спокійного життя. Є в неї і спокійні часи, але спокій і особливо одноманітність довгий період, – шкідлива фаза розвитку людського суспільства, а боротьба – основа здорового розвитку. Проте, тут нічого особливого не відбувається, бо жива природа, в тому числі тварина і людина, гинуть як при одноманітності, так і в боротьбі. Подібно до того, як відмирають клітини в рослинному і тваринному світі, так і відмирають окремі рослини, тварини і людські індивідууми в будь-яких умовах.

Жизнь – это долг,
хотя б она была мгновением.

И. Гете

2.4. Місце і роль людини в ланцюгу природи

Людина постійно задумується над своїм призначенням тимчасового перебування на планеті Земля: “Что за мастерское создание – человек! Как благороден разумом! Как беспределен в своих способностях, обличьях и движениях! ...А что для меня эта квинтэссенция праха? Из людей меня не радует ни один; нет, так же и ни одна”.¹⁷⁶

Взагалі в багатьох творах Шекспіра всі переплетіння людських драм розглядаються під кутом зору особистості, щоб зрозуміти, для чого живе людина, в чому смисл її існування:

*...и нам шутам природы,
Так жутко потрясаешь естество
Мечтой, для наших душ недостижимой?
Скажи: Зачем? К чему? И что нам делать?*¹⁷⁷

Все більше стає очевидним, що людина включена в ланцюг самовідтворення природи: нежива природа (світло і земля) – рослина – тварина – людина – нежива природа (світло і земля) – рослина – тварина – людина – і т. д. Однак, для якої цілі людині було надано свідомість, щоб вона, на відміну від

¹⁷⁶Шекспир У. Полн. собр. соч. в восьми томах.– М.: “Искусство”, 1960. – Т. 6. – С. 58.

¹⁷⁷Там само. – С. 31.

рослини і тварини, розуміла свою важку участь у цьому невідворотньому біологічному ланцюгу, на який людина не має будь-якої можливості вплинути. Адже, на перший погляд, духовне тіло людини стало носієм біомаси на невеликий період свого земного життя, а далі вона безслідно, якщо це так можна вважати, зникає у Всесвіті. Про подібний реальний факт один із героїв Шекспіра в трагедії Гамлет з сумом говорить "...безвестный край, откуда нет возврата земным скитальцам".

Вік фізичного тіла людини у Всесвіті подібний до одноденних і багатоденних комах, метеликів, деяких інших тварин, але він значно нижчий від багатьох представників тваринного світу. В процесі фізичного життя людини та й тварини виникає безліч питань, які потребують відповіді. Найперше бажано глибше розглянути людину у тваринному світі. Різниця між людиною і твариною має багато відтінків: перше, різні строки носіння біомаси; друге, тварини, на відміну від людини, не усвідомлюють свого життєвого початку і кінця, людина ж це усвідомлює, а тому відчуває муки, оскільки нічого не може змінити; третє, мова тварини і мова людини значно відрізняються. За якісь гріхи, чи один великий гріх людина несе свій хрест, щоб вона все життя усвідомлювала свою нікчемну участь, як носія біологічної маси нарівні з усім живим і неживим світом.

Тисячоліття філософська думка намагається дати відповідь на головне запитання, – для чого людині дається життя, якщо вона після смерті перетворюється в ніщо? І більшість авторів прямо чи опосередковано у своїх роздумах доходять висновку, що існує якийсь смисл життя людини. Цікаво, що майже ніхто не дає хоча б загального окреслення смислу, в чому його сутність. А намагатися відповісти на це питання питань треба, адже коли життя людини не має пояснення і перетворюється на суб'єктивні бажання кожного індивідуума для практичної діяльності на планеті земля, то ніхто не буде визнавати ніяких обов'язків, а лише егоїстично насолоджуватимуться життям.

Подібна ситуація уже наступила: всі живуть і ніхто ні за кого не думає, не народжують дітей, жінки займаються не продовженням людської цивілізації, а бізнесом і власною персоною. Кожен може спостерігати картину в крупних містах: рухається величезний дорогий автомобіль, за кермом здатна народжувати дітей жінка, в губах цигарка, в одній руці мобілка і вона з кимось розмовляє, а поруч, на передньому місці, сидить величезний пес. До цього, на жаль, добавляє ще й біблейські твердження "Яка користь людині в усім її труді, який вона робить під сонцем" та "Коли доля, яка нерозумному трапиться, трапиться також мені, то нащо тоді я мудрішим став?"¹⁷⁸

Багатьма особливостями Вищий розум виділив людину з тваринного світу певною якісною відмінністю і роллю. Подивімося на медоносних бджіл, які мовби не мають свідомості, але виконують роботи, які людина не в змозі

¹⁷⁸Біллія: Екл. 1(3); 2(15).

виконати, хоча і наділена, як стверджують виключно, свідомістю. Ще про більш цікаве можна довідатись, досліджуючи життєдіяльність мурашок. Людина звикла пояснювати, що вони виконують все інстинктивно, але що це таке і як воно відбувається? Поняття інстинкт в перекладі з латині *instinctus*-спонукання, а це означає, що хтось когось до чогось спонукає, але тут основне запитання – хто, як і кого. Якщо приходить розшифровувати подібне спонукання, то деякі дослідники трохи відхиляються в сторону і наголошують, що це складні природжені реакції, поведінка, чуття, несвідоме спонукання до чого – не будь. Однак, хто, як і кого спонукає до тих чи інших дій? Це фундаментальне запитання на яке людство не може відповісти, тут безліч запитань, які взаємопов'язані.

Людина, як і тварина мають схожість в усьому, за винятком свідомості, як у поведінці, формах життєдіяльності, так і харчах:

*Ты не гнушался жажду утолять
Мочою конской и болотной жижей,
И что же – даже щетки у тебя
Округлости своей не потеряли.*¹⁷⁹

Отже різниця між твариною і людиною у свідомості. Це дає підстави далі ставити запитання і давати хоча б якусь відповідь: мабуть поява людини на планеті земля зв'язана з наявністю у неї свідомості.

Для власного існування, вона харчується подібно до того як рослина одержує поживні речовини з землі, а тварина споживає рослинну чи тваринну їжу, харчуванням підтримує своє фізичне тіло. Для цього вона повинна витрачати стільки часу скільки необхідно для підтримання фізичного тіла.

Духовне, нематеріальне тіло, яке є основним зв'язуючи ланцюгом із Всесвітом, зобов'язана віддавати всю свою інтелектуальну силу, час і енергію з дня народження до останніх днів фізичного існування. Сюди входить виховання в сім'ї і суспільстві, навчання з різних дисциплін і правил технологічної та правової поведінки, а найперше духовне виховання і самовиховання. Чому саме фізичному тілу менше часу і увагу, а духовному значно більше? Підтримка матеріального тіла це тільки існування людини як виду живої природи, а нематеріальне тіло відіграє функцію для забезпечення виконання тієї ролі, якою природа Всесвіту наділила людину – передати інформацію і її використати.

Звідси виходить: роль людини служити живим передавачем інформацією із Всесвіту для всього живого і неживого на планеті Земля. Одержану інформацію людина за допомогою існуючої в неї свідомості, трансформує у певні поняття і застосовує для організації життєдіяльності, відношення до зовнішнього тваринного і рослинного світу, всього зовнішнього оточення.

¹⁷⁹Шекспир У. Полное собр. соч. в восьми томах. – М.: "Искусство", 1959. – Т. 7. – С. 122.

Досить влучно про сутність і роль людини сказав Микола Руденко у своїй поетичній збірці “Сто світил”, розглядаючи людство, як явище космічне, пов’язане мільярдами невидимих ниток із Всесвітом, а тому все в світобудові взаємопроникне і взаємопов’язане. У своїй філософській поезії поет, учений, громадянин написав:¹⁸⁰

*Я живу, як живе антена,
Що приймає світи на екран.
Спрямую душу на далекі зорі,
Бо я і Всесвіт – це одна судьба.*

Щоб людина використала одержану інформацію не на шкоду всьому живому і неживому, вона зобов’язана духовно звеличуватися. Практика показує, що наперекір вимогам природи людина все-таки продовжує віддавати перевагу матеріальному тілу, матеріальним, а не духовним потребам. Подібне негативно відбивається на всьому живому і неживому на планеті Земля.

Щоб людина використала одержану інформацію не на шкоду всьому живому і неживому вона зобов’язана духовно звеличуватися. Практика показує, що наперекір вимогам природи людина все-таки продовжує віддавати перевагу матеріальному тілу, матеріальним, а не духовним потребам. Видатні уми людства, зокрема Б. Паскаль, підмітили подвійність поведінки людини, уживання в ній одночасно позитивного і негативного: “Какую химеру представляет собою человек, какой центр противоречий, какое чудовище. Судья всех вещей – и в то же время земной червь; свидетель истины – и в то же время клоака неведения и заблуждений; гордость Вселенной – и в то же время ее последний отброс”.¹⁸¹ Подібне негативно відбивається на всьому живому і неживому на планеті Земля.

А чи всі люди приймають ту чи іншу інформацію із Всесвіту? На нашу думку, ні – не всі та ще й не всяка інформація поступає до однієї і тієї ж людини. Подібно до мурашок, серед яких є визначені ті, які призначені для продовження популяції, для чого у них, як у чоловічих, так і жіночих особин, незалежно від їхнього бажання, виростають крила для можливості спарування в повітрі. Так і серед людей є особини, через які подається інформація, а крім того, через кожную обрану особину передається не будь-яка, а тільки певна інформація.

Скажімо в романі “Сила Моносу” оприлюднив формули, які, на думку учених, визначають будову Всесвіту, але знавці шкодували, що автор подав їх у готовому вигляді, а не їхнього розв’язання, на що автор відповів одному ученому “Над цим хай фізики потрудяться. Я написав те, що було мені дано і велено передати людям”.¹⁸² Саме Микола Руденко переступав границю фізи-

¹⁸⁰Ж. “Дніпро”. – 2007. – № 5–6. – С. 12.

¹⁸¹В поисках смысла.– М.: Олма-Пресс, 2004. – С. 54.

¹⁸²Ж. “Дніпро”. – 2007. – № 5–6. – С. 15.

ки і переходив у метафізику, який, мабуть, першим у світі відкрив і науково обґрунтував Світобудову, в якій є місце для Вищих сил, тобто для Бога.

Спостереження підтверджують, що передача тієї чи іншої інформації через конкурентів обрану людину носить переважно разовий характер. Скажімо через Менделєєва передано хімічний склад речовин, яка викладена у його знаменитій таблиці; через Ейнштейна передана відносність у Всесвіті, яка стала основою багатьох прикладних рішень для сучасних потреб людини; подібне сталося з атомною енергією та багатьох інших повідомлень. Всьому цьому людина зобов'язана навчитись бережно і вміло використовувати, а для цього треба духовно загартовуватися.

Інстинкт у тваринному світі суцільний і системний, а складність його розуміння така, що ніхто ще не зумів доказати, що він набутий у процесі еволюції і природного відбору, а не вмонтований споконвічно в генах живого організму. Коли настає час для птиці летіти в інші краї, то птиця, де б вона не перебувала, намагається мимо своєї волі летіти за покликом. Якщо вона в клітці, то б'ється в стінки, щоб вилетіти і летіти, таких прикладів безліч можна спостерігати в повсякденному житті. Все-таки це не природний відбір, а щось набагато інше, дивовижне, надприродне. Звичайно, воно відчуває зниження комфортності у зв'язку зі зміною температури, як вона орієнтується в напрямку куди треба летіти. Можливо, птиця наділена своєрідним мисленням, відмінним від людського? Це можемо спостерігати в окремих видів риб в період настання нересту, коли вони долають величезні відстані і перешкоди на шляху до місця нересту.

Ось як відноситься до цього поняття відомий дослідник і природознавець Чарльз Дарвін, який досліджуючи інстинкти тварин, написав “Я не стану пытаться дать какое-либо определение инстинкта. Такой акт, который может быть выполнен нами лишь после некоторого опыта, будучи выполняем животным, особенно очень молодым, без предварительного опыта или одинаково многими особями, без знания с их стороны цели, с которой он производится, обыкновенно называют инстинктивным”.¹⁸³ З подібними думками я постійно прошу читачів придивитися до медоносної бджолої сім'ї, до їхньої молоді, яка зразу ж після народження, без будь-якого досвіду і навчання, починає виконувати свою роботу, належну тільки їй у певній черговості за складністю. Другий приклад – лісові мурашки також з народження без навчання виконують свою роботу. Як бачимо вище Ч. Дарвін навіть відмовився дати пояснення подібним явищам, назвавши їх просто – інстинкт без визначення.

Деякі вчені ототожнюють інстинкт і звичку, але така думка недостатньо виважена хоча б тому, що має подвійне тлумачення понятійної категорії: перша – вроджена, а друга – набута з практики, як звичка. Деякі дослідники да-

¹⁸³ Дарвин Ч. Происхождение видов. – М., Ленинград: ОГИЗ-Сельхозиз, 1935. – С. 341.

ють зрозуміти, що “звичай” не стало поняття, а може набуватися і втрачатися, як і “моральність”, формування яких тільки спирається на закони природи.¹⁸⁴ Залишки в стороні поняття звичка як не стали категорію, що не відноситься до вивчення об’єктивних процесів природи, звертаємо увагу на таке поняття як “інстинкт”. Основне у його дослідженні так це складність дати відповідь на запитання початкового походження самого інстинкту і передача його потомству, але на таке запитання ще немає відповіді. Той же Ч. Дарвін, досліджуючи походження видів, відмежувався від відповіді на подібне запитання: “Я могу здесь заранее сказать, что не занимаюсь вопросом о происхождении умственных способностей, как не занимаюсь и вопросом о происхождении самой жизни”.¹⁸⁵ Сам вчений визнавав і підкреслював, що всі думки і дослідження тодішніх вчених про інстинкти, а також розумові здібності не давали ніякого пояснення про їхнє походження. Навіть тільки деякі подібні думки відомих на той час дослідників і знавців, перших прохідників вивчення природничих наук свідчать про складність та межу, за яку людина не може переступити. На жаль, наступні вчення переважно повторювали основні їхні тлумачення в цій справі.

Ото ж, велика частина властивостей живих організмів прихована навіть не в генах, а в якісь невідомій сутності через що ніяк не може проявлятися в діях живого організму. Інстинкт і набуті звички існують як у тварини, так і в людини, але розумові здібності, як продукт свідомості, властиві виключно людині. Інстинкт та звичка людини і тварини можуть бути підпорядковані волі і розуму людини, але тільки інстинкт залишається незмінним в глибині ества кожного живого організму, проявляється і передається у спадок нащадкам. Подібне твердження пояснюється тим, що інстинкт є постійною природною константою, якою наділені всі живі організми і вона не дуже піддається зміні під зовнішнім впливом, про що і писав Ч. Дарвін: “...я старался доказать, что инстинкты слабо изменяются в естественных условиях”.¹⁸⁶ Постійність і незмінність так званих інстинктів – суть і ключ до філософських роздумів появи людини.

Про незмінну сутність такої категорії живої матерії як інстинкт свідчить той факт, що два близьких, але різних види живих організмів, які знаходяться у різних віддалених частинах земної кулі, перебувають у надзвичайно різних умовах, здебільшого зберігають майже подібні інстинкти. У своїх дослідженнях Ч. Дарвін наводить багато таких прикладів: дрозд Південної Америки і британський дрозд однаково обмазують своє гніздо глиною; птиці – носороги Африки та Індії замурують своїх самок у дуплах дерев і через невеличке

¹⁸⁴Буття українців.– Вид-во “Сталь”, 2005. – С. 52.

¹⁸⁵Там само.

¹⁸⁶Дарвин Ч. Происхождение видов. – М., Ленинград: ОГИЗ-Сельхозиз, 1935. – С. 370.

віконце годують самку і потомство. За спостереженнями цього вченого на всіх континентах існують інстинкти, які, на його думку, не привнесені практикою чи спеціально штучно створені або навчанні людиною, а як результат дії єдиного загального закону, який зумовлює розвиток всіх органічних істот, а саме розмноження, зміни, виживання найбільш сильних і загибелі слабих.

Для підтвердження наводяться приклади: молода зозуля, яку її мати підкинула в чуже гніздо, викидає своїх зведених братів; мурашки захоплюють чужі личинки і виховують для себе істинних рабів; існують личинки, які харчуються в середині гусениці, молода матка, яка щойно вийшла з маточника, мерщій кидається знищувати інші маточники, з яких ще не вийшли молоді матки та інше. Ще ненароджена бджолина матка, знаходиться в мачушнику, як тільки настав час і вона його залишила, то вона звідкись знає, що поруч є ще мачушники, в яких знаходяться інші молоді матки і їх треба терміново знищити. Вона це вправно робить і навіть знає, де нанести смертельний удар. Хто навчав цих тварин ще до народження таким незмінним планомірним діям? До того часу, доки немає відомості про реальну сутність такого явища, будемо називати його вродженим інстинктом.

Великий дослідник спадковості Ч. Дарвін навіть висловлював думку щодо можливості переходу звичних дій у спадкові і ставати інстинктом, але, на його думку, було б помилкою думати, що "...самые удивительные инстинкты из тех, с которыми мы имеем дело, именно пчелы и многих муравьев, не могли быть приобретены таким путем".¹⁸⁷ Як ми наводили аргументи проти набутих звичаїв, так і цим вченим висловлена попередня думка про можливість з практики вивчення рис інстинкту, зразу ж самим же автором відхилялась, або ставилась під сумнів. Як ми бачимо із декількох висловлювань видатного дослідника все впирається в першопричину, а без цього будь-які наукові пояснення вважаються незакінченими або не слухним. Ну скажімо, сам дослідник вважав, що всі тварини мають розумові здібності, ототожнюючи їх з інстинктом. Є всі підстави вважати, що розумові здібності, характерні для живих організмів, які володіють свідомістю – це якість, якою природа наділила людину, а інстинкт – якість, якою наділені природою всі живі організми тваринного, в тому числі людського і рослинного світу.

Ми бачимо, як вправно і мистецьки працює медоносна бджола чи мурашка, хоча немає ні звичної для людини мови, ні думки, а отже свідомості. Можна допустити, що бджолою керує якась сила мимо її волі, вона не може інакше і таке регулювання діями бджоли закладено наперед, ще до її народження, як і в людині. Бджола не володіє звичною для людини мовою, але вона має свою мову звуків, рухів, запахів, яких вона не вивчала в школах, а володіє від народження, особливо це яскраво простежується щодо запахів.

¹⁸⁷ Дарвін Ч. Происхождение видов. – М., Ленинград: ОГИЗ-Сельхозиз, 1935. – С. 342.

Постає фундаментальне запитання, якщо медоносна бджола, не маючи свідомості, у своїх діях керується законами Вищих сил, то чому людина, як одна із видів живих організмів, не може керуватися тими ж силами і їхніми законами, хоча вона і наділена свідомістю? У цьому зв'язку, дотримуючись природної аналогії є підстави визнати, що людина, як всі живі організми керується Вищим розумом через інформаційну систему Всесвіту. Існує єдина різниця між медоносною бджолою, мурашкою і людиною, яка полягає у наявності в людини свідомості та її відсутності у цих та інших представників тваринного світу.

Недаремно Е. Хемінгуей написав: “Чем больше познаю людей, тем сильнее я люблю зверей”. Тут закладено величезну суму почуттів і смислового навантаження: людина є рівноправним членом тваринного світу; людина має більше агресивних рис, ніж тварина; людина бере від тварини багато прикладів для влаштування своєї життєдіяльності; різниця тільки у свідомості, якою наділена людина. Проте твердження про відсутність свідомості у тварини, хоча і своєрідної, не є остаточно вірним. Погляньмо, медоносна бджола, поїдаючи корм (мед) виробляє віск, людина ж споживаючи харчі, навіть не спілкуючись з іншими особинами, продукує ідеї, які згодом застосовує на практиці. Все це розпочинається з часів появи людини, як і бджоли, мурашки і інших представників тваринного світу.

Споживаючи свій особливий корм, бджолина матка народжує потомство, робочі бджоли, споживаючи мед, виробляють віск для будівництва шільників, виконуються інші дивовижні роботи. Чи можна сказати, що подібне творіння задумано і виконано тією ж маткою і бджолою? А скільки цікавого бачимо, спостерігаючи за мурашками. Звичайно, що це не їхня творчість і зусилля, які притаманні тільки людині, хоча і вона не може у багатьох випадках зрівнятися з цими комахами. Дії комах спостерігаємо і в людини, яка споживаючи корм, також відтворює і виробляє: жінки народжують потомство, а чоловіки, крім продовження роду, ще й продукують на рівні з жінками ідеї, які згодом матеріалізуються.

З цього приводу думка Ф. Шіллера така “Мои идеи, почерпнутые более из однообразного общения с самим собою, чем из богатого житейского опыта или из чтения”.¹⁸⁸ Ми іноді дивуємося, звідки черпали свої знання видатні особистості древності, адже у них не було вчителів, не було уже раніш напрацьованої думки. Тут знову ж аналогія: медоносна бджолина чи мурашина особина, тільки народившись, без навчання і прикладів зразу ж розпочинає виконувати різноманітні, але доволі раціональні, роботи; первісна людина, з'явившись, також розпочинала виконувати роботи, думати і творити, хоча не мала попередніх своїх вчителів, окрім живої і неживої природи. Таким чином, на всіх представників тваринного світу, включаючи людину, творчо

¹⁸⁸ Шіллер Ф. Собр. соч. в семи томах. – М.: Изд. худ. лит., 1957. – Т. 6. – С. 251.

впливає матеріальна і нематеріальна субстанція Всесвіту. Філософ, який мовби молода медоносна бджола ніде не навчалась, але зразу ж приступає до виконання складних робіт, зокрема будівництва щільників, переробки нектару і виробництва меду та інші роботи.

Звичайно, подібні приклади підтверджують, що в живій природі наперед закладено все те, для якої цілі живі організми тваринного світу з'являється на планеті Земля. Людина відіграє певну роль, поряд з іншими особинами тваринного світу, а для підтримання свого існування і не зникнення вона робить все, щоб харчуватися, а далі розмножуватися. Подібне підтверджується на прикладах феноменів геніїв “Он действует не по изученным принципам, посредством догадок и чувств; но его догадка – внушение божества”. Кожна з людських особистостей має зв'язок з космосом, а особливо в особі генія “мы слышим божество, говорящее устами дитяти”. Людина, як механізм передачі ідей Вищого Розуму для всього живого і неживого на планеті Земля. З усього видно, що цей механізм виявився недосконалим, а тому треба очікувати якихось змін, але не від людини.

Потомство воздаст
каждому по заслугам.
Тацит

2.5. Людина в інформаційній системі Всесвіту

Уже не секрет і багато людей визнають, що людина має постійний зв'язок з Всесвітом і саме він, цей зв'язок, визначає несвідомий вплив на людину і тварину, на старше покоління і молодь, хоча цього ще не всі вчені визнають. Про це навіть свідчить те, як стверджує наука, що основа роботи мозку є електромагнетизм, який підпорядкований законам одного із розділів квантової теорії поля. Враховуючи неоднозначне сприйняття подібного зв'язку, нам потрібно хоча б більш-менш вивчити і дати загальну картину цього зв'язку: Всесвіт–природа–людина у трохи більш широкому розумінні, ніж людство про неї знає. Інформаційна система Всесвіту (ICB) тільки тепер у нашому суспільстві стає понятійним трактуванням як реальна субстанція, але ще далеко не вивчена і має багато тлумачень.

Всесвіт є системою саморозвитку, а тому безперечною умовою його існування, як всякого живого ества, є постійний обмін в середовищі речовиною, енергією та різноманітною інформацією. У просторі інформаційна система Всесвіту структурована своїм постійними джерелами і приймачами інформації. Всесвіт, жива істота і речовина, як об'єкти, можуть виступати одночасно постійними джерелами-генераторами і приймачами інформації. Відповідно до законів фізики постійне джерело генерує постійну інформацію,

а її переносниками служать різноманітної сили енергетичні хвилі, якими наповнений простір Всесвіту. Енергія і інформація поступають до всього живого на планеті Земля у вигляді безперервного потоку і генерується: рослина перетворює енергію у речовинний стан; людина і тварина енергію також перетворюють на речовину, інформацію використовують для визначення власної поведінки у зовнішньому середовищі.

До людини, як одержувача, від першоджерела, Творця, інформація та енергії надходять через рослини і хвильові коливання. Вся ця інформація сприймається тією невеличкою частиною Всесвітнього простору, яка міститься в людині, тобто становить її духовне тіло, а з нього уже надходить до мозку, як апарату, здатного розпізнавати та розшифровувати одержану інформацію та її використовувати. Саме така послідовність дає розуміння того, що енергія і речовина, які ідуть на створення живого організму, починаючи з заплідненої статевої клітини людини чи тварини, поступає як від Землі, так і Космосу. Рослини і тварини, в тому числі і людина, перетворюють енергію, а також іншу інформацію Космосу на біологічну і фізичну субстанцію. У свою чергу людина, на нашу думку, і тварина, як генератори енергії та інформації передають її до першоджерела, Творця, створюючи тим самим свою ауру у світовому просторі. Саме у цьому просторі, створеному конкретним суспільством, нацією, людською особиною приречені вони жити. В результаті людська спільнота з однієї сторони за законами і ритмами Всесвіту, а з іншої, під дією умов, які створили, посилаючи свою енергію та інформацію до Творця, де все фіксується і зберігається. Подібну ситуацію щодо існування ІСВ можна продемонструвати на багатьох прикладах. Про те, що думки, позитивні і негативні, фіксуються у Всесвіті для кожної людини задумувався ще Епіку, хоча одночасні і ставив під сумнів “Если бы Бог, вслушиваясь в молитвы всех людей, исполнил все их желания, погиб бы род человеческий: столько зла друг другу они желают”. До астролога, який в нічний час на радіо в перші дні 2007 р. розповідав про вплив на українців таких планет як Місяць, Марс, Меркурій, Сонце й інших від слухача поступило запитання. А що, на населення інших країн, скажімо Англію, сусідню Польщу чи далеку Америку космічні планети впливають якось інакше? Астролог щось відповів, але тільки для годиться. Насправді, всі планети і кожна зокрема, впливають на народи, нації і конкретних людей, як ми вважаємо, таким чином: по-перше, на всіх однаково відповідно до об’єктивних законів Всесвіту, їхнього розташування, періодів року і довгострокових циклів; по-друге, додатково до об’єктивних законів відчувається потужний вплив планет Космосу відповідно до якості думок і дій, які направляли в минулому і направляють тепер до першоджерела, Творця різні народи, нації і конкретні особи, як генератори власної енергії та інформації. Яке середовище кожен народ та окрема людина самостійно створили, в такому треба жити і нікого не звинувачувати.

Вивчаючи людину і зовнішнє середовище, яке її оточує, треба звернути виняткову увагу на ноосферу. Ноосфера – це невидимий духовний простір, в якому існує свій власний космічний зв'язок, для якого зв'язок, яким володіє людина, як жива істота в космічному просторі, знаходиться під його впливом. За В. І. Вернадським ноосфера – це сфера розуму, який писав: “С чело- веком, несомненно, появилась новая огромная геологическая сила на поверх- ности нашей планеты”.¹⁸⁹ Розвиваючи свою теорію, Вернадський пояснив, що не навколо планети Земля з'явилась геологічна сила, а все-таки в космічному просторі, оскільки ні наша планета, ні людина, ні весь рослинний і тваринний світ не можуть існувати відокремлено від Вищих сил Всесвіту.

Надалі він дає визначення, таким чином: “Разум – природное, космиче- ское явление. Он существует в виде земной оболочки”.¹⁹⁰ В цьому випадку ми бачимо, що вчений, визнаючи розум, свідомість космічним явищем, але все-таки не бажав відірватися від навколоземної оболонки, щось маститого вченого не пускало в Космос. І хоча це не кінцеве визначення, але можна по- годитися з думкою багатьох, що людина – не простий новий вид у світі живо- го, а якісно нова форма існування матерії, закони якої не пізнані та продов- жують називатися “білими плямами”. В першу чергу, як встановлено, ці закони носять інформаційний характер і містять чисельні інформаційні зв'язки в усьому космічному просторі – Всесвіті. Отже, людина та інформа- ційна система Всесвіту нерозривно зв'язані. Тут слід чітко підкреслити, що інформаційне поле знаходиться не навколишній оболонці планети Земля, а виключно в космічному, міжпланетному просторі, у Всесвіті.

Окремі дослідники, зокрема Л. Саннікова, поряд з досить глибокими до- слідженнями в цій сфері, висловлює припущення, що інформація передається через ткацтво, волокно таких культур як льон і коноплі. Але тут виникає за- питання, – як бути, коли зникне ткацтво, яке здійснювала людина безпосеред- ньо руками, – що, тоді не буде подаватись інформація? Звичайно, тут щось інше, але в подібних думках є істина про те, що з давнини людина визнавала надходження інформації, приписуючи її передачу різноманітним методам, які вона на той час розуміла.

Люди з давнини визнавали існування першоджерела, Творця. Ще в часи Гомерової релігії, коли шанувались олімпійські боги, близько 570–470 рр. до нашої ери, філософ Ксенофан уже говорив про єдиного бога “Є один бог, найвищий серед богів і людей, не схожий на смертних ні зовні, ані розумом. Бог увесь бачить, увесь мислить, увесь чує. Він розумом і думкою легко змушує все рухатись”.¹⁹¹ Отож, першоджерело, Творець, Всесвітній Розум – це і є Бог, Син і Святий Дух. Людина, щоб вона тільки не робила, заради се-

¹⁸⁹ Вернадский В.И. Биосфера: Мысли и наброски. – М.: Ноосфера, 2001. – С. 9.

¹⁹⁰ Аксенов Г.П. Вернадский. – М.: Товарищество “Соратник”, 1994. – С. 424.

¹⁹¹ Парандовський Ян. Міфологія. – К.: Вид-во ЦК ЛКСМУ “Молодь”, 1977. – С. 12.

бе, своїх близьких і майбутніх поколінь, зобов'язана постійно пам'ятати, що є першоджерело, Творець, Всесвітній Розум, часточка якого сидить у кожній людині у формі її нематеріального тіла.

Вчені визнали, що на Землі, крім повітря, існує ще одна атмосфера – хрональна, яка забезпечує інформаційний зв'язок всього з усім, тобто подібна атмосфера існує як навколо людини так і в ній, як і передбачав у ноосфері Вернадський, досліджуючи ноосферу. Ряд вчених, досліджуючи категорію часу, стверджують “Время – это поток информации, пронизывающий всю бесконечную Вселенную с бесконечно большой скоростью, то есть мгновенно”.¹⁹² Перед Всесвітнім розумом людина відкрита постійно і така константа підтверджується духовною літературою, а у святому письмі читаємо: “...перед очами Господа пути человека, и Он измеряет все стези его”.¹⁹³ Подібні слова є не чим іншим як підтвердження нерозривного і постійного зв'язку живої і неживої природи зі Всесвітнім Розумом.

Між першоджерелом, Всесвітнім розумом, Творцем і всім живим та неживим існує постійний зв'язок через Інформаційну систему Всесвіту. Інформаційна система Всесвіту (ICB) являє собою космічний зв'язок, який здійснюється через інформаційне поле, яке знаходиться в міжпланетному середовищі. Досліджено теоретично і підтверджено практично з американського штучного супутника Землі “Енсплорер-7”, що навколо нашої планети існує пояс гелію товщиною 1170–1650 км і вважається: до висоти 90 км атмосфера нашої планети являє суміш азоту і кисню, далі розташований шар атомарного кисню, який переходить до шару гелію, пояс якого змінюється шаром водню, який у свою чергу переходить у міжпланетне середовище. Саме в міжпланетному середовищі сформоване інформаційне поле, яке являється загальним для всієї живої і неживої природи Всесвіту, в тому числі і людини на нашій планеті. В загальному космічному інформаційному полі існують поля планет, зокрема планети Земля, в тому числі локальні поля – людини, тварини, птахів, комах, рослин, кристалів.

Все живе одержує постійну інформацію, незалежно від своєї участі в цьому процесі, і про це свідчать останні дослідження вчених “...даже то, чего мы не заметили, что прошло мимо наших глаз, мы все равно зафиксировали. Это исследование дает основания говорить, что вся наша жизнь, пережитые эмоции, все мелочи нашего существования зафиксированы в сознании. Мы увидели те нейронные структуры, в которых запечатлены предыдущие события и переживания, память о них, но человек о них не знал, что он это видел и тем более помнит об этом”.¹⁹⁴ До речі, подібні дослідження зайвий раз

¹⁹²Тихоплав В.Ю., Тихоплав Т.С. На пороге Тонкого мира. Начало начал. – СПб.: ИД “ВЕСЬ”, 2003. – С. 153.

¹⁹³Притч. 5(21).

¹⁹⁴Газ. “Зеркало недели”. – 2007. – 13 января. – С. 13.

підтверджують наявність пам'яті не тільки в людини, аде підібну інформацію, окрім участі самої істоти, одержує кожна тварина.

Дослідження людини і природи нерозривно пов'язано з розумінням, що вони є невід'ємною складовою частиною Всесвіту, який уособлює: простір, час, матерію, енергію та їхню взаємодію. Тому є всі підстави розглядати інформаційну систему Всесвіту частиною його енергії, яку вчені називають космічним реліктовим, тобто минулим, випромінюванням. Наявність космічного реліктового випромінювання встановили лауреати Нобелівської премії Джон С. Мазер і Джордж Ф. Смут. Вони довели, що космічне реліктове випромінювання розпочалося приблизно через 380 тисяч років після “великого вибуху”, який відбувся десь 13,7 мільярда років і діє до теперішнього часу впродовж.¹⁹⁵

Ці ж вчені поставили своєю ціллю навіть скласти детальну карту мікрохвильового реліктового випромінювання, яке надходить до планети Земля з часів зародження Всесвіту. Всі об'єкти на планеті Земля, які оточують нас, є частиною Космосу і подають широкий спектр випромінювання, створюючи мікрохвилі. За визначенням вчених, мікрохвилі – це діапазон електромагнітного випромінювання з довжиною хвиль від 3 мм до 30 см, тобто діапазон мікрохвиль, розташований між діапазоном радіохвиль і хвиль, які створюються ультрачервоним випромінюванням. Підтвердженням наявності мікрохвиль свідчать створені в світовому просторі людиною штучні хвилі. Зокрема американським вченим удалося послати і прийняти радіолокаційні сигнали, які відбивалися від планети Меркурій в момент її віддалення на 100 млн. км. від Землі “Эти сигналы прошли путь до первой планеты Солнечной системы и обратно за 11 минут”.¹⁹⁶ Отож, навколо нас, як і в усьому космічному просторі, постійно діють мікрохвилі, якими користуються всі живі та неживі організми.

Про надходження інформації для функції пристосування живих організмів дотримується ряд вчених: “Внешнее воздействие доставляет информацию, определяющую выбор одной из предусмотренных программой возможностей, и именно той, которая лучше всего подходит к ситуации”.¹⁹⁷ Говорячи про існування інформації К. Лоренц не допускає думки, що вона поступає із джерел Всесвіту. Допустимо, що жива істота може побачити і почути параметри зовнішнього середовища у вигляді інформації, але не відомо, що таке “предусмотренных программой”. Далі, а коли така інформація надходить уже не до організму, здатного бачити і чути, скажімо окрема клітина, про яку той же К. Лоренц пише “Каждая клетка эктодермы содержит информацию, нужную для построения любого из этих органов”.¹⁹⁸

¹⁹⁵Газ. “Україна молода”. – 2006. – 6 жовтня. – С. 19.

¹⁹⁶Наука и человечество-1963. – М.: Из-д. “Знание”, 1964. – Т. II. – С. 386.

¹⁹⁷Лоренц К. Обратная сторона зеркала. – М.: “Республика”, 1998. – С. 302.

¹⁹⁸Там само. – С. 303.

Звичайно, людина одержала чимало прикладів поведження в навколишньому середовищі від мурашок і медоносних бджіл, але вона їх одержувала і тоді, коли їх не бачила та ще й не існувало сучасних методів зв'язку, не провадилися глибокі наукові дослідження. Тепер тільки емпірично є підстави стверджувати, що, мабуть, в ті далекі часи початку людської цивілізації діяв і продовжує діяти дистанційний зв'язок без проводів, який існує у Всесвіті між всім сущим через інформаційну систему Всесвіту(ІСВ). Під інформаційною системою Всесвіту ми розуміємо інформацію, яку одержує вся жива і нежива природа, тваринний і рослинний світ планети Земля, як через явну практику самої природи так і через невидимий ефір, в якому знаходиться все суще. Безпровідний зв'язок вчені винайшли на початку першої половини ХХ ст., який хоча і грубо, але нагадує дивовижне спілкування через ефір у Всесвіті.

З технічної сторони загальний погляд на зв'язок у Всесвіті висловив астрофізик Йосип Шкловський "...Коккони и Моррисон предложили очень изящную идею, указав частоту, на которой искусственные сигналы следует искать в первую очередь... Исследования Вселенной на волне 21 см (волне радиолинии водорода) являются мощнейшим методом познания ее природы. Именно на этой волне следует ожидать наличия самой чувствительной и совершенной аппаратуры. Кроме того, водород – самый распространенный элемент во Вселенной... Логически неизбежен вывод, что язык самой природы должен быть понятен и универсален для всех разумных существ Вселенной, как бы они ни отличались друг от друга. Законы природы объективны и поэтому одинаковы для всех разумных веществ".¹⁹⁹

Взагалі, якщо прийняти подібні тлумачення, то можна зайвий раз підтвердити і з впевненістю дотримуватися думки, що всі винаходи, якими пишається людство та окремі особистості – це приклади з природи та Всесвіту, вони існують споконвічно і їх людина тільки пізнає та одержує. Людині через ІСВ передається все, що у неї є через живу і неживу природу, яка її оточує, або в якій вона знаходиться. Хімічні формули чи ідеї подаються через ІСВ, з прикладів життєвої діяльності через приклади з природи, рослинний і тваринний світ, навколишнє середовище, з космічного простору. Навколо людини діє та існує все, що їй потрібно, треба лише пізнати і розумно використати, щоб не нашкодити цьому ж навколишньому середовищу, яке постачає людині і тварині все необхідне.

Нерідко не звертаємо уваги на те, що однакові ідеї з'являються в декількох людей різних країни в один і той же час. Наприклад, так звані промені смерті були винайдені з тією чи іншою глибиною дослідження американсь-

¹⁹⁹ Шкловский И. Вселенная, жизнь, разум; Пернатыев Ю. Великие загадки истории. – Х.: Книжный клуб, 2006. – С. 201.

ким вченим Тесло і російським вченим українського походження Авраменком. Саме в США і Росії були винайдені смертоносні промені, які дозволяли обом країнам за допомогою променів відгородитися одній від іншої від нападу балістичних ракет та бойових літаків.

Розуміння Всесвітнього простору людиною приходить важко, а головне так це те, що розпізнати і усвідомити його впродовж великого проміжку часу, якого ні в одній людині немає. Великий проміжок часу це навіть не століття, а тисячоліття, що заперечує можливість досягти цілісного погляду навіть багатьох спостерігачів важко скласти. Навіть великі уми людства пасували перед розумінням простору. Скажімо, відносно уявлення та й визнання Всесвіту У. Шекспір у його інформаційній системі та місця в ній людини, писав у своїх сонетах:

*Но я не мысль, и тщетны все труды –
Пространство мне преодолеть невмочь.
И только время сможет мне помочь.*

Великий мислитель не зумів на той час пізнати, що простір долається людиною через надзвичайно швидкий механізм інформаційної системи. Однак, його могутній, ще до кінця також не вивчений інтелект, допомогли йому все-таки прийти до висновку, що людина знаходиться в просторі Всесвіту й існує реальний зв'язок з іншими людьми за допомогою думок через космічний простір, називаючи його повітрям, подаючи свою думку філософською поезією:

*Но высших две стихии, знаю я, –
Огонь и воздух – круглый день с тобой:
Огонь – желанье, воздух – мысль моя;
Они скользят, мелькают чередой.²⁰⁰*

Щоб переконатися в потужності енергетичної сили інформації, яку людина постійно посилає до першоджерела словами, думками і діями, кожен може згадати, як на нього іноді впливає почуте слово, що стосується його особисто. Кожна людина у своїй практиці відчуває величезну силу думки, висловлені словом, яке може людину вбити чи спасти. Думка людини сама потужна енергія у Всесвіті, яка одночасно може бути творчою і руйнівною силою. Як людина думає, так і думка повертається для самої людини, суспільства, цивілізації. Як вдалося вченим і філософам дослідити сукупність всіх космічних енергій, тобто всіх сил Космосу, куди входить також думка і слово кожної людини, складає Космічний Магніт, який відповідає сукупності всіх людських енергій. Тому, у свою чергу, кожна людина в невеличкому масштабі являє собою подібний магніт, володіючи полем притягання, впливу, має сферу дії і мислення, свідомості, а тому “Мысль дает форму, мысль дает на-

²⁰⁰Шекспир У. Сонеты. – М.: “Эксмо-пресс”, 2002. – С. 69–70.

правление, мысль дает жизнь, мысль дает творчество, мысль дает притяжение устремленного Магнита”²⁰¹

Існування інформаційної системи Всесвіту і миттєва передача інформації живій і неживій природі на планеті Земля є причиною того, що до цього часу ніхто не спроможний пояснити феномен, коли медоносні бджоли не вчаться, як люди довго і виснажливо, коли зразу після народження розпочинають виконувати найскладніші роботи. Хоча людина називає таке явище інстинктом, але це дія інформаційного поля, з якого надходить миттєва інформація як, що і коли робити, дотримується дивовижна послідовність, а отже медоносна бджола виконує роль, мовби живого робота. У медоносних бджіл немає ні знань, ні подібної до людини пам'яті, але вони налаштовані з давнини на певну хвилю інформаційного поля, що допомагає їм все якісно і неперевершено виконувати, подібно до того, як це здійснила б сама природа.

Ще більш цікавим явищем є мурашина цивілізація, яка налічує тисячі видів мурашок, кожна із яких є неперевершеним в організації своєї життєдіяльності і виживанні в найскладніших ситуаціях. Мурашки, коли в цьому є потреба, можуть приступати до будівельних робіт дуже рано, майже зразу після виходу з кокона, не встигнувши як слід потемніти. Навіть коли отруйним газом знищили всіх дорослих мурашок і чудом глибоко в мурашнику залишились тільки куколки, то уже через два дні він оживає, молодесенькі мурашки, які ще навіть не потемніли, приступили до ремонту виходів і входів. Хто їх навчав будівельним роботам, коли всі дорослі загинули? Невже можна доказати, що це інстинкт?

Про існування зв'язку у просторі свідчить наявність у мурашок антенвусиків, а також зорових пристроїв, якими вони вправно користуються, як передача і прийняття сигналів-інформації, у своїй життєдіяльності. Скажімо, встановлено, що самці окремих видів мурашок здатні розшукати самок за декілька кілометрів, мурашки безпомилково знаходять воду, харчі, в процесі руху великих мас мурашок, кожна особина постійно доторкається своєю антеною до антен інших особин, дотримуючись порядку руху, вусиками мурашки спілкуються в сім'ї, між сім'ями, між різними видами. Якесь сила збирає тисячі мурашок, що рухаються на території чи в мурашнику, але на першому місці стоїть інформація – розмова за допомогою вправної роботи антен. Відомо, що мурашки орієнтуються і пізнають оточення за допомогою запахів, але коли відрізати у них вусики, то вони стають безпорадними, вона відключається від сім'ї, всіх робіт, ні на що не звертає увагу.

Тепер відомо, що парниковий ефекти, який створюється сонячними променями, якраз і забезпечує умови існування живих організмів, в тому числі і людини. На тих планетах, де відсутній парниковий ефект, не було або зникло

²⁰¹ *Клизовский А.* Основы миропонимания новой эпохи. – 2-е изд. – Рига: “Виеда”, 1991. – Т. 1. – С. 262.

життя як таке. Виходить, що парниковий ефект відіграє позитивну роль на планеті Земля, але виключно в рамках природних норм. Відхилення ж від норм, закладених природою, в результаті непродуманої чи неусвідомленої життєдіяльності людини, наноситься непоправна шкода довкіллю, що створює загрозу для рослинного і тваринного світу.

Парникове тепло підвищується за рахунок збільшення газів у навколишньому середовищі в результаті виробничої діяльності людини, яка занадто витончена у задоволенні своїх всезростаючих потреб. Виникають непоправні процеси, які негативно впливають на природу. Людина усвідомила реальну загрозу наприкінці ХХ–початку ХХІ ст., перед нею постало складне запитання – що робити?

Зупинити процес, який уже розпочався, з порушенням параметрів природного парникового ефекту надзвичайно важко, а за великим рахунком, процеси у масштабі Всесвіту взагалі не зупинити. Йдеться лише про сповільнення погіршення становища, виключно того, що спричинено порушенням парникового ефекту. Подібна задача надзвичайно складна, оскільки для її розв'язання потребується кардинально змінити поведінку самої людини. Спасти людину може сама людина і ніхто інший.

Щоб зрозуміти, як це можна зробити, треба відповісти щонайменше на два запитання: що таке людина? та яка її роль на планеті Земля? – знаючи, що природа створює все раціонально і помилок не допускається, в чому уже переконалися всі. Якщо на перше запитання існує більш-менш зрозуміла відповідь, то на друге – вона зовсім відсутня.

Відповідаючи на перше запитання, наука і філософія дає відповідь, що людина має матеріальне і нематеріальне тіло. Її матеріальне тіло, на нашу думку, як і інших представників тваринного світу, є носієм духовного тіла. У свою чергу, духовне тіло людини та її свідомість складають єдине ціле, а отже, загальне духовне тіло об'єктивно впливає на свідомість, яка, у свою чергу, має визначальний вплив на духовне тіло. В цілому свідомість, впливаючи на духовне тіло, може визначати параметри життєдіяльності фізичного тіла. Людина якраз і натворила чимало лиха для себе, використовуючи свавільно свою свідомість, матеріалізуючи її у розумову діяльність.

Отже, для поліпшення становище з парниковим ефектом треба: по-перше, спонукати людину будувати свою життєдіяльність таким чином, щоб не дозволяти своєму ненаситному матеріальному тілу розширювати і розширювати свої вимоги до природи; по-друге, щоб цього досягти, необхідно спонукати свідомість відповідним чином вплинути на нематеріальне тіло, яке має безпосередній зв'язок з матеріальним тілом і об'єктивно впливає на нього; по-третє, виходячи з перших двох умов, у розв'язанні цієї важливої проблеми людства на першому місці стоїть свідомість, яка має зазнати кардинальних змін. У чому суть таких незвичних змін самої свідомості для теперішньої людини?

Перш за все, треба відповісти, на нашу думку, хоча б дати попереднє визначення, яка роль людини на планеті Земля? Ще ніхто не відповідав, хоча б приблизно, на таке запитання, бо це буде початковий науковий підхід до відповіді людства на основне запитання, чи існують Вищі сили Всесвіту, чи існує Бог? Адже відомо, що ті, хто не готовий вивчати подібну проблему, посилається на відсутність наукової думки, яка, на превеликий жаль, ще мовчить. Заглянути у Всесвіт і висловити науково-філософське припущення з цього неперевершеного питання, не лякаючись своєї думки, важко, але сказати про це треба. Мої аналітично-філософські висновки спираються на слова Мойсея, коли він одержував десять Божих Заповідей? – “Я того часу стояв між Господом та між вами, щоб передавати вам Господні слова”.²⁰²

Здійснені науково-філософські дослідження, викладені в даній праці, дають чимало підстав вважати, що людина виконує роль своєрідного живого трансформатора, тобто живого приймача інформації із Всесвіту для живої і неживої природи на планеті Земля. Відповідно до законів природи, людина зобов'язана була б вміло одержуваною інформацією розпорядитися, щоб не нашкодити собі та природі. Це, на нашу думку, одна із основних, а можливо, основна роль людини на планеті Земля. Вищі сили подбали, щоб механізм передачі інформації на Землю чистим, справним і не відхилився від свого завдання. З цією метою людству передано десять заповідей, яких має дотримуватися кожна людська особина: “Хай не буде тобі інших богів при Мені; не роби собі різьби й усякої подоби з того, що на небі; не присягай Іменем Господа, Бога твого, надаремно; пильнуй дня суботнього; шануй свого батька та матір свою; не вбивай; не чини перелюбу; не кради; не свідчи неправдиво проти ближнього свого; не бажай жони ближнього свого.”²⁰³

Проте не все так просто, людина не дотримується Заповідей, а коли удосконалюється, то не на користь собі ж. Великі уми дійшли висновку, що “убеждение в назначении человека постоянно совершенствоваться”.²⁰⁴ Але чим більше Людина удосконалюється, тим ближче вона до власної загибелі через бездумне знищення природи. Більше того, ще невідомо, чи існує той бажаний процес “удосконалення” людини: фізично вона не змінюється через власне бажання; духовно ж її стан, як свідчить практика, погіршується завдяки зростанню її агресивності, вишуканості засобів знищення людини людиною, існує багато інших відхилень, що наносить шкоду природі та самій людині.

Тому не слід людині йти шляхом всездозволеності, небажано її оспівувати, під гаслом короткої плинності життя, як це робить персидський філософ, знаменитий поет, який перевищив всіх поетів, Омар Хайям:

²⁰²5М. 5 (5)

²⁰³5М. 5 (7-21)

²⁰⁴Голстой Л.Н. Детство, отрочество, юность. – М.: Худ. Лит., 1986. – С.169

*Один припев у мудрости моей:
“Жизнь коротка, – так дай же волю ей!
Умно бывает подстригать деревья,
Но обкорнать себя – куда глупей!”²⁰⁵*

Такі слова поет написав незадовго навали на Персію монголів, які більше половини людства планети перетворили в рабів. А все розпочалося через злість людини і необмежену її волю. Людина не далеко пішла від тварини і рослини, а тому відношення до всіх має бути однаковим. Практика підтверджує, що всездозволеність шкідлива для всієї живої природи в рівній мірі.

Дослідження, проведені в великих наукових центрах Німеччини, Великобританії, Японії і США наближають людину до спроможності читати чужі думки, тобто спілкуватися, що уже переходить від фантастики в категорію реального. Дослідник Джон-Ділан Гайнес говорить “Мы достигли огромного успеха в дешифровке как сознательно воспринятых образов, связанных с мозговой активностью, так и бессознательных, на которые человек не обратил внимания”.²⁰⁶ Єдиний недолік у спілкуванні за допомогою пізнання і розуміння чужих думок між людиною і твариною так це, що тварина просто спілкується, а людина, ще практично не вирішила проблеми, а уже думає, як управляти чужими думками. Це уже не стільки загальнолюдські, як правові аспекти такого спілкування. Ми вважаємо, що людина ще далеко не готова до такого спілкування через свою природну агресивність.

Навчання людей це також настрої їхнього мозку на певну хвилю тієї інформації, яка існує в інформаційному полі Всесвіту, надіслана людьми минулих поколінь. Відомо, що Менделєєву приснилась його таблиця хімічних елементів і така інформація надходила й іншим людям, але тільки він один зрозумів і записав. Вся ця система хімічних елементів була нагромаджена в думках попередніх поколінь, передана в інформаційну систему Всесвіту, яка і повернулася в цілісному виді людині. Батько атомної бомби Опенгеймер (1904–1967 рр.), довідавшись про вибух бомби над Хіросімою, зрадив, але коли прочитали його архіви, де автор все описав, то виявилось, що цей діявольський винахід був йому продиктований детально до дрібниць “зверху” якимись надприродними творіннями.

Не слід думати, що геніальність тих чи інших людей, виключно їхня заслуга, вони лише одержали можливість піднятися на вищий ступінь свідомості завдяки своїм ідеям і устремлінням, в результаті чого проявилась миттєвість короткого відкриття для людини з космічної інформації. Людина, яка має величезну силу волі і здатна багато трудитися, також хотіла б стати геніальною, але не стає. Обрана ж людина за невеличкий проміжок часу одержує стільки і такої інформації, що за все довге фізичне життя такого не досягне ніхто своєю важкою працею. Про це думали і біблейські пророки, вчені, фі-

²⁰⁵Омар Хайям и персидские поэты X-XVI веков. – М: Белый город, 2008. – С. 15

²⁰⁶Газ. “Зеркало недели”. – 2007. – 13 января. – С. 13.

лософи, мислителі, поети, а знаменитий російський поет О. Пушкін про себе написав поетично так:

*Духовной жаждою томим,
В пустыне мрачной я томился,
И шестикрылый серафим
На перепутье мне явился;
Перстами легкими, как сон.*

.....
*И внял я неба содроганье,
И горный ангелов полет,*

.....
*И бога глас ко мне воззвал:
"Восстань, пророк, и виждь, и внемли,
Исполнись волею моей,
И, обходя моря и земли,
Глаголом жги сердца людей."²⁰⁷*

Сучасники вправі запитати себе чи вірно буде відкидати думки відомого поета, багатьох філософів та вчених. Адже поет О. Пушкін жив серед людей, він писав знамениті твори, в яких досліджував істину. Саме через такі особистості людство одержувало інформацію про істину з космосу, залишаючи її для прийдешніх поколінь.

В океані інформаційних звуків кожен сприймає свою хвилю, йому призначене повідомлення, яке тільки даному біологічному приймачеві направляється. Кожній особистості подається інша, тобто своя інформація.

Моцарт у 7 років давав концерт із власних творів у Франкфурті на Майні. Після концерту до нього підійшов юнак років 14 і сказав, що музикант грає так гарно, що він, тобто незнайомий юнак, так не зможе.

– А що тут неможливого, – відповів молодий Моцарт, – треба брати лист паперу і записувати ноти мелодії музики, яка тобі приходить на думку.

– А ти вірші також пишеш? – запитав співрозмовник.

– Ні, що ти, це так складно, я цього не зроблю ніколи, – відповів молодий виконавець музикальних творів.

– Як твоє прізвище? – запитав Моцарт свого цікавого співрозмовника.

– Гете, я пишу вірші і вони мені легко вдаються, – відповів співрозмовник.

Як відомо, люди, які одержують космічну енергію та інформацію цікаво себе поведуть. В один і той же період жили і творили Мікеланджело, Леонардо да Вінчі, Рафаель. Вони і ворогували, і творили наперекір один одному, завидки брали кожного, за своїми мірками любили і боготворили один одного, сильно конкурували між собою.²⁰⁸ Цим великим митцям все було легко, що свідчить про те, що їм давалось з космосу. Мікеланджело займався скульп-

²⁰⁷ Пушкін А. Пророк. Русская Муза. – СПб.: Тип. Н.Н. Клубукова, 1904. – С. 48

²⁰⁸ Мержковський Д.С. Собр. соч. в четырех томах. – М.: "Правда", 1990. – Т. 2. – С. 172–177.

птурами, але коли побачив, що Леонардо мистецьки малює картини, то він, не тримаючи до цього часу в руках кисті, розпочав малювати картину, щоб змагатися зі своїм удаваним конкурентом у живописі.²⁰⁹ Скільки цікавого можна сказати про знаменитих сучасників з неординарними знаннями і такою ж поведінкою.

Випадково Леонардо да Вінчі зустрівся з молодим хлопцем, який все робив, мовби граючись, в той час як більшості митців подібного не давалося, навіть витрачаючи багато часу і долаючи величезні складнощі у живописі. Якось у розмові з Леонардо хлопець, який виявився майбутнім Рафаелем, промовив такі слова “Я заметил, что когда пишешь, думать не надо: лучше выходит”.²¹⁰ Видатним митцям все вдавалося легко і вони це відчували, в той час як всі інші витрачали значні сили і енергію, але подібного не досягали.

Композитор Л. Бетховен у 30-тилітньому віці почав втрачати слух, а згодом повністю його втратив. У той же час при відсутності слуху він знайшов в собі сили і писав дивовижну музику. Що за феномен? Втрачаючи слух, композитор навіть хотів покінчити рахунки з життям, але у своїх листах до рідних він писав, що відчув якесь покликання, щось його врятувало і це були звуки музики, які до нього доносилися. Чарівні звуки Всесвіту через духовне і фізичне тіло доносились до землян, вони закликали людський дух до боротьби зі злом, посылаючи їм світло, щастя, свободу. Повністю глухий композитор написав свою величну дев'яту симфонію, яка стала гімном радості на слова Шіллера.

Посилаючись на подібні приклади, мислителі і митці все частіше стають перед питанням: чи можна досягти єдності і досконалої гармонії почуттів та розуму, любові і пізнання, які шукає людина, адже навіть геній, як виявляється, без допомоги вищих сил не обходиться. Генії – особливі представники людського суспільства “поэзия уже поднялась высоко, но только на крыльях гения, который, как известно, близко граничит с дикостью и представляет собой свет”.²¹¹ Генії мають дар від природи і це розуміють люди, а тому вони вище оцінюють вроджені таланти, ніж ті, що придбані силою розуму і напруженої праці. Іскра генія завжди жила в конкретній особистості з самого дня її народження, а тому вона є вродженим явищем, а не результатом виховання, бо ніхто не може навчитися геніальності. Про це яскраво висловився Ф. Шіллер “Мои идеи, почерпнутые более из однообразного общения с самим собою, чем из богатого житейского опыта или из чтения”.²¹² Звичайно, це великий мислитель, але хоча б якась початкова інформація була у його

²⁰⁹ *Мережковский Д.С.* Собр. соч. в четырех томах. – М.: “Правда”, 1990. – Т. 2. – С. 173.

²¹⁰ Там само. – С. 177.

²¹¹ *Шиллер.* Собр. соч. в семи томах. – М.: Изд. худ. лит., 1957. – Т. 6. – С. 281.

²¹² Там само. – С. 251.

свідомості, а якщо вона існувала, то найперше, хотілося б довідатися звідкіль з'явилася.

У кожному мурашнику ці дивовижні комахи вирощують грибниці, який є важливим кормом для сім'ї. Коли настає пора шлюбних польотів, у молодих самок виростають крила і вони мають назавжди покинути батьківський дім, то кожна самка здійснює деякі приготування. Саме перед шлюбним польотом кожна молода самка запасається кусочком грибниці і зберігає її у мішечку, який знаходиться в щічці. Повернувшись із польоту, запліднена самка влаштовує нове місце майбутньої мурашиної колонії. Перш за все, готує невеличку зародкову камеру і через день туди відкладає збережений грибок, здобрує його своїми екскрементами, а після цього розпочинає доглядати за грибницею. Як все передбачливо, навіть застосування самовідтворюючих технологій, якимось чином молода самка наперед знає, що вона не тільки не повернеться до рідного мурашника, але що буде формувати новий, а всіх його особин прийдеться годувати. Саме для цього вона свідомо бере часточку грибниці, кладе її в спеціально якоюсь силою придуманий мішечок, щоб в майбутньому самостійно, без будь-чєї допомоги розпочати вирощування харчів для нових жителів мурашиної колонії. Дивним є ще й те, що самка уже володіє елементами агрономії, адже не кожна дитина людського суспільства знає, що рослини не можуть розвиватися без поживних речовин. Мурашка навіть знає де взяти добрива і як їх внести, адже людина постійно використовує відходи власної життєдіяльності і тварин, які служать ефективними органічними добривами. Дивовижно, але треба констатувати наявність планомірності і передбачуваності, а це не бездумний інстинкт.

Вищі сили мають зв'язок з людиною і навпаки, але тільки з її духовним тілом, як частиною космосу: між ними передається інформація, відчувається вплив космосу на людину, тут концентрується вся єдність позитивного, в даному випадку людина, тобто її духовне тіло лине в космічний простір легко і без жалю після смерті її фізичного тіла. Замітимо, що поняття духовності значно відрізняється від поняття душевності, це різні речі: духовність – це нематеріальне тіло; душевність – людський прояв поєднання якостей нематеріального і матеріального тіла людини. Саме через якісні характеристики матеріального і нематеріального тіла людини природа обрала її нематеріальну частину. І це не випадково, адже в матеріалах дослідження мислителів помічено, що агресивністю наділене тільки матеріальне тіло людини, духовне, тобто нематеріальне, якихось негативних почуттів взагалі позбавлено.

На матеріальну частину тіла Космос прямо не впливає, а тільки опосередковано через духовне тіло, як частину Всесвіту. Не будемо вдаватися в тонкощі релігії, але визнаймо мудрість написаного в Біблії і згадаймо “Я – Господь, Бог твій, бог заздрісний, що карає провину батьків на синах, на третій і на четвертих поколіннях тих, що ненавидять мене”.²¹³ Не слід вважати, що

²¹³Біблія. 5М 5(9).

так діє Бог, якого людство і кожна людина люблять, а діють безжальні, тобто об'єктивні, закони природи. Матеріальне тіло людини тільки опосередковано зв'язане з космосом, воно являє собою органічну речовину, яка створена, розвивається за допомогою харчових продуктів, які одержали енергію та речовину з Космосу, ними постійно підтримується життєве існування та розвитку тварини і людини.

Саме Вищий Розум, першоджерело спрямовує енергію та інформацію через інформаційну систему Всесвіту в речовини та рослини, здійснюючи таким чином, глобальний взаємозв'язок Космічного простору. Використовуючи корми, бджоли здатні за допомогою їхніх якісних складів і співвідношень вирощувати і регулювати потребу в особинах своєї сім'ї. Тільки за допомогою згодкування певного корму личинкам вони вирощують – матку, як основу існування сім'ї, трутів, робочих бджіл, регулюють розширення сім'ї чи її скорочення. В мурашок тайна появи особливих, тобто запасних, самок, які схожі на робочих особин, але при потребі стають повноцінними матками, пояснюється особливостями кормів, якими ці особини вигодовувалися від народження. Здавалося б простий, але дивовижний приклад регулювання життєдіяльності тваринного світу Вищим Розумом через інформаційну систему Всесвіту.

Матеріальне тіло людини прямо важко вилікувати, а тільки через духовність, впливаючи одночасно на духовне і матеріальне тіло. Зауважимо, що в даному випадку йдеться не про фізичний вплив, тобто атмосферний вплив, переміщення планет і всі інші фізичні явища. Мова йде тільки про нематеріальну частину Всесвіту, яка значно більша і впливовіша, ніж матеріальна про що ми уже говорили. Отже, нематеріальна частина Всесвіту найбільш потужна, найбільш незалежна, а головне ефективна і всеохоплююча. Якщо людина втрачає контроль над своїм земним матеріальним тілом, то воно хворіє, на нього впливають зовнішні фактори, людина втрачає смисл життя і вона або сама, або час позбавляє фізичного існування свого матеріального тіла, або земних відносин, які притаманні живим організмам. Людина йде в монастир задля того, щоб мати змогу з різних причин постійного спілкування зі Всесвітом, очікуючи переходу свого духовного тіла повністю до космічного простору і при цьому свідомо позбавляє себе матеріального життя, віддаючи увагу духовному тілу і його зв'язку зі Всесвітом.

Духовне тіло самій людині прямо не піддається повному контролю, воно зв'язане з космічним нематеріальним тілом і підпорядковується об'єктивним законам Всесвіту. Все більше і більше стає зрозумілим, що духовне тіло незмінне, а матеріальне тіло приречене до зміни, воно прах, але воно також повертається в те матеріальне середовище, звідки перейшло до людини через продукти споживання, але засмічене рабською покорою, які передавалися в думках і діях до першоджерела. Отже, все повертається до свого першоджерела, що і становить сутність буття всього живого, а в даному випадку буття українців.

Чим сильніше людина своїм духом, душею зв'язана зі Всесвітом, тим вищий в неї творчий рівень, а це поети, вчені, композитори, навіть окремі

державні діячі, тим неспокійніше вони сприймають зовнішнє земне оточення, як говорять, що вони не від цього миру. Одвічно відомо, що видатні люди переважно мають якусь відхилення від норм звичайного людського життя і навіть їхня поведінка відмінна від параметрів середньої людини.

Матеріальне тіло є носієм свідомості і воно виражає всі людські емоції, зокрема вроджену агресивність. Духовне ж тіло взагалі позбавлене будь-яких емоцій, зокрема негативних. Духовне тіло нагадує поведінку тваринного світу, адже тварини не проявляють якусь цілеспрямовану агресивність, вони можуть оборонятися, боротися за харчі і місце проживання, але не більше. У спокійній обстановці тварин остерігатися не слід, за винятком хижаків, які хоча і здійснюють раптово напад, але не свідомо – тільки добування харчів і оборона.

Про те, що духовне тіло повністю позбавлене емоцій свідчить чимало переконливих фактів. Скажімо, якби духовне тіло мало якісь емоції, зокрема негативні, то всі ті, хто залишив землю насильницьким шляхом, помстився б своєму ворогові чи недругові. Вікова практика довела, що цього ніколи і ніде не проявилось. Духовне тіло кожної людини містить у собі тільки добро як до ворогів, так і до рідні за духом. Недаремно записано, що треба любити ближнього, як себе, і це не тільки добра порада, а глибинна мудрість Вищого Розуму.

Отже, висновки можна зробити наступні: емоції стосуються тільки матеріального тіла; духовне тіло повністю позбавлене емоцій, а ті, хто залишив цей світ, наділені тільки позитивними емоціями; духовне тіло кожної живої людини проявляє устремління до своєї постійної обителі – Всесвіту. В період земного життя в одних індивідуумів це проявляється сильніше, в інших – більш приземлено. Ті, які занадто сильно негативно відносяться до свого фізичного тіла, коли воно конфліктує з нематеріальним тілом, то намагається людина позбавити нематеріальне тіло негативного впливу зі сторони матеріального тіла, нерідко намагаючись позбавити його земного життя.

Через космічні інформаційні процеси структури природи планети Земля і Всесвіту постійно зв'язані між собою, а тому вони безпосередньо впливають на людське суспільство в цілому і кожен конкретну живу істоту зокрема. В результаті бачимо, що людина знаходиться під постійним впливом Всесвіту, навколишніх планет і безпосередньо природи планети Земля. У свою чергу людина, як ми відзначали, маючи зворотній зв'язок зі Всесвітом і Природою також особисто посилає до них власну енергію думками і діями, а одержуючи інформацію про своїх предків, яка в минулому формувалась тодішніх їхніх думок і дій. У результаті формується власне духовне життя конкретної людини, яке пізніше залишає уже свою духовну спадщину для майбутніх поколінь, яка приєднується до предків свого дерева життя. Ось таке складне і дивовижне духовне буття людини. Ще не відомо, як передається інформація із першоджерела про минуле предків і як вона впливає на людинку цивілізацію, окремі нації і конкретних людей у їхньому фізичному житті. З цього приводу даємо деякі наші пояснення щодо механізму інформаційної системи Всесвіту.

Перше, в цій інформаційній системі зв'язок між Всесвітом і кожним живим організмом передається настільки швидко, що важко уявити, а порівняти можна з мисленням людини, але в масштабах Всесвіту. Це і є Світовий Розум, Всесвітня Думка, але як фактично вона діє ми можемо тільки припускати. На нашу думку, стосовно конкретних націй, окремих людей Всесвітня думка формується також за допомогою думок і дій багатьох минулих поколінь, маючи адресний вплив. Ось як з цього приводу висловлюється на весь світ відомий своїми мікромініатюрами український народний вмілець Микола Сядристий “В космосе есть Некто, мы говорим: Бог. Он следит за каждым человеком и решает, что с ним делать. Наказание идет с некоторым опозданием – Бог должен собрать всю информацию, чтобы выписать вам чек за пребывание в Национальном ресторане, где одни люди едят скромно, оплачивая обед из своего нищего кошелька, а другие жрут бесплатно ложкой черную икру, запивая ее 30-летним коньяком. Бог затягивает время, чтобы не ошибиться”.²¹⁴

Друге, в мініатюрній частині духовного поля людини вміщується і накопичується вся інформація про неї, або ключ зв'язку людини з інформаційною системою першоджерела, де інформація зберігається, залишаючись назавжди після смерті людини. Ця інформація, пов'язана з накопиченою інформацією минулих поколінь дерева життя даної людини, яка цілеспрямовано впливає на формування життєвої долі наступних поколінь. Саме накопичена адресна інформація минулого і є ангелом хранителем для кожної людини, але в одних він сильний, в інших не дуже, що кожна кмітлива людина відчуває.

Це і є відповідь на ті думки, що доля для кожної людини визначена наперед, хоча людина може локально щось змінити, але генеральна лінія визначена і вона не зміниться. Ніщо не залежить від людини “біг не у скорих, і біг не в хоробрих, а хліб не в премудрих, і не в розумних багатство, ні ласка – у знавців, – а від часу й нагоди залежні вони!”²¹⁵ Все більше і більше людей переконуються, що для кожного все давно передбачено, а деякі відхилення не дають ніякого толку, вони не є основними. Найбільш цікавим є те, що все для людини передбачено, а все позитивне і негативне її рідні предки створювали особисто.

Третє, через своє духовне тіло, тобто частку духовного поля Всесвіту, людина постійно зв'язана з минулим своїх пращурів, одержує відомості про своїх живих рідних і близьких, які знаходяться поблизу чи далеко, відчувають різноманітні зв'язки із Всесвітом. Якраз на цьому ґрунтується застереження проти посилення кому-небудь злих побажань, як це має місце в українців, то вони, здебільшого, лайки, нікуди не спрямовуються, а знаходяться в інформаційному полі Першоджерела Всесвіту конкретного дерева життя, а це означає, що злість і лайки знаходитимуться тільки серед живих родичів, а головне, найближчих, впливаючи на них і наступні покоління.

²¹⁴Газ. “Бульвар”. – № 19. – 2007. – Май. – С. 8.

²¹⁵Біблія. Екл. 9(11).

Тобто, зло попадає не тому, кому посилається злість, а тому, хто його посилав і його ближнім родичам через інформаційну систему Всесвіту. Саме на цьому будується в суспільстві виховання доброзичливості і тільки добра та любові, бо це повертається до тебе. Придивимося пильніше і прочитаємо у Біблії, де не випадково написано, що “Не бывает пророк без чести, разве только в отечестве своем и у сродников, и в доме своем”. Вся злість і ненависть, недовіра і відсутність шанування серед найближчих, що і підтверджується святим письмом, але ще й кожен це відчуває і спостерігає. Всяка доброта і повага серед родичів, в одних більша, в інших менша пояснюється обов’язком та традиціями. Звичайно, не так багато, але бувають сім’ї щасливі, яким випала гарна доля, яку створили їм їхні пращури, а вони підтримують доброту надалі.

Четверте, інформація із глибин Всесвіту не тільки постійна, але і всебічна: видова, тобто показує об’єкт, в тому числі саму людину; розумова, якою вона впливає на всі процеси людини своїми невидимими імпульсами, як би далеко вони не виникали. Ось тому є багато прикладів, коли людина знаходяться у клінічній смерті, бачить себе, як біля неї піклуються лікарі і медсестри, а коли оживає, то чомусь не може такого явища пояснити. Мабуть, і сні пояснюються через інформаційну систему Всесвіту, тому що бачення під час сну одних і тих же певних предметів, речей, явищ призводить до настання якихось подій, які стосуються саме даної людини, а не іншої.

Хоча інформація отримується і передається постійно, але здебільшого зв’язок людини зі Всесвітом відбувається під час сну, бо на неї не впливають інші хвили в часи своєї повсякденної діяльності. Під час сну духовне тіло тісно з’єднується з Духом Всесвіту через імпульсні хвили. Коли людина спить, її уві сні повідомляються основні віхи її матеріального життя.

Отже, якщо людина буде творити добро, дотримуватися любові і доброти до оточуючих, то це накопичується найперше в тій частині духовного поля Всесвіту, яка знаходиться в ній самій. Цим самим людина створює сприятливе середовище не тільки для себе, але і для наступних поколінь свого роду. Саме духовне поле Всесвіту, яке ми християни називаємо Святим Духом, є тією константою, яка становить Вищі сили, до яких людина звертається у скрутну хвилину. Однак, допомога буде тоді, коли минулі покоління цього дерева життя накопичили позитивної енергії, то вона одержить допомогу, а коли ні, то нічого їй не допоможе.

Як уже вище було сказано, визначальним для людини є першоджерело Всесвіту, де зосереджена вся інформація та енергія і між ними встановлено постійний зв’язок через інформаційне поле. Воно служить ланкою взаємодії між Всесвітом і людиною, як живою істотою, а також нацією, як етнічною спільнотою, визначаючи її якість життя. На першому місці знаходяться власні дії: здійснила людина добро – відбивається, немов у комп’ютері, у Всесвітній пам’яті позитивна інформація для даної людини і її родинного дерева життя, а також етнічної групи людей; здійснила погану справу – занотовується там же для тієї ж цілі і тим же адресатом. Саме через накопичення подіб-

ної інформації на людину, крім всього іншого, впливає весь позитивний і негативний баланс, накопичений минулими поколіннями життєвого дерева даної особистості. Баланс добра і зла – доля людини, яка у кожного неймовірно різна і включено тому, що її творили своїми вільними і невільними вчинками минулі покоління. Таким чином, взаємовідносини людини із Всесвітом формує її духовне багатство як власними діями земного життя, так і минулих поколінь, яке може бути радісне і не зовсім.

На другому місці щодо впливу на людину знаходиться природа, що її очікує на планеті Земля, яка з шаленим розвитком цивілізації, змінюється і головне не в кращу, а в гіршу сторону. Вона, тобто Природа, інтенсивно забруднюється відходами виробництва, життєдіяльності і хімікатами, електромагнітними полями, підвищеним радіоактивним фоном, військовими подіями, погіршується якість води, повітря, ґрунтів, зникають рослини і тварини. Отже, взаємовідносини людини з навколишньою природою формує їхнє матеріальне життя і залежить воно від власних дій конкретної людини, суспільства в цілому та минулих поколінь людства.

На третьому місці для людини знаходиться фактор фізичного космічного впливу на все живе на землі, відповідно до об'єктивних законів природи. В даному випадку людина зобов'язана вивчити ці впливи, їх врахувати і створювати певний можливий захист. Сюди відноситься вплив на людину космічних світил, які в різні періоди створюють для неї різні тимчасові недомагання і інше.

Всі ці три фактори змінюють все живе на планеті Земля, що підтверджується багатьма прикладами, зокрема зникненням багатьох видів тварин і рослин та появою небачених нових. Людина також змінюється, можливо, вона також зникне, якщо не як вид, то набуде значних якісних змін, вона перетворюватиметься на мутанта. Ці зміни ніколи не будуть йти в сторону поліпшення, а тому очікувати якісних змін немає підстав. Якраз у цьому контексті слід пам'ятати, що перших два фактори, які негативно впливають на людину залежать виключно від неї самої. В той же час космічні фактори від неї не залежать, людина може тільки захиститися від них у певних межах, вивчаючи їх і знаходячи відповідні методи.

В цілому підводячи підсумки аналізу в цілому можна сказати, що з часом кожне покоління залишає після себе: матеріальне тіло людини; накопичення не тільки позитивного, але і негативного в природі своєю діяльністю на планеті Земля; духовне тіло, яке сформувало для себе як позитивну, так і негативну інформацію про свої дії, які залишаються у першоджерелі Всесвіту для наступних поколінь і будуть формувати їхню ауру.

Виходячи із вищезазначеного від людини потребується мобілізація зусиль, посилення свідомості, визначення форм і способів збереження себе як виду, своєї духовності і фізичної сутності, попередивши власну деградацію і перетворення на мутанта. Якщо йдеться про те, з чого ж треба починати, то можна запозичити роздуми у філософів і вчених, які ставили на перше місце

духовну енергію, як головну продуктивну силу, віддаючи природі лише створення потенційної енергії для цього. Український вчений і філософ Вернадський писав “Духовная энергия человека так велика, что не было в истории случая, чтобы она не могла выработать полезную энергию из-за недостатка природного материала”.²¹⁶ В основі цієї енергії – віра, сповнена радістю, ентузіазмом, глибоким переконанням і силою. Все здійснюється через віру, бо вона більше ніж релігія, вона – переконання і сила для боротьби та харч для розуму, досягнення задуманого і випрошеного у Бога так як все дається через віру. Щоб розпочати хоча б перші кроки в цьому напрямку, людство зобов’язано зрозуміти, що для цього всій людській цивілізації потрібен спокій, відсутність війн і троянських бійок, але, щоб всі працювали на суспільство так, як це ми бачимо на прикладі медоносних бджіл і мурашок.

Духовність, тобто дух, нематеріальне тіло, є визначальною категорією людської сутності, про що свідчить багато прикладів, які має вивчати кожна нація, кожна людини. В результаті декілька століть поневолення і залежності основні національні принципи життя і сили української нації були підірвані, зникла колишня козацька воля. Тут якраз бажано відповісти на запитання: чому українці дотеперішнього часу не толерантно відносяться один до одного, а нерідко вороже; пишуть доноси і перешкоджають у великих і малих справах; зраджують і знеславлюють одне одного; спостерігаються й інші неподобства. Подібне становище – це філософія раба, яка в минулому була чужою для наших прабатьків і з’явилася вона після перебування під владою Польщі, а в послідуючому багато століть з 1654 р. і в полоні Росії.

В цілому складалося так, що з сивої давнини українська нація не мала великих можливостей зміцнювати свою державність та подальше гартувати волю, яку одержали від своїх прадідів. Але так не склалося і з цього приводу М. Грушевський з сумом писав “Самостоятельно государственною жизнью украинский народ жил сравнительно недолго, в древнем периоде своей истории и затем, уже урывками только, в позднейших столетиях. Начиная с XIV в. он входит в состав иных, чужих государств, то служа пассивным объектом их управления, то стоя в более или менее определенной и резкой оппозиции этому управлению”.²¹⁷ На його думку, і багатьох інших істориків найкраще можна вивчити історію українського народу, звертаючись до перших віків його існування, а також докопуватися до фактів доісторичного періоду появи предків.

Як свідчать історичні факти про відстоювання своєї свободи у боротьбі з чисельними ордами, які постійно насувалися на українську територію в минулому, українці в генофонді мають сильну волю і натхнення її захищати. Згадаймо, що коли на Київську Русь напали монголи, то українці, на відміну від інших народів, не корилися, а відстоювали свою територію і волю, історія не зафіксувала, щоб українці були занадто підданими монгольських ханів.

²¹⁶Аксенов Г.П. Вернадский. – Товарищество “Соратник”, 1994. – С. 199.

²¹⁷Грушевский М.С. Очерки истории украинского народа. – К.: “Льбидь”, 1991. – С. 17.

Надалі, коли українці під тиском тих же самих монгольських нападників, а в наступних століттях нападами їхніх залишків у Криму – кримських татар, Османської імперії, тобто турків, українці попали в залежність спочатку до литовців, пізніше поляків, австрійців та угорців. Все це розхитувало волю народу, українці були розділені і розпорошені у своїх діях, кожен вимушений був спасатися хто як міг.

Поступово знижувався імунітет до потреби відбиття нападу, воля перестала бути домінуючою до організації власної влади, а все більше вироблялася звичка різноманітного захисту від ворогів і господарів, які були більш організованими, а тому сильнішими. Сильна воля до влади, як особиста і громадська цінність колишніх народів Київської Русі, які володіли Великим Новгородом, заснували Москву і створили Московське царство, були шановані європейськими країнами і народами перетворилася на людську масу з пригніченою волею, позбавленою рис панувати і повелівати на своїй землі. Саме на таку ситуацію звертають увагу філософи “Если ты созидающий, ты принадлежишь к свободным, если ты – принимающий формы, ты их раб и орудие”.²¹⁸ Українці в своїй державі були поставлені в становище пригніченого класу, стали рабами, що і формувало ті негативні риси, які тепер ми спостерігаємо за українською нацією. Вони були змушені приймати те, що їм нав’язували: культуру, мову, навіть традиції. В результаті формувалась рабська покірність.

Більше того, рабська потреба комусь прислуговувати знаходиться в підсвідомості багатьох українців, які впродовж багатьох століть шукають щастя на чужині, пояснюючи це втечею від складнощів і утисків, взамін боротьби на своїй землі за звільнення від рабства і краще життя. Навіть після здобуття Україною незалежності українці масово виїзять в інші країни, добровільно віддаючи себе в рабство, полишаючи дітей, жінок, чоловіків, батьків. Чисельні приклади, коли дружина покидає чоловіка і дитину, батька і матір, їдучи в далеку Африку, в європейських країнах уже немає місць. Українського лікаря наймає якийсь африканський менеджер, який одержує за неї тисячу доларів, а їй особисто сплачує тільки половину, умови праці з госпіталем, де працює лікар з України, визначає не він, а той хто, її привіз, а тому лікар не має ніяких прав, майже без вихідних праця, природа шкідлива, у відпустку за власний рахунок та ще й обмежене число днів. Лікар говорить, що відчуває своє рабське становище, але, мовляв, відчуваю так би мовити людське відношення. Виходить, що у власній країні людина українського походження не відчуває людського відношення. Звичайно, ніякого заробітку, втрата здоров’я, загублена сім’я, знівечена віра у добро і так далі.

Рідко можна знайти подібну країну у світі, яка змогла б витримати подібний тягар поневолення, як Україна. Щоб вислужитися перед власним господарем, якими для українця були поляк і росіянин, від нього вимагалась постійно маленька і велика зрада людських цінностей, а щоб вижити, кожен змушений

²¹⁸ *Ницше Ф.В.* Посмертны афоризмы. Собр. соч. – М.: Изд Клюкина. – Т. 9. – С. 12.

спасатися за рахунок іншого українця. Територіально і юридично в деякій мірі з рабства вирвалися, але духовне рабство залишилося ще на довгий час, а у декого навіки. Якраз із духовного рабства, сформованого в українському суспільстві конкретними народами, треба якнайшвидше вивести на волю і лише тоді відкритється дорога до повного відродження нації. Саме таким духовним рабським багажем українці заповнювали століттями першоджерело у Всесвіті, одержуючи з космічних глибин негативну енергію, яка і визначає долю народу.

Українському народу треба враховувати, що є народи, які в принципі не можуть бути рабами. Один англійський торгівець і рабовласник скаржився палаті громад на негрів “Злоба жителей некоторых африканских берегов так велика, что они предпочитают смерть рабству. Когда их покупают, они закалывают себя кинжалом или бросаются в колодцы”.²¹⁹ Немає багато прикладів, що українці занадто сильно повставали проти рабства, коли їм, у свій час, його нав’язували Польща, Австро-Угорщина та Росія.

Чомусь не так багато у світі країн, населення яких дозволяє перетворювати себе в рабів, як це дозволяють українці. У тваринному світі, зокрема серед комах, існують мурашки Форпіка фуска, які попадають у рабське становище до інших мурашок – кривавих мурашок і мурашок-амазонок. Досконало не досліджено, які причини призвели до подібного становища мурашок фуска, але рабську поведінку впродовж багатьох століть українців можна дослідити, так як апіорно допускається, що причина лежить у площині біологічної мішанини, яка знижує етнічний опір нації.

Проте, якщо негритянський народ важко працював, але організовано не виступав, то в українців хоча і накопичувалась негативна енергія, але вона спрямовувалась в послідуєчому на рабовласників потужними жорстокими подіями за волю і свободу: Коліївщина; боротьба Запорізької Січі проти поневолювачів; Визвольна війна часів Б. Хмельницького; Помаранчева революція 2004–2005 років. Як не важко було, але перетворити українців на рабів або підневільних не вдалося ні полякам, ні австріякам, ні росіянам, ні німцям і подібного досягти ніхто не спроможний. Українці – нація толерантна і тиха, доброзичлива і не шкідлива, але її внутрішня енергія всесильна і непереможна.

Дещо здійснюється людською цивілізацією відносно спасіння природи на планеті Земля. Здається, що людство схаменулося, уже існує Міжнародна академія “Інформація, зв’язок, управління в техніці, природі і суспільстві” (МАІЗУ). Вчені цієї установи дійшли висновку, що цілі структури Природи і Світобудови не вивчалися та ігнорувалися серед яких – космічні й інформаційні процеси.²²⁰ Дивно, що людина не знає себе, вона духовно деградує, споживає природні ресурси і забруднює навколишнє середовище, знищує природу, частиною якої є вона сама, а вода, повітря і їжа наповню-

²¹⁹ Гельвецій К. Сочинения в двух томах. – М.: “Мысль”, 1974. – Т. 2. – С. 243.

²²⁰ Тихоплав В., Тихоплав Т. Начало начал. – СПб.: ИД. “Весь”, 2003. – С. 23.

ються отрутохімікатами й отруєними відходами виробництва, що і є пагубним для всієї живої природи, а конкретно рослинного і тваринного світу, а в кінцевому підсумку самої людини.

Щоб виправлятися та бути в злагоді з природою, нерідко треба звертати увагу на ті живі істоти, які не заслужили такої кари. Для цього треба звернутися до тих живих істот, з якими у людини є духовна і матеріальна єдність, як частки Всесвіту, але які своє існування ведуть відповідно з законами Всесвітньої Думки. В природі є чимало живих істот, діяльність яких характеризується неперевершеною організацією, і як вважається підпорядковані так званим “інстинктам”, але це не що інше як закони Всесвіту, Всесвітньої Думки (Святого Духа): медоносні бджоли, мурашки, птаці, різноманітні риби, шури, мікроби, мухи й інші представники живої природи. Підводячи підсумки, можна стверджувати, що через інформаційну систему Всесвіту і тваринницький та рослинний світ природа надсилає людині сигнали, а тому треба навчитися їх розпізнавати.

Видеть и чувствовать –
значит существовать,
размышлять – значить жить.
У. Шекспир

2.6. Прояви людської сутності в особах

Як ми переконалися, або хоча б з'явилися якісь сумніви щодо минулого мислення, то можемо стверджувати, що людина – це частина природа і вона повністю підпорядкована Вищим силам природи, а її дії регулюються через інформаційну систему Всесвіту. Виходячи з цього, можна стверджувати, що вона впродовж багатьох поколінь сама створює ту обстановку, те зовнішнє середовище, в якому живе і діє. Кожна особистість з пелюшок має усвідомити істину, що посилається у Всесвіт, те ж і повертається через інформаційну систему, а тому, які предки такі, і нащадки, який народ, такий й уряд. І не слід когось звинувачувати, треба дивитись на себе в кожній великій і дрібній справі. Кожна конкретна особистість впливає на загальне, яке з часом стає домінуючим, національним характером, і навпаки, загальне впливає на особистість. Отож, у Всесвіті, частиною якого є людина, існує всеохоплююча залежність.

Вищі сили посилають своє вчення народу через вибраних людей, якими є значна частина представники інтелігенції, бо саме через них з'являються з інформаційної системи Всесвіту елементи культури і науки всіх сторін існування людської цивілізації. Звичайно, як носій, або своєрідний живий трансформатор цієї інформації, інтелігенція здебільшого незвичайно поводить, а

це нерідко викликає незрозуміння у решти народу та правителів і тому деякі дослідники, а це представники тієї ж інтелігенції, приписують тій же інтелігенції, що вона, мовляв, хоче бути мудрішою, більш моральною, вихованою і чесною ніж решта народу і влада. Вони навіть закликають призадуматися над такими нахилами інтелігенції. Подивімося як Ісус послав своїх учнів проповідувати серед народу слово боже, говорячи “Посилаю Я вас, як овець між вовки. Стережіться ж людей, бо вони на суди видаватимуть вас... І до правителів та до царів поведуть вас...”²²¹

Складно і важко було Апостолам, вони зазнавали приниження, потерпали від бідності, така ж участь уготована провідникам нового в теперішні часи серед народу духовності і культури в широкому її розумінні. Скільки гинуло думаючих людей в часи інквізиції середньовіччя та періоду тоталітарного комуністичного правління в Росії. Інтелігенція в усі історичні епохи завжди бідна, вона в усіх країнах принижена, випрошує грошей у влади та окремих багатіїв, а тому нерідко вимушена служити їм примхам. Решта народу всіх прошарків живе своїм споконвічним життям: бідні грабують багатих і роботящих за допомогою повстання, але проходить не багато часу і багаті та роботящі експлуатують простий і бідний народ на виробництві та обслуговуванні, багатіючи до періоду, коли бідні знову будуть їх грабувати. В таких циклах тільки інтелігенція, але саме дійсна, а не штучна, масово гине або продовжує свою справу передачі інформації з Всесвітнього центру до цивілізації, щоб вона не загинула. Про таку її роль в усі віки є безліч прикладів стосовно відомих представників інтелігенції.

На превеликий жаль, ми не завжди задумуємося над феноменом появи неординарних митців: композиторів, поетів, літераторів, художників, філософів, архітекторів, вчених, інших митців усіх сфер цивілізації. До них навіть відносяться сучасні злі генії типу Гітлера, Сталіна, Мао Дзе Дуна, Пол Пота та інших. Всі неординарні митці та злі генії з’являються постійно і мовби само собою, природно, але головне, що не в результаті адміністрування типу “Не можеш – научим, не хочеш – заставим”, а в результаті природних процесів. Згадаймо, що всі люди, які наділені високими здібностями в будь-якій галузі мають ті чи інші “дивацтва”, чого майже ніколи не має проста нічим не примітна людина, працюючи собі фізично чи розумово, створюючи сім’ю для продовження роду. Про кожного із таких особистостей можна багато цікаво написати. Хоча б Нестор Іванович Махно, який вважався диваком і керівником анархо-селянського руху на півдні України, який одночасно боровся проти німців, білих і червоних. Він заявляв, що йому все везе у військових справах, а така неординарність і навіть зухвалість драгувала багатьох, що стало приводом для командира військ кіннотників С. Будьонного назвати лідера селянських анархістів “лихим рубаккой с дыркой в голове”.

²²¹Біблія. Мт 10(16, 17, 18).

Це і є неординарна особистість, бо не дірка була в голові цієї людини, а і щось інше. Як розповідала його донька “При крещенні отця в нашем родном селе Гуляй-Поле на священнике палала ряса. Горела она огнем бездымным, бледно-розовым, безвредным. Батюшка без промедления сказал “Сие дитя-тко, возмужав, по земле огнем пройдет”. З української історії відомо, що так і сталося, він ходив босими ногами на гарячому вугіллі, носив з собою різні талісмани, які спасали його і військо від ворогів у найнеймовірніших ситуаціях, своїм поглядом згинав, скручував, розривав різноманітні предмети, володів іншими паранормальними здібностями.

Проте були й інші люди, які з’являлися серед людства, наводячи жах на тих, хто ніс світло і культуру. За часів громадянської війни у Поволжі від голоду загинуло більше п’яти мільйонів росіян і письменник М. Горький організував Всеросійський комітет допомоги голодним Росії (Помгол), членами якого були відомі люди мистецтва, культури та науки. Однак, через короткий час Ленін розігнав цей орган (Помгол), його членів заарештували, засудивши до “вищої міри”, і тільки міжнародний розголос про такі жакливі наміри їх врятувало і все закінчилось висланням із країни. Більшовицький керівник говорив, що “Высылаем из милости, чтобы не расстреливать”, а також щоб ці носії світла і культури не вказували “Людям большой воли и малой грамотности”.²²²

Спробуємо ще раз повернутися до ролі особистості в історії, її вплив на загальний рух окремого народу, всієї цивілізації. Простежимо за впливом загального на особистість. Як відомо, знаючи рух загального цілого і певну залежність від нього складових можна формувати політику пристосування до цілого та його поліпшення. В іншому випадку рух загального цілого відкине всі наміри і плани, розроблені тими чи іншими особистостями. Якщо це стосується Всесвіту, то без врахування дії його інформаційної системи складно визначити і вловити загальне ціле або однотипне в процесі переходу від окремого до загального, як в матеріальній, так і нематеріальній сфері. Відомо, що при вивченні тих чи інших природних явищ ми оперуємо узагальнюючими даними, які склалися в результаті інтегрування окремих одиниць. Проте можна спостерігати зміни узагальнюючих величин, але дійсних факторів, які вплинули на ці зміни не завжди знаємо, оскільки в просторі і часі їх важко визначити. Головна причина – не вивчено впливу на конкретні зміни складових частин. У чому сутність частин, які формують загальну субстанцію та їхній вплив на загальне ціле?

Відомо, що коли ми аналізуємо макроекономічні показники економіки, то намагаємося оперувати здебільшого галузями, підприємствами, об’єднаннями, територіями, групами і т.д. Проте, все це окремі вирвані з контексту факти, а найголовніше, що це ще навіть далеко не складові частини

²²²Зеркало недели. – 2004. – 11 сентября.

загального цілого. Інша справа коли розглянемо глибинну структуру загального цілого: чому той чи інший працівник або політик поступив так чи інакше, але не так, як належало; що вплинуло на його дії, які позитивно чи негативно відбилися на факторах, які в кінцевому підсумку певним чином спрямували загальний рух історії. На превеликий жаль, відбір цих складових відзначається значною складністю. Про це писав Л. Толстой: “Человеку становятся понятны законы какого бы то ни было движения только тогда, когда он рассматривает произвольно взятое единичное движение. Но вместе с тем из этого-то произвольного деления непрерывного движения на прерывные единичные проистекает большая часть человеческих заблуждений”.²²³

Рух розвитку суспільства здійснюється безперервно і впливає цей рух не тільки із добрих намірів людей та окремих особистостей, але одночасно із незліченної кількості людського свавілля. Існує дві особливості цього безперервного руху, на яких зупинявся той же Л. Толстой: перша, якщо брати ряд безперервних подій, то розглядати окремо кожну подію не правильно, бо завжди одна подія впливає з іншої; друга, розглядати дії однієї людини – царя, президента, полководця, політика, як суму свавіль багатьох людей не слід, тому що сума людських свавіль ніколи не виражається в діяльності однієї історичної особистості, не дивлячись на її значущість. Навпаки, незліченна кількість людських свавіль на свій лад формує історичні особистості і їх же знищує, формує історію, здійснює революції.

Від природи цар І. Грозний одержав жвавий і гнучкий, вдумливий і глузливий розум. У той же час московські пани – бояри ще з дитинства виховали в ньому жорстокість і обережність, підозру і нервовість. Занадто рання втрата батьків і проголошення царем стало причиною того, що з дитинства молодий цар виростав в оточенні подвійного відношення до себе: з однієї сторони на офіційних церемоніях – рабська покора бояр малолітньому цареві, а у буденні часи – сцени боярського свавілля і насилля, зневага і байдужість чужого оточення, погане годування і одягання.

Московське оточення виховувало царя, який з дитинства звик оглядатися і думати, що він постійно оточений ворогами, а тому йому прийшлося витратити весь природний розум на розвиток сильного інстинкту самозбереження. Штучно вихована подвійність характеру позбавила його стійкості, а тому він робив добро і злодіяння, які здебільшого важко вивчити навіть психологам і психіатрам: московські страти, вбивство сина і митрополита, безчинства з опричниками і на кінець розгром Новгорода лише за підозру у зраді та ще й з такою жорстокістю, якої не вчиняли татари ні одному місту за період своєї вікової навали.

Царя Петра I також виховала Московська обстановка, в якій виховувався цар і сформувала його таким, яким він у дійсності був. Народився в

²²³Толстой Л.Н. Соб. соч. – М., 1974. – Т. 6. – С. 271.

1672 р. від другої молоді дружини царя Олексія Наталії Нарішкіної. Після смерті царя Олексія зчинилася бійка між двома кланами – Нарішкініми, від яких походив молодий цар, і Мілославськими, від яких походила перша дружина царя. Мілославські осилили своїх противників і молодий Петро та його мати відійшли в тїнь.

У 1682 р. десятилітнього Петра проголосили царем, але Мілославські знову підняли стрілецький бунт, на його очах стрільці вбивали найсильнішого із Нарішкіних Матвєєва. Розшукували інших вихідців із цього клану в Московському Кремлі, що і залишило глибокий слід у пам'яті грізного майбутнього царя, а тому Кремль став йому ненависний. Зовсім не випадково, що в період, коли троє царів одночасно були на одному престолі – Петро, Іван і Софія, молодий опальний цар перебрався в Преображенське, що стало мовби початком на шляху до Петербурга.

Вся політична думка Петра була зайнята боротьбою з сестрою і Мілославськими, з'явилась антипатія проти духовенства, боярства, стрільців і розкольників, а в його думках замість людей місце зайняли кораблі, фортеці, пушки, солдати, політичні відносини. Петро звик до постійного очікування тайного нападу і був випадок, коли страшно переляканий він серед ночі ледве втік до лісу від переслідувань, підсланих сестрою. При дворі у молодого царя в Преображенському також було страшно через те, що там “боролись дикие инстинкты и нравы, а не идеи и направления”.

З дитинства Петро був міцним і здоровим, але переляк у молоді роки і дуже рані випивки підірвали йому здоров'я – він став нервовим, грубим до людей “С детства плохо направленный нравственно и рано испорченный физически, невероятно грубый по воспитанию и образу жизни и бесчеловечный по ужасным обстоятельствам молодости...”²²⁴ Після формування особистості царя в такому оточенні і в країні з своєрідними історичними звичками, Петро, побувавши за кордоном, одержав таку характеристику “Это-де государь очень хороший и вместе очень дурной, полный представитель своей страны”²²⁵.

За великим рахунком зайвий раз підкреслимо на базі наведених прикладів, що не царі управляють народом, а навпаки народ управляє своїми правителями і він же формує історію: українці формують свою історію, а росіяни свою. Виходячи з цього, треба вивчати не діяння царів і генеральних секретарів, а історію та поведінку народу, його внутрішній світ, бо тільки там формуються зачатки наших поразок і перемог. Ідеї Д. Донцова важливі для української нації, але вони ще не проросли у зв'язку зі зміщенням координат у своїх рекомендаціях “Мусимо виховати в собі душу, яка б могла успішно протиставитися душі Івана ІV”. Дійсно, треба виховувати

²²⁴Ключевский В. Исторические портреты. – М.: Изд-во “Правда”, 1990. – С. 181.

²²⁵Там само. – С. 169.

українця в душі національної ідеї, але не для протиставлення душі конкретного царя – Івана, Петра, Леніна, Сталіна, а росіянина, бо не хто інший як він виховує своїх провідників.

Подібне стосується й українців, що підтвердилося в часи Помаранчевої революції 2004 р. і після неї, коли народ підтримував Віктора проти Леоніда, але систему державного устрою залишив незмінною. В українців же складається все навпаки: ідеологічна і політична боротьба ведеться проти колишніх керівників російської держави, а народ вважається найкращим. Навіть існує стійка думка, “якщо брати державу, то вона не добра, агресивна, навіть у цілому суспільство не краще держави, а ось кожен окремо взятий росіянин, то добрішої людини не знайдеш”. Серед народу нерідко можна почути багато добрих справ, зроблених росіянами для конкретного українця, але ніколи той же конкретний росіянин ніякого доброї справи для української держави не здійснив, навіть гарного слова не сказав і ніколи не дочекаємося добра.

Один діяч соціалістичного догматизму писав: “Під тиском життя і під тиском московського народу мінялися погляди наших більшовицьких вождів. І ми побачили, що радянська влада не лише відновила неподільність імперії та захистила життєві потреби Московщини, а й узагалі є владою національною, московською, владою, що її створив московський народ для своїх потреб і за своєю подобою”.²²⁶ Це найправильніше визначення, якого не хочуть чути українські яничари і населення російського походження.

Народ може прирівнюватися до іншого народу, а не його керівників, які тимчасові і повністю залежні від волі народу, яким вони тимчасово управляють. Не завжди бачимо в інших державах, що націю очолюють не їхні національні вихідці, а чужинці, що постійно трапляється в історії Росії. Подивімося, адже не свою волю, а волю росіян провадили в життя: нащадок Київських князів Іван IV (Грозний); німкеня Катерина II; грузин Й. Сталін; крім того, до М. Горбачова етнічні росіяни ніколи не управляли Росією. Ось чому не повністю, а лише частково відповідає реальності характеристика антагонізму Європи і Росії, яка подається у Д. Донцова: “Коли читаємо... історію Європи, – читаємо історію її народів. Читаємо історію Росії – не бачимо нічого, окрім темної маси, що сліпо віддана своїм вождям, рухається нині в одному, завтра в другому напрямку... Там – історію робили класи, партії, нації та великі одиниці, суспільність. Тут – держава, уряд, що скували і класи, і одиниці, і суспільність”.²²⁷ В Росії як і в Європі та Україні народи творять історію, тобто нація – росіяни, партії – більшовики і меншовики, класи – капіталісти, інтелігенція, робітники і

²²⁶Штена П. Московство. – Видавн. Фірма “Відродження”, 2000. – С. 285; Дмитрівський С. Судьбы России.

²²⁷Донцов Д. Підстави нашої політики. – 1924.

селяни. Скрізь народ, знаходячись у тому стані, в якому він знаходиться, сліпо віддається своїм царям, вождям і партіям, бо іншого він не бажає і не сприймає. Народові подобається така історія, яку він бажає і сприймає.

Адже всім відомо, що росіяни ніколи не сприймали європейський візирець життя, адже йому краще так, як в мусульманському західному світі. У цьому зв'язку порівняння антагонізму Європи і Росії, України і Росії треба шукати в інших підходах та сутностях. Європейці й українці мають єдине коріння етносу і культури, а тому порівняння цих народів можливе в усіх аспектах. В той же час європейців і росіян порівнювати не можна ні в чому, оскільки коріння етносу і культур у них кардинально різне. Тільки один штрих, але суттєвий – владу в Україні, на відміну від Росії, ніколи не очолювали іноземці, а це суттєва різниця. В Росії спостерігається якийсь феномен: всі її правителі не російського етнічного походження і їхні нащадки тільки розширяли її територію, а коли країну очолив етнічний росіянин М. Горбачов, то він започаткував повне зруйнування величезної імперії. Лише коли Україна входила до складу Радянської імперії, до неї прислалі керівників з Москви, але виключно для проведення репресій.

Щоб зрозуміти народ у цілому, зокрема російський, про нього нічого не слід видумувати ні на людину, ні народ чи російську націю, а лише говорити те, що вони думають самі про себе, і як відповідають самі ж росіяни, зокрема про свою інтелігенцію:²²⁸ “народническое мракобесие” (М. Бердяев), “сектантское изуверство” и “героическое ханжество” (М. Булгаков), “убожество правосознания” (А. Кистяковский), “бездонное легкомыслие” (П. Струве), “сонмище больных”, “человекоподобное чудовище”, “краснокожие либералы”, “хулиганское насилие” (М. Горький), “Московська інтелігенція – це якась цілковито своєрідне, духовно-соціальне створіння, воно відчуває свою безгрунтовність і безладність” (М. Бердяев). Про інші суспільні групи: “Глибока не врівноваженість, здатність кидатися від однієї крайності до протилежної – це питомі властивості московської вдачі” (М. Трубецькой), “Ми, москвини, ставимось якось байдуже і до добра, і до зла, і до правди, і до брехні”, “вся жизнь наша крутится около чина и кнута” (П. Чаадаев), “Брехня і фальш у всьому нашому московському житті” (Ф. Достоевський), “мусимо визнати, що наше громадське життя є дуже сумне. Брак громадського, критичного осуду, байдужість до всякого обов'язку, до справедливості, до правди. Цинічне презирство до людської гідності, до нової думки – все це викликає розпуку. І мав же я нещастя народитися в Московщині” (О. Пушкін), “Мы обернемся к вам (европейцам – П.Ш.) своею азиатской рожей! ...Миллионы – вас. Нас – тьмы, и тьмы, и тьмы. Попробуйте, сразитесь с нами! Да, скифы – мы! Да, азиаты – мы, с раскосыми и жадными очами” (О. Блок), “Национальные

²²⁸ *Шмена П.* Московство. – Видавн. Фірма “Відродження”, 2000. – С. 254.

черты московского человека – это произвол и насилие” (В. Соловйов). Подібне середовище суспільства виховує подібних і своїх провідників, якої б національності вони не були – росіяни, українці, німці, грузини, євреї.

Це можна пояснити багатьма прикладами з російської дійсності, національної культури і дум їхньої інтелігенції. Російський письменник Ф. Достоєвський у романі “Беси” показав в образі Кармазінова – Тургенева, що московський соціалізм виріс із московської безбожності; в особі Шігальова бачимо майбутнього “твердого більшовика”; в тому ж романі Верховенський радить кожні тридцять років “пускати кров” пануючій меншості; монархіст у цьому романі стверджує, що у псевдохристиянському суспільстві з’явився новий іслам, як відношення до держави, вірячи в неї, немов у надлюдську силу. Отже, більшовики і царі – В. Ленін, Й. Сталін, їхнє напівграмотне оточення і послідовники не видумали поняття російського “соціалізму”, “твердого більшовика” та надлюдську силу – державу, а вичитали і перейняли у російських письменників.

Приятель В. Леніна писав про нього: “У В. Леніна немає нічого і ніякого інтернаціонального. Навпаки, він є постаттю суто національною, московською, дитиною московського духовного життя. А воно, як відомо, було і є запереченням усього європейського. ...І не К. Маркс, а М. Чернишевський, С. Нечаєв, М. Бакунін були його вчителями. В. Ленін, прочитавши Г. Гегеля, нічого не зрозумів. Свою ж діалектику він змавпував зі спростаченої Чернишевським діалектики Г. Гегеля. Так само В. Ленін не знав і І. Канта, а дізнався дещо про його філософію з жалюгідно зпартачених уривків у переказі М. Чернишевського”.²²⁹ Не хто інший як Ленін, захищаючи росіян, давав прямі вказівки, щоб за допомогою війська весь хліб забрати в Україні і перевезти в Росію, а це спричинило Голодомори для українців.

Про те, що суспільство виховує своїх царів, або робить їх такими, якими вони стають, є багато свідчень: “Люблячи свою Московщину, я часто думаю, що всі наші московські гидоти породжують потребу деспотії, бо наш народ стоїть морально значно нижче за європейські народи”, а інший москвич продовжує в тому ж дусі “Історія і сучасність доводять, що деспотія в Московщині мала і має свої корені в самій духовності москвина. Тому немає і не може бути в Московщині жодної власної сили, яка могла б ту деспотію захитати”.²³⁰ Існують й інші твердження, що народ виховує своїх вождів і свідчать про це самі ж росіяни: “Так! Ми, москвини, несемо всю відповідальність за більшовизм. Ми самі покликали його до життя. Він зродився на нашій московській землі. Він є щиро московське національне явище і то дуже

²²⁹ *Шмена П.* Московство. – Видавн. Фірма “Відродження”, 2000. – С. 287; Валентінов М. “Чернышевский и Ленин”, “Встречи с Лениным”.

²³⁰ *Шмена П.* Московство. Видавн. Фірма “Відродження”, 2000. – С. 280; Леонтьев К. “Восток, Россия и Славянство”; Федотов Г. “Россия и свобода”.

старого походження. Споконвічний, престарий, він сидить усередині кожного з нас, москвинів. Тому він і приніс перемогу В. Леніну в 1917 р. і підтримує радянську владу досі. В. Ленін лише використав реально цей наш рідненький більшовизм у кожному з нас. Більшовизм – це остаточне, історично логічне завершення будови московської державності. Завершення психічне і логічне”.²³¹

Разом з тим треба відмітити, що інші правителі, в інших країнах використовують інших людей у своїх цілях, щоб урвати від короткого життя якомога більше. Кожна людська особина з давнини не змінилася у своїй сутності, вона недосконала і ця недосконалість не поліпшується, що і використовують політики. Людський натовп буде йти за будь-яким провідником, якщо той обіцятиме щось із харчів, житла чи одягу.

²³¹ *Шмена П.* Московство. Видавн. Фірма “Відродження”, 2000. – С. 291; Салтыков О. “Две России”.

III. Дивовижний світ комах

Философ шестуєт,
опираєсь на посох опыта.
Гельвецій

3.1. Комахи – загальний погляд

Ми розглядаємо окремих представників, частину живої природи, тваринного світу, зокрема медоносних бджіл і в деякій мірі мурашок. При уважному спостереженні можна помітити, що між людським суспільством і багатьма видами тварин, зокрема медоносними бджолами, лісовими мурашками й іншими існує не стільки відмінність, як величезна тотожність. Медоносні бджоли, мурашки й інші комахи – найпрацелюбніші істоти у світі; дивовижно та неперевершено вміють підпорядковуватися встановленим правилам; надзвичайно інтелектуальні; живуть серед нас і незалежно від нас; витримують радіацію і самостійно виживають у неймовірно складних умовах, їхня цивілізація з'явилась раніше за людську і вона більш життєздатна.

Чому саме прийнято рішення більш досконало досліджувати популяції медоносних бджіл і мурашок? Справа в тому, що подібного скупчення в одному місці особин, за винятком людини, які організують на високому інтелектуальному рівні свою життєдіяльність, важко знайти у величезному тваринному світі планети Земля. Подібних багатомільйонних міст і інших поселень людини, величезних мурашників у лісі й у відкритому полі та сімей медоносних бджіл із багатотисячними особинами не побачимо ні в яких інших тварин. Приклад життєдіяльності різноманітних комах, які навкруги людини, – непізнаний колодязь знань.

Комахи на планеті з'явилися, мабуть, першими із живих істот. Кожен вид комах “обрав”, хоча більш вірогідно уже мав, свій шлях виживання. Медоносні бджоли були наділені жалом і отрутою, а також перехід від одиночок до згуртованості; саранча – відкладанням величезної кількості яєць; терміти – виживали за рахунок своєї згуртованості, яка дозволяла краще боротися проти ворогів; мурашки – за рахунок переходу від одиночок до згуртованості, сумісної боротьби та сховищ під землею, володіння мурашиною кислотою. Вважають, що давніми пращурами мурашок були дикі оси-одиночки, які не мали нічого для захисту, навіть жал, які вони мають тепер, а тому у них іншого виходу не було, як об'єднатися з метою виживання. Після об'єднання ще беззахисні і кволі мурашки, колишні оси-одиночки, відвойовували для себе територію в термітів і в природі в цілому.

А вчитись є у кого. Бджоли існують на всій земній кулі і вони переважно медоносні, але є і не медоносні, які живуть окремими особинами і групами, але на них ми не зупиняємося. Серед медоносних бджіл є чимало різновидностей, які розводяться в окремих континентах і кліматичних поясах. Що ж стосується мурашок, то дослідники вивчили, що їх існує більше дванадцяти тисяч видів, які мають свої особливості хоча б в деяких рисах, а їхні розміри становлять – від карликів, невидимих для людини, до розмірів у декілька сантиметрів.

Різноманіття видів бджіл подібно до мурашок ще не вивчено досконало наукою, філософами і літераторами. Зовсім не відомо, коли з'явилися на Землі медоносні бджоли, як вони поводяться, які їхні особливості в різних частинах світу, особливо це стосується багатьох таємниць технології і характеристики вироблених ними продуктів. У гірській місцевості, неподалік іспанської Барселони, у Павучій печері виявлені фрески, яким не менше дев'яти тисяч років, де зображена процедура добування меду із бджолиних гнізд. Вона майже не змінилася з тих давніх часів в усіх країнах, але бджоли бувають різні: за своєю величиною, з жалами і без них, з різними формами щільників для зберігання меду, вибору місцевості для свого житла.

Щоб показати яскраву відмінність наших медоносних бджіл, до яких ми звикли, а саме всім відомі щільники, в яких вони зберігають мед; вони обороняються від нападників; мед різнокольоровий і духмяний, наведемо приклади про інші види також медоносних бджіл. У книзі написаної Дієго де Ланда у XVI ст. “Сообщение о делах в Юкатане” читаємо: “Есть две породы пчел (это американские породы – мелипоны и тригоны), и те, и другие меньше, чем наши. Большие из них водятся в очень маленьких ульях; они не делают сотов, как наши, а особые пузырьки из воска, наподобие орехов, соединенных друг с другом и полные меда. Чтобы достать его, нужно только открыть улей и вскрыть палочкой эти пузырьки, и тогда течет мед; ...Воск хороший, но очень темный, и причина этому не найдена. ...Эти пчелы не жалят и не причиняют вреда, когда в них вырезают мед”.²³²

Цивілізація різноманітних комах споконвічно цікавила людину, вона навіть прирівнювала себе до мурашок: у стародавній Фессалії мірмідоняни твердили, що вони походять від мурашок.²³³ Сучасній людині цікаво навіть з практичної сторони, що мурашки мають сильний імунітет від різноманітних отрут, які їм зовсім не шкодять, мурашки навіть пережили ядерний вибух у Японії 1945 р. Своєю кількістю і згуртованістю сила мурашок вражає. Хоча б згадати саранчу, яка після себе залишає чорні поля, а в Африці є мурашки магнани, яких називають живою кислотою, бо вони на своєму шляху знищу-

²³²Халифман И. Пароль скрещенных антенн. – М.: Изд. Детская литература, 1967. – С. 53–54.

²³³Парандовський Я. Міфологія. – К.: “Молодь”, 1977.– С. 7.

ють все живе рослинного і тваринного світу, їх бояться люди і коли їхня колонія наближається до поселення, то вони все залишають і втікають. Існують особливої величини мурашки, в яких їхня королева в десятки разів більша від європейських і відкладає п'ятсот тисяч яєць у день, їхні особини нападають навіть на людину, а тому слідкують, щоб вони не потрапили в ніс, вуха, рот, бо наброблять лиха в тілі.²³⁴

Дослідники і літератори ще не дійшли до єдиної думки щодо наявності у мурашок розуму у розумінні його людиною. Думаю, що в кінцевому підсумку буде виявлено, що всі дії комах керуються не чим іншим як загальною системою законів Всесвіту, що і може прирівнятися до розуму. Навіть якщо буде доказано, що у комах є деякий розум, то все-таки він формується і контролюється системою законів Всесвіту, а різноманітні дослідження і спостереження свідчать, що він таки є.

Медоносні бджоли, мурашки, риби керуються законами природи несвідомо, як прийнято вважати – інстинктивно. Людина ж вивіряє свої дії двоєдиною діалектичною єдністю – свідомого і несвідомого начал. Саме ця єдність визначає поведінку кожної людини, групи людей і суспільства в цілому, в той час як поведінку кожної особини, мурашки бджолиної сім'ї визначає несвідоме сприйняття всіх дій. Несвідоме сприйняття впливу зовнішнього світу для всього живого і неживого визначається та контролюється інформаційною системою Всесвіту, несвідома субстанція розвивається і змінюється одночасно із всією системою Всесвіту, але тут слід враховувати, що в даному випадку маємо справу з часом космічним, де діє величезний часовий лаг, а він сприймається людиною важко.

Коли ми поглянемо на бджолину сім'ю у вулику чи дуплі дерева, або ж іншому місці, то на перший погляд здається, що це хаотична маса і ніщо інше, яка ніяким законам та нормам не підпорядкована, але це зовсім не так – там діє вищий порядок, який тільки здатна собі людина уявити. Не дарма древні не знали реальної суті і причини внутрішнього стану хаотичних процесів, але вони розуміли, що там криється не безпорядок, а щось інше і вони писали, що “Хаос представляет собой более высокую форму порядка, где случайность и бессистемные импульсы становятся организующим принципом скорее, нежели более традиционные причинно-следственные отношения в теориях Ньютона и Евклида”.²³⁵

Про те, що медоносні бджоли та мурашки не є хаотичною масою, не завжди сприймалося однозначно філософською думкою минулого. Коли роз-

²³⁴ *Вербер Б.* Муравьи. – “Рипол Классик”, 2006. – С. 86–87.

²³⁵ *Вильямс Б.* Торговый Хаос. Экспертные методики максимизации прибыли. – М.: ИК “Аналитика”, 2000.

глядається велике число, ділене на величезну кількість частин, то ця множинність розглядалася як велика і потужна єдність, але нерідко вважалось відсутність там порядку: “множественность частей производит еще более сильное впечатление, если отсутствует порядок. Потому что беспорядочность создает впечатление бесконечности и мешает восприятию явления”.²³⁶ Медоносні бджоли та мурашки якраз відповідають згаданій величині і безлічі її частин, але головне, що в ній, величині, існує порядок і ніщо не мішає їхнього сприйняття і підпорядкування, хоча багато є таємниць, що і потребує дослідження цих дивовижних істот.

Спостереження за комахами видає дивину за дивиною, але варто придивитися людині до себе, своєї сім’ї, людського суспільства і все стає зрозумілим та близьким. Матку постійно оточує кільце робочих бджіл, які її очищують та годують молочком, яке виділяється спеціальними залозами робочих бджіл. Матка, споживаючи його, перетворює в яйця, які вона відкладає в комірки, підготовлені іншими робочими особинами. Встановлено, що в разі гибелі сім’ї від нестачі кормів, та останню краплю меду остання бджола віддає матці, а сама гине від голоду. Продовження роду – важливий фактор у природному процесі всіх рослин і тварин. Якщо матка залишається наодинці, навіть на щільниках з медом, вона гине. Подібне можна сказати і за трути, який самостійно не добуває корм, але тільки його споживає, він не може за себе постояти, коли його позбавляють корму, і гине. Не може існувати самостійно і робоча бджола.

Дослідження життєдіяльності медоносних бджіл та й мурашок свідчить, що медоносні бджоли і мурашки, які з’явилися набагато раніше за людину на планеті Земля, дають досить яскравий приклад для людини, що подібно до цих комах людина краще себе почуває в гурті. Подібно доказано, що людина, подібно до комах, із одиноких особин намагається прийти до сімейного життя, групової праці, відпочинку і оборони від ворогів, а крім того, напад також більш ефективний груповий. Мабуть, не безпідставно теперішні люди просто сумують за працею на крупних підприємствах, де вони були економічно і соціально захищені.

Робочі бджоли, які оточують матку, своїми язичками невпинно злизують з її тіла прозору “маточну речовину”, яка попадає в корм сім’ї і повідомляє особин, що є матка, а тому утримує їх від наміру будувати мисочки для маточників. Як тільки з якихось причин матки не стає або бджоли перестають її облизувати, то це сигнал будувати маточники для виведення матки чи роїння. Зупинити такий біологічний процес надзвичайно важко, практично неможливо аж доки робочі бджоли не відчують появи в кормі маточної речовини.

Розвиток бджолиної сім’ї відбувається збалансовано, виключно залежно від природних факторів: з’явився взятко і надходить корм в гніздо – ро-

²³⁶Бекон Ф. Сочинения в двух томах. – М.: “Мысль”, 1977.– Т. 1. – С. 352.

бочі бджоли годують матку і вона збільшує відкладання яєць; якщо вона відкладає запліднені яйця – виростають робочі бджоли, а в разі потреби і матка; коли ж відкладаються не запліднені яйця, то виводяться личинки самців – трути. Трути є живими носіями чоловічої сперми, яка в разі природної потреби передається жіночій особині – матці. Це і є основне призначення чоловічої особини – трута.

Таке ж спостерігається і в лісових мурашок. Трут, здається, проводить весь свій час у гнізді без будь-якої справи, вони не можуть виконувати ніякої роботи, харчуються самі або їх годують робочі бджоли, але до осені, коли в природі є взяток. У жаркі дні трути вилітають з гнізда для спарування з молодими матками і ті трутневі особини, які досягли своєї мети в повітрі, тобто спарувалися з маткою, до гнізда не повертаються – вони миттєво гинуть, через зупинку серця. Одноразове спарування – це їхній життєвий ресурс. Ті трути, які залишилися, восени також гинуть, але уже від нападу на них робочих бджіл, які відгризають їм крила, щоб вони не вилетіли, відтісняють на щільники без корму і коли вони зголодніють, то їх безсилим виганяють з бджолоїної сім'ї і вони гинуть від голоду та холоду. Як в людини спостерігаються відносини чоловіків і жінок: дуже часто ми бачимо як чоловік без жінки стає безпорадним і до нього навідуються величезні складнощі.

Наукові, природні і практичні дослідження повсюдно свідчать, що у бджолоїній сім'ї, її організації та життєдіяльності закладені вищі начала існування Всесвіту. Це можна спостерігати і в лісових мурашок, риб і інших. Якщо в опонентів будуть інші думки і докази, то хай спростовують не на словах, а на конкретних прикладах у природі і тоді загальними зусиллями можна наблизитися до істини, в розумінні законів природи, наближаючись до людини. Дослідники виявили чимало прикладів, які свідчать, що людина, пристосовуючись до природних умов, змінює деякі свої особливості фізичного тіла.

В 2005 р. американські вчені закінчили дослідження і доказали, що колір шкіри людини змінювався від чорного до білого, коли людина просувалась із півдня, з африканського континенту на північ. Білий колір приймала шкіра людини для того, щоб пристосуватися до нового зовнішнього середовища, найперше споживати більше сонячних променів для виробітку вітаміну D вкрай необхідної людині для життя. Ще досі не знайдено той “ген”, який відповідає за колір шкіри. Невідомо як може змінюватися сам “ген”, щоб змінювався колір шкіри. Це питання з питань. Цікаво, що свої дослідження про зміну кольору шкіри людини вчені досліджували на рибках, які здавалося б, мають до людини віддалене відношення, а тим більше її шкіри.

Ми ж використовуємо приклад життєдіяльності медоносних бджіл, лісових мурашок і інших тварин, які мають величезні наближення до людини

своєю організацією життєдіяльності, що багато в чому проливає світло і на фізичне тіло людини, що допомагає глибокому пізнанню сутності. У цьому зв'язку спочатку подивимося на загальні принципи існування людини, бджоли, мурашки й інших тварин. Людина живе в певних приміщеннях: від земляних до величезних замків, котеджів, одноповерхових і багатоповерхових будинків. Люди живуть як в окремих, так у комунальних квартирах. В усіх випадках, за виключенням позбавлення волі, окрема людська особина, кожна сім'я займає ізольовану або певним чином відокремлену житлову територію.

Споконвічно людина чи група людей борються різними способами з метою вибороти для себе відокремлену житлову площу. Боротися за житло, крім харчів, є основною константою життєдіяльності людини. Подібне ми бачимо й у медоносних бджіл: у природному стані вони сім'ями розміщуються в дуплах дерев, серед гірських скал, у землі. Коли ж людина їх приручає, то вона розташовує їх в різноманітних формах житла: колоди, солом'яні, дерев'яні й інші однокорпусні і багатокорпусні вулики, лежаки і т. д. В одному і тому ж вулику можуть існувати декілька бджолосімей, мовби в комунальному житловому приміщенні, але всі мають бути відокремлені. Подібне і в мурашок.

Так же як медоносні бджоли, люди живуть у гуртожитках, можуть бути об'єднані одна, дві, три і більше людських особин. У той же час сім'ї людини в сучасному розумінні людського суспільства, так же, як сім'ї медоносних бджіл і мурашок, не можуть бути об'єднані. В кожній сім'ї існують особини чоловічої і жіночої статі на правах придатності до розмноження, продовження роду. Це відповідає в певній мірі медоносним бджолам чи мурашкам. У людському суспільстві треба хоча б умовне визначення відокремленої території, як це мало місце в старовину, коли в одній хаті жила сім'я батьківська та ще й одна чи дві сім'ї дітей.

Подібно до такого способу життя людини живуть мурашки, вони змішуються і не ворогують, змішуються навіть два види мурашок, кожен з яких має ще й свою плодовиту матку, хоча територіальне, біологічне і організаційне розмежування існує. Два види мурашок, після незначних сутичок, переговорів через вусики, розпочинають будувати сумісно мурашник. У Ботанічному саду Криму на площі 0,5 квадратних метрів розміщуються чотири види мурашок: карликові, середні чорні та великі чорні, жовті мурашки. У бджолиній сім'ї, в принципі не може бути якогось об'єднання, якщо в кожній із них є своя матка чи королева у мурашок, які продовжують рід популяції. В медоносних бджіл також практикується об'єднання двох сімей, але матка буде тільки одна.

У природі безліч істин, і на перший погляд зовсім очевидних, через що їх людина не помічає або не надають їм будь-якого значення. Коли ж хтось, спілкуючись із природою, уважно придивиться до неї і відкриє таємницю, то

всім здається, що це просто і звичайно. Ну скажімо, придивившись до мурашок, людина помітила, що на перший погляд всі вони мурашки, але є мурашки руді, чорні, світло-бурі і живуть вони окремо, не схрещуються, навіть якщо і перемішуються, будуючи сумісне житло. Подібне серед риб, птахів, крупних тварин, свійських тварин. Тому людина робить висновок, що все живе на землі строго розділене на окремі замкнуті групи, серед яких кожна являє собою окремо рід і вид тварин.

Серед мурашок їх безліч: якщо швед К. Ліней в 1758 р. описав сімнадцять видів мурашок, то через сто років німець Г. Майр – 1300 видів, а в 1952 р. англієць Д. Морлей – 15 тисяч видів мурашок. Кожне сімейство формується із єдиних родів, а рід із єдиних видів. Є руді велетні і чорні ліліпути, є чорні велетні і надзвичайно дрібні руді мурашки, невеличкі жовті і такі ж чорні, дрібні світло-бурі та багато інших розмірів і кольорів, їхній зовнішній вигляд побудови тіла залежить від виду, до якого вони належать. Кожен рід і вид відокремлено продовжує свою популяцію через спаровування найсильніших самців із сильними матками, що підвищує силу виживання в складних природних умовах. На прикладі мурашок, медоносних бджіл можна зробити висновок, що сама природа віддає перевагу сильнішим особинам, обмежуючи кількісний ріст особин зі слабкими рисами, щоб не допустити зниження опору популяції.

Якщо у бджолої сім'ї є своя матка, то вона має володіти власною територією, для неї та всіх бджіл, яких вона вивела, окремий льоток і ніякого спілкування з сусідньою сім'єю. Таким чином, у людському суспільстві для сім'ї потрібна окрема площа через чоловічу статть, адже чоловіча особина, як в усьому тваринному світі, крім комах, веде боротьбу за володіння жіночою особиною, а у бджіл – тільки жіночої. Ми не розглядаємо тут проблему правильності людського суспільства, а лише відмітимо, що у бджолої сім'ї матка відіграє роль як жіночої, так і чоловічої статі, а отже іншої матки не потрібно, як і особини чоловічої статі.

Крім того, як людина, так і тварина, зокрема медоносних бджол, організовує своє функціонування однаково. Кожна особина чи то людина, чи то тварина виконує свою надану їй природою функцію, починаючи з перших часів народження, поступово змінюючи від простих до складних операцій, вони доживають до біологічного віку і кожна особина закінчує своє існування. Віковий лаг між віком людини і, скажімо, медоносної бджоли не піддається порівнянню, приміром такий, як вік людини, порівняно з людською цивілізацією чи іншим природним явищем неживої природи.

Проте як в людини, так і медоносної бджоли чітко розподілені біологічні функції між чоловічими і жіночими особинами, їхня роль в утворенні популяції та продовження роду сходні. Кожна особина чоловічої і жіночої статі відстоює свої особливі права на продовження роду: чоловіки не терплять,

щоб у сім'ї людини не було два чоловіки, як і дві жінки, а в бджолиній сім'ї дві матки – за ці права точиться жорстока і непримиренна, а головне здебільшого підсвідома, боротьба.

Саме через те, що матка у бджолиній сім'ї може бути тільки одна, вони ведуть між собою непримиренну боротьбу. Тільки одна єдина хоче бути продовжувачкою роду і це закладено природою у їхню інстинктивну природу співіснування. Чи не цим і пояснюється споконвічна підсвідома ненависть матері до своїх дорослих дочок, яка хоча і захована в глибинах людської сутності, але нерідко проявляється серед людей. У поемі “Утоплена”²³⁷ все це описав найглибше і найяскравіше:

*З жонатими, з парубками
Пила та гуляла,
Поки лихо не спіткало,
Поки не та стала:
Незчулася, як минули
Літа молодії...
Лихо, лихо! мати в'яне,
Дочка червоніє.
Виростає... Та й виросла
Ганна кароока,
Як тополя серед поля,
Гнучка та висока.
“Я Ганусі не боюся!” –
Співає матуся;
Катувала, мордувала,
Та не помагало:
.....
“Треба трути роздобути
Треба йти шукати
Стару відьму!”
.....
Кинулася до Ганусі
І в коси впилася.
.....
Хвиля роздалася,
Закипіла, застогнала –
І обох покрила.*

В цілому якесь підсвідоме негативне ставлення стримується свідомістю людини, тобто наявністю в неї “Я” і “Над-Я”, але коли проривається ненависть, то вона може і не контролюватися через те, що проявляється “Воно”,

²³⁷Шевченко Т. Кобзар. Утоплена. – К.: “Дніпро”, 1971. – С. 124–127.

як підсвідома субстанція, бо це природний стан тварини. Тоді мати нізачо намагається принизити свою дочку і навіть знищити, як наступну продовжувачку роду, а це ми бачимо на прикладі матки у бджолиній сім'ї. Це не свідома лють, вона, мати, не може зрозуміло пояснити подібного свого стану, бо він закладений природою, вона знищує собі подібних навкруги. Взагалі філософи своїми спостереженнями підтверджують, що людина ще зовсім не вичила себе, зокрема у внутрішньому стані відносин чоловічої і жіночої статті: "Отцы и сыновья гораздо больше щадят друг друга, чем матери и дочери".²³⁸ Придивіться уважно до дійсності і ви в таких думках переконаєтесь.

Проте, хоча біологічні і функціональні обов'язки між чоловічими і жіночими особинами людини і, скажімо, мурашки однакові, однак людина вносить свої суттєві корективи в ці природні функції, які притаманні в цілому тваринному світу, але вони не завжди дають їй позитивні результати. Жінки борються за якісь власні особливі права, які в кінцевому підсумку погіршують не тільки їхнє становище, але і в цілому всієї цивілізації. Тут ми враховуємо, що в людському суспільстві все це відбувається під дією свідомості наявної в людини. В процесі еволюції та зміни суспільної організації під дією науково-технічного прогресу, зміни технології, а також філософської думки пізнаннячоловіки, як і жінки, відстоюють свої особливі функції. В результаті відбуваються постійні конфлікти між чоловіками і жінками, які в кінцевому підсумку погіршують не тільки їхні особисті, але і справи людської цивілізації. У медоносних бджіл, мурашок, як і в інших тварин, через відсутність свідомості, подібних конфліктів не спостерігається, в них все підпорядковується єдиним природним законам.

До речі, медоносні бджоли дотримуються виключної чистоти у приготуванні харчів та в дотриманні житла, захищаючи себе цим самим від різноманітних хвороб. Подібно діє і людина, яка також намагається дотримуватися певної чистоти, а особливо в лікувальних закладах, вихованні дітей з дня народження, харчуванні й інше. Чистота для медоносних бджіл і мурашок – запорука не тільки здоров'я, а потреба самого життя. Після виходу із зимівлі вони докладають багато зусиль для прибирання власного житла від сміття, яке накопичилось за зиму, витрачаючи для цього останні сили й енергію, якої залишилось мало після зимівлі.

У медоносних бджіл, подібно до мурашок, є бджоли-цистерни для зберігання води, якою користуються всі особини сім'ї. В них досить сильно розвинута санітарна служба: бджоли постійно очищають одна іншу; прибирають від сміття щільники, комірки, дно гнізда, скрізь чистота і свіже повітря. Адже медоносні бджоли, як і людина терплять найбільшу небезпеку від бруду, різноманітних комах і особливо мікробів, яких чимало в гнізді бджолиної сім'ї. Історія показує, що людина і медоносна бджола може за-

²³⁸ *Ничше Ф.* Злая мудрость. – М.: Изд. "Триада-Файн", 1993. – С. 86.

хиститися від будь-яких ворогів, окрім мікробів і деяких комах, а тому основна задача попередити їхню появу і напади. Такі дії показують людині медоносні бджоли і мурашки.

Правда, якщо медоносні бджоли не відхиляються від встановлених природою норм і дій щодо їхнього дотримання, то людина значно відхиляється. Всі відхилення вона здійснює під дією свідомості, чого в комах та інших представників тваринного світу, немає. Якби людина не була наділена свідомістю, то вона б діяла, як комаха, в нашому випадку медоносна бджола і мурашка. Бджола не вчиться виконувати надзвичайно складні технологічні процеси життєдіяльності та біологічного відтворення, які вона постійно виконує. Хто і яким чином навчає бджолу будувати шільники, розуміти технологію приготування меду, перги, прополісу, дотримуватися охайності? Вона все це здійснює, як прийнято називати, інстинктивно, робить це так мистецьки, що навіть людина, при всіх її бажаннях, не може щось змінити, додати, покращити чи виправити.

Крім того, більшості технологічних процесів, які здатна виконувати медоносна бджола, людина не тільки не може виконувати, але вона їх не до кінця або зовсім не розуміє. Спираючись на спостереження, природно-історичний аналіз можна стверджувати, що не бджола створила нові технології в галузі бджільництва, вона не вносить нічого в біологічне відтворення популяції, оскільки вона всім цим наділена природою наперед, вона тільки інстинктивно виконує технологічні процеси під дією зовнішніх сил, законів природи. А людина? Є підстави стверджувати, що всі технологічні процеси людина також не вдумує чи не винаходить, вона тільки пізнає те, що уже є в природі, або найбільш складне людині привноситься, вона тільки досягає все новітнє через різноманітні, ще не відомі людині, методи природної інформації.

Подібний висновок здійснено на основі співставлення людини з іншими представниками тваринного світу, зокрема медоносних бджіл і мурашок. Причиною стало наступне: по-перше, людина є представником тваринного світу; по-друге, життєдіяльність людини у своїй більшості відповідає медоносним бджолам і мурашкам; по-третє, людина наділена свідомістю, але дослідження і спостереження не дають підстав стверджувати, що вона відсутня в інших представників тваринного світу. Звідси виходить, що і керується людина не тільки своєю свідомістю, вона також, як і інші тварини, одержує із Всесвіту певну інформацію, яка завжди раціональна.

Тваринний і рослинний світ – джерело інформації для життєдіяльності людини, яка своєю свідомістю розуміє і використовує для своєї практики. Аеродинамічні характеристики робочих медоносних бджіл вивчаються конструкторами, адже тільки їхні крила побудовані таким чином, що дають можливість бджолі підніматися миттєво з місця вверх. Медоносна бджола осна-

щення набором універсальних інструментів для виконання своїх функцій: щітки, кісточка, гребінчики, шильця, заціпки й інше. Ще зовсім недостатньо вивчено спілкування медоносних бджіл у гнізді: “співи” без звуків маси бджіл біля концентрованого корму в годівниці; сигнали бджіл біля льотка, коли вони просяться в гніздо до гурту; ультразвукові сигнали бджолиних особин під час льоту. Що це? Це прояви свідомості і спілкування.

Будівниче мистецтво медоносних бджіл є найбільш дивовижним для людини. Різноманітні види бджіл влаштовують свої гнізда на планеті Земля в різному форматі: в ґрунті; на камінні; в деревині; на деревах; в ущелинах і найбільш цікаві та складні гнізда будують медоносні бджоли. Доведено, що молоді бджоли без спілкування з дорослими особинами, тобто вони не навчаються, як люди в училищах чи в майстрів, але в певний час свого біологічного розвитку приступають до будівництва, виробляючи для цього власний будівельний матеріал – віск. Чи не так доходили до людей будівничі шедеври Софії Київської, багатьох відомих храмів. Навіть якщо це були копії з інших шедеврів, але ті, що з’явилися першими, були людині привнесені.

Тайну виробництва воску людина не могла розгадати більше двох тисяч років. Існують всі підстави стверджувати, що навик мистецтва будівельних справ у медоносних бджіл вроджені, а отже спадкові. Спочатку людина уявляла, що віск бджоли збирають на деревах, а в дійсності вони його виробляють самі, поїдаючи мед, подібно до матки, яка відкладає яйця, поїдаючи маточне молочко. Саме робоча бджола, поїдаючи мед, через особливі залози виділяє на поверхню свого тіла тонкими пластинками віск.

Скільки складних технологій знаходимо в минулому, які ще тепер не зрозумілі щодо будівництва, скажімо пірамід чи водопроводів, створення підвісних садів, перенесення вантажів нечуваної ваги на величезні віддалі. Казалося, що в ті далекі часи тодішня цивілізація не мала високого технологічного рівня розвитку. Проте, це твердження не кінцеве, тому що все було і високий розвиток цивілізації, високі технології, які не винаходилися, а лише пізнавалися і використовувалися. Адже коли зникне сучасна цивілізація, то нова людина буде дивуватися космічними кораблями, будовами, атомною енергією, метрополітемом і багато чим іншим, думаючи, що теперішні люди були не зовсім розвинуті.

Взагалі ми зробили досить цікавий висновок, який повинен внести хоча б якусь зрозумілість у суспільний розвиток людини. В розбурханий ХХ вік людству нав’язувались поняття – одноосібне існування і одноосібне виробництво, колективне виробництво і колективне життя, але практика іноді не підтверджувала ефективності ні одного, ні іншого. На прикладі медоносних бджіл і інших популяцій тварин, можна зробити висновок, що саме тваринний світ обрав для свого існування колективно-комунальну форму, перейшо-

вши від одноосібної. Більше того, чим більша медоносна бджолина сім'я, тим вона чіткіше працює, у неї вища продуктивність, вона надзвичайно організована, найбільш заспокійлива. Відокремлене й особисте існування особин взагалі не мислиме, хоча є повідомлення деяких авторів, що особини медоносних бджіл існували відокремлено тисячоліття назад, але про це важко повірити, хоча в природі все можливе. Людина – це істота колективізму, окреме існування якої неможливе або надзвичайно складне і схоже на заточення.

Дослідженнями встановлено, що мурашки в групі навіть три, чотири і п'ять за одиницю часу виконують роботи у сотні разів більшу, ніж мурашки-одиночки, в групі вони працюють без відпочинку і жваво, раніше розпочинають працювати, а ізольовані одинокі особини працюють із перебоями і неохоче. Дослідники побачили, що коли помістити окремо не більше однієї мурашки в банці, то можна побачити, що кожна особина щось робила, але за різним стилем “Большинство рыло песок на освещенной стороне, вблизи от стеклянной стенки, некоторые выбрали теневые места. Многие рыли в одной точке. Однако были и такие, что, бросив начатое, принимались за работу в другом, а то и в третьем месте. Одни трудились систематически и непрерывно, другие – весьма беспорядочно”.²³⁹ Подивімося чи не схоже це на людей, яких ми бачимо навколо себе у повсякденному житті. Одинока мурашина особина гине від нестачі кормів і води набагато швидше, ніж у гурті. Мурашки, як і люди, в усьому різні. Подібні якості спостерігаються і в медоносних бджіл, про що говорилося, а також з осами, термітами та іншими комахами.

Ось чому комуністи в колишній Російській імперії, які ввели спільну працю, спільне проживання в гуртожитках і комунальних квартирах, про які багато написано сатири, особливо про спільні ванни, туалети і кухні, не були позбавлені природного тлумачення своїх дій. Все це не було повністю надуманим, хоча було недостатньо організованим, примітивним і шкідливим, що і викликало недовіру. Мовби дивно, але за колишньою колективною працею і відпочинком люди колишньої російської імперії тужать, а про комуналки згадують з теплотою і приємним гумором. Чому? Причина в тому, що людина краще себе почуває в гурті, як мурашка чи медоносна бджола. Про це свідчать приклади з природи і опонентам надзвичайно важко доказати інше.

Важко було в колгоспах, колишніх колективних господарствах, але селяни звикли і за цією організацією праці вони шкодують, бо це природний стан живих організмів. Не повинно бути дивиною, що люди були задоволені працею на великих промислових і сільськогосподарських підприємствах. Тепер, коли колгоспів не стало, зникла колективна організація праці і селянин просто не знає що робити, як себе поводити і він запив, занепав духом. Влітку, вечорами молодь збиралася і були чути пісні, яких тепер немає. Згадаймо,

²³⁹Халифман И. Пароль схрещенных антен. – М.: Детская литература, 1967. – С. 134.

що в українському селі споконвіків колективна праця і колективна рада була в пошани: толоки для виконання складних і важких робіт, весілля для всього села, а для вирішення об'єднуючих справ збиралися громади, сходки і так далі. В містах чулися постійні зібрання людей не тільки працювати, але й відпочивати, чулися пісні в домашніх умовах, зібрання молоді на танцях у парках і на площах.

Тепер щодо популяції людини і тварини. Так же як і медоносні бджоли зникають в одних місцях, а в інших вони з'являються, так і людство – зникають цивілізації, але інші виникають. Подібно до комах, які, народжуючись, не винаходять якихось нових технологій, так і людські цивілізації не видумують нові технології, вони використовують те, чим користувалися попередні цивілізації, відомості про них надходять поступово, порціями, мабуть, з метою їхнього освоєння і розуміння. Про це свідчать відомі і мало відомі факти. Так, періодична система Менделєєва і формула атомної енергії з'явилася тоді, коли людство здатне було її сприйняти, не раніше і не пізніше. Все це можемо побачити на конкретних прикладах діяльності людини і функціонування комах.

Скажімо, загальний погляд на комах повчальний для людської цивілізації, якщо вона, тобто цивілізація, зацікавлена у виживанні. На планеті земля людина приборкала багато тварин, або майже всі, які їй загрожували, окрім мікробів, термітів і мурашок. Між ними йде вперта боротьба і людина не може з ними впоратися. Саме ці представники тваринного світу загрожують людині: мікроби життю людини, а мурашки наносять чимало шкоди господарській діяльності, хоча обидва види цих живих істот приносять одночасно і багато позитивного. Медоносні бджоли організаційно приборкані і приручені людиною, а ось технологія цих дивовижних тварин прихована і невідомо коли дасться про неї довідатися.

Яка дивовижна схожість у боротьбі за виживання людини і мурашки, яка витривалість волі. Мурашина матка, запліднена у повітрі, попадає у невідоме місце на землі і самостійно веде боротьбу за виживання. Їй треба самостійно зануритися в глибину землі, яка має ще й відповідну вологу для відкладання яєць майбутнього потомства і якщо не знайде таких умов, то вона гине. Вона може загинути і від голоду, холоду та фізичного знищення іншими тваринами. Подібно ми повсюдно можемо спостерігати і серед людей. Жіноча особина запліднюється, наперед знаходить притулок, народжує потомство і воно важко пристосовується: частина гине, частина ледве жевріє, а одиниці якраз діють на людському небосхилі. Засновник Монгольської імперії Чингісхан п'ятдесят років свого життя віддав боротьбі за власне ствердження і не загинути: сусіди у нього забрали худобу – головне багатство монгола; помічники і вояки розбіглися до багатших господарів; у нього забрали всю батьківську спадщину, яку треба було повернути. Тільки п'ятнадцять років залишилось у завойовника для

створення найбільшої імперії періоду людської цивілізації і він нарівні з Олександром Македонським був на декілька кроків до світового панування.

За рахунок чого виживають і перемагають ці істоти, які в той же час і гинуть у непомірній кількості. Виключно за рахунок розмноження і можливості пристосування до екстремальних умов, навіть атомного випромінювання. Дослідники підрахували, що із трьох тисяч молодих самок мурашок під час весільних польотів для запліднення виживає не більше десятка, але кожна уже запліднена самка здатна заснувати окремий мурашник з мільйонами мурашок. Чи не слід народам білої раси задуматися над тим, що народи жовтої раси, а саме: Китай, Індія, інші країни розмножуються за принципом мурашок, ці народи менш вибагливі і більш витривалі, ніж біла раса, а тому вони, мов мурашки, розмноженням і пристосуванням заповняють планету Земля.

Природа – это все,
что создано не человеком.

Г. Малкин

3.2. Комахи і зовнішній світ

Дослідження вчених багатьох країн світу, а також наш вищевикладений матеріал дають підстави уявляти, що вся жива природа, в тому числі людина і тварина, існують під дією єдиних законів, які узгоджуються через інформаційну систему Всесвіту, яку ми називаємо Вищими силами, Богом. Інформаційний зв'язок здійснюється на клітинному рівні, а також на рівні духовного поля, тонкого тіла. Наукового пояснення подібного свого стану людина ще не пізнала до кінця, вона тільки на підступах до виявлення взаємодії духовного поля живого організму, в тому числі зв'язок тваринного світу з зовнішнім середовищем, Всесвітом.

Говорячи про клітинний рівень, пошлемося на найпростіший приклад – відношення людського організму до харчів, одягу, різних предметів. Відомо кожному, що той чи інший організм не все сприймає позитивно, відповідно реагуючи на кожен предмет. Людський організм відчуває їхню дію тоді, коли споживає їжу, а тому дуже часто людина відчуває, які продукти їй можна вживати, а які ні. В той же час, щоб запобігти негативного відчуття, можна різноманітний вплив, позитивний чи негативний, визначити наперед, за допомогою відомого простого методу, користуючись тими чи іншими металевими предметами.

Якщо помістити металеву кульку між організмом людини і певними продуктами харчування чи предметами, то зразу ж побачимо реакцію: у випадку, коли кулька притягується до організму чи предмету, то це свідчить

про позитивний вплив, коли ж відхиляється, мовби годинниковий маятник, одержуємо повідомлення про їхній негативний вплив на організм.

У той же час живі організми тварин все це відчують більш тонко через власне нематеріальне тіло, яке зв'язує навколишній матеріальний світ з матеріальним тілом тварини. Іноді таке відчуття називають інстинктом, хоча, як ми бачимо навкруги, така трактовка не зовсім вірна. Подібне не може бути інстинктом, бо для цього потрібно виробити звичку не їсти отруту, але тварина не може її виробити, тому що, з'ївши отруту, вона гине і досвід не може передаватися, оскільки коло замкнулось. Адже медоносна бджола не буде робити те, що їй шкодить, скажімо, сідати на квітку, яка може бути отрутою для неї, мурашка оминає рослину, яка може її полонити і знищити. Отже, зв'язок, який існує постійно в тварині та людині, що поєднує в певній пропорції їхнє матеріальне тіло з впливом матеріального зовнішнього середовища. Людина також відчуває, яка рослина чи якийсь предмет їй шкодить, а яка ні, але на відміну від тварини, зокрема медоносних бджіл чи мурашок, вона не завжди надає цьому належного значення та й відчуває негативний вплив не завжди так тонко, як тварина.

Можливо, саме медоносні бджоли і є провісниками важливих процесів будови Всесвіту. Бджоли займають одне із визначальних місць у взаємовідношеннях рослинного і тваринного світу. Вчені помітили, а французький природознавець Шовен стверджує, що життя медоносних бджіл настільки дивовижне, загадкове і відрізняється від життя інших тварин, що, здається, вони впали на Землю з іншої планети.²⁴⁰ Подібне твердження треба віднести і до інших видів комах, зокрема мурашок.

Як стверджував давньогрецький філософ і вчений Платон (428–348), в основі будови і еволюції Всесвіту лежать геометричні тіла. Згідно з цією теорією, тіло планети Земля має форму впорядкованої сітки, яка одержала назву “глобальна каркасна сітка”. Еволюція цієї сітки: початкова трикутна стадія Землі – вогненний кристал яйцеподібної форми; друга стадія – чотирикутна далекої минувшини; третя стадія – п'ятикутна сучасна форма Землі, яку можна уявити у вигляді п'ятикутної зірки чи людини з точками двох рук, двох ніг і голови; четверта стадія – шестикутна, а це якраз комірки бджолиного соту, збудованого у вигляді шестикутника; п'ята стадія – семимірний простір, який уже являє собою багатомірний просторовий час “звідки все виходило і куди все повертається”.²⁴¹

Оголошення святого Івана Богослова стосувалися семимірного простору і його якісної, хоч і страшної, характеристики: “Таємниці семи зір; ...семи свічників золотих; ...семи Ангелів; семи Церков; ...сім Ангелів покарання; сім чаш гніву Божого нищить землю; книга з сімома печатками, які треба

²⁴⁰Ж. “Пасіка”. – 2005. – № 11. – С. 7.

²⁴¹Стрелецкий В.В. По ступеням тайнознания. – К.: Знание Украины, 2004. – С. 72–74.

розкрити, і зламати сім печаток її”.²⁴² Наукова гіпотеза про те, що все звідки виходило, туди і повертається з настанням стадії семимірнього простору, збігається з біблійними твердженнями “І коли сьому печатку розкрив, німа тиша настала на небі десь на півгодини.”²⁴³ Однак, як бачимо, це також тимчасове явище, адже через певний період все розпочинається знову.

Зв’язок представників тваринного світу, включаючи людину, і рослинного є постійним, об’єктивно необхідним і збалансованим. У своїх дослідженнях Ч. Дарвін показав, що двадцять головок білої конюшини дали 2290 насінин, а таких же двадцять головок, до яких не було доступу для бджіл, не дали жодного зерна. Кількість же медоносних бджіл залежить від різних хвороб. Подібне з червоною конюшиною, але тут існують особливості так як її можуть запиляти тільки джмелі, однак, їхня кількість залежить від польових мишей, які руйнують гнізда цих тварин, а кількість мишей, у свою чергу, залежить від кількості кішок. Отже, кішки – миші – хвороби – бджоли – джмелі – конюшина – корми для худоби – худоба і бджоли – людина. Це проста залежність, але дає змогу зрозуміти весь ланцюг залежностей у природі, в якому знаходиться в рівній мірі людина і бджола.

Мед людина не може штучно створити, хоча навіть може згодувати цукор бджолам і одержати мед, але це не те, бо хоча в штучному меді будуть присутні всі складові натурального меду, але це зовсім інше, не те, що здатна зробити медоносна бджола, закладеними в неї природними технологіями. Однак, як доведено у медоносній бджолі немає запрограмованого у генах чи набутого у підсвідомості способу або тих чи інших звичок поведінки в життєдіяльності живої істоти. Вчені все більше піддають сумніву високу генетичну стійкість. Тому ми лише за нав’язаною нам звичкою, називаємо, що бджола виконує свої роботи інстинктивно, розуміючи під цим, як відмічалось вище, зовсім інший вплив на медоносну бджолу, як і на людину.

Одночасно дотримуючись думки, що не можна відкидати, коли та ж комаха, зокрема медоносна бджола, володіє своєю свідомістю, але все-таки вона не здатна, мов людина, в багатотисячному натовпі особин знаходити і виконувати саме ту роботу, яку належить і до того ж у вищій мірі якісно. А що вже казати про мурашок, які мають надзвичайно високий рівень розвитку. Подібне можуть здійснювати тільки живі істоти, які володіють інтелектом, тобто аналізувати якусь інформацію і вибирати ту чи іншу дію в певний період часу для себе. Скажімо, чим можна пояснити послідовність, яку обирають мурашки, коли заготовляють корми. Біля невеличкого мурашника в Нікітському ботанічному саду я розклав декілька різних продуктів поряд: ковбаса, солодка груша і зефір. Найперше зникла в лабіринтах підземного мурашиного житла ковбаса, за нею груша, тільки на кінець зефір.

²⁴²Біблія. Об. 1(20); 5(5); 15; 16.

²⁴³Біблія. Об. 8(1).

Викликає великий сумнів думка Ф. Енгельса, який стверджував, що людина "...розселилася по всій придатній для життя землі, вона єдина тварина, яка спроможна була зробити це самостійно. Інші тварини, які пристосувалися до всіх кліматів, навчилися цього не самостійно, а тільки йдучи за людиною: свійські тварини й комахи-паразити".²⁴⁴ Подібне твердження не зовсім вірно, бо це не відповідає дійсності, що можна побачити на прикладі бджолої сім'ї, яка з'явилася на землі задовго до того часу, як "мавпа перетворилася на людину". Задовго до людини і навіть медоносних бджіл, з'явилися мурашки на нашій планеті і, як показує практика, вони можуть жити та розвиватися самостійно, ізольовано від іншого тваринного світу.

Медоносні бджоли самостійно, без допомоги людини, жили тисячоліття назад, як показує досвід вони спроможні без будь-якого втручання інших представників тваринного світу розвиватися, жити в горах, у дуплах дерев, мігрувати в пошуках кормів, місця для будівництва житла та сприятливих умов існування, захищатися від ворогів, а за допомогою високої чистоти обертатися і від хвороб і все це вони споконвічно виконують мовби несвідомо. Всі ці високотехнологічні функції прийнято називати інстинктом, які не тільки відповідають, але й перевершують ті, що виконуються людиною, яка має свідомість, думає, аналізує, самостійно приймає рішення.

Подібний стан наводить на думку про можливість певної свідомості в інших представників тваринного світу, зокрема мурашок і медоносних бджіл. Їм було і є надзвичайно важко, вони масово гинули і продовжують гинути, але розвивалися і розвиваються. Більше того, існує багато доказів, що саме різні комахи, в тому числі бджоли, підготували умови для розвитку рослинного і тваринного світу, які у свою чергу стали базою появи і можливості проживання людини. Не можна погодитися і з тим, що дії медоносних бджіл, мурашок та й інших тварин є планомірними "...всі планомірні дії всіх тварин не зуміли накласти на природу печатку їх волі. Це могла зробити тільки людина".²⁴⁵

Вчений навіть не ставить запитання чи взагалі у тварин є воля для якогось планомірного впливу на природу. В людини є свідомість і вона здатна реагувати свідомо на зовнішнє середовище, тварина не може цього робити з єдиної причини – у неї немає свідомості, хоча і є планомірний образ дій. Якраз подібні твердження вводили людину в не такі уже і вірні власні сили та й про тварин відомості були викривлені, не повні і вимагали досліджень.

Подивімося на дії медоносних бджіл і виясимо, чи є в них якась планомірність і воля? Квітуть польові трави, бджоли масово вилітають у поле для збирання нектару, інші годують посилено матку, готують комірочки і вона відкладає яйця, які робочі бджоли запечатують для дозрівання молодих бджіл. У

²⁴⁴ Енгельс Ф. Діалектика природи. – К.: вид-во політ. літ. України, 1980. – С. 157.

²⁴⁵ Там само. – С. 159.

сім'ї багато рамок із запечатаним розплодом, бджоли розмірено зайняті своєю працею для підтримки життєдіяльності сім'ї. Раптово непогода, град, декілька днів безперервний дощ і поле, на якому бджоли збирали нектар, перетворилось на пустельну толоку. Робочі бджоли прилітають за нектаром і нічого не знаходять, вони шукають нектар в інших місцях, але не знаходять. Вони повертаються до вулика, якимось чином обробляють одержану інформацію про повну відсутність можливості здобути нектар і приходять до висновку, що поповнювати запаси кормів нічим. Наявного корму, про що вони знають, недостатньо не тільки для тих бджіл, які уже є і працюють, але й тих, які невдовзі народяться і вимагатимуть корму.

Подібні роздуми є реальними і досить важко доказати, навіть філософськими підходами, що все це здійснюється інстинктивно. Обробивши інформацію про наявність кормів і неможливість поповнювати запаси, потреба в яких зростатиме, робочі бджоли приймають вольове рішення і приступають до масового руйнування запечатаного розплоду, залишаючи тільки ту частину молоді, яка може бути забезпечена кормом, який є в наявності. Читач може самостійно вирішити задачу і відповісти на запитання про можливу наявність в цих живих істот хоча б якоїсь планомірності і воля для прийняття неординарного рішення та його перетворення в реальність.

Якщо окремі рішення можуть приймати і самі комахи, зокрема, як видно на прикладі бджіл, але є такі дії, що вони ніяк самі не можуть самостійно діяти. Відомо, що мурашки роються, як і бджоли, але у них від сім'ї відділяються тільки крилаті жіночі і чоловічі особини для шлюбного польоту і в подальшому вони створюють свої окремі сім'ї. Шлюбні вильоти мурашок відбуваються як правило теплої днини після дощу і не з одного гнізда, а як правило, з усіх мурашників цього виду комах у даній місцевості, що зайвий раз свідчить про отримання звідкись сигналу, як поклик до польоту.

Деякі дослідники вважають, що сигналом до масового вильоту самок і самців є вологість повітря, яке проникає в гніздо. Однак, існують нюанси, які не збігаються з таким твердженням, бо у багатьох видів мурашок шлюбні польоти розпочинаються не тільки в один день, але і в один і той же час в окрузі. Більше того, для того щоб самки і самці зустрічалися із різних сімей, у більшості видів мурашок обов'язково із одного гнізда вилітають тільки самки, з іншого – тільки самці. Придивіться і подумайте над кожним дивом природи, як це все синхронно, а тому одній особині не підвладно, не підвладно і інстинкту у тому розумінні, про яке ми до цього часу знаємо.

Далі, запліднена мурашина матка, або як її називають королева, з висоти сідає на землю вдалі від місця, з якого вилетіла, заривається в землю і при наявності належного тепла та достатньої вологи розпочинає відкладати яйця, щоб прорости новою сім'єю. За якимось природним законом, чийось сигнала

лом мурашині шлюбні польоти відбуваються саме після теплої дощу, коли запліднені мурашки легше зануритися в землю і прорости, як зерно рослини.

Для людського суспільства цікавою є та обставина, що особини бджолої сім'ї і мурашок, як правило, можуть жити тільки в гурті: ні робоча бджола, ні матка, ні трут не здатні виконувати будь-які роботи самостійно, відокремлено від інших особин, не можуть зігрітися, розмножитися, доглядати за потомством, захищатися від хвороб та ворогів.

Бджоли можуть жити виключно групами, тобто сім'ями і лише за цих умов виконувати всі свої роботи. Ізольовані особини на п'ятий–шостий день гинуть, одинока бджола не спроможна вентилувати повітря, регулювати температуру в гнізді, вона повністю залежить від впливу зовнішнього середовища і гине навіть при наявності кормів. В той же час група бджіл, сім'я здатна створювати клуб, зігрівати своє гніздо, або його охолоджувати, захищатися від впливу зовнішнього середовища – вологи, яскравого світла і інше. Тільки велика група медоносних бджіл реагує на зовнішні подразники, одинокі ж особини ні на що не реагують, а це засвідчує, що в існуванні живих організмів важливу роль відіграє не стільки матеріальне, як нематеріальне тіло.

В той же час існує й інша сторона особливостей комах, зокрема бджіл і мурашок. Бджоли в гнізді захищаються від ворогів і хвороб. Бджоли поза гнізда, коли вона добуває нектар, пилок чи воду ніяк не реагують на своїх особин, які попадають у біду, знаходячись поряд з іншою особиною, навіть зі свого вулика. Скажімо, бджола ласує сироп для перенесення до вулика, а поруч в тому ж сиропі тоне її одноплемінниця, але ні одна особина на неї не звертає уваги, всі зайняті своєю справою. Будь-яку пастку, павутину чи ще щось, куди потрапила робоча бджола, інші особини обходять стороною, не звертаючи уваги на особину, яка потрапила в біду. Не досліджено, чому у бджіл не сформувався інстинкт хоча б звернення уваги на таку ж живу істоту зі свого вулика, які досить чітко впізнаються, коли пропускають своїх особин до вулика. На нашу думку, подібні явища пояснюються тим, що тільки комахи в гурті являють собою цільний організм, здатний забезпечувати життєдіяльність популяції.

Отже, бджоли можуть забезпечити свою життєдіяльність виключно великою кількістю особин, які живуть великими групами. Вони здатні діяти як єдине ціле, вони захищають не особини, а виключно цілісну величину – гніздо, загальну величину кормів і потомство, в тому числі і матку. Якщо матка з якихось причин опиняється за межами вулика, то медоносні бджоли проявляють до неї інтерес, вони її не залишають, намагаючись годувати. Тут дуже багато цікавих прикладів для людини, в її життєдіяльності.

Бджоли гуртом нападають на ворога, який проникає до сім'ї і, залежно від її сили, здебільшого виходять переможцями, або гинуть за винятком, як уже говорилося, багатьох мікробів, які приносять хвороби. Наприклад, проти полчищ мурашок бджоли виступають єдиним фронтом, навіть вилітаючи з

вулика: здається, що діють дві армії одна проти іншої, але з різними методами боротьби. Однак, це рідкісна боротьба, а в більшості випадків мурашки тихо пробираються в середину вулика, беруть корм і переносять його до власного житла. Таким чином, несвідома діяльність підпорядкована зовнішньому впливу, чітким законам природи Всесвіту схиляє до думки, що у медоносних бджіл існує природна планомірність і воля.

Якщо і далі дотримуватися думки, що планомірність і її сутність – це є свідомою діяльністю і вона притаманна істотам, які наділені свідомістю, а це тільки людина, то в такому випадку виникає ряд запитань. Скажімо якщо тварина, зокрема медоносна бджола і мурашка все-таки наділені певними планомірними діями, при відсутності в них, як вважається, свідомості, яка є в людини, то планомірність створюється під дією зовнішнього впливу. А тому слід відповісти на запитання, що ми розуміємо під поняттям “зовнішній вплив”. Деякі вчені поняття планомірності приписують всій живій і неживій природі, хоча надається тільки пріоритет у цій справі людині, яка, на їхню думку, може все зробити з природою. Однак й інші представники живої природи не позбавлені певних планомірних дій. Саме з цього приводу відомий вчений Ф. Енгельс писав, що “...планомерный образ действия существует в зародыше уже везде, где протоплазма, живой белок существует и реагирует...”²⁴⁶

Про те, що комахи, зокрема медоносні бджоли, знаходяться під ще невідомим зовнішнім впливом, а не запрограмованими у генах діях свідчать досліді останніх років. Як повідомили українські дослідники В. Хижа й інші “У 1995 р. О.Ф. Губін та І.А. Халіфман дали змогу бджолам середньоросійської породи вигодувати личинок від кавказьких маток, і навпаки. А після того, як розплід був закритий, його, до виходу молодих бджіл, розмістили в термостаті. Далі з цих бджіл сформували сімейки і надали їм можливість запечатувати зрілий мед. Виявилось, що середньоросійські бджоли, яких у стадії личинок виховували кавказянки, робили “мокру” печатку, притаманну кавказьким бджолам. І навпаки, робочі бджоли-кавказянки, виховані російськими годувальницями, мед печатали “сухим” способом”.²⁴⁷ Отже, генетична програма відсутня, а на поведінку праці і робочу технологію впливали інші чинники, зовнішні фактори. Посилаючись на думки відомих вчених та власні дослідження, можемо сказати, що представники тваринного світу, зокрема медоносні бджоли та мурашки, володіють певними елементами планомірної дії та волею, але вся їхня діяльність знаходиться під впливом Вищих сил Всесвіту, ними контролюється і направляється. Цей механізм для науки ще не відомий.

²⁴⁶Енгельс Ф. Диалектика природы. Соч. – Т. 20. – С. 495.

²⁴⁷Ж. “Пасіка”. – № 11. – 2005. – С. 7.

Дійсно, свідоме сприйняття зовнішнього впливу притаманне тільки людині, наділеною вищою нервовою системою, яка розуміє добро і зло, дає оцінку власним і чужим діям, керується соціально-психологічними явищами. Уже своїми свідомими діями людина впливає на космічну інформаційну систему, формує психоемоційну сутність людського суспільства. В той же час треба застерегти, що людина ніяк не впливає на закони природи Всесвіту, але вона своїми діями може допомагати, поліпшувати, або шкодити собі, суспільству і навколишньому середовищу через систему Всесвіту. Якщо несвідоме сприйняття зовнішнього середовища повністю підпорядковане інформаційній системі Всесвіту, то свідомість людини підпорядкована уже психології, яка впливає на людину і суспільство, як прямо, так і через інформаційну систему Всесвіту.

Людина зовсім не відійшла від медоносної бджоли, мурашок або інших комах, вони своєю поведінкою, своїми інстинктами – рівні. Якщо спостерігати за рухом мурашок, то побачимо, що вони рухаючись за кормом чи досягнення інших цілей вибирають тільки пряму дорогу, виключно прямою лінією рухаються бджоли за нектаром. Тепер подивимося на рух людини, якщо немає суттєвої перешкоди – вона також вибирає прямий шлях, що йде в розріз із тими доріжками, які прокладають у скверах і парках та інших місцях, а особливо, коли постійно рухається значна частина людей. З погляду на подібну схильність людини практичні містобудівники, розбиваючи сквери і парки, на перших порах не прокладають доріжок з твердим покриттям, а дають мешканцям ходити, оскільки вони вважають найкраще, а через деякий час на прокладених самими пішоходами доріжках викладається тверде покриття – доріжки завжди показують найкоротший шлях між двома точками і надзвичайно прямі. Це інстинкт у бджоли, мурашки і людини, але ні один цей живий організм не вчився такого інстинкту, він мовби запрограмований в їхніх генах.

Багато видатних вчених, намагаючись дослідити особливості тварини і людини, найбільшу увагу надають вивченню інстинктивному поведінню. Проте вивчення інстинктів бджолоїної сім'ї багатьма дослідниками, зокрема Ч. Дарвіним ставить більше запитань, ніж відповідей. Ось цікава думка вченого про будівельне мистецтво бджоли "Было также замечено, что даже для искусного рабочего, снабженного необходимыми инструментами и мерами, было бы очень трудно сделать восковые ячейки надлежащей формы, тогда как рабочие пчелы устраивают их, работая в темном улье".²⁴⁸ Здається, що досліджуючи бджолу, вчений, мабуть, не знав, що вона бачить добре не тільки в сонячну погоду, але і в темному вулику, що відомо всім.

Дослідник стверджує, що вся ця мистецька робота здійснюється за допомогою простих інстинктів, придбаних робочою бджолою як результат накопичення слабких змін будівельних навиків у результаті природного відбору і пере-

²⁴⁸ Дарвин Ч. Происхождение видов. – М.: ОГИЗ. Сельхозгиз, 1935. – С. 356.

даних потомству розмноженням. Однак, як відомо, робоча медоносна бджола безплідна, але автор не пояснює, як саме матка і трут, який спарується з маткою, передає робочій бджолі будівельний хист, якщо вони самі не працювали ніколи і не виробили робочого інстинкту, адже у них зовсім інший інстинкт – інстинкт розмноження. Не відомо, чому робітник-будівельник генетично не передає своєму потомству того досвіду у будівництві, а кресляр у кресленні з того, чого самі навчилися. Подібні запитання не проходили повз дослідників і практиків наступних поколінь.

Навіть сам Ч. Дарвін задавався подібним запитанням на прикладі мурашок: “рабочий муравей весьма сильно отличается от родителей, в тоже время совершенно бесплоден; следовательно, он никак не может передать последовательно приобретенных изменений строения или инстинкта своему потомству, и потому можно с полным правом спросить, можно ли согласовать такой случай с теорией естественного отбора?”²⁴⁹ Ось такі запитання виникали в дослідників світового рівня щодо інстинктів, які вони й самі досліджували. Взагалі, розглядаючи навик окремих птахів будувати свої гнізда з використанням виділеної слини для склеювання будівельних матеріалів дослідник дійшов висновку “надо признать, что во многих случаях мы не можем решить, с чего началось изменение – с инстинкта или со строения”.²⁵⁰ В результаті автор визнавав, що “Нет сомнения, что есть много инстинктов, трудно поддающихся объяснению, которые могут быть выставлены как препятствие для теории естественного отбора”.²⁵¹ Це називається у звичайному практичному житті – приїхали. Якраз на таких думках вчених світового рівня можна зауважити, що поняття “інстинкт” не характеризує сутність живої істоти та її зв’язок із зовнішнім світом, реаліями життєдіяльності.

Для кінцевого в’яснення цієї проблеми наведемо цікаву історію застосування медоносними бджолами такого знаряддя, як жало. Відомо, що медоносні бджоли з’явилися на землі задовго до людини. В ті далекі часи вони, захищаючись за допомогою своєї зброї від різноманітних ворогів, поражали їх без шкоди для себе, бо жало не застрявало в тілі ворогів. Коли ж з’явилась на землі людина, птахи і різні звірі, то в їхньому тілі жала медоносних бджіл застрявали і воно відривалося з частиною тіла бджоли і вона неодмінно гинула. Пройшло мільйони років, але інстинкту чомусь для свого захисту, тобто не гинути в першій же сутичці, у бджіл не з’явилося.

Де теорія інстинктів? Адже жала, вирвані з тіла бджолої особи, яка загинула, продовжують діяти, впливаючи своєю отрутою на організм птахів, різноманітних тварин, шкідника і людини. Здається, що це передбачено наперед для медоносних бджіл і попередження для людини та твари-

²⁴⁹ Дарвин Ч. Происхождение видов. – М.: ОГИЗ – Сельхозгиз, 1935. – С. 365.

²⁵⁰ Там само. – С. 364.

²⁵¹ Там само. – С. 364.

ни, які з'явилися на планеті Земля пізніше бджіл. Бджолине жало схоже на жало такої рослини, як кропива: вони, бджола і кропива, без вагань жалять при першому дотику до них. Проте ніхто чомусь не досліджує, чи можлива зміна інстинкту кропиви, бо це не реально, а тому така ж доля і з інстинктами медоносних бджіл.

Відповідаючи на думки вченого, на якого ми посилаємося, поставимо ще деякі запитання. Як же працездатні тварини, а саме бджоли в 17-денному віці будують воскові конструкції клітинок однакового розміру, шестигранні клітини, кожні три пари перегоронок яких слугують стінками для сусідніх клітинок. Товща стінок клітинки 0,07 мм з величезною міцністю. Тварини звідкись знають, що шестикутник клітинки має найменший периметр, який вимагає мінімум воску, але ми не впевнені, що це інстинкт. Дарвін пояснює це тим, що в процесі природного відбору бджоли дійшли такого висновку; хоча багато вчених ставлять під сумнів можливість такої еволюції, адже при цьому потрібно було вирахувати потрібні кути, висоту і товщину стінок. Не існує зрозумілої відповіді на запитання як ці тварини могли додуматися до практики такої високої арифметики; як медоносна бджола відчуває, що віск, який вона виробляє, готовий і його слід використати для відкладання в комірці щільників.

Звернемо увагу на те, що людина уявляє медоносну бджолу, як особину, що постійно в польоті за нектаром. Однак, спостереження за конкретними особинами показали, що бджола весняно-літнього народження, життя якої продовжується біля шести тижнів, а це десь біля тисячі годин, менше десяти відсотків знаходиться в польоті за кормом, а решту часу вона постійно перебуває в гнізді. Отже, добування кормів важлива справа, але вона не є основою в організації життєдіяльності бджолиної сім'ї. В середині гнізда відбувається складний біологічний і організаційний процес життєдіяльності бджолиної сім'ї. Це також досить важливий приклад природи для людини, що внутрішня організації сім'ї та її технологія життєдіяльності одна із найважливіших сфер. І тут цілий пласт особливостей життєдіяльності тварин, які ще науково недостатньо вивчені, але вони надзвичайно цінні для людини на шляху пізнання своєї сутності.

Спостереження за бджолиними особинами показує неймовірно складне і дивовижне життя, яке нічим не відрізняється від людського, а можливо, навіть більш окреслене за своєю ітерацією розвитку. Щойно народившись, молода бджола зразу ж, разом з іншими особинами, приступає до очищення комірки, з якої вона вийшла й інших комірок, що продовжується десь до чотирьох днів. Після цього молода бджола стає годувальницею старших личинок в комірках, одержуючи корм у щільниках, а уже на восьмий день у неї дозрівають залози виділення кормового молочка і вона приступає до годування молодих личинок. Через деякий час бджола біля тижня приймає прине-

сений у гніздо нектар і пилок, які вона переносить у комірці для подальшого їхнього доведення до готовності та приготування корму. Приблизно з двадцятого дня життя до двадцятого у бджоли дозрівають залози виділення воску після чого вона бере участь у будівництві щільників. Починаючи з восьмиденного віку, бджоли готуються до майбутнього вильоту за кормами: нектаром і пишком. Спочатку вони роблять на декілька хвилин перший виліт, а після другого уже летять за кормом.

Спостереження дослідників за бджолиними особинами впродовж 176 годин показали, що 39 % часу бджолина особина перебувала в нерухомому стані, схожого на сон; 32 % часу вона невпинно рухалась на щільниках без видимих занять, хоча виконувались якісь функції, не зрозумілі людині; 29 % часу бджола виконувала конкретні роботи.²⁵² А що показує добова діяльність людини? Виявляється, що схожість неймовірна: 37 % часу відпочиває за нормативом сну, тобто подібно до бджоли перебувала в нерухомому стані, при правильній організації робочого часу, в тому числі виконання домашньої роботи – 33 % часу працює, а решта 30 % доби просто рух, як і в бджоли, без конкретної праці. Не дивлячись на те, що кожна особина від часу народження проходить поступово всі етапи робіт, які існують у сім'ї, але все-таки в подальшому більшість бджолиних особин стають постійними виконавцями конкретних робіт: сторожі, вихователі, виконавці будівельних робіт, добувачі кормів, доведення кормів до необхідних кондицій, прибиральниці, багато інших робіт. А чим відрізняється людина від подібних функцій? Нічим.

Як уже відзначалось тисячі бджіл виконують величезну кількість різноманітних робіт, але ніяких неузгодженостей, затримок і непорозумінь, все здійснюється за ефективними правилами, параметрами і технологіями. Хто координує, визначає узгодженість із сусідами, параметри і технологію одночасно тисяч трудівників? Подібне запитання постійно постає перед людством. У цих трудівників сфера діяльності не менша, ніж у людському суспільстві: виробляти віск, будувати стільники, заготовляти сировину, виготовляти корм і відкладати його в них, розмножуватися, вирощувати нові покоління, організувати годівлю молодяку, заготовляти нектар та виробляти мед, захищатися від хвороб і ворогів, дотримувати певну температуру, слідкувати за співвідношенням наявності кормів і розплодом та багато іншого.

Все це подібне до людського суспільства, але людина замислюється над фундаментальними проблемами стосовно інших представників тваринного світу, чи існують у них плани таких робіт, чи є подібний план у голові кожної медоносною бджоли, трута та матки, чи існує координація діяльності всієї популяції і окремої особини. Якщо існує, то де його центр? Звичайно, такого плану в голові бджоли немає, але вона наділена всіма засобами для здійснення робіт, які вона послідовно зобов'язана виконувати. Тобто, на нашу думку,

²⁵²Халифман И. Пароль скрещенных антенн. – М.: Изд. Детская литература, 1967. – С. 45.

бджола чи мурашка має певну свідомість, яка координується зовнішніми силами. Адже в природі все пов'язано й узгоджено. Координатором являється Конструктор, який створив медоносну бджолу, як особину, наділивши її всім необхідним для виконання своєї функції в природному середовищі.

Для того щоб виконувати свою роль, кожна особина бджолоїної чи мурашиної сім'ї, подібно до людини, наділена певними інструментаріями, зокрема для заготівлі нектару: внутрішні часи, прилад для напрямку руху, апаратуру для вирахування відстані, індикатор швидкості, швидкості потоку повітря, виміру температури повітря і так далі. Всі ці прилади у бджіл ще не вивчені, але в останній час англійські вчені із Ротхемстерського дослідного інституту встановили, що медоносні бджоли впродовж дня неодноразово змінюють висоту польоту, що визначається фізичними параметрами повітряного середовища, що дозволяє їм обирати відповідну температуру і швидкість повітря.

А що означає змінювати висоту та обирати певну температуру? Це означає, що комаха володіє якоюсь свідомістю, щось порівнює і аналізує. Чи може це не так? Досліди показали, що медоносні бджоли і джмелі в пошуках харчів пролітають багато кілометрів, а головне, вони не обирають найближчі кормові угіддя, в них існують якісь інші параметри для цього. Встановлено, що оптичні властивості бджіл виражені значно сильніше, ніж вважалося до останнього часу, а тому здорові властивості цих тварин потребують подальшого вивчення. Таким чином, можна стверджувати, що медоносна бджола не набуває тих чи інших властивостей у процесі природного відбору, як вважалося, вони в неї існують, людина тільки їх вивчає, а іноді приписує це якимось надуманим процесам, інстинктам.

Чим далі людство досліджує природу, тим більше теорія природного відбору й еволюційного розвитку терпить повсюдну поразку: жива природа з'явилась не в результаті еволюції, вона існує в настільки продуманих і завершених формах, що пояснення може бути єдиним – все живе і неживе на планеті Земля створено Вищим розумом і підпорядковане його законам. У цьому контексті праця Ч. Дарвіна не витримує ніяких доказів щодо розвитку живих організмів. Доречно відмітити, що про їхню появу вчений взагалі ніколи не висловлювався. Свої погляди він окутав величезною кількістю припущень, що свідчить про непевність у достовірності своїх поглядів, викладених у наукових працях.

Один прискіпливий читач наукової праці Ч. Дарвіна “Походження видів” підрахував кількість ухильних виразів: 36 разів – “я вважаю”, “ми можемо вважати”; 25 разів – “ми можемо прийти до висновку”, “можна з впевненістю зробити висновок”, “я приходжу до висновку”; 39 разів – “я вважаю”; 11 разів – “мені кажеться”, “є підстави передбачити”; 18 разів – “можна заключити”, “це приводить до висновку”, “можна з впевненістю зробити висновок”; 16 разів – “я схильний вважати”; 10 разів – “з усією впевненістю” “впевненість в

цьому”, “деяка впевненість”; 16 разів – “на мій погляд”, 87 разів – “ймовірно”; 51 раз – “ймовірний”; 9 разів – “я готовий схилитися”, “можна схилитися”.²⁵³ Де тут наука, перед якою людство схилило свої думки?

Я не ставлю під сумнів цікаві дослідження природи знаменитими вченими, але поряд з цікавими досліддами я побачив багато явищ, яких не було помічено або на них зовсім не звертали увагу, як на другорядні речі, а Дарвін навіть сам сказав, що не досяг того, чого хотів. Просто з якихось причин, при яскравому, здавалося, світлі не помітили, а в цілому все робилося похапцем, не було гармонії, мовби не зібрані усі звуки для музикального твору, який очікує свого завершення. Немає сумніву в тому, що в дослідженнях природи багато об’єктивних і суб’єктивних перепон, які відчуває кожен вчений: “Природа может приходиться в весьма разнообразное и настойчивое соприкосновение с нашими органами, но все ее разнообразие совершенно для нас потеряно, ибо мы не ищем в ней ничего иного, как только того, что сами в нее вложили; ибо мы не позволяем природе входить в нас против наших интересов и, наоборот, нетерпеливо стремимся нашим разумом, опережающим чувства, навстречу природе”.²⁵⁴

Ніхто із дослідників, в тому числі і Ч. Дарвін, не дав відповіді, як саме самець бджолоїної сім’ї набув початкового, спочатку слабенького, інстинкту потягу до спарування з маткою та ще не де-небудь в темному вулику, а в повітрі і на величезній швидкості. Як свого інстинкту набувала матка на початковому етапі, хто і що заставляло її в певний час вилітати з вулика і з величезною швидкістю мчатися в повітрі назустріч чужим трутам. Де і як набували інстинкту в процесі природного відбору трут і матка, щоб з маткою спарувалися не один, а декілька трутів і після цього гинули. Важко вдається доказати, що кожна матка набувала певного інстинкту, що спарування має відбуватися тільки в повітрі та ще й не з одним, а декількома трутами. Як набував інстинкту трут, який при першому спаруванні з маткою миттєво гинув у повітрі від зупинки серця? Ніколи живого трута, принаймні не встановлено, не залишилося після спарування, щоб набути такого трагічного інстинкту. Як цей поклик природи вписується в інстинкт придбаний в результаті природного відбору? Який саме інстинкт, природного відбору чи може якийсь інший, заставляє окремі породи риб долати величезні відстані, щоб вивести своє потомство в певний час і виключно у визначеному місці і там гинути?

Або хто навчив розмножуватися мурашок? Подібно до медоносних бджіл, більшість, хоча і не всі, видів мурашок спаровуються у повітрі, деякі види переважно в мурашниках. В мурашних самців і самок тільки для шлюбного польоту

²⁵³Газ. “2000. Еженедельник”. – № 48. – 2004. – 26 ноября–2 декабря. – С. 2.

²⁵⁴Шиллер Ф. Собр. соч. в семи томах. – М.: Изд. худ. лит., 1957. – Т. 6. – С. 293.

виростають крила, чого в інших особин немає. Мурашині самки і самці збираються в одному місці і готуються до шлюбного польоту. Самка набирає максимальної швидкості і її має наздогнати найшвидший і витривалий самець. Знову ж мурашиний самець, як і бджолиний, після спарування миттєво гине.

С мурашки карлики, в яких немає крилатих самок і самців, немає весільних польотів, у них все відбувається під землею. Самці всіх популяцій комах у розумінні біології – неповноцінні істоти, вони великі зародкові клітини, сперматозоїди на волі. У більшості комах самці запрограмовані на смерть після першого полового акту. Світ комах – це, переважно, світ самок, а у самців роль епізодична. Саме в такому розумінні тваринного світу треба розглядати живу природу, а не в сугото інстинктах.

Людина, людство – це та ж бджолина сім'я, той же мурашник, ті ж трудівники, яких можемо побачити їх в роботі. Бджоли, коли вони носять нектар чи інші роботи, мурашки, під час будівництва житла або добування корму, люди в давнину на будівництві велетенських пірамід і некрополів – скрізь створюється єдино подібний безперервний ланцюг. Більше того, люди, подібно до медоносних бджіл, які через різні причини залишають вулик чи своє природне гніздо, відлітають у далекі місця, нерідко залишають свої нажиті місця і йдуть, хоча не усвідомлюють, куди і навіщо. Прикладів у світовій історії чимало, коли величезні маси народів починають рухатися в просторі, ігноруючи негоди і поневір'яння. Саме якісь не тільки внутрішні, але й зовнішні причини заставляють людей, комах, тварин рухатись, залишаючи давно влаштовані місця.

Бджолина сім'я дуже реагує на зовнішнє середовище і внутрішній стан життєдіяльності. Яскраво це проявляється у бджолиному роїнні, яке виникає у бджолиних сім'ях тоді, коли вони живуть у маломірних вуликах чи дуплах, які занадто прогріваються сонцем, а також коли гнізда бджіл постаріли та мають велику кількість трутневих стільників, у них старі і малоплодючі матки. Звичайно, людина навчилася допомагати бджолам з метою запобігти роїнню, вона стимулює ріст сім'ї під час якого вона підвищує збір нектару, вирощує розплід, при якому всі бджоли будуть повністю завантажені роботами догляду за розплідом і будівництві стільників. Але це тимчасове стримування, навіть якщо замінити вулики і стільники, бджоли можуть злетіти через причини, яких людина ще не вивчила.

Чи не подібне ми спостерігаємо і в людському суспільстві, про що нагадують свіжі події історії на початку XXI ст. в Україні. Відбулася Помаранчева революція 2004 р., яка виявила в суспільстві негативний результат трьох з половиною століть входження України в російську імперію. У своїх діях суспільство розподілилося навпіл. У буремні дні гарячі голови деяких регіональних політиків закликали до сепаратизму, тобто відокремлення від України окремих областей Харківської, Донецької і Луганської. Такий розподіл харак-

теризувався розбіжністю поглядів на українську незалежність, культуру, особливо мову, відносинах з Росією і західними країнами.

Як показали події в українському суспільстві за багатолітню неволю створився мовби ройовий стан, як це має місце у бджільництві. Саме на 2004 р. прийшла найвища точка збудження нації після здобуття незалежності в 1991 р., коли повністю змінилися суспільні відносини, відбулися кардинальні зміни у його соціальному, культурному та економічному становищі, зросло безробіття, знизився соціальний захист більшості верств населення. В результаті таких доленосних змін у негативну сторону народ втратив орієнтацію у своєму повсякденному житті і в перспективі, він був готовий йти за лідерами, які появились.

Українське суспільство було схоже на бджолину сім'ю, яка доведена до збудженого стану, ділиться навпіл і уже кожна половина продовжує жити своїм відокремленим життям. Проте дбайливий пасічник наперед визначає настання ройового стану і попереджає можливе роїння: розширює гніздо, дає свіжі стільники, робиться все, щоб медоносні бджоли і їхня матка не були у стиснутому стані, а постійно знаходилися у сприятливих умовах для роботи і розмноження. Отож, коли народ буде мати ціль та зайнятий продуктивною роботою, то і якихось думок типу “з торбою йти світом” не буде виникати, а це основна функція провідників нації та державної влади.

Інший конкретний приклад описав Л. Толстой у “Війні і мирі”, характеризує рух народів без конкретної цілі, але під дією “заклику Вищих Сил” і внутрішнього позову предків. Поклик предків для українського народу має дуже важливе значення, який формує строкате відношення кожного українця до своєї батьківщини, нерідко віддаючи більшу шану сусіднім державам, ніж власній. Подібне становище має своє пояснення, адже саме Україна на історичних вікових просторах була прохідним дворичем для багатьох націй і народностей, які залишили генетичний слід на українських теренах.

Існує й інша поведінка людини, як і бджолої та мурашиної сім'ї. У багатомілітарній історії рух народів викликався зміною клімату, добування харчів для людини і кормів для тварин, пошуки кращих умов для ведення землеробства і т. д. Подібне бачимо і у бджолоїній сім'ї, яка залишає своє гніздо через відсутність кормової бази, хвороб у гнізді, несприятливі умови у вигляді сирості чи надмірно високої температури, шкідливі запахи. Подібне свідчить, що бджоли як і людина однаково реагують на навколишнє середовище, на різні природні, штучні і соціальні катаклізми. Відсутність життєвих ресурсів у людському суспільстві і тваринному світі проявляється однаково лише з різницею в тому, що людина вирішує проблему з корегуванням наявності у неї свідомості, а у тварин все відбувається під дією як особливої свідомості та впливом на бджололину особину зовнішніх Вищих сил.

Бджолина сім'я нормально розвивається на підставі одержаної інформації про наявність у навколишньому досяжному середовищі кормів. Матка відкладає розплід, робочі бджоли його доглядають, у вулику більшість рамок з розплодом, різного дозрівання – сім'я зростає, готуючись до масового збирання нектару. Раптово бурелом, град, посуха знищили більшість кормових вгідь і бджоли, спочатку розгубившись, найперше дбають про подальший розвиток сім'ї в екстремальних умовах і розпочинають діяти. В них, як правило, застосовується радикальний метод: сім'я катастрофічно скорочує розплід, бджоли без жалю розгризають запечатані комірочки з розплодом і викидають не тільки щойно відкладені яйця, але й дозріваючий розплід, який невдовзі мав з'явитися на світ і вимагати їжі. Зменшується кількість трутів, їх навіть влітку живих виганяють із вулика, особливо масове їх вигнання відбувається восени, коли йде підготовка до зимівлі. Одночасно бджоли спонукають матку зменшити відкладання яєць, скорочуючи її годівлю якісним кормом, призупиняючи або скорочуючи підготовку для цього комірок при відсутності яких кладка яєць зменшується або зовсім припиняється.

Що ж ми бачимо в людському суспільстві, яке переживає у своєму історичному розвитку різні катастрофічні більші або менші явища? За сприятливих умов суспільство також розвивається нормально, зростають молоді сім'ї, збільшується кількість дітей, держава забезпечує їх житлом або створює умови для його придбання самостійно. В суспільстві зростають матеріальні, фінансові та людські ресурси. Раптово відбулися передбачені чи непередбачені катастрофічні явища: революції, перебудови, війни, природні катаклізми. Саме в цей період скорочуються всі ресурси – матеріальні і фінансові, які прямо призводять до скорочення людських ресурсів. Все це добре видно на прикладі історичного розвитку багатьох народів світу. Як тільки зростають матеріальні і фінансові можливості, так зразу спостерігається підйом в усіх сферах суспільного життя.

Держава, суспільство чи народність мовби думає про збільшення поголів'я тварин, кількості корів, свиней, птиці, техніки для обробітку землі та виготовлення засобів виробництва, кормів для тварин, добрив для рослин, харчів, одягу, взуття і житла для людей. У той же час ніхто і ніколи не ставить завдання збільшити, а тим більше зменшити кількість населення, хоча, як відомо, це основний ресурс – трудовий. Людський потенціал розвивається як похідний від матеріальних можливостей. Навіть у часи комуністичного правління в російській імперії, коли все планувалося, народжуваність тільки фіксувалася, а в прогнозах застосовувались емпіричні розрахунки динаміки кількості населення без якихось реальних обґрунтувань. Звичайно, було намагання створювати сприятливі умови для молоді, яка уже з урахуванням цього самостійно вирішувала можливість створення сім'ї і народження дітей. В Україні після 1991 р. під час входження в ринкові умови дитячі садочки

були знищені і використані для бізнесу. Зростала бідність народу, а тому народжуваність була набагато нижчою від смертності. Придумали платити біля десяти тисяч гривень при народженні дитини, але це створило великі складнощі, бо нерідко наркоманки народжували дітей, одержували гроші, а дітей залишали державі.

Більшість держав відсторонилися від планування народження, суспільство саморегулює, подібно до бджолиної сім'ї, кількість потомства відповідно до зовнішнього середовища, наявності харчів і соціальних умов, а тому все відбувається як в живій природі. В африканських та азійських країнах жінки дітей народжують і їх ніхто не обліковує, дітей просто народжують і все, ніхто не задумується над наявними можливостями сім'ї та допомоги держави. В розвинутих і відсталих країнах світу сім'я, в сучасному її розумінні, руйнується, стало правилом, коли діти живуть окремо від батьків, старі батьки вмирають на самоті вдалині від дітей та онуків. У мурашиних та бджолиних сім'ях є розподіл, але він особливий – виділяється сім'я, але в кожній із них знаходять місце і старі, і молоді бджоли. Подібне і в мурашиній сім'ї – молодь виділяється під час шлюбних польотів, кожна особина, яка вижила, створює сім'ю, але в кожній із них живуть різні за віком особини.

Комуністи встановлювали контроль за всім, що творилося в імперії, навіть контролювали розрив шлюбу, процес був важкою процедурою, але не було контролю за створенням сім'ї та народження дітей, у цьому їх щось стримувало. В той же час тут проблем багато, адже виховати дитину коштує неймовірно більше, ніж збудувати дім, виростити тварину, одержати врожай. Відповідальність за трудові ресурси покладалися в минулому і покладаються тепер на сім'ю, майже без практичної допомоги держави, яка ще й не відає що і як вона може вдіяти, щоб якимось ефективно, але толерантно допомогти сім'ї. Адже молода робоча сила потрібна не стільки конкретній сім'ї, скільки державі, саме держава зацікавлена у відродженні робочої сили. Однак, держава за все турбується, а особливо приватного бізнесу, який ніяк не допомагає народу ні матеріально, ні фінансово. Збіднілий народ, покинутий державою, не буде давати потомство, як це ми показали на прикладі бджолиних і мурашиних сімей. У розвинутих країнах дещо кращі умови, особливо в країнах Скандинавії. Однак, в сучасних умовах ніде не спостерігається значного зростання народжуваності, а навпаки, повсюдно дефіцит робочої сили.

З усього цього можна зробити висновок, що населення Землі у своїй структурі і кількості регулюється не державою, не самим суспільством, а об'єктивними, тобто незалежними законами Вищого Розуму. В минулі часи дотримувався баланс – коротке життя і людей значно більше вмирало, але при цьому і більше народжувалося, що забезпечувало зростання населення в цілому. Тепер настав час, коли явно проглядається інший баланс – людина живе довше, менше людей вмирає в молодому віці, але і менше народжується.

Людство, побачивши це, намагається щось вдіяти, якимось сприяти зростанню народжуваності. Проте настрій кожної людини не можна змінити, внутрішній стан людини і її наміри про молоде покоління сформований Вищими силами через Всесвітню інформаційну систему непереможний. У той же час населення жовтої і чорної рас зростає невпинно, що і позначається на перенаселенні планети Земля. Невідповідність зростання населення різних рас має під собою пояснення, але їхньою основою є підпорядкованість силам Всесвіту.

Під дією законів Всесвіту змінюється і структура людства на Землі, чисельність одних рас зменшується, а інших – збільшується. Чисельність народів чорної і жовтої раси зростає, в той же час білої раси зменшується. Про об'єктивний процес зменшення народів білої раси свідчить той факт, що населення зменшується як у бідних, так і в розвинутих країнах, зокрема Європи. У країнах чорної і жовтої рас навіть прийняли закони про дозвіл народжувати тільки одну дитину і не більше, а в країнах білої раси приймають закони для заохочення народжувати двоє, троє і більше дітей. У таких країнах як Китай та Індія були розпочаті заходи щодо планування сім'ї, щоб зменшити катастрофічне збільшення населення. Однак, у країнах чорної і жовтої рас зростання народжуваності так і не вдається суттєво зупинити, а в країнах білої раси забезпечити її зростання, а тому стає зрозумілим проблематичність очікування демографічного спалаху.

У бідних країнах та тих, які розвиваються, для потреб всього суспільства залишається невелика частка матеріальних і фінансових ресурсів, але вони зосереджуються у невеликій частині людей, а решта населення залишається наодинці з природною і суспільною стихією при мізерному забезпеченні потреб для існування. В таких випадках людина попадає у безвихідь. У бджолиній сім'ї проблема вирішується за природними законами, а тому та частина молодняка, яка має з'явитися і на яку не вистачає кормів – знищується, трути виганяються з вулика. В людей відбувається те ж саме: зростає кількість абортів, люди звільняються з роботи і вони не мають засобів для існування хворіють, а відсутність ліків призводить до передчасної смерті.

Звичайно, у медоносних бджіл робочі особини залишаються для напруженого добування кормів, які порівно споживаються. У людей все відбувається за іншими принципами: заможна частина, привласнюючи левову частину ресурсів, позбавляє біднішу частину членів суспільства можливості придбати чи одержати житло для свого потомства, одержувати своєчасну і якісну медичну допомогу, вживати достатню кількість якісних харчів і інше, що призводить саме більшу обездолену частину людей до передчасної смерті. Це відбувається досить конкретно: відсутність житла – не народжуються діти; недостача якісних і достатніх харчів – настають людиною хвороби і аномальний розвиток, що скорочує життя; позбавлення якісної і своєчасної

медичної допомоги – передчасна смерть. Отож, як в медоносних бджіл та мурашок, так і в людей при відсутності ресурсів населення скорочується, але в кожній популяції застосовуються приблизно схожі методи, хоча і на перший погляд деякі різняться.

Система охорони здоров'я перетворилася на систему знищення населення. Вона стала після безплатної зразу ж платною та ще й за цінами світового рівня при мізерних зарплаті та пенсіях, які у десятки разів нижча від світового рівня. Для більшості людей лікування стало практично недоступне: ліки дорогі і неякісні; перебування в лікарні вкрай дороге, лікування і обслуговування проблематичне; люди перестали відвідувати заклади з відпочинком і лікуванням; лікарське профілактичне обстеження майже відсутнє в сільській місцевості, а в містах йде самопливом; стоматологічне обслуговування стало привілеєм багатих.

У результаті більша частина населення живе природним способом, все менше і менше звертається до медичних послуг і життя кожного скорочується непомірно. Це підтверджується українською реальністю, адже в період виборювання незалежності, кінець ХХ–початок ХХІ ст., безладдя в управлінні призвело до скорочення української людності з 52 млн. чол. у 1991 р. до 47 млн. чол. у 2005 році. Українців ніхто не вбивав, не було війн, навіть керівники держави ставлять собі в заслугу, що тихо і мирно в країні, але населення більше вмирає, ніж народжується, популяція зникає. Про жалюгідний стан і безвихідь пишуть українські митці:

*Поволі вмирає Україна,
Хоча ні війни, ні голоду нема.*

Здається людство без будь-яких видимих причин терпить різні катастрофічні біди, але це тільки на перший погляд. Проглядається об'єктивність у тому, що людство втрачає запас здоров'я, за рахунок збільшення хронічних хвороб погіршується якість життя: збільшується кількість людей, які потребують уваги лікарів; збільшується кількість лікарських засобів, яких уже налічується 10,7 тис. назв та їхніх різноманітних форм; все менше народжується абсолютно здорових дітей; людина щорічно приборкує страшні епідемії та інфекційні хвороби, а на їх місце з'являються нові; зростають захворювання на діабет, серцево-судинні хвороби, хвороби шлунку (в 1994 р. у світі на діабет хворіло 110 млн. людей, а у 2000 р. – 175 млн., на 2010 р. – може бути 239 млн.).

Цікавим є те, що така тенденція стосується як розвинених, так і бідних країн. У бідних країнах населення потерпає від голоду, спраги, стихійних лих, антисанітарії, низького рівня медичної допомоги, епідемії інфекційних захворювань. Здавалося б, що якби народу бідних країн дали більше уваги, то і хвороби відійшли б. Однак, у розвинутих країнах на зміну хвороб, які поширені у бідних країнах, приходять інші, не менш агресивні, їхня кількість не

зменшується, а негативний вплив на людину не менш вразливий. Появляються алергічні захворювання, психічні розлади, самогубства, порушення саморегуляції, репродукції, погіршення статевих клітин, ослаблення нащадків. У наукових колах все більше постає запитань, а чи допоможуть тисячі назв різноманітних лікарських препаратів оздоровити фізичне тіло людини, чи може треба лікувати духовність, духовне тіло.

У цьому контексті варто згадати зі Святого письма “І коли сьому печатку розкрив, німа тиша настала... Одне горе минуло! Ось за ним ще два горя надходить! ...І засурмив шостий Ангол, ...І були порозв’язувані чотири Анголи, приготовані на годину, і на день, і на місяць, і на рік, щоб убили третину людей. А решта людей, що не вбита була цими поразками, не покалася за діла своїх рук... І вони не покалися в своїх убивствах, ані в чварах своїх, ні розпусти своїй, ні в крадіжках своїх...”²⁵⁵ Людство зобов’язано зрозуміти, що все передбачено і лише горе для людей, якщо вони не стануть кращими, посилаючи у Всесвіт свою злість.

На жаль, людина, як і тварина, зокрема, медоносні бджоли, протистоять стихійним явищам єдиним способом – скорочення популяції, однак методи знищення своїх одноплемінних родичів дещо різні, і вони закладені вищими силами: для людини дається розуміння добра і зла, а тому закладена можливість вибору між добром і злом; медоносні бджоли не наділені достатнім розумінням, щоб могли обирати свою поведінку між злом і добром, вони здійснюють свою діяльність за законами природи під впливом Вищих сил. Саме Вищі сили, дають людині шанс пізнати добро і тільки те суспільство забезпечить сприятливі умови проживання, в якому кожна людина віддаватиме перевагу добру. Іншого шляху немає.

Эти насекомые были во всем подобны людям
И все наши действия осуществляли в миниатюре.
Б. Мандевиль

3.3. Особливості комах

На відміну від людини, комахи і мікроби найбільш пристосовані або можуть пристосовуватися до зовнішнього середовища, як ми уже відмітили, вони пристосовуються до атомного вибуху. Відносно впливу людини, у цьому зв’язку, мікроби були і залишаються найбільш небезпечними, тому що вони населяють всі живі організми, з’являючись там, де створюються сприятливі умови, в тому числі в організмі людини. Кожен живий організм практично не може їх позбутися.

²⁵⁵Біблія, 2002, Об. 8(1), 9(12, 13, 15, 20, 21).

Людина дозволила не дотримуватися раціонального харчування, не очищує свій організм і бактерії тут як тут. Коли ж взимку в організмі людини з'являється багато слизу, який не виводиться, як це визначено природою, то на дихальні органи людини повсюдно наслідують бактерії. Людина називає це простуда, але нічого подібного в даному випадку немає, а лише дихальні органи обсіли мікроби на слизу, який їм до вподоби, а людині це не комфортно. Слиз з'являється у людини саме в холодні періоди, коли він погано виводиться з організму, а тому така хвороба як грип наслідок на людину взимку. Організм самостійно розпочинає боротьбу: кашель не що інше як спосіб для виведення слизу, підвищується температура з метою знищення мікробів, і інше.

Мікроби, як живі істоти природи, своїм тонким відчуттям знають, що їхня пожива там, де холод і вони туди мігрують, а медицина тільки фіксує їхній рух, попереджаючи людину в певних кліматичних поясах. Для хвороби, людини і мікробів таке попередження не дає ніякого результату: у людському організмі накопичується слиз, мікроби його відчують і поселяються в організмі, який розпочинає боротьбу, в якій людина не завжди виходить переможцем. Перемагають здебільшого мікроби, оскільки після їхнього нападу людський організм знесилюється, хвороба впливає на окремі органи людини і знижує їхню життєву функцію, в багатьох випадках так званий грип дає ускладнення, що змінює кардинально функцію окремих органів. Нерідко за допомогою антибіотиків ми знижуємо температуру, допомагаючи цим самим не людині, а мікробам займати свої позиції.

Для прикладу можна навести таку найбільш розповсюджену інфекційну хворобу як туберкульоз: на планеті Земля більше як 2 млрд. носіїв інфекції, щорічно реєструється в середньому 10 млн. нових випадків активної форми хвороби. Наука встановила, що хвороба виникає в наслідок складної взаємодії між організмом людини, мікробактерій і навколишнього середовища. Якщо до цього додати ще й сприйняття до хвороби в залежності від багатьох спадкових генів, то можна сказати, що бактерії завжди перемагатимуть, бо підібрати якихось штучних ліків надзвичайно важко. Саме через легень виводиться слиз, на який ласі мікроби, і коли він належним чином не виводиться, то бактерії атакують, а багато спадкових генів не спроможні стримати атаку.

Радикальні методи полягають у тому, щоб знайти засоби ефективного виведення слизу з організму в усі пори року і не створювати умов для життєдіяльності бактерій в організмі людини. Формула проста: в разі відсутності в організмі людини слизу, як приманки для мікробів, то мікроб, якщо він все таки попаде в організм, зразу ж знищується. Сильні і молоді організми людини самостійно справляються з такими функціями, але ослаблений, а тим більше організм похилого віку вимагає допомоги. В природі є чимало засобів постійної боротьби проти засилля мікробів, людині підказують ста-

родавні рекомендації і роздуми, що людину мікроби оточують постійно, вони є її постійним супутником, а тому потрібно винайти якість оптимально постійне з ними співіснування.

Людині дається розум, щоб вона шукала постійні способи і не боротьби, а мирного вирішення стосунків з мікробами, бо серед них є і життєво важливі, а в процесі боротьби за допомогою сучасних антибіотиків можна знищити і корисні мікроби. Різноманітні ліки вбивають не тільки шкідливі, але і вкрай необхідні мікроби, скажімо для травлення. Щоб захистити людину від невірних дій стосовно власного організму, бажано все більше і більше звертатися до природи як зовнішньої, так і людського організму.²⁵⁶ Недаремно людина помітила, що в природі є все, щоб захистити її від мікробів, які приносять хвороби, для цього людина може користуватися як рослинними, так і тваринними лікувальними властивостями.

Дивовижними лікувальними властивостями наділені медоносні бджоли і їхні продукти, які супроводжують людину з сивої давнини, ще з її первісного розвитку. Деякі вчені доводять, що бджоли існують на землі десь 15–20 млн. років, а про зв'язок людини і бджоли пишуть духовні трактати, мабуть, підказують секрети. Про природну підпорядкованість вищим силам медоносних бджіл і їхнє призначення для людини читаємо в Корані: “И внушил Господь твоей пчеле: «Устраивай в горах дома, и на деревьях, и в том, что они строят; потом питайся всякими плодами и ходи по путям Господа твоего со смиренном. Выходит из внутренностей их питье разного цвета, в котором лечение для людей»”.²⁵⁷ Медоносні бджоли і результати їхнього життя у найвищій його раціоналізації наперед пристосовані до потреб людини, яка має використовувати все для своєї користі і не тільки продукцію, але і організацію взаємовідносин.

Подібно як кішку, собаку, корову, коня, свиней, курей, гусей тощо людина навчилася з давнини одомашнювати і медоносних бджіл. На пасіці медоносні бджоли вони виконують належну їм роботу з добування меду, воску, прополісу, молочка, лікувальну отруту та інших продуктів, а також вирощують молодняк, матку і трутнів, як і в дикому стані – в лісі, горах або інших, здавалося б не пристосованих для цього місцях. Проте в гори та ліси рої постійно відлітають без жалю за пасікою, на якій їм людина не створила сприятливих умов, не захистила від негоди, ворогів і голоду. В цьому випадку можна порівняти сім'ю медоносних бджіл до народу тієї чи іншої держави, а пасічника до виконавчої влади цієї держави. З огляду на це, держава об'єктивно зобов'язана пристосовуватися до потреб суспільства, яке теж розвивається за об'єктивними законами, а суспільство і його економіка спроможні саморегулюватися, як і розвиток бджолоїної популяції. Подібно до бджоли-

²⁵⁶Біблія. Пр. 5 (15, 16, 17).

²⁵⁷Коран. – М.: изд-во “Раритет”, 1990. – С. 214.

них сімей, які без жалю залишають свої пасіки, громадяни країни через незадовільні умови проживання також покидають свою Батьківщину через несприятливі умови, але, на відміну від медоносних бджіл, з великим жалем.

Людина думає, перш за все, про медоносні бджоли, але таких комах як мухи, жуки, ракоподібні, коники-стрибунці, яких виявили у величезній кількості на межі території Узбекистану, Киргизстану і Таджикистану, яким налічується 150 мільйонів років, цікавиться дуже мало. До речі, слід висловити сумнів, що в той час ще не було медоносних бджіл, а звідси і людини, але це тільки гіпотеза. У першій половині ХХ ст. в Парагваї було виявлено плем'я гуайакілів (guayaquils), яке належить до найбільш відсталих із всіх племен відомих на той час. Особливість цього племені полягає в тому, що воно має нерозривний зв'язок з природою – занадто віддалене від людської цивілізації і досить близьке до бджолоїної популяції. Таке наближення проявляється в наступному: цивілізацію гуайакілів називають “медовою”, бо основний засіб їх існування полягає у розшуку меду диких бджіл; з ними важко вступити в контакт, оскільки вони, подібно до медоносних бджіл, не мають постійного місця проживання, а мігрують за кормом; як тільки до них наближаються сторонні живі істоти, особливо люди, вони втікають у ліси.²⁵⁸

Скільки літ існують такі племена, де і як вони з'явилися на Землі – ще не відомо. Таке людське плем'я має дуже багато рис, схожих з особинами тваринного світу. Один із мисливців розповідав, що він спостерігав за галявиною в Сибіру, на якій висіяні культури рослин для годівлі ведмедів. Перш ніж підійти до галявини ведмідь її обходить, придивляється, трохи відходить і прислухається, аж коли переконався у відсутності людини, тоді заходить на поляну і харчується. Людину він відчуває не тільки за звуками, але найбільше на підставі запахів тютюну, горілки, диму від багаття й іншого.

Людина склала про медоносних бджіл багато казок, легенд і виявила ряд дивовижних прикмет. Душа медоносної бджоли постійно блукає в обіймах квітів, з квітки на квітку в пошуках божої поживи – нектару. Медоносних бджіл окутує пелена таємниць, і про них, як ні про жодну іншу живу істоту, про їх природну історію написано величезну кількість книг.²⁵⁹ В той же час підкреслимо, що єдиного немає в сучасній літературі ні в теоретичному, ні в практичному аспектах – порівняння існування медоносної бджолоїної сім'ї з явищами індивідуального і суспільного життя людини. Ніде, або складно розшукати порівняння людини і медоносної бджоли на побутовому рівні.

Перш за все, медоносні бджоли задовольняються одноманітним, але збалансованим кормом. Мурашки також вживають одноманітний корм, зокрема молочко із тлі, і хоча вони їдять також м'ясо, фрукти, солодоші і продукти,

²⁵⁸Наука и человечество. – Изд-во “Знание”, 1963. – Т. 11. – С. 66–67.

²⁵⁹Див.: Занимательное пчеловодство. – Донецьк: “Донбасс”, 1968; Родіонов В., Шабаров І. Якщо ви маєте бджіл. – К.: “Урожай”, 1984; Бджільництво /За ред. А. Черкесової. – К.: “Урожай”, 1989.

але споживають їх роздільно. Людина ж харчується різноманітними продуктами і в той же час споживає їх одночасно всі чого в комах не простежується. Отже, на прикладі медоносних бджіл та мурашок підказує людині, що харчування має бути збалансованим, але не слід споживати одночасно безліч продуктів. Існують й інші важливі відмінності у життєдіяльності людини і комах. Для власної потреби бджоли виготовляють різноманітні продукти, які задовольняють всі їхні потреби: у харчуванні – мед, пилок, маточне молочко; у лікуванні – прополіс; у захисті від нападу – отрута і прополіс; у засобах виробництва – віск і інше. Людина ще не навчилася виробляти ні одного із цих продуктів із природних ресурсів, які її оточують та які використовують бджоли.

У зв'язку з цим виникає справедливе запитання щодо можливості якісного виробництва продуктів харчування і багатьох товарів, які відповідають біологічним потребам людини. Особливо це стосується ліків, які у своїй більшості не збалансовані – вони здебільшого одним органам людини дещо допомагають, а інші пригнічують, що в цілому шкодить всьому організмові людини. Особливо хімічні ліки негативно впливають на корисні мікроорганізми, які знищуються одночасно з шкідливою мікрофлорою.

Якщо наука майже не приділяла уваги проєкції життєдіяльності комах на людське суспільство, в художній літературі дещо з цього приводу знаходимо. В творчості Л. Толстого, який займався практичним бджільництвом, вивчав життя цих істот є навіть художні нариси. В оповіданні “История улья с лубочной крышкой” він розповів про життя робочих бджіл і трутнів, назвавши ці особини двома соціально ворожими таборами, а також світом трудівників і світом аристократів-дармоїдів.²⁶⁰ Зразу треба зауважити, що для такого масштабного митця подібне порівняння дивує через те, що воно не вірне і не відповідає дійсності, але це вже був його власний художній погляд. До художнього образу бджіл письменник звертається у романі “Війна і мир”, назвавши залишену жителями Москву “вуликом без матки” тобто бджолина сім'я не живе без матки, так і велике місто Москва немислима без людей. Звичайно було б краще порівняти місто без людей, яке все рівно, що вулик без бджіл – він мертвий.

Дуже влучно своє розуміння укладу життя бджолиної сім'ї з точки зору суспільних явищ подає Шекспір у творі “Генріх V”²⁶¹:

*...У них єсть царь и разные чины:
Одни из них, как власти,
правят дома,
Другие – вне торгуют,
как купцы;*

²⁶⁰ Див.: Занимательное пчеловодство. – С. 247.

²⁶¹ Там само. – С 18.

*Иные же, вооружая жало,
Как воины, выходят
на грабеж...*

Щодо нахилу до пограбувань, то це трапляється, але у крайніх випадках у зв'язку з відсутністю запасів корму і взятки в природі. В основному медоносні бджоли живуть чесною працею, а тому з приводу висловленої Шекспіром художньої думки можна сказати, що це лише поетичні відступи, але далеко не практичні і не наукові. Є багато цікавого щодо бджіл у фундаментальних наукових дослідженнях вчених із світовим ім'ям, зокрема англійця Ч. Дарвіна, але він розглядав цих тварин виключно як живу природу, зовсім відірвану від людського суспільства, звичайно, це і не входило в його задуми. Він найвище оцінив неперевершену особливість бджіл – це їхня форма життя, яка до кінця не піддається дослідженню, а найперше інстинкт бджіл.

Ми ж поглянемо на бджолину сім'ю з точки зору індивідуального і суспільного життя людини. Подібно до життя бджолиної сім'ї можемо спостерігати і в суспільному устрої і житті людини: з прадавніх часів створювалися групи людей, в яких все було єдине, що допомагало їм виживати у складних природних умовах; пізніше вони перетворювалися на великі групи та суспільства, але всіх об'єднувало щось єдине – територія, мова тобто розуміння один одного, культура в широкому розумінні цього поняття, звичаї, які передаються з покоління в покоління й інше. У своєму творі "Козаки" Л. Толстой описав життя маленького народу, який залишив російську імперію через якісь утиски й оселилися на березі кавказької ріки Терек, яка відділяла їх від місцевих горців. Подібно як і цей невеличкий народ медоносні бджоли також залишають вулик через певні несприятливі умови або біологічні потреби.

Про цей народ письменник розповідає так: "...этот христианский народец, закинутый в уголок земли, окруженный полудикими магометанскими племенами и солдатами (русскими – авт.), считают себя на высокой степени развития и признает человеком только казака; на все же остальное смотрит с презрением. ...любовь к свободе, праздности, грабежу и войне составляет главные черты их характера. Казак большую часть времени проводит на кордонах, в походах, на охоте или рыбной ловле. ...Женщины большею частию и сильнее, и умнее, и развитее, и красивее казаков".

Ось вам і вся бджолина сім'я: тут і козак схожий, хоча і не дуже, на трута; жінки виконують всю домашню роботу і продовжують рід; невеличкий народ обороняється від усіх, станиці обнесені земляним валом, навколо кордони і на них козаки, тут уже козаки не трути, а виконують і роботу з охорони свого житла, а оборону тримають від усіх – гірських племен, російських військ, розбійників і інших. Та й місцину вибрали: Новомлинська станиця з однієї сторони захищена рікою Терек і лісом, з іншої непрохідні Ногайські

стеги з пісками. Скільки подібних племен можна зустріти на всіх континентах землі, в горах і навіть в окремих країнах, які мовби вулик, ще до цього часу охороняють прадавні свої цінності, для чого, подібно медоносним бджолам, вибирають захищені недоступні місця.

Медоносні бджоли можуть багато чого. Життя бджолиних сімей схоже не тільки на людське суспільство, але і на багато інших представників тваринного світу. Із життєдіяльності бджолиної сім'ї, особливо технологій, людина ще не спромоглася відтворити багато чого, наприклад у будівництві. Свої щільники бджілки будують за ніким не розгаданими формулами, надаючи їм неповторну красу, вишуканість, практичну простоту і міцність. Здається, що ці комірочки щільників за своєю будовою, хоча і простою, схожі на Всесвіт, який такий же простий, але розгадати його хоча б трохи нікому не вдалося і невідомо чи можливо колись і вдасться.

Ідея, закладена в існування медоносних бджіл, коли через продукти цих істот передаються людині багато необхідних їй мікроелементів, використовується людиною у своїй практичній доцільності. У світовій практиці через годівлю птиці різними кормовими компонентами здійснюється доставка важливих мікроелементів, необхідних людині.²⁶² Такий принцип, одержаний від медоносних бджіл, людина намагається використати в бджільництві, переважно для лікувально-оздоровчого процесу. Так, медоносним бджолам можна згодувати цілий ряд добавок, що надзвичайно важливі для людини і які можна переробляти разом з медом для послідуячого споживання людиною з метою оздоровлення. Особливість тут полягає в тому, що мікроелементи, які швидко псуються, консервуються медом і можуть довго зберігатися, не втрачаючи лікувальних якостей. У медичних же препаратах подібна консервація практично відсутня, принаймні вона не зберігає початкових якостей мікроелементів, які подаються людині у вигляді таблеток і рідини. Головна мета – уникнути добавок консервантів, стерилізації. Подібна технологія ще не знайшла широкого застосування, але ідея існує і вона, можливо, знайде своє практичне застосування.

У період німецької окупації на Кубані місцевий пасічник, а це нащадки Запорізьких козаків, які знали толк у бджільництві, передав німецькому вченому рукопис з описом виготовлення медичного меду. Він підготував бджіл цукром із добавками різних цінних ліків для людини, зокрема хініну, гіркий смак якого перемагався солодкими якістьми меду. В практиці українського бджільництва в сироп для годівлі бджіл додається багато компонентів, зокрема хвойний настій, сік із картоплі, спирт і інше, а тому деякі лікувальні компоненти, які вживаються людиною об'єктивно, можуть згодуватися бджолам для використання одержаного меду в якості оздоровлення організму

²⁶² *Ярошенко Ф.* Сучасні світові тенденції розвитку птахівництва. – К.: “Новий друк”, 2003; Птахівництво України: стан, проблеми і перспективи розвитку. – К.: Вид-во “Аграрна наука”, 2003.

людини. Отже, мед, який самостійно є важливим лікувальним продуктом, може використовуватися ще й як консервант і носій важливих додаткових спрямовуючих мікроелементів, необхідних людині.

Світ комах у цілому, медоносних бджіл і мурашок зокрема, надзвичайно цікавий і неординарний. Їхнє розуміння життя і смерті відрізняється від людини, бо смерть, як і життя, для них не має особливого значення. На першому місці у них знаходиться продовження роду. Комахи, особливо медоносні бджоли і мурашки, тривожаться тоді, а це відомо пасічникам, коли гине матка, а ще більше, коли зникає можливість закладання маточника для виведення нової особини для відтворення популяції. Здається, сама природа потурбувалася, щоб через, як прийнято вважати, несвідомих живих істот дати людям розуміння основ їх існування. Насамперед, бджолина особина показує людям приклад доброзичливих взаємовідносин, вчить не оцінювати свого співбесідника за зовнішнім виглядом, а його поведінку за власним смаком, складністю мови, силою чи багатством, адже, як говориться у духовних канонах християнства, “...мала пчела между летающими, но плод ее – лучший из сладостей”²⁶³.

Придивляючись пильно до бджоли чи мурашки, людина помітила багато схожих з ними рис. Мурашки взимку сплять і це їхня “маленька смерть”, як і, до речі, людина щодобово впадає в таку сплячку. Після зими частина мурашок, як і людей, після такої сплячки не просипаються, а тому людина завжди зустрічає зимовий період з осторогою, з якоюсь таємничою невідомістю. Мурашки, при зниженні температури майже три місяці знаходяться у сплячці з практичною зупинкою серця, що постійно межує з ризиком відновлення його роботи. Багато не просипається і особини їхньої популяції виносять на звалище.

Подібна сплячка має місце і в наших мух, які обсїдають людину. Вони також при настанні холодів завмирають, витримуючи величезні морози, а коли настає весна, то оживають, але також не всі, величезна їхня кількість після “маленької смерті” не оживають. Це те ж, що спостерігається у мурашок. Кожна мурашка на черевній порожнині має спеціальну кишеню, в якій зберігаються харчі, що не псується, і за потреби споживаються чи пригощають іншу особину. За кормом ідуть не всі мурашки, навіть не їхня більшість, а лише спеціально виділені групи з не багатьох особин.

Температура для мурашок має виняткове значення у їхній життєдіяльності, а тому вони її використовують в якості третього вимірника. Для визначення якихось подій мурашки використовують не тільки вимір простору і часу, але вони користуються ще й третім вимірником – температурою. Скажімо, коли мурашки назначають якесь місце зустрічі, то в розрахунок береться не тільки час і місце, але і за якої температури повітря, а це визначає місце, бо в їхньому помешканні в різних місцях різна температура.

²⁶³ Див.: Библия. Сир. 11(3). – С. 650.

У мурашок спеціалізація у виконанні робіт значно глибша, ніж у медоносних бджіл: солдати – у них великі мандибули – ножиці для вбивства; борошномели – у них мандибули – дробарки; вихователі – у них досить розвинуті залози слини для змочування і дезінфекції молодих личинок; у них визначені самці і самки, а всі інші особини безполі, – вони призначені тільки для розширення популяції, для цього у них у певний час виростають крила, у них є інші засоби для спарування, зокрема, не в повітрі, а в помешканні.

Спеціалізація мурашок дозволяє їм користуватися всім необхідним у своїй життєдіяльності: вирощувати гриби; використовувати мурашкицистерни; розводити тлю для одержання молочка; виробляти борошно із зерна; мати приміщення для найманців; будувати склади для органіки і т.д. В мурашок, як і в багатьох інших комах, багато нерозгаданого і чи вдасться це дослідити, чи ні ще не відомо. Ось одна із глибоких тайн: коли поранити мурашок, то одних особин інші мурашки забирають і заносять у мурашник, а інших залишають вмирати. Що за несправедливість? Чи не спостерігаємо подібне і в людському суспільстві, коли багатія чи якусь знаменитість забирають і опікають, а ось бож буде довго не доглянутим.

Життєдіяльність мурашок цікава для людини ще й тим, що знаходячи з ними якість спілкування чи зв'язок, треба пам'ятати, що вони не здатні страждати і не відчують болю. Подібні характеристики суттєві тому, що можливо через це мурашки тримаються згуртованості, а крім того, живі істоти, які не відчують болю і не мають чітко вираженого розуміння, досить небезпечні для спілкування.

Якщо добре придивитися до життєдіяльності мурашок і людини, то можна пересвідчитися про їхню дивовижну схожість у багатьох справах. Подивімося як рухаються люди, підпорядковані кожен індивідуум своїй, лише йому відомій цілі: рух людей, які вийшли з потяга чи електрички в місто або якийсь пункт призначення, і рух мурашок від мурашника до місця своєї цілі схожі надзвичайно – кожна особина, людини і мурашки, рухається одна за іншою, несучи якусь річ. Мурашки, як і людина, визначають чи обирають шлях яким вони незмінно рухаються до певної цілі призначення. Більше того, ми завжди переконуємося, що нас так і тягне вибрати найкоротший прямий шлях: йдемо через сквери, через квіти; засіяне і завітчане. Подібні прямі стежечки прокладають мурашки, а скільки інших особливостей може людина навчитися у мурашок, або через них виявити у себе якісь утаємничені якості. Подібні якості ми спостерігаємо в медоносних бджіл.

Найбільш наблизився до співставлення бджолиної сім'ї і суспільства Б. Манделів (1670–1733), англійський вчений, філософ, який стверджував, що в суспільстві відбувається те, що у бджолиній сім'ї. “Эти насекомые были во всем подобны людям и все наши действия осуществляли в миниатюре”. Це дещо не так, було б краще сказати навпаки, що люди багато чого здійс-

нують у своїй життєдіяльності та організації, подібно до таких тварин як бджоли чи мурашки. Кожному суспільству ще далеко до того ідеалу, який відбувається у медоносних бджіл чи мурашок, людині треба все більше хилитися до неї, вивіряти досконалість своїх дій і наближатися до подібної досконалості. У вченого проглядається концепція про те, що чим більше суспільство наближене до дій бджолиної сім'ї, тим воно досконаліше і люди там краще живуть, у них вища культура, звичайно, розуміючи свою Англію. Свій погляд на медоносні бджоли і суспільство він виклав у праці “Возроптавший улей, или мошенники, ставшие честными” в такий спосіб:²⁶⁴

*Просторный улей, заполненный до отказа пчелами,
Жившими в роскоши и довольстве,
Славившийся своими законами и силой оружия,
Как и обильными ранними роями,
Считался великим рассадником наук и промышленности.*

.....
*Они не были рабами тиранами,
Но и управлялись не буйной демократией,*

.....
*Эти насекомые были во всем подобны людям
И все наши действия осуществляли в миниатюре:
Они делали все то, что производится в городах*

.....
*У нас нет таких машин, работников, кораблей,
Крепостей, оружия и ремесленников,
Нет искусства, науки, мастерской или инструмента,
Для которых у них не было бы эквивалента.*

Що тут можна сказати, саме таку ідею і співставлення ставиться за мету дослідити у медоносних бджіл, мурашок і людини, щоб все далі просунутися у пізнанні істини живих організмів на планеті Земля. В нашому сучасному розумінні у бджіл та мурашок немає сім'ї, немає батька і матері і подібне бачимо серед народів світу в різні історичні періоди: “Раньше на Востоке сестры выходили замуж за братьев, а для мужчины считалось похвальным жениться на собственной матери”.²⁶⁵ А ким приходиться трутень, який запліднює молоду матку із однієї бджолиної сім'ї, що є його сестрою і зразу ж стає матір'ю його сестер, тобто матка стає одночасно і сестрою і матір'ю.

Отже, те, що робиться в суспільстві, зовсім не суперечить природі, тільки здається, що природна закономірність керується звичаями. За модою і

²⁶⁴Мандевиль Б. Басня о пчелах М.: “Мысль”, 1974. – С. 52–62.

²⁶⁵Там само. – С. 295.

звичаями магометанин не може пити спиртного, а християнин спати зі своєю сестрою; магометанин має багато дружин, християнин же не може мати більше однієї, але вживає багато спиртного; для християнства полігамія, тобто багатощлюбність, неприйнятна і викликає осудження. Однак, кожен із цих представників різних народів і протилежних релігій є живою істотою, на які однаково діють закони природи.

Наукові дослідження і практика свідчать, що між родинами медоносних бджіл, мурашок і суспільством людей є тотожність і відмінність, про що можна постійно спостерігати на практиці. Тотожність полягає в тому, що бджолина сім'я підпорядкована природним стадним інстинктам і будь-які відхилення у поведінці, запаху, знесилення чи щось інше розцінюється як відхилення від встановлених природою законів, що спонукає бджіл терміново наводити порядок, приводячи все до норми.

Людство, поділене на суспільства окремих народів і народностей, має велику схожість на натовп людей, які впродовж століть також засвоїли стадні закони, не терпляче відносяться до тих, хто природою наділений особливостями, хто намагається проявити свою особливість, індивідуальність за допомогою навчання, громадської думки, а також подібно до тваринного світу, силою спонукають підпорядковуватися загальним правилам поведінки, тобто бути такими як всі. Подібне кожна людина відчуває на собі та спостерігає навкруги. Звичайно, індивідуальність і особливість залишається, але в невеликій частині людей, зокрема в галузі мистецтва і науки, які і є рушійними силами розвитку суспільства.

Велику схожість у природі відображено і в художній літературі, підкреслюючи через бджолину сім'ю єдність природного середовища і людини. Про роль та місце бджіл у живій природі і людському суспільстві у поетичній формі читаємо у Пушкіна, який, як ніхто інший, поетично описував глибинну сутність не тільки людських, але і природних явищ. Поетові вдалося відобразити повну залежність біологічного життя – рослини, людини і тварини:

*В глуши, под сению смиренной,
Невинной прелести полна,
В глазах родителей, она
Цвела, как ландыш потаенный,
Незнаемый в траве глухой
Ни мотыльками, ни пчелой.*²⁶⁶

Поет не раз знаходив у людському середовищі схожість подібне до життя бджолиної сім'ї, неперевершено порівнює людину і тварину, що підтверджує зайвий раз схожість популяції медоносних бджіл і людей:

²⁶⁶Пушкин А. Евгений Онегин.

*Толпа в гостиную валит:
Так пчел из лакомого улья
На ниву шумный рой летит.*²⁶⁷

О, як людина схожа зі своїми меншими братами і сестрами в усіх рисах життєдіяльності та продовження роду. Робочі мурашки тисячами, навантажені яйцями, схожих на білі круглі шкоролупи, піднімають їх в солярій, або в інші місця, рухаються в різні кінці, лише їм одним відомі. В разі появи небезпеки яйця ховають у найнижчих поверхах будівлі, а коли вона минула, то переносять наверх, у солярій для обігріву і дозрівання. Погляньмо на розумні дії, коли безліч особин враховують чимало параметрів для вирощування і зберігання потомства: небезпека; температура у помешканні; вік зародків; вологість чи сухість місць для зберігання яєць і коконів; строки перебування їх в тому чи іншому місці. Якщо це інстинкти, то вони мають вищу форму, яка межує зі свідомістю, з розумовими діями. Іншого пояснення важко знайти, а тому коли ми наділяємо окремі дії поняттями “інстинкт”, то розуміємо дії особин тваринного світу, які ототожнюються з деякою свідомістю.

Напевне, людині з її свідомістю та освітою важко впоратися з дотриманням обов’язків, які бачимо в мурашок. Найчисельніша спеціалізована каста в мурашиній сім’ї – годувальниці. Вони прискіпливо слідкують за дотриманням рецепту вирощування здорових особин “Влажное тепло – для яиц, сухое тепло – для коконов”. Успадкування цього технологічного принципу дозволяє в невеличкому яйці створити живий організм, особливий витвір природи: “Меняется все: нервная система, дыхательный аппарат, пищеварительный тракт, органы чувств, панцирь...”²⁶⁸ Дотримання рецепту вирощування нового організму вимагає від годувальниць постійного перенесення яєць і коконів з одного місця на інше, що видно у будь-якому мурашнику. Технологія вирощування потомства вимагає дотримання етапів дозрівання, а це передбачає постійне перенесення личинок і коконів: яйце перетворюється на личинку до семи тижнів; кокон – на лялечку до трьох тижнів; лялечка дозріває за декілька днів і з’являється мурашка.

Коли з’являється мурашка з лялечки, то дії годувальниць можна порівняти з діями людини, ставленням до процесу народження дитини. Як людина, так і мурашка допомагає новонародженому: повитуха приймає народжену дитину в жінки, яка її народила, і деякий час за нею встановлюється догляд; у мурашок годувальниці у дозрілої лялечки акуратно протикають шкаралупу і допомагають вибратися звідти слабій мурашці.

Як визначили дослідники²⁶⁹ в мурашок, як і в медоносних бджіл, молодняк проходить певні етапи навчання: перші десять днів знаходяться біля ко-

²⁶⁷Пушкин А. Евгений Онегин.

²⁶⁸Вербер Б. Муравьи.– “Рипол Классик”, 2006. – С. 101, 103.

²⁶⁹Там само. – С. 171–172.

ролеви; другий десяток днів мають право доглядати за коконами; третій десяток днів слідкують за личинками і годують їх; четвертий десяток днів – знаходяться біля королеви і доглядають уже за лялечками; п'ятий десяток днів – несуть охорону або добувають молочко тлі; після п'ятдесяти днів і до свого кінця – робочим мурашкам надається право виконувати належну їм роботу, виходити з мурашника зовні, полювати, розвідувати місцевості.

Схожість людини, мурашки і медоносної бджоли проявляється і в іншому. Наприкінці XX і початку XXI ст. людство стало перед невідомим явищем, запропонованим вченими про теоретичну і практичну можливість вирощування людини у пробірці без участі жіночого організму. Ми не обговорюємо етичної, позитивної чи негативної сторін такого започаткування, а лише поглянемо на явища в природі, а як там відбувається. Навіть коли людина вирощується в пробірці, то все-таки тут виключно бере участь чоловіча і жіноча сутність, виключенням є тільки у штучно створене навколишнє середовище.

Що ж спостерігається у бджолиній сім'ї? Матка, яка тиражує, одержане від бджолиних самців (трутів) сім'я, відкладає кожен зародок окремо в спеціально побудовані комірочки-пробірки, чи як ми їх називаємо комірочки, а вже робочі бджоли доставлять туди корм, заливаючи ним сім'я, створюючи середовище, як подібне до того, яке є в матці тварини чи людини. Коли ж процес наповнення комірочки кормом завершується, ті ж медоносні бджоли запечатують комірочку кришечкою, щоб не допустити попадання у створене середовище для вирощування особини, побічних елементів, що повністю нагадує жіночий організм під час вагітності. Може, не так?

Отже, не дивлячись на незвичність такого відтворення людського суспільства, природа нагадує, що таке явище не суперечить природничим законам і людство, мабуть, піде подібним шляхом, бо людська сім'я, як явище людського суспільства, все більше і більше занепадає, а особливо жінки все більше і більше відмовляються народжувати потомство, або народивши, залишають його на утримання держави. Людство обожнює жіноцтво, але час вносить корективи і воно бачить якусь безвихідь. Нація в процесі такого становища може залишитися без самовідтворення, як це уже видно на практиці в багатьох країнах християнського світу, що загрожує її зникненню, а такого колапсу живі організми намагаються не допустити. Чи не з'явиться в людини комірочки, пробірки, подібні до бджолиних, щоб відтворюватися. Єдине, що треба мати на увазі, так це те, що особини тваринного світу, людина, мурашка, медоносна бджола, ніяк не допускають у принципі поступального відтворення собі подібних, хоча методи відтворення можуть змінюватися, наприклад, вирощування людського потомства в пробірці.

Ще одна схожість притаманна бджолам і людському суспільству. Люди живуть у своїх домах, квартирах та інших житлових приміщеннях і в кожно-

му з них виростають нові покоління, подібно як і у медоносних бджіл, у кожній комірці вулика вирощується потомство. Добротне житло стає придатне для декількох поколінь, а збудоване з неякісного матеріалу – для одного чи двох поколінь. Люди постійно обновляють за стилем і внутрішньою конструкцією, ремонтують та покращують своє житло подібно до медоносних бджіл, які після кожного розплоду очищають комірочки без чого матка не відкладе у комірочку сім'я. Після декількох розплодів у медоносних бджіл, коли самі комірочки навіть зменшуються і дрібнішають бджолині особини, в щільниках розводяться хвороби, а тому у дикому стані сім'я знаходить інше місце для проживання, а коли вони приручені на пасіці, то пасічник перетоплює старі щільники і дає бджолам нову вошину для будівництва свіжих комірок. Таким чином, житло для людей і комірочки для медоносних бджіл мають основне призначення – відтворення живих організмів, постійне поновлення житла людей і комірок для вирощування бджіл свідчить про природну схожість фундаментальних відтворювальних функцій.

Одночасно існує відмінність людського суспільства від бджолиної сім'ї. Вона полягає в тому, що кожна людина, на відміну від бджолиних особин, як мисляча істота постійно намагається вирватися із натовпу, мати відмінність від інших особин у добрих і далеко не добрих справах. Якраз подібна відмінність і є основою руху людства у своєму розвитку: представники думаючої когорти людей висловлювали свої наукові ідеї в астрономії, фізиці та культурі за що їх навіть спалювали; тих, хто висловлював іншу думку проти прийнятої в тій чи іншій громаді, висміювали, знищували, або відправляли до тюрми. Матеріальних носіїв думки не ставало, але сама ж думка, як матеріальна субстанція, залишалася і в подальшому набирала громадянства, що видно на прикладі древніх мудреців: Шекспір, Конфуцій, Ніцше, Л. Толстой, Маркс, Ленін; окремі особистості вели натовп людей на великі і малі війни, які змінювали хід історії багатьох націй і народностей – Чингісхан, Македонський, Наполеон, Гітлер, Сталін, Мао Цзедун, Тіто; є менш відомі і не менш відомі особистості у своїй справі, які також виділяються серед меншої маси людей, здійснюючи на них певний вплив.

Історія засвідчує, що всі особистості були самотніми і чим більш значима особистість, тим глибша самотність, а подібний стан, як відомо, важка справа. Кожна людська особина, опинившись у такій ситуації, думає про можливий вихід з неї, але здебільшого вона його не знаходить і стає проявляти свою агресивність, якою наділена кожна людина, хоча і різною мірою. Подібне становище притаманне тільки людині, адже медоносні бджоли та інші живі істоти позбавлені таких понять – вони не думають подібно до людини. Більшість же людей залишаються рівними серед всієї маси, підпорядковані єдиним правилам поведінки і вважаються нормальними людьми, які живуть у

кращому випадку за принципом “щоб було так, як у людей”, поєднуючи цю сторону людства з бджолиними сім'ями – їм притаманний стадний інстинкт.

Про медоносних бджіл дослідники пишуть “пчеле недоступна можливість личного знакомства с товарищами по улью: существует только суммарное, валовое различие “своих от чужих”, руководимое чувством обоняния. Пчелы почти глухи, память у пчелы коротка: арестованная на несколько дней, на неделю, пчела не найдет пути домой, не узнает своего улья и своих пчел, но три-четыре дня помнит все твердо. Однако, в пределах инстинкта память продолжается до нескольких месяцев. Направление движения сохраняется в совершенстве”.²⁷⁰ Отже, бджола свідомо орієнтується в просторі, але через деякий час в неї перемагає несвідомо сутність і вона орієнтується підсвідомо, тобто, як прийнято називати, інстинктивно. Людина подібно діє: солідна людина поводить себе відповідно до прийнятих норм моралі, але коли виникають екстремальні умови, то вона поводить під впливом підсвідомого, тобто інстинктивно.

Представники тваринного світу, крім людини, влаштовують свою життєдіяльність підсвідомо, інстинктивно, тобто так як вся маса тварин, зокрема бджоли, мурашки. Людині подібне важко переносити, адже їй, наділеній свідомістю, перебування серед маси подібних собі об'єктивно призводить до появи особистостей, які відриваються від всієї маси і можуть щось творити, добре чи зле. Подібний стан підтверджує, що в людини переважає не підсвідомо, а свідомо поведінка. Практика показала, що багато особистостей намагаються себе проявити, а коли це не вдається, то серед безликої маси немає творчості, ніхто не може себе реалізувати, суцільна нудьга, що стає причиною пияцтва, бійок, крадіжок і інших неподобств. Відомо, що більшість людей позбавлених волі – особистості в тій чи іншій сфері.

Отже, з однієї сторони медоносна бджолина сім'я підпорядкована підсвідомим стадним інстинктам природи, а її особи стають складовими єдиного механізму, що функціонує за підсвідомим правилом. З іншої сторони людське суспільство має особливість, яка полягає в тому, що більша його частина живе за інстинктами природи і це ріднить її з бджолиною сім'єю, але невелика частина відокремлюється від натовпу, перетворюючись в особистості, які живуть за власним світоглядом і сприйняттям навколишнього середовища, що кардинально відрізняє суспільство від бджолиної сім'ї. В медоносних бджіл особистостей немає, а тому немає в них і конфліктів у середині сім'ї. В медоносних бджіл особистостей немає, а тому немає там і конфліктів у середині сім'ї.

Повсякденний досвід людської діяльності свідчить, що багато дій людини не співпадає з природними явищами, але в той же час значна, а може переваж-

²⁷⁰Сикорский И.А. Всеобщая Психология. – К.: Типография С.В. Кульженко, 1904.

на, їх кількість співпадає, оскільки в людини постійно проявляються підсвідомі сторона її сутності, інстинкти: стадна поведінка, самозбереження, агресивність і інше. Це здебільшого тому, що людина лише прикриває свою природну агресивність чи різноманітні природні підсвідомі дії, інстинкти, але в певні періоди та в різних обставинах вона діє так же, як це спостерігається за живими істотами в природі. Скажімо, у бджолиній сім'ї встановлене правило, коли матка з часом не відповідає певним параметрам (постаріла, захворіла, одержала травму), бджоли її замінюють – вбивають, або вона сама, відчуваючи, що її очікує, зникає, звичайно, гине. В Запорізькій Січі козаки вбивали свого кошового отамана і нерідко навіть викидали в Дніпро, якщо він також не відповідав певним вимогам січових козаків: невдало організовував битву і багато полягло козаків у військових походах та ще й потерпіли поразку; йшов проти волі козаків і не радився з ними, а вирішував навіть тільки дещо самостійно; багато іншого. Що це у медоносних бджіл і таке ж в Запорізьких козаків – вроджена звичка, підсвідомі дії чи інстинкт реакції на певні подразники.

Кожен крупний державний діяч, завойовник, політик такі ж жорстокі у боротьбі за існування, як і всі інші живі істоти в природі, але кожен з них на свій манер ту жорстокість виставляє: деякі прямо заявлять, що будуть жадливо розправлятися з подібними до себе живими істотами; інші окутують свою жорстокість у більш-менш світлий одяг для досягнення політичних прибутків. Коли німецький завойовник А. Гітлер розпочинав війну у 1941 р. проти колишньої більшовицької імперії під назвою СРСР, то він прямо висловлював свою жорстоку сутність: “Ми зобов’язані знищувати населення, це входить у нашу місію. Нам доведеться розвивати техніку знищення населення ... Я маю на увазі знищення цілих расових одиниць”. Те, що творив керівник СРСР з власним народом, підтверджує, що і він мав таку ж місію і її широко масштабно провадив, але прикривав свій хижацький, підсвідомий інстинкт туманними ідеями. Наприкінці війни 1941–1945 рр., коли уже більшовицькі війська вступали на землі гітлерівської Німеччини, то Й. Сталін заявив, звичайно, не для власного народу, а народів світу: “Гітлери з’являються і зникають, а народ германський ... залишається”. Проте, кожен з цих завойовників однаково жорстоко відносився як до свого народу, так і до народів інших країн.

В сучасній науковій літературі твердо зміцніла думка про те, що особливість життя і праці медоносних бджіл полягає в тому, що всі свої раціональні дії вони виконують нібито інстинктивно, за природженою реакцією, що мовляв, вони не думають про ті чи інші роботи наперед. Тому їх дії щодо внутрішнього життя медоносних бджіл практично не може змінити, оскільки вони або діятимуть так, як закладено природою або загинуть, в той час як людина вимушена сама пристосовуватися до природних умов відповідно свого розуміння, йдучи нерідко на компроміс, щоб вижити. Тоді виникає запитання, а чи

не думають бджоли наперед, коли довідались, що загинули медоносні рослини і ніде одержати нектару для збільшення запасів кормів, вони скорочують інтенсивність матки відкладати яйця, навіть знищують уже критий зрілий розплід. Чи є підстава стверджувати, що це відбувалося інстинктивно, без будь-якого розуміння ситуації? Щоб змінити такі агресивні дії бджіл, пом'якшити їхню волю до знищення розплоду, треба терміново перевезти вулики на квітучі поля і все припинилося б, особливо коли це зробити завчасно.

Про можливість змінити дії мурашок та показати відсутність інстинкту, а присутність впливу інших факторів свідчить наступне. Мурашки злагоджено будують добротну свою будівлю, в середину якої не проникає вода навіть під час зливи, кожен орудує в одиночку, а споруда якісна. Вчені задаються запитанням, що і хто робить їхню роботу злагодженою і інженерною, дивуючись, що “стоит отстричь у муравьев антенны, которые они при сооружении гнезд совсем не применяют, и насекомые полностью теряют все свои строительные таланты. Работы разлаживаются, повреждения не ремонтируются, невидимые цепи рассыпаются, и все замирает”.²⁷¹ Людина споконвічно вишукує ключ, за допомогою якого заводиться життя, або краще сказати метушня, мурашок, що є однією із найважливіших нерозгаданих тайн тваринного світу.

Людська цивілізація не є єдиною, яка веде постійні війни, якусь боротьбу між особинами людства. Якщо порівнювати медоносних бджіл і мурашок, то можна сказати, що тільки мурашки із всіх комах, народжують солдат і мають регулярну армію, яка здатна наступати на будь-кого. Мурашки ведуть війни проти інших мурашок, зокрема карликові мурашки перемагають і займають мурашники чорних мурашок, бджолині вулики, що заставляє людину їх звідти виганяти. На південь Франції якось ненароком прибули аргентинські мурашки, які тут же розпочали вести непримиренну війну з місцевими видами мурашок і багатьох перемогли. Сильний опір аргентинським мурашкам чинили місцеві коричневі мурашки та мурашки-фараони.

Психологія мурашок різнобічна і їхні політичні режими надзвичайно різнобічні, вони використовують силу для зайняття територій і придбання кормів, у багатьох видів мурашок формуються найманці і раби для використання їх у воявничих цілях. Саме цими рисами мурашки в багатьох методах, принципах і цілях схожі на людську цивілізацію. Червоні мурашки, які мають смертоносні жала, дуже ласі мати рабів, але чорних, які вилупилися з вкрадених чи відібраних у когось личинок. Молодь, що вилупилась, приймала пізнавальні знаки, рухи, запахи своїх господарів і служили їм вірою і правдою.

Чим це не нагадує українських яничарів, коли в XIV ст. турецький султан створив особливий корпус із солдат, яких він назвав яничарами від туре-

²⁷¹Халифман И. Пароль скрещенных антенн. – М.: Изд. Детская литература, 1967. – С. 156.

цького /вені чері/, тобто нове військо. Особливість такого війська, що воно формувалось із хлопчиків, яких турецькі солдати із українських сіл під час їхнього грабування. Дітей забирали тільки раннього віку, що повністю відповідає мурашкам, подібна схожість навіть дивує і на перший погляд викликає сумнів про таку можливість.

Ще не відомо, чи не в мурашок навчилися турки, коли формували війська яничар із дітей, захоплених у слов'янських і вірменських селах. Діти нічого не відали про своє походження, їх навчали бойовому мистецтву в Османській імперії. Коли вони змужніли, їхні війська посиляли розоряти батьківські села та вбивати рідних, але в них ніколи не виникало навіть думки воювати проти своїх ворогів, які їх викрали. Виникає запитання щодо інстинкту природженої реакції. Войовничі мурашки викрали у вільних мурашок личинки, з яких народжувалися мурашки, турки ж викрадали в українських селах малолітніх дітей. Після народження мурашок, але уже у войовничого племені та підростання дітей серед народу чужої країни, мурашки і люди ставали рабами, надзвичайно відданими своїм господарям. Чому вони повністю втрачали інстинкти, які були далеко не рабськими, а здобували протилежні – рабські, яничарські. Наука доказує, що інстинкти набувають своїх рис впродовж довгих часових періодів, а тут миттєво відбувається така переорієнтація фундаментальних рис живих особин. Виникає запитання, а чи це інстинкти і взагалі, чи справедливі понятійні риси інстинктів?

Цікаве явище в мурашок – це рабовласники, які спеціалізувались у військових справах. Вони постійно воюють, навіть їхнє тіло призначено для цієї справи, а тому ці мурашині особини втратили здатність будувати мурашники, вирощувати потомство і навіть їсти. Тому для кожного рабовласника призначаються три раби – для годівлі, для обмивання, для чищення екскрементів, а тому якби ці раби залишили свого власника, то він загинув би. Нападають вони на невеличкі і середні мурашники чорних, білих і жовтих мурашок, всіх робочих мурашок заставляють доглядати за личинками, з яких вийдуть уже раби та обслуга.

У своїх дослідженнях Ч. Дарвін на прикладі мурашиної сім'ї показує феномен рабовласницький інстинкт, коли в мурашнику самців і самок обслуговують робочі мурашки, які захоплюють рабів, а уже вони виконують всі роботи в мурашнику – виховують молодняк, влаштовують мурашник і підтримують у ньому чистоту і навіть під час переселення в челюстях переносять своїх рабовласників, якими вважаються самці і самки: “Самцы и плодущие самки совсем не работают”.²⁷²

Загарбники переможених мурашок не вбивають, за винятком, коли вони не хочуть підкоритися. Подібна покірність, відсутність ворожнечі та вбивств,

²⁷²Дарвін Ч. Происхождение видов. – М., Ленинград: ОГИЗ-Сельхозиз, 1935. – С. 353.

спостерігається і в медоносних бджіл. У людей, як показує історія, має місце дещо інша ситуація – рабів виховують так, як у мурашок, але в місцях захоплення рабів провадяться масові вбивства. Турецькі загони, подібно до мурашок, які поспішають до чужих мурашників, добираються до українських сіл, вбивають всіх дорослих чоловіків українського походження, чоловіки турецького походження запліднюють всіх дівчат – українок, забирають хлопчиків віком до десяти років і з ними зникають.

Мурашки, що населяють нашу планету, є різноманітні і людина одержала багато інформації від них про свою життєдіяльність. Світ мурашок надзвичайно дивовижний: скажімо, є королівські мурашки, які пристосовані виключно до розбою і їхні щелепи схожі на різакі, які призначені тільки для різноманітного знищення і зовсім не пристосовані для добування ними корму, а крім того, вони не здатні ними їсти. Виявляється, що для цих войовничих комах інші комахи повинні добувати корм і годувати. Чи не нагадує людину, що вона, як і мурашки, годує військових, щоб вони її охороняли і захищали від нападу.

Вчені відзначають, що для вирішення таких життєвих проблем, ці комахи у певні періоди вирушають у розбійний похід, але не за кормом чи іншими матеріальними речами, а щоб захопити рабів. Основне призначення таких рабів полягає в тому, щоб добувати корми і годувати королівських комах. Як описують дослідники, вирушаючи в похід, ці войовничі комахи, рухаючись за власною ціллю, розташовуються в колону довжиною 8–10 метрів і значною шириною, щоб отримати здобич. Коли на їхньому шляху зустрічаються руді комахи, а вони досить агресивні, всі королівські комахи швидко проникають в їхнє помешкання і кожна особина захоплює своєю потужною щелепою личинку рудої комахи і мерщій повертається до свого житла.

Коли з цих личинок з'являються молоді руді мурашки вони і стають рабами тих комах, які їх винесли з їхнього батьківського житла і відповідно виховували. Молоді руді комахи виховуються для конкретних справ в обслуговуванні комах-завойовників, а саме заготівля кормів і годівля господаря. Коли ж раби старіють і вмирають, або їх не вистачає для нового покоління королівських комах, то формується новий похід за личинками-рабами для рудих комах людина перейняла досвід, а може вона, так же як і тварина, наділена такими ж інстинктами, але внесла багато новацій. Чи не схоже це на появу в Османській імперії яничар із християнських дітей, рабів у багатьох країнах світу для виконання різноманітних робіт, обслуги для поміщиків та військових чинів у багатьох країнах. У військах, окремих народів, були воїни до яких прикріплювалась обслуга для носіння зброї. Людина використовувала своїх рабів у більш широких сферах, ніж така тварина, як мурашка – від статевих утіх до каторжних робіт і фізичного знищення.

З прогресом людина стала використовувати не тільки фізичну працю рабів, але і їхній інтелект. Грошовитий суб'єкт, заволодівши невідомо як багатством, за допомогою коштів примушує рабів-інтелектуалів виготовляти для них твори мистецтва, писати за них книги, дисертації. Високі чини держави чи військові начальники використовують не тільки фізичну, скільки інтелектуальну працю своїх підлеглих та ще й безкоштовно.

Відбірна турецьке військо, яке формувалося з християн, взятих у полон ще дітьми і вихованих у душі мусульманського фанатизму. Вони були гвардійцями турецького султана, носили назву яничари, яких готували тільки з християн, що було схоже до виховання королівськими комахами для себе рабів виключно з личинок рудих комах. Чи не означає подібне в природі, що кожна тварина, кожна людина, кожна нація має своє призначення у живій природі, хоча це, на перший погляд, не так помітно. Постає постійне, нав'язливе запитання, а хто і як визначає подібне призначення кожного? Тут важко шукати місце для інстинктів, або краще сказати тільки для них.

Питань все більше і більше стосовно того, чим пояснити таке явище, чи феномен: у світі подібного яничарства не було до цього часу; чому саме слов'ян можна виховати в душі фанатизму навіть до своїх народів, від яких вони були силою забрані в дитинстві; чому дітей з інших націй не виховували подібним чином – тих же мусульман, китайців, індійців, японців, окремих європейських народів. Японці самі досить жорстокі як до себе, так і до ворогів, але вони чомусь перетворюються на рабів, а тим більше яничарів.

На прикладі тваринного світу, зокрема комах, особливо медоносних бджіл і мурашок, виникає багато проблемних запитань. У комахи, яка має сильні щелепи, але відсутня свідомість і вона, народившись, могла б загинути, адже вона не здатна додуматися добувати корм і його самостійно споживати. В той же час як же вона могла “додуматися” до такого складного процесу виживання, як захоплення чужої личинки, виховати з неї раба і спонукати його заготовляти корми та ще й годувати рабовласника. Чи міг у неї виникнути подібний інстинкт, а якщо і міг, то як? Ще не відомо, як додумалась людина захоплювати малолітніх дітей в чужих націй і виховувати з них покірних воїнів-яничар. Взятю це людиною з прикладу мурашок чи може, людині зовні привнесено так, як мурашкам, адже вони самостійно, як прийнято вважати, не здатні думати, а людина в ті далекі часи, мабуть, ще не вивчала досконало роботу королівських комах.

Дар напрасный, дар случайный,
Жизнь, зачем ты мне дана?
А. Пушкин

IV. Пошук цінностей людського життя

Наблюдайте природу и следуйте
дорогой, которую она вам указывает.
Ж.-Ж. Руссо

4.1. Людина – жива частка природи

Людство живе під невизначеним хоча б наближеного поняття свого походження. В наукових колах і серед народу продовжує панувати теорія походження людини від мавпи. Варто докласти зусиль, щоб хоча б зрушити з мертвої точки продовження обговорення проблеми – походження людини. Тільки після цього можна перейти до іншої проблеми – для чого з'явилась людина і яка її роль у живій природі. Більше того, розвиток тваринного світу протиставляється не тільки походженню людини, але і її розвитку, тобто хоча людина і походить від тварини, але тваринний світ розвивається у своєму напрямку, за своїми законами, а людина і її цивілізація – за своїми. Не так багато існує досліджень про спільність людини і тварини в їхній природній основі.

Крім того, людина зобов'язана хоча б намагатися зрозуміти, що вона походить не від мавпи, щоб уникати появи досить шкідливих вчень, зокрема про надлюдину, яке уже нанесло великої шкоди людству і такі вчення можуть повторитися. Саме на такому вчені про походження людини від мавпи Ф. Ніцше написав “Что есть обезьяна для человека? Посмешище или горький позор. И тем же должен быть человек для сверхчеловека: посмешищем или горьким позором...”²⁷³

Тваринний світ вченими розглядається зовсім в іншому баченні, ніж людина і людське суспільство – вони протиставляються. Про тваринний світ йде мова в такому ключі “Уже давно палеонтологические исследования позволили утверждать, что организмы как растительного, так и животного мира, населявшие нашу Землю в течение сотен миллионов лет, подвергались постоянным изменениям. Одни группы погибали, на их место появлялись другие. Животные, которые живут на земле сегодня, в далекие геологические эпохи часто были представлены своими предшественниками, очень отличавшимися

²⁷³ *Мачехин А.Е.* В поисках смысла. – М., 2004. – С. 237.

по внешнему виду. ... доказано также, что ни у одной группы животных история не повторялась – вследствие эволюционных изменений постоянно возникали новые формы”.²⁷⁴ Цікаво, не правда?

Що ж людина, вона змінювалась чи ні? На подібне запитання можна відповідати з урахуванням того, що в потаємних тибетських склепах захоронення до цього часу зберігаються величезні мумії різних рас людства, коли жителі землі, за переказами, досягали п’яти-шестиметрового росту.²⁷⁵ Приклад з доісторичного минулого та досліджень гігантського астрономічного календаря на півдні пустелі Перу часів древньої культури Наска свідчить про наступне. На гігантському малюнку бачимо: зображення відомих нам тварин – дивовижні мавпи, ящірки, павуки, птиці, собаки, кити, пінгвіни, крокодили; зрозумілі геометричні малюнки; малюнки незрозумілого змісту, зокрема, дивовижні істоти з двома великими руками, на одній з яких п’ять пальців, а на другій чотири. Мабуть, люди древніх цивілізацій повідомляли про людей ще древніших, які розвивались поряд з рослинами і тваринами.

На нашу думку, під таким кутом зору треба розглядати й історичний розвиток людини. Людина як складова частина природи і тваринного світу появилася подібно до інших живих істот поряд з мавпами, ведмедями, динозаврами й іншими. В подальшому людина, як і інші істоти, розвивалась, вдосконалювались її форми, рухи, а відповідно до цього розвивалась та розширювалась свідомість. Адже були древні цивілізації інків і індіців на американському континенті, цивілізація трипільської культури на європейському континенті, але скрізь талановиті інженерні будівельні конструкції, таємничі, для сучасної людини, геометричні форми, загадкові унікальні зображення. Основне, що треба визнати, так це те, що людина з’явилася не твариною, а все-таки людиною. Якщо ми визнаємо подібне, то краще вирішуватиметься наступна проблема, а саме яка її роль на планеті Земля.

Наука визнає, що еволюція у тваринному світі діє постійно, змінюється, зникає і виникає нова форма тварин, їхній вигляд невідомий, запам’ятаймо, але їхні інстинкти та поведіння у зовнішньому середовищі чомусь залишаються не змінними. Ідеологи такого вчення пояснюють, що вдосконаленість пристосування тварин до навколишнього середовища, їхня поведінка, багатство і складність їх інстинктів дивовижні, що є результатом “достигнення их видового развития, накопления их видового опыта, который “записывается” в их наследственности”.²⁷⁶ Тут зразу ж виникає найперше запитання – а хто запише і як? Як дослідити подібну первинну основу буття? Отже, в тваринному світі щось визнається, а щось ще вимагає глибокого дослідження.

²⁷⁴Наука и человечество. – Изд-во “Знание”, 1963.– Т. II. – С. 219.

²⁷⁵Пернатые Ю. Великие загадки истории. – Х.: Книжный клуб, 2006. – С. 10.

²⁷⁶Там само. – С. 74.

Людина як частина тваринного світу так досконало ще не вивчається. Коли ж розглядається людське суспільство, то мовби в нього уже нічого не записується, а етнічна нерівність людей полягає не в їх природних біологічних відмінностях, а тільки в економічній і класовій нерівності та всіма процесами, які з цього випливають. Вчені комуністичного періоду колишнього Союзу дотримувалися досить цікавої думки і писали про людство так: “Если бы нашу планету постигла катастрофа, в результате которой остались бы в живых только маленькие дети, а взрослое население погибло, то хотя человеческий род и не прекратился бы, однако история человечества неизбежно была бы прервана. Сокровища культуры продолжали бы физически существовать, но их некому было бы раскрыть для новых поколений... История человечества должна была бы начаться вновь”.²⁷⁷

Отже, доводиться думка, що людське суспільство розвивається незмінно в сторону поліпшення і вдосконалення, його розвиток ніколи не припиняється і не розпочинається заново, воно з’явилося і буде продовжуватися, а в разі зникнення, знову треба розпочинати від мавпи. Мовби не зникали цілі цивілізації і не з’являлися інші. При поясненні і співставленні біологічної еволюції та історичного прогресу, природи тварин і людини бачимо ще більшу плутанину. З усього виходить, що коли буде розпочинатися нова історія людства, то спочатку з’явиться тваринна особина, а уже від неї людина. Ніхто чомусь не допускав думки, що людина здатна з’явитися так же, як і інші особини тваринного світу, зокрема мавпи чи ведмеді.

Уже, як ми бачили вище, якби залишилися тільки малі діти на планеті, то все призупинилося б, бо нічого в дітей не записується, спадковості немає, а економіка і класова нерівність, яка б їх виховала, відсутня. У тварин же, як тільки малеча спинається на ноги, вона зразу ж приступає до виконання тих функцій, які виконували їхні батьки, що яскраво ми бачимо на прикладі бджолої сім’ї, мурашок та інших комах. Відомо, що в часи комуністичного правління в Росії дітям ніде не пояснювали про елементи сексу, заборонялось про це не тільки писати, але й говорити та думати. Старались не показувати прикладів і батьки, був якийсь сором. Подібне було і в старовину, а коли виявлялись деякі відхилення, наприклад вагітність, то вони жорстоко карались. У той же час в усі часи молодь займалась сексом, народжувались діти, створювались сім’ї. З дитинства молодь не навчалась методів розмноження людської цивілізації, але вона розширювалась і уже тепер навіть викликає тривогу перенаселення, забезпечення харчами, водою і територією.

Якщо йдеться про тваринний світ, то, як ми уже відмічали, стверджується, що там виникають постійно нові форми, в той час коли мова заходить про людей, коли знаходять їхні останки за багато мільйонів років назад, повідомляється, що це якщо не мавпи, то близькі до них. Знаходимо такі повідомлен-

²⁷⁷Наука и человечество. – Изд-во “Знание”, 1963. – Т. II. – С. 73.

ня: “С 1925 года, когда в Южной Африке был открыт первый череп представителя примитивной группы человекообразных, названного австралопитеком, на этом континенте были сделаны новые многочисленные находки этих существ, имевших наряду с чертами обезьян много действительно человеческих особенностей в строении зубов и задних конечностей, вероятно, позволявших им ходить на двух ногах”.²⁷⁸ Ніяк представникам людської цивілізації, не хочеться визнати, що людина з’явилася з часів формування живого, подібно до тварин, на планеті Земля, вона лише розвивалася, вдосконалювалася.

Отже, не від мавпи, а самостійно, як всі живі організми, з’явилась людина, вона розвивалась і продовжує змінюватись. Не дивлячись на це, старі стереотипи, розроблені і написані Ч. Дарвіним і Ф. Енгельсом про перетворення мавпи на людину, продовжують домінувати, але в їхніх теоріях залишається безліч так званих непізнаних “плям”. Пройшли тисячоліття, коли людство фіксує свою історію, але ніде не відмічено навіть перехідного періоду від мавпи до людини і це визнавав сам теоретик наукової концепції Ф. Енгельс “Взагалі ми й тепер ще можемо спостерігати у мавп усі перехідні ступені від ходіння на чотирьох до ходіння на двох ногах. Але в жодній з них останнє не стало чимось більшим, ніж вимушеним прийомом, який застосовується в крайньому випадку”. Більше того, ці вчені стверджують “Ні одна мавпяча рука не виготовила будь-коли хоча б найгрубішого кам’яного ножа”. Одним із глухих закутків цієї теорії є відсутність хоча б натяку, де ж взялася сама мавпа, яка, на думку Ч. Дарвіна та Ф. Енгельса, в результаті важкої праці перетворилася на людину.

Однак такі тонкощі залишені без уваги, а далі йдеться подальший діалектичний розвиток своїх думок “Спочатку праця, а потім і разом з нею членороздільна мова стали двома найголовнішими стимулами, під впливом яких мозок мавпи поступово перетворився на людський мозок, який ...далеко переважає його за розміром і досконалістю”.²⁷⁹ Звичайно, логіка тут є, але вона матеріалістична і не все відповідає реальному стану справ, оскільки матерія не вічна і приклади з неї з часом не підтверджуються. Подивімося, що ми бачимо насправді в розкопках: первісну людину, біля якої знайдені прості знаряддя, яких, за твердженням Енгельса, тодішня людина не могла виготовити, бо у неї мозок не був кращим і більшим від мавпячого.

Про надзвичайно низький рівень знання еволюції цивілізації, Всесвіту, сутності появи живої і неживої матерії стало очевидним, коли людство повірило в нісенітницю про походження людини від мавпи. Про таку теорію Дарвіна висловився негативно у своїх листах Мечніков. Про відсутність знання своєї еволюції висловився всесвітньо відомий мислитель К. Лоренц “оно сумело, на горе себе, подчинить своей власти всю окружающую среду, но знает

²⁷⁸ Наука и человечество. – Изд-во “Знание”, 1963. – Т. II. – С. 221.

²⁷⁹ Енгельс Ф. Диалектика природы. – К.: вид-во політ. літ. України, 1980. – С. 151–152, 154.

о себе так мало, что стало беспомощной жертвой дьявольских сил внутривидового отбора”.²⁸⁰

А чому не від інших тварин, наприклад, ведмедя? Відомий письменник і мисливець Ернест Хемінгуей писав у своїх творах, що людська рука дуже схожа на ведмежу лапу, тулуб людський дуже схожий на ведмежий, а коли з ведмедя зняти шкіру, то побачимо, що його м'язи розміщені так, як в людини. Ведмідь має тіло схоже на людське, із задоволенням п'є пиво, любить музику і вміє танцювати, а тому цигани і американці індіанці вірять, що ведмідь – брат людини. В сибірській тайзі, як розповідають бувалі мисливці, ці розумні тварини харчуються злаками на висіяних для них спеціальних ділянках, але головне, що беруть корм передніми лапами виключно так вправно, мовби людина. Мавпа такого не робила ніколи і не спроможна на подібне харчування, зовсім схоже на людське.

Перш за все, відомо, що вчені давно помітили зміни форми життя одночасно на всій земній кулі. Такі вчені як Вернейль, Барранд і інші говорили “...эти изменения видов, их исчезновение и появление новых не могут быть объяснены одними изменениями морских течений или другими причинами более или менее местными и временными, но зависит от общих законов, управляющих всем животным царством”.²⁸¹ Звичайно Ч. Дарвін пояснював це своєю теорією природного відбору. Однак, це не повністю так, бо сам відбір хоча і існує, але він не може бути уособленим і єдиним, він може бути вмонтований в якийсь особливий закон Всесвіту. Ось цей особливий закон нам треба пізнати, а не приписувати все єдиній теорії природного відбору.

Подивімося на ситуацію, за якої чим далі в глибину віків вчені знаходять людину, тим менше вона схожа на сучасника. Саме через те, що вона не схожа на теперішню людину, прирівнюють її до мавпи: “В 1960 году после долголетних раскопок Л. Лики нашел части черепа загадочного человекоподобного существа, которое он назвал “зинджантропом”, то есть “восточноафриканским человеком”. На следующий год он обнаружил там же остатки еще более древнего предка человека – “президжантропа”. Рядом с остатками древних приматов были найдены примитивные орудия из галек. На этом основании Л. Лики и некоторые другие ученые сделали выводы, что и зинджантроп и даже президжантроп были уже людьми”.²⁸² Цими ж дослідженнями доведено, що вік зинджантропом становить 1230 тисяч років, а президжантропа – 1750 тисяч років, а це уже у два рази більше, ніж вважалося раніше.

У той же час інші вчені ставлять під сумнів подібні твердження: перше, що зинджантропи та президжантропи здатні були виробляти знаряддя, які знайшли біля них, оскільки об'єм їхнього головного мозку був лише 500 ква-

²⁸⁰Лоренц К. Обратная сторона зеркала. – М.: Изд. “Республика”, 1998. – С. 17.

²⁸¹Дарвин Ч. Происхождение видов. – М.: ОГИЗ–Сельхозгиз, 1935. – С. 448.

²⁸²Наука и человечество. – Изд-во “Знание”, 1963. – Т. II. – С. 222.

дратних сантиметрів, тобто трохи більшим, ніж у горил і орангутанів, але вдвоє менше, ніж у примітивних древніх людей пітекантропів; друге, що вік цих людей не такий вже великий і все-таки зменшують його у два рази відповідно 600 і 800 тисяч років. Цей вік, на відміну від вищенаведеного, вчені не можуть змінити, бо, мабуть, дотримуються все-таки думки Енгельса “Напевне, минули *сотні тисяч років*, – які в історії Землі мають не більше значення, ніж секунда в житті людини, – перш ніж із стада мавп, що лазять по деревах, виникло людське суспільство”.²⁸³ Як би не рахували роки, то треба було сказати, що в той час були все-таки розумні істоти, які виробляли знаряддя, що реально існували в знайдених тодішніх захороненнях. Хто ж то такий займався виробництвом мистецьких знарядь, які не здатні виготовляти мавпи, як тварини у свій перехідний період, якого навіть Ф. Енгельс не уявляв.

Хто б то не був і хто б то не виготовляв знайдені знаряддя, але то була розумна істота, а тому явно не тварина тобто не мавпа, а людина, бо за словами Ф. Енгельса “Ні одна мавпяча рука не виготовила будь-коли хоча б найгрубішого кам’яного ножа”.²⁸⁴ У той же час відомий всьому світові великий дослідник Ч. Дарвін, мандруючи багатьма країнами, ще в 1831–1836 рр. бачив перших людей на планеті Земля – Адама і Єву: “Зрелище нагого дикаря в его родной стране – событие, которого не забудешь во всю свою жизнь”.²⁸⁵ Однак, як же цей дикун тисячі років назад запроваджував технології, які і теперішній науці в диковину. Може, це були інші люди, інші цивілізації, які в послідуєчому зникли, залишивши свої вироби. А потім з’явилися знову люди, саме люди, а не мавпи чи інші тварини, які розвивалися, вдосконалювалися і стали нашими предками, нашою цивілізацією, яка також загине і прийде нова цивілізація та нові люди, чи такі ж як ми, а може, іншої форми, але люди. Ми ж визнаємо, що тварини набирають інших форм, але при цьому залишаються тваринами і ніколи не перетворюються вони на людей.

Куди вже далі йти в глибину віків, щоб дійти висновку, що в усі віки людина була людиною, вона тільки змінювала свою зовнішність, як до речі тварина, але це не привід прив’язувати її до мавпи, навіть якщо первісна людина жила на деревах. Якби ми заглянули десяток мільйонів років назад, то, мабуть, побачили б людину не схожу ні на мавпу, ні на презінджантропа, ні на теперішню людину, але то була все-таки людина, а не тварина. Якщо ми подібний погляд визнаємо, то залишиться відповісти на основне запитання про дійсне походження людини у Всесвіті.

Про те, що еволюція людини відбулася в кінці кінців не від мавпи, тобто не від тварини, хоча пошук доказів ще треба продовжувати. Останні дослідження Д. Ріду із Флорідського музею природознавства і М. Стоункінгу із

²⁸³ Енгельс Ф. Діалектика природи. – К.: вид-во політ. літ. України, 1980. – С. 155.

²⁸⁴ Там само. – С.152.

²⁸⁵ Дарвін Ч. Происхождение видов. – М., Ленинград: ОГИЗ-Сельхозиз, 1935. – С. 75.

Інституту еволюційної антропології в Лейпцігу виявлені досить цікаві речі.²⁸⁶ Виявилося, що відомі супутниці людини – воші, ніякого іншого господаря не визнають, окрім людини, і гинуть через декілька годин без неї. Вчені дослідили, що як мінімум шість мільйонів років воші зробили однозначний вибір між нашими предками і прародичами сучасних шимпанзе.

Вважається, що першими на землі з'явилися звірина, птахи, риби і тварини та дрібні істоти, а вже після цього людина.²⁸⁷ Все створено Богом, тобто Вищими силами природи, але ніде не говориться, що людина походить від тварини, а саме від мавпи, ніде немає й згадки про це. Не сказано, що між періодом створення тваринного світу і появою людини пройшли мільйони років, але як ми бачимо, вчені доказують на власних цифрах, що так сталося, але це може тільки викликати сумнів. У 1955 р. в глибоких заляганнях, які створилися 180 мільйонів років тому, було знайдено велике нагромадження зубів і кісток невеликих тварин з ознаками перехідних рис від ссавців до плазунів. Подібно розвивалась і людина, а зайняття виробництвом і землеробством лише розширювало її функції.

Не виключено, що такі представники тваринного світу, як медоносні бджоли і мурашки з'явилися на Землі задовго до появи людини, одночасно з рослинним світом, що можна пояснити багатьма прикладами. Окремі дослідники стверджують, що мурашки появились на планеті земля за десять мільйонів років до появи людини. В діях лісових мурашок бачимо багато таких рис, які є невід'ємними, причому буденними, у людини. В людському суспільстві, як і в лісових мурашок, є раби і рабовласники, є солдати і військо, існує розподіл праці й обов'язків. В Нікітському ботанічному саду мої спостереження показали наступне: якщо лісовим кохам покласти велику кількість їжі: ковбаса, сир, фрукти, солодощі, то вони, як і люди, дотримуючись черговості, мабуть, за цінністю, миттєво приступають до її перенесення в сховища свого величезного і недостатньо ще вивченого підземелля. Ту частину харчів, для яких ще не наступила черга перенесення до сховища, обкладають лісовим матеріалом, з якого будують мурашники, щоб згодом також перенести до сховища.

Цим самим, як і в людей, харчі зберігаються до появи вільного часу, щоб перенести їх у місця зберігання; не допускається їхнє псування, адже матеріал здобрюється мурашиною кислотою, яка захищає харчі від ворогів і крадіжок. Коли з'являвся у мурашок вільний час, то вони приступали до перенесення продуктів у сховища для зберігання, які надалі споживаються. Мурашник, у наведеному прикладі, був весь під землею, а вхід до нього ретельно прикривався декількома невеличкими камінцями. Медоносні бджоли також приносять нектар, доводять його до кондиції, яка зрозуміла тільки цим

²⁸⁶Газ. "Дзеркало тижня". – 2005. – 13–19 серпня. – С. 16.

²⁸⁷Біблія. 1М. 1(25, 26,27).

тваринам, в одному місці щільників, а уже після цього переносять у постійне місце і запечатують для зберігання.

Що ж ми бачимо в людини? А те, що діється у тварин. Людина, коли викопує буряки, моркву чи іншу городину, то зразу прикриває землею, а після цього приступає до подальшої їх обробки: ретельно очищає, відвозить на завод для переробки або на зимове зберігання у власних сховищах для поступового споживання. У свій час в колишньому Радянському Союзі були засіяні величезні площі пшениці в степах Казахстану, яку під час збирання не встигали вивозити для постійного зберігання чи відправки в центр країни. Все вирішувалось за принципом лісових мурашок – зерно складали у величезні довгі бурти, які вкривались соломною і зверху землею. Надалі цілу зиму спокійно зерно вивозилось із польових буртів до постійного зберігання.

У тварин все відбувається як і в людей, про що можемо почути з повістей митців, зокрема, про ярмарок у Кам'янці-Подільському, де безліч масла діжками, сиру й бринзи кадубками і вишні коновками. Все це миттєво люда розбирав і десь все зникало у чисельних сховищах людського житла:

*Збігся Кам'янець жаденний,
Все то закупає,
В свої нори, як в безодню,
Без сліду ховає.²⁸⁸*

Людина як і мурашки можуть жити не тільки в землянках, як це було в далекому минулому, але і на поверхні, як ми бачимо сучасні одноповерхові чи багатоповерхові будівлі. Все це нічим не відрізняється від медоносних бджіл чи мурашок, які можуть жити як під землею, так і над землею в дуплянках дерев та вуликах, як і людина, в будинках-вуликах. У Нікітському ботанічному саду мені вдалося спостерігати невеличку ділянку – в один квадратний метр, на якій було декілька камінчиків, під якими були ходи чорних великих, середніх і дрібних мурашок, яких на поверхні було не так багато і побачити їхню життєдіяльність у середині неможливо. Але як описують деякі дослідники і письменники, то це ціле місто, а величезна кількість мурашок ніколи не появляється на поверхні, або досить рідко. У них там мільйони мурашок і вони займаються у своєму місті величезним виробництвом: “Ежегодно производимая продукция: 50 литров молочка тли, 10 литров молочка кошенили, 4 килограмма пластинчатых грибов, а длина используемых коридоров – 120 километров, площадь на поверхности земли – 2 квадратных метра”.²⁸⁹

Якщо в організації життєдіяльності лісові мурашки і бджоли мають багато схожості з людиною, то в технології виробничої діяльності людина не

²⁸⁸ Руданський С. Творив трьох томах. – К.: Наукова думка, 1973. – Т. 2. – С. 11.

²⁸⁹ Вербер Б. Муравьи. – “Гелео”, 2006. – С. 15.

може зрозуміти цих тварин і вони залишаються неперевершеними технологіями. Багато технологічних процесів мурашок взагалі ще не відомі ні науці, ні практиці, а багато з них людина не здатна досі відтворити. Дослідження показують, що як в організаційній, так і технологічній діяльності лісові мурашки, на відміну від медоносних бджіл, ближчі до людини, від яких вона перейняла багато чого для своєї життєдіяльності. Про все це свідчить чимало доказів на основі наших експериментів і досліджень багатьох вчених.

Перше, лісові мурашки, як і людина, хижаки, у харчуванні вони віддають перевагу тваринній їжі, чого не має у бджіл. Коли покласти м'ясні продукти біля їхньої оселі (ковбасу, котлети та інші) і любимі солодкі харчі (груші, мармелад, зефір), то, в першу чергу, в підземелля мурашника відправляється м'ясна їжа, а рослинна обкладається лісовим матеріалом для зберігання, яка уже після цього переноситься в сховище.

Друге, рабство квітне не тільки в людській, але і в мурашиній цивілізації. Роль рабів у мурашок і людей єдина – виконувати своїм рабовласникам всілякі роботи: добувати харчі, готувати їжу та подавати до столу, а в мурашок ще й годувати рабовласників. У людей хоч не годують, але одягають та вузають, купають і обмивають, виконують інші роботи, які звичайна людина має виконувати самостійно.

Третє, в мурашок досить суворо розподілені обов'язки і ранги. В тому ж Нікітському ботанічному саду було досліджено, що крупні комахи на поверхню майже не з'являються, а займаються вирощуванням потомства. Заготівля кормів і виконання всіх будівельних робіт здійснюється мурахами середнього розміру, найменші мурашки в певній мірі займаються виключно заготівлею кормів. Помічено, що в процесі виконання робіт із заготівлі кормів серед найменших мурашок не було середнього розміру і навпаки, всі вони працювали окремо. В будівництві мурашника беруть участь виключно мурашки середнього розмірів.

З усього можна зробити деякий висновок. Якщо лісові мурашки, бджоли і люди роблять однакові дії, то постає запитання щодо того, а хто у кого вчиться – бджоли і мурашки у людей чи навпаки. Приклади свідчать, що людина до цього часу вчиться всьому тому, що існує видиме і невидиме в рослинному і тваринному світі. Відповідь може бути однозначною: ні бджоли, ні мурашки, які мовби не мають свідомості, а тільки інстинкт, не можуть щось перейняти в людини, яка має високий рівень свідомості, а тому вони діють за наперед встановленим підсвідомим інстинктом. Отже, є всі підстави зробити попередній висновок, що бджоли і мурашки були прикладом для людини, які з'явилися на планеті за багато тисячоліть до неї. Більше того, прикладом для людини, крім інформації щодо технологій медоносних бджіл і мурашок, будувались ще й кам'яні споруди для передачі послань із подібною інформацією, яку людина використовує тоді, коли накопичить достатніх знань для її розшифровки.

Отже, в такому випадку людина з'явилась після тварин, які не мають свідомості, а діють за наперед встановленим підсвідомим інстинктом. Саме тварини дали для людини приклади можливостей пристосуватися у середовищі, приготовленого природою. Крім того, поряд з рослинною їжею тварини забезпечили людину такими продуктами для харчування і життя як мед, м'ясо, вовна, шкіра, віск, молоко, яйця і інші. До цього часу людина вивчає найкращі способи пристосуватися до природного середовища і при цьому не нашкодити йому, як це має місце у тваринному світі, адже жодна тварина не шкодить навколишньому середовищу. Людина скористалася багатьма практичними прикладами, але багато сторін тваринного світу, зокрема медоносних бджіл і мурашок, для неї ще за сімома замками.

Хоча людина використовує надані їй тваринами приклади поведінки в навколишньому середовищі, вона харчується продуктами тваринного походження, але, мов туман, зникають підстави стверджувати, що людина походить від тварини, зокрема мавпи. Адже, на відміну від інших тварин, ніяких навиків, які є у мавпи, якщо людина від неї походить, вона не залишила у своєму користуванні. Мавпа, як і людина, їсть за допомогою рук, але руки і навик їх використовувати є і в інших багатьох тварин, зокрема найкраще це видно у ведмедів. В той же час людина, подібно мавпі, ніколи не віддавала переваги проживати або хоча б перебувати більшу частину часу на деревах, вона проживала на поверхні землі і під землею. Ніколи не жила людина на деревах за виключенням, коли треба було спастися від ворогів чи звірів. Навпаки, за своїми звичаями вона більше схожа на мурашок чи медоносних бджіл, бо будувала житло в землі, довго проживала в печерах і інших підземних житлах.

Отже, представники наукової еліти людської цивілізації повинні відкинути твердження про походження людини від мавпи, а звернути увагу на тваринний світ з метою вивчення реального свого походження подібно до представників іншої живої природи, зокрема тваринного світу. Деякі вчені виношують гіпотезу про те, що можливість появи живих організмів з'явилися в якийсь момент, коли відбулася концентрація елементів певних фізіологічних норм, придатних для формування живих організмів тварини. Ще рано щось відповісти хоча б наближено, однак людство замислюється все більше і більше над подібними проблемами.

Може, деякі думки минулого і слушні, але виникає, уже не у вигляді гіпотези, а в реальності, запитання, а звідки і як дізналася медоносна бджола, яка не володіє даром свідомості, які саме поживні елементи потрібно дати живому організмові людини для його розвитку. Дивовижним є те, що медоносна бджола, вигодовуючи личинки маток, готують і дають корм їм, який містить у фізіологічних нормах усі необхідні для людського організму елементи: білки, жири, вітаміни, мінеральні солі, гормональні та інші біологічно активні речовини,

які зміцнюють організм людини і навіть омолоджують його. В пилку, який бджоли споживають знаходяться білкові речовини, амінокислоти, вітаміни А, В, С, Д, Е, РР, гормони, антибіотики та мікроелементи без чого не відбувається жоден біохімічний процес в організмі людини і тварини.

Розкопки в урочищі Мадиген, на границі Узбекистану, Киргизстану і Таджикистану в болотистій місцині були виявлені мільярди затверділих комах: мухи, жуки, коники-стрибунці, ракоподібні, які існували 150 мільйонів років тому. Не може бути сумніву, що тоді були вже і медоносні бджоли, як різновид комах, а тому межа до двох мільйонів років життя людини на землі – не кінцевий час. Якщо порівняти вік нашої планети Земля з вивченим віком людини на ній, то побачимо суттєву різницю: “...минимальный возраст Земли ...равен 3,5 миллиарда лет, а максимальный...– 5–6 миллиардам лет. ...время существования человека на ней составляет только лишь миллион лет”.²⁹⁰ Підтвердженням віку Землі можуть стати розкопки в районі Дніпропетровська, де були знайдені породи, які створилися 3,2 мільярда років тому. А ось відповідь на те, що людина на планеті з’явилась лише мільйон років тому ще немає.

У такому величезному часовому просторі, 3–5–6 мільярдів років, можливі зміни цивілізацій, але ще не відомо чи зникала людина разом з цивілізаціями, чи вона все-таки залишалася в усі мільярди років існування землі і цивілізацій. Перш за все, щодо філософських думок про зв’язок людини з усіма представниками тваринного світу, які іноді зовсім не підтверджуються прикладами з природи, а тому вони не попадають у ціль у напрямку до істини. Англійський філософ Бертран Рассел, характеризуючи окремі риси людини, писав, що він не знає “ни одного животного существа, за исключением разве что насекомых, которые отличались бы большей неспособностью учиться на собственных ошибках, чем люди”.²⁹¹ Нам здається, що філософ тільки частково правий, бо все-таки на захист комах можна сказати наступне. Мені прийшлося спостерігати, а це може перевірити кожен читач, що коли звичайних мух намагалися виганяти з кухні у вікно чи вбити, то вона знаходить непомітне місце та ще й в низу біля полу. Здається муха помітила, що коли вона сідає на світлу поверхню і прямо проти живої істоти, яка рухається, то її вбивають, відбувається сильний звук і інше. Це проза, але в дослідженнях не слід ігнорувати навіть такими спостереженнями.

Питання стосовно людського суспільства вивчається постійно у зіткненні протилежних поглядів на природу людини, її подальший розвиток та напрямок його вивчення, а саме духовних, біологічних і суспільно-історичних. Людині ще важко орієнтуватися в еволюційних процесах у важкоусвідомлюваному часовому просторі, а тому найважливіший напрям вивчення еволюції людини

²⁹⁰Наука и человечество. – Изд-во “Знание”, 1963.– Т. II. – С. 251.

²⁹¹Мачехин А.С. В поисках смысла. – М.: Олма-Пресс, 2004. – С. 20.

може бути наступним: дух людини постійно, але певними періодами, набуває фізичного тіла і вона лише впродовж тисячоліть удосконалюється фізично і духовно; форма фізичного тіла людини з'являється кожен раз як з'являється нова цивілізація, а дух залишається споконвічно єдиним.

Розглядаючи питання духовного розвитку людини, нерідко помічаєш, що вся діяльність людини спрямована на задоволення переважно матеріальних запитів людини: харчі, одяг, житло “Все труды человека – для рта его, а душа его не насыщается”.²⁹² На добування саме цих потреб думає і працює людина з дитинства, такими задачами займається держава і все суспільство. Прогресивне людство задумується над таким збоченням інтересів людини – все для плоті і нічого для духовності, яка від цього несе втрати, адже “дела плоти известны; они суть: прелюбодеяния, блуд, нечистота, непотребство, идолослужение, волшебство, вражда, ссоры, зависть, гнев, распри, разногласия, соблазны, ереси, ненависть, убийства, пьянство, бесчинство и тому подобное... Плод же духа: любовь, радость, мир, долготерпение, благость, милосердие, вера, кротость, воздержание”.²⁹³ Якщо ми визнаємо існування в людини не тільки матеріального тіла, але й нематеріального, то кожне із них вимагає задоволення якихось своїх потреб, а це об'єктивні вимоги і дотримання логіки та законів природи.

Людська цивілізація розкладається через відсутність великих і зрозумілих ідей, заради яких живе і вмирає людина, а також забуття запитів людської душі та появи псевдомасової культури. Саме для цього людина хоче знайти відповідь на свою глибинну духовну сутність, яку пізнати важче, ніж матеріальну, адже знавець людської душі Ф. Достоевський писав, що “в большинстве, в целом, прямо или косвенно, самоубийцы покончили с собой из-за одной и той же духовной болезни – от отсутствия высшей идеи существования в душе их”.²⁹⁴

Автори, які дотримуються біологічних поглядів, вважають, що поступово людина перетворюватиметься на нову людську істоту і буде володіти новими біологічними особливостями. Ось уява цих особливостей: “...существо более высокое, с черепом более круглым и гораздо большего, чем у современного человека, размера, с маленьким, плоским лицом, с уменьшенным числом зубов и с четырехпальными ногами. Если говорить о его психических особенностях, то главной из них будет могучий и изощренный интеллект; чувства его будут, наоборот, ослаблены”.²⁹⁵

Ні філософського, ні наукового обґрунтування подібної думки немає. Невдовзі після такого передбачення з'явилися теорії про “спадково неповно-

²⁹²Біблія. Еккл. 6(7).

²⁹³Біблія. Гал. 5(19–23).

²⁹⁴Мачехин А.С. В поисках смысла. – М.: Олма-Пресс, 2004. – С. 17.

²⁹⁵Наука и человечество. – Изд-во “Знание”, 1963. – Т. II. – С. 80.

цінних” людей, “вищі” і “нижчі” раси, а головне, що пропонується впроваджувати штучний статевий відбір для поліпшення породи, як це застосовується у тваринному світі. Розвиток тваринного світу у природних умовах не веде до погіршення форм і внутрішнього змісту. Тепер ми живемо в часи, коли подібні тлумачення щодо людини перетворюються в практичні дії і вони спрямовуються від простішого до складнішого.

Ті, хто розглядає людське суспільство з суспільно-історичних процесів вважають, що: “Человек не рождается наделенным историческими достижениями человечества. Достижения развития предыдущих поколений воплощены не в нем, не в его природных задатках, а в окружающем его мире – в великих творениях человеческой культуры. Только присваивая эти достижения в ходе своей жизни, человек приобретает подлинно человеческие свойства и способности”.²⁹⁶ Ідея такого твердження має право на існування, але тільки в загальному погляді, хоча викликає справедливий сумнів, що досягнення розвитку минулих поколінь тільки у великих творіннях людської культури. Адже при зникненні цивілізацій одночасно зникають і творіння минулого, а тому не відомо як людина може використати досягнення.

Продовжує залишатися стереотип поглядів: “В настоящее время можно считать бесспорным, что человек появился сотни тысяч лет назад. Однако когда он выделился из животного мира и какой путь развития прошел, наукой еще точно не установлено. Ясно лишь, что, прежде, чем древнейшие обезьяноподобные люди-питекантропы постепенно превратились в неандертальцев, а затем в современных людей, прошло очень много времени. Древнейшая история человека и его предков имеет пока много “белых пятен”.²⁹⁷ Що ж одержує людина в період свого розвитку, а головне звідки – з минулого своїх предків чи з невідомих глибин Всесвіту.

Саме такі висловлювання потребують хоча б деякого пояснення в історичному плані. Перш за все, світ так і не знайшов відповіді на запитання про дикі, первісні племена, які займали значне місце за своєю значною чисельністю на земній кулі. Перш за все, звідки вони взялися, а головне чому відбулася така різниця в рівні культур між ними і європейськими народами. Останні дослідження щодо виникнення і зникнення окремих культур свідчать, що людська цивілізація не є такою, яку ми сповідували – в історичному розвитку вона не одноманітна. На планеті Земля виникали і зникали окремі культури людства, які не були єдністю цивілізації, народи також не походять від однієї особини. Подібну думку висловили А. Тойнбі, О. Шпенглер і інші, зауваживши, що “единство человеческой “цивилизации” – такая же фикция, как единство филетического развития древа жизни”.²⁹⁸ Звідси К. Лоренц зробив

²⁹⁶Наука и человечество. – Изд-во “Знание”, 1963. – Т. II. – С. 82.

²⁹⁷Там само. – С. 218.

²⁹⁸Лоренц К. Обратная сторона зеркала. – М.: “Республика”, 1998. – С. 400–401.

цікавий висновок “человеческие культуры не возникают, как это постулировала унифицирующая философия истории, в линейной последовательности и по единому закону, а независимо друг от друга, точно так же, как возникают виды животных и растений”.²⁹⁹ Саме цим пояснюється виникнення багатьох націй, людських культур і цивілізацій. Разом з тим біологічна основа, рухи, мова і її логіка всіх людських культур, кожної люди не єдина, що свідчить про єдність, яку слід пізнати.

В середині XIX ст. панувала думка, що трудно знайти цьому логічне наукове пояснення, хоча робилося посилення на зовнішні умови, які ведуть їх більш довгим шляхом виховання, ніж європейців. Європейці відкривали нові землі, там знаходили невідомі племена, несли туди свою культуру, але вона там не приживалася, що офіційно підтверджувалося “Таким образом, как это явствует из отчета комиссии Роуэна, после более чем 400-летнего общения с европейцами, вплоть до первой четверти XIX ст., христианство и европейская цивилизация не оказали сколько-нибудь заметного влияния на население Золотого Берега”.³⁰⁰ Подібна думка і твердження не є новиною навіть на початку XXI ст.

Африканців привозили в Європу і навчали їх, вони мали навіть значні успіхи в освоєнні культури, але коли вони поверталися додому, то впливу на життя свого суспільства майже не було. В дитячому віці 1703 р. із Золотого Берега привезли Ентоні Вільяма Амо, його виховувала сама принцеса Брауншвейська. Він навчався в Саксонії, закінчив Віттенберзький університет, а в 1734 р. одержав докторський ступінь і видатні професори засвідчили його високий розум, мудрі наукові роздуми, називали його людиною благородною і достойною за що йому пожалували звання державного радника. Виховувався більше 30 років в європейській культурі, але виявив бажання повернутися на батьківщину і через деякий час його зустріли, де він “вел жизнь затворника”. Африканські, азійські й інші народи розвиваються згідно своїх природних законів Всесвіту, змінити яких людині не дано.

Людство, як і тваринний, світ має свої раси, групи і підгрупи народів, які здатні розвиватися так, а не інакше, жити там, де вони живуть. Скажімо, на планеті є цілі племена аборигенів і вони ніде не можуть жити, є племена аборигенів – індійців на американському континенті, вони є в багатьох інших країнах, які так і залишаються на узбіччі нової цивілізації. Вони живуть у резерваціях, вони не сприймають привнесену культуру і науково-технічний прогрес прийдешніх людей. Багато народів на півночі Росії можуть жити тільки своєю культурою і переважно в певній місцевості, їх зовсім не приваблює південні і центральні широти з м'яким кліматом, вони себе краще почувають в холоді, в тундрі. Мабуть, зі зміною кліматичних умов не стане і північних

²⁹⁹Лоренц К. Обратная сторона зеркала. – М.: “Республика”, 1998. – С. 401.

³⁰⁰Наука и человечество. – Изд-во “Знание”, 1963. – Т. II. – С. 177.

народів – чукчів, ненців, евенків і багато інших. Адже подібним чином природа впливає і на тварин, зокрема білих ведмедів, колишніх динозаврів і інших, яких не стало, про них ми довідуємося з картин та оповідань. Людство – це та ж природа, той же тваринний світ, а природа любить різноманітність і не терпить одноманітності, що і є її геніальним творінням.

Пошлемося навіть на такий приклад відомого народу – японців. Для них людський світ поділений на дві частини – японці і решта народів. У японців занадто розвинуте національне почуття, вони впродовж віків живуть, мовби в ізоляції – острівний народ. У них існує неписане правило, що коли японець виїздить жити в Європу чи Америку, то він автоматично виключається з нації, бо після повернення, навіть через рік, його не визнають своїм, навіть рідні батьки і сім'я. Близькі та знайомі поводяться з ним, як з туристами. Для цієї нації, а це можемо спостерігати і в інших народів, зокрема мусульманських, поняття життя і смерті відмінне від європейського. Для них смерть людини не має великого значення і до цього японців привчають з дитинства, головне, щоб залишилась сім'я для продовження роду. Чи не таке ми спостерігаємо у тваринному світі?

Змінити можна, але для цього треба поліпшити якість інформації щодо того чи іншого народу у Всесвітній системі. В іншому випадку щось змінити важко. Адже євросець може нормально себе почувати і брати участь у життєдіяльності у будь-якій європейській країні. В той же час мусульманин, африканець чи південноамериканець в європейській країні буде завжди відчувати себе чужинцем. Подивімося як себе відчують представники народу роми, цигани, не дивлячись на давнє їхнє перебування в Європі. Не зовсім себе комфортно відчувають в усіх країнах і євреї, хоча на поверхні вони і підприємливі, і дієві, навіть розумні, а світ їх чомусь не сприймає. До речі, треба сказати, що і євреї не сприймають світ, вони сповідують свою культуру, звичаї своєї нації, вони виживають тільки особливою згуртованістю і здатністю пристосуватися до умов будь-якої країни. Вони швидко вивчають чужу мову, чого не всім народам вдається, переймають культуру, але жорстко дотримуються канонів своїх основ, своєї крові. Це схоже на мурашок, а тому як мурашки завжди виживають, так і євреї ніколи не загинуть. Мурашок знищують на кожному кроці, тварини, птиці, хвороби, так і євреїв людство принижує, влаштовує різні напади, провокації, масові знищення, як в минулому, так і теперішні часи, що було видно в середині ХХ ст. Як мурашки, так і євреї та роми живуть, розплodжуються, їх не зменшується, а навпаки вони займають все нові території.

Людська цивілізація до цього часу не знає, як і де з'явилася перша людина, як вона розселилася на суші, як формувалися нації і народності. Є багато загадок, яких ніхто не може хоча б приблизно науково логічно пояснити. Сучасна наука пояснює, що за багато тисяч років до нашої ери, коли ще не було

кораблів, які б не боялися течій, високих океанських хвиль і вітрів древня людина, користуючись примітивними плаваючими засобами, проникла з Азії в Австралію, Північну, Центральну і Південну Америку, а також на величезну кількість океанських островів. Звичайно, як відомо, первісних людей було мало та ще й не було на чому плавати, але вони невпинно заселяли простори земної поверхні. Як? Ніхто не знає, але дехто намагається щось придумувати, підкреслюючи щоразу, що ні того, ні іншого не можна пояснити.

Наведу приклад появи і розмноження мурашок. Навіть загальний погляд на виникнення мурашиних величезних міст мурашиної цивілізації дозволяє хоча б уявити створення і функціонування людського суспільства, людської цивілізації. Мурашина самка, спарувавшись із сімнадцятьма чи вісімнадцятьма самцями, одержавши від них мільйони чоловічих клітин, підготовлена для щоденного продукування яєць впродовж п'ятнадцяти років. Після спарування в повітрі всі самці зразу ж гинуть, а запліднена самка приземляється, знаходить невеличку нору і самостійно очікує появи перших яєць для дозрівання їх в личинки і народження мурашок. Вони стають першими жителями майбутнього великого міста-мурашника, народженого однією заплідненою мурашиною маткою без будь-якої допомоги зі сторони.

Запліднена матка на перших порах потребує харчів, але їх нікому дістати і їй доставити, а тому вона, перш за все, з'їдає свої крила і одержує енергію для дозрівання яєць, які вона буде народжувати. Цього їй мало і вона з'їдає навіть знесені перші яйця, а коли вона зміцніє, то із п'яти яєць з'їдає три, а двоє залишає для дозрівання і появи личинок, з яких народяться перші мурашки. На початковому етапі яйця ще діляться на три частини: для підкріплення самої родительки; новим личинкам для корму і народження мурашок; для дозрівання нових личинок. Коли з'являються перші здорові мурашки, то вони без будь-якого навчання приступають до заготівлі кормів для родительки, яка у них називається королевою.³⁰¹ З цього часу всі яйця відкладаються для народження мурашок та зростання мільйонного міста-мурашника з багатокілометровими ходами, декількома поверхами в глибину для забезпечення необхідної постійної температури проживання. Тепер поглянемо на людське суспільство, яке має чимало схожих рис з мурашиною цивілізацією, яка живе серед нас, або ми живемо серед неї.

Перший приклад, який важко сприймати людиною. Мурашина матка за законами природи потрапляє в становище повного позбавлення харчів, а тому вона спроможна вижити за умови, що поїдає перші знесені яйця для поповнення втраченої енергії. В історії людської цивілізації людина також потрапляє в подібні обставини і вимушена поїдати своє потомство. Саме в цей період голод доводить людину до тваринного стану, коли матеріальне тіло перемагає духовне, його основу – свідомість. Саме в цьому проявляються

³⁰¹ *Бернард Вебер. Муравьи. – Гелеос, Рипол Классик, 2006. – С. 254.*

безжалні закони природи: члени сім'ї вбивали менш сильних і здебільшого дітей, вживаючи їхнє м'ясо для харчування. В багатьох областях України лікарі і статистика засвідчили мутацію психіки та таку обставину, що переважали не канібали, а канібалки, яких зафіксовано 2,5 тис. у голодні 1921–1922 рр. та 1932–1933 років. Як у тваринному світі, так і людській цивілізації відповідальність за збереження і виживання та його продовження роду природи покладає на жіночих особин. Для цього серед усіх живих істот використовуються різноманітні методи, деякі з них людська свідомість важко сприймає.

Другий приклад. Вчені виявили найдревніше поселення людства – цивілізація Наска, одна із індійських культур, яка існувала ще до інків, на Тихоокеанському півдні Перу 1100–1700 років тому. Центром цивілізації Наска було древнє місто Кауачі площею у 24 квадратних кілометри, яке існувало цілих шість століть (300 р. до н.е.–300 р. н.е.).³⁰² Народ цієї цивілізації був землеробами та інженерами: існують підземельні ходи зрошувальних систем; збереглися чисельні дерев'яні стовпи; будови жилого і адміністративного типу, стіни яких викладені з камінні і гальки, обмазані глиною та покрашених у червоний колір; саме там сучасне людство виявило складну графіку символів мовби слід, залишений космічною силою, який можна побачити з висоти пташиного польоту.

Ще один цікавий висновок схожості доісторичного розвитку людини і мурашок можна побачити на такому прикладі. Жителі мурашиного міста – мурашника, заснованого і самостійно збудованого мурашиною самкою, не мають багато відомостей про віддалені території, а тим більше інші континенти, вони живуть самостійним життям і спілкуються із зовнішнім світом невеликої території. На малюнку пустелі півдня Перу періоду цивілізації Наска зображені тільки ті тварини, які водяться лише в тій місцевості американського континенту, але зовсім відсутнє зображення тварин інших континентів – жирафи, леви, ведмеді, слони, кенгуру та інші.

У доісторичні часи сфера знань окремих цивілізацій була обмежена, тобто одні цивілізації розвивались незалежно від інших, а такий висновок зайвий раз підтверджує появу людини в різних континентах, в різних умовах природи, з різними расовими і генетичними особливостями. Тепер існують припущення, що мурашки самостійно кочують із країни в країну, навіть допускають існування шляхів. Подібне викликає сумнів, бо мурашки, як і іншу тварини переселяються з одних країн в інші, але за допомогою людини та її транспортними засобами.

Загадкові малюнки на землі виявлені і в інших місцях планети Земля, а там і були якісь поселення: в США (штат Огайо), в Англії, в Казахстані (плато Устюрт), Південному Уралі, на Алтаї, а Африці (оз. Вікторія), в Ефіопії і

³⁰²Пернатъев Ю. Великие загадки истории. – Х.: Книжный клуб, 2006. – С. 131.

інших місцях. Отож, мурашки самотужки будують свої міста-мурашники, в місцях, куди вони спустилися з повітря, де запліднювались, люди також будували свої міста, куди заносила їх доля. Важливо вяснити, що керувало мурашками, які позбавлені, як ще вважається дотепер, певної свідомості будувати міста-мурашники з високим будівельним мистецтвом та людей, які наділені високоорганізованою свідомістю, в тих чи інших містах планети Земля будувати свої помешкання ще до нової ери, коли, на думку відомих вчених, люди були не далекими від мавпи. Як могли такі мавпоподібні люди дві тисячі років тому будувати водяні резервуари для поливу полів, які і тепер використовуються жителями на територіях південноамериканських оазисів. Наука зобов'язана переглянути свої мавпячі теорії, що дозволить з іншої точки зору поглянути на людину, її появу на планеті та призначення.

Періоди розвитку людського суспільства змінюються і досить швидко, якщо поглядати з Всесвітньої історії, адже те що було не тільки тисячі років, а навіть декілька сотень років тому в даний час вважається нерідко щонайменше дивним і незрозумілим. В англійській газеті “Once a week” (Раз в неділю) за 1862 р. повідомлялось: “Всех людей на земном шаре считается теперь круглым числом до 1 миллиарда. Всех ныне известных языков, на которых говорят они, считается до 3061, и на этих языках исповедывается более 1100 религий. Средний уровень (продолжительность – Б.П.) жизни 33 с половиной года. Одна четверть рождающихся умирает до достижения 7-летнего возраста, а половина – до достижения 17 лет. Из 100 человек только 6 доживают до 60 и более лет, и только один из тысячи доживает до 100 лет. Из 500 только один достигает 80-летнего возраста.

Из одного миллиарда живущих людей 33 миллиона умирают ежегодно, 91 тысяча ежедневно, 3731 ежечасно, 60 ежеминутно, следовательно, каждую секунду умирает по одному человеку. Впрочем, эта убыль уравнивается прибылью в новорожденных. Женщины более живучи, чем мужчины, до 50-летнего возраста, а сверх этого возраста – менее. Вступающие в брак к не вступающим относятся как 100 к 75. Люди рождаются и умирают чаще ночью, нежели днем”.³⁰³ Пройшло менше як півтора століття, але ми не пізнаємо чогось подібного в сучасних умовах, все змінилось у сторону збільшення і не як-небудь, а в рази. Чи не бачить читач чогось схожого з розвитком мурашиного міста, закладеного одною єдиною заплідненою самкою.

Нема сумніву, що коли ми заглядаємо назад на тисячоліття, то побачимо ще більш дивовижні, а іноді незвичні для сучасності, приклади з людської цивілізації. Виявляється, що все в живій природі впирається в четвертий вимір, а саме його величність – час, як головної характеристики для розуміння минулого, сучасного і прийдешнього живої і неживої матерії. Проте, біль-

³⁰³“Современная летопись”, апрель 1862; Наука и человечество. – Изд-во “Знание”, 1963. – Т. II. – С. 92.

ність реалій покрито пилом старовини, з якої нічого не стільки не залишається, скільки не можна розпізнати. Проте дещо уже існує, але воно вимагає не стільки практичного, скільки філософського осмислення. Величезні стародавні малюнки в пустелі Наска на півдні Перу, про які ми уже говорили, свідчать не тільки про доісторичну епоху, яка минула більше як дві тисячі років тому, свідчать про дивовижні речі. Прочитання інформації, закладеної в малюнках за допомогою комп'ютерних технологій, свідчить про наступне: в них існує інформація про планету Земля, що на ній існує фауна (тварини), флора (рослини), людина (обличчя людини); висвітлюються зображення лева, птахів, космічного корабля, чоловіка і жінки; подається інформація про генну і ядерну технологію; навіть деяка інформація появи першої людини на планеті. Висувається незвична, на перший погляд, ідея про причетність появи на планеті Земля *Homo sapiens* не тільки “батьків” із сузір'я Лева, але й брали участь інші сузір'я – Скорпіони, Стрільці, Паруси.³⁰⁴

Де можемо побачити біологічне перетворення людини за багато тисячоліть, з часу проведення відомих спостережень? Їх немає. Скажімо, не зовсім відомо, щоб у тваринному світі відбувалися біологічні зміни, які декому хочеться нав'язати людині, зокрема у медоносних бджіл, які існують на землі з того періоду, коли людини на планеті ще було, але ці комахи готували навколишнє середовище, зокрема рослинний світ для проживання людини. Хто доказав, що людина не несе в собі всю інформацію, накопичену з часів появи першої людини на планеті? Знову ж невідомо.

Якщо вона в собі не несе такої інформації, зокрема в генах, то чи існує така інформація взагалі і в принципі, а якщо існує, то де її джерело? Все це ґрунтується на столітній боротьбі слів між матеріалізмом та ідеалізмом без посилання на приклади природи, надзвичайно недосконалі. Так як до цього часу ще ніяк не можна на словах пояснити різноманітні твердження якостей людини, посилаючись на цю боротьбу як з біологічної так і суспільно-історичної характеристики, то пошлемося знову ж таки на тварин, зокрема бджолину та мурашину сім'ю.

У медоносній бджолиній сім'ї ніхто не влаштовує навчання молодому розплуду, який, з'явившись, зразу ж приступає до виконання певного виду роботи, поступово переходячи від простого до складного. Як, чи це в генах, чи це якимось передається кожній живій істоті якусь інформацію про те, як саме вона має поводитися у навколишньому середовищі. Подібне і в людському суспільстві, підрастаючому поколінню доручають спочатку прості роботи з наступним їх ускладненням. Адже в минулому не було будь-яких навчальних закладів. Людина не вміла читати, але вона, дивлячись на старших, все робила для свого життя, а пізніше передавала молодим, які знову виростили і пе-

³⁰⁴Пернатъев Ю. Великие загадки истории. – Х.: Книжный клуб, 2006. – С. 148–150.

редавали молодшим. Все це тепер називається звичаями, звичасвими особливостями кожної нації.

Деякі дослідники навіть стверджують, що кожний конкретний звичай відзеркалює певний закон природи.³⁰⁵ Отже, звичаї не що інше, як одержана інформація про параметри і умови природи для життєдіяльності людини, яких треба дотримуватися. На початковому етапі людина вчилась у природи, рослинному і тваринному світі, а також надходження інформації з Всесвіту. У бджолиних сім'ях, де відсутні будь-які емоції, природне середовище дає однозначну відповідь: усі зобов'язані працювати, і молоде покоління в певний період свого життя має виконувати відведену йому роботу. Це схоже на те, як у стародавні часи ніколи не було навіть згадки, щоб хтось не працював, як це практикується в сучасних освічених народів.

В давні часи людина брала приклади з природи, з тваринного світу. В перші два дні життя молоді бджоли не виконують ніяких робіт, але після цього часу починають чистити комірки, з розвитком молочних залоз годують личинок, а у 5–12 діб – уже будують стільники, у віці 18–20 діб переключаються на медозбір, охороняючи перед цим гніздо, в останні дні життя вони носять воду і далеко від власної оселі не відлітають, оскільки чекають свого кінця.

Можна твердо сказати, що коли б зникли всі робочі бджоли в перші 1–2 днів народження нового розплоду, то в установленій час, після 3-х днів молоді бджоли жили б і виконувала б свої функції, які виконувалися старшим поколінням. В умовах практичного бджільництва таке спостерігається постійно, коли формується нова сім'я у віддаленому вулику, то практично вся робоча бджола злітає і повертається у вулик, з якого її взяли, а в новій сім'ї залишається переважно молодь, але вона з часом розвивається без будь-яких суттєвих відхилень. Людині чомусь пророкують, що молодь розпочала б з первісного існування, але це, як бачимо на прикладі медоносних бджіл і мурашок, зовсім не так.

Кожна жива істота, в тому числі і людина, підпорядкована несвідомому, але людина ще й має свідоме розуміння навколишнього середовища, яке нею сприймається і на людину не впливає. Це аж ніяк не означає, що людина не має спадковості, нічого нею не керує, нічого для неї не записується. З однієї сторони людина керується підсвідомим спонуканням так званими інстинктами, які у неї існують, як у кожної живої істоти, а з іншої – підпадає під вплив зовнішнього середовища, що іменується економікою, класовою нерівністю й іншим, що само собою під дією тієї ж людини постійно змінюється. Одначе, несвідома сторона впливу, на перший погляд, мовби і не змінюється, але вона все-таки набуває нових рис, хоча знову ж таки залежно від конкретної людини.

³⁰⁵Буття українців. – К.: Вид-во "Сталь", 2005. – С. 47–57.

Что там, за ветхой занавеской Тьмы?
В гаданиях запутались умы.
Когда же с треском рухнет занавеска,
Увидим все, как ошибались мы.
Омар Хайям

4.2. Походження та розвиток людини і тварини

Людина це та ж рослина чи тварина. Вона як і рослина та тварина народжується, деякий час живе і завмирає. Рослини мають різний вік життя: жито та пшениця живуть десь біля 60 днів; верба уже біля 60 років; дуб – декілька століть. Тваринні особини подібні до рослин: мухи – тільки літній період десь біля 90 днів; робочі медоносні бджоли – два–три місяці; матка – навіть п'ять років; собаки – 15 років; слони – сто років; черепахи – декілька століть. Людина одна із особин тваринного світу і її вік вимірюється десятиліттями: у давні часи – це тридцять літ; у середньовіччя і далі життя людини не перевищувало 50 років; коли ж людина стала краще доглядати себе, винайшла ліки, то її вік життя став перевищувати сто років. Таким чином, приклад людини свідчить, що період життя рослин і тварин, подібно до людини, у великій мірі може регулюватися, бо він у великій мірі залежить від догляду та умов вирощування.

Вивчення цивілізації мурашок і медоносних бджіл дає значний імпульс пізнання людиною свого “Я” і всієї природи. Людська цивілізація зобов'язана налагодити зв'язок із цими непізнаними, але великими земними цивілізаціями, а уже після цього шукати життя за межами нашої планети. Може тоді людина краще зрозуміє своє призначення на планеті і позаземне життя. Як може людина надіятися знайти позаземні цивілізації і знайти з ними спільну мову, коли особини людської цивілізації земляни між собою достатньо не розуміють один одного, а ще більше не вивчили, не говорячи про спілкування, представників таких цивілізацій, як світ комах. Хіба ми знаємо, хоча б поверхово, японців, індусів, тибетців, культура і філософія яких зачаровує європейців. Подібне стосується особин тваринного світу, у нашому прикладі мурашки і медоносні бджоли.

Медоносні бджоли виробляють мед, молочко, прополіс, пергу, віск; мурашки – приємніше від меду молочко тлі, у них висока технологія вирощування пластичних грибів, виробництво борошна. Людина всього цього ще не навчилася робити, не знає технології, не відає організації життєдіяльності. Людині варто придивитися до складових будови організму мурашки, в якому закладено досконалі форми аеродинаміки, де кожен її член – чудо-механіки, а скільки на корпусі пристосувань – кишень і відділень, трубопроводів, засобів зв'язку, фільтрів, засобів захисту і нападу, все зроблено так, мовби над пристосуваннями працювали за допомогою комп'ютера багато вчених, конструкторів і дизайнерів.

Медоносні бджоли і мурашки навчають людину будівничій справі, пропонують різні продукти, які вони виготовляють, але людина ніяк не може перейняти технології. Мурашки показують, як в доісторичні часи первісні люди організовували свої цивілізаційні центри, вони підказують багато практичних дій, зокрема, місця, де треба шукати воду – під мурашником, і багато іншого унікального. Людина з людиною у спілкуванні розмовляють в усній чи письмовій формі, а тому найкраще людина відчуває іншу людину через мову, але, як відомо, в розмові беруть участь вираз обличчя, рухи рук і тулуба, тональність голосу, що має виключне значення. Подібно до комах, які спілкуються запахами, людина також виділяє запахи, які як в тих, так і в інших одна із багатьох методів спілкування. За запахами людина людська особина якимось чином довідується про сексуальність іншої особини, про бажання спілкуватися, повідомляє про інші приємні і неприємні риси двох особин.

Людина володіє тисячами, а дехто вважає мільйонами нервових закінчень, які приймають різноманітні сигнали і передають їх стільком же клітинам для реагування на зовнішній світ. У людей помічено, що коли їх не так багато відокремити в одному місті – на острові, в космосі, під землею, то вони розмовляють все менше і менше, але кожен розуміє іншого без слів, а за допомогою погляду, рухів, навіть думки. В той же час всі ці сигнали передаються не тільки прямим контактом, але, як і все живе, через інформаційну систему Всесвіту. Навіть сексуальний імпульс, людського самця чи самки, імпульс страху, приготування до захисту чи нападу може передати не тільки запахами, але переважно через інформаційну систему Всесвіту. Мікрохвилі, які випромінюються живим організмом тварини, в тому числі людини і рослини, створюються атомами організму, яких мільйони.

Мурашки спілкуються, як стверджують дослідники, запахами, але для того, щоб зрозуміла особина іншу особину, вони здійснюють так званий абсолютний зв'язок через доторкання вусиками. Медоносні бджоли визнають особин своєї сім'ї тільки за запахом. Бджоли і мурашки не розмовляють, подібно до людини, між собою якоюсь мовою, але всі особини миттєво розуміються, являючи собою єдиний живий організм, на основі тільки ними почутих звуків, рухів і запахів.

Дехто з письменників стверджує, що у мурашок тільки запахи, але це не зовсім так, бо вони на великих відстанях та в земельних лабіринтах не можуть діяти, але певним чином комахи все відчувають. Мурашки не бачать одне одного, але відчувають, хоча як саме, не відомо. Тому треба думати, що мабуть, не так звані феромони запахів відчувають мурашки, а все-таки важливу роль відіграють мікроскопічні вібрації, адже дослідники стверджують, що вусики мурашки можуть колихатися частотою 8000 тисяч вібрацій в секунду. Вчені стверджують, що вусики мурашки вбирають у себе величезний об'єм

невидимої інформації. Мурашка, як жива істота, на мою думку, подібними поглинанням інформації і вібраціями вусиків зв'язана з іншими особинами через інформаційну систему Всесвіту, яка сприймає, як ми уже відмітили, найслабкіші інформаційні сигнали всіх живих істот.

Саме мікрохвилі, які виділяються мурашками, дозволяють їм: перше, виділятися високим рівнем інтелекту, який прирівнюється багато в чому до людини; друге, за допомогою надзвичайно тонкої сітки мікрохвильового зв'язку між собою, об'єднати багатотисячні мурашині інтелекти в єдине ціле; третє, підтвердити думку про існування інформаційної системи Всесвіту на базі мікрохвильового зв'язку. Саме завдяки цьому медоносні бджоли і мурашки живуть єдиним організмом, єдиною думкою, щохвилини всі все знають і при потребі миттєво підпорядковуються єдиним правилам. Людина в органічному поєднанні всіх особин людської цивілізації багато програє, коли порівнювати з комахами, бо там все здійснюється віртуозно і просто.

В організаційному плані між людиною і комахою існує значна різниця, яку в процесі дослідження треба постійно враховувати. Можна визначити такі суттєві відмінності: людина більш одинока в суспільному середовищі ніж комаха, особливо медоносна бджола і мурашка; людина менш придатна до колективізму ніж бджоли і мурашки; комунікабельність людини в суспільстві надзвичайно низька, порівняно з комахами. Ось приклад, коли людина переживає радість чи якусь тривогу, то виділені гормони залишаються в її організмі і лише зовнішній вигляд та деякі діє передаються найбільш близьким людям, а в цілому все це особиста справа кожної людини. Якщо ж мурашка чи бджола відчуває подібне, то імпульси передаються і проникають у тіла всієї сім'ї, а тому всі особини, незалежно від того, чи хочуть вони цього чи ні, відчувають подібні емоції.

Далі ще більше цікавого у пошуках відносин людини і комах. Медоносні бджоли і мурашки підпорядковані єдиним законам, кожна особина сім'ї виконує все те, що потрібно загальному, загальні потреби підпорядковують індивідуальні потреби і визначають обов'язки кожного. Мурашки і бджоли підпорядковані єдиним законам: всі працюють, всі готові до самопожертви заради загальної справи, всі рівноправно харчуються, в єдиній сім'ї не спостерігається бійка, протистояння, крадіжка кормів чи подібне інше, хоча за її межами все це існує. Бджоли однієї сім'ї становлять єдиний організм, вони підпорядковані єдиній глобальній інформації, яка визначає порядок і параметри поведінки. Людина називає подібне тоталітарною системою, яка постійна і стійка, а комаха відчуває себе в такій системі найкраще. Людина ж не спроможна створити подібну систему, коли всі підпорядковані єдиним вимогам і законам, єдиній волі, називаючи її тоталітаризмом, вона завжди руйнувалась і кінець кінцем гинула.

Якщо людина досить захищена від впливу інших живих істот, окрім мікробів, медоносні бджоли також мають можливість одержати захист від зовнішніх впливів і ворогів не тільки через приручення людиною, але і формуванням свого житла в лісах та горах, де важко їх дістати і нанести шкоду, а ось мурашки не мають досить ефективного захисту. Мурашки розташовані на землі, їх чатують наземні тварини, птаці при шлюбних польотах, людина також нерідко знищує мурашники, для відновлення яких потребуються незліченні роки. Пропаганда оберігати мурашники в лісах має певний позитивний вплив на зупинення агресії зі сторони людини, а ось на сільськогосподарських угіддях їх буквально знищують.

Поглядаючи на медоносних бджіл думаємо, що на відміну від людини, у них немає розуму, але роботу виконують таку, що людині вона не під силу. Медоносні бджоли, як і інші тварини включаючи мікробів, являють собою найвищий ступінь автоматів, складність яких не піддається людському розуму. Це і є творіння, як і людське, Вищого розуму – Бога. Життєдіяльність медоносних бджіл, як і інших живих істот, здійснюється на основі “інстинкту”, як ми його називаємо, хоча в дійсності він являє собою записану інформацію в мікроскопічному генному апараті ДНК, яка має постійний зв’язок з космічним простором, який створює умови кожному живому організму, щоб у ньому проявився так званий інстинкт. Не буде умов, не проявиться інстинкт. Дія цього автоматичного апарату, закладеного в усіх живих організмах, в тому числі і людини, але вона досі ще недоступна її пізнанню.

Для того, що інстинкт, тобто автоматичний апарат, проявився в живій істоті потрібні певні умови, що видно із наступного. Дослідники встановили, що чорні мурашки, які славляться тим, що вони генетично – хижаки, можуть бути покірними рабами. Червоні мурашки набігами добувають яйця чорних мурашок, доглядають їх у своїх приміщеннях, а коли народжуються молоді чорні мурашки, то вони отримали запахи своїх господарів і служать у якості рабів. Вони уже не знають, що у них в генах хижацькі риси, їхні популяції живуть розб’єм і широко використовують рабську працю інших мурашок, але їм про це ніхто не повідомляє, немає у них і прикладів, щоб переконатися.

Ми іноді називаємо інстинктом цілеспрямовані дії медоносних бджіл щодо заготівлі сировини і виробництво продукту, якого людина виробити не здатна: мед, прополіс, віск, бджолине молочко і отруту. Проте, це не зовсім так, бо коли людина виконує такі роботи, то уже не називаємо їх інстинктом, забуваючи, що інстинкт є об’єктивною дією, а вона має бути єдиною для всього тваринного світу, в тому числі і людини. Ось коли мова йде про такі “інстинкти” як самозбереження і продовження роду, то вони стосуються не тільки людини, але й тварини. Самозбереження – це захист від ворогів, голодної смерті, негативного впливу зовнішнього середовища; продовження роду – незалежний від волі людини чи тварини внутрішній поклик тяжіння до про-

тилежної статі, як основи продовження роду. Однак, ці інстинкти знаходяться під дією законів природи, дій Вищих сил, вони контролюються через інформаційну систему Всесвіту. Ці два інстинкти, які притаманні усім живим організмам, без винятку, вкладені в живу природу не ким іншим як Вищою Силою – Творцем з простою і розумною ціллю – щоб живі організми не загинули і не зникли безслідно.

Ми взяли за мету дослідити життєдіяльність медоносних бджіл і мурашок не лише як одну із частин тваринного світу, тобто відокремлено, як це робили багато попередників. Вивчаючи їх життєдіяльність, як істоту тваринного світу та їхні ролі в господарстві людини, щось суттєве знайти важко, а іноді неможливо, тому треба ув'язати з іншими речами, наприклад субстанцією людини, а особливо її практичним суспільним характером діяльності. В основу взято постулат: природа – вчителька, а досвід – вчитель всіх вчителів. Намагання хоча б приблизно порівняти життя людини з медоносними бджолами і мурашками може пролити світло на істину, що поряд з нами на планеті Земля існують інші організовані цивілізації тваринного світу. Звичайно, вони підпорядковані іншій системі понять відповідно до своїх фізичних властивостей, спілкування і всього життя, але коли уважно придивитися, то можна переконатися, що кожна їхня особливість приголомшує своєю схожістю з життєдіяльністю людини.

Філософське дослідження життєдіяльності суспільства завжди супроводжувалося визнанням всієї природи живим організмом, який регулюється її законами. Природні закони об'єктивні, вони не залежать від людської волі, їм не відомі добро чи зло, за цими законами розвивається вся жива і нежива природа, матеріальний і нематеріальний світ. Немає сумніву, що і людське суспільство, як складова живої природи, розвивається за об'єктивними законами, природи, а його соціально-економічна сфера являє собою саморегульовану систему, звичайно, зазнаючи при цьому істотного впливу суб'єктивних факторів людської діяльності. Таким чином, людське суспільство розвивається під впливом законів природи і дією суб'єктивних факторів самої людини. Характер об'єктивного і суб'єктивного впливу людство постійно вивчає з давнини, і особливо – в сучасний період, аби якось нівелювати їхній негативний вплив. Складність полягає в тому, що в цілому об'єктивний характер людського розвитку не те, що не вивчений, він навіть не пізнаний на філософському рівні. Зробивши проєкцію природних процесів і явищ на суспільство, можна побачити багато цікавого, що дає змогу перевірити хоча б відносну вірогідність усіх сфер суспільної діяльності людства та людини як частини природи, що відповідають об'єктивним законам природи. Якраз такий комплексний підхід ще далеко не використаний навіть в загальних рисах, який простежується у порівнянні людського суспільства, людини з особинами медоносних бджіл і мурашок.

Окремі вчені і практики стверджують, що медоносні бджоли в минулому жили не сім'ями, а відокремлено, як і первісна людина. Тому невідомо як і коли з'явилося потомство у бджіл та людей. Тепер відомо, що у медоносних бджіл народжується потомство після того, як бджолина матка осіменяється трутами, тобто їхніми самцями, потомство людини також з'являється після поєднання сперми чоловічої і жіночої статі. Уявимо собі, а про це існують деякі дослідження, що медоносні бджоли в давнину жили відокремлено, то у них, мабуть, не було трутів, а були тільки робочі бджоли, які самостійно добували корми і розвивалися. Життя всіх комах схоже між собою, а тому відповідь на запитання чи жили відокремлено медоносні бджоли чи ні, можемо спробувати знайти на прикладі мурашок.

Запліднена і врятована мурашина самка, яка після спарування в повітрі спускається на землю, самостійно засновує мурашник і вона єдина, як і матка медоносних бджіл, вважається королевою сім'ї, народжує всіх її особин, простоє як зернина пшениці чи проса, даючи багато інших зернин. Перш за все, запліднена самка не забуває про харчування майбутнього покоління і випльовує часточку грибниці, взятої з собою про запас з рідного дому перед шлюбним польотом, здобує її і приступає доглядати за її ростом. Подібне спостерігається і в людському суспільстві, зокрема в далеких українських пращурів "Розселяючись у світі, етноси індоєвропейського типу завжди брали з собою насіння хлібної пшениці і зупинялися в тих регіонах, де збігалися основні необхідні фактори для вирощування цієї культурної рослини".³⁰⁶

Особливість полягає в тому, що мурашина матка народжує таких особин, які потрібні в даний час, про що вона довідується від народжених нею робітників – робітників, солдатів, самок і самців, годувальниць, мельників борошна і т.д. Отже, за чийсь бажанням і велінням мурашині яйця з їхніми якісними характеристиками та призначеннями Королева народжує за заявками і стільки, скільки яких особин сім'ї потрібно для особистого складу певних категорій робітників. Загибло два десятка солдат, королеві про це повідомляють і вона тут же двадцять народжує і годувальниць їх забирають. Це ще не пізнаний дивовижний феномен мурашок, який є неоціненим взірцем для держави щодо планування потреб підготовки спеціалістів – вищої кваліфікації, середньої, технічної та високої кваліфікації робітників для всіх галузей і сфер життєдіяльності людського суспільства, як відпущено на самоплив. Як і матка медоносних бджіл, так і королева мурашок взимку відпочиває, спить і не відкладає яєць, а пробудившись, невпинно збільшує і поповнює особистий склад сім'ї.

Знаходиться королева у великому круглому залі, збудованому за вищими законами архітектури і геометрії, які, на думку дослідників, відомі тільки

³⁰⁶Сільське господарство України – від минулого до сьогодення: В чотирьох томах. – К.: Аграрна наука, 2005. – Т. 1. – С. 9.

королевам і передаються, також на думку деяких дослідників, нащадкам. Звичайно, кругом охорона. В той же час, як і матка медоносних бджіл, королева мурашок не має ніякої влади для вирішення якихось, скажімо політичних задач чи проблем. У сім'ї всі рішення приймаються колективно: з тих чи інших проблем формуються групи, які за власним вибором вирішують ті чи інші дії. Якщо така група не створюється під дією об'єднуючої ідеї, сформованої мікрохвильовим обміном інформації, то ніхто нічому не допоможе, навіть мурашина королева.

Люди, характеризуючи життя мурашок чи медоносних бджіл, нерідко дуже поверхово знайомі з буттям цих комах. Один літератор, який довго працював у Москві і США, але називає себе українським інтелектуалом, згадуючи про мурашок і медоносних бджіл, він їх прирівнював не до того оточення, якого бажав би мати, розуміючи в них людей: "Они много говорили о самоотверженности, о трудолюбии муравьев и пчел, а мне "насекомый" вариант бытия был поперек судьбы. Мне по душе не муравьиный быт, а, пожалуй, медвежий, когда от берлоги до берлоги несколько километров, но при этом ни один косолапый не страдает от одиночества".³⁰⁷ Не знає високий інтелектуал комашні зовсім, хоча треба знати, що мурашки більш самостійно себе проявляють ніж "косолапий", мурашки представники самостійної дії у справі формування популяції на значній відстані від своїх сімей, з яких вони вийшли, як це ми бачили на прикладі виживання мурашиної матки.

Нерідко спостережлива людина, зустрівши мурашник, бачить, що серед його жителів чимало особин з крилами – це мурашки готуються до шлюбного польоту. Самці також мають крила, але вони як самі, так і їхні крила невеличкі, а тому пташки, які не пропускають таких шлюбних польотів, щоб поживитись, здебільшого їх пропускають. Самки ж дуже помітні – у них чотири довгих крила і тому за ними птиці охотяться. За підрахунками дослідників, в результаті із півтори тисячі самок, які піднялися з мурашника, змогли подолати живий пташиний заслін, особливо ластівок і горобців, зуміють запліднитися в повітрі не більше десяти. Самка, яка прорвалась через заслін птиць, уже ніколи не повертається на своє попереднє місце народження, вона призначена стати засновницею нової сім'ї, чи, як називають, міста, неподалік від своєї альма-матері. Спарованих самок на землі, уже запліднених, так званих королев, очікували і з'їдали тварини, які повзають і ходять на землі, а тому не більше трьох-чотирьох королев спроможні організувати нові сім'ї, тобто міста.

Згадаймо, як це відбувається у повсякденності людини, які вона переносить труднощі, доки створить своє особисте життя. Початкове накопичення капіталу людиною: перші прохідці за здобуванням золота на Американському материка далеко не всі поверталися, а лише одиниці і вони ставали заснов-

³⁰⁷Газ. "Бульвар". – № 7. – 2006. – С. 10.

никами монопольних імперій; в недавні часи переходу українського суспільства до ринкових відносин багато не розумних, але спритних і амбіційних людей кинулися збагачуватися різними методами, але їх тут же таки ж фізично знищували, яких, у свою чергу, також знищували наступні і так йшли роки, аж доки не залишились одиниці. Ці залишки людських особин не найбільш кмітливі, розумні і винахідливі, їм, як тим декільком із півтори тисячі самок мурашок, просто поталанило в часі залишитися живими і заснувати декілька фінансово-економічних імперій (сім'ї, родини, підприємства, фірми), як нові структури життєдіяльності суспільної організації людини. Це їхня тимчасова доля, бо на їхню зміну прийдуть інші, більш досконалі, виражені і пройняті інтересами нації.

Більшість самок мурашиної популяції, як і медоносних бджіл, спаровуються в повітрі, які, розвивають величезну швидкість і їх можуть наздогнати тільки найбільш швидкісні і витривалі самці, як прояв першого генетичного відбору. Вмостившись на самку, невеличкий самець своїм кінцем добирається до жіночого полового органу, а після полового акту у самця мурашок, як і у трута медоносних бджіл, сердечний приступ, а далі вільне падіння на землю. За першим на неї вмощується наступний і таких самців запліднюють матку самки мурашок спермою не менше вісімнадцяти. Подібне заповнення мільйонами чоловічих клітин дозволяє їй нести яйця щоденно впродовж п'ятнадцяти років. Мурашиний самець тільки живий носій чоловічої сперми, а коли він її позбувся, то зразу ж гине.

Запліднена самка мурашок самостійно організує нову сім'ю. Вона приземляється в невідомому місці, вдалині, звідки декілька годин вилетіла, у неї немає харчів, які потрібні не тільки їй, але і уже мільйонам майбутніх особин, які поселились в її матці й очікують свого народження. Перш за все, самка відриває свої крила, які їй уже ніколи не будуть у пригоді, з'їдаючи їх, пізніше, коли з'являються її перші яйця, то вона ними харчується, а також годує перші личинки іншими личинками: народилось три личинки, то на початковій стадії виживання сім'ї дві з'їдають, а одна залишається для нарощування потомства.³⁰⁸ Таким чином, тварина задовольняє потреби в білках, взагалі в харчах, виробляючи їх самостійно, що сприяє продовженню життя.

Природа турбується про нескінченно масове розмноження окремих видів тваринного світу тим, що одна матка здатна народжувати значний період часу величезну кількість особин, що захищає популяцію від виродження через хвороби, паразитів, природні явища та ворогів. Чоловічим особинам відведена разова роль, як живого носія сперми. Подібний алгоритм, з деякою модифікацією, закладено в розмноження людини, щоб також захистити її від зовнішніх впливів. Одна жіноча особина не наділена здатністю масового народження людських особин, а тому чоловічі особини наділені здатністю, на

³⁰⁸ *Вербер Б. Муравьи. – “Рипол Классик”, 2006. – С. 254.*

відміну від мурашок чи бджіл, не разового запліднення жіночої стаття, а впродовж певного періоду життя. Особини чоловічої статті людини наділені здатністю запліднювати особин жіночої статті впродовж відносно довгого періоду життя виключно для продовження роду.

Людина стала перетворювати свою здатність запліднюватись і запліднювати не для продовження роду, а звідси і цивілізації, а для плотських розваг. Як ми переконаємося, в тих країнах, де переважає розуміння придатності людини до розмноження, закладене природою, то там зростає народжуваність, людська популяція набирає розмаху, займає все більшу і більшу територію, як це ми спостерігаємо в китайському народіві. У країнах, в яких природну здатність до запліднення перетворили в забаву, зокрема європейські народи, там їхня чисельність скорочується і перспективи цивілізації на континенті не радують.

Розвиток цивілізації свідчить, що людина, як і комахи, жила відокремлено і вона не відала техніки розмноження. Відомо, що спочатку з'явилася одна стать і багато джерел стверджує, що це була жіноча стать, хоча Біблія стверджує, що першим з'явився Адам. Новітні ж дослідження американських генетиків підтверджують, що всі люди з'явилися від однієї матері більше як 200000 років тому, на основі чого зроблено висновок, що всі люди походять від одного предка – жінки.³⁰⁹ Отже, спочатку існувала жінка, яку назвали “Єва” та чоловік, якого назвали “Адам”, але за всіма існуючими даними чоловік появився першим, а пізніше жінка. Отже, у медоносних бджіл не було трутів, у мурашок не було самців, адже і трути, і самці мурашок були тільки носіями сперми, а далі вони гинули. В людини не було чоловічої статі і тому виникає запитання про початковий спосіб розмноження популяцій всього тваринного світу.

Подібне підтвердження можна знайти у святому письмі – Біблії, де сказано, що Ангел повідомив діві Марії “...ти в утробі зачнеш і Сина породити...”, а коли вона спитала “Як же станеться це, коли мужа не знаю”, то почула “Дух Святий злине на тебе, і Всевишнього сила обгорне тебе”, бо “для Бога нема неможливої жадної речі”.³¹⁰ В той же час, коли в Біблії йдеться про створення людини, то записано не про чоловічу або жіночу стать, а лише про людину “І створив Господь Бог людину”.³¹¹ Звичайно, як повідомляється, що першим був Адам, а з його ребра Бог створив жінку – Єву. Якщо не вдаватися в те, хто був першим чоловік (Адам), чи жінка (Єва), то і в цьому випадку спочатку була одна особина чи то бджола, мурашка, чи людина, а від неї народжувалися інші люди: від Марії, Єви чи Адама. Це було під владою тільки єдиної Силі – Творцеві – Богові. Чи не подібним чином розпочалося

³⁰⁹Каныгин Ю. Вехи священной истории. – К.: “Изд-во А.С.К.”, 2003. – С. 22.

³¹⁰Лк. 1 (32,35,36,38).

³¹¹Ім. 2 (7).

осіменіння первісної медоносної бджоли чи мурашки, а також інших тварин, птахів та інших представників живої природи. В той же час людині відомо, що природа багата своєю різноманітністю, а тому можуть бути й інші методи перенесення чи доставки сперми. Нам тільки відомо про живих носіїв сперми чоловічої статі – самець мурашиний, трут бджолиний, чоловік людини. Із святого письма ми знаємо тільки те, що не можемо розгадати тайну, яка в ньому закладена.

Скажімо, ми не бачимо запилення між рослинами, але ми знаємо та спостерігаємо запилення рослин між собою, медоносними бджолами та іншими комахами. Рослини запліднюються так, як і тварини, статевими клітинами, які переносяться з рослини на рослину комахами. На волоски, що на тілі робочої бджоли, прилипає величезна кількість пилкових зерен – виключно чоловічих статевих клітин квітки рослини. Таким чином, в людини і тварини один спосіб запліднення, тобто перенесення статевих клітин, інший спосіб їх перенесення для запліднення в рослин, але принцип єдиний. Наприклад, робочі бджоли запилюють (запліднюють, переносять сперму) рослини, трути запліднюють маток медоносних бджіл, а самці мурашок запліднюють мурашиних маток (королів), а скільки існує більш дивовижних методів запліднення в живій природі.

Все це надскладні механізми творіння життя на землі: Марія зачала без мужа, можливо, Єва народила Адама, або навпаки, медоносна бджола стала плідною без трута і народила потомство, птиця відкладала яйця і вивела пташенят, плодів дерева, будучи на відстані, запилювалися і давали плоди. Ось чому Творець – Бог відносився до Адама і Єви, як батько до дітей, повідомляв їм все необхідне для знання, він дав їм повну свободу у своїх діях, а тому вони могли самостійно вирішувати – любити чи не любити Бога. Вчені матеріалістичного та ідеалістичного вчення у своїх дослідженнях не відкидали подібні філософські думки, але далі не рухалися.

Проте, були й такі, які кардинально змінювали свої попередні переконання. Згадують, що К. Маркс взагалі в молодості визнавав християнську віру, в нього були релігійні погляди на появу людини, навіть не відкидав її походження від вищих сил, але згодом він відійшов від Бога. В послідуєчому марксизм дотримувався досить цікавих постулатів, зокрема, “Забороняється забороняти”, тобто “Ніщо не істина, й усе дозволено”, кредо героїв революції “Діалектичне розуміння життя зводиться до смерті. Усе є гідним загибелі”. Слухняність і віра в Бога та Вищі сили природи відкидалися “Я завжди робитиму тільки те, що сам захочу”. Коли ж Маркс прочитав дослідження Ч. Дарвіна “Походження видів”, то був надзвичайно радий, бо знайшов підтвердження власних думок, про що він написав 16 січня 1861 р. у листі до Лассаля.

Досить прагматично використав Маркс вчення англійця і був задоволений його думкою, яка принижувала людину до нащадка тварини і раба шлун-

ку, а подібна рабська філософія йому подобалась і була, як відомо, використана ним за своєю теорією. Дослідники прийшли до висновку, що згідно з марксистом, людина це дерево, яке потрібно постійно наповнювати, а тому інтереси людини лежать в економічній, переважно матеріальній сфері. Для своїх потреб людина виробляє матеріальні блага і для цього вступає в певні стосунки з іншими людьми. Проте, не все так було, як намагалися подавати комуністи, послідовники марксисту. Адже відомо, що тварини, на відміну від людини, ніколи не зловживають харчами, не переїдають, вони знають міру в усьому і все це контролюється природою, її законами:

*Она дает здоровье беднякам,
Лишая их еды, а богачей
Пирами дразнит, наградив болезнью:
От изобилья не дает вкусить.*³¹²

На нашу думку, в цьому випадку використання досліджень Ч. Дарвіна, особливо в політичних цілях, не досить вірно з багатьох сторін. Перш за все, вчений ніде у своєму творі дослідник не згадав про походження людини, він навіть обходив цю тему, коли йшлося про першоджерела. По-друге, тільки Ф. Енгельс заявив про походження людини від мавпи, але у нього багато недомовок, які видають не стільки помилковість суджень, скільки не повне дослідження теми. Для переконання в цьому досить проаналізувати хоча б деякі фрагменти дослідження знаменитого англійського вченого. Засторога має під собою об'єктивне значення, оскільки дослідник малюнків Наска, гігантського астрономічного календаря, на півдні Перу в 1940 р. писав, що він “обнаружил гигантского паука, обезьяну со странно свернутым хвостом, кита, и наконец, на пологом горном склоне – тридцатиметровую фигуру человека с поднятой в приветствии рукой”.³¹³ Так вітала людина 85-метрову мавпу, 50-метрову папугу, 250-метрову птицю, 5-метрового павука й інших тварин у доісторичні часи, вона була цивілізована, інженерно і культурно освічена, будувала зрошувальні системи, досконало володіла астрономічними вимірами, займалась архітектурою будівництва.

Англійський дослідник Ч. Дарвін писав “Нам почти ничего неизвестно о возникновении или истории наших домашних пород”.³¹⁴ У своїх дослідженнях він підкреслював, що не допускає раптового виникнення порід такими досконалими і корисними, які ми бачимо тепер, хоча вважав, що природний відбір робив свою справу. Разом з тим він підкреслював, що паралельно існує “значительная степень изменения внешних признаков при сравнительно ничтожном изменении внутренних частей органов”.³¹⁵ Тобто Дарвін з однієї сто-

³¹²Шекспир У. Полн. собр. соч. в восьми томах. – М.: “Искусство”, 1959. – Т. 4. – С. 214.

³¹³ – С.134.

³¹⁴Дарвин Ч. Происхождение видов. – М.: ОГИЗ-Сельхозгиз, 1935. – С. 143.

³¹⁵Там само. – С. 142–143.

рони не допускає раптового виникнення порід з досконалими і корисними якісними характеристиками, а з іншої говорить про мізерні зміни впродовж віків внутрішніх якостей. Це якраз підтверджує нереальність доказу, що мавпа перетворилася на людину. Сумніви Ч. Дарвіна підтверджуються впливом зовнішнього середовища і продуктів харчування на людину, адже якщо людині не сприяють середовище і харчування, то вона не перетворюється на інші види тваринного світу, а просто гине.

Особини тварин добре підтверджують цю істину. Скажімо, у вирощуванні особин бджолої сім'ї харчі відіграють основну роль. Для вирощування матки медоносних бджіл бджоло-годовниці несуть у мурашник найцінніший продукт – маточне молочко; коли матка розпочинає відкладати яйця, то ті ж бджололи постійно її годують тим же молочком і вона народжує за рахунок цього цінного корму майбутню сім'ю. Робочих же бджіл годують більш грубим кормом, відрізняється корм, яким годують личинки трутів. Подібна роль харчування спостерігається й у мурашок.

У свою чергу людство також завжди придивляється до їжі, але так і не може обрати для себе щось просте і зрозуміле, а основне не шкідливе. Людина все більше і більше придумує різноманіття харчів, скільки людей, стільки думок з харчування і стільки рецептів приготування харчів, кожен вихваляє своє. Як свідчить природна характеристика продуктів і проведені експерименти не всі вони можуть змішуватися, не кожній людині підходять ті чи інші продукти, але більшість за цим не слідкує чим шкодить своєму здоров'ю.

Продовження життя різних особин медоносних бджіл суттєво відрізняється: шість неділей, півроку і п'ять років. Шість неділей живуть робочі бджололи, які народилися навесні та влітку, а півроку – робочі особини, що народилися восени і готуються зимувати. Вікова різниця цих робочих особин зберігається в різних умовах: якщо робочих весняно-літніх бджіл і осінніх помістити окремо, але в однакові умови, не давати їм працювати, а лише годувати, то все-таки перші житимуть менше часу, ніж другі. Отже, час народження, тобто періоди року уже автоматично визначає продовження життєдіяльності, а це означає і долі, бджололиній особині. Подібна доля уготована і людині, яка народилася в певний час доби, місяця, року. Біля ста днів живуть трути, але вони все-таки гинуть і не через біологічний фактор, а через те, що робочі бджололи їх виганяють з вулика наприкінці літа, бо в них не стає потреби для сім'ї.

Зверніть увагу, закони природи не визначають строку життя всім живим носіям чоловічої сперми, за виключенням тих, які спаровуються – вони зразу гинуть. Судьба решти уже пріоритет конкретної сім'ї, умов її життєдіяльності. Цим природа поступила як завжди мудро, адже важко знати чи залишиться живою матка після шлюбного польоту, яку очікує безліч перепон, чи загине вона під час викачування меду й інше. Бджололи уже самостійно контролюють

потребу в трутах, а коли потреба в них відпаде, то їх фізично виставляють за межі вулика самі ж бджоли і вони гинуть. Матка живе в межах п'яти років, доживаючи біологічного віку. Робочі бджоли в даному разі також самостійно контролюють вік матки і коли вона не відповідає вимогам сім'ї, то її замінюють – вирощують молоду, а стару просто вбивають, або вона самостійно зникає, відчуваючи свій кінець.

У чому справа, чому існують такі різючі відмінності здавалося б в одних і тих же особин? Адже матка відкладає зародки однакові, але з них з'являються різні особини бджолиної сім'ї та ще й кожній із них визначені різні строки життя. Справа в кормах: травневого молодняку бджоли – годувальниці дають менше білкового корму, а осіннім – значно більше. Дослідженням показали, що “Изменив условия кормления летних пчел, удалось продлить средний срок их жизни чуть ли не в десять раз”.³¹⁶ Ось чому з личинок, які годуються виключно одним маточним молочком, виростають матки, їхня комірка значно більша і розташована під іншим, ніж робочих бджіл, кутом. Продовження життя визначається, крім кормів, також фізичною працею, адже весняно-літні робочі бджоли фізично працюють значно більше, ніж осіннього народження, які трохи працюють восени і трохи ранньою весною, а взимку вони у спокої.

Зовнішнє середовище, особливо харчування впливає на живий організм в цілому всього живого світу, зокрема людини. Адже все те, що людина споживає з дитинства, то саме ті харчі їй підходять біологічно, але вони ніяк не можуть перетворити людину на мавпу, щоб вона тільки не їла і, звичайно, навпаки. Ось дослідження щодо харчування здійснені на спостереженні конкретної людини, яка проживала в сільській місцевості Поділля. З дитинства основними харчовими продуктами були: м'ясо тільки свинина і не варене, тушковане, печене чи консервоване, а переважно жарене, сало ж старе так як зберігалось на горищі і було доведене до жовтизни. Куряче м'ясо і яйця були делікатесом, бо живих курей і яйця продавали для сплати податків або придбання речей для вжитку. Споживались у великій кількості молочні продукти від власної корови – кисле молоко з картоплею та хлібом, сметана і сир.

Риба в селі водилася, але її було дуже мало за все сільське дитяче життя лічені рази вдавалося коштувати дрібненьку рибку, виловлену в річечці біля огорожу, а нерибних екзотичних продуктів типу кальмарів, креветок чи крабів ніхто із селян не бачив. Подільський край не так багатий грибами, а тому гриби можна було покуштувати раз на рік. Що ж стосується овочів, то: на першому місці знаходився буряк столовий переважно у борщі, цукровий же буряк споживався печеним восени у великій кількості; далі основний на той час сільський харч – картопля, а за нею огірки, капуста, помідори, хрін, цибуля, часник. З фруктів і ягід переважали вишня, слива, черешня, шипшина і

³¹⁶Халифман И. Пароль скрещенных антенн. – М.: Изд. Детская литература, 1967. – С. 49.

терн. Біля сільських хат не росли ні яблуні, ні груші здебільшого все було знищено, щоб не платити податку, який подумались накладати на дерево. Подібними діями держави у більшості селян була відбита охота до садівництва, особливо яблунь і груш. Серед зернобобових переважали – боби, квасоля, горох, багато кукурудзи.

Серед видів олії переважала виключно соняшникова та ще й саморобна. За двадцятилітній період проживання в селі людина, яка розповідала про своє харчування, тільки один раз коштувала натуральний мед. У такому випадку хоча після тридцяти–сорокарічного чоловік споживав виключно мед, але жоден із його видів його організмові не був показаний. У той же час алкоголь у вигляді горілки у сім'ї цього чоловіка був у честі, любив дід, полубляв батько та мама, в шкільні роки і сам частенько прикладався до цього зілля. За допомогою комп'ютерного тестування організму, як це доступно в сучасних умовах, було встановлено вплив продуктів харчування на організм за п'ятибальною шкалою. Виявилася тенденція, що позитивно впливають на організм ті продукти, які споживалися в дитячі роки в достатній кількості і негативно – в недостатній.

Позитивно і негативно впливають на організм людини, яка розповідала про харчування в дитинстві такі продукти, в балах: м'ясо – тільки свинина жирна і виключно жарена (5); з м'яса птиці, яйця і риба нічого не рекомендується (птиця – 1, яйця – 0, риба – 2); із тваринних жирів найкраще – свинячий (5), інші не рекомендовані; молочні продукти – сметана, кефір і ряжанка (5), сир (4); гриби для організму не підходять взагалі (1–2); овочі – часник (5), буряк (4), укріп (4), капуста (4), томати (4), хрін (5). Із фруктів і ягід сприятливими для організму виявилися терн (4), шипшина (5), сливи, черешні й абрикоси (3); зернобобові сприятливі – квасоля і боби (5), зелений горох (4); вироби з муки – пшеничної (4), кукурудзяної (3); рослинне масло тільки соняшкове (5) і кукурудзяне (4); із солодошів – цукор (5); із всіх видів меду тільки штучний (5), а це схоже що цукор; на кінець алкоголь – коньяк і пиво (5).

Ось чому переїзд людини з одних кліматичних умов до інших, різка зміна продуктів харчування призводить до послаблення, а іноді і загибелі організму. Поступова зміна може адаптувати людину до таких змін, але з віком така адаптація знижується. Звідси виходить, що людина, як і рослина з дитинства може адаптуватися до будь-яких умов і нормально себе почуватиме, але коли людину, як і рослину чи тварину в зрілому віці перенести в інші умови, то вони гинуть. Ніхто не пересаджує, а тим більше на велику відстань великі дерева, будь-які рослини, а тільки в молодому віці.

Вченими доказувалось, що існує прямий зв'язок між плазунами і птицями, плазунами і рибами, а величезні часові проміжки між ними заповнені найнесподіванішими видами від страуса, як представника птиці, до динозаврів, як представників плазунів. Подібне співставлення можна знайти між

плазунами і рибами. Деякі вчені вважали, що в древні періоди самі групи тварин не були так явно розмежовані за багатьма ознаками одна від іншої, як тепер, а прикладів для подібних думок дуже мало. Шведський ботанік Герберт Нільсон пише так: “Исходя из палеобиологических фактов, невозможно создать даже карикатуру эволюции. Ископаемого материала сегодня накопилось так много, что отсутствие переходного ряда нельзя объяснить скудостью материала. Пробелы реальны, они никогда не будут восполнены”.

Отже, якщо визнати, що світ розпочався з тварин і людини, то тваринний світ на початкових етапах був не такий різноманітний. Лише пізніше він став розвиватися під дією внутрішніх законів, зокрема природного відбору, а також зовнішнього середовища. Деякі прісноводні, зокрема молюски, залишились такими ж, як і вперше вони з'явилися, що може свідчити про відсутність якогось розвитку, природного відбору та появи в результаті нових видів. захищаючи свою теорію, Ч. Дарвін писав, що ми, мабуть, ще не знаємо наскільки старий наш світ, а крім того, питання чи просунулась організація ступеня зміни форм тваринного світу в багатьох відношеннях занадто заплутане.³¹⁷ Вчений навіть був стривожений і писав, що коли не буде змоги якось пояснити таку ситуацію, то це буде крах його теорії еволюції. Отже, не пояснив, а залишив свою теорію для нащадків, щоб вони її розплутали.

Далі дослідник багато чого ставить під сумнів та можливість будь-коли вияснити: “Законы, управляющие наследственностью, по большей части неизвестны. Никто не может сказать, почему одна и та же особенность в различных особях того же вида или в представителях различных видов то наследуется, то не наследуется”, “Происхождение большей части наших домашних животных, вероятно, навсегда останется неясным”.³¹⁸ Здається, що на такій ноті дослідження, можна опинитися в глухому куті.

У цьому ключі викликає багато запитань відносно такого трактування і висновку “Раз какая-нибудь группа совершенно исчезла, она не появляется вновь, потому что цепь поколений прервана”.³¹⁹ Отже, якась група тваринного світу повинна спочатку якимось чином з'явитися, щоб потім зникнути назавжди і ніщо не могло її відродити. Саме це і є основним у пізнанні нашого буття і всього живого: як з'являється, а особливо, чи дійсно з'явилося життя на землі, а чи занесено з інших планет і, основне, так це хто і що, а також як керує ним. Чи мають тварини розум і чи можуть здійснювати якусь свою координацію взаємних дій.

Виявляється, що тварини, зокрема медоносні бджоли і мурашки, про яких уже писалось, а особливою яскравістю відрізняються птаці, які здатні здійснювати досить розумні дії, скажімо ворони, за якими людина спостері-

³¹⁷ Дарвін Ч. Происхождение видов. – М.: ОГИЗ-Сельхозгиз, 1935. – С. 458.

³¹⁸ Там само. – С. 124, 128.

³¹⁹ Там само. – С. 464.

гає багато розумного і дивовижного. Як то чоловік побачив, що злетілося багато ворон, які постійно шуміли і коли він придивився, то побачив, що одна із них заплуталась у проволочі і не може вибратися. Коли чоловік підійшов до ворони, то всі інші відлетіли геть і затихли. Отож, стає зрозумілим, що вони привертали увагу людини, яка б визволила члена їхньої популяції з неволі. Виявилось, що ворона була поранена і чоловік її забрав додому, вилікував і відпустив на волю. Існує думка, що ворони розумні птахи і постійно слідкують за людиною. А як описує вчений велику кмітливість птахи, щоб виявити і дістати воду.

Розробляючи свою теорію Ч. Дарвін не знав про генетику (походження), яка ґрунтується на основі законів дискретної спадковості, відкритих Г. Менделем в 1865 р., а особливо теорії хромосомної спадковості, обґрунтованої школою Т.Х. Морґана в 1910 р. та розвинутої М.І. Вавіловим і іншими вченими в 20–30 рр. ХХ ст. Англійський дослідник Ч. Дарвін у своїй праці “Походження видів шляхом природного відбору” в 1859 р., як бачимо, не знав законів і теорії хромосомної спадковості, а тому приписав все природному виживанню і появі нових видів живих організмів, що природно викликало у нього особисто, як дослідника багато питань, на які він так і не зміг дати відповіді. Використавши деякі його не до кінця обґрунтовані твердження Ф. Енгельс розпочав доказувати походження людини від мавпи в процесі природного відбору.

З подібних та інших фундаментальних причин досліди і висновки Ч. Дарвіна зайшли в глухий кут, скрізь проявляються протиріччя, догадки. Подібне має місце не тільки тому, що йому не були відомі новітні відкриття, але через те, на нашу думку, що на відміну від більшості світових вчених, які наприкінці свого життя все-таки звертаються до духовного розуміння природи, то він заявив так: “Нет ничего более замечательного, чем распространение религиозного неверия или рационализма на протяжении второй половины моей жизни”.³²⁰

Коли було відкрито “ген”, то стало зрозумілим, що Творець надав форму і внутрішній зміст живій природі. У святому письмі написано “І вчинив Бог земну звірину за родом її, і худобу за родом її, і все земне плазуюче за родом його. ...на свій образ людину створив”.³²¹ Таким чином, тваринні і рослинні організми були створені на початковій стадії тільки при формування перших початкових форм органічного (рослинного і тваринного) життя. Саме тоді були закладені основи всього живого у найскладніших небачених починаннях, а після цього уже відбувалося просте формування видів рослинного і тваринного світу, але за формами, закладеними саме в генах. Виходячи з цього, не можна повністю відкидати, що в них не було закладено похо-

³²⁰В поисках смысла. / Сост. А.Е. Мачехин. – М.: Олма-Прес, 2004. – С. 217.

³²¹Біблія. 1М. 1(25, 27).

дження одного виду з іншого уже в процесі простого розвитку, але наріжним каменем має бути, що все живе створювалось “за родом його”. Мабуть, лише в цьому напрямку і буде розвиватися наука, яка буде спрямована на пізнання тайн буття на планети Земля.

Філософські роздуми про початок зводяться до того, що на початковій стадії загальна форма розвитку живого рослинного і тваринного світу на землі мала і певний початковий вигляд. Він, розвиток, був схожим на дерево, корінь якого складався із простіших, а віти уже являли собою вищі рослинні і тваринні види, а вершину його у вигляді квітки, прикрашала людина. Немає жодних наукових підстав стверджувати походження людини, як це виходить з досліджень Ч. Дарвіна та прямих досліджень на роздумах Ф. Енгельса. Навпаки, вчення про гени та стародавнє письмо є лише доказом появи людини не так як пророкував Енгельс “Створімо людину за образом Нашим, за подобою Нашою, і хай панують над морською рибою, і над птаством небесним, і над худобою, і над усею землею, і над усім плазуючим”.³²²

Різні види тваринного і рослинного світу мають не тільки свою початкову форму, але вони ще й мають внутрішню єдність. Як тваринний, так і рослинний світ має лише різну форму, яка може змінюватися, хоча тільки зовні, а внутрішній зміст та форма існування єдині як єдиний світ. Ось людина розмовляє і вважалося, що інші живі істоти тваринного світу не мають ніякої мови. Ні, медоносні бджоли розмовляють і мурашки лісові також. Про медоносних бджіл ми уже говорили, а як вдалося записати дослідникам, мурашки спілкуються звуками, які своїми вусиками створюють вібрації повітря і хвилі, які з’являються при цьому, подають зрозумілу інформацію іншим особинам.

Внутрішній зміст наперед визначений Вищим Розумом, закладені в ультрамікроскопічні гени і супутні їм хромосоми, які знаходяться в клітинах живих організмів, являючись абсолютним ключем пояснень всіх індивідуальних, навіть психологічних, ознак людини, тварини і рослини. Однак, це ніяк не означає, що все передається наступним поколінням у точній копії. Як показано на прикладі медоносних бджіл, все-таки існує зовнішній вплив, але це не стільки зовнішня природа, як інформаційна система, яка зв’язана з кодовим ключем “геном”, що існує в кожній живій і неживій природі. Як уже відмічалось, навіть Ч. Дарвін прийшов до висновку, що в одних і тих же особинах тварин деякі особливості наслідуються, а деякі ні. Дослідження на медоносних бджолах підтверджують сумніви великого природознавця, що, мабуть, справа не тільки в генах.

Таким чином, еволюція може відбуватися виключно в структурах живих організмів, де розміщені і зберігаються гени. Ні сама природа в цілому, ні людина, яка є її частина, не спроможні створити надзвичайно малу частину природи, якою являються ультрамікроскопічні гени і супутні їм хромосоми,

³²²Біблія. 1М. (26).

заклавши в них загадку буття на землі, спрямовуючи через них єдність розвитку всього живого на землі. Якщо припустити існування живого на інших планетах, то там можливі інші гіпотези розвитку, закладені Вищим Розумом.

Що ж стосується єдності форм існування, то це пояснюється наступним. Жива природа виглядає таким чином: тваринний світ – людина, тварина, птиця, риба, комаха, тувелька, мікроби, клітина і далі, далі; рослинний світ – крупні багаторічні дерева, крупні середньорічні дерева, дрібні дерева, багаторічні і однорічні трави, мох, водорослі, клітини і далі, далі. В усіх тварин, включаючи й людину, поживні речовини постачаються з землі через рослини і тварини, які перетравлюються за допомогою вологи та бактерій в кишковому тракці (трубі) і подаються до клітин, де зберігаються гени, носії всього суцього, через кровоносні судини.

Всі рослини одержують поживні речовини безпосередньо з ґрунту, де за допомогою аеробних і анаеробних бактерій та багатьох інших організмів створюються необхідні поживні речовини, які всмоктуються корінням рослин і капілярами подаються до клітин, в яких знаходяться гени. В загальному вигляді взаємозв'язок виглядає таким чином: рослини і тварини живуть за допомогою землі, перетворюють поживні речовини неживої природи, які подаються до клітин живих організмів, в яких зберігаються гени, носії всього суцього.

Ось тут ми можемо ще раз констатувати, що дійсно зовнішні ознаки всього тваринного світу, включаючи людину, можуть дещо змінюватися, а внутрішня конструкція залишається майже єдиною для всіх і незмінною. Починаючи від простого черв'яка аж до людини внутрішня конструкція мовби проста і схематично виглядає так: труба у вигляді всього кишкового тракту, через яку пропускається харч, до якої приєднані пристосування для перетравлення та засвоєння поживних речовин з єдиною метою – формування і підтримки фізичного тіла людини. Зовнішній же вигляд різноманітний: в людини руки і ноги, у тварини четверо ніг та ще й роги, в птиці двоє ніг і крила, в риб плавники і т. д. Справа настільки складна і суперечлива в розумінні сутності проблеми, а ще більше у переконанні, що не буде зайвим деяке повторення думки, за яку треба просити вибачення в читачів. За великим рахунком, якщо розглядати тваринний світ, включаючи і людину, то це досить проста посуда у вигляді труби – від черв'яка чи гусениці до людини з її кишковим трактом, до якої додаються різні допоміжні пристрої поповнення тіла вологою і поживними речовинами.

Саме тут проявляється єдність неживої і живої природи, єдність існування рослинного і тваринного світу, а також те, що все спрямоване на підтримку носія всього суцього на Землі – генів. Нагадаємо, що ми уже відмічали про існування інших думок. Однак, до того часу, доки немає значного підтвердження таких інших думок будемо вважати, що саме викладена вище думка

дає можливість пізнання картини світу, як доказ взаємозв'язку фізико-хімічних і біологічних форм організації матерії, а також розуміння вчення про походження видів і спадковість під дещо іншим кутом зору.

Для цієї живої конструкції природи існує якась конкретна задача заради чого вона, тобто жива і досить цікава конструкція, посилено розмножується. Потяг до розмноження не являється інстинктом, який досліджував Ч. Дарвін, він є змістом самого існування всієї живої природи. Посилаючись на Мальтуса Ч. Дарвін писав, що “не существует ни одного исключения из правил, согласно которому любое органическое существо естественно размножается в такой прогрессии, что, если бы оно не подвергалось истреблению, потомство одной пары покрыло бы всю землю”.³²³

Подібно до всієї живої природи в популяції медоносних бджіл також іде регулювання кількості в середині виду. Під контролем робочих бджіл матка відкладає, перш за все, стільки розплоду, скільки сім'я може прогодувати. Якщо раптово зменшиться чи зникне корм в наслідок вилучення його з вулика, знищення кормових посівів через стихії, то робочі бджоли буквально викидають уже запечатаний розплід, зменшуючи його кількість до норми, яка відповідає наявним кормам і можливості його заготовити в майбутньому. На прикладі життя медоносної бджолиної сім'ї маємо пояснення багатьох факторів і причин, які регулюють розмноження: боротьби за виживання, природний відбір, боротьба за існування між хворобами і бджолою, протистояння природним умовам.

На прикладі бджолиної сім'ї маємо яскраве підтвердження того, що в природі відбуваються постійні битви з перемінними успіхами між рослинним і тваринним світом, в середині тваринного і рослинного світу, як між собою, так і з їхніми паразитами і шкідниками. Не дивлячись на те, що досить незначні обставини можуть призвести до зниження одного організму над іншим все-таки сили тут настільки рівно зважені, що зовнішній вигляд природи залишається незмінним протягом довгого періоду.

У природі є дивовижні способи появи і розмноження живих організмів рослинного і тваринного світу, а таких способів у природі безліч, особливо багато дивовижних для людини прикладів серед риб. Які тільки небачені труднощі вони долають на шляху до розмноження і виховання потомства. У берегів Каліфорнії і Мексики водиться риба із сімейства атерінових – грюнйон. У період повного місяця або нового місяця, коли прилив набирає найбільшої сили, з березня по серпень ця риба багатотисячними косяками не більше три-чотири ночі підряд викидається на сушу.

Самки виривають на піщаних пляжах норки і закопуються вертикально хвостом вниз – зверху голова і плавники. В норах самки відкладають ікру, яку самці, що повзають навколо, запліднюють. Це запліднення відбувається,

³²³Дарвин Ч. Происхождение видов. – М.: ОГИЗ-Сельхозгиз, 1935. – С. 172.

якщо не миттєво, то надзвичайно швидко, як вважають дослідники, не більше 20–30 секунд між двома хвилями приливу. Дві неділі, тобто рівно 14 днів на глибині нори п'ять сантиметрів перебувають запліднені ікринки кучками до двох тисяч штук. Після 14 днів знову максимальний прилив, коли Місяць і Сонце потягнули воду з океану, і його хвилі змивають ікринки в океан, з яких зразу ж виходять мальки.

Саме тут діє космічний фактор, тобто вплив космосу, оскільки розмноження цього виду риб відбувається тоді, коли Місяць і Сонце сходяться на одній лінії з однієї або різних сторін від Землі. В цьому випадку сили притягання води Місяцем і Сонцем додаються і морські хвилі виплескуються далеко на берег. Відбувається ось що під дією космічних сил: спершу морські хвилі викидають рибу на берег для нересту; після нересту риба грюньон уносяться в океан; ікринки миттєво запліднюються самцями і дозрівають 14 днів; нарешті, коли ікринки, що знаходилися в піску, дозріли, потужні хвилі забирають їх з піску і уносять в океан, з яких з'являються мальки.

На цьому прикладі видно, що потужні сили Космосу здійснюють розмноження певного виду риб, використовуючи для цього такі матеріали як сили Місяця і Сонця, воду океану, риби двох статей, а також їхню здатність нерестити ікринки і їх запліднювати. Самостійно риба грюньон, як би вона не бажала, але продовжувати свій рід ніяк не спроможна, звичайно, ніякої допомоги не здатна надати цим тваринним істотам і людина. Не можна думати, що Космос подібним чином впливає тільки на цей вид риб, як представників тваринного світу. Під подібною, іноді не помітною, дією Космосу знаходяться всі представники рослинного і тваринного світу планети Земля.³²⁴

Розмноження і запліднення рослин ще цікавіше, адже рослина не може наблизитися одна до однієї, але вищий розум придумав і для них спеціальні методи з допомогою вітру та тварин, а найперше комах. Медоносна бджола, збираючи нектар – цукристий сік рослин, як вуглеводний корм, одночасно до її густих волосків на ногах прилипають тисячі пилкових зерен – чоловічих статевої клітин квітки. Перелетівши на нову квітку того чи іншого виду рослин, бджола бере з неї нову порцію пилку, але одночасно залишає їй трохи клітин з іншої квітки і так іде процес запліднення, поєднання чоловічих і жіночих статей, продовження роду рослин. Безперечно, зв'язок медоносних бджіл і багатьох інших комах відігравав і відіграє провідну роль в ході еволюції з метою збереження, вдосконалення і появи нових форм рослинного світу.

Скажімо, вчені і практики стверджують, що у людини процес дітонародження найкраще і найлегше протікає в період максимальних океанських приливів. Адже зародиш людини, як і риби, розвивається в маточній воді, а тому дитина і вода в матці також залежать від розташування Землі, Місяця і

³²⁴Интересная газета. – № 17. – 2005. – Октябрь.

Сонця. Зародиш багатьох тварин також розвивається в маточній воді, а тому на нього впливають подібні космічні процеси. Таким чином, розмноження у тваринному світі, до якого відноситься і людина, мають багато спільного в основі свого розвитку, в якому закладено Космічний фактор. Риби запліднюються і переносяться водою, багато рослин запліднюються і переносяться вітром – єдність, скрізь єдність рослинного і тваринного світу з Космосом.

В окремі періоди людської цивілізації деякі політики таких думок не визнавали категорично, а приклади, що людина в усіх цивілізаціях єдина і національна чи будь-яка етнічна приналежність формується зовнішніми умовами, постійно підтверджуються. Так, французький етнограф Веллар у 1938 р. підібрав дівчинку двох років із найбільш відсталого племені гуайакілів, що в Парагваї, яку виховували у сім'ї французів. Через двадцять років дівчина уже нічим не відрізнялася від інтелігентних європейських жінок, розмовляла французькою, іспанською і португальською мовами. Немає сумніву, що коли дівчину повернути назад до свого племені, то вона прийме свої генетичні корені і відкине штучно набуті, про що у нас існують приклади в даній праці.

Проте окремі вчені зразу ж написали, що "...каждый отдельный человек учится быть человеком. ...ему недостаточно того, что ему дает природа при его рождении. Он должен еще овладеть тем, что было достигнуто в процессе исторического развития человеческого общества", "Именно поэтому все современные люди ...независимо от их принадлежности к той или иной этнической группе, обладают такими задатками, сложившимися в период становления человека, которые ...позволяют осуществиться этому невиданному в мире животных процессу".³²⁵ Тобто, на словах підтверджується можливість все-таки походження людини від тварини.

Дійсно, тут не дається багато відповідей на об'єктивний стан речей відповідно до законів Всесвіту. Не згадується навіть приблизно, що з відомих часів розвитку цивілізації декількох тисячоліть немає жодного прикладу про "період становлення человека", тобто перетворення тварини на людину. Більше того, у тваринному світі тих процесів, які є в людському суспільстві не було і не може бути, бо тварина керується несвідомими задатками, а людина поряд з несвідомими задатками, як кожен живий організм, керується переважно свідомими задатками, що відрізняє людину від тварини і забезпечує її можливість оволодіти всім тим, що створило людство в минулому.

Однак і це ще не дає повної відповіді на складні процеси в людському суспільстві. Адже гинули цивілізації, зникла культура і все те, що могло б навчити нові покоління надбанням минулого. Навпаки, культура не втрачалася, люди навчалися тисячолітніх прийому життєдіяльності, вони новинами у будівництві, мистецтві, виробництві, обробітці землі, розвитку тваринництва і багато іншого. Чому і як це відбувається? Хто і як передає з минулого?

³²⁵Наука и человечество. – Изд-во "Знание", 1963. – Т. 11. – С. 67.

Ми не претендуємо на істину в останній інстанції, але як ми уже відмічали і доказували, все відбувається через інформаційну систему Всесвітнього простору, наповненого біологічно активною невидимою субстанцією, яка і являється провідником інформації минулого з неймовірною швидкістю, якою обмінюється Всесвіт з усією живою і неживою природою.

Вплив океанських приливів і відливів, які у свою чергу залежать від розташування Місяця, Сонця і Землі на запліднення, дозрівання і народження окремих видів риб здійснюється щорічно, а тому такі процеси може досконало спостерігати і вивчати людина, вік якої значно перевищує ці часові періоди. У цьому зв'язку є всі підстави припустити, що поява і розвиток людини також знаходиться під впливом зовнішнього середовища, яке у свою чергу формується глобальними процесами Всесвіту. В той же час періоди цих процесів занадто перевищують періоди існування людських цивілізацій, а тому людині важко дослідити процеси свого біологічного розвитку.

До речі, відтворюючі процеси людського суспільства також відбуваються щорічно, хоча людина вважає, що цими проблемами вона займається самостійно. Дійсно, якщо це стосується окремої людини, то правильно, але глобальні процеси розвитку людства ніяк не залежать від намірів самого людства, як і конкретної людини, яка повністю підпорядкована загальним процесам Космосу, часовий лаг вимірюється навіть не тисячоліттями.

У цьому контексті треба вважати, що періодичність настання певних умов, які регулюють не тільки розмноження, але кардинально впливають на зміни самих видів рослинного і тваринного світу, вимірюється мільйонами років, що для Всесвіту не такий уже й значний період, але для людини він неосяжний. Для такого величезного періоду вік людини – це мить, як для людини річні рослини та одноденні живі організми рослинного і тваринного походження.

Проходить мільйон років від формування певного навколишнього середовища, появи рослинного і тваринного світу, його розвиток та загибель. В той же час гине тільки матеріальний світ, а нематеріальний, тобто дух – залишається. Проходить період у мільйони років формування відповідного зовнішнього середовища і появи матерії, з якої формується жива і так звана нежива матерія. З живої матерії відбувається відокремлення рослинного і тваринного світу – рослинних і тваринних організмів. Після цього розпочинається період у мільйони років розвитку рослинного і тваринного світу до повного його зникнення.

І знову розпочинається все з виникнення всього нового, але умови, методи, параметри подаються і регулюються з незмінного – єдиного начала – інформаційної системи Всесвіту – Бога. Отож, все регулюється космічною системою, до якої постійні запитання у людини: “хто” і “як”? заклав параметри і строки дозрівання сперми в 14 днів у самців та ікри в самок саме на час

певного розташування Місяця, Сонця і Землі, прилив і відлив океанів, яка сила рухає прагненням людини до розмноження і його припинення?

Це в рівній мірі відноситься як до людини, так і тварини, зокрема медоносних бджіл і мурашинок. Причини, які стримують розмноження не завжди прямі і до кінця ще не зрозумілі. Особисто Ч. Дарвін визнавав, що ні в одному випадку не відомо, в чому заключається сутність перепон до розмноження. Про людину знаємо багато, але природи розмноження не знаємо, особливо перепон, які стримують чи стимулюють розмноження. Важко і бідно живе народ, але він розмножується, а коли знаходиться в достатку і без наявності будь-яких катаклізм, то розмноження припиняється, мовби без якихось видимих ознак. А причина все-таки існує і вона, мабуть, полягає в загальних законах розвитку природи: бідність і важкий стан народу призводить до загибелі великої кількості людей, а щоб вид не зник, спрацьовує механізм прискореного розмноження; багатство – навпаки.

У благополучних народів населення не гине, а тому розмноження припиняється, але як тільки відбудуться якісь катаклізми, розмноження відновлюється з великою силою. Тут слід згадати ще й про інше, а саме те, що людина є складовою тваринного світу і вона має ту ж особливість, про яку Ч. Дарвін писав "...редкость видов предшествует вымиранию, ...тоже самое наблюдалось и по отношению к тем животным, которые местами или совершенно истреблялись деятельностью человека".³²⁶ Європейські народи наближаються до межі, яка близька до процесів катастрофічного зменшення людності. Тобто, всі причини можуть впливати на зникнення, скажімо, європейців, а їхнє місце займуть інші раси. І нічого не спроможні вдіяти європейські народи своїм багатством.

У цьому ключі всі наші так звані соціальні заходи не можуть запустити механізм закону природи, який веде до посилення розмноження. Європа багата, благополучна, культурна і безпечна, соціальні питання там вирішені для кожного, хто бажає ними скористуватися, але розмноження припиняється, зменшується кількість людей, але в той же час збільшується кількість емігрантів з Африки та Азії і вони ставлять свої вимоги, завойовуючи мирним шляхом територію. Саме в цих азійських та африканських країнах бідність, хвороби і голод, війни і розруха, але механізм розмноження діє, щоб покрити людські втрати через хвороби.

Якщо розглядати в цілому, то Ч. Дарвін зробив такий висновок "Все органические существа стремятся к размножению в геометрической прогрессии; что каждое из них в каком-нибудь возрасте, в какое-нибудь время года, в каждом поколении или с перерывами, вынуждено бороться за жизнь и

³²⁶Дарвин Ч. Происхождение видов. – М.: ОГИЗ-Сельхозгиз, 1935. – С. 444.

подвергаться значительному истреблению”.³²⁷ Отже, існує майже однакова конструкція живих організмів, природою закладено їхнє непереборне устремління до розмноження, щоб вижити і спасти рід. Єдине, чого не відомо, заради чого все це здійснюється, але спрощеного підходу тут не можна застосовувати, бо природа завжди надзвичайно раціональна, її закони об’єктивні і стосуються всіх живих істот.

Вопрос о смысле жизни
Я считаю самым
Неотложным из всех вопросов.
...Это единственно серьезный вопрос.
А. Камю

4.3. Людина на планеті Земля

Людина завжди намагається досягти гармонії несвідомого і свідомого свого ества. Лише тоді, коли така гармонія досягається, людина навіть не усвідомлюючи, живе щасливо і довго, а якщо ні, то не довго і складно. Основне призначення людини – бути моральною істотою. Людині важко подібного дотримуватися, оскільки як на своєму життєвому шляху вона може йти такими напрямками, підпорядковуючись матеріальній і нематеріальній частинам свого ества: перший – підпорядковувати чуттєві вимоги матеріального тіла заради вимог, розумової природи; другий – протилежний, підпорядковувати духовну розумову сторону своєї сутності матеріальній чуттєвості; третій – чуттєві нахили матеріального тіла гармонічно поєднувати з духовними вимогами розуму. Дотримуючись третього напрямку, людина перебуває в гармонічному поєднанні своєї сутності, що засвідчує її моральність і відповідає глибинному вищому “Я”. Ще в біблейські часи було дано визначення особливостей матеріального і нематеріального людської плоті: “Учинки тіла явні, то є: перелюб, нечистість, розпуста, ідолослужіння, чари, ворожнечі, сварки, заздрість, гнів, суперечки, незгоди, ересі, завидки, п’янство, гулянки й подібне до цього. ...А плід Духа: любов, радість, мир, довготерпіння, добрість, милосердя, віра, лагідність, стриманість”.³²⁸

Якщо роль рослинного і тваринного світу в природному процесі, окрім людини, можна визначити досить повно, то роль людини на землі визначити надзвичайно складно. Те, що пишуть, ніби людина господар над росли-

³²⁷Дарвін Ч. Происхождение видов. – М.: ОГИЗ-Сельхозгиз, 1935. – С. 182.

³²⁸Біблія. Гал. 5(19–23).

нами і тваринами ще далеко не повністю характеризує її основну роль у Всесвіті, а краще сказати на планеті Земля. Перш за все, людина просто використовує рослини і тварини через їхнє знищення, адже як тільки людина починає стикатися з живою природою, то остання в кінцевому підсумку гине, або стає нежиттєздатною – тварини одомашнюються, рослини вирощуються у парниках і т.д., що позбавляє тварин і рослин стійкості до зовнішнього середовища, а тому вони приречені.

Мабуть, краще розглядати людину в загальному ланцюгу перетворення сонячної енергії: нежива природа (енергія Сонця, речовина Землі) – рослина – тварина – людина – нежива природа – рослина – тварина – людина. Нежива природа через живу знову перетворюється на неживу, а це підтверджує, що рослина, тварина і людина створені із неживої природи. Яку основну роль відіграє людина в цьому ланцюгу, адже вона в ньому, з точки зору матеріальної речовини, займає надзвичайно незначну частинку, хоча у знищенні рослин і тварин відіграє основну роль.

Те, що людина займає певне місце в загальному ланцюгу природи підтверджується ще й тим, що тваринний і рослинний світ, його окремі суб'єкти, в тому числі і людина однаково реагують на вплив зовнішнього середовища. Вчені провели дослідження і виявили, що рослини відчують не тільки відношення людини до них, але і реагують на звуки. Практики ж встановили, що помідори дають вищий урожай, якщо “слухають” музику Шопена, а ось солодкий перець позитивно реагує на латиноамериканські мелодії. Репертуар звуків для кожної рослини індивідуальний.³²⁹

Дуже часто, навіть у наукових виданнях, чується, що особливість людини полягає в тому, що вона наділена свідомістю і мовою, а це виділяє її серед живої природи і тваринного світу. Наші дослідження дають підстави стверджувати, що далеко не в цьому полягає її особливість. Ми вважаємо, що певний рівень свідомості і своєрідна, але зрозуміла для певних видів, мова існує в усіх живих істот тваринного світу. Особливість людини в тваринному світі полягає в тому, що вона здатна планомірно використати свою свідомість і мову для практичних дій як миролюбного, так і агресивного характеру.

Ітерація сприйняття й обробки інформації, складні процеси нейропсихології, зв'язаних із мозковою активністю та свідомістю у найпростішій формі виглядають приміром так: – **свідомість**, як основа; – **мислення**, як похідне від неї; – **емоції**, як реакція на мислення; – **фізична діяльність**, як кінцевий продукт свідомості. Подібна думка співпадає з видатними сучасними дослідниками, яку висловив відомий британський вчений Джон-Ділан Гайнес. Якщо розглядати наведені складові нейропсихології, то їхня сутність може бути зведена до наступного.

³²⁹Газ. “Сільські вісті”. – 2005. – 5 серпня.

Свідомість. За логікою складових свідомість повинна володіти пам'яттю для того, щоб здійснювати хоча б якість, або те чи інше мислення. Пам'ять може бути миттєва, короткострокова, середньострокова і довгострокова. Один відомий вчений в галузі тваринного світу розповів про такий реальний факт. Молода біла українська свиня випадково потрапила в приміщення, де знаходилося малесеньке цуценя. Свиня дуже налякала мале цуценя, вона його ледь не задавила своїм рилом, аби не поспів господар. Проїшов рік, песик виріс і став дорослою собакою, свиня вгодовувалась у приміщенні, а коли її випустили у двір для прогулянки без нагляду господаря, то собака мовби без причини обгризла свині весь зад, що м'ясо висіло. Це була помста за біль, спричинений у дитинстві песикові, це була пам'ять про кривду. Отже, якщо у тварини існує пам'ять, то не виключено, що у неї є і свідомість.

Мислення. Одержуючи ту чи іншу інформацію з навколишнього середовища чи із Всесвітнього простору, жива істота її порівнює, комбінує. Скажімо, повідомлення інших особин, наприклад, медоносних бджіл про наявність нектару неподалік у певному напрямку чи мурашок про появу ворогів, які треба зустріти обороною. Щоб здійснити якісь власні форми і на основі них провадити комбінації та співставлення, поєднуючи їх з іншими процесами, що відбуваються в середині істоти та зовні, повинен існувати якийсь операційний механізм. Таким механізмом, як науково встановлено, може бути тільки мозок істоти, кожного індивіда. Отже, якщо в живій істоті є мозок, то вона, безсумнівно, мислить, рівень же її мислення залежить від рівня розвитку самих живих організмів. Дії мозку вписуються в електро-біологічний каркас людини.

Емоції. Як стверджують останні наукові дослідження, емоції є продуктом певних ділянок мозку, які формують емоційні процеси, які у свою чергу впливають на активність мозку і управляють думкою, що в подальшому трансформується у практичні дії. Людина, обділена емоційно, має недостатній рівень мислення, а тому К. Лоренц скаржився “как мало можно надеяться превратить в социальных людей так называемых эмоционально бедных людей”.³³⁰

Фізична діяльність. На основі інформації, її опрацювання за допомогою мозку, під дією певних емоцій жива істота переходить до фізичної діяльності: бджоли летять у певному напрямку за нектаром, деякі з них прямують за водою; собака, на основі минулої пам'яті, віддає належне свині за колишню кривду і так далі.

Ось та послідовність, від свідомості до фізичної діяльності, яка дає підстави стверджувати, що свідомість, мислення та їхній результат – фізична діяльність, притаманні як людині, так і тварині. Якісних відмінностей між ними, як показують наші дослідження на медоносних бджолах і мурашках, важко

³³⁰ Лоренц К. Обратная сторона зеркала. – М.: “Республика”, 1998. – С. 29.

знайти. Вчені не можуть до цього часу прийти до єдиної думки щодо існування свідомості у тварини. Досить зрозуміло висловив думку щодо остороги з цього приводу той же Джон-ділан Гайнес “одно из двух: или определение является честным, но тогда оказывается, что сознание есть не только у людей, но и у животных... Или определение – с ошибкой, но тогда на эти ошибки будут указывать и критиковать их”.³³¹ У своїх дослідженнях ми дотримуємося думки, що свідомість у тварин існує і це показуємо на прикладах.

Свідомість утримує людину від тваринних дій, але коли пригнічувати свідомість, то вона нічим не відрізняється від тварини. Свідомість людини пригнічується алкоголем, наркотиками, фізичним боєм, позбавленням їжі, страхом, релігійними переконаннями, пропагандою і іншим. Якщо свідомість пригнічувати під впливом фізичного болю, позбавлення їжі, створення нестерпних моральних і психологічних обставин свідомість перестає виконувати свою природну функцію для людини і вона стає твариною, підпорядковуючись законам природи. Вивчення документів голодомору українського селянства в 1921–1922 рр., 1932–1933 рр., 1947 р. підтверджує подібне узагальнення.

В цей період влада позбавила всіх селян своєї ж держави харчів і їхня свідомість, через недоїдання, втратила контроль над матеріальною частиною свого тіла, яка, за законами природи, використовує все, щоб вижити. В більшості сіл Харківської області 45 % колгоспників і односібників не мали ніяких продуктів харчування. Відсутність будь-яких харчів, людина поїдала людину, розпочалося неконтрольоване масове людодіство. В червні 5 числа 1933 р. голова Харківського ДПУ З.Б. Кацнельсон доповідав партійній організації республіки, яку очолював Косіор, про зростання в області людодіства: на 1 березня 1933 р. – 9 випадків, на 1 квітня – 58, на 1 травня – 132, на 1 червня 221 випадок. Причини канібалізму засвідчили тодішні лікарі, які відмічали мутацію психіки через позбавлення харчів.

Людина здатна навіть одержану інформацію з космічного простору перетворити не тільки на позитивну, але і негативну справу, чого особини тваринного світу зробити не можуть у принципі. Скажімо, людина довідалась про хімічні елементи з таблиці Менделєєва. І що, а то, що розроблені окремі хімічні сполуки планомірно отруюють як рослинний, так і тваринний світ. А одержана інформація про атомну енергію взагалі загрожує планеті Земля в цілому. Вчені дійшли висновку, що над людством нависло три загрози: атомна смерть, екологічна катастрофа зі зміною клімату; моральне виродження та суцільний егоїзм.

Тому наряду з особинами тваринного світу поряд із загальною участю в ланці перетворення неживої природи в живу і навпаки, людина виконує ще й особливу технічну роль. Наділена свідомістю, вона служить в інформаційній системі Всесвіту, як і кожна тварина, біологічним приймачем обер-

³³¹Газ. “Зеркало недели”. – 2007. – 13 января. – С. 13.

неного зв'язку: Вищий розум впливає на людину, а людина своєю свідомістю сприймає цей вплив, поєднуючи його зі зовнішнім середовищем земної цивілізації, посилаючи у Всесвітню пам'ять аналітичний результат свого інтелекту. Звичайно, як уже відзначалося на прикладі медоносних бджіл, мурашок і деяких рослин зв'язок з Всесвітом мають рослини і тварини, вони володіють певною свідомістю.

Накопичена у Всесвітній системі інформація повертається до конкретної особистості мимо її волі і буде відповідно впливати на неї та прийдешні покоління. Як ми відмічали, людина здатна перетворювати одержану інформацію в практичні дії. Саме така особливість покладає на людину виконання певних завдань, як ми побачимо пізніше, можливо і є основним завданням людини на планеті Земля серед рослинного і тваринного світу. Відомо, що тільки людина наділена властивістю мати вплив на рослинний і тваринний світ, а як пізніше ми побачимо, що цей вплив буває як позитивний, так і негативний. Можливо статися так, що людина на планеті Земля виконує особливу роль у вигляді якогось експерименту і він виявиться переважно з негативними наслідками. Дуже обережно про це висловлюються фантасти, філософи і вчені.

Про те, що людина не є самостійною повністю свідчить багато фактів, які ми наводимо у наших дослідженнях. Наприклад, самостійно людина не здатна багато чого зрозуміти, адже якби вона могла, то знайшла б причини свого короткого життя і виробила б методи його продовження і багато іншого. Людина лише придивляється до будівництва бджолиних комірок, формування гір, морів та річок, однак подібного самостійно здійснити не здатна, бо все, на перший погляд, в природі досить просте, але людині недоступне, як її і власне життя. Є чимало прикладів, що в минулому людина могла щось близько до подібного здійснити, але теперішня людина навіть осягнути того не спроможна. Все будується на догадках про минуле, бо той період зник, не стало тієї людини, зникло майже все матеріальне, за виключенням дечого, яке складно прив'язати до сучасного розуміння. З'явилося все нове, жива і нежива природа, рослина, тварина, людина, але появу всього цього також складно зрозуміти. Дозована подача інформації людині стосується виключно її життєдіяльності, хоча і цим вона не завжди вміло користується. Фундаментальні істини не відомі ні людині з її свідомістю, ні тварині з її, скажімо, особливою свідомістю.

У той же час вчені помітили, що між живою і неживою природою існує постійна узгодженість, збалансованість, що являється основою можливості розвитку життя. Всі найнижчі форми існування життя служать поживними речовинами для вищих форм і навпаки, рослинний світ одержує необхідні речовини для життя із землі, яка створилася і поповнюється із мінерального світу, тваринний світ одержує для себе поживу з рослин, людина ж одержує все для життя з усіх джерел природи-мінералів, рослин і тварин.

Свідомість, якою наділене все живе і неживе вимагає руху, а тому все у Всесвіті рухається і навіть гігантські гори, планети, метеорити й інші космічні тіла перетворюються в пил, або безслідно зникають у чорних дірах безкінечності. Свідомість мінералів і металів вимагає розмноження, перетворюючи крупні у дрібні форми життя, величезні гори розпорошуються у пісок, а потім у ґрунт, на якому з'являється рослинність, далі тварини, а за ними і людина. В основі всіх перетворень лежить свідомість, тобто нематеріальна сфера Всесвіту, функціонування якої залишиться назавжди закрите для людини “Знание того, как развивается сознание, есть... наука из наук и тайна из тайн”.³³² Ось тому, немає підстав погоджуватися, що створена у Всесвіті свідомість наділена виключно для людини, бо в цьому випадку навіть мавпа позбавлена хоча б якоїсь свідомості, адже від неї, за Енгельсом, пішла людина. Подібного феномена в природі не буває.

Людина все більше і більше проникає в таємниці природи, багато чого впізнала, освоєла навколоземний простір, розщепила ядро, але не вивчила себе, як частину Всесвіту. Людині дозволено пізнати розщеплення атомного ядра, а ось пізнати себе ще не дозволено, бо людина може нанести собі шкоди, вона ще не досконала. Мабуть, ще потребується тисячоліття, щоб людині довірити складну справу пізнання себе. Людина – частина Всесвіту, в ній є матерія і частина духовного поля, тобто тонкої невидимої матерії або те, що відчуваємо – атмосфери. Поєднання матеріального і духовного складає сутність людини, підтверджує її єдність із Всесвітом, про що говорив апостол Павло “Бог, що створив світ і все, що в ньому ...І весь людський рід Він з одного створив, щоб замешкати всю поверхню землі...”³³³

Наука і практика віками наближаються до цілі, яка має підтвердити, що саме людині, на відміну від тварини, відведене особливе місце у Всесвіті, у біосфері. Наші дослідження наводять на думку, що, можливо, ціль так і не буде досягнута, головним чином через те, що в ній ставиться завдання повністю відокремити людину від тварини на основі того, що тільки людина наділена свідомістю. Це заводить дослідників у глухий кут, коли вони поглянуть на тварин, особливо медоносних бджіл і мурашок, як це зробили ми у своїх дослідженнях. Близько підійшов до розуміння смислу життя людини Ф. Ерн “смысл моей жизни и оправдание моей смерти должны заключаться в том целом, частицей которого я являюсь”.³³⁴ Цілим тут являється Всесвіт, в якому частиною матеріального і нематеріального світу являється людина за період свого земного життя. Після смерті духовне тіло повертається в нематеріальну сферу Всесвіту, матеріальне ж тіло залишається в кругообертанні природи планети Земля. Проте, дослідити визначене їй місце і надану роль вимагає ще занадто великого часу і зусиль.

³³²Клизовский А. Основы миропонимания новой эпохи. 2-е изд.– Рига: “Виеда”, 1991. – Т. 2. – С. 10.

³³³Біблія. Дії 17(24, 26).

³³⁴В поисках смысла. – М.: Олма-Пресс, 2004. – С. 815.

Світові вчені виносять людину над всім живим і неживим: “Биосфера – область активной жизни, охватывающая нижнюю часть атмосферы, гидросферу и верхнюю часть литосферы. В биосфере живые организмы (в т. ч. человек) (живое вещество) и среда их обитания органически связаны и взаимодействуют друг с другом, образуя целостную динамическую систему”.³³⁵ Отже, існує цілісна динамічна система, але викликає сумнів, що коли виділити в особливу субстанцію хоча б якусь частину, то цілісна система буде ефективно діяти. Виходить, що людина не може бути занадто якоюсь особливістю, а тим більше своїм фізичним складом. У біосфері на самісінькій вершині попередньої природи над тваринним рівнем стоїть людина, в якій біосфера продовжується в людській сфері думки, вільної свідомої творчості – власне мислення, тобто в сфері свідомості або ноосфери (сфери розуму). Дійсно, єдиним являється – власне мислення. Тобто має місце закономірний перехід біосфери у сферу розуму ноосферу. Деякі вчені, зокрема...., називають ноосферу – сферою свідомості, а В.І. Вернадський – сферою розуму.

Якщо конкретизувати, то можна сказати, що будучи частиною біосфери людина при народженні одержує невеличку частку невидимого всесвітнього духовного поля, яка з ним нерозривна і складає сутність людської духовності – душі. Саме через неї людина зв’язана зі Всесвітом, де зберігається вся інформація про її минулі покоління, яка впливає на людину, визначає майбутнє кожного індивідуума. Невеличкої частини духовного поля, яку одержує людина при народженні і втрачає після закінчення фізичного життя, відіграє не те що особливу, а визначальну роль у її житті. Зв’язок живої і неживої природи зі Всесвітом здійснюється, як уже говорилося, через інформаційну систему Всесвіту.

Споконвічно тут існувало і продовжує існувати багато різноманітних думок. Деякі філософи древності, особливо грецькі і єгипетські стверджували, що Бог – це колишні люди, а тому люди – майбутні Боги. У цьому твердженні якась невеличка доля істини є, але саме яка, то до останнього часу цього ніхто не може сказати. Такі порівняння мають багато протиріч, адже у Всесвіті є інші живі істоти, які населяють далекі планети, може і навідуються до землян, але ніяк на них не схожі, а тому і на Бога вони не можуть бути схожими, адже Бог єдиний за своєю суттю.

Логіки тут не так багато, та й людина – це та ж тварина і тільки виділяється тим, що наділена чітко вираженою свідомістю, яку може вільно використати на практиці. В деяких країнах народ виставляє у храмах форми різних тварин і поклоняється їм. За розумінням древніх філософів виходить, що свідомість дає право чи можливість людині в духовному житті прирівнювати себе до Бога. Людина поклоняється Апполону, Діані чи крокодилу, адже у

³³⁵Советский энциклопедический словарь. – М.: Сов. энцикл., 198. – С. 141.

Всесвіті все єдине. Виходячи з цього, є підстави стверджувати, що сповідується не форма, а ідея поклоніння Вищому Началу.

Віками людина задумується над її єдністю з Всесвітом, що вона звідти черпає свої знання та інформацію про минувшину. У своїй теорії пізнання Платон стверджував, що в людському тілі знаходиться вільна душа, яка раніше була у потойбічному світі. Через свою душу кожна людина пізнає навколишній матеріальний світ. Душа, перебуваючи у потойбічному світі, запам'ятала там багато чого і коли вселяється в людину, передає їй всю інформацію минулого. Знання, за Платоном, це не що інше, як спогади про минуле. Навпаки, Монтеस्क'є визнає і відстоює досвід, практичне дослідницьке вивчення природи, експериментальне знання. До цього він ще й додає потребу дотримуватися здорового глузду. У своїх працях, зокрема “О духе законів”, він заперечує вроджені ідеї Платона, виступав проти апіорних знань. Це так, що треба брати з природи, але треба визнати, що інформація із Всесвіту поступає до живих істот, в тому числі людини як через свідомість безпосередньо, про що ми уже говорили, так і через фізичну природу, як ми досліджуємо на прикладі медоносних бджіл та мурашок. Однак, в усіх випадках справа веде в Космос.

Можна стверджувати, що і Платон, і Монтеस्क'є у своїх теоріях тільки наблизилась до розуміння основ Всесвіту, до яких людство буде наближатися ще довго. Теорія Платона, що душа вселяється в людину і уже містить певну інформацію про потойбічний світ і минуле, а також Монтеस्क'є, що людина пізнає зовнішнє середовище не від понять до відчуття, а навпаки, від відчуття до понять у принципі характеризують реальний напрям поступового пізнання природи. Тому ідеї як Платона, так і Монтеस्क'є – вірні і ми їх підтримуємо. Проте внутрішній зміст їхніх поглядів потребує об'єднуючого корегування і доповнення для подальшого пізнання непізнаного.

Перше, теорія Платона про вселення душі в людину при її народженні пізніше все-таки була підтримана Гельвецієм і іншими, але він не дає визначення стосовно інформації, закладеної в душі, яку сповідує Платон. Викликає сумнів, що душа, вселяючись у людину уже несе в собі широку і всебічну, наперед визначену інформацію і людина її тільки читає. На нашу думку, подібною інформацією душа не володіє з часу її вселення у фізичне тіло людини під час її народження. Інформацію людина одержує зовні, а єдиним центром і провідником її зв'язку із Всесвітом стає саме душа, як невід'ємна часточка Всесвітнього простору, яка стала нематеріальним духовним тілом людини.

Друге, теорія Монтеस्क'є про “відчуття до поняття”, а не навпаки також підтримується Гельвецієм і іншими вченими та філософами. Саме Гельвецій вважає, що відчуття породжуються душею людини. В той же час саме Монтеस्क'є такої можливості людської душі прямо не визнає, а лише говорить про двояку властивість душі – відбивати предмети, які є навколо людини та від-

бивати ідеї, які існують тільки в самій людині. Тут треба заперечити йому в тому, що душа нічого не відбиває, вона відчуває або створює умови для відчуття, які використовує людина для свідомості, роздумів і порівнянь з метою формування ідей. Предмети навколишнього світу душа не відбиває, а відчуває своїм тонким єством.

Серед усіх живих істот людина перша перестала дотримуватися єдиних правил Всесвітньої Думки і порушила її правила, а тому дії людини потребують поліпшення в усіх сферах життя у тому числі приватного і суспільного. Перші люди на землі піддалися чорним силам, не послухали Божого Мислення про заборону їсти плоди, що в центрі раю, навівши на людство добро і зло, важку працю та муки: “И сказал змей жене: нет, не умрете... в день, в который вы вкусите их, откроются глаза ваши, и вы будете как боги, знающие добро и зло”.³³⁶ Святе письмо доносить інформацію не прямо, а опосередковано, а тому завжди треба дотримуватися певних норм у процесі життєдіяльності, які можна побачити в природі.

Допущений людиною гріх постійно буде відчувати свою провину, неміч і певну межу пізнання. По-перше, людина завжди нестиме кару за допущений гріх відходу від законів Всесвіту та Святого Духу. По-друге, людина попереджається, що докопуватися до крайньої істини, зрозуміти початок і кінець вона ніколи не зможе, а тому не слід тратити сили. Це стосується не тільки колишніх гріхів, але і створених живими людьми за час свого фізичного життя.

Інформація фіксується і зберігається в просторі Всесвіту, рефlekсах і інстинктах, що складає психофізіологічну і генетичну пам'ять, яка передається особам, нації, цивілізації. Відношення між Всесвітом і людиною визначає пам'ять, яка за визначенням Арістотеля є зв'язком між душею людини, як частиною Всесвітнього духу і тілом. Погляньмо на багатющі приклади пам'яті.

Мати виношує дитину і, співаючи, або вивчаючи іноземну мову, закладає у пам'ять малюка навик до співу чи мови, але коли мама сварлива, то й дитина успадковує подібне, яке не в дитячому, а в дорослому віці в тій чи іншій мірі проявиться. Позитивне і негативне закладається в інформаційній системі Всесвіту і повертається до конкретної людини, близької за духом. Скажімо, дворічна дитина уважно слухає українські пісні, яких ніколи не вивчала і не чула, проявляє при цьому такі емоції, як радість чи смуток, навіть тоді, коли її мама не співала, виношуючи дитину. Дорослі люди, які пережили війну і брали в ній участь, все життя знаходяться в полоні інформації військових подій. Таким чином, все минуле із покоління в покоління позитивна і негативна інформація передається, формуючи певне відношення нових поколінь між собою. Історія української держави була багато століть складною, народ втратив свободу і знаходився у становищі рабів у власній державі, якої

³³⁶Біблія. Быт. 3 (4,5).

мовби і не було. В результаті в українців розвивалось почуття нелюбові до своєї країни, свого народу, свого сусіда, рідної мови.

З таких прикладів робиться важливий висновок про те, що не генетична пам'ять, як вважалося, а інформаційна система Всесвіту передає все людині, що і вважається генетичною пам'яттю. Внутрішньо подібне людина відчуває постійно, а тому не даремно історик Софія Русова, пояснюючи феномен Г.С. Сковороди, говорила "Сила розуму така, що в якій би галузі, в якій би формі вона не виявлялася, чари її відбиваються на великі проміжки часу і завжди здійснюють свій виховний вплив не лише на покоління сучасників". А як можна впливати на майбутні покоління з далекого минулого, адже ці покоління не несуть в собі генетичної інформації про ідеї і філософію Сковороди, їхні пращури, напевне, про нього і його твори навіть не знали. Якщо такий феномен існує, то інформація про думки тієї чи іншої особистості повинна десь зберігатися і якимось передаватися новим поколінням.

На користь інформаційної системи Всесвіту, а не генетичної пам'яті свідчать і такі факти. З 1654 р. українцям впродовж віків нав'язували чужу культуру, ідеологію, мову, традиції і все це фіксувалося та зберігалось в інформаційній системі Всесвіту, потужно впливаючи на прийдешні покоління. Ті, хто був не задоволений, мовчали, знищувалась культура й інтелігенція, народ був озлоблений і зламаний, з людських думок і практичних дій вимивалась гордість за свою національну приналежність, зникала любов до своєї батьківщини. Все життя будувалося переважно неправдою: в кіно показували несправедливі факти про українське село, яке довгі часи було резервацією для селян; майже все реальне замовчувалось про війну 1941–1945 рр.; масові вбивства і голодомори старалися відправити в забуття; нав'язувалась несправедлива думка, про виконання колишніх комуністичних п'ятирічок; чимало літераторів і поетів писали художні твори не так, як думали, а лише щоб вижити, а ті, хто не підкорявся, гинули.

Всім відомі приклади доносов на ближніх і вбивства за ніщо. Тих, хто вбивав своїх же співвітчизників чи навіть односельців, постійно знаходилися в послідуочі роки життя під впливом думок жертв, коли вони гинули. Через інформаційну систему Всесвіту думки жертв доходили до катів, які терпіли неймовірні муки, які скорочували їхнє життя і нерідко доводили їх до самогубств. Тут уже ніякі гени не діяли і ними нічого не можна пояснити. Після шістдесятилітнього періоду від дня закінчення війни 1941–1945 рр. воїни Радянської армії і воїни Української повстанської армії, які протистояли між собою у цій битві, не можуть змиритися, подати один одному руку, а весь народ розділився на підтримку одних і на підтримку інших.

Чому? Впродовж багатьох років народу вбивали в голову негативні риси про українських повстанців та їхнього ідейного провідника С. Бандеру. В той же час, інша частина народу вбачала у воїнах Радянської армії, як поневолю-

вачів з часів Російської імперії, а воїни Української повстанської армії визволяли свою країну. Висловлювана в голос і в думках негативна інформація як про повстанських вояків, так і про червоних бійців поступала в інформаційну систему Всесвіту, яка в послідуючому визначала поведінку конкретних осіб послідуючих поколінь. Саме тому після Помаранчевої революції 2004 р. герої київського Майдану розійшлися в різні сторони, пересварилися і через рік не подали одне одному руки.

Творчість Шекспіра, більшість його трагедійних драм, на думку критиків і аналітиків, фокусується на пороках, які буквально роз'їдають основи людського життя. Трагедія для людства полягає в тому, що події, описані драматургом, продовжуються з давніх часів до сьогодення: брат убив брата; дружина зрадила чоловіка; люди найбільш близькі між собою за кров'ю, стають найбільш злісними ворогами; зраджують і знищують здебільшого тих, кого здавалося б, зобов'язані оберігати і любити. Людство заплуталось у своїх доброзичливих стосунках, що можна побачити у творчості У. Шекспіра, багатовіковій історії людства. В людському суспільстві, як і іншій живій природі панує пристрасть, а не любов. Скажімо, оспівується любов, але вона такою здебільшого не буває, а переважає пристрасть, яка має зовсім іншу основу, здебільшого біологічну, агресивну.

Світова художня і духовна література та філософські дослідження, а також спостереження за особинами тваринного світу дають підстави зробити висновок, в людському суспільстві потрібно чітко розмежувати і за адресою вказати на існування любові і пристрасті. Ці два поняття нерідко в літературі змішуються, що не відповідає законам природи і реальному стану речей. Любов, як уже відмічалось вище, в людському прагматичному житті любов присутня, але має обмеження. Любов присутня тільки там, де відсутня та чи інша зацікавленість, залежність так як одночасно з цим існує прикрита чи таємна зневага. Адже той, хто в реальному житті допускає високу любовну прив'язаність до когось чи чогось, втрачає моральність, і багатство, і мудрість. Саме в цьому випадку, характеризуючи сутність любові, Ф. Бекон відмічав, що «она идет наперекор природе и истинной ценности вещей; достаточно вспомнить постоянное употребление гипербол в речи, которые приличествуют только когда говорят о любви, и больше нигде».³³⁷ Виходячи з цього, любов існує до своєї дитини, до Бога, до життя як такого, до заняття мистецтвом і науками, до гуманності і милосердя, в цілому до народу та природи.

В реальному ж житті, в усій життєдіяльності суспільства, у відносинах між чоловіками і жінками, у відносинах особин у матеріальних і духовних цінностях, у прагматичних діях молоді в усіх справах суспільного життя, відносини до держави, суспільства, існує пристрасть. Нерідко прояви пристрасті

³³⁷Бекон Ф. Сочинения. – М.: “Мысль”, 1978. – Т. 2. – С. 372.

підкріплюються любов'ю, яка скоріше межує з доброзичливістю. Візьмемо приклад з формування сім'ї, як важливої структури суспільства і характеризує відносини між чоловічими і жіночими особинами. Що тут є – любов чи пристрасть? Основне правило: там де інтерес, там відсутня любов, а присутня пристрасть. З давнини батьки визначали своїм дітям, хто з ким має створювати сім'ю, а основою тут були інтереси, тому тільки пристрасть давала можливість продовжувати людський рід, коли ж наставала старість і пристрасть, скажімо сексуальна і матеріальна, зникали, то залишався інтерес затишку біля дітей та особини жіночої статі, з якою мали інтерес продовження роду та матеріального достатку.

Київський князь Володимир Великий, який запровадив християнство в Київській Русі, мабуть, ніколи не проявляв любові, у нього були тільки пристрасть, розум і розрахунок. Уже у двадцятирічному віці він взяв собі за дружину Рогніду, але все це відбувалося дикунським способом: треба було встановити контроль Новгороду над Полоцьком, а для цього знищили весь рід Рогволода, з якого походила Рогніда; Володимир згвалтував Рогніду на очах її батьків, яких після цього вбили; Рогніда народила Ярослава Мудрого, яким пишалась Київська Русь і до цього часу його вихваляють. Дійсно, Ярослав був мудрим, але не менш жорстоким.

Людина в цьому випадку силою задовольняє пристрасть, навіть політичні та інші цілі, а любов, як її розуміють філософи і святе письмо, має бути без будь-якої вигоди та сили. Ось погляд на задоволення пристрасті і потреби любові зі сторони людини, яка “может силой взять наслаждение, но любовь должна быть подарком”, а задоволення пристрастей та ще й силою не є подарунком. Проти сили, проти задоволення пристрасті, як, до речі, об'єктивного природного потягу заради продовження роду, виступали прогресивні світові уми.

*Да тот блудный зверь, кровосмешатель,
Волибой ума, коварства черным даром –
О гнусный ум и гнусный дар, что властны
Так обольщать! – склонил к постыдным ласкам
Мою, казалось, чистою женою.*³³⁸

У творчості Шекспіра червоною ниткою простежується думка про те, що порушені вічні закони життя, а, може, всієї живої природи, через те, що повсюдно виявляється невикорінність зла в житті людини, як недотримання норм людського життя, норм моралі. В усі часи багато філософів, поетів і драматургів у своїх творах показують, що коли людина пізнає таку істину, то вона проклинає, що їй випало жити у світі, де панує зло. Людина, замість того щоб жити в колі людських інтересів і радісних устремлень, повинна свої фізичні і духовні сили присвячувати світу зла, щоб хитрувати, прикидатися і

³³⁸Шекспир У. Полн. собр. соч. в восьми томах. – М.: “Искусство”, 1960. – Т. 6. – С. 31.

вишукувати засоби для захисту від нього, або викорінення зла, а в іншому випадку затонути в ньому.

Так все людство: частина його бореться зі злом і в результаті гине, інша частина заплутується в ньому і також гине. У людства виникає запитання: як боротися і, головне, чи варто тратити сили, адже кінець один. Зло веде людину в нікуди: бо скоритися долі можна, але для цього треба перетворитися у тварину, або добровільно залишити цей світ; активна боротьба зі злом прямо веде до загибелі. Дотепер більша частина людства обирає пристосованість до тваринного світу, погляньмо навкруги, щоб вижити – скрізь панує підлабузництво і приниження. Людина постійно знаходиться під тиском такого запитання: “бути чи не бути?”, “боротись чи не боротись?”, “чи прийде коза до воза сіно смикати, чи не прийде?”

Боротися проти зла важко, адже безмежність жажів і немилосердності розпочалися з давнини, ще з часів Ірода, коли він знищував немовлят, аж до сучасного протистояння військової сили держав і окремих особистостей. Проте, з часом всі ці жахи не зникають і до тих, які стосуються фізичних відчуттів людина зникає і вона переходить до більш сильних – духовних почуттів і пристрастей, страшних фантазій, у тому числі космічних.

З часом людина зникає до фізичних відчуттів і вимагає іншого і це помітили дослідники “Но привычка отупляет ощущения – воображение привыкает к убийствам, казням, смотрит на них уже равнодушно, изображение же страстей и излияний души человеческой для него всегда ново, всегда занимательно, велико и поучительно”.³³⁹ З цього приводу О. Пушкін писав “Народ, как дитя, требует занимательности, действия, драма представляет ему необыкновенное, истинное происшествие. Народ требует сильных ощущений – для него и казнь – зрелище. Трагедия преимущественно выводила перед ним тяжкие злодеяния, страдания сверхъестественные, даже физические (например, Филоклет, Эдип, Лир)”. Народ тому і любив трагедійні драми Шекспіра, що там багато різноманітного злодійства, жажів і кривавих вбивств, що пролягли з реальності часів епохи Відродження. В ті жорстокі часи кожен чоловік носив якусь зброю-шпагу чи ніж, навіть жінки володіли холодною зброєю. В ті часи жінки вбивствами позбавлялися своїх чоловіків, вбивствами прокладалися шляхи до багатства і влади. Вбивала одна людина іншу в усіх сферах людського буття: багаті і бідні, політики і митці, робітники і слуги здійснювали вбивства на сімейному, гуртовому і держаному рівнях. Будь-яка примха викликала дуелі і бійки, кожен хапався за зброю.

Ще не відомо, для чого Вищий Розум наділив людину свідомістю, але з впевненістю можна стверджувати, щоб нагадувати їй про вчинки, які вона скоїла і що за це заслужила покарання. Лихі вчинки особи, сім’ї, нації повертаються до тих, хто їх вчинив. Отже, всі лихі вчинки караються. Вищі сили за

³³⁹Шекспир У. Полн. собр. соч. в восьми томах. – М.: “Искусство”, 1960. – Т. 6. – С.582.

допомогою механізму інформаційної системи Всесвіту наглядають за людиною, якій надані великі права володарювання над тваринами і рослинами, щоб не було скоєно неоправданого на Землі.

Людина забруднює землю, від якої одержує харчі, воду та повітря без яких життя людини неможливе. Одночасно чисельність населення на планеті Земля невинно збільшується, вимагаючи все більше харчів, води і повітря. Отже, якість ресурсів для життя катастрофічно погіршується, а населення невинно зростає, а це уже проблема з проблем, бо як писав Т. Мальтус, навіть в сприятливих умовах виробництво продовольства зростає в арифметичній прогресії, а населення – в геометричній прогресії.³⁴⁰

Подібно до медоносних бджіл та мурашок кількість особин регулюється незалежно від намірів людини і в людській цивілізації, хоча ми цьому не надаємо значення, але воно існує і невинно діє. Чи не помічаємо ми, що в сучасних умовах людина за своєю ініціативою не створює сім'ю, або зовсім не народжує дітей, а крім того їй допомагає ще й природа: різноманітні хвороби, війни, катастрофи, зростання людей з нетрадиційною сексуальною орієнтацією і її юридичне визнання. Все це відбувається мимоволі людини, вона лише сприймає це як данину. Природа помилок не допускає і в цьому переконались всі, але для чого було надавати великі права, як пише святе письмо, щоб пізніше стримувати людину від неоправданого поступку, ще не досліджено. Тут якась неув'язка в напрямі філософської думки, яка знаходиться під пресом різних взаємовиключених течій.

В природі – бджоли і мурашки підпорядковуються своїм законам природи, а для людини природа створила умови, зокрема надання їй свідомості, щоб вона сама створювала відповідні правила, які виховують у неї те, що є у медоносних бджіл і мурашок у вигляді наперед заданого інстинкту. Саме в цьому полягає суттєва різниця між твариною і людиною: “В животном и растении природа не только выражает назначение, но и сама его воплощает. Человеку же она дает лишь назначение, предоставляя ему самому воплощение. Только это и делает его человеком”.³⁴¹

Людина – частина тваринного світу, яка все-таки має виняткову особливість, але не наявність у неї свідомості, а зовсім іншого, про що ми уже говорили. З однієї сторони природа наділила людину свідомістю і у неї ще є воля, а з іншої вона, як і будь-яка тварина, підпорядкована законам природи. Іншими словами природа не дала людині повної свободи, наділивши її свідомістю, що має під собою певне трактування. Володіючи свідомістю, людина здатна за власним розумінням особисто турбуватися про своє існування, створювати для цього відповідні умови й інше. В той же час природа все-таки повністю не покладається на не зовсім надійне застосування свідомості

³⁴⁰ Антология экономической классики, в двух томах. – М., 1992. – Т. 2. – С. 12, 14.

³⁴¹ Шиллер Ф. Собр. соч. в семи томах. – М.: Изд. худ. лит., 1957. – Т. 6. – С. 136.

людською істотою. Тому природа підпорядкувала свавільні рішення людини силі необхідності, що призвело до виникнення природного поштовху, або краще сказати об'єктивного спонукання до тих чи інших дій.

У цьому зв'язку виходить, що людина, маючи свідомість, може своєвільно вирішувати проблеми щодо своєї особистості, що і є її винятковою особливістю, і в той же час вона вимушена сильно відчувати те, що природа бажає заставити відчувати її, тобто природу. В цій царині людина схожа повністю з твариною: вона, як будь-яка тварина, відчуває голод; потяг до розмноження у зрілому віці однаково проявляється як у тварини, так і людини; вона із живих істот, людина і тварина, намагається уникнути страждання; вони підпорядковуються закону природи самозбереження.

Поряд з цим людина, маючи волю, яка допомагає їй перебороти в собі природну необхідність відчуття, не завжди підкоряється законам природи і здатна: голодувати до самознищення; відмовлятися від полових контактів з метою розмноження; свідомо йти на смерть і тортури і т. д. Всі живі організми тваринного світу наділені властивостями бажанням і відчуття, які між собою скріплюються, в людини ж ще є воля, яка, як поняття надчуттєвого піднесення, має вільний вибір між законом природи і законом розуму. Подібним інші живі організми, крім людини, не наділені, вони не можуть здійснити нічого всупереч законам природи, а тому саме воля звеличує людину над твариною: “Законодавство природи простирається лишь до пределов воли, где оно теряет свою силу и где начинается власть разума”.³⁴² Здебільшого воля підпорядковується закону розуму, з яким вона зв'язана, але природа, її закони вимагають своєму підпорядкуванню, а тому воля постійно перебуває під натиском двох потужних сил. В кінцевому ж підсумку йде протистояння свідомості, розуму і природи, яка ніколи не відмовляється від своїх вимог, намагаючись мати владу над людиною таку ж як і над твариною, але саме воля створює опір природним інстинктам. Ось тут якраз вступають в дію моральні якості людини, а саме вміння її володіти своєю волею. Достоїнство людини – владарювання над своїми інстинктами за допомогою волі.

Подібне протистояння свідомості, розуму та природи людина зрозуміла давно і відповідно діяла. В Афінах Солон видавав закони поведінки громадян: як відповідати за нанесену тій чи іншій особі кривду, щоб винуватець одержав належну відплату; як поводити себе в період громадянських смут і не ухилятися від захисту інтересів держави; заборона дурно відзиватися про мертвих і злословити про живих у громадських місцях, у суді, в храмі, в театрі; визначалися відносини між батьком і сином; дозволялось складати заповіт на власний розсуд кожного; визначалися взаємовідносини між людськими статтями і т. д. Солон не розраховував, що його закони будуть діяти впродовж багатьох років, але час і практика, як справедливий суддя показали, що багато з них продовжують жити до цього часу.

³⁴²Шиллер Ф. Собр. соч. в семи томах. – М.: Изд. худ. лит., 1957. – Т. 6. – С. 152.

В окремі періоди, в епоху великих потрясінь, при складних кліматичних умовах, поганих врожаях, сама природа обмежує зростання населення в окремих країнах, окремих націй і рас. На жаль, природа здійснює це жорстоко, але мудро, бо вона обмежує не здатність народжувати, а виживання тих, хто родився, посилаючи на них випробування і злидні, що сприяє вимиранню слабкіших і найменш здорових. Витримують і виживають найбільш сильні особини, які пройшли через безліч ударів з усіх сторін і вижили, були відібрані самою природою. В цьому випадку до окремого індивідуума природа безжальна, але вона зберігає націю чи расу, загартовує її, дає нові сили для більших звершень. Так відбувається, що число населення зменшується, але в кінцевому підсумку зміцнюється нація.

Людина ж, коли надумує обмежити народжуваність, як це ми бачимо на практиці сучасної людської цивілізації, хоче стати гуманним і бути вищим від жорстокої природи. На жаль, в такому випадку результати одержуються зовсім не ті, а протилежні тим, які очікуються. Природа дозволяє народжуватися всім, а після цього контролює тих, які можуть залишитися жити, відбираючи кращих і достойних за всіма параметрами, які будуть продовжувати життя. В даному випадку зменшується кількість, але значно підвищується якість населення. Здавалося б мудра і гуманна людина штучно обмежує народжуваність і дозволяє народжуватися не багатьом, але після того, як індивідуум народився, вона намагається робити все, щоб індивідууми, які народилися виживали за будь-якої ціни. В цьому випадку зменшується кількість і знижується якість нації, людського суспільства.

Це той випадок коли людина не може переступити свою гуманну місію, але вона йде проти законів природи і в результаті закладається початок формуванню покоління, яке буде невпинно ставати слабким і нещасним. Закон природи, за яким виживають найсильніші та найздоровіші, людина своїм гуманним ставленням замінила штучною підтримкою всіх, у тому числі слабких і недієздатних.

Всі, хто йде наперекір законам природи, понесе якусь кару: в даному випадку в майбутньому може виникнути загроза зникнення нації чи народів, більш сильні народи замінять менш витривалих. Рано чи пізно природа за себе постоїть і відплатить за втручання в її закони, зокрема за обмеження народжуваності. Обмежуючи народжуваність, людина втрачає своє майбутнє: Франція, інші країни Європи обмежували народжуваність і ось прийшов час, коли відтворення людських ресурсів на континенті має величезні проблеми і всі країни відчувають тиск країн з мусульманським населенням, де релігія забороняє втручатися в процеси народжуваності. Хто в цій ситуації стане переможцем, покаже історія, але у європейців занадто мало сил для протистояння мусульманам.

Людина, яка з'явилася на світ, має знати все позитивне і негативне, якщо воно існує, вивчити дерево свого родоводу, щоб за час свого фізичного життя намагатися виправити хоча б деякі негативні риси, хоч трохи поліпшуючи для майбутніх поколінь свого дерева родоводу більш позитивну інформацію для формування сприятливого середовища життєдіяльності для прийдешніх. Ось чому не треба думати, що за рік чи навіть десять можна змінити суспільство, адже для цього, насамперед, треба змінити психофізіологічну і так звану генетичну пам'ять, яка зберігається не в самій людині, як це вважають деякі вчені, а в інформаційній системі Всесвіту. Така зміна відбувається поступово впродовж століть і навіть тисячоліть належною поведінкою кожного, щоб збільшити об'єм позитивної інформації для прийдешніх поколінь.

Людина має усвідомити, що вона, народившись, міцно пов'язана з Всесвітом, повністю залежна від нього і тільки від нього, вона є його органічною та духовною частиною і залишиться нею назавжди. Ще в XV ст. і пізніше в XVI–XVII ст. тодішні видатні мислителі й дослідники – Д. Бруно, Т. Браге, Ф. Бекон, Й. Кеплер й інші вважали, що розташування зірок, планет тощо має вплив на долю людини, і проявляється при її народженні та впродовж життя. Всі їхні думки підтверджуються теперішньою наукою і практикою. Адже, з'явившись на світ, вона живе у Всесвітньому просторі, обмінюючись імпульсними хвилями духовної інформації в ньому. Всесвітній простір – це інформаційна система, наповнена біологічно активною невидимою субстанцією, яка і являється провідником інформації неймовірної швидкості, якою обмінюється Всесвіт з усією живою і неживою природою. Таким чином, можна думати, що Існує Єдність Джерела і Єдність Життя, які між собою зв'язані через інформаційну систему за допомогою свідомого мислення, інтелектуальної думки кожної людини.

Природа наделила человека
стремлением к обнаружению истины.

Цицерон

4.4. Людина і зовнішній світ

Проведені філософські, наукові й експериментальні дослідження та одержані висновки показують, що є і залишається ще багато невідомого, спірного, а іноді, на перший погляд, навіть некоректного, відносно загальної теперішньої думки пізнання. Уважне спостереження раптово показує, що людина не знає не тільки себе, але і всього того, що її оточує, особливо нематеріальний світ. Тут бажано підкреслити, що не все можна віднести за рахунок недостатнього пізнання, іноді це уділ забобонів. Філософ Монтеск'є говорив відносно

подібних пізнань, які межують із забобонами “Предрассудками я называю не то, что мешает нам познавать те или иные вещи, а то, что мешает нам познать самих себя”.³⁴³ Людина, пізнавши себе на практиці, стає замкнутою, соромливою, а іноді приймає закони, які забороняють навіть думати про деякі сторони свого буття, а порушення жорстко каралося.

Застосовуючи аналітично-системний і природно-практичний підхід здійснено філософсько-логічне і наукове доведення істини єдності людини, навколишньої природи і Всесвіту. Крім того, це дає можливість підтвердити наукові твердження минулого, що кожна культура на планеті Земля живе своїм життям, створює власні духовні, матеріальні і суспільні цінності. Саме цього і пов’язаного з ним, людина не хоче визнати, бо подібне не входить в її сучасне розуміння. Ніякої спадкоємності чи спадковості, ніяких внутрішніх зв’язків між цивілізаціями і їхніми культурами не існує, кожна з них появляється і зникає відокремлено.

Більше того, планета Земля втрачає свою початкову привабливість, вона старіє, як все живе, зникають ліси, корисні копалини, навколо планети створюється оболонка із відпрацьованих газів та інших викидів у результаті життєдіяльності людини. Щоб запобігти негативним явищам людина намагається якось захиститися, шукаючи виходу з цієї ситуації. Виявляється, що це не так легко, а тому підсвідомо і свідомо земляни шукають притулку у зовнішньому середовищі, у Всесвіті, а його треба досконало знати.

Уже наука астрологія вивчає живі організми у Всесвіті, особливо прискіпливо досліджується можливість зустріти розумні живі організми, щоб бути підготовленим до Великої Космічної зустрічі. З цією метою в космічний простір посилаються різноманітні зонди, апарати, кораблі, туди направляються потужні телескопи, мов би вуха землян, щоб прислухатися до таємничого космічного простору. Ще з часів, коли людина почала мислити, вона свій розум і думи постійно спрямовує до космічного простору, щоб його осягнути в уяві своїм розумом та дати філософське, наукове і практичне пояснення.

Єдність Всесвіту проявляється не в його постійності, незмінності та лише еволюційній динаміці, а в повному зникненні та якісному перетворенні живої і неживої матерії. Незмінним залишається Дух, який і є носієм інформації з минулого до сучасного. Саме в цьому і проглядається єдність Всесвіту: народжується людина і тварина, проростають рослини, з’являються планети, із хаосу виникає цивілізація зі своєю культурою – це істини єдиного всеохоплюючого закону. В проведених дослідженнях використовується перехід від дослідження життя тварин і комах до життєдіяльності людини, а звідти до філософських ідей і узагальнень, міфологічного і абстрактного мислення.

³⁴³Баскин М.П. Монтескье. – Изд. 2-е. – М.: “Мысль”, 1975. – С. 144.

В дослідженнях використовуються практичні спостереження за представниками тваринного світу, людської сучасної цивілізації, дослідження визнаних світових вчених і філософів, особисті практичні, наукові і філософські роздуми.

Людину повсюдно оточують, впливаючи на її організм, невідомі для неї відносини між видами живої природи, між живою і неживою природою, матеріальним і нематеріальним світом. Перед невідомими явищами вона здебільшого залишається безпорадною, а тому споконвічно звертається до невідомих сил, створюючи собі якусь віртуальну сутність для поклоніння. Дивовижно, але реально це можна побачити на такому прикладі. В невеликому селі неподалік від Носівки на Чернігівщині за сто кілометрів від Києва, живе чоловік пенсійного віку, який довгий час відпрацював на виробництві і тепер на пенсії. Нерідко він скаржиться на те, що у нього з носа, а саме з правої його частини дуже часто іде кров. Лікарі і домашні пояснюють, що мовляв судини тонкі в носовій порожнині та й ще якісь банальні мотиви, а господар цікавого носа відмовчувався, посміхався.

Як то раз після чергової кровотечі чоловік під секретом розповів сусідові суть справи. В дитинстві він разом з іншими дітьми залазили на дерева і забирали у птиць яйця, тоді був такий період, коли діти захоплювались подібним промислом. Одного разу забравшись на дерево, він побачив там вужа чи гадюку і, злякавшись, тварину вбив. У нього зразу ж тоді потекла кров з носа, саме з його правої сторони. Пізніше жодні медичні комісії не знаходили якихось патологічних відхилень, які дали б пояснення причини появи хвороби. Тоді хлопцеві було не більше десяти років, а тепер біля сімдесяти, але кров із правої частини носа в певні періоди з'являється, як нагадування про той далекий прикрий випадок позбавлення життя живої істоти.

Наведений простий із безлічі прикладів буття людини багато про що свідчить, а скільки відомо таких, які не піддаються будь-якому поясненню. Що це – патологія, містика чи певна закономірність залежності всіх форм живої і неживої природи, відносин всіх її форм, які здебільшого закриті для людини. Людина хотіла б довідатися про все, або про більшість з того, що її оточує, щоб якось більш комфортно себе відчувати у цьому невідомому світі. Це спонукає людину, знаходячись в невідомому просторі Всесвіту, постійно намагатися одержати відповідь на безліч запитань про Бога, релігію, церкву, а особливо хто або що ж править світом та його першоджерело.

Хоча б апріорно та на основі наших досліджень, викладених вище, можна стверджувати, що людина та інші живі організми, знаходяться під впливом Вищого розуму. Ось як підтверджується ряд цих постулатів: існування інформаційної системи Всесвіту; відбиття думок людини в космічному просторі; наявність можливого зв'язку через цю систему з духом наших предків. Взагалі людина ніяк не може довідатися чи вона одна в космічному просторі, чи є інші світи, чи є інші живі мислячі особини.

Про те, що, у просторі Всесвіту існують цікаві несподіванки, які оточують людську цивілізацію, можна послатися на відомого українського космонавта, який був четвертою людиною в колишньому Радянському Союзі, що побувала у космічному просторі Павла Романовича Поповича з українського Узина. На борту його космічного корабля був вмонтований телеграфний ключ, що працював на довгих хвилях, яким виконувався зв'язок людини, яка перебувала в космічному просторі, далеко від атмосферних шарів, які оточують планету Земля. Космонавт Павло Попович стверджує, що і в той час і до цього часу не зрозумілий механізм проходження довгих хвиль із космосу до планети Земля. Як бачимо людина багато чого не розуміє з того, що її оточує: вона довго не знала, що віск бджола виготовляє з меду, а тепер не здатна зрозуміти її технологію і повторити; не знає людина як відбувається зв'язок космічних об'єктів із планетою Земля; людина не знає безліч явищ, які відбуваються навколо неї. В той же час інопланетяни також не проявляють ініціативи, щоб прояснити свою присутність і основною причиною є те, що людина ще далеко не готова до пізнання реального світу.

Люди досить часто свідчать про наявність фактів прибуття на планету Земля гостей з інших планет, але реальних доказів немає, скільки людей не намагалися знайти і дослідити місця їхнього перебування до цього часу так і не вдалося. Космонавт Павло Попович, який двічі побував у космосі, стверджує думку висловлену ще К. Цюлковським: “Во Вселенной мы не одни – время от времени инопланетяне нас посещают. На Земле у них три базы – в Андах, на дне Индийской впадины и в Шамбале, а один раз я лично видел их летательный аппарат”.³⁴⁴ Людина, яка двічі побувала в космічному просторі свідчить, що цей апарат, зовсім не схожий на існуючі на планеті Земля, був білий-білий рівнобедрений трикутник, одна його сторона була не меншою ста метрів, але професіонали не знайшли пояснення такому явищу.

Людська сутність спонукає її до постійного спрямування своєї уваги на природу речей, які її оточують, але одночасно і на свою власну природу, зв'язуючи її взаємовідносини з навколишнім середовищем. Тут постійні складнощі, оскільки людина не тільки себе далеко ще не вивчила і не знає свого походження, але знаходиться в темряві про навколишнє середовище так як навколо бачимо багато чого дивовижного та майже нічого не розуміємо. Людина не спроможна пояснити безліч явищ навколо себе і продовжує жити здебільшого на догадках. Людина живе, мовби в тайзі, знає навкруги те, що бачить, а далі гушавина і темнота.

Із почутих розповідей людей, особистих переживань і спостережень, а також безлічі існуючих прикладів повідомлень від людей, які втратили своїх близьких, можна зробити висновок, що навколо нас не припиняється динамічне існування невідомих сутностей, які присутні паралельно і поряд з нами.

³⁴⁴Газ. “Бульвар Гордона”. – 2006.– Июль. – С. 8.

Одна жінка, мати знайомого, дуже тужила за своїм чоловіком, якого забрали колишні радянські репресивні органи. Вона не знала, що з ним сталося в заточенні, їй ніхто нічого не повідомив. Жінка повсюдно за нього думала і плакала, вона навіть не допускала думки, що його, можливо, уже немає в живих. Як то перед її очима на вулиці з'явилися якісь огняні шари і жінка, злякавшись, втекла до своєї хати. Якраз у неї вдома була стара родичка і коли вона почула про таке бачення, то запропонувала молитися Богу і все побачене зникло. Після цього стара порадила менше плакати, тому що то був невідомий, але явний знак Вищих сил чи душі її чоловіка, якій важко переносити ті страждання, а тому душа просить більшої стриманості, а лише молитися Богу.

Подібна розповідь була почута від іншої жінки, яка оплакувала свого загиблого чоловіка і її також зустрічали огняні шари. Вони мабуть просили певними своїми сигналами занадто не турбувати душу померлого, а тільки молитися Богу. У моєї однокурниці вмер чоловік і вона за ним постійно плакала та згадувала. Вона розповіла, що через деякий час він їй почав снитися і один раз сказав: "Перестань плакати, бо я постійно лежу у воді". Подібних прикладів безліч і вони свідчать не про що інше, як про існування певного зв'язку з таємничим паралельним світом.

Ніхто не стане заперечувати, що сон може багато розповісти при вмілому тлумаченні сновидінь. Історія наповнена багатьма прикладами різноманітних попереджень людині та геніальних відкриттів, які прийшли до людини під час сну. Сни не дають прямих порад, вони лише підказують, як йти дорогою, визначеною долею та реалізувати своє призначення. Сни можуть відкрити смисл життя взагалі, пояснити багато незрозумілих явищ навколо людини, пояснити її емоційне становище, поєднати внутрішній світ людини зі Всесвітом, вивіши її в невідому далечінь минулого і майбутнього.

Про сни і сновидіння пишуть багато, але здебільшого не вірно, що свідчить про ембріональний вік людини у цій незвіданій сфері. Вчені прийшли до висновку, що коли людина спить, то саме в цей час вона відкрита для прийому інформації від інших людей, про різні події, які очікують дану людину і все це передається через інформаційну систему Всесвіту. Передача в інформаційній системі, не дивлячись на величезні відстані, моментальна. Це можна побачити і відчути на прикладах людини, бджоли, мурашки та інших тварин. Передається інформація кожній людині зрозумілими і простими прикладами: приснились бджоли – будуть гроші; приснились ступні ноги – очікуй нового знайомства з жінкою; людина з великим животом – прибуток і багато іншого. Вдало обирається форма цих повідомлень у вигляді предметів, які оточують людину. Сни – це не що інше як зв'язок з оточуючим світом через інформаційну систему Всесвіту, повідомляючи конкретну людину про події, які її очікують. Звичайно, почуття людини якимось притуплені повсякденними турботами, а тому більшість людей не надають значення таким повідомленням, але до пори і часу.

Технологію снів можна подати таким чином: людина, як духовна частина Всесвіту, через систему інформації постійно зв'язана з іншими людьми та подіями, які стосуються даної людини; у стані сну духовне тіло людини відкрите для зв'язку з інформаційною системою Всесвіту і людина сприймає повідомлення про ті чи інші події, які стосуються безпосередньо даної людини чи ближнього її оточення. Діти не мають стосунків з іншими людьми, не причетні до подій, які впливали б на їхнє фізичне і духовне тіло, а тому снів у них майже немає, або дуже рідкі і здебільшого красиві через те, що вони зв'язані з природою. Є частина людей, духовне тіло яких досить консервативне у прийомі інформації, а тому снів, які в дійсності є, вони не пам'ятають, хоча сні їм сняться.

Уже цілком очевидно, що люди своїми думками творять світ, в якому вони живуть: темні думки – темний світ, світлі думки – світлий світ. Всі думки, промовлені слова, емоції, поступки навечно записуються в інформаційній системі Всесвіту і технологічно впливають на матеріальний і нематеріальний світ, конкретну особу та її наступні покоління. Деякі вчені стверджують, що гени впливають на інстинктивні емоційні реакції та соціальний темперамент людини, а також визначають позицію людей щодо суспільно значимих проблем. Вони стверджують і допускають, що гени через емоційні реакції, зв'язані інформаційною системою з Всесвітом і формуються з єдиного центру. Звичайно, що та невеличка інформація про Вищі сили, Бога і тонкий світ, якою володіє людство, була одержана із єдиного джерела – із інформаційного поля Всесвіту. Однак, є великий сумнів, що людина має зв'язок із Всесвітом через гени про що ми уже писали, які, як відомо, є елементом матеріального тіла.

Люди розпізнали повідомлення більшості снів, записали їх і використовують на практиці, хоча не всі вірять у цю справу, а даремно. Багатьом людям сняться сні, але їх не всі запам'ятовують, інші не звертають увагу. Це багата і цінна інформація про минуле, сучасне і майбутнє, адже приснилась же Менделєєву його знаменита таблиця – періодична система, під час сну побачив Енштейн свою знамениту формулу, снились і сняться композиторам їхні мелодії. Тільки те, що одержано під час сну, стає класикою, знаковим відкриттям. Багатьом сняться різноманітна і невідома інформація, але у свідомості землян залишаються з неї крихти, бо здебільшого не все розуміється і запам'ятовується, на більшість не звертається належна увага.

Люди, через яких передавалася інформація Всесвіту, відомі з давнини. Саме через них людству стало відомим, що у Всесвіті все відбувається за певними, наперед передбаченими об'єктивними законами, а також у певному взаємозв'язку свідчать відомі передбачення знаменитих пророків. Людина, через яку передається та чи інша інформація, не може від неї відвернутися під будь-якими складнощами, які терпить матеріальне тіло людини, про що є

чимало прикладів. Відома актриса Марія Капніст, графського походження, за що відбула два строки в колоніях і підземних копальнях, втратила любов, народила дитину в засланні. Не дивлячись на це, її не покинув дух творчості і та робота, яка їй призначена. Після страшених поневірянь вона зіграла ще свої відомі ролі в кінокартинах: “Руслан і Людмила”, “Олеся”, “Шанс”, “Дмитро Горищвіт”, “Бронзова птиця” і інші. А скільки вчених, пророків терпіли муки в стародавні часи, в часи комуністичної доби ХХ ст. в Росії – їх спалювали, страчували, розстрілювали, заковували в кайдани, а ці мученики видавали, тобто передавали для людства одержану інформацію.

Різними методами передається інформація Всесвіту через окремих людей, яких людство називає пророками: окремі пророки подають досить скриту інформацію, скажімо великих і малих пророків, викладених в старому заповіті Біблії; деякі, відомі з історії, пророки дають більш відкриту інформацію, спрямовану на ті чи інші попередження людини. Відкрита інформація відома і її справедливість перевірена часом. Не можна сказати, що Нострадамус чи Ванга занадто відрізнялися від інших людей, але вони були особливими через те, що через них, а не через інших був встановлений зв'язок Вищих сил з людством. Невідомо як саме передається інформація, не вивчено, чому через цих, а не інших людей вона передається, але передача інформації існує.

Єдине треба відмітити, що люди наділені “даром” передбачення, пророцтвом є великими страждальцями і чим знаменитіший пророк, тим він більше терпить духовних і фізичних мук. Ми бачимо, як відчувають бджоли настання дощу та холоду і залишають місця збору нектару, деякі тварини відчувають наближення землетрусу задовго до його настання, всі такі відчуття впливають негативно на їхнє матеріальне і нематеріальне тіло, що спонукає їх до втечі і схованок. Подібно до тварин, людські пророки приймають зовнішню інформацію про майбутні події, людські і природні катаклізми, настання певних подій в людській цивілізації, визначаючи участі в них конкретних особистостей і строки. Пророки, які менше отримують інформації і про незначні події, менше страждають, а ті, що одержують інформацію про глобальні події, про їхнє настання набагато століть вперед страждають непомірно більше.

Зв'язок з космосом породжує екстраординарні дива. Десь в кінці 60-х–початку 70-х років ХХ ст. на європейському і американському континентах з'явився феноменекстрасенсорного зцілення і являє собою складний соціально-духовний напрям пізнання непізнаного в єдності Всесвіту і в його тонкій матерії. Основна задача людини – вивчити, зрозуміти можливості позачуттєвого пізнання надприродних явищ, збагнути реальне існування Вищих сил, які управляють живою і неживою природою. Лавина надання переваги біоенергоінформаційному пізнанню охопила не тільки населення відсталих і бідних країн, але й розвинутих країн, де традиційна медицина доступна і досить

ефективна. Як повідомляють дослідники, альтернативними медичними послугами користувалися жителі: Австралії – майже 60 %, Німеччини – більше 45 %, Франції – біля 50 %, США – біля 40 %. Подібна масова довіра до альтернативних способів лікування не тільки не заперечує, а навпаки, підтверджує існування якогось відчуття людиною існування єдності світу, наявності матеріального і духовного світу.

Концепція зцілення у своїй основі визнає: єдність матерії, духу й енергії Всесвіту; існування тонких матерій; реальності фізичного і духовного тіла людини. На цій основі світогляд цілителів проявляється у здатності до духовного зцілення, різноманітного контактування, ясновидіння. Вчені Академії праці і соціальних відносин провели тестування цілителів щодо здійснення ними екстрасенсорного зцілення: на основі одержаної без контактних (слухових, зорових і чуттєвих) методів інформацію цілитель дізнається про стан пацієнта; в процесі спілкування цілитель відчувають тепло, холод, біль, вібрації, поколювання в пальцях і долонях, відчуття потоків енергії в руках і всьому тілі; третина цілителів бачать внутрішні органи чи кольорову ауру пацієнта; перед початком діагностики через свою свідомість налаштувалися таким чином, щоб встановився контакт з інформаційною системою Всесвіту для ретрансляції космічної енергії для пацієнта.³⁴⁵

Досліджуючи екстрасенсорне зцілення, деякі дослідники підкреслюють, що багато цілителів підтверджують свій прихід до цього заняття через важку хворобу, втрату близьких, втрату життєвих орієнтирів і інші кризові явища. Тому деякі дослідники відносять екстрасенсорні вправи до містичного світогляду. При цьому вони забувають, що багато людей народжуються з рисами геніїв, яким багато чого вдається такого, що не під силу простій людині і про це ми вище говорили. Звичайно, більшість сучасних цілителів відчули свою особливу можливість із-за надуманих обставин, уявну власну особливість дехто з них навіть навчається з меркантильних бажань, а тому їхні дії не завжди відповідають реальності. Проте наведені вище опитування свідчать про те, що людська цивілізація стоїть перед пізнанням непізаного, можливого виходу пізнання за межі фізичного тіла і його біологічного стану. Пошлемося тільки на відомі впродовж століть приклади.

З історії відомо, що Альберт Великий (бл. 1193–1280 рр.) здійснив ряд пророцтв, які збувалися. Він пророкував, що “німецький народ ніколи не буде повністю об’єднаний, адже Німеччина образила дух давніх римлян”. Все відбувається, як передбачено пророком. Римські жерці пророкували королю варварів Гейзеріху, що після того, як він 455 р. спалив Рим, німецький народ навечно буде поділений на племена, між якими будуть чвари. Дійсно, впродовж віків німецький народ і його територія то поділялися на окремі землі, то об’єднувалися, що ставало початком війни з сусідніми

³⁴⁵Дзеркало тижня. – № 16–17. – 2006. – 29 квітня. – С. 18.

державами, а після цього знову розподіл держави на землі і таке перетворення стало за правило постійним.

Він же пророкував “Німеччина тричі буде на краю перемоги за період, що дорівнює 700 рокам. Вона тричі майже заволодіє світом”. І дійсно вона тричі робила спроби завоювати світ: перша – у XVI ст.; друга – у XIX ст. в період Гогенцоллернів; третя – в середині XX ст., коли нацисти, разом з іншими собі подібними, розв’язали другу світову війну.

Цей же пророк віщував, що “людина полетить до Місяця й Марса через 700–800 рр. після смерті Альберта Великого”. Здійснилося пророцтво: $1280+700 = 1980$ р., або $1280+800 = 2080$ рік, хоча фактично перша людина висадилась на Місяць в 1969 році.

Раньо Неро “Чорний павук” (бл. XIV ст.) також залишив пророцтва, які історично підтвердилися. Відбулися пророцтва стосовно війн на європейській території: “Будуть дві семирічні війни в Європі”. Пророк передбачив другу світову війну задовго до її настання “У середині Європи утвориться страшний кривавий вихор. Він, як павук, полізе на три сторони – на Захід, Південь, Схід. Дійсно, людство переконалося, що було дві війни у XX ст. на європейській території і друга тривала сім років – 1938–1945 роки.

Нашу сучасну дійсність пророк описав так: “Одного дня Татарія (Росія) втратить свою могутність, і від неї відокремляться всі її володіння. Звільнена від іга Рутенія (Україна) необачно всуне голову в рабський нашійник ...Люди самі продаватимуть себе в рабство, щоб урятуватися від голоду. Кінець нещастям настане разом з королевою, яка успадкує трон”. Звичайно, після Помаранчевої революції 2004 р. багато чого уже сталося, але з усього видно, що ще більше складнощів залишається на майбутнє. З погляду на сучасний хід подій в українському суспільстві простежується досить вірний напрямок пророцтва.

Народи тремтять від його пророцтв, які відбулися “у 1981 р. з’явиться нова страшна хвороба як кара за розпусту” (йдеться про СНІД) і ще більше, які відбудуться “На початку 90-х рр. XX ст. буде демографічний спалах у південного народу. Після цього кількість населення дуже зменшиться: зникнуть Франція, Іспанія, Турція, країни Скандинавії, а Татарія (Росія) не зникне. Не спокійніше стає людству від пророцтва “Найлютішими ворогами людини в XXI ст. будуть комахи. Страшні павуки знищуватимуть людей. Саранча заповнить усю землю”. Як можна не прислухатися до повідомлення, коли задовго до технічної революції ще в XIV ст. пророк віщував “Будуть страшні мотузки і ланцюги. З їхньою допомогою люди спілкуватимуться”.

Нострадамус (1503–1566 рр.) – пророк, який багато здійснив передбачень для людства і про деякі ми згадаємо. Найбільш відомі “Простий солдат сяде на трон французьких королів, і переможною ходою підкорить усю Європу. Чоботи його солдатів дійдуть до східних рубежів. Затим він поверне назад і

на острові дикому помре”. Зрозуміло, що мова йшла про французького імператора Наполеона. І далі ще про одного відомого розбійника “Народиться поблизу Австрії зухвалий вояк названий іменем Гітлер. Багато народу поляже в снігах”. Історія і народи світу знають про жахи другої світової війни та основну діючу особистість у ній.

Ще більші дива сталися з передбаченнями цього пророка “Чорний злодій організовуватиме війни на півдні. Опісля народ побачить його і його розпутницю повішеними за ноги”. Дійсно, Мусоліні в Італії 1945 р. поніс подібне покарання за війну у своїй країні та Європі разом зі своєю коханкою. Про жовтневу революцію в Російській імперії 1917 р. і сім затемнень цей пророк писав так “У жовтні спалахне революція, яку вважатимуть найгірнішою з усіх революцій. І цей рік супроводжуватиметься страшними затемненнями, яких буде числом сім”.

Ванга (Вангелія Пандева Гушєрова – 1911–1996 рр.). Не хто інший як вищі сили з Космосу через Вангу віщували для народу “Пам’ятайте про Прагу, пам’ятайте про Прагу! Грізні сили зависли над містом з криком “Війна! Війна!” Про це Ванга у стані трансу викукувала в 1967 р., а 21 серпня 1968 р. Радянські війська вступили в Прагу і придушили чехословацьку “оксамитову” революцію. Уже в 90-х роках ХХ століття вона передбачала затоплення атомного човна “Курськ”, навіть місце, але ніхто їй так і не повірив.

Австрійський психіатр Ганс Бергер в 1929 р. дослідив, що коли людина закриває очі, то її мозок генерує ритми з частотою 8–13 коливань на секунду, розмах яких складає біля 30 мільйонних долі вольта. Вчений назвав ці ритми альфа-хвилями і їхні коливання відбивають надзвичайно складні психофізичні процеси, вони притаманні тільки людині, являються вродженими, спадковими. Зауважимо, що подібні ритми у тварин можуть бути іншими. Коли людина погрузається в сон, відбуваються ритми головного мозку, які постійно міняються: дельта-ритм, тета-ритм, альфа-ритм, сіigma-ритм, бета-ритм, гама-ритм, переходячи у веретеноподібні групи хвиль із частотою 14 циклів на секунду і в цей період впродовж 15 хвилин людина бачить сни, яких за ніч буває 6–8.

Не всі пам’ятають сни, але вони сняться всім, не всі їх розуміють, але вони про щось повідомляють і це правда, хоча б хто що не говорив. Не дивлячись на те, що древнім приписують думку “Мысль никогда не спит”, її треба піддати сумніву, оскільки людина під час сну не думає, у неї лише підсвідомість функціонує, яка підтримує зв’язок із космосом тоді, коли людина не думає, а спить. Тому краще сказати, що “Людина має постійний зв’язок зі Всесвітом”, який не залежить від її волі. Людина думає, що сни мають локальний характер, а тому японці навіть придумали устрій, який посилає людині імпульси і налаштовує її мозок на певні сни, надіючись програмувати сновидіння і замовляти собі бажані сни, тобто бути незалежним від зовнішнього світу.

Тут треба зайвий раз згадати, що всі свої досягнення, які б вони не були геніальними, людство одержує з природи, з космосу. В даному випадку ви-найдені японцями механізми, які посилають імпульси людині, викликаючи якісь відчуття і навіть сни, хоча і не дали очікуваних результатів та й не могли дати, але вони наводять на думку про те, що людина, коли бачить сни, одержує імпульси зовні і не від якоїсь, штучно створеної машини, що доказали японці своїм негативним результатом, а зі Всесвіту. Тому тлумачення снів треба розглядати не з точки зору діалогу з власною підсвідомістю, як нерідко намагаються тлумачити, а як залежність кожної живої людини від Всесвітньої пам'яті контрольованої через інформаційну систему, яка діє постійно, незалежно ні від людини, ні від штучно створених механізмів, а на основі чогось всесильного і безмежного, підпорядкованого Вищому Розуму.

Для підтвердження вищевикладеного зазначимо наступне. Пізнаючи людину і суспільство, істина вимагає дотримуватися в дослідженнях розуміння не успіхів геніїв, видатних діячів, завойовницькі походи в усі часи людства, а переважно як вони були досягнуті. Історія, філософія, наука, мистецтво засвідчують, що основну роль у досягненні успіхів відіграє пристрасть. Чи не тому вся поезія, мистецтво пронизані пристрастями героїв, у них концентрується воля, щоб показати пристрасть, помилково називаючи її любов'ю. Всі наведені вище пророцтва здійснені під впливом пристрасті.

Пристрасть, як вважають філософи, є доповненням до любові вона її не заперечує, а навпаки, посилює та пожвавлює силою свого піднесеного екстазу. Все тільки підпорядковується пристрасті і нічого іншого, як ми бачимо у видатного трагічного драматурга Шекспіра, закладеній ним у масштабній і динамічній думці, висловленій Антонієм єгипетській цариці Клеопатрі:

Пусть будет Рим розмыт волнами Тибра!

Пусть рухнет свод воздвигнутой державы!

Мой дом отныне здесь. Все царства – прах.

Земля – навоз; равно дает он пищу

Скотам и людям. Но величье жизни – в любви”³⁴⁶

Любов для пристрасті є своєрідною каймою, щоб пом'якшувати її різкі риси, коли вона виходить за межі контрольованої логіки й усвідомлених почуттів. Подібні прояви пристрастей у людини впливають, за Фройдом, із неусвідомленого Воно. Ось чому дуже часто пристрасті людини, як красиво-го і сильного хижого звіра, можуть бути направлені на різні об'єкти.

З цього приводу можна побачити безмежну палітру об'єктів, на які спрямовуються пристрасті відомих особистостей, які ніяк не схожі на любов: Антонія до любимої жінки Клеопатри; Юлія Цезаря до завойовницьких дій; Російських царів до приєднання земель і розширення імперії; Гітлера до

³⁴⁶Шекспир У. Полное собр. соч. в восьми томах. – М.: Искусство, 1960. – Т. 7. – С. 104.

знищення собі подібних; Сталіна на досягнення якоїсь ефемерної ідеї комунізму; пророків всіх часів на повідомлення про очікувані трагедії. Результат всіх пристрастей єдиний – вони закінчуються трагедією.

За майже чотири століття з часу написання трагедії “Антоній і Клеопатра” критики визнають у Клеопатри безліч грайливих рис: підступність, хитрість, зрада, дріб’язковість, обачливість, лукавство, користолобство, капризність, непостійність, а особливо виділяються – пристрасть і чарівність. Як бачимо тут є все, починаючи від обачливості і закінчуючи пристрастю, але немає одного – любові. Здається, що в цю гаму грайливих рис героїні критики, та й сам автор, мовби штучно вмонтовують таку рису як “любов” до Антонія.

Взагалі в людському суспільстві поняття “любов” пов’язують із фундаментальною основою статевих взаємовідносин чоловічої та жіночої статі, продовження роду, а звідси і розширення людської цивілізації. Проте, вікові історичні факти свідчать, що це не зовсім відповідає істині. Викликає сумнів, що хани, маючи гарем, палали палкою любов’ю до всіх жіночих особин, які там були. Так, була одна, ну дві, але це, можливо любов, про яку ми говоримо. У далекі часи первісних людей статеві стосунки не були впорядковані, вони подібно до тварин, коли з’являлись, то і задовольнялись при наявності поряд протилежної статі, а після задоволення пристрасних потреб партнери розходились, щоб більше і не зустрічатися. Пізніше уже батьки визначали своїм дітям, з ким йти до шлюбу, створювати сім’ю, все будувалося на матеріальному розрахунку і нічого іншого до уваги не бралось. В часи, коли молодь відійшла від диктату батьків, вони обирали собі супутника життя самостійно. В усіх перелічених випадках на першому місці була не любов, як така, а пристрасть, тобто природна тяга протилежної статі людства для природного задоволення потреб матеріального тіла. Все це аж ніяк не відрізняється від тваринного плотського відношення, адже в людини, як і в тварини, на першому місці потреба плоті.

Ось як писав про плотські відносини в людському суспільстві Леонардо да Вінчі в процесі своїх анатомічних досліджень. Для нього ці відносини були не гріховними, а грубими, про які він писав наступне: “Действие совокупления и члены, служащие ему, отличаются таким уродством, что если бы не прелесть лиц, не украшения действующих и не сила похоти, род человеческий прекратился бы”.³⁴⁷ Все в людини не краще, ніж у тварин, а тому людина це розуміючи, прикривається своїми традиціями і релігією, хоча в усіх випадках на практиці похоть природи бере своє.

В чому тут суть? Подібні плотські відносини людина проявляє не в результаті любові, а через поклик природи, як основного принципу її розвитку. Навіть Перикл, молодий цар Тірський, побачивши красиву дівчину вигукнув:

³⁴⁷Мережковский Д.С. Собр. соч в 4-х томах. – М.: “Правда”, 1990. – Т. 2. – С. 180.

*О боги, сотворили вы меня
Мужчиной, наслаждающимся страстью,
Воспламенили вы в груди моей
Желание вкусить небесный плод.³⁴⁸*

Подібне спостерігається в трутів медоносних бджіл, мурашок і в усіх тваринах. Бій між двома тріумвірами Римської імперії Антонієм і Цезарем вирішував чисто природну ціль – хто переможе, а хто загине через пристрасть до єгипетської цариці Клеопатри. Подібні бої самців ми спостерігаємо в людському середовищі, в тваринному світі, де кожен хоче заволодіти протилежною статтю, хоче бути ватажком. Особливість людського суспільства в тому, що в ньому, на відміну від особин тваринного світу, боротьбу за першість і володіння особоною протилежної статті, ведуть як чоловіки так і жінки. Через пристрасть до протилежного полу видатний полководець і державний діяч Антоній втратив все і навіть честь, втікаючи з поля битви, наздоганяючи свою живу ціль – Клеопатру. Подібно до бджолиного трута, у якого основна ціль – наздогнати молоду матку, віддати свою сперму і миттєво вмерти, Антонієм керував подібний природний інстинкт пристрасті:

*Он похоти рассудок потерял.
Зуд страсти выше долга полководца.³⁴⁹*

Як і трут медоносних бджіл, мурашиний самець наздоганяючи молоду матку не знали, що це їхній кінець, так і Антоній, представник роду людського, не думав і не гадав над своєю участю приреченого. Він не помічав нічого, що стояло на шляху до задоволення його пристрасті, а в кінцевому підсумку це був поклик природи через пристрасть. Під час другої битви з Цезарем, коли Клеопатра його зрадила, як і в першій сутичці, ним продовжує керувати та ж сила, така ж пристрасть:

*Коль не паду я в битве и смогу
Поцеловать еще раз эти губы.³⁵⁰*

На пристрасті Антонія своєю силою і не меншими пристрастями, хитрістю та жорстокими методами відповідала Клеопатра. Вона, як і молода бджолина матка чи мурашина самка набирала швидкості і висоти, щоб втекти від слабкіших самців, але привабити сильніших і витриваліших для задоволення своєї сильної пристрасті, що сприймалося амбітними і пристрасними чоловічими особинами з людських і тваринних цивілізацій. Сильна і вольова людина, якою був Антоній, знаючи хитрощі і зраду Клеопатри, хоча про причини він так і не довідався, з гіркотою визнавав:

*.....Ей стоило взглянуть
И я бросал свои войска в сраженья.*

³⁴⁸Шекспир У. Полн. собр. соч. в восьми томах. – М.: “Искусство”, 1960. – Т. 7. – С. 525.

³⁴⁹Там само. – С. 193.

³⁵⁰Там само. – С. 201.

*Подумать, что ее объята были
Венцом моих желаний, целью жизни.*³⁵¹

Не могла людина з сильною волею, людина, яка водила на битву великі і грізні війська піддаватися примхам жінки, протилежній статі, якби не було впливу зовнішніх сил, закону природи, що проявляється в пристрасті. В людини завжди на умі не любов, а пристрасть: “но страсть знакома мне. Люблю мечтать о том, чем Марс с Венерой занимались”.³⁵²

Якби відносини між чоловіками і жінками будувалися виключно на повазі і любові, а не переважала пристрасть, яка закладена в людський матеріальний організм законами природи, то, мабуть, в людському суспільстві не було б існуючого змішування крові. Людина широко практикує подібне, але про це не говорять, це стид, гріх і на нього накладено табу. У своїх творах Шекспір пише про царя Антиоха і його дочку:

*Что царь-отец, греховный пыл
К ней ощутив, ее склонил
На мерзкий грех кровосмешенья.*³⁵³

Пристрасть до протилежного полу – це похіть, тобто намагання заволодіти тілом особи з метою продовження роду чи популяції. Пристрасть існує також між однопалими людьми, але це зовсім не любов. В сучасній людській цивілізації практикується при створенні сім’ї укладати між супругами шлюбний контракт, що кому належить тепер і в майбутньому. В даному разі поняття любові не існує, а є пристрасть та розрахунок створити сім’ю і продовжити свій рід. Де тут любов? Особливо яскраво простежується відсутність любові в людському суспільстві тоді, коли чоловіча чи жіноча статі одержують безмежну владу собі подібними людськими істотами. Згадаймо імператрицю Катерину I, Й. Сталіна і багатьох інших історичних особистостей, а скільки дрібних людських особин, описаних у праці Августа Бабеля “Жінка і соціалізм”.

Диктатор Й. Сталін мав сильну потенцію і коли він насолоджувався жінкою, то у нього навіть в темряві жевріли яскравим полум’ям його звірячі очі. Він нікого не любив і ті, хто з ним зустрічався і відчував його погляд, навіть серед робочої обстановки, розповідають, що по тілі пробігали мурашки. Він ніколи і нікого не любив із жінок, а лише задовольняв свої тваринні потреби, не зупинявся ні перед чим. Любив свою другу дружину Надію і дочку Світлану, але як виявилось, дружина була його дочкою від Ольги Аллілуєвої, а на дочку Світлану, можливо, мав надію задовольнити свою викривлену пристрасть у подальшому. Завадила трагічна смерть Надії і мабуть “батько всіх народів” зрозумів, що експеримент, мабуть, шкідливий, але історія ще не все

³⁵¹ Шекспир У. Полн. собр. соч. в восьми томах. – М.: “Искусство”, 1960. – Т. 7. – С. 220.

³⁵² Там само. – С. 124.

³⁵³ Там само. – С. 524.

знає, бо Сталін був людиною залізної волі і він не мав правила залишати незакінчені справи. Ставши вдівцем, Сталін, як пише у своєму щоденнику Марія Сванідзе, мати першої дружини вождя, він мав роман зі своєю ж сестричкою Євгенією.

Немає сумніву, що Й. Сталін був історичною особистістю, він мав залізну волю, його видатні особливості визнавали видатні політики і державні діячі ХХ ст. Звичайно, маючи залізну волю і розум, він здавалося б, здатний був дотримуватися моральних якостей людини перед своїми видатними сучасниками, такими як Рузвельт, Черчілль, а також перед історією і майбутніми поколіннями. Однак, пристрасть, як прояв природи, стала сильнішою від волі, свідомості і моралі, а це уже не вина особистості, а її залежність від природи.

У цьому контексті всі надумані теорії щодо впливу людини на природу, на її фундаментальні основи не мають під собою ніякої основи. Ми тільки посилаємося на приклади медоносних бджіл, мурашок і видатних особистостей в історії людства. Подібні приклади серед решти особин людської цивілізації носять суцільний характер, їх можна спостерігати повсюдно як серед чоловіків, так і серед жінок, серед людей різного віку та культурного рівня.

Пристрасть і потенція Й. Сталіна були страшенні: крім своїх суто сімейних відносин з двома дружинами Катериною і Надією; у нього було багато жінок і дітей під час перебування у засланні; він використовував для своїх потреб балерин і співачок російського походження, зокрема, балерина Ольга Лепешинська, співачки Наталія Шпіллер і Віра Давидова. Свою потенцію він викидав на всіх жінок. За дванадцять років сумісного життя з Надією медична картка зберегла дані, що їй зробили десять абортів і двічі народила дітей. Лікар, який консультував її за кордоном, не знав хто у неї чоловік, а тому прямо, зі співчуттям сказав “Бідолашна, ви живете з твариною”.³⁵⁴

Зі співачкою Вірою Давидовою зв'язок розпочався ще при житті дружини Надії і тривав біля двадцяти років до самої смерті вождя. Першу зустріч із 54-річним “батьком всіх народів”, на дачу якого її насильно доставили, співачка описує так: “Після міцної гарячої кави, дуже смачного грогу стало зовсім добре. Боязнь і розгубленість зeszли. Я пішла за ним. Виявилось, що Й.В. на зріст нижчий за мене. Ми увійшли до кімнати, де стояв великий низький тапчан. Сталін попросив дозволу скинути френч. На плечі він накинув східних халат, сів поряд, запитав: “Можна погасити світло? У темряві легше розмовляти”. Не дочекавшись відповіді, він погасив світло. Й.В. мене обійняв, вміло розстебнув кофтину. Серце моє затрепетало. “Товаришу Сталін ...Йосипе Віссаріоновичу, рідненький, не треба, я боюся! Пустіть мене додому!” На мое жалогідне лепетання він не звернув жодної уваги, тільки в темряві зажеврели яскравим полум'ям його звірині очі. Я ще раз спробувала вирватися... але все

³⁵⁴Газ. “Право”. – 2006. – 25–31 жовтня. – С. 21.

було марно”.³⁵⁵ Так поведився з жінками і його найближчий соратник Л. Берія, про що розповідав знавець цієї особистості поет Є. Євтушенко.

Любов має місце там, де відсутня якась вигода, не допускається зрада, коли одна людина віддає іншій цінність чи послуговує їй без будь-якої зворотної віддачі – це любов. У святому письмі говориться “Люби свого ближнього, як самого себе”. Отже, пристрасть і любов не слід ототожнювати, вони не завжди сумісні, що і вимагає постійно таку константу мати на увазі. Пристрасть і любов до протилежного полу можуть співпадати, але в досить рідких випадках, що і приносить обраним особинам людське щастя.

Звичайно, любов проявляється в людині і не можна говорити, що рідко, але при певних умовах. Вона проявляється в грації і красі, коли розум випадково знаходить виконання вимог своєї чуттєвої природи, яка реалізує у плоті одну із його ідей. Напруга почуттів після цього знижується, але пожвавлює дух, який породжує привабливість чуттєвого об’єкта, яка і символізує оспівану нами любов. Отже, любов не що інше як випадковий вплив грації і краси об’єкта на його чуттєву природу, створюючи при цьому привабливість.

Человек не выше и не ниже
всей остальной массы живых существ.

М. Монтень

4.5. Тваринний світ і людське суспільство

Приклад з життя медоносних бджіл, мурашок і інших представників тваринного світу у порівнянні з людським суспільством викликає багато запитань, які стосуються невідповідності життєдіяльності особин у тваринному світі і в людському суспільстві, як представників єдиного організму – живої природи. Проте це не глухий кут, а перш за все, вимагає наукового підходу у визначенні принципів існування і організації. Адже порівняння методів і звичаїв життєдіяльності людського суспільства з природою, зокрема на прикладі медоносних бджіл і мурашок, дії яких підпорядковані виключно несвідомому сприйняттю зовнішнього середовища, спростовують багато принципів, виявляють багато єдності.

На пасіці можна переконалися, що пасічник, щоб зібрати пергу, яку несуть бджоли до вулика, встановлює спеціальні пристрої, через які пролазить бджола, але залишає обножку, тобто пергу, яку і забирає пасічник для власних потреб. Не можна сказати, що спостерігач дивиться на пасічника і бджолу тільки для цікавості, ні, він черпає великий практичний досвід. Пасічник, як представник людського суспільства, здійснює операції з тваринами, зокрема бджолами, подібно до того, як бізнесмени, крупні і дрібні торгівці з масою людей.

³⁵⁵Газ. “Право”. – 2006. – 25–31 жовтня. – С. 21.

У давнину на дорогах, де проходить багато людей, особливо торгових трасах, встановлюються шинки, щоб обчистити людину, звичайно, за якісь послуги, від грошей, в інших місцях крамниці й інше. Тепер подивімось, де тільки скупчення людей, що мандрують, а у кожного з них є гроші, тобто як у бджіл перга, влаштовуються різні торгівельні затори. Зараз, щоб перейти підземним переходом на Хрещатику, треба пройти лабіринт різних доріжок, щоб перейти на іншу сторону і відстань у декілька разів довшу, ніж фактично потрібно для переходу. Перехожого заставляють переходити так, щоб він довше йшов, а навкруги суцільні торгові точки і якщо в людини є гроші, то вона на щось спокуситься і очиститься від частини грошей. Подібне влаштовується при вході і виході перед стадіонами, біля метро, вокзалах, навіть біля ринків, інших людських потоках. Гроші для людини – це хліб і до хліба, перга для бджоли – це хліб, потомство і вітаміни.

У цьому контексті приклади з організації життя медоносних бджіл і мурашок заслуговують на велику увагу з боку людського суспільства. Особливо це важливо в науковому підході до розуміння поліпшення влаштування людського суспільства в складних умовах процесів глобалізації, зміни кліматичних умов і потреби виживання. Людина є одним із видів тваринного світу, а відомо, що будь-який біологічний вид, появившись на світ Божий і переживши вищу точку свого розвитку, вмирає. Вчені підраховали, що на планеті Земля збереглося менше однієї десятої відсотка всіх видів, які були народжені на початку еволюції і процес скорочення не припиняється.

Людство уже звикло з хворобами цивілізації, кризиами екології, озонові діри, катастрофічне зниження запасів мінеральної сировини, демографічні катастрофічні явища й інше. В сучасних швидких змінах умов життєдіяльності, до яких живі організми ніяк не пристосувались, не минає ця гірка чаша і Homo sapiens. Правда, людина, як істота зі свідомістю, розумна і дієва все-таки може внести певні корективи і не допустити подібного розвитку. Тільки треба визначити ціль і засоби її досягнення, відмовившись від непродуктивної діяльності, зокрема витрат на нечуване витончене озброєння, проведення війн і суцільне знищення природи заради непомірного збагачення.

Лікарі, дбаючи про здоров'я людини, постійно рекомендують не зловживати чи значно обмежити вживання солі, яка згубно впливає на біологічні процеси в організмі, скорочує вік його існування. Не прислуховуються, як і до інших подібних рекомендацій, зокрема стосовно куріння, роздільного харчування й інше, а даремно. Якщо поглянути на інші живі організми, окрім людини, то тварини зовсім не вживають сіль у харчуванні. І це гне випадково, адже мурашки здатні витримати радіаційний вплив, а сіль, яку людина вживає постійно, не переносять, вони терміново залишають місце, на яке потрапила сіль. За допомогою солі позбавляються присутності мурашок на пащі і в місцях помешкання людини.

Як людина може протистояти змінам умов зовнішнього середовища та ще й після досягнення свого вищого біологічного розвитку? На початковій стадії і в процесі еволюції живих організмів через інформаційну систему Всесвіту вся біомаса одержала енергію, а кожен вид певну її частину. В процесі розповсюдження видів енергія поступає автоматично, але головним являється уже ефективно її використання, що уже практично відноситься до кожної людини. Однак, не тільки ефективно, а, як пише Г. Апанасенко, поліпшення якості використання енергії, що характеризується посиленням внутріклітинного енергоутворення в організмі. За розрахунками спеціалістів “Этот показатель в пересчете на 1 г условного организма в процессе эволюции возрос с 0,09 мВт у простейших до 39 мВт у приматов”.³⁵⁶

Таким чином, враховуючи, що енергія Космосу є основою життєдіяльності всього живого і неживого на планеті Земля, як і у Всесвіті, треба використовувати всі доступні резерви збільшення її одержання й акумуляції в організмі. Від величини енергопотенціалу організму, акумульованого в кожній клітині, тим краще людина протистоїть впливу зовнішнього середовища, тим вища життєздатність біосистеми людини. Як вважають вчені, зниження енергопотенціалу в клітинах відбувається внаслідок зниження рухомої активності кожної істоти, в тому числі людини. За даними досліджень взуттєвих фірм, сто років назад людина в середньому проходила 75 тис. км за своє життя, а тепер не більше 25 тис. км., за умови, що у неї немає автомобіля.

На підставі даних того ж Г. Апанасенка можна зробити висновок, що людина, яка має низький енергопотенціал в клітинах, як вважалося в колишньому Радянському Союзі, не здатна бути стійкою проти радіації, токсикації, втрати крові й інше. В цьому випадку ми підтримуємо думку вченого, але, крім того, звертаємося до нашого експерименту з комахами, зокрема мурашками. Як ми уже відмічали, що мурашки досить витривалі проти зовнішнього середовища, витримують його різні зміни, вони навіть витримують радіацію, переживають великі пожарища й інше. В контексті вищенаведеного про енергопотенціал у клітинах варто послатися на мурашок і їхню життєдіяльність.

Спостерігаючи за мурашками, ніколи не можна помітити, що вони бездіяльні, або відпочивають, вони не знають спокою і постійно в русі, навіть похилі, хоча і нічого не виконують, але рухаються. Їхній рух технологічно зв'язаний з розвитком популяції, сім'ї: вони самі приймають харчі на ходу і вигодовують яйця, вони постійно вовтузяться біля личинок, раз у раз переносять личинок і куколок з місця на місце, годують і очищають їх, допомагають старшим залишати шкарлупи, годують крилатих самок і самців від народження і до кінця їхнього життя, а крім того робочі мурашки виконують всі роботи із заготівлі, переробки і зберігання кормів, всі будівельні роботи та

³⁵⁶Газ “Зеркало недели”. – 2007. – 13 января. – С. 15.

інші. Ходи мурашника величезні, є де рухатися цілодобово: в Америці існує мурашина колонія із півтори тисячі з'єднаних між собою гнізд, розкиданих на 20 гектарах.³⁵⁷

Бджоли живуть угрупованнями у гнізді, і поза сім'єю життя їхніх окремих особин неможливе. В разі, коли одна чи кілька особин із різних причин залишаються наодинці з природою, у них є два виходи – загинути або приєднатися до будь-якої життєздатної бджолоїної сім'ї, а тому вони, за певним ритуалом прохання, завжди знаходять собі притулок. Якщо бджола залишається одна, то вона гине буквально за кілька годин, а ось 2–3 зовсім чужі бджоли, які своєчасно не повернулися до своїх домівок перед темрявою і заблукали, наближаються одна до одної, щоб вижити впродовж ночі чи якоїсь непогоди. Отже, навколишнє природне і суспільне середовища примушують жити сім'ями, великими угрупованнями, як це спостерігається і в тваринному світі, і в людському суспільстві. За своїми фундаментальними основами життєдіяльності тваринний світ і людське суспільство розвиваються під впливом єдиних законів живої природи.

Люди, як і медоносна бджола чи мурашки, якщо уважно придивитися, то вони схожі майже в усьому. Для цього тільки придивитись уважно і можна навести безліч різноманітних прикладів.

Ось придивляємося і бачимо, що бджола без термометра визначає температуру, яка сприятлива для вильоту після зимівлі, для початку медозбору і його закінчення. Не знаючи основ математики, вона чітко визначає відстань від вулика до місця збору нектару, їй під силу розрахувати все необхідне для своєї діяльності. Все подібне здатна виконувати і людина. В давнину, а це трохи більше століття назад, наші діди і прадіди, бабки і прабабки, не знаючи арифметики та не маючи приладів, здійснювали складні математичні операції і визначення. В одному із музеїв, “Хата Савки” біля Києва, розповідають, що жінка, яка вміла рахувати до п'яти, займаючись ткацтвом, дотримувалась черговості двадцяти п'яти тисяч ниток, вона пам'ятала черговість після відпочинку, тобто на другий і третій день. У кузні ковалі, дивлячись на вогонь, безпомилково визначали температуру, яка здатна плавити залізо, навіть визначали динаміку її підвищення. Як бджоли, так і люди все це визначали зоровою пам'яттю і сприйняттям тіла.

Скажімо, робочі бджоли перезимували, переносячи холод, вологість, хвороби, недостачу кормів і т.д. Коли ж настала весна, ці змучені незгодами взимку живі істоти відновлюють життєдіяльність бджолоїної сім'ї, збудовані нові щільники, виводять нове потомство і невдовзі самі відходять у вічність за віком. Нове виведене потомство уже в справедливих літніх умовах, користується всіма благами для добування кормів, продовження роду, відчуття тепла і достатків кормів. А як все це відбувається в людському суспільстві?

³⁵⁷Халифман И. Пароль скрещенных антенн. – М., 1967. – 153 с.

У людському суспільстві молоде покоління дітей і їхніх батьків розпочали своє життя в період чи то агресивної проти інших, чи то оборонної від інших війн. Український народ, в складі колишньої російської імперії, переживав подібні суцільні катастрофи впродовж сорока років (1914–1954 рр.): перша світова війна 1914–1917 рр., революція і громадянська війна 1917–1924 рр., голодомори 1921–1922 рр., 1931–1933 рр., 1947 р., репресії і колективізація 1931–1940 рр., друга світова війна 1941–1945 рр., початок відбудови суцільно зруйнованого соціально-економічного рівня. Під час воєнних дій чи якихось страшних катастроф, багато людей загине, особливо старшого покоління, молодь підростатиме. Всі ті люди, які виживуть, зразу ж після припинення катастроф, в Україні подібне відбувалося з 50–60-х рр. ХХ ст. приступають, як і бджоли чи мурашки, до відновлювальних робіт, в такі періоди навіть народжуваність зростає. Розпочинається нова ера в якійсь країні, а нові умови вимагають все змінити, навіть мислення, перебудувати міста і села.

Все це призводить до втрати сили тих, хто прийшов з минулого, а тому відновивши життєдіяльність для нової епохи і прийдешнього покоління, старе уходить в небуття. Після відновлення життєдіяльності покоління, яке або загинуло, або пережило катастрофи, одержавши незлічені хвороби уходить в небуття, залишаючи відбудовану інфраструктуру для особистого життя для життя і заводи для виробництва.

Людина давно придивляється до медоносних бджіл, бере з них приклад, підмічає їхні взаємовідносини з навколишнім середовищем, вивчає їхнє життя, порівнює свої дії з їхніми. Уже в давній Гомеровій Іліаді читаємо:

*Як бува часами, що пчолі роями
Із скали пустої ідуть безконечне,
Китягами в'ються по цвітах весінніх,
Одні сюди в'ються, другі туди в'ються, –
Так народ роями з кораблів, з намітів
Збирався на берег глибокого моря
На чорную раду...³⁵⁸*

Не дивно, що в далекому минулому об'єктивна необхідність, а не якісь суб'єктивні причини, спонукала окремі людські особини, родини та розрізнені невеличкі племена наших предків до об'єднання, яке завершилося створенням цивілізованої європейської держави – Київської Русі. Ось як оповідає М. Грушевський про найдавніші часи нашої держави: кожен рід осідав окремо і жив собі осібно, хуторами; бували на Україні великі роди душ, часом, 20 і 30, які мали спільне господарство; для вирішення громадських справ сходилися старші з кожної сім'ї чи роду на раду (що називалася “віче”, яке й порядкувало та вирішувало все на рівні громади), рішення якої слухалися всі, в тому

³⁵⁸Руданський С. Твори в трьох томах. – К.: “Наукова думка”, 1973. – Т. 3, “Переклад Іліади”. – С. 26.

числі й старшини, що, подекуди, з'являлися (або, як їх ще називали, “князі”)³⁵⁹. Ще за часів троянської війни народ, мов бджоли чи мурашки, збиралися на “чорну раду”, а уже значно пізніше, в часи гетьманщини в Україні, народ також злітався до Ніжина на “Чорну раду”, про яку яскраво написав П. Куліш.

В усі історичні часи людського суспільства, збирання на ради, віче і коші, мов у бджіл та мурашок, практикується боротьба за єдиноначальність. Різниця тільки в тому, що люди здатні вирішувати цю природну вимогу цивілізовано, мирними угодами, виборами на радах і вічах, виборах і референдумах. У мурашок і медоносних бджіл іноді претенденти тихо уходять, зробивши свою корисну справу, але здебільшого точиться фізична боротьба до перемоги сильнішої особини.

Особливістю медоносних бджіл і мурашок є те, що ці угруповання обмежуються наявністю лише однієї матки, хоча в штучних умовах на деякий період маток може бути дві, але це рідкість. Як і людське суспільство, бджолина сім'я народжується, росте, розмножується, бореться за існування, перебуває у складних і різноманітних взаємовідносинах з навколишнім середовищем. Сім'я бджіл може існувати доти, доки якась біда – пожежа, повінь, ураган, руйнування гнізда, хвороби, голод, поганий догляд – не приведе її до загибелі. У природі немає прикладів об'єднання однієї цілісної бджолиної сім'ї з іншою без втручання зовнішніх сил і факторів, тобто людини, які є виключно штучними. Коли таке трапляється, то за умови, що сім'я повністю позбавлена єдності, матки і навіть гнізда. В цьому випадку, як уже зазначалося, окремі особини, які відриваються від такої сім'ї, або такі, що заблукали або з інших причин залишились самотніми, можуть змінити сім'ю, попросившись до іншої. В людському ж суспільстві це – еміграція, яка не протистоїть звичкам медоносних бджіл, тобто природним явищам.

Основна риса українців, особливо їхніх провідників, – відсутність єдності, кожен хоче самостійно урядувати, бути гетьманом, главою держави, а тому точиться постійна боротьба, яка шкодить народу і країні, загрожуючи поверненням у рабство. Таке бажання і стан постійної боротьби за першість навіть не суперечить природним нормам, які мають місце у природі, зокрема у тваринному світі, де як правило залишається один провідник, що видно на прикладі медоносних бджіл і мурашок. Після мурашиного шлюбного польоту декілька запліднених самок, які приземлились неподалік одна від іншої, можуть з'єднуватися, допомагають одна одній, зокрема обламувати крила, риють ходи і будують комори, разом розпочинають відкладати яйця, навіть разом і зимують.

З часом, коли майбутнє нової мурашиної колонії одержало надійний захист, всі матки, окрім однієї, зникають з гнізда. Іноді буває тихо вони зникають, а іноді йде бійка і перемагає найсильніша, вона і стає єдиною господар-

³⁵⁹ Див.: *Грушевський М.* Як жив український народ. – К.: “Укрвизполіграф”, “Орбіта”, 1991. – С. 7–8.

кою колонії, королевою. Це нагадує боротьбу між молодими матками медоносних бджіл, коли також перемагає одна, найсильніша. А чи не так воювали князі Київської Русі, або протистояли між собою українські гетьмани. В українських провідників є приклади, на власній історії, реалій життєдіяльності медоносних бджіл і мурашок, які свідчать, що в усіх випадках залишається один, а решта або тихо зникають, або гинуть. Чи не краще представникам людської цивілізації домовитися, дотримуватися черговості володіння владою, але не боротися до знищення?

У бджільництві штучне об'єднання сімей практикується у разі наявності сильної та слабкої сімей. В усіх випадках при об'єднанні бджолиних сімей завжди, матка переможеної сім'ї гине, а залишається одна єдина матка, а головне – сильнішої сім'ї, яка і заправляє в новому формуванні. Разом з тим подібне об'єднання відбувається тільки зусиллям пасічника, самостійно ж в природі таке об'єднання може бути виключно силовими методами, коли сильніша сім'я вбиває матку слабшої і тоді робочі бджоли, які ще залишилися після битви, підпорядковуються волі сильної сім'ї. У людському суспільстві сильніші країни також об'єднуються зі слабкими, що відбувається як мирним шляхом, але таке дуже рідко буває, так і за допомогою сили, що відбувається постійно. Для людського суспільства таке явище надзвичайно повчальне.

Отже, переважно силою слабші сім'ї приєднуються до сильніших, слабші держави – до сильніших також за допомогою сили. В основі таких приєднань покладено єдине – харчі у тваринному світі, матеріальні ресурси в людському суспільстві. В середині ХХ ст. саме українські матеріальні ресурси стали однією з основних причин військового конфлікту за територіальне володіння між Німеччиною і Російською імперією. Коли це стосується державного устрою, то провідникам української нації бажано назавжди усвідомити правило, що будь-які об'єднання чи союзи, на які вони були досить охочими впродовж багатьох століть, відбуваються якщо не силою, то обманом, злодійством. Переможці діяли і поводитись з народом, як з полоненими: державних діячів на чолі з гетьманом, секретарем або президентом, відправляли в небуття або в ізоляцію, оскільки з різних причин вони не виявляли найсильнішими; сама нація вливалася до нової сім'ї, серед особин якої вона втрачала свої національні риси, хоча така втрата є об'єктивним природним процесом, бо перемагає сильніший, як це відповідає об'єктивним законам природи.

Саме національні риси і їхні особливості в людському суспільстві, продуктивність у медоносних бджіл є основними факторами збереження ідентичності. Нація ніколи не прагне об'єднатися з іншою нацією, щоб втратити свої національні риси, а медоносні бджоли не об'єднуються з іншими, щоб втратити свою продуктивність й інші риси, незалежно від того ефективні вони, чи негативні. Дбайливий і мистецький пасічник дозволив би бджолам самим замінити матку, дав їм корму, вивіз вулик ближче до цілющих медоно-

сів, захистив бджолину сім'ю від хвороб, і невдовзі вона б ожила, принесла користь і зміцніла. Українська держава теж могла б самостійно зміцнити власне становище ще за часів Хмельниччини або останнього гетьмана України К. Розумовського, але не вдалося, мабуть, не були вони дбайливими і конструктивними провідниками нації.

Кожна з бджолиних сімей має відмінність від усіх інших незалежно від місця їх знаходження – на пасіці, окремо в лісі або в горах. Розуміння “свої” та “чужі” медоносні бджоли визначаються за специфічним запахом, який доповнюється запахом матки, а його особливість встановлюється самими бджолами. У процесі роїння виникають нові бджолині сім'ї, з повною втратою старих запахів та інших особливостей і появою нових. Охоронці окремої сильної сім'ї не пропустять до вулика жодної чужої бджоли, якщо вона певними умовними знаками не попроситься прийняти її до цієї сім'ї безповоротно. Коли медоносна бджола за певних умов проситься до чужої сім'ї, то вона повністю втрачає власні особливості і беззастережно приймає нові.

Подібне проявляється і в людському суспільстві: у кожній нації існують свої особливості, відмінності від інших, у них свої провідники; кожна нація шанує устремління до відокремленості та незалежності коли нація її втрачає, то за неї ведеться боротьба, яка ніколи не припиняється аж до завершення, що видно на прикладі колишніх Югославії та СРСР; перехід представників однієї нації до іншої національної держави можливий за умови визнання ними всіх її правил і національних особливостей; кожна нація піклується про охорону своєї держави і бореться з грабіжниками подібно до медоносних бджіл; нації, подібно до медоносних бджіл, можуть ділитися і створювати інші національні угруповання, що яскраво видно на формуванні США, Канади й інших країн з європейських народів, а також на прикладі Московського князівства, яке виділилося з Київської Русі, приєднавши в послідуєчому до себе безліч народів і народностей, навіть різних віросповідань (мусульман, католиків, християн), створивши тим самим сучасну Росію. В той же час українській державі, навіть після здобуття нею незалежності корінна, етнічна українська нація так і не добилася, щоб російська національна меншина, крупніша, визнала особливості етнічної нації. Український народ російського походження поселився в Україні, переважно в крупних місцях у період входження її до складу Російської імперії за рознарядками, які передбачали зменшення українців і збільшення росіян. Українців переважно спрямовували в Росію, а саме на роботу, на заслання в Сибір, переселення на Далекий Схід.

Гніздо, де живуть медоносні бджоли, де б воно не знаходилося, слугує для них центром життєдіяльності, і вони його всіма силами оберігають. У гнізді медоносна сім'я знаходиться постійно, вирощує потомство, приносить і зберігає запаси корму, оберігається від холоду, негоди та ворогів. Тут відбуваються всі процеси, життєво важливі для сім'ї, сильна сім'я (так само, як

суспільство і його держава) з великими запасами корму, оптимальною кількістю особин, здоровою маткою, утепленим і захищеним власним гніздом витримує всі негоди, напади й хвороби.

Ще більш стійкими до зовнішнього середовища виявилися мурашки, які глибоко під землею організують всі життєво необхідні умови, що навіть суцільне пожарище не знищує колонію. Після суцільного пожежу з попелу появляються мурашки і приступають до відбудови свого житла. Як це схоже на людську діяльність після військових дій, природних катастроф і менших незгод. Мабуть, з таких принципово важливих природних явищ Т. Шевченко зробив свій відомий висновок: “В своїй хаті своя правда, і сила, і воля”. Отже, власний вулик для бджоли, домівка для мурашки, як своя Україна для українця єдина, вільна й незамінна.

Життєвий вік кожної медоносною бджоли-трудівниці є відносно коротким, але за цей період вона виконує безліч робіт, працюючи до останнього подиху: якщо вона знесиліла у вулику, то рідні сестри викидають її звідти, а якщо втратила силу зовні, за роботою, то там і залишається. В усіх випадках сім'я не турбується за свою особину і відразу ж про неї забуває. Дослідження свідчать, що мурашки до кінця свого життя беруть участь у життєдіяльності сім'ї, хоча якусь роботу і не виконують, але скрізь вони присутні, навіть у походах. Інша справа, коли йде напад однієї сім'ї на іншу з метою відбору кормів, то тут іде боротьба здорових бджіл проти здорових і при тому на повне знищення – війна є війна як в природі, так і в людському суспільстві.

Помічено серед тварин і жорстокість, зокрема морських чайок, але тут багато поетики і ще невідомого. Щодо жорстокості чайок, про яких є і багато високих слів, пишуть відомі митці і вчені: Лев Ошанін так описав норвеських чайок: “А чаечья стая стремглав на мертвую кинулись птицу, ее на клочки разодрав”; а А. Кікнадзе про них написав сердито: “Вот мерзкие птицы, они пожирают своих сестер”. В той же час ця жорстокість відноситься виключно до знесилених чи неживих тварин, серед живих і сильних такої жорстокості не буває. Це жорстка природа, за якою людина має вивіряти свої вчинки, щоб не стати гіршими, бо ніхто не пише, що медоносні бджоли вбивають бджіл-трудівниць при їх здоров'ї та придатності для роботи. А ось серед людей та ще й не на війні це трапляється повсюдно, що визнається надприродним. Однак, в цілому це закони природи, про що згадувалось вище, описуючи про медоносних бджіл та мурашок, матки яких б'ються до повної перемоги або вбивають своїх суперниць ще в маточнику, інших комах, павуків, які поїдають своїх статевих партнерів, з'їдають тільки власно знесені яйця, а щойно народжені діти зразу ж з'їдають свою родительку. Це – не пізнані людиною закони природи тваринного світу і вважаються щонайменше дикими.

Якщо провести паралелі між життям працездатних і непрацездатних медоносних бджіл з життям трудового народу людського суспільства, то з'являються підстави для важливих філософських роздумів, які вимагають

практичної реалізації у суспільному житті. Людина неспроможна щось вдіяти для захисту бджоли-трудівниці, щоб її не вигнали з вулика після того, коли вона, працюючи для своєї ж сім'ї, втратила всі сили. Але людина зобов'язана і здатна захистити себе цивілізованими методами, як це робиться в багатьох народностях та розвинутих країнах, хоча звички суспільства у скрутні періоди його розвитку, кризи в економіці й політиці, воєн і стихій дуже нагадують бджолину сім'ю: про старих і хворих забувають, малих не доглядають, є навіть труднощі з похованням.

Природні звички бджолиної сім'ї для людського суспільства шкідливі, а тому людина виробила значно кращі відносини до себе подібних, особливо старших. Серед особин тваринного світу є безліч інших відносин, за яких особини надають одне одному життєво важливої послуги, основані на взаємній вигоді. Чимало цікавого можемо побачити на Кавказі і в багатьох, особливо мусульманських країнах: “Старики спокійно, мерними голосами бесідували между собой об урожаях и молодых ребятах, об общественных делах и о старине, величаво и равнодушно поглядывая на молодое поколение”.³⁶⁰

У технологію існування медоносних бджіл, особливо у її виробничу діяльність, втручатися практично неможливо, за винятком допомоги, а тому основне завдання пасічника полягає переважно у створенні бджолиним сім'ям сприятливих умов у навколишньому середовищі для нормального природного розвитку. До таких умов слід віднести їх захист від стихійного лиха, руйнування гнізд, хвороб, голоду й холоду. Пасічник також може втручатися у велику кількість інших процесів бджолиного життя, але лише допоміжними, опосередкованими методами: зокрема, посилювати окремі сім'ї та послаблювати інші з метою запобігання роїнню, проводити селекційну роботу, допомагати очистити вулики, давати кормові добавки, запобігати крадіжкам корму, забезпечувати новою вощиною і замінювати стару, об'єднувати та роз'єднувати сім'ї, стежити за наявністю корму серед літа в разі складних природних умов, і особливо – при підготовці сімей до зимівлі, тощо.

Все інше, що стосується технологічних процесів життєдіяльності бджолиної сім'ї, відбувається і регулюється природним процесами і законами, яким підпорядковуються медоносні бджоли. Втручання людини (особливо невміле), необгрунтоване намагання створити умови, аналогічні до людських, призведуть до загибелі бджіл. Наприклад, надлишок тепла взимку більш негативно впливає на бджіл, ніж холод, оскільки спричиняє розпад клубка і передчасну появу розплоду в гнізді, сім'я шумить і тривожиться, споживає багато корму, опроношується і до весни гине або знесилює. Нестачу корму через недогляд при входженні у зимовий період теж призводить до загибелі всієї бджолиної сім'ї.

³⁶⁰Голстой Л. Казаки. Повести и рассказы. – М.: Худ. литература, 1981. – С. 271.

Усе, що ми розглядали, стосується переважно так званих природних інстинктів медоносних бджіл. Але людина приручила бджіл для своїх потреб і навчилася на них впливати, хоча за багато століть бджоли так і не звикли до людини та не виявляють ознак хоча б віддаленого розуміння її ставлення до себе, як, скажімо, інші представники свійського тваринного світу. Тому детально розібратися в особливостях життєдіяльності бджолоїної сім'ї, навчитися керувати її інстинктами було б не зайвим, а корисним для багатьох поколінь людства.

Колись давно медоносні бджоли влаштовували свої гнізда прямо на гілках дерев, а багато диких бджіл поселялися у дуплах дерев. Природно, що вертикальна форма гнізда і рух клубка бджіл знизу вгору є найдоцільнішими. Тепер майже усе це – в минулому, і рідко можна знайти бджіл на лоні природи, оскільки людина здійснила щодо них повсюдне штучне приручення, яке не стало подібним до свійських тварин. На пасіках медоносні бджоли живуть у вуликах, де гнізда будуються на вощині. Заготовляючи запаси корму, бджоли складають їх подалі від входу до оселі, вгорі гнізда. Біля льотка, куди надходить свіже повітря, сім'ї вирощують потомство, якому потрібно багато кисню. На цих і частково на медових стільниках бджолоїна сім'я збирається на зиму у клубок. Своє гніздо бджоли будують з воску – органічної речовини, яку вони самі і виробляють. Як правило, новозбудоване гніздо буває висотою до 0,5 м, а в наступні роки, з накопиченням у ньому запасів меду і розширенням бджолоїної сім'ї, бджоли нерідко збільшують її до 2 м. Саме такі унікальні особливості роботи цих живих істот є важливими для людини.

Для організації технологічних процесів у таких галузях економіки, як будівництво, сільське господарство, машинобудування, фармацевтична промисловість та інші, в генетиці та розведенні тварин, важливо використати всі особливості роботи особин медоносних бджіл. Бджолиний стільник складається з багатьох тисяч комірок, скріплених між собою загальними стінками і денцями. Комірки – це геометрично правильні шестигранні призми чітко визначеного розміру. Денцем кожної комірки є три спаяних ромбики, до яких з протилежного боку приєднано три нові комірки. І досконаліших будівель у тваринному світі не існує. Комірки стільників не однакові за своїм призначенням: в одних вирощуються робочі бджоли, в інших – трутні. До трутневих комірок бджоли повинні складати мед, пилок же вони розміщують тільки у бджолиних комірках. Для виведення нових маток у разі хвороби, старості або травмування існуючих маток бджоли будують особливі комірки – маточники – і оберігають їх від цих маток, які постійно проявляють до таких комірок агресивність і можуть їх зруйнувати, щоб відвернути від себе загибель з боку конкурента.

Поет О. Пушкін, вірно помітив технологічне призначення комірок і самого вулика, а тому поетично приємно читати:

*Пчела за данью полевой
Летит из кельи восковой.*³⁶¹

Звичайно, називаючи бджолину комірку келією, поет оспівує, що в комірку було закладено життя кожної бджолиної особини, там вона формувалась у живу істоту і виростала, звідти вона пішла у життя, залишивши назавжди свою домівку – воскову келію.

Відповідно до цих особливостей, пасічник знає або зобов'язаний знати, що всі дії бджіл щодо створення сприятливих умов життя і його захисту, будівництво стільників, час народження і заміни матки, вигодовування потомства, організація системи інформування про умови навколишнього середовища, створення всередині вулика відповідного клімату і його постійне підтримання, технологія добування корму, його переробка, зберігання та використання, розмноження, організація робіт усєї маси бджіл належать до суто природних властивостей бджолиної сім'ї, і втручатися в їхню технологію практично неможливо. Тут якраз і проявляється суперечність тоталітарного режиму, який намагається диктувати суспільству технологію його громадського життя, виробничої діяльності і навіть статевого розмноження, але що з цього вийшло, відомо з прикладу колишнього СРСР.

У багатьох країнах величезною проблемою було і залишається безробіття і вирішення її не така проста справа, як здається на перший погляд. Про безпосередню роль держави у недопущенні безробіття, а в разі його виникнення, то тільки з вини уряду, свідчить формування бездіяльності частини бджіл в окремій сім'ї. Ось приклад: сім'я виходить із зимівлі з невеликою кількістю робочих бджіл, і насамперед – минулорічних годувальниць, а вже після першого виходу розплоду кількість молодих годувальниць збільшується до таких масштабів, що їм не вистачає личинок для годування. Як наслідок, порушується співвідношення кількості бджолиних особин, зайнятих певними роботами, і починаються труднощі для бджолиної сім'ї та пасічника.

У той же час мурашки за потреби здатні замінити одне іншого: коли йдуть дощі і треба підтримувати мурашник, то з'являється багато будівельників; коли ж настає пора заготівлі кормів до роботи приступає багато фуражирів; коли багато розплоду, зростає кількість виховательок; поява небезпеки чи організація походу – зростає кількість воїнів. Більше того, як ми уже писали, мурашина самка – королева, народжує яйця таких особин, потреба яких настає і про це повідомляють їй мурашки від тих чи інших груп мурашок.

У медоносних бджіл подібного збалансування не завжди спостерігається. Надлишки бджіл-годувальниць швидко збільшуються, і частина їх об'єктивно змушена не працювати, а тому переключається на добування нектару та пилку. Але якщо вулик невеличкий і тари для доставленої сировини

³⁶¹А. Пушкин. Евгений Онегин.

не вистачає, то ці бджоли залишаються без роботи, бо нектар нести нікуди. Для виконання робіт всередині вулика потрібна значно менша кількість особин, ніж є в наявності, тому незайняті бджоли групуються на крайніх рамках, харчуючись із принесеного іншими, тобто не витрачаючи енергію на працю, і в них, особливо в молодих, виділяється молочко для годівлі личинок, яких немає, і вони шукають вихід.

У такому разі інстинкт спрямовує енергію цих так званих “безробітних” бджіл-годувальниць на відбудову маточників, оскільки для вирощування маток потрібно багато молочка: вони споруджують мисочки, куди матка зобов’язана відкласти яйце, починають вирощувати нову матку. Це і є початок ройового стану бджололиної сім’ї, коли у незайнятих бджіл з’являються наміри залишити свій вулик і шукати кращого місця та сприятливих умов для прикладання своїх сил і вміння. Надалі ситуація стає неконтрольованою: після першого рою вилітає другий, а потім і третій, і колись сильна бджололина сім’я зводиться нанівець. Причиною, що спонукає медоносних бджіл роїтися або всією сім’єю залишати вулик, може стати не тільки безробіття, але й хвороба, невдоволення внутрішнім станом вулика, відсутність взятку нектару навкруги, тощо. Якраз від вміння пасічника залежить, роїтимуться бджоли та залишатимуть пасіку чи ні, чи триватиме їх бездіяльність.

Ми навели ці дослідницькі приклади, щоб показати, що подібні причини виникнення безробіття спостерігаються і в державі, якщо в економіці не простежується співвідношення кількості робочих місць і наявних трудових ресурсів, та ще й не тільки в цілому, але й у розрізі окремих спеціальностей. Досить зазначити, що через відсутність належного фінансування науки науковці залишають країну, з тих самих причин її залишають лікарі, молодь, яка володіє іноземними мовами, а також багато робітників простих і складних спеціальностей.

Непродумана політика підготовки спеціалістів, особливо переведення на приватну основу без будь-якого контролю з боку держави призвело до того, що готуються тільки спеціалісти з вищою освітою, а з середньою та технічною освітою спеціалісти в дефіциті. Крім того, вузи готують спеціалістів гуманітарних спеціальностей – економістів, юристів, які не забезпечуються роботою. В той же час інженерів, конструкторів, організаторів виробництва та інших технічних спеціальностей нестача. Виходить, що медоносні бджоли і мурашки більш розумно вчиняють, ніж людина зі своєю свідомістю. Подібно до медоносних бджіл, які не спроможні вдіяти щось інше, крім втечі від своєї сім’ї, люди, позбавлені будь-яких можливостей поліпшити своє соціальне становище, тікають з рідної країни. Втечі медоносних бджіл може запобігти тільки пасічник, створивши для них сприятливі умови і не допустивши роїння, а для громадян країни, щоб вони не залишали її назавжди або на деякий час, такі умови зобов’язана створити влада держави і ніхто інший.

Медоносні бджоли виконують свою роботу методично, за встановленими природою схемою і порядком, без витрачання часу на обговорення.

Відомо, що в колишньому СРСР, при вкрай неефективній системі господарювання, економіка швидко відновлювалася після виснажливих воєн (громадянської 1918–1923 рр. і вітчизняної 1941–1945 рр.) і тільки тому, що рішення вищого керівництва виконувалися без обговорення їх шкідливості чи ефективності, при постійному і неухильному схваленні. Після здобуття Україною незалежності, в умовах переходу до ринкових відносин і політичної свободи, економіка належним чином не розвивалася, а навпаки – руйнувалася, і, здебільшого, тому що урядові рішення постійно лише обговорювалися, а не виконувалися.

Подібно до природних законів та проявів так званих інстинктів медоносних бджіл і ставлення до них пасічника економічні й технологічні процеси на рівні господарських одиниць мають регулюватися виключно законами ринкових відносин, а держава покликана створювати їм сприятливі умови для розвитку в межах закону. Добре підготуватися до зими можуть тільки ті бджолині сім'ї, чия діяльність в осінній період керується інстинктом розмноження. Тому досвідчені пасічники намагаються після основного медозбору перемістити пасіку до джерел пізньолітнього або осіннього підтримуючого взятку, а в крайньому випадку – дають підгодівлю, що посилює процес розмноження і розвитку бджолиних сімей. Відповідно до цього, держава тільки створює сприятливі умови для ринкового розвитку господарських одиниць, виконує функції, не охоплені ринковими відносинами і запобігає процесам, які негативно впливають на окремі сфери економіки. Водночас держава майже нічого не робить для зміцнення людської сім'ї та підвищення народжуваності, а якщо й робить, то вкрай невміло, неефективно, внаслідок чого населення країни катастрофічно скорочується.

Можна послатися на приклади, коли влада ставить завдання збільшити виробництво, одержати більше (проти минулого періоду) доданого продукту, тобто так званого “ВВП”, але при цьому податки залишаються настільки високими, що прибутки господарюючих суб'єктів майже повністю “вимітаються” тими самими податками, або спрямовуються в тінь, тобто ховаються, а тому ресурси для зростання відсутні. Якщо перекласти такий стан справ на приклад з медоносними бджолами, то це засвідчує, що корму для збільшення ваги немає і розвитку сім'ї слід вимагати тільки за допомогою сили, а це неможливо. На прикладі медоносних бджіл встановлено, що вони навіть навесні, коли очікується реальна поява у природі нектару, в разі наявності у вулику менш як 8 кг корму стримують розвиток розплоду – на основі потреби збереження роду, щоб не загинути від голоду.

З огляду на це, модель взаємовідносин у бджолиній сім'ї в процесі її розвитку, виховання молоді, добування, переробки і використання корму, будівництва та влаштування житла є найраціональнішим зразком для суспільства і держави. Діяльність і внутрішня організація медоносних бджіл та мурашок мають виняткове значення як досвід природи для створення основ для діяльності людського суспільства. Проблем тут безліч у сучасний період і головне

ще невідомих, хоча з давнини можна спостерігати подібність дій комах і людини.

Мабуть, з часів появи людини, враховуючи її природжену агресивність, точаться страшенні війни на всій планеті Земля, гинуть люди, завойовуючи території і перетворюючи в рабство ближніх сусідів чи далекі народи. А всі ці складові побоїщ мають повністю приклад з мурашок, як займають і відвоюють території, забирають личинки і вирощують рабів, війни відбуваються з такою ж жорстокістю як у битвах людей.

Ось як описують дослідники битву мурашок-карликів, випадково завезених з Аргентини, з місцевими рижими мурашками на півдні Франції. “Карлики успевают только увидеть этих мастодонтов, которые двигаются на них сотнями, теснят их, расплющивают, крошат. Гипертрофированные мандибулы опускаются в ряды солдат, с хрустом, как солому, режут их и поднимают в воздух истекающие кровью лапки и головы. ...Обезумевшие от ужаса карлики бегут и топчут друг друга, некоторые убивают своих. ...Все смешиваются, хватают, догоняют, бегут, оборачиваются, убегают. Наступают, рассыпаются. Соединяются, атакуют, толкают, тянут, выскакивают, падают, ободрают, плюют, поддерживают, обдают жарким дыханием. Везде жаждут смерти. ...Миллионы острых, зубчатых, зазубренных, в виде сабли, в виде плоских щипцов, с одним лезвием, с двойным лезвием, покрытых ядовитой слюной, клеем, кровью мандибул скрещиваются”.³⁶² Як все це схоже на побоїща людей.

В “Іліаді” Гомера про битву під Троєю так оповідається у перекладі С. Руданського “Він його ударив у шолом хвостатий, і ратище шолом на лобі пробило, у череп устряло – і тьма очі вкрила. Як башта на бійці, так він повалився. ...І тягнув з-під стрілів броню обдирати. Тягнув, та не довго була його праця. ...Ратищем ударив – сили його збавив; так він і загинув. ...Він його ударив у правую грудку, ратище навиліт плечем його вийшло, і він повалився як тая тополя, ...Скочив за передніх у мідяній броні, іще підступився і ратищем цілив, навколо дивлячись. ...Спятелились передні, спятився і Ектор, Агеї кричали, трупи підбирали, далі підступали. ...Аж його ударив Хтовай етомійський, і мідь понад груддю легке проколола, і Хтовай наскочив, і ратище остре із легкого вирвав, схопив меч великий, по череві вдарив і випустив душу. Його в вуху Тевкер ратищем ударив. Далі:

*І ратище вирвав, і той повалився.
І пустився Тевкер збрую обдирати,
А Екторна нього ратищем прицілив.
І Тевкер поглянув і ледве вхилився,
А той Амфімаха, внука Акторайона,
На льоту до бійки в груди його влучив,
Він хропнув об землю, і брязнула збруя.*³⁶³

³⁶² Вербер Б. Муравьи. – “Рипол Классик”, 2006. – С. 149, 157.

³⁶³ Руданський С. Твори в трьох томах. – К.: Наукова думка, 1973. – Т. 3. – С. 68–70, 205.

Подібні битви повсюди описані в поемі Гомера, вони були в практиці не тільки в старовину, але мають місце до теперішнього часу.

Існує багато інших схожих рис між людиною і мурашкою. Людина у повсякденному житті користується слухом та зором, але в неї існує тільки 300 генів, які відповідають за сприйняття зорової інформації, а більше тисячі генів, котрі мають стосунки до нюху, хоча здається, що ними людина не користується. Виявляється, що це не зовсім так. Сигнали, які надходять від органів нюху впливають на лімбічну систему, яка проявлялася досить сильно в людини ще в древності, а тому нюх і лімбічна система притаманні всьому тваринному світу, в тому числі і людині. Інформація, одержана з допомогою слуху і зору, сприймається і аналізується корою головного мозку, а отже вона притаманна також тваринному світу, але тільки людина її аналізує і приймає певні рішення.

Таким чином, людина спілкується з іншою людиною, особливо чоловіча і жіночі статті між собою подібно до мурашок через сприйняття запахів, що має визначальне значення у їхніх стосунках у всіх сферах життєдіяльності, особливо відповідає за так звану інстинктивну й емоційну поведінку, різні неусвідомлені відчуття, інтуїцію, зокрема сексуальний вибір і потяг до протилежної статті.

Ще більше цікавого стосовно розвитку людської і тваринної популяцій в умовах кардинальних поворотів глобалізацій них, природних і демографічних процесів. Немає жодних підстав, щоб не враховувати, що початок зміни кліматичних умов ще в 60-х роках ХХ ст. викликав невпинні зміни процесів в демографії людської цивілізації та тваринному світі. Рушаться традиції, виникають нові потреби і вимоги, які вважалися занадто консервативному національних ідеях. Першою ластівкою в змінах елементів демографії стала країна з стійкими моральними традиціями – Японія, за нею піде й Китай та Індія, а що уже казати про країни Європи та Америки.

У цей же період у відсталих країнах, зокрема в Росії і інших, в тому числі і в Україні на одну повноцінну сім'ю тепер припадає в межах 1,27 дитини, в той час як для стабільної демографічної ситуації потрібно не менше 2,1, тут смертність перевищує народжуваність. На душу середньостатистичного українця у 30 разів менше валового доходу, ніж в країнах Європейського Союзу. В той же час демографічний стан у країнах Європи не кращий, ніж у відсталих країнах: за даними ООН на початку ХХІ ст. на середньостатистичну європейську жінку у репродуктивному віці припадає 1,4 дитини проти 2,0 в 70-х роках ХХ ст. Цей показник в Німеччині та Австрії у найкращих сім'ях не перевищує 1,7, не кращі справи у Франції і країнах Скандинавії, де прийняті важливі соціальні рішення: активне стимулювання народжуваності дітей, значні субсидії батькам-одиначкам, розподіл ресурсів для сімей з низькими доходами, збереження робочих місць для батьків.

Поряд з підвищенням соціально-економічної уваги до виправлення демографічного становища вносяться пропозиції змінити життєві стандарти з урахуванням динаміки їхніх змін. Дослідники показують, що уже 54% моло-

дих японок не бажають створювати сім'ю, цей показник трохи нижчий у Великій Британії – 35 % і США – 31 %, але причина єдина і основна – несправедливі пропорції у веденні домашнього господарства, потреба емансипації, індивідуалізації, самореалізації. Саме ця потреба не сприймає ніяких державних програм соціального та економічного напрямку. В результаті консервативний інститут сім'ї, як такий, що складався віками, терпить суттєву трансформацію, переважна більшість (70–75 % дітей щорічно) народжується за межами створення сім'ї.

Зниження відтворювальних демографічних процесів та підвищення середнього продовження життя призвело до іншої несприятливої ситуації – катастрофічне старіння населення планети: за даними ООН питома вага людей планети старше 60 років складала в 1950 р. – 8 %, 2000 р. – 10 %, а прогноз на 2050 р. – 21 %.³⁶⁴ В деяких країнах, особливо європейських, кількість пенсіонерів зрівняється з працездатними, а в деяких країнах навіть перевищить їх. Зниження народжуваності, старіння населення призвело до структурних змін і диспропорцій в регіонах планети: європейські, а також інші країни вимушені будуть відчувати тиск міграції населення з мусульманського світу; емігранти здійснюватимуть суттєвий вплив на культуру, економіку, національні святині, що викликати супротив корінного населення, яке уже має місце в ряді країн; зростатиме кількість країн не здатних зберегти власну ідентичність і в результаті зникатимуть нації і народності.

Привертає увагу те, що на відміну від східних країн – Китаю, Японії, Індії, мусульманського світу, від зниження народжуваності потерпають країни Європи і північної Америки. Скрізь поширюються чутки типу “незабаром чоловіки будуть не потрібні!”, “материнство – факт, батьківство – випадок”, “порівняння прав жінок з чоловіками”, “для розмноження потрібно декілька овець і ні одного барана”, “жінки працюють, а чоловіки доглядають дітей”, тільки у США співвідношення між працюючими чоловіками і жінками відповідно 54 і 46 відсотків і т.д. Всі подібні гасла і практичні дії призвели до скорочення народжуваності в багатьох країнах і це початок кінця багатьох націй. Уже сучасний досвід переконує, що рекомендації минулого, які не були вірними і тоді, тепер вони ще більше не підходять, а треба подивитися на духовність народу, його природу в загальній палітрі Всесвіту і ми переконаємося в потребі нового погляду на речі демографії.

На початку XXI ст. динаміка зниження темпів росту населення набрала глобального масштабу. Якщо в 1985 р. населення планети щорічно збільшувалося на 1,7 %, то в 2000 р. – на 1,3 %, то прогноз на 2015 р. складає лише 1 %.³⁶⁵ Ортодоксальні мислителі, в яких завжди і на все є відповідь зразу ж запропонували розробити і реалізувати програми допомоги сім'ям, батькам-одинакам, впровадити збалансовані освітні проекти, розпочати турботу про охорону здоров'я та багато іншого для націй і регіонів. Однак, чи є це пояс-

³⁶⁴“Зеркало недели”. – 2004. – 31 июля. – С. 19.

³⁶⁵Там само. – С. 19.

нення і рекомендації справедливими, а головне вірними, адже зниження стосується не стільки відсталих, як переважно розвинутих націй та країн. Мабуть стандартні рекомендації минулого тут не підходять.

Як уже відмічено, зменшується народжуваність саме не в бідних країнах, а багатих і розвинутих. Для зародження подібних процесів внесли певну свою долю філософи зі світовим ім'ям, зокрема Гегель, Ніцше й інші, були чужими, або далекими до ідей історизму природознавства. Не хто інший як Ф. Ніцше, до якого прислуховувалися у свій час і пізніше, проголошував: "Возможна ли эта высокоморальная ложь, когда человек считает свое половое влечение только как обязанность рожать детей". Досліди в тваринному світі, зокрема, в мурашок і медоносних бджіл, свідчать, що сексуальні прояви у тваринному світі мають місце для продовження роду, але не для якогось задоволення, яке практично там не існує. Філософи дали людині зрозуміти, що потяг протилежних людських особин може мати місце і не для народження дітей, продовження роду людського. Ось і тепер маємо результат, коли сексом займаються всі і всюди, а діти не народжуються, окремі нації і народи досягли критичної межі у демографії.

Погляньмо на природу тваринного світу, що там відбувається у збереженні популяції. Медоносні бджоли, коли нагромадили достатньо корму, в кінці літа та ще й пасічник додав підгодівлю, за потреби, і бджоли в кінці літа припиняють вирощування розплоду. Припиняється цей процес і тоді, коли посушливе чи мокре літо в результаті чого зменшується кормова база. Отже, зміна навколишнього середовища, а саме настання осені й зимових холодів, відчуття недостатньої кормової бази навіть влітку і інше спонукає медоносних бджіл зменшувати, або зовсім припиняти розведення потомства. Планета Земля потерпає від настання кардинальних кліматичних змін, а тому можна вважати реальним початок демографічних структурних коливань.

Що ж ми бачимо в людському суспільстві на початку XXI ст. В усіх країнах спад дітонародження – в економічно сильних і стабільних, а також у відсталих країнах і тих, що розвиваються. Ортодоксальні вчення рекомендують поліпшити умови, допомагати жінкам, надавати молоді житло, рекомендують чоловікам збільшувати виконання домашніх справ і так далі. Подивімося, що у Швеції, Норвегії, США, Англії, Франції, Німеччині, Японії і інших країнах є всі умови для конкретного індивідуума, адже там якщо не комунізм, то повний соціалізм, а зростання населення припиняється. Знижується народжуваність, скорочується чисельність населення і в бідних країнах, зокрема Росії та Україні. Навіть у Японії жінки не бажають створювати сім'ю через те, що чоловіки не беруть на себе вантаж домашніх робіт.

На такі складні речі дивитися поверхово не слід, адже людство, яке є невід'ємною частиною всієї природи, у своєму розвитку не може відірватися від об'єктивних законів природи і йти своїм штучним шляхом, оскільки буде зустрічати великі складнощі, які в майбутньому непомірно зростуть. Скажімо, у бджолиній сім'ї залишився матриархат, де господарює матка, яка заплід-

нюється декількома представниками чоловічої статі, всі роботи виконують робочі бджоли, представники жіночої статі, а у людській цивілізації уже патріархат, верховодять представники чоловічої статі. Чи можуть чоловіки виконувати роботу в сім'ї наряду з жінками? У бджолиній сім'ї з її природним матріархальним устроєм трутні, як представники чоловічої статі, мають значно інше призначення, а тому, те, що вимагається від чоловіків у людській цивілізації протиприродне.

Звичайно, людство виробило інше відношення між чоловіками і жінками, ніж у бджолиних сім'ях: у людей, коли закінчується період дітонародження, чоловіки, виконавши свої чисто біологічні функції щодо продовження роду, залишаються живі і здорові та ще й вважаються патріархами сім'ї, вони приносять зарплату чи пенсію, охороняють житло і сім'ю, створюють загишок для потомства; в природі, зокрема у медоносних бджіл, трутнів просто заморюють голодом, а потім безсилим виганяють із сім'ї для загибелі. Проте, ми тепер спостерігаємо і в людському суспільстві, що коли чоловік перестає виконувати статеві функції і починає випивати, не приносити зарплату, не працювати, то деякі жінки стараються позбутися різними способами подібного представника чоловічої статі. Багато жінок намагаються мати дітей від того, кого забажає, але виховує самостійно, тобто проявляються елементи медоносних бджіл, матріархат, як у природі. В результаті, як ми показали раніше, майже три чверті дітей щорічно народжується за межами створення сім'ї – людство повертається мов би до материнського права, але чи це матріархат чи ні – не відомо.

Далі все-таки залишається без відповіді причина зниження народжуваності в людській цивілізації в усіх країнах – бідних і багатих. Мабуть, треба постійно пам'ятати, що людство так само несвідомо підпорядковано тим же природним законам Всесвіту, що і тварини та комахи, зокрема медоносні бджоли. Згадаймо, що в народі є прикмети, які свідчать про наближення тих чи інших подій. Скажімо, коли народжується більше хлопчиків, ніж дівчаток, то згідно з прикметами, має наблизитися війна. У медоносних бджіл також є періоди збільшення розплоду трутнів та зменшення їх кількості, або вони зовсім відсутні. Нема сумніву, що людство йде до періоду складного свого розвитку, зумовленого погіршенням екологічної обстановки, природними катаклізмами, змінами клімату, глобалізаційними процесами, поверненням до традицій та інших елементів так званого матріархату й інше, що призводить до скорочення дітонародження, зменшення приросту населення, структурних змін у людському суспільстві. Людство відчуває наближення та посилення всіх цих явищ і відповідно реагує певними процесами, які розпочалися.

Земля і все живе на ній знаходиться у постійній взаємодії з Космічним простором, а тому зміни в космосі значно більше впливають на екологічне становище нашої планети, людей, тварин, рослин і всього, що знаходиться на землі ніж забруднення в результаті людської діяльності. Це підтверджується багатьма вітчизняними та іноземними дослідниками.³⁶⁶ Не слід відкидати негативний вплив на екологію самої людини, він є і шкідливий, але найперше

³⁶⁶“Зеркало недели”. – 2004. – 7 августа. – С. 13.

треба враховувати зміни космічних умов: на 500 % зросла вулканічна активність з 1975 р.; на 400 % стало більше землетрусів порівняно з 1973 р.; на 410 % стало більше стихійних катастроф за 1963–1993 рр.; відбувається зміна клімату: кияни пам'ятають, що у 1954 р. ріка Дніпро замерзла повністю, на річці лежав сніг цілу зиму і там влаштувалися лижні змагання, через п'ятдесят років ріка уже не замерзає; має місце зростання інших небезпечних тенденцій на землі, зокрема, тануть сніги на вершинах гір, звужується льодовий покров на Північному і Південному полюсах Землі.

Вчені багатьох країн у тому числі дослідники НАСА, вивчаючи подібні явища, стверджують, що Сонячна система переміщується в іншу частину галактики і в даний час вона знаходиться у кисневому згустку. В результаті в атмосферу Землі постійно надходить посилена і незвична для землян енергія та космічні речовини, що призводить до тих змін, які ми відчуваємо, але нічого не можемо вдіяти. Навіть не слід відкидати, як стверджують вчені, що наша матушка Земля, як це відбулося з Ураном і Нептуном, змінить свої полюси, адже в космосі все відбувається системно, це космічна система, яка підпорядкована єдиним законам Всесвіту. В будь-яких випадках людину, як і все живе на землі, очікують невідомі складні випробування, а тому не слід забувати про динозаврів, мамонтів і інших чомусь зниклих у минулому живих істот. Адже все повторюється невпинно і невблаганно “Що є, то було вже воно, і що статися має – було вже, бо минуле відновлює Бог”.³⁶⁷

Настане час, коли всі аспекти життєдіяльності медоносних бджіл і мурашок вивчатимуться людиною з метою глибшого самопізнання для можливості, подібно до цих істот, виживати у складних внутрішніх і зовнішніх умовах. Повчальною є історична еволюція бджолиних особин, які, з'явившись на Земній кулі багато мільйонів років тому, як пишуть знавці історії бджільництва, спочатку жили кожна поодиноці, самотійно вирощуючи своє потомство впродовж тисячоліть. Але зі зміною кліматичних умов нашої планети вони стали групуватися і розвинулися до сучасних бджолиних сімей. Людство теж розпочинало своє формування з окремих особин до племен, великих держав та імперій, а його сучасність стала перед випробуваннями, викликаними глобалізацією та кардинальними кліматичними змінами. Та це вже остання фаза об'єднання: далі йде розпад подібно до вибуху у Всесвіті, як ми показали, руйнується і сім'я людської цивілізації.

Проте, треба мати на увазі, що людина, маючи свідомість, спроможна зрозуміти інші цивілізації тварин, зокрема медоносних бджіл та мурашок, які ще довго цього зробити не зможуть, скажімо, в мільйони років, а тому ще рано навіть науковою фантастикою розглядати проблему взаєморозуміння. Однак, навіть у такому разі, перш ніж поглядати на інші планети в пошуках нових цивілізацій, треба подивитись собі під ноги на своїй планеті, щоб переконатися в наступному. Подібно до того, як людина не спроможна знайти

³⁶⁷Біблія. Екл. 3(15).

контакту на рівні спілкування з медоносними бджолами і мурашками, так вона буде розгублена, зустрівшись з представниками з інших планет.

Про те, що поведінка людини напрочуд схожа на поведінку особин тваринного світу, свідчить такий відомий факт, про який широко описувалось вище. Якщо матка медоносної бджолоїної сім'ї не відповідає її вимогам, – вона захворіла, травмована, постаріла і зменшила відтворювальну силу, інше, – то робочі бджоли закладають нові маточники і коли з'являються молоді матки, то стару матку, яка була довгий час основою існування сім'ї, ліквідовують або робочі особини, або молоді матки, або вона сама зникає. Про подібні ситуації існує безліч прикладів в історії людської цивілізації, про них знали в минулому і знають тепер провідники окремих держав, імперій, націй, племен, що їхня заміна є невідворотною справою. Скажімо добре знали про це провідники у Запорізькій Січі і певним чином поводитися.

У колишній величезній Російській імперії Й. Сталін був повновладним володарем всього живого і неживого, він єдиний формував думки та дії великих і невеликих націй, країна витримала страхітливу військову навалу 1941–1945 років. Проте цей володар уже постарів, його дії не були рішучими і впевненими, а тому його оточення уже через два роки по війні у 1947 році намагалось його знищити за допомогою отрути, але він вижив. Після цього “вождь всіх народів”, як його величали в країні, зрозумів, що для нього настав кінець, що його все-таки ліквідують. Він не бачив виходу, нічого не зумів вдіяти, але як людина, яка багато знала у таких справах, то його турбувало єдине запитання – коли, хто і як це відбудеться? Це був незворотній процес, який незалежно існує як в тваринному світі, так і в людському суспільстві, про який написав поет:

*І тоді ж з'явилось передчуття
невідпорного наближення фіналу.*

.....
*Тільки знову кольнуло: коли?
Узавтра? За місяць? Чи за рік?
Бо те, що... не своєю смертю –
він знав напевне.³⁶⁸*

Може статися так, і це досить ймовірно, що представники цивілізацій з інших планет кінець кінцем зрозуміють та вивчать людину, як та ж людина вивчає комах, але ввійти в контакт та порозумітися не зможуть, подібно до того, як людина не може зрозуміти комах і навпаки. Не може людина заперечувати того факту, що вона навіть себе ще достатньо не вивчила, бо, скажімо, європейці не можуть зрозуміти народів Тибету, Японії, мусульманських країн, хоча захоплюються їхньою філософією і культурою.

³⁶⁸ Олійник Б. У замкненому колі.// Дніпро. – 2007. – № 1–2. – С. 5.

V. Падіння ілюзій?

5.1. Особливості чоловічої і жіночої статі

Коли людина глибше пізнає Космічні зв'язки, тобто закони існування матеріального і нематеріального світу, то вона тільки тоді буде жити і працювати спокійно і безпечно, людина і людство зустрине епоху невідворотності і неминучості перебудови, а заодно оновлення матеріального світу. Адже оновлення немає альтернативи, хоча його, найперше, треба зрозуміти і усвідомити. Біблія про це говорить: “Я Альфа й Омега, говорить Господь, Бог, Той, Хто є, і Хто був, і Хто має прийти, Вседержитель!”³⁶⁹ Науково не можна стверджувати, що саме так буде, як сказано в Біблії, в ній говориться не прямо, а опосередковано і його надзвичайно складно зрозуміти. Для віку однієї людини це довгий час, але оновлення, в якійсь мірі настане, хтось його побачить, але він повинен бути підготовленим до зустрічі прийдешнього.

Настання нової епохи, відповідно до законів Всесвіту, потребує перебудови і оновлення всього суцього. Деякі письменники, фантасти, філософи і вчені вважають, що це буде епоха матері, епоха Жінки, тобто повернення до матриархату. Вони ратують за зміцнення сім'ї, яка практично зникає або набирає іншої форми, що тепер повсюдно видно.

Про можливість встановлення хоча б наближеної істини можемо переконатися на прикладі комах, зокрема медоносних бджіл і мурашок. Дослідники, які вивчають популяції комах стверджують, що “Надо признать очевидное: мир насекомых – это, в основном, мир самок, точнее вдов, у самцов роль эпизодическая...”³⁷⁰ У більшості комах самці запрограмовані вмерти після першого статевого зв'язку з самкою, бо сперма, залишаючи тіло самця, забирає з собою його життя.

Під час шлюбних польотів особинам обох статей, яким поталанило провратися повз зграї птиць і не опинитися у їхньому шлунку, в подальшому очікує не менше випробувань, які межують із загибеллю тваринки. Чоловічі особини, спарувавшись з жіночою особиною, зразу ж гинуть. Ось чому, чоловічі особини з моменту народження з крилами в усіх випадках приречені, – можливо, їх поїдають птиці під час вильоту у весільну подорож, вони гинуть від дощу чи вітру, а на самий кінець, якщо йому пощастить спаруватися з самкою, то його очікує миттєва смерть зразу ж після статевого акту. У мурашки жіночої статі інша доля. Запліднена декількома самцями в повітрі, які зразу ж загинули, самотня мурашина самка спускається з висоти на невідомій для неї місцині і розпочинає створювати нову сім'ю.

Є окремі види комах, у яких самка після статевого акту просто з'їдає свого партнера. Зокрема, цікаві поведки павуків: після спарювання самка

³⁶⁹Біблія. Об. 1(8).

³⁷⁰Вербер Б. Муравьи.– “Рипол Классик”, 2006.– С. 186.

з'їдає самця, але перші дитятка, які вилупилися з відкладених яєць, зразу ж з'їдають свою маму. Читачі можуть згадати багато прикладів проявів агресивності жіночої статі в процесі і після статевого акту – це і прохання бити їх, несамовите цілування і кусання партнера, крики, зойки і багато іншого.

Якщо перейти до епохи Жінки, то нерідко можна почути, що жінки загинуть, а без чоловіків життя зникне, адже від нього все пішло, в тому числі Єва, тобто жінка. Розвиток людства досяг рівня, що жінки можуть обходитися без чоловіків не тільки в життєвій діяльності, але й у продовженні роду. Мабуть, кожен створений вищим Розумом має виконувати свою роль в Єдності Життя, одержаного з Єдиного Джерела. Єдність – це основа, яку обґрунтовує не тільки теорія, але й практика, що ми можемо реально усвідомити в сучасній людській цивілізації та паралельних цивілізаціях тваринного світу. Життя представляє собою ціле, але в той же час частиною, яка існує не самостійно, а завдяки цілому, а ціле, тобто жива природа, у свою чергу існує завдяки частинам, про що сказав Гегель “Жизнь есть органическая система”.³⁷¹

Якщо подивитися на сучасний стан, то в умовах кардинальних змін суспільних відносин і глобалізаційних тенденцій, розширення феміністського і тендерного руху все більше чоловіків виявляються не здатними виконувати традиційно належні їм функції, до яких вони звикли споконвіків. Саме в сучасних умовах чоловіки хворобливо і не стійко адаптуються до соціально-економічних змін, що формує у багатьох з них стійкий комплекс неповноцінності, що веде до невтішних наслідків: алкоголізм, домашні негаразди, розвал сімей, зростання кількості смертей від нервових захворювань, позбавлення себе життя. Жінки, навпаки, здебільшого швидко адаптуються до змін, вони належно виконують не тільки традиційно жіночі, але і традиційно чоловічі функції. У тваринному світі, як уже було показано вище, запліднена самка залишається, за винятком окремих популяцій, наодинці зі своїм потомством. На початку вона народжує перших особин, доглядає і оберігає їх, які в подальшому складають сім'ю, яка розвивається самостійно. Матка продовжує виконувати свою основну функцію-народжує молоде покоління.

У той же час в кінцевому підсумку програють всі – суспільство, чоловіки і жінки, а тому для всіх потрібна злагоженість, як це ми бачимо в природі, зокрема у бджолиній чи мурашиній сім'ї. Людство хоче знати, у цьому зв'язку чи був і чи існує матриархат і патріархат; можливість однієї із особин людини, чоловіча чи жіноча статі, виділитися одна над іншою; яке становище спостерігається в природі, зокрема у тваринному світі.

Вивчаючи суспільство та формування його структур, найперше викликає інтерес до основних їхніх учасників чоловічої і жіночої статі, їхнього становища в цьому людському середовищі і взаємовідносин між собою, які складають фундамент філософії багатівікового суспільного устрою. Філософське

³⁷¹Гегель Ф. Работы разных лет в двух томах. – М.: “Мысль”, 1973. – Т. 2. – С. 143.

розуміння становища наявності в минулому матриархату, з послідуною заміною його патріархатом і навпаки. Історія вчення про матриархат і патріархат показує, що реальних доказів про існування в людській цивілізації таких понять вкрай недостатньо, а може їх взагалі не існувало і не може бути. Можливо, це є якесь віртуальне уявлення, філософські тлумачення. Якщо поглянути на сучасний розвиток цивілізації, то за доказами деяких істориків, тепер все-таки існує патріархат, хоча і таке твердження викликає сумнів.

Викликає сумнів, що є достатньо підстав для наукового і практичного підтвердження реального існування патріархату чи матриархату в усі часи. Мабуть, в усіх цивілізаціях чоловіки і жінки виконували і продовжують виконувати свої функції, ніхто ніким не управляє, а деякі відхилення проявляються відповідно до традицій, які формуються під впливом зовнішніх умов, виховання і рівня розвитку кожної людської цивілізації. Знову ж погляньмо на тваринний світ, на бджолину та мурашину сім'ю і переконаємося, що в природі розмежування на патріархат і матриархат відсутнє, реально існують тільки функції особин, які об'єктивно, відповідно до законів природи, не можуть змінюватися.

Дослідження реальності існування матриархату і патріархату потребує більш досконалого розуміння сутності людини. Що таке людина і яку характеристику дає про неї природа? Багато досліджень стверджують, що жодна людина не народжується доброю, жодна людина не народжується злою. В художній літературі і деяких інших джерелах приписується безмежна любов і інші позитивні риси людини від природи, але вчення про природну доброту її характеру ще носить багато протиріч. Про таку думку довідуємося від мислителів і як висловився Гельвецій: “в человеке доброта и гуманность не могут быть делом природы, а являются исключительно делом воспитания”. Одночасно він дає характеристику людині щодо її природних якостей, зауваживши, що в неї є інші особливі природні властивості: “...человек, как утверждают анатомы, обладает зубами хищного животного. Следовательно, он должен быть прожорливым и потому жестоким и кровожадным. ...Его существование, подобно существованию почти всех видов животных, зависит от уничтожения других существ. ...человек прирожденный истребитель животных”.³⁷² Своїм вченням філософ відстоював ідеї моральності в людському суспільстві для його щасливого життя, але попереджав, що той, хто захищає вчення про природну доброту людей, бажає обманути їх. Щоб людина мала змогу вдосконалюватися і не на словах, а в реальних справах, вона повинна знати про себе правду, позбутися ілюзій.

У своїх діях людина керується двома факторами: залежних від неї самої і незалежних ні від неї, ні від інших. З цього приводу цікаво висловився американський політик і філософ З. Бжезинський: “...мало кто из людей думает

³⁷²Гельвеций. Сочинения в двух томах. – М.: “Мысль”, 1974. – Т. 2. – С. 269.

о чем-то кроме себя, сегодняшнего и максимум завтрашнего дня”. З іншої сторони, як загальне раніш нами викладене, зв’язане між собою мільйонними закономірностями, відповідно до законів Всесвіту якими людина неспроможна управляти. “Есть две стороны жизни в каждом человеке: жизнь личная и жизнь стихийная, роевая, где человек неизбежно исполняет предписанные ему законы. Человек сознательно живет для себя, но служит бессознательным орудием для достижения исторических, общечеловеческих целей. Совершенный поступок не возвратим, и действие его, совпадая во времени с миллионами действий других людей, получает историческое значение”.³⁷³ Єдине, на що мислитель не відповів, так це те, як же вчинки, а вони виникли під дією свідомих чи несвідомих думок, змогли об’єднатися і концентровано впливати на історичні події, формуючи певні процеси.

У попередніх аналітично-філософських матеріалах на це є відповідь. Тут ми лише підкреслимо дві сторони сутності людини, які дають загальний погляд на її вичерпну характеристику. З однієї сторони людина вважає себе самостійною, вона може здійснювати свої поступки відповідно до власних розумів, як дехто думає, навіть визначати свою долю. З іншої сторони кожна людина, як і тварина, підпорядкована повністю об’єктивним законам Всесвіту і несвідомо живе за цими віковічними законами. Саме під таким кутом зору ми розглядаємо загальну сутність людини, її взаємозв’язки з природою і Всесвітом, її місце в структурі людської цивілізації, в тому числі розуміння матриархату і патріархату.

Саме відношення окремої людини своїми поступками з мільйонами дій інших людей для історії має своє значення як взаємодія індивідуума з загальним цілим. Через особливості взаємодій цих двох суспільно-історичних субстанцій, загального і конкретного, проявляється певна типовість кожної особистості. Хоча всяка людина неповторна в усьому, але ця неповторність виникає в результаті того, що кожен володіє особливою комбінацією біологічних, психологічних і соціальних компонентів, які за багаточисельними і різноманітними критеріями групуються у певні типи індивідуальних особистостей.

Індивідууми, які відносяться до того чи іншого типу за різними критеріями відповідним чином реагують на вплив зовнішнього середовища. При цьому, враховуючи, що в усій живій природі, у тому числі в людському суспільстві, точиться постійна боротьба за виживання, деякі типи будуть перемагати, інші ставатимуть переможеними. Скажімо, якщо врахувати, що людям кожного типу властива певна розумова можливість, то природно впливає, що той чи інший тип індивідуумів, який у сучасному світі краще пристосовується, буде переважати своєю інтелектуальною здатністю. Швейцарський психолог К. Юнг визначив такі типи індивідуумів у людському суспільстві: емоційний, розумовий, відчуваючий, інтуїтивний.³⁷⁴

³⁷³Толстой Л. Война и мир. Соб. соч. – Т. 3. – С. 10.

³⁷⁴Літературна газета. – № 31. – 1977. – 3 серпня.

Емоційний тип: для людей цього типу минуле стає сучасним, а після цього повертається назад, тобто час циркулює; особисте минуле визначає всі його реакції; невпевнено відчуває себе в новій обстановці; уникає приймати рішення, які поривають із минулим; всі оцінки здійснюються з чисто особистих позицій; якщо знайомство відбулося навіть із негативним наслідком, то йому складно змінити свою думку про нього.

Розумовий тип: для людей цього типу будь-яке питання не може бути зрозумілим без в'яснення його походження і які можуть бути наслідки; холодне, абстрактне, байдуже, відношення до того, що відбувається; до людей такого типу відносяться епітети “причепливий”, “самовпевнений”, “важкий”, “зарозумілий”; якщо такі люди мають здібності, то можуть діяти продуктивно, в іншому випадку вони – догмати.

Відчуваючий тип: людей цього типу цікавить, перш за все, що відбувається безпосередньо в даний час, минуле і майбутнє їх не так займає; не застосовують минулий досвід до сучасності; вони не вникають у причини виникнення події; добре справляються з кризами і непередбаченими явищами; вони не задумуються над подіями і реакцією оточення; якщо такі люди порядні, то спрямовують зусилля на благородні цілі; таким людям здебільшого характерне властолюбство і вони процвітають у боротьбі за владу; будь-яка затримка у досягненні цілей їх дратує; вони не бувають лінивими.

Інтуїтивний тип: в людей цього типу добре розвинута інтуїція, як функція передбачення, яка оперує поняттями “буде” замість “є” і “було”; вони нетерпеливі, оскільки для людей цього типу все, що буде, набуває реального значення, а не те, що відбувається.

Наприкінці ХХ і початку ХХІ століть зросла потужність можливостей одержання глобальної інформації, яка надходить кожному індивідууму і, за моїми спостереженнями, протягом тридцяти років, дозволяє виживати чи, можна сказати, пристосуватися до зовнішнього середовища людям, які відносяться до третього – відчуваючого типу. Досить важко побачити людей, яким притаманні параметри цього типу, які мали б гострий розум, були видатними в тій чи іншій галузі. Вони, як правило, мстиві, жорстокі до всіх і усього, хоча часто вміло прикривають від оточення такі властивості. Із людей третього типу формується посередність – новітня диявольська сила, як ситуаційне породження сучасності, випадок повного заперечення законів розвитку суспільства.

Якщо пильніше придивитися до багатьох державних діячів періоду українського відродження кінця ХХ ст. і початку ХХІ ст. від місцевого до державного рівнів, то можна побачити, що вони повністю відповідають цій формулі. Яка ж сила їх підтримує, створює клани, дає можливість проникати їм в усі сфери суспільного життя, навіть тоді, коли вони цього не хочуть, навіть коли вони самі вважають своє просування вверх несправедливим і шкідливим як даному індивідууму, так і суспільству в цілому. З цього можна зробити висновок, що це об'єктивне породження даної епохи, тих, незалежних

від людини, сил, які запекло тиснуть на індивідууми, а тим самим і на суспільство в цілому.

Ось класичний приклад. Працювала людина директором відомого в усій країні крупного заводу, мав особистий службовий літак, був депутатом парламенту, одержав все необхідне для життя, але якраз на нього впала важка ноша, про яку він не гадав і не хотів думати. Йому запропонували другу посаду в уряді після Прем'єра, але він відмовився, далі запропонували посаду самого Прем'єра і він знову відмовляється – це був майбутній Президент країни Л. Кучма. Однак, ті хто пропонував, не здавалися... “Коза на ярмарок не хотіла...” – сказав один посадовець високого рангу, і став він Прем'єром, а згодом Президентом країни, а потім скільки він лиха приніс країні. Таким чином, говорячи про матріархат і патріархат слід врахувати ту обставину, що кожна людина знаходиться під дією факторів, залежних і незалежних від неї, які у свою чергу, підпорядковані біологічним, психологічним і соціальним компонентам.

У контексті матріархату і патріархату в людському суспільстві викликає інтерес розмежування у бджолиній сім'ї функцій між особинами чоловічої та жіночої статей. Трутні – це чоловічі особини, яких бджоли намагаються вивести якомога більше, не шкодуючи для них корму, і без яких рід бджолиний не може відтворюватися й розвиватися. Трутні не виконують у сім'ї ніяких робіт, через природні непристосованості до цього, вони навіть не можуть постояти ні за себе, ні боронити гніздо сім'ї. Якщо у гнізді немає меду, а навколо – повно квітів, але бджоли не принесуть від них нектару, то трутні гинуть з голоду. Їх функція одна – запліднювати молодих маток, а тому для продовження роду природа звільнила їх від усіх турбот про життя сім'ї. Звичайно, що про патріархат тут не може бути й мови.

Подібне ми бачимо і в цивілізації мурашок. У них особини чоловічої і жіночої статі спеціально народжуються для відтворення, але виключно для формування нових мурашиних колоній. Особини обох статей народжуються з крилами, щоб, дозрівши, піднятися в повітря для спарування, але до сім'ї, з якої вони вилетіли, ніколи не повертаються. В такому випадку всі самці, які спаровуються, миттєво гинуть, а запліднена матка самостійно формує нову сім'ю у відокремленому місці. Таким чином, складно доказати, що в мурашиній цивілізації можливий патріархат.

Далі ми бачимо, що звільнення від фізичної праці, заради основного їхнього призначення, їм дорого обходиться, оскільки після спарування з маткою трутень медоносних бджіл відразу ж гине. Решта трутнів, яким не випало вмерти заради продовження роду, перебувають у сім'ї до закінчення періоду розмноження, тобто до осені, після чого бджоли витісняють їх на крайні рамки, на яких немає корму, а після знесилення – взагалі виганяють їх з вулика, щоб не споживали корм, який потрібен бджолам на зиму, і вони покірно гинуть. Якщо в цей період уважно подивитися на заставні дошки у вулику, куди бджоли витіснили трутнів, і навколо вуликів, то перед нами

постане дуже жалюгідна картина, коли трутні трусяться від голоду і холоду в очікуванні майбутнього кінця.

Правда, якщо молода матка не встигла запліднитися, то бджоли залишають трутнів і терплять “дармоїдів” через таку природну необхідність усю зиму. Таким чином, на відміну від робочих бджіл, трутні – особини сезонні, оскільки, як правило, взимку їх немає. Чоловічі особини величезну енергію віддають у процесі спаровування, отже, роль трутнів зведено лише до біологічних функцій. Знову ж, зайвий раз доказується, що питання про патріархат у даному випадку відпадає. В мурашиних сім’ях, як ми бачили, проблеми з самцями вирішуються простіше – народився з крилами, дозрівав, його годували, вилетів, спарувався і загинув. Це є живий носій чоловічих клітин для передачі їх мурашиній самці.

Не слід забувати, що в людському суспільстві чоловікам відведено не інакшу роль, і вже після 40–50 років вони для природи зайві, і тільки жінки поблажливо ставляться до них заради живого потомства та як плата за квітуче минуле. З точки зору таких природних явищ, ми можемо не зайвий раз пересвідчитися: по-перше, природою чітко визначено роль жінки й чоловіка у суспільному житті людей; по-друге, чоловіки повинні добре замислюватися про більш раціональні витрати своєї біологічної енергії та використовувати її виключно для продовження роду; по-третє, з огляду на вищий щабель людського розвитку, порівняно з тваринним світом, жіноча стать зобов’язана стриманіше і доброзичливіше ставитися до чоловічої статі. На кінець відмітимо, що чоловіки і жінки в загальному баченні мають особливості, про які нагадав мудрець: “Свойство мужчины – воля, свойство женщины – уступчивость: таков закон полов, поистине суровый закон для женщин”.³⁷⁵

Дослідження, хоча і попередні, показують, що жорстокість людини в цілому, а жінок зокрема, пояснюється тим, що вона своїми діями постійно йде в супереч природі – її дії гріховні. Письменник А. Чехов у своєму оповіданні “В овраге” розповів про двох невісток, які не поділивши багатства заможного батька своїх чоловіків, одна із них на очах молодій мамі вилила окріп на дитину, якій минуло лише декілька місяців. А скільки дітей залишають матері в пологових лікарнях зразу ж після їхнього народження, чого в природі практично немає. Як все це протистоїть природі у тваринному світі.

Один знайомий практик, який мав сім’ю і дітей, нормальний співбесідник, вчений виклав свою філософію ставлення до жінок: вони йому подобаються виключно як самки; він їх внутрішньо не сприймав, як другу половину людського роду; вони зовсім не переносять чоловіків, а люблять статевий акт і це факт. Жінкам потрібен тільки секс, вони зберігають сім’ю, але без чоловіка, вони жорсткі в роботі та жорстокі як керівники, ніхто не хоче мати жінку начальником. У жіночих концтаборах – жах, жінки наглядачі – це жах,

³⁷⁵Ницше Ф. Злая мудрость. – М., 1993. – С. 66.

вони вбивають жорстоко всіх, дітей не люблять і покидають їх заради друго-рядних справ, а особливо чоловіків, через самців, якщо він їй краще підходить для сексу. Людство завжди шукає ідеальну жінку, але її ще ніхто не бачив, не знав, не зустрічав. Всі вони проти другої половини, між собою жінки зраджують одна одну через чоловіків, тобто задля сексу, адже коли чоловік зраджує свою дружину, то та друга знає про неї і внутрішньо радіє. У цьому потрібно було тільки підсумувати, що жінкам потрібні чоловіки, як бджолиній матці трути, а коли вона, матка, задовольнилась для продовження роду, то трути непотрібні, їх виганяють і вони просто гинуть.

Жіночій половині суспільства належить виключна роль продовження роду, дотримання чистоти і здоров'я нації, що можна підтвердити багатьма прикладами. Україна, одна із не багатьох країн світу, в якій нація перетворена на етнічний коктейль. Чистих українців майже не стало, залишилась суміш поляків, татар, турків, росіян, венгрів, угорців, монголів. Це і сприяло тому, що спотворена етнічна нація три з половиною століття гнула спину в російській імперії і не дуже турбувалася про своє становище. Деякі потуги на протистояння були краплею в океані, а учасники прямували на Соловки, Колиму, Сибірські простори. Хто ставав колиською початку і продовження етнічного коктейлю, який майже знищив українство? Жіноцтво!

Звичайно, звинувачувати ми тут нікого не збираємося, бо тут майже діяли об'єктивні причини: по-перше, тільки жінка може народити дитину від чоловіка будь-якої нації; по-друге, в давнину турки і татари знали роль поклику крові, а тому приходили військом в українські села, вирізували чоловіків, запліднювали всіх жінок, здатних завагітніти, хлопчиків до десяти років забирали для підготовки військ яничарів; по-третє, поляки, австро-угорці й інші європейці економічними, соціальними, фізичними засобами зміщували свої етнічні риси з українськими; по-четверте, росіяни розбавляли етнічний стан українців через створення спільних сімей, сексуальних домагань москалів до українських красунь, які, через свою природну схильність до сексу постійно погоджувались на таку справу; по-п'яте, німці також залишили багато своєї крові не тільки на полях бійки під час війни 1941–1945 рр., але й в матках багатьох жінок, які народили дітей і вони стали українцями, але якими.

Росіяни таке змішування крові ставили на широкую державну ногу. Ще за гетьманства Данила Апостола таємні інструкції царського уряду російському наміснику О. Шаховському передбачали суворо контролювати діяльність Генеральної військової канцелярії гетьмана та його фінансову діяльність, а особливо сприяти зближенню росіян та українців, передусім козацької старшини через змішані шлюби перешкоджати шлюбом та зближенню із білоруською, польською та українською правобережною шляхтою.

Науково доказано, що подібний стан розмиває, збіднює етнічний стан української нації, що дає результати, які ми бачимо нині.

Це історичний факт, який ще не знайшов широкого визнання, але фактор створеного етнічного коктейлю на українській території уже діє на повну потужність. Отже, роль жінки можна вважати основним фактором у розвалі нації і її зміцнення. Про що свідчить природа, тваринний світ, зокрема бджолина сім'я? Якщо пасічник ставить собі за мету зміцнити бджолині сім'ї, то він виводить матку, для якої поряд вирощує трути високих якостей, як продуктивних, фізичних, так і інших, які і є живим носієм чоловічої сперми з заданими якостями. У цьому зв'язку треба сказати, що роль жінки, як і матки у бджолиній популяції, це народжувати потомство з якостями, які вона одержує від протилежної статі. Бджолина матка народжує таких особин, які передають їй трути, жінка, є тією ж маткою людства, яка народжує таких членів суспільства, які вона одержує від чоловіків. Чоловіки передають матці свої національні риси, певне здоров'я, етнічні особливості.

Подібне вимагає переглянути роль чоловіка і жінки, яка історично складалася, нав'язана так званою тендерною політикою. Подібна проблема не тільки України, хоча вона найгірша через створений віками негативний етнічний коктейль. Ні, хибний погляд на роль жінки в суспільстві в усіх країнах європейського континенту і Північної Америки невдовзі призведе до повного краху багатьох націй, які зазнають поглинання мусульманськими народами, в яких кардинально інший погляд на роль жінки в людському суспільстві.

Жіноча половина більш жорстка, ніж чоловіча, і про це є чимало історичних свідчень. Прислухаймося до слів видатного російського поета, який знав досконало жіночу половину роду людського, коли характеризував молодих жінок, які виходили заміж за старих чоловіків: "Она его уважает, как отца, и будет обманывать, как мужа. Странная вещь сердце человеческое вообще, и женское в особенности"³⁷⁶.

Свої висловлювання з приводу переживань чоловіків через жіночу зраду подає і Т. Шевченко. Він вважав, що багато є кривди і горя, жаль і батька, і матір, вірну дружину, важко годувати малих невмитих діток у нетопленій хаті, але такі лиха не йдуть у порівняння:

*Тяжке лихо, та не таке,
Як тому дурному,
Що полюбить, побереться,
А вона другому
За три шаги продається
Та й з його сміється.
От де лихо! от де серце
Разом розірветься!*³⁷⁷

Ось чому матриархату не було і його не могло бути в тому форматі, про який пишуть історики і причина єдина – біологічна жорстокість жіноцтва.

³⁷⁶Лермонтов М.Ю. Соч. – Из-во "Правда", 1990. – Т. 2. – С. 526.

³⁷⁷Шевченко Т. Кобзар. – К.: "Дніпро", 1971. – С. 258.

Жорстокість природи не сумісна з законами її розвитку. Вони не винні, бо це їхня доля, яка визначена біологічно, що впливає на їхню психологію і визначає поведінку впродовж життя. Відомо, що ніхто, ні жінки, ні чоловіки не бажають, щоб начальником над ними у будь-якій сфері діяльності була жінка. Практика, наука і релігія застерігають від одного із найсуттєвіших недоліків людини – заздрощів. Саме вони шкодять як конкретній особі, так і оточуючим. У той же час у своїх дослідженнях Фройд помітив, що “в жінок вкрай кепсько розвинене почуття справедливості, і ця нерозвиненість дуже добре узгоджується з перевагою заздрості в її психічному житті”.³⁷⁸ Спостереження показують, що жінка більш прямолінійна і менше здатна переходити від одного психологічного стану до іншого. Про подібний їхній стан Фройд висловився таким чином: “в жінок громадські інтереси слабші, а здатність до сублимації інстинктів менша, ніж у чоловіків”.³⁷⁹

У 80-х роках ХХ ст. у засобах масової інформації було повідомлення про жінку, яка показала всю палітру жорстокості. Про неї знали як “Тонька-пулеметчица”, або жінку-палача: чоловіки, які брали участь у катуванні людей, визнавали, що в’язнів “били”, “зв’язували”, “конвоювали”, але коли доходило до розстрілів, то це робили інші. Цю роботу на одному із кінських заводів на Брянщині під час війни 1941–1945 рр. виконувала жінка: своїм кулеметом вона знищувала одночасно двадцять шість і більше осіб, одержуючи за це тридцять марок і повне котлове харчування.³⁸⁰ На місце розстрілів хто-небудь із чоловіків викочував її кулемет, а вона стріляла, стріляла. Жодного обличчя серед тих, кого розстрілювала, не пам’ятала, бо всі для неї були однакові, між стріляниною з кулемета кокетливо поправляла зачіску. В ті часи, якщо хто у її присутності давав цукерки чи щось інше дітям, то вона сердилась і виривала їх із рук дітей. Жінка виросла в сільській місцевості, а після війни і здійснених жорстокостей, тридцять два роки жила з чоловіком, мала дочок та онуків і ніхто із близьких не вірив у скоєне, не знав внутрішньої сутності цієї жінки, яка стала для них близькою. Це зайвий раз підтверджує, що в людини є дві сторони: одна, якою володіє вона, а інша, яка залежить від законів природи.

Довідатися про внутрішній світ цієї жінки, як і багатьох людей, важко, бо і вони самі у більшості нічого не відають. Людина пізнала багато чого навколо себе, себе ж не зрозуміла, не знає, як і для чого вона з’явилася на планеті земля, які зовнішні сили нею керують. Людина, ніби муха чи комаха, мовби зникає разом з цивілізаціями, але невідомо як і коли з’являється знову, розбудовуючи наступну цивілізацію. Тому навколо людини безліч невідомого.

Прийнято було вважати, що в німецьких таборах смерті служили виключно чоловіки, але факти свідчать, що тисячі жінок там виконували різноманіт-

³⁷⁸Фройд З. Вступ до психоаналізу. – К.: Основи, 1998. – С. 603.

³⁷⁹Там само. – С. 604.

³⁸⁰Газ. “Правда”. – 1979. – 31 травня.

ні роботи, які відносяться в тій чи іншій мірі до злочинів: наглядачі, лікарі, лаборантки, друкарки й інші. В загальному списку персоналу, зайнятого в концтаборах за станом на 15 січня 1945 р. в графі “охорона СС” значилося 37675 чоловіків і 3508 жінок.³⁸¹

Нечувані звірства здійснювали старші наглядачки Нанда Херберман у жіночому концтаборі Равенсбрюк, Марія Мендель – в Аушвіц-Біркенау, Ельза Еріх – в Люблін-Майданек, Герта Боте – Берген-Бельзене. Остання була наглядачкою СС і через 50 років після війни на запитання, чи не вважає вона свої дії помилкою, відповідала так: “Я совершила ошибку? О нет! Ошибкой было то, что существовали концлагеря. Я должна была там устроится, иначе сама оказалась бы за колючей проволокой”.³⁸² Ніякого каяття за те, що вона творила в концтаборі немає і саме це видає людську сутність, її нормальний природний стан.

Однак подібна жорстокість жінки не через те, що вона жінка, а це реальний прояв сутності людини, яка в жінці проявляється яскравіше. Якщо відповісти на запитання, чому жінки більш жорстокі, то, мабуть, тільки через те, що їхня психіка слабша, менш стримана і вони повністю відкриваються для виходу на поверхню всій агресивності. Після війни 1939–1945 рр. найстрашніші вбивці концентраційних таборів не визнавали себе винними у страшних вбивствах, а навпаки стверджували, що вони все життя були зразковими громадянами до війни і через багато років після війни, вони були зразковими сім'яними, виховували дітей, працювали службовцями, вчителями, лікарями, аптекарями. Всі вони розчинилися в людському суспільстві різних країн, народ їх і не помічав. Все це має під собою твердження про які говорив ще Ф. Ніцше: “В состоянии ненависти женщины опаснее мужчин: во-первых, потому, что их раз возбужденное враждебное настроение не сдерживается никакими соображениями справедливости и что их ненависть беспрепятственно нарастает до последних ее результатов, и во-вторых, потому, что они привыкли отыскивать уязвимые места (которые имеются у каждого человека и каждой партии) и колоть в них, в чем им оказывает превосходные услуги их острый, как меч, рассудок (тогда как мужчины при виде раны становятся более сдержанными и часто более великодушными и склонными к примирению)”.³⁸³

Порівнюючи у своїх дослідженнях чоловічу і жіночу стать, Фрейд зробив висновок “за багатством і силою виявів агресивність імпульсів малих дівчат нітрохи не поступається хлопчачій агресивності”.³⁸⁴ В подальшому побачимо, що жіноча агресивність має своє об'єктивне пояснення і з віком

³⁸¹ Кноп Г. СС: черная инквизиция. – М.: Олма-Пресс, 2005. – С. 159.

³⁸² Там само. – С. 160.

³⁸³ Ніцше Ф. Злая мудрость. – М., 1993. – С. 126.

³⁸⁴ Фрейд З. Вступ до психоаналізу. – К.: Основи, 1998. – С. 586.

вона не зменшується, а навпаки. Адже чоловіки впродовж свого життя не відступають від любові до матері і про це свідчить безліч прикладів, жінки ж переходять часто-густо від любові до ворожнечі. З цього приводу Фройд стверджує: “Відступ від матері відбувається під знаком ворожості, любов до матері обертається на ненависть. Така ненависть може стати дуже помітною і зберігатись усе життя”.³⁸⁵

У чому справа, адже у хлопчиків, як і в дівчаток є багато чинників відчуження від матері – звичайні образи, розчарування, ревності, різні заборони з боку матері. Однак у хлопчиків відчуження до матері не відбувається, а у дівчаток спостерігається постійно. Чому в історії і літературі ми бачимо чимало прикладів ворожості матері і дочки, чого не читаємо про подібне із сином? Читаємо у Шевченка, як мати проявила агресивність до дочки і разом загинули.

У цьому зв’язку порівнюємо приклади з тваринного світу, а саме сімей медоносних бджіл, коли молода матка вбиває стару матку, або її вбивають робочі бджоли, які відносяться до самок, позбавлених можливостей стати маткою. У вбивстві старої матки трути не беруть жодної участі.

Звичайно, це не вина конкретних жінок, а доля всього жіноцтва. Дочка, така її доля, вороже ставиться до матері, а мати, зрозумівши це, повстала через те, що в кожній із них з глибини неусвідомленого Воно з’явилась обопільна ненависть до жіноцтва, яке обділене природою і вони здатні до самознищення. Тут прояв біологічних ознак, які породили психологічні відносини і проявилися у жорстокості. Чи не на цьому ґрунтується природна безкомпромісна боротьба декількох, одночасно народжених, маток бджолиної сім’ї, які б’ються до того часу, аж доки не залишиться одна особина. Таке спостерігається і серед мурашиних маток.

Психічні особливості та загадку жіночності, особливо прояви їхньої жорстокості до матерів, не під силу розкрити ні анатомії, ні психології, якщо не довідатися, як узагалі виникла диференціація живих істот на дві статі. В Біблії ми читаємо, що “І перетворив Господь Бог те ребро, що взяв із Адама, на жінку. ...і стануть вони одним тілом”.³⁸⁶ Тут є закодована правда, оскільки загадка природи якраз і полягає в тому, що саме цією особливою рисою органічного життя воно виразно відрізняється від неживої природи. Розподіл живої природи на дві статі, за спостереженнями Фрейда, розпочинається з дитини, яка має зародки обох статей, що підтверджується процесом розвитку хлопчиків і дівчаток із самого їхнього народження. Чи не про єдність чоловічої і жіночої статі пишуть дослідники?

Чоловіки і жінки є носіями двох частин природи продовження роду, без яких він немислимий. На думку Фрейда, “Чоловіче – це чоловічі статеві продукти, сперматозоїди та його носій, жіноче – це яйцеклітина та організм, що надає їй притулок. В обох статей сформувалися органи, що служать лише статевій функ-

³⁸⁵ Фройд З. Вступ до психоаналізу. – К.: Основи, 1998. – С. 590.

³⁸⁶ Біблія. 1М.2(22,24).

ції, вони либонь, розвинулись із одних основ, набувши різної форми”. Саме в цей період формується звичайна доля жінок, на відміну від чоловіків. У дівчаток, як правило, зникає сильна прив’язаність до матері та ще й під знаком ворожості і ненависті, яка може стати помітною і зберігатися до кінця життя, якщо не вдається її подолати. У хлопчиків такого відчуження не спостерігається.

За дослідженнями того ж психоаналітика Фрейда, основна причина цієї споконвічної долі жінки полягає в тому, що дівчинка незадоволена тим, що вона не розвивалась як хлопчик і не стала одним із них. За словами Фрейда, дівчатка залишаються через це тяжко покривдженими, а коли знайомляться з геніталіями протилежної статі, то часто кажуть, а здебільшого думають, що їй хотіли б “мати таке”, потрапляючи під вплив пенісної заздрості, що впливає на розвиток і формування характеру дівчат. Всі ці бажання під дією витрат великої психічної енергії “Над-Я” вгамовуються, але вони застаються у неусвідомленому “Воно” і нерідко жорстоко проявляється.

Конкретизуючи свої думки, вчений заявив “у процесі аналізу ми виявили, що відповідальність за брак пеніса дівчата покладають на матір і не можуть їй вибачити такого ганджу”. З усього аналітичного дослідження можна зробити висновок, що якраз не що інше як підсвідоме “Воно” керує жінкою, коли вона розстрілює з кулемета багато чоловіків, жорстоко поводить з ними в концтаборах та й взагалі з оточуючими. Щоб вирівнятися з чоловіками, дівчатка з малих літ носять штани, палять, випивають, лаються, займаються чоловічим спортом, вони люблять все, що є в чоловіків.

Для характеристики такого феномена не останнє місце займає історична дійсність на підставі древніх матеріалів Плутарха, описана Шекспіром у п’єсі “Антоній і Клеопатра”. Чомусь Клеопатра постійно зраджувала Антонія або виставляла себе в ореолі слави: надзвичайна окраса корабля під час першої зустрічі Клеопатри і Антонія на річці Кідні; втеча зі своїм флотом у першій битві, знаючи, що за нею поверне і Антоній; зрада у другій битві, коли єгипетський флот не взяв участі в морській битві, що призвело до остаточної поразки Антонія і його смерті.³⁸⁷ Саме Клеопатра, бажаючи зрівняти себе з видатним римлянином Антонієм, робила все, щоб принизити його роль, а себе звеличити або поставити на рівень. Цього їй не вдалося, але Антоній від підступних дій Клеопатри втратив все і наказав воїнам себе вбити. Здається, що і Клеопатра з радістю заподіяла собі смерть, щоб хоча б в смерті зрівнятися з Антонієм.

Після страшної війни 1941–1945 рр. і аналізу злодіянь кожного вбивці концентраційних таборів смерті стало зрозумілим, що то були далеко не поодинокі суспільства, різні злочинці, рецидивісти, садисти, антисеміти, а переважна частина їх була “із середніх слоїв суспільства”. Ілюзія про те, що так звані “нормальні люди” не здатні вбивати невинних, провадити багаточисельні нелюдські експерименти над людьми, калічити дітей і експериментувати

³⁸⁷ Шекспир У. Полное собр. соч. в восьми томах. – М.: “Искусство”, 1960. – Т. 7. – С. 101–257.

над ними, зникла. Всі страхиття, які коїлися над людьми під час війни, були реальними і провадили їх “люди із середніх і вищих слоїв людського суспільства”. Ріхард Л. Рубенштейн з прикладів Третього Рейху часів гітлерівської Німеччини писав “это значит, что мы признаем, насколько хрупки узы нравственности и порядочности, удерживающие человеческое сообщество от полной катастрофы”.³⁸⁸ Подібне повністю схоже і на сталінські концтабори на всій території північної частини Російської імперії.

Таким чином, після останньої війни в Європі у ХХ ст. ще більше стало невідомого про саму людину, ніхто не може відповісти на запитання, що керувало здавалося “нормальними” людьми в їхніх не людських діяннях. У той же час зміцнилась думка, що людина агресивна за своєю суттю і її прикриває тільки тонка оболонка, яка за певних умов зникає, і людина без великих вагань проявляє свою агресивну сутність. Девіз цих людей був чисто філософський “Жалість – це слабкість”.

Приклади жорстокості, які проявилися впродовж всього ХХ ст., заставляють людство повернутися до філософських роздумів про те, кого має стосуватися поняття “слабка стать”, а кого – “сильна стать”, оскільки природа і страшенні події дають для осмислення відповідний матеріал. Звичайно, подібні думки виникають лише в художній літературі та філософських роздумах, але, сімейна і суспільна думка, особливо правові нормативи, в цілому подібних характеристик та визначень не торкаються. З моральної сторони вважається за сором висловлювати подібні думки в культурному товаристві, але це штучна соромливість, бо наодинці багато хто думає саме в такому напрямку, не соромлячись.

В людини укорінилась не зовсім вірна думка відносно понять “сильна” і “слабка” стать, приписуючи їх чоловікам і жінкам. Уже стало відомо, що в період підготовки космонавтів, починаючи з 60-х років ХХ ст., багато проведено експериментів на витривалість та швидкість мислення в СРСР і США. Космонавт Павло Попович, українець за походженням і родом із Узина, що неподалік Києва, в 2005 р., говорячи про космонавта Валентину Терешкову, сказав, ми тільки говоримо, що, мовляв, чоловіки відносяться до сильної статі, а жінки до слабкої, але, як показали тренування за програмою космонавтики для польотів у Космос, жінки набагато витриваліші і фізично сильніші від чоловіків. Американці також чомусь все більше і більше направляли в Космос жінок, мабуть, не через їхню вроду чи знайомства – там, як відомо, переважають інші, більш прагматичні критерії.

Подивімося вислови, що проповідуються дотепними чоловіками, бо жінки такого ніколи не будуть розповідати, в яких багато філософії відносин чоловіка і жінки, їхнього становища в суспільстві: “В одному питанні чоловіки і жінки, безумовно, доходять згоди: і ті, й ті не довіряють жінкам”, тобто в

³⁸⁸Кнопн Г. СС: черная инквизиция. – М.: Олма-Пресс, 2005. – С. 192.

житті жінки і чоловіки ухиляються від можливостей мати над собою начальника жінку; “Здобувши перемогу в суперечці зі своєю дружиною, найрозумніше – вибачитися”; “У сім’ї і чоловік, і жінка рівноправні, особливо дружина”; “Виганяти чоловіка з дому неввічливо. Пам’ятайте, що він може не повернутися”; “Є жінки, котрі не люблять мучити кількох чоловіків одночасно й зосереджуються на одному: це вірні жінки”; “Кожен чоловік мріє про жінку, яку міг би кохати, поважати та обманювати”, тобто обманювати з іншою жінкою, а отже скрізь жінка; “Вона чекала його все життя, а ось несподіваного повернення з відрадження не очікувала”; “Усе в руках людини, а людина у руках жінки” і т. д. Жінки ніколи не зупиняються ні перед чим, якщо це стосується безпосередньо їх особистих природних інтересів. Якщо узагальнити все сказане, то в даному випадку не зайвим нагадати філософську думку світових авторитетів: “Мужчини вважаються жорстокими, але на самому ділі жорстока жінщина; жінщина вважається добродушною, але на самому ділі добродушні чоловіки”.³⁸⁹

Людство, його теологи і філософи, вчені і практики, митці і державні діячі постійно намагаються знайти обожнення жінки, але її дії створюють непереборну стіну, яка свідчить, що не той шлях ми обрали до неї. Все як у святому писанні: “І знайшов я річ гіршу від смерті – то жінку, бо пастка вона, її ж серце – тенета, а руки її – то кайдани! Я людину знайшов одну з тисячі, але жінки між ними всіма не знайшов!”³⁹⁰

Якесь непізнане обличчя жінки викликає злість, навіть у геніїв людства. Знаменитий російський поет Ю. Лермонтов через одного з героїв своєї драми з боєм говорив: “Люди! Люди! И до такой степени злодейства доходит женщина, творение иногда столь близкое к ангелу... О! Проклинаю ваши улыбки, ваше счастье, ваше богатство – все куплено кровавыми слезами. Умать руки, колоть, сечь, резать, выщипывать бороду волосок по волоску!... я бы раздавил ногами каждый сустав этого крокодила, этой женщины!”³⁹¹

Не хто інший, а жінка, на ймення Іридіада, із всіх її примхливих бажань, що могли бути моментально виконані правителем, вимагала єдиного – голови Іоана Хрестителя, що і було виконано. Основна провина святого – він говорив, що не дозволено Іроду одружуватися на Іридіаді, яка була дружиною його ж, Ірода, брата Пилипа. Після такої характеристики сказати вірніше, ніж у святому письмі, ніхто не може і, мабуть, не наважиться: “Лучше злой мужчина, нежели ласковая женщина, – женщина, которая стыдит до поношения”,³⁹² бо в багатьох суспільствах про жінок пишуть тільки найкраще.

Із практики пітерського оперативника і за сумісництвом письменника Андрія Ківінова: “теперішні реальні жінки чинили не краді, схожих до потой-

³⁸⁹ Ницше Ф. Злая мудрость. – М., 1993. – С. 229.

³⁹⁰ Біблія. Екл. 8 (26,28).

³⁹¹ Лермонтов М.Ю. Соч. – М.: “Правда”, 1990. – Т. 2. – С. 90.

³⁹² Сир. 42(14).

бічних, потойбічні речі.³⁹³ Скажімо, була відома дамочка, якій потрібна була житлова площа. Вона не довго думаючи, заказала власну мамочку, впустила розбійника в квартиру, він зарізав мамочку і спокійно його випустила.

Є чимало інших цинічних прикладів. Жінка викинула з 12 поверху свою семирічну дочку, пояснивши такий вчинок важким матеріальним становищем. Стверджувала, що і сама хотіла також кинутися разом із дитиною та побоялась, але коли ж її затримували, то вона найперше запитала, чи буде постільна білизна в камері.

Внутрішня фізична і моральна сила жіночої половини неймовірна. В жіночому виверзенню були вмуровані на 40 сантиметрів металеві кільця, щоб прив'язувати особливо буйних пацієнток. Одна пацієнтка невеликої статури, перебуваючи в стані небаченої агресії, вирвала таке кільце.

У бджолиній сім'ї є самці і самки, тобто трути і матки, робочі бджоли, вони мають чітко визначені функції для забезпечення функціонування і виживання популяції. Як показано вище, на прикладі бджолиної і мурашиної сімей, яку я спостерігав у власних дослідженнях, мені вдалося переконатися, що кожна особина сім'ї має свою функцію і виконує її за відомим інстинктом. Отже, ні трутні, ні матки у медоносних бджіл, ні плодовиті самки у мурашок не виконують інших робіт, окрім продовження роду, а вся життєдіяльність покладається на робочих особин бджіл і мурашок, які від народження не є самками чи самцями для продовження роду.

Якщо розглядати самців медоносних бджіл і мурашок, то важко знайти у них волю, яка б проявилася б в іншому, окрім волі щоб то не стало запліднити матку, не відаючи про свою подальшу участь. Ті самці, що не запліднили матку і залишились живими, також зникають з сімей мурашок і бджіл. В людському суспільстві чоловіки, володіючи свідомістю, дещо коригують власну поведінку та відстоюють своє місце в структурі людського суспільства. В той же час їхня участь не набагато відрізняється від долі самців медоносних бджіл і мурашок.

У свою чергу, мовби поступлива матка медоносних бджіл, у перші часи свого народження веде жорстоку, безкомпромісну боротьбу за лідерство і в боротьбі виживає тільки найсильніша. Матка мурашок на початковому етапі розвитку сім'ї докладає величезних зусиль для розвитку сім'ї, починаючи від народження перших особин нового покоління та забезпечення житлом і харчами до початку їхнього самостійного життя. Якщо на початковому етапі життя було декілька маток, то після забезпечення самостійного життя сім'ї залишається тільки одна матка: матки зникають самі, або йде безкомпромісна фізична боротьба.

Подібне має місце, на моє переконання, і в інших живих організмів: самка виконує свою функцію, самець свою, а робоча бджола чи мурашка свою і

³⁹³Газ. "Бульвар". – № 2. – 2008. – Січень. – С. 4.

це не їхні наміри чи відомі інстинкти, так заклала всесильна природа і кожен злагоджено, тобто відповідно до законів природи, виконує свою належну функцію. Подивімося як відносяться люди до жінки, яка виношує дитину в утробі, чи варто називати тих, хто їй допомагає добувати харчі і надає тепло, а це схоже як роблять робочі бджоли чи мурашки. Людина зобов'язана брати приклад у чемності до самок і самців з боку робочих особин, що спостерігається в природі. Крім того, ті ж робочі особини, як уже показано, занадто вправно управляють як маткою, так і трутнем з метою регулювання розвитку сім'ї в цілому, реального становища як матки, так і трутня.

Таким чином, на прикладі тваринного світу, зокрема комах, можна зробити висновок про могутню і всеохоплюючу силу всієї маси робочих особин медоносних бджіл і лісових мурашок у підтриманні життєдіяльності популяції. Подібно до того, як бджоли і мурашки регулюють функції трутів, маток, плодючих самок, забезпечуючи життєдіяльність популяцій, так і основна маса населення нації, країни, регіонів здатна і зобов'язана впливати на своїх провідників, забезпечуючи справедливі умови свого розвитку.

Поряд з розподілом обов'язків у тваринному і людському світі існують чітко окреслені відносини між чоловічими і жіночими особинами, що і підтверджується історичними, практичними і науковими даними. В природничому, соціальному і суспільному аспектах ці відносини різноманітні в діапазоні від надзвичайно приємних до жорстоких. Відомо, що зороастрійський календар виділяє 5 нульових днів, тобто 5 останніх днів сонячного року, кожен з яких відповідає одній із п'яти частинам світу (південь, північ, схід, захід і центр, де ми знаходимося), одній із п'яти рас (голуба, жовта, чорна, червона, біла). Деякі дослідники до першого дня (16 березня) – як критичного дня, що символізує час, коли голуба раса була осквернена і темні сили ввели на Землі хаос та розпочалась боротьба між Світлом і Тьмою відносять і жорстке протистояння чоловічої і жіночої статі. Саме цей день, за календарем, зв'язаний з підступністю і зрадою: “Женщина, раскальвающая голову спящему воину” – значення 26-му градусу Риб, в якому Сонце знаходиться 16 березня, тобто осквернення і знищення Світла.

У свою чергу, духовна християнська література також дає харчі для роздумів про таке протистояння, де неоднозначно оповідається: “...горче смерти женщина, потому что она – сеть, и сердце ее – силки, руки ее – оковы; добрый пред Богом спасется от нее, а грешник уловлен будет ею”.³⁹⁴ Звичайно, тут суто науковий рівень відсутній, але людство мислить саме в такому напрямку і тут нічого не вдієш, що потребує подальших роздумів. На практиці у тваринному світі, в певний період робочі бджолині особини, коли трутні виконали свої біологічні функції і щоб не споживали даремно харчі, щоб заготовлені на зимівлю, відтісняють трутів до льотка і виганяють без будь-якого

³⁹⁴Біблія, Экк. 7(26).

вагання на вірну загибель. Звичайно, у тваринному світі так закладено природою, але чому таке має місце серед людей, ще досконало не досліджено, але це не є бажанням людини, її власних дій, тут діють також закони природи.

Практика свідчить, що протистояння між чоловічими і жіночими особинами, які у свою чергу знаходяться під впливом природних законів, а не якісь соціальні умови, стають причиною розвалу інституту сім'ї. Десь у 60–70-х роках ХХ ст. Британська Асоціація Юристів визнала, після багатьох років досліджень, що головною причиною розвалу сім'ї в Англії явилася статева невідповідність чоловіків і жінок. У той же час, якщо подивитися на природу, братів наших менших, то такий висновок можна трактувати двояко: з однієї сторони, що це вірно; з іншої – ця невідповідність закономірна, якщо її розглядати в часовому вимірі, так як відповідність на короткий строк, як це спостерігається у тваринному світі, присутня постійно, а ось на тривалий час зустрічається занадто рідко. Тому сім'я у її людському розумінні ніде в живій природі не зустрічається, хоча всі живі організми, включаючи людину, розвиваються і розмножуються, підпорядковуючись законам природи в основі яких – статеве життя. Щоб якось підтримати тезу про можливу відповідність люди придумали різноманітні методи та рекомендації здійснення статевих відносин, але це всі штучне і можливе тільки для молоді, а основне, на короткий строк і в кінцевому підсумку справи погіршуються.

Природа показує, що статеве життя між протилежними особинами для продовження роду може бути коротким, а тому у майбутньому сім'я, яку ми знаємо у сучасному суспільстві, набуде іншої соціальної структури, яка не буде визнавати понять “техніки першої ночі”, “визначення еротичних зон”, “оргазми” й інше, як штучне, відійде, а залишиться природний поклик. Подивіться як пара голубів, голуб і голубка, гуляють, але в якийсь момент голубка своїм дзьобом торкається дзьоба голуба, вони куріпко цілуються, дзьоб у дзьоб, а після цього голуб задовольняє сексуальну потребу голубки. Відбувається звичайний розвиток живої природи. Звичайно, людина знати-ме про себе ще більше і відповідно будуть цивілізовані відносини між полами в людському суспільстві.

Погляньмо, жінки масово відмовляються від народжених дітей, чоловіки не бажають одружуватися, а окремі жінки тільки стараються народити дитину від здорового мужика, але не хочуть створювати з ними сім'ю, щоб не мати зайвої турботи про нього. Бджоли ж трутів, як партнерів з продовження роду, просто виганяють на вулицю, людина ж робить те ж саме, але цивілізовано – жінки не зв'язуються з мужчиною, який виконав свою природну функцію продовження роду. Чоловіки і жінки можуть пригадати багато різноманітних сцен у людських стосунках, коли створювалися сім'ї, кожна стать виконувала свої біологічні функції, а після їх завершення дуже часто відбувалося, як у медоносних бджіл, хоча пояснень було безліч, але головне тут – природа, яку обвести важко.

Статеві стосунки все більше і більше свідчать, що сім'я, і на її основі продовження роду, переважно не є основною метою об'єднання двох протилежних полів у людському суспільстві. В багатьох країнах таких як Індія, європейські країни та інші все більше і більше сімейні шлюби заключаються за певними розрахунками, які містять у собі як біологічні, так і економічні характеристики людських особин. У тваринному світі до свого потомства відносяться з більшою увагою, ніж в людському суспільстві. Звірі вигодовують своїх малюків, допомагають стати на ноги, які б складнощі не зустрічалися – голод, холод, загроза.

Яскраво проявляється відсутність прикладів відмови бджіл від свого потомства у бджолиній популяції і таку незмінну особливість бджіл людина використовує у практичному бджільництві. Ось недалеко привився рій в такому місці, який важко зняти, пасічник бере рамку з одноденним розплодом, підносить до рою і весь рій разом з маткою переходять на рамку з розплодом, природою закладено, що бджоли в принципі не можуть залишити потомство без свого захисту. З цією метою рій припиняє свою подальшу міграцію, бджоли віддаються в руки пасічника без будь-якого застереження – шлях до збереження популяції в усіх місцях і в різні часи найсильніший.

Досліджуючи особливості особин чоловічої і жіночої статі в життєдіяльності людського суспільства та порівнюючи їх зі статевими відносинами та функціями самців і самок у медоносних бджолиних сім'ях, мурашках та інших видів тваринного світу, можна зробити наступний висновок. Найскладнішою проблемою в людському суспільстві є не наявність матріархату чи патріархату, а недостатньо вивчені особливості сутності чоловічої і жіночої статі, їхній внутрішній стан, поведінка в суспільстві та відносини між особинами. Треба не поверхово подивитися на поведінку людини в цілому, а також окремо особин чоловічої і жіночої статі, адже вони надзвичайно різні і треба про це відкрито сказати. Особливого дослідження потребують негативні риси кожної з особин та причини, що їх породжують.

5.2. Матріархат і патріархат із погляду історії

Несвідоме і свідоме сприйняття зовнішнього впливу визначає всю сутність живого на землі. Несвідоме сприйняття зовнішнього впливу, яке ми спостерігаємо на прикладі медоносних бджіл чи мурашок, дає приклад присутності принципів матріархату, де жіноча стать – матка і всі робочі бджоли визначають весь напрямок розвитку популяції. Чоловіча ж стать відіграє хоча і не другорядну роль, зокрема біологічну, але не визначальну. Про порівняння матріархату, тобто материнського права, з медоносними бджолами, свідчить той факт, що матріархат, за твердженням Льюїс Генрі Морган (1818–

1881) у книзі “Стародавнє суспільство”, все-таки існував у древності.³⁹⁵ Тоді людина в багатьох випадках підкорялася несвідомому, як це ми бачимо у тваринному світі.

Думки істориків і філософів, які характеризують матріархат, здебільшого однотипні, зокрема Йоганн Якоб Бахофен (1815–1887 рр.) у книзі “Материнське право” показав, що матріархату притаманне: демократія, рівність, співчуття, жалість, милосердя, не зовсім відповідають дійсності, як показано вище на конкретних прикладах людського суспільства, медоносних бджіл і мурашок. Проте невідомо, як наведені поняття і уже сучасні приклади відповідають тому, що медоносні бджоли, а це не запліднена жіноча стать, хоча і несвідомо, але позбавляють харчів трутнів, виганяють їх з вулика для явної загибелі. Хіба хоча б одна якісна характеристика матріархату має тут місце? Як це схоже з діями представниці матріархату Клітемнестри, яка вбиває свого чоловіка Агамемнона заради іншого чоловіка. Де межа рівності, милосердя і справедливості матріархату, коли Ерінії, древні богині помсти, вистежували Ореста за вбивство матері, яка вбила батька, але не переслідували Клітемнестру за вбивство свого чоловіка і батька своїх дітей. Приклади древності, а також сучасних живих популяцій, зокрема бджіл та мурашок, свідчать, що матріархат був і, можливо, він повернеться, але його характерні риси не є такими, які подаються істориками минулого.

Свідоме і несвідоме сприйняття зовнішнього впливу проявляється у цілеспрямованій суб’єктивній і психологічній діяльності людей. Лише не так давно люди все більше і більше почали схилитися до тієї істини, що ними керують зовнішні сили і такий стан помічають за собою більшість людей. Це і є причиною того, що в людини вживається і бореться свідомо та несвідомо поведінка, що визначається індивідуальним і загальним, як писалося вище.

В той же час дещо інші риси, за твердженням дослідників, Бахофен приписує патріархату: жорстокість, підпорядкування ієрархії, законам та державі. У своїй праці “Походження сім’ї, приватної власності і держави” Енгельс стверджує, що цивілізація у своїй вищій формі буде керуватися принципами, які були характерними людям древності – свобода, рівність, братерство, а це знову ж таки не патріархат, а матріархат. У медоносній бджолиній та мурашиній сім’ї, якщо брати до уваги робочі особини, то панує матріархат, вся цивілізація організується навколо матки, але там спостерігаємо рівність у виконанні своїх обов’язків, всі члени сім’ї в однаковій мірі рівні в усьому, а братерство проявляється у взаємодопомозі.

Отже, був матріархат, який потерпів поразку і переможений впав, віддавши перевагу патріархату в результаті економічних причин, а тепер, згідно марксових розробок має перемогти знову матріархат, де пануватиме свобода, рівність і братерство.

³⁹⁵Архив Маркса и Энгельса. – 1941. – Т. IX. – С. 1–192; Зеркало недели. – 2004. – 7 августа. – С. 21.

Уже в ХХ ст. дослідники, зокрема Густав Юнг і Еріх Фромм, дійшли висновку, що між принципами матріархату (демократія, рівність, милосердя, співчуття, жалість) і патріархату (жорстокість, підпорядкування ієрархії, законам і державі) існує боротьба, закладена в динамічному протиріччі, яка і визначає соціальну динаміку людської цивілізації. Наші дослідження показують, що основний обов'язок матки – це народжувати нові покоління, а тому її оберігають, годують, а при потребі замінюють. В цілому треба відмітити, що матка не є символом матріархату, а є обраною особою для продовження роду і коли вона не виконує цієї ролі належно, то її сім'я замінює на нову.

Матріархат був тоді, коли людина несвідомо сприймала навколишнє середовище, вона розвивалась за законами природи, як медоносні бджоли і мурашки, а вчені і дослідники приписали тодішній суспільній формації існування матріархату. До матріархату, як прийшов до висновку Морган і інші дослідники "...існував первісний стан, коли всередині племені панували необмежені статеві зв'язки, так що кожна жінка належала кожному чоловікові і так само кожний чоловік – кожній жінці".³⁹⁶ Але ж це також природний стан, як це ми бачимо у шлюбних польотах медоносних бджіл і мурашок, адже там все визначається силою.

Одночасно дослідження Бахофена,³⁹⁷ лист А. Райта, наведеного в працях Моргана³⁹⁸ стверджують, що "Жінка в усіх дикунів і у всіх племен, які стоять на нижчому, середньому і почасти також вищому ступені варварства, не тільки користується свободою, але й займає дуже почесне становище".³⁹⁹ В суспільстві мовби матріархат, жінка займає панівне становище, дітей визначають не по батьківській, а материнській лінії, але це традиції, які змінюються, а тому змінюється матріархат чи патріархат. У бджолиній сім'ї, як ми уже бачили, чоловіча половина – трути без прав на виживання, їх під осінь бджоли – жіноча стать – виганяють з вулика і вони гинуть від холоду і голоду, як непотріб.

Подібне і людському суспільстві в період матріархату "...жінки брали чоловіків з інших кланів" (родів). "...Переважно панувала в домі жіноча половина; запаси були спільними; але лихо тому нещасному чоловікові або коханцеві, який був надто лінивий чи невинний і не вносив своєї частки до спільного запасу. Хоч скільки б він мав у домі дітей або належного йому майна, все одне він щохвилини міг чекати наказу зв'язати свій вузол і забиратися геть. І він не смів навіть пробувати вчинити опір; дім ставав для нього

³⁹⁶ *Енгельс Ф.* Походження сім'ї, приватної власності і держави. – К.: Вид-во політ. літер., 1976. – С. 29.

³⁹⁷ *Бахофен Й.Я.* Материнське право. – Штутгарт, 1861.

³⁹⁸ *Морган Л.Г.* Система спорідненості і свояцтва людської сім'ї. – Вашингтон, 1871; Стародавнє суспільство. – Лондон, 1877.

³⁹⁹ *Енгельс Ф.* Походження сім'ї, приватної власності і держави. – К.: Вид-во політ. літер., 1976. – С. 46.

пеклом, йому не лишалося нічого іншого, як повернутися до свого власного клану”. ...Жінки були великою силою в кланах” (родах), “та й скрізь взагалі. Бувало, що вони не спинялися перед зміщенням вождя і розжалуванням його в простого воїна”.⁴⁰⁰ Це було материнське право, за яким визначалася спадковість дітей і майна, але і підкреслюємо, що це традиції. В той же час робочі бджоли – це не матка, а тому вони не характеризують матриархат, які в мурашиній цивілізації, де робочі мурашки взагалі народжуються безпалими.

Разом з тим, маючи таку велику силу в кланах і родах, жінки у тих же диких і варварських народів були обтяжені надмірною роботою, їх навіть запрягали замість коней і волів, як тяглову силу, що, звичайно, суперечить нашим уявленням про сучасне становище жінки, але її становище в той період визначалося не таким поділом праці, а зовсім іншими факторами. Іншими словами, жінки важко працювали, виконували всю фізичну роботу, одночасно вони ж все вирішували і щодо розвитку популяції. Подібне підтверджує і Фройд “жінки дуже мало причетні до відкриттів та винаходів в історії культури, хоча, мабуть, усе ж винайшли одну техніку – плетіння та ткання”, але саме це свідчить про їхню особливість пов’язану з біологією їхнього розвитку. Відома історична особистість, єгипетська цариця Клеопатра, про себе сказала таке:

Нет, не царица; женщина и только.

Из чувства так же помыкают мной.

Как скотницей последней...⁴⁰¹

Це те ж саме з погляду на медоносних бджіл, жіноча стать, тобто робочі бджоли, виконують всі види робіт без відпочинку, хоча саме вони вирішують долю трутів, які постійно очікують своєї скорбної кончини, вони не працюють, а лише очікують моменту спарування з молодою маткою, якщо бджоли вирішать замінити стару і вивести молоду родительку. Ну, як в людському суспільстві, якого не помітили, або недостатньо описали дослідники минулого. В той же час в природі не спостерігається занадто багато негативних сторін за маткою чи особами жіночої статті, як це ми бачимо в людському суспільстві.

Сучасність показує, що жінки все далі і далі віддаляються від своїх двох основних функцій: через негативні звички вони неспроможні народжувати здорове потомство – вони палять, випивають, вживають наркотики, розпутничають; бракує часу для повсякденних сімейних турбот – вони займаються суспільною працею, бізнесом, різноманітними розвагами; вони втрачають ніжність, притаманну жінці – багато з них намагається бути схожими на чоловіків, одягають штани, носять чоловічі зачіски, лаються як чоловіки, палять та випивають.

⁴⁰⁰Архив Маркса и Энгельса. – 1941. – Т. IX. – С. 26–27.

⁴⁰¹*Шекспир У.* Полн. собр. соч. в восьми томах. – М.: “Искусство”, 1960. – Т. 7. – С. 232.

Деградація суспільства здебільшого проявляється в жіночій статті. Жінки, з яких деякі біологічно мужчоподібні, а багато штучно намагаються вдавано бути подібними на чоловіків. У людському суспільстві можна побачити всі витвори природи, різні типи поведінки: чого варті такі поняття як “жінки-бомби”, “секс-бомби” “жінки-стерви”, і інше. Такі типи жінок травмують психіку чоловіків, які у свою чергу, захищаючись можуть їх вбити, колотити, втекти до іншої чи здійснювати ще якісь непередбачувані дії.

Жінки “секс-бомби” вишукують певних чоловіків, маніпулюють ними, їхньою психікою, статевими вимогами і вони дуже небезпечні для суспільства. Саме від таких типів жінок відходить руйнівна сила, гризти душу живої істоти і в цьому криється щось нелюдське. Свобода особистого життя жінок – це деградація сім’ї, демографічна катастрофа, зникнення нації, а за нею суспільства, цивілізації. Теперішня жінка хоче стати на рівень з чоловіком, вона не бажає народжувати дітей, а хоче веселитися, вчитися, вживати наркотики, випивати і курити, що в кінцевому підсумку призведе до зникнення людини. Причини цьому ми уже розглядали.

У своїх творах Шекспір показав своє зневажливе відношення до жіночої половини людства, але ніхто із критиків чомусь про це ні слова. Один із його героїв у драмі “Гамлет” вигукнув:

*Как шлюха, отвожсу словами душу
И упражняюсь в ругани, как баба,
Как судомойка.⁴⁰²*

Подібно до інших жінок, оспіваних в історії з негативних сторін, мати Гамлета Гертруда зрадила свого чоловіка і сина. Поведінка матері, яка була ідеалом жіноцтва не тільки для свого покійного чоловіка, але і для сина, спонукало Гамлета зовсім з іншої сторони поглянути на всіх жінок:

*Что низменнее: да, клянуся небом!
О пагубная женщина! – Подлец,
Улыбчивый подлец, подлец проклятый!⁴⁰³*

Звичайно, природа не довіряє людині і в екстремальних умовах бере все на себе, а тому перед великими війнами народжуються хлопчики, а коли зникатиме людство, народжуватимуться дівчатка. У бджолиній сім’ї наявність і співвідношення особин чітко регулюється, як прийнято вважати так званім інстинктом самої сім’ї відповідно до зовнішніх умов – погода, пори року, наявність кормів, хвороби й інше.

Історики, вчені, філософи, поети і літератори вишукують у сивій давнині чи то патріархат, чи то матріархат, а також перехід від одного становища до іншого, знаходять якість обґрунтування для кожної думки. Все-таки природа засвідчує, що ніякого патріархату і ніякого матріархату не могло бути. В

⁴⁰² Шекспир У. Полн. собр. соч. в восьми томах. – М.: “Искусство”, 1960. – Т. 6. – С. 66.

⁴⁰³ Там само. – С. 36.

людському суспільстві, як і в тваринному світі, що засвідчує бджолина сім'я, кожна особина, тобто чоловіча і жіноча стать, виконують свої функції і відповідно до цього займають певне становище у взаємовідносинах між собою, в сім'ї, в державі. Якщо уважно придивитися, то впродовж віків нічого не змінилося, а лише філософи робили вправи, приписуючи для тієї чи іншої епохи певні характеристики.

Подивімося, що ми бачимо у бджолиній сім'ї? Є матка, функції якої полягають у відтворенні потомства, є трутні, функції яких – запліднити матку, є робочі бджоли, які виконують всі роботи в сім'ї. Ні матка, ні трут не добувають корм, як матка, так і трут вилітають з вулика не для того, щоб добути корм, а лише для спаровування. Вилітають вони з вулика ще й тоді, коли сім'я назаважди залишає своє старе місце з тих чи інших причин. В матки і трута є й інша частина спільних характерних особливостей – коли в них відпадає потреба, то їх, матку і трута, бджоли знищують про що ми вже писали. Це так би мовити частини спільних характерних особливостей матки і трута, але є відмінності і, саме відповідно до них, ці особини займають певне становище в сім'ї.

Робочі бджоли, які в певний час вбивають матку чи виганяють трутів з вулика, не є представниками матріархату. Робочі бджоли вирощують матку і її оберігають, годують, готують місце для відкладання яєць, стимулюють чи стримують інтенсивність відкладання маткою розплоду. Подібне відноситься і до чоловічої статі – трутнів. Їх вирощують у необхідній, наперед визначеній кількості, готуючи для цього спеціальні комірочки для відкладання яєць маткою, робочі бджоли приносять для них корм і вони харчуються, очікуючи моменту, коли потребується їхня участь ушлюбних польотах для запліднення молоді матки.

Перенесемо свої погляди на людину. Коли людина пізнала добро і зло, то відбулося гріхопадіння, представниця матріархату, яка ще не мала навіть імені, пішла проти Божої волі і матріархат впав. Божу кару поніс і представник чоловічої статі Адам за те, що піддався спокусі, представниця жіночої статі дістала назву – Єва, що означає життя. Настала ера патріархату, Бог дозволив Адамові бути володарем над Євою і своїми рабами. Звичайно, будучи господарем над іншими, Адам проявив жорстокість до *famulus* – домашніх рабів, що мали узагальнюючу назву “*familie*” – сукупність рабів, а тому це стосувалося дружини та дітей.⁴⁰⁴ Жіноча стать була пригнічена, що можна прослідкувати за твором А. Бебеля “Женщина и социализм”, де показано рабське становище жінки і боротьба за поступове вивільнення з нього впродовж віків.

Якщо звернутися до природи, то побачимо цікаві речі, а саме медоносні бджоли літають за нектаром, водою і пергою, а трути і матка з розплодом і

⁴⁰⁴ *Енгельс Ф.* Походження сім'ї, приватної власності і держави. – К.: Вид-во політ. літер., 1976. – С. 55.

молоддю залишаються для збереження сім'ї. Трути і одноденний розплід, а також частина робочих бджіл, що не доглядає за ним і вилітає за кормом – це основа збереження бджолої сім'ї. Ці члени сім'ї постійно знаходяться наготові в разі гибелі робочих бджіл, які вилетіли за нектаром, бджоли допомагають матці збільшувати відкладання розплоду. Якщо ж гине і матка, то бджоли миттєво закладають маточники з одноденного розплоду, оберігаються трути, які очікують виведення та виходу молодої матки для запліднення, а тому сім'я продовжує своє існування.

Що ж ми спостерігаємо в інших тварин? Багатьма дослідниками встановлено, що лев сидить вдома з молодим потомством, а самки і дорослі йдуть заготовляти їжу. Обов'язок левів захищати потомство, а коли настає потреба битися з противником, то це уже справа самців. Отже, самки цієї популяції, як і в медоносних бджіл, лісових комах та й людей, виконують всю роботу для підтримання життєдіяльності. В людському суспільстві подібний розподіл природою закладено в усіх націях: чоловіки захищають житло, дітей, дружину, виконують якусь важку і складну роботу, а жінки народжують і виховують потомство, заготовляють і готують їжу, обслуговують сім'ю. Мабуть, зміна орієнтації жінок, щодо виконання функцій чоловіків, протиприродно та й вони самі це відчувають.

Розглядаючи історичну сутність матріархату і патріархату, можемо сказати наступне. Перше, в природі не змінюються якісь процеси, що залежать від появи тих чи інших тенденцій. Друге, досить часті зміни тих чи інших функцій чоловічої і жіночої статі в людському суспільстві не спостерігаються у тваринному світі, зокрема в медоносних бджіл і мурашок. Третє, відповідно до першого і другого висновку в людському суспільстві існує не матріархат чи патріархат, а природний функціональний обов'язок. Четверте, зміни функцій чоловічих і жіночих статей під впливом традицій чи економічних умов не свідчить про настання матріархату чи патріархату. Введення подібних штучних теорій наносить великої шкоди людській цивілізації, окремому суспільству.

5.3. Понятійні проблеми матріархату та патріархату

Історія людської цивілізації переконує, що природа повністю не довіряє людині, враховуючи її гріховність, беручи основні фундаментальні функції на себе. Перед війною переважно народжуються хлопчики – якась вища глибинна мудрість, про яку зафіксовано в багатьох історичних і художніх творах, турбується про людську цивілізацію. Здається, природа врахувала, що в сучасних умовах жінка уже не хоче народжувати дітей, вона, побачивши який цікавий світ, а ще й те, що вона має привабливу молоду красу, силу та

освіту і їй заманилося якось реалізувати ці можливості. Хто буде народжувати і виховувати потомство? Чи не бачимо ми тут того, що в давнину подібне уже було, коли Єва перша з'їла заборонений фрукт і ще й спокусила це зробити Адама, а що з цього вийшло ми відчуваємо понині. Саме намагання все більше пізнати, набути знання, цікавитися і реалізуватися, спонукало першу людину жіночої статі з'їсти заборонений плід і дати своєму чоловікові, піддавшись словам змія “коли будете з нього ви їсти, ваші очі розкриються, і станете ви, немов Боги, знаючи добро і зло”. Це був перший гріх Єви і Адама, перше гріхопадіння людей і називається “Прабатьківський гріх”, а тому він є початком гріховності для всіх послідуючих поколінь.

Невідомо коли було скасоване материнське право та й чи взагалі воно існувало, але це відбулося в доісторичну епоху, коли поступово материнське право переходило до батьківського права. Якщо існував матріархат, то його вважають як факт, хоча і символічно, тому, що відбулося скасування його походження за жіночою лінією і вводилося походження за батьківською лінією, спадкування переходило від материнської до батьківської лінії. Однак, це не був перехід від матріархату до патріархату, а відбулися суттєві соціально-економічні умови. Так, Енгельс дотримується думки, що основна причина переходу від материнського до батьківського права полягає у зростанні багатства, яке підвищувало статус чоловіка і потреба змінити традиційний порядок спадкування на користь дітей, що при материнському праві ускладнювалося.

Можна запропонувати ще й інше трактування цього перехідного процесу, яке близько до думки Енгельса, а ще ближче до праць Бахофена. В епоху дикунства і варварства, коли статеві стосунки були неупорядковані і необмежені, коли не було можливості достовірно встановити батька дитини, але було стовідсотково відомо хто є в дитини мати і за нею відстежувався весь рід, а тому у неї були всі права, які знайшли узагальнення у “материнському праві” і це було найбільш раціональне рішення на той час. Перехід до одношлюбності, поява патріархальної сім'ї, ознаками якої є батьківська влада і наявність невірних членів сім'ї, коли можна було більш чітко встановити батька дитини розпочалася епоха “батьківського права”.

Чому людство перейшло до одношлюбності? Людина, на відміну від тварини, має свідомість, яка привела його до ревностів у період багатоженства та багатомужжя і за довгий важкий час різних варіантів вихід був знайдений – одношлюбність. Крім того, радикальні зміни сім'ї розпочалися ще в доісторичний період і тому треба визнати, як основний релігійний аспект Бахофена, а розвиток умов життя, якого дотримувався Енгельс, викликав історичні зміни взаємин і становища чоловіка і жінки в суспільстві, переходить на другий план, хоча відіграє в пізніші часи помітну роль, але деструктивну.

Саме умови життя сприяли руйнуванню материнського права, хоча і в той час ніякої особливої ролі жіночої статі не відчувалось. Енгельс, дослі-

джуючи походження сім'ї, писав "Повалення материнського права було всесвітньо-історичною поразкою жіночої статі. Чоловік захопив кермо влади і в домі, а жінка була позбавлена свого почесного становища, закабалена, перетворена в рабу його бажань в просте знаряддя дітородіння".⁴⁰⁵ Якщо розглядати з точки зору тваринного світу, то тут ніяких відхилень немає, адже матки медоносних бджіл і мурашок тільки для цього і призначені. Подібне визнається в Китаї, Індії, мусульманських країнах. В європейських же країнах внесено розлад у поглядах на роль жінки, що дає деструктивні результати. Все більше і більше розгойдувалися устої сім'ї, а це закінчується тим, що жінка не бажає мати багато дітей, чоловік шукає інших жінок. Чужі жінки йдуть з ним на зближення, знаючи, що в нього є дружина, а це призводить до зниження дітонародження. Такий стан продовжується, все більше розширюється і ніхто не може чітко сказати, куди йде людство, зокрема, до матриархату чи патріархату, поняття яких зовсім розмиті.

Про минуле історики пишуть, аналізують, продовжують формувати думки щодо матриархату та патріархату, хоча ніщо із цих понять не відповідало реаліям того часу, як і тепер, бо воно не підкріплюється фактами з природи. Ні на прикладі медоносних бджіл, ні лісових мурашок, ні теперішнього людського суспільства не можна знайти прикладів і достатніх аргументів для підтвердження таких категорій як матриархат і патріархат у людському суспільстві. Навіть людина дотримується зовсім інших понять у своїх відносинах. Згадаймо, з давнини повелося на різдвяні свята в українських домівках очікувати колядників, які приносили, як вважається добробут у дім. У день колядування першими відвідувачами очікували тільки чоловічої статі, особливо молодих хлопців. Ніколи не було прийнято, щоб ходили колядувати дівчатка, а найгіршою прикметою було, коли до хати в цей день зайшла стара баба та ще й першою.

В усьому світі жінки звільняються від сімейних пут, вони не хочуть народжувати потомство, а бажають займатися громадськими справами. В такій ситуації чоловіки, мовби трути, тільки очима водять, адже їхнє призначення – тільки участь у продовженні роду, але коли в них немає потреби, бо все означає самка, тобто жінка, то і вони зникають. Ортодоксальні вчення пояснюють таке становище економічними причинами, але не в цьому причина, оскільки існують більш складні причини змін, зокрема, вікові устої людства, які чомусь називають патріархатом, або тільки думати про нього.

Є чимало підстав думати, що сім'я, як така, поступово зникатиме, а тому сучасне гасло, що сім'я складова держави і чим вона сильніша, тим потужніша держава, потребує переосмислення. Людство намагається зберегти сім'ю, але не знає як здійснити цей задум. Однак, ми теоретично визнаємо можливість зникнення держави, як такої, але не говоримо, що і сім'я зникне, а це

⁴⁰⁵ *Енгельс Ф.* Походження сім'ї, приватної власності і держави. – К.: Вид-во політ. літер., 1976. – С. 54.

уже не теоретично, а реально. Сімей традиційного типу залишатиметься небагато, але вони будуть досить міцні, бо у своїй основі співпадатимуть з багатьма параметрами у стосунках чоловіків і жінок, які в кожного із них діаметрально різні. В перспективі держава і сім'я щонайменше значно трансформуються, суспільство буде стимулювати зростання дітонародження, зменшуючи залежність цього процесу від економічних і природних умов. Хіба не це ми бачимо тепер: допомога багатодітним сім'ям, самотнім матерям і батькам, розвиток охорони здоров'я, охорона материнства, турбота держави про велику кількість залишених дітей батьками в пологових будинках або дітей, які втекли від батьків.

Не так просто цей процес зупинити, бо він якщо і зупиниться, то на якій новій основі, а тому не виключено, що держава все більше і більше буде брати на себе турботу за виховання національного покоління молоді. Тепер тягар виховання залишається за сім'єю, яка, як уже було сказано, все більше і більше деградує, а тому недалеко той час, коли держава візьме на себе основний тягар планування дітонародження і виховання молодого покоління. Хто захоче мати сім'ю, той матиме належну допомогу від суспільства, а хто не захоче такої допомоги, то держава буде забирати дітей для виховання, але це буде не хаотично, а у певному порядку. Мати, яка народила дитину, виховує її до періоду годівлі власним молоком, а в подальшому держава піклується за дітьми. Це подібно до тварин, коли мати годує дітей до певного періоду, а далі вони живуть самостійно, а в людській популяції ще держава деякий період буде оцінюватися ними до певного періоду самостійного життя. Подібний аналіз розвитку суспільства, сім'ї і держави показує, що не простежується будь-яких формувань ні матріархату, ні патріархату під впливом кардинальних процесів у людській цивілізації.

У людському суспільстві кожна здорова жінка здатна народжувати потомство. Коли держава візьме на себе більшу частину виховання підростаючого покоління, то потреба в особинах чоловічої статі значно зменшиться, їхній кількісний рівень буде схожий на трутові особини медоносних бджіл. Суттєво зміниться їхня роль у суспільстві, вони стануть сильнішими фізично і духовно, бо жінки будуть все більше мати статеві стосунки тільки з такими. Слабкі чоловіки, а також з різними відхиленнями типу наркоманія, алкоголізм і інше просто зникнуть природно, так як у них не буде можливостей відтворювати собі подібних. Суспільство, нація оздоровляється, але це штучний розвиток і її віддалення від природи матиме негативні наслідки. Подібно до медоносних бджіл, мурашок і інших тварин людська популяція буде відтворюватися переважно не в сім'ї, а суспільством в цілому під фундаментальною опікою держави. Кількість населення буде регулюватися від потреб і ресурсів, як у медоносних бджіл чи мурашок.

Природний відбір набагато сприятливіший від штучного. В природі відомо, що коли молода матка вилітає на спаровування, то вона летить так швидко, що її ніколи не наздоганяють трути із вулика, з якого вона вилетіла, а чужі трути, зустрівши її, повинні мати величезну швидкість, щоб її наздогнати для спаровування, а тому перемагає сильніший. Нема сумніву, що суспільство також перейде до відбору, але сім'я, на відміну від сучасності, буде відігравати лише допоміжну, можливо, екзотичну роль. Залишаться сім'ї сформовані на позитивному психоемоційному фоні відповідно до законів тонкої матерії, коли подружжя у психологічному і чуттєвому плані доповнюють одне одного.

Таким чином, зникнення інституту сім'ї під дією трансформаційних і природних процесів усуває основи існування таких понять, як матріархат і патріархат, бо уже нікому стояти над кимось. Більше того, в цьому випадку людська популяція переходить до застосування передбачуваного розвитку суспільства, що веде до ще більшого віддалення від природного відтворення та послаблення пристосування до вимог законів природи з послідовними негативними наслідками. Щоб наблизити відтворення до природного процесу в деяких країнах, де проявляється загроза зниження народжуваності, вживають деякі прийоми, але вони виявляються малоефективними. Хоча такі країни як Китай та Індія ще продовжують розвиватися на основі природного відтворення, але в цих країнах все більше і більше шлюби укладаються на основі вигоди та економічного розрахунку. В країнах Європи та деяких країнах Америки надіються вишукати якісь штучні методи відтворення.

Один із цікавих, суто революційних методів зростання народжуваності започатковувався у США. Десь у шістдесятих роках минулого століття в американському суспільстві проповідувалася сексуальна революція, жіночу половину закликали до сексуального розкріпачення, закликаючи їх насолоджуватися сексом без обмежень. Покладалась надія на те, що жінки будуть шукати собі партнері для вподоби і це призведе до зростання народжуваності. Навпаки все це привело жінку до самотності, а тому схаменулися і стали проповідувати забути цінності минулого, серед яких на першому місці – дружба і щаслива сім'я. Однак, це не так легко досягти, на дорозі стоять закони тонкої матерії духовних відносин між чоловіком і жінкою, в яких діаметрально різне почуття та й різні функції, закладені природою. Рецептів для створення дружньої та щасливої сім'ї людина самотійно не придумала і ніколи не придумає, бо це вторгнення в тонку матерію, якої людство ще не пізнало, тому є лише один шлях – це приклад із дійсності природи та людської історії, а також слідування заповідям Вищих Сил природи.

Нещодавно українські дослідники встановили, що тільки в межах 13 % сімейних пар параметри сумісного проживання співпадали і вони спільно прожили 30–50 і більше років. Параметри, тобто вимоги до сімейного щастя

у чоловіків і жінок різних націй і народностей відрізняються, тільки щасливці зразу ж попадають у сімейну гармонію. Для українців вони, хоча і не однорідні, але у порядку пріоритетності узагальнені такі: для жінок – на першому місці увага, ласка, чуйність (47 %), далі наявність дітей (23,3 %), наступне сексуальна гармонія (22,7 %), далі інші фактори (5,7 %); для чоловіків – на першому місці сексуальний компонент (53 %), далі ніжність, увага дружини і взаємоповага (26,6 %), наступне – виховання дітей (14,7 %) і інші фактори.⁴⁰⁶

Якщо уважно простежити, то побачимо, що це повністю відповідає потребам природи, її тонкій матерії, яка закладена в різних природних популяціях: у бджолиній сім'ї матка і бджоли призначені народжувати, вигодовувати і виховувати молодь; трути мають єдине біологічне завдання спаровувати матку і загинути. В людському суспільстві для жінок потрібна увага і діти, а чоловікам – секс і це природно, що підтверджують цифри, наведені вище. Медоносні бджоли визначають скільки потрібно і можливо закладати і виховувати розплуду відповідно до наявності кормів, погодних умов та іншого. У бджолиній сім'ї, як і в людському суспільстві, кожна особина жіночої статі здатна відкласти розплід, а тому коли гине матка і відсутня можливість закласти новий маточник, то багато робочих бджіл беруть на себе функцію матки. Робочі бджоли відкладають розплід, але вони втратили здатність осіменяти, а тому і не були запліднені трутами, їхній розплід не здатний давати потомство, в результаті сім'я гине, яку, без зовнішнього втручання, спасти неможливо. Існує думка, що багато тисячоліть бджоли жили одноосібно, народжували та виховували потомство і лише пізніше вони об'єдналися в сучасні сім'ї, але як вони відтворювалися в той далекий час ніхто не висловлює думки, яка була б цікавою для сучасного етапу розвитку людського суспільства.

Звичайно, можна сприйняти твердження про наявність протиріч між матриархатом і патріархатом, але потребується глибоке філософське осмислення і наукове дослідження. Перш за все, треба взяти до уваги, що в минулому існування матриархату досліджувалося і доказувалося на основі античних міфів, а тому принципи його існування складно визначити на базі тільки міфів. Можливо, в міфах закладені вірні події, але розшифрувати їх досить складно, а тому кожен дослідник трактує їх за власним розумінням. Адже відомо, що в Біблії закладено багато корисних порад для людей, але їх до цього часу ніхто не може досконало розшифрувати. В сучасних умовах патріархат можна вивчити на реальному матеріалі, адже принципи матриархату і патріархату закладені у відносинах між жіночою і чоловічою половинами роду людського.

Аналізуючи походження сім'ї і статеві стосунки в ній Ф. Енгельс із запереченням відноситься до ретроспективних умовиводів взаємовідносин у тваринному світі до людської громади і тільки через те, що в тваринному

⁴⁰⁶Зеркало недели. – 2004. – 14 августа. – С. 21.

світі існує “лише дві форми сім’ї: багатоженство і співжиття окремими парами; в обох випадках допускається лише один дорослий самець, лише один супруг”.⁴⁰⁷ Це не зовсім відповідає дійсності, у зв’язку з тим, що у бджолиній сім’ї для однієї матки готується величезна кількість трутів, але це для страхування, бо матка спаровується не з одним – декількома трутами, які після спаровування зразу ж гинуть.

Таке спостерігалося і в людських племенах, “коли юнак з допомогою своїх друзів викрав або забрав дівчину, вони всі по черзі вступають з нею в статевий зв’язок...”⁴⁰⁸ Молода жінка викрадається не як предмет, а як протилежна чоловікові стать для продовження роду, саме це спонукає чоловіка викрадати жінку, яка дозріла для дітонародження. Це саме і в бджолиній сім’ї, коли дозріла матка вилітає для спаровування, до якої зразу ж з’являються декілька трутів і ведуть боротьбу за володіння нею.

Потребують доказів і інші подібні наукові висновки “...взаємна терпимість дорослих самців, відсутність ревнощів були першою умовою для утворення таких більш значних і довговічних груп, серед яких тільки й могло здійснитися перетворення тварини в людину”. Найголовніше у цьому дослідженні – порівняння тварин, в яких відсутня свідомість, з людиною, яка наділена природою свідомістю, хоча і не була в належній мірі розвинута, але за Енгельсом “Труповий шлюб, форма шлюбу, за якої цілі групи чоловіків і цілі групи жінок взаємно належать одне одному і яка залишає дуже мало місця для ревнощів”.⁴⁰⁹ Сучасний період ХХІ ст. дає чимало прикладів, коли дружина вимагає, а сімейний чоловік погоджується, щоб займатися сексом із двома чоловіками одночасно. Ми не описуємо техніки такого сексу, але чоловік сам обирає партнера для зайняття сексом зі своєю дружиною і ніяких ревнощів. Сучасна молодь постійно практикує груповий секс і знову ж ніякого нахилу до ревнощів. Отож, нічого не змінилося у відносинах між чоловіками і жінками, були лише окремі періоди затухання первісних стосунків, до яких людина згодом повернеться, бувають випадки, що уже повернулася.

Ревнощі – це тонка матерія і притаманна живим організмам з вищою нервовою системою, яка розвинулась у людини трохи пізніше, коли вона вийшла з первісного стану. У тваринному світі ревнощі, як у людини, не розвивалися, як це ми бачимо на прикладі медоносних бджіл, а тому ревнощі до тварин ніяк не відносяться. Ось чому висновки, зроблені із подібного порівняння, про перетворення “тварини в людину” через відсутність ревнощів не вписуються в межі філософії людини і тварини. В той же час тут слідє висновок, що коли не існує таких категорій як “ревнощі” в популяції медоносних бджіл, лісових мурашок та інших тварин, то їх може не бути і в людини,

⁴⁰⁷ Енгельс Ф. Походження сім’ї, приватної власності і держави. – К.: Вид-во політ. літер., 1976. – С. 31.

⁴⁰⁸ Там само. – С. 43.

⁴⁰⁹ Там само. – С. 32.

а можливість такого підтверджується багатьма прикладами, які і наведені вище про новітню історію.

Дослідники минулого Морган, Бахофен, Енгельс і інші досить багато уваги приділяють статевим зв'язкам у середині роду, між всіма чоловіками і жінками, батьками і дітьми, доводячи не стільки їхню шкідливість, а просто як факт. Зауважимо, що тут відсутні всякі “ревнощі” – є тільки біологічні фактори і причини. Не вивчена достатньо причина таких всеохоплюючих статевих зв'язків, особливо змішання крові в результаті споріднених шлюбних відносин, особливо між батьками і дітьми. Адже треба визнати, що подібне не зникло повністю і в сучасному цивілізованому людському суспільстві, яке проявляється в різноманітних скритих формах.

У природі така проблема вирішується, зокрема у бджолиній сім'ї матка не спаровується з трутами свого вулика, хоча вони за нею поспішають коли вона вилітає на спаровування. Матка, вибравшись із вулика, летить так швидко, що трути із однієї сім'ї її не наздоганяють і вона спаровується з трутами з інших сімей, які її зустрічають, тобто іде відбір не тільки сильніших, але і різних сімей. Отже, приклади з природи свідчать, що споріднених шлюбів не повинно бути, але причини, які відносяться до пристрасті і психіки людини, які проявляються в конкретній людині, як члена людського суспільства, досконало не вивчені.

Під кутом зору викладених думок розглядаються деякі особливості вчень про матріархат і патріархат. Формування і розпад матріархату викликає в істориків, а особливо вчених, багато запитань, які вимагають пояснення та відповіді. Не менше запитань викликає перемога патріархату і його пояснення.

Перше, саме через те, що, за міфами, жінка вбила свого чоловіка, та за те, що спокусила свого чоловіка плодом із забороненого дерева, Бог сказав жінці, що за це чоловік “...буде панувати над тобою”.⁴¹⁰ Відповідно до цього в римському праві записано, а це право вивчали навіть комуністи, що глава батьківської влади розпоряджається життям і смертю своєї дружини, дітей і рабів. Спочатку слово сім'я та фамілія пішли від назви домашніх рабів “familia”, які належали господареві, до яких з часом включалися дружина і діти. Так виникли сучасні поняття “фамілія”, “сім'я”, а патріархат з'явився за волею Божою.

Вважаючи зникнення матріархату негативним явищем у людей склалися певні враження і про патріархат. Ще з давнини були негативними думки про трутнів, існують вони і тепер: коли хочуть змалювати когось нахлібником, то називають його “трутнем”. Навіть Вергілій негативно писав про цих особин бджолиної сім'ї: “Трутней от ульев своих отгоняют, ленивое стадо”⁴¹¹, а історики прирівнювали до трутнів лихварів, яких треба гонити від себе геть. А чи

⁴¹⁰Біблія. 1М. 3(16).

⁴¹¹Див.: Бэкон Ф. Сочинения в двух томах. – М.: “Мысль”, 1978. – Т. 2. – С. 553.

справедливі такі звинувачення на адресу бджолиних особин? Дослідження дають підстави відповісти однозначно, що ні. Досвід минулого та історичні вчення довели, що для суспільства ті ж лихварі мали не тільки негативні сторони, але й давали дуже багато позитивних імпульсів розвитку, і з'ясувалося, що суспільства так само не може існувати без позичкового капіталу, як бджолина сім'я – без трутнів. Отже, все, що спостерігається в живому організмі тваринного світу, є раціональним і для людського суспільства.

Про боротьбу патріархату і матріархату ми довідуємося з праці істориків і вчених, зокрема, з приводу цієї боротьби Енгельс писав, що кожна жінка зобов'язана поставити у своєму серці пам'ятник А. Бебелю за книгу “Женщина и социализм”. Історик показав, як із рабського становища у чоловіків жінка стала звільнятися, ще задовго до виходу з рабства, пішли революції, які посилювали участь жінок у суспільному житті. Проте, звільнення жінки від її природних функцій уже в сучасних умовах супроводжується розвалом сім'ї, зниженням ресурсу відтворення людства.

Вірний напрям чи ні, але, як ми уже відмітили, справа йде до того, що не буде сім'ї, не буде держави. Медоносні бджоли свідчать, що природа все-таки дотримується існування окремих сімейних популяцій, відокремлених від інших сімей-популяцій. У людському суспільстві в сучасних умовах відокремленість майже неможлива за своєю суттю, принципами, глобалізацією, соціальними і етнічними параметрами, хоча недавно ще існували племена людей ніяк не зв'язаних з сучасним світом, але таких майже не стало. Не будемо далеко ходити за прикладами, а звернемося до своїх національних, які з'явилися в період розширення демократії. В 1991 р. – рік початку демократії в особистому житті, тезу “брак, как способ существования семьи, устарел” підтримали 25 %, а через п'ятнадцять років, набагато менше – 14 %, а підтримка тези про сексуальні відносини до шлюбу зросла за цей період з 38 до 45 %.⁴¹²

У бджолиній сім'ї, її глава, тобто матка, повністю підпорядкована масі медоносних бджіл і ця маса визначає всю життєдіяльність сім'ї, а це і є демократія. В людському суспільстві такі приклади також є, бо в Запорізькій Січі кошовий отаман нічого не мав права вирішувати без згоди на те козаків, яку вони висловлювали на січовому зібранні. Сім'я медоносних бджіл перебуває, мовби у матріархальному розвитку, і там все вирішують представниці жіночої статі, але демократично, бо вони самі підпорядковані масі робочих бджіл. Запорізькі козаки діяли уже в період, який в історії називали патріархат, жінки не допускалися навіть на територію Січі, бо за повір'ям це погана ознака, всі питання вирішували представники чоловічої статі, але доволі демократично. Демократичність тих часів у Січі була схожою на порядки у медоносних бджіл, в яких коли матка не відповідала па-

⁴¹²Дзеркало тижня. – 2006. – 2 грудня. – С. 13.

раметрам вимог бджіл, то її просто знищують і виводять молоду матку. Подібне діялось і на Січі, коли кошовий отаман не відповідав вимогам козаків, не радився з ними, військо терпіло поразку через неправильні дії кошового, похилий вік чи важкі поранення, то козаки замінювали іншим, а нерідко, виключно через злочин, вбивали і викидали в Дніпро.

Наразі постає запитання: де в даному випадку матріархат, а де патріархат, де більше жорстокості або справедливості – в патріархаті чи матріархаті? Все це наводить на думку, що принципи матріархату і патріархату вимагають перегляду та зовсім іншого формулювання. Адже і в період патріархату була демократія, але коли з'явилися там багаті і бідні козаки, то демократія зникла. У медоносних бджіл багатих і бідних немає, там всі рівні, там існує демократія. В людському суспільстві все це порушується, людська цивілізація розвивається хаотично, зигзагами і за твердженням марксистів основна причина полягає у протиріччі у сфері економічних відносин – вони то ведуть до прогресу, то до застою і відповідно до певних циклів розвитку суспільства з'являються зміни у відносинах чоловіком і жінкою, які вчені назвали матріархатом і патріархатом. Дослідження показують, що людську цивілізацію слід розглядати дещо під іншим кутом зору.

Людська цивілізація багатолика: з однієї сторони бачимо світ богів, розум, правда, честь, доброта, любов і не згасання життя; з іншої – так і не покорена сатана, скрізь їуди, зрадники, герострати, провокатори, оборотні, хамелеони, маски, брехня, фальшування, зло і невмолима смерть. Безмежна низкість людей: несправедливість, інтриги, цинізм, заздрки, стяжательство, ідолопоклоніння, лакейство, кар'єризм, зрадництво, обман, індивідуалізм, дефіцит доброти, байдужість, розпуста, розпад особистості, наркоманія, алкоголізм, розлад сім'ї.

Мільйони людей на планеті Земля метушаться, стараються збагатіти чи хоча б прожити, використовуючи для цього ресурси природи, розвивають надвиробництво і надспоживання, намагаються збільшити багатство, залишаючи за собою пустиню. Висихають великі і малі річки, знищуються ліси, зникають унікальні представники тваринного світу, бездумно використовують сировинні ресурси землі. Ніхто і не задумується, що ріки це кров'яні артерії планети Земля і їхнє зменшення чи забруднення призведе до захворювання планети, як і людину, коли у неї пошкоджуються судини.

Не треба піддавати сумніву, що людській цивілізації ще прийдеться вести виснажливу боротьбу за своє виживання, маючи стільки негативних рис. І тут треба враховувати, що в кінцевому рахунку перемагатиме тільки інстинкт самозбереження, а тому вся так звана людяність, тобто позитивні риси, які характеризує культуру людини, замішана на дурість, боягузтво і самовпевненість, зникнуть, мов роса на сонці.

Безліч прикладів у тваринному світі і людських формаціях, минулого та сучасного періодів не дає підстав позитивно стверджувати про реальне, а не віртуальне, існування матриархату і патріархату. Щось інше керує людством у взаємовідносинах між особами і цим іншим є закладена в ньому Всесвітня енергія природи і космосу. Вона лише доповнюється знаннями, навиками та іншими свідомими діями окремих особин великих мас населення. Саме в цій сфері людства діє свідоме і несвідоме, в якій людина влаштовує свою життєдіяльність із яскраво вираженими позитивними і негативними сторонами. Скажімо, вона все більше і більше стає агресивною і жорсткою до інших особин, а також до природи та культури, прикриваючись поверховою личиною морального інтелекту, хоча внутрішня сутність деградується відокремлено.

5.4. Втрата надуманих принципів у людському суспільстві

Людство невпинно втрачає свою прихильність до принципів матриархату і патріархату. Якщо виходити з Біблії, то матриархат закінчився з часів прабатьківського гріху, але започаткованого жіночою статтю “І взяла з його плоду, та й з’їла і разом дала теж чоловікові своєму, – і він з’їв. І розкрилися очі в обох, і пізнали, що нагі вони”.⁴¹³ Кожен чоловік та й жінка знають, що все розпочинається з жінки, з її “чарів” в усьому, щоб заплонити чоловіка, а пізніше, мовби трута медоносних бджіл, вигнати геть. Чоловікові Бог сказав за його легковажність “За те, що ти послухав голосу жінки своєї та їв з того дерева ...проклята через тебе земля”.⁴¹⁴ Ось за це добуває хліб свій і для всієї сім’ї чоловік важкою працею. Якраз період прабатьківського гріху став початком свідомого розуміння людиною зовнішнього середовища.

Доповненням до цього перемога патріархату над матриархатом стала можливою в результаті й інших подій. Згідно трагедії Есхіла “Орестея” вождь ахейців Агамемнон (Агамемнон) дев’ять років провів біля оточеної Трої, а коли з перемогою повернувся, то його дружина Клітемнестра, зустрівши царя-переможця, його вона вбила сокирою у ванній кімнаті і причиною було те, що за час перебування чоловіка на війні у неї з’явився інший – Егісф. Жажнулося всі люди, а вона гордилася, що здійснила такий подвиг. Коли син Орест і його сестра Електра, виконуючи волю Аполлона, віддячили матері – вбивці за батька, то навколо голови Ореста кружляли гнівні Ерінії, щоб його отруїти. Тобто, жінки захищали жінок, бо коли Клітемнестра вбила чоловіка, то Ерінії – богині розплати, її зовсім не переслідували.

⁴¹³Біблія. 1М. 3(6,7).

⁴¹⁴Біблія. 1М. 3(17).

Проте, ще більшу помсту і жорстокість бачимо, що коли Аполлон приспав Еріній, щоб вони не розтерзали Ореста, то з'явилась тінь Клітемнестри, забувши свою початкову провину, розпочала будити Еріній, виказуючи їм за те, що упустили вбивцю, який пролив кров матері. Суд, призначений Афіною-Палладой, виправдав Ореста, що стало перемогою батьківського права над материнським. Важливо відмітити, що захисниками цих двох сторін були жінки, але Ерінії – матір, Афінна-Паллада – батька: відбулася історична подія – патріархат замінив матріархат.

Все точиться навколо міфів, ніде не показується відповідність подібних описових явищ в природі, яка і є основним переконливим доказом. Якщо простежити за бджолою сім'єю, то подібного гріхопадіння і відповідно заміни переваги чоловічої статі над жіночою, не відбулося, а тому роль жіночої статі залишилася на рівні виконання своєї біологічної функції, а чоловічої на рівні виконанні своєї біологічної ролі у продовженні роду популяції. В історичні епохи природних, економічних, соціальних і навіть традиційних змін трансформувалась роль жіночої і чоловічої статі, але тільки в суспільному житті. Саме ці зміни давали підстави іменувати окремі епохи патріархатом, а інші матріархатом, хоча їхня сутність аж ніяк не відповідала об'єктивності. Природа раз і назавжди визначає біологічні функції цілого та його складових, які не можуть змінюватися за бажанням того чи іншого індивідуума, чи надуманих міфів. Раз і назавжди визначена функція жіночої та чоловічої статі, а відповідно до цього і їхнє становище в суспільстві та людській цивілізації.

Міфологія давала пояснення про існування економічних і функціональних відмінностей між чоловічою і жіночою статями, що і призводило до різноманітних тлумачень. Різниця між чоловіком і жінкою полягає в тому, що тругні, як чоловіча особина не працюють, подібно Адаму, який у поті свого лица добуває їжу всі дні свого життя. Тільки тим, що Адам працював пояснюється початок патріархату з його певними принципами, які виходять із сутності поняття “панування”. До цього давалось пояснення, що відбувалась повна зневага до жіночої статі, в більшості країн світу. В древній Греції часів Солона участь у законодавчих народних зборах, від яких залежало обрання вищих посадових осіб держави, дозволявся тільки повноправним афінським громадянам. Доступу до народних зборів не мали раби, жінки та іноземці.

Спостерігається чимало прикладів, які свідчать про можливе повернення людства до матріархату. Деякі вчені і дослідники історики пояснюють це символом Богородиці, як жіночого начала та ідею всепрощення. Це дійсно так, бо в природі, зокрема в бджолиній та мурашиній сім'ї жіноча стать, тобто матка, яка є родителькою всієї бджолої та мурашиної популяції. В той же час, як бачимо на прикладі медоносних бджіл, матріархат, якщо так можна назвати роль матки і робочих бджіл, майже тисячоліттями не змінює принци-

пів свого існування, в ній немає ніякого прогресу, все стає і незмінне. Єдине, всі бджоли працюють у визначеному наперед ритмі з урахуванням зовнішнього середовища, з яким несвідомо зв'язані бджоли, підпорядковані законам Всесвіту. Отже, якщо підходити з такої позиції, то патріархату ніколи не було і не могло бути в принципі.

Звичайно, на життя і діяльність медоносних бджіл впливає пасічник, але ніяк не примушуванням, а різними маніпуляціями, яких безліч і бджоли, при вмілому поводженні з ними, піддаються більшості з цих впливів. В основному це вдається тільки через те, що медоносні бджоли позбавлені свідомості і не розуміють добра і зла, повністю віддаючись цим маніпуляціям людини, якій притаманна свідомість. Основне, що людина при цьому не вміщується у найсвятіше з святих – технологію всього, що здійснює кожна бджолина особина.

Деякі дослідники маніпулюють тим, що прирівнюють сучасне соціально-економічне становище розвинутих країн теперішнього періоду патріархату з принципами колишнього матріархатом. Однак, це порівняння здійснюється на не досить вірних принципах матріархату, про які ми уже говорили (демократія, рівність, співчуття, жалість, милосердя). Дійсно, в сучасних розвинутих країнах західного суспільства помітно зростають соціальні потреби при все меншій віддачі кожним конкретним індивідумом. У результаті більшість часу людина проводить біля телевізора, переїдання, відсутність фізичного навантаження користується іншими видами масової культури, що призводить до моральної та фізичної деградації людини з високим, здавалось би, рівнем поверхового інтелекту. Тваринний світ не визнає відсутності фізичного навантаження, в ньому постійний рух, якась діяльність навіть у похилому віці.

Виходить, що сучасний патріархат використовує принципи матріархату, зокрема демократію і рівність, у результаті чого суспільство деградує. Перше, ніякої демократії в матріархаті не було, що видно на прикладі бджолиної сім'ї, а навпаки, демократія притаманна патріархату, що бачимо на тому ж прикладі. В той же час саме деградація відбувається в часи патріархату через розвиток науки, техніки, раціоналізму, права, а також покори і слухняності, зростання продуктивних сил, люди менше працюють і більше тратають часу на всіяке дозвілля, чого в медоносних бджіл та мурашок немає зовсім. Поголовне рабство людських особин і концентрація багатства в небагатьох знищило демократію в людському суспільстві. Отже, все негативне відбувається не через демократію, а через інші фактори, основними серед яких економічні – концентрація багатства в небагатьох і знищення цим самим свободи та демократії.

Взагалі немає дійсного доказу про існування матріархату минулого в тому розумінні, яке подається в науковій і юридичній літературі. При

більш детальному розгляді можливості такої історичної стадії розвитку людства можна побачити штучність надуманих понять “гендерність” і “фемінізм” так як у природі і суспільстві існує чітке розмежування функцій жіночих і чоловічих особин, які і потребують більш детально досліджувати. Гендерна рівність, тобто суспільні відносини чоловіків і жінок, а також поняття фемінізм (походить від femina – жінка, самка) означає зрівняння жінок у правах з чоловіками. Намагання досягти так званої рівності між чоловіками і жінками є надуманим, що наносить людству та конкретній особі великої шкоди, адже саме з цього розпочинаються великі людські нещастя.

Ну, скажімо є самки медоносних бджіл та мурашок, які все своє життя відкладають яйця для підтримання розвитку популяції. Робочі особини їх годують, матки самостійно навіть не харчуються, і за рахунок спожитого корму самка народжує нові покоління бджіл і мурашок. Самці цих обох популяцій, як живі носії чоловічої сперми, після запліднення матки гинули. Виникає справедливе запитання, а як в такому випадку можна вирішити проблему про вирішення рівності між самкою і самцем? Не можна. А що самці і самки в людському суспільстві якісь інші і там ця рівність може бути вирішена? Ні. бо це також тваринний світ. Звичайно, основні функції, які відіграють визначальне становище в суспільстві чоловіка і жінки, доповнюються деякими іншими, але це уже інша проблема.

Погляньмо на таку народність як цигани – у них надзвичайно стійкі традиції, які дозволяють віками, не маючи власної території, зберігати свою єдність. Цікаві їхні традиції сімейних відносин, які є копією бджолої сім’ї: жінка народжує дітей; годує їх і доглядає; старші діти доглядають менших; старші представники жіночого роду, як і робоча бджола, добувають корм, а як матка, народжують дітей, доглядають за ними і навчають традиційним премудростям життєдіяльності. Від цього цивілізованого світу вони стараються триматися подалі.

Для забезпечення життєдіяльності циганських сімей жіночі особини і діти обох полів виконують велику роботу, яка схожа на жебратство і не звична для інших народів. Однак, у цих справах ніде і ніколи ми не бачимо дорослих чоловіків – ні в походах за харчами, ні доглядом за дітьми, чим займаються тільки циганки; вся сім’я користується працею робочих членів сім’ї – жіночою та дитячою половиною. В той же час, на відміну від трутів у бджолої сім’ї, цивілізація людського суспільства принесла чоловікам циганської сім’ї захист і вони постійно проживають разом з жіночою половиною. Крім того, не дивлячись на те, що циган не виконує майже ніяких з основних робіт в сім’ї, крім продовження роду і управління кіньми, він користується великими, мабуть, вирішальними правами.

А подивімося як вирішуються справи в мусульманському світі – жінки народжують, доглядають і виховують потомство. Роль чоловіків має зовсім інше спрямування – найперше продовження роду, а далі бездіяльне життя, неробство, що дозволяє їм займатися роздумами, мистецтвом, поезією, воювати і так далі. Ось причина того, що поетами, філософами, митцями, літераторами, вченими, державними діячами стають переважно чоловіки, а жінки – лише виключення і відхилення від природного стану. Різниця між чоловічою статтю в людському суспільстві і трутами в бджолиній сім'ї полягає в тому, що маючи від природи здатність мислити, чоловіки після виконання функції продовження роду у вільний час займаються роздумами, а трути, позбавлені здатності мислення, після виконання основної своєї функції продовження роду, видаляються із сім'ї робочими особинами і гинуть.

Якби чоловіки не мали свідомості, то їхня участь не відрізнялася б від трутів і вони б гинули. Дійсно, в людському суспільстві функції чоловічих і жіночих особин дещо скореговані на більш формалізовану свідомість. У людському суспільстві особина чоловічої статі, крім функції, подібної до особин бджолиної і мурашиної сім'ї, ще й відводить час на мислення. Мабуть, саме у зв'язку з цим через особин чоловічої статі людського суспільства передається відповідна інформація із Всесвіту, яка проявляється в мистецтві і науці. Якщо дотримуватися думки, що природа завжди раціональна, то подібну думку можна вважати справедливою.

Взагалі природа, як і в бджолиній чи мурашиній сім'ї, тримає під контролем наявність чоловічих особин у людському суспільстві. Подібне регулюється природою, щоб не знизити кількості чоловічих особин для відтворення людського роду і його продовження. Хіба не подібне спостерігаємо у бджолиній сім'ї, коли в різні періоди в ній то збільшується, то зменшується кількість трутового розплоду? Все регулювання кількості розплоду має під собою певні пояснення і причини.

У жінок, як у самок бджіл та мурашок, свої функції, які, як відомо, відмінні від чоловічих. Де жінки інтелектуали? Історія свідчить, що вони є, але, як виняток, їх дуже мало. Для прикладу наведемо представництво жіночої половини в поезії Російської імперії: із 110 поетів, вміщених у збірнику кращих, оригінальних і перекладних віршів поетів XIX ст., жінок було тільки чотири.⁴¹⁵ На початок XXI ст. серед всіх лауреатів Нобелівської премії з економічних проблем немає жодної жінки. Із 20 державних діячів і видатних людей Київської Русі була одна жінка – княгиня Ольга, ще можна назвати княгиню Анну серед князів Галицько-Волинської Русі.⁴¹⁶ В когорті українських можновлад-

⁴¹⁵Русская Муза. – С.-Петербург: Тип. Н.Н. Клобукова, 1904.

⁴¹⁶Історія України в особах (Давньоруська держава). – К.: Вид-во "Україна", 1996.

ців, видатних гуманістів XV–XVI ст., церковно-культурних діячів кінця XVI–першої половини XVII ст. і козацьких ватажків не було жодної жінки.⁴¹⁷ В ті часи у багатих чоловіків були розумні жінки, вони мали вільний час, мали змогу думати і навчатися, але вони не виділялись у громадській діяльності.

Відома фігура XX ст., яка в державній політиці була рівною багатьом чоловікам такого ж державницького рівня, англійський політик Маргарет Тетчер, досягла визнання нації і сформувала політичне явище, як Тетчерізм. Вона не була політичним мислителем і теоретиком, не застосовувала ланцюг зв'язаних власних ідей, найперше використовуючи стиль дотримання стійких принципів, а не певну ідеологію, досягла успіхів виключно за рахунок особистого професіонального впливу на хід подій. Подібна поведінка жіноцтва у своїй діяльності відповідає філософській думці про те, що “Сообразно своей природе и своему прекрасному назначению, женщина не может и не должна делить с мужчиной область науки; но при помощи деятельности изобразительной она может разделить с ним область истины”.⁴¹⁸

У новітній світовій історії також не так багато було видатних жінок – митців чи державних діячів, а якщо вони є, то як виняток, одиниці – Катерина II, Єлизавета, М. Тетчер, І. Ганді і інші. Ми не бачимо відомих нам письменників рівня Гоголя, Толстого, Достоєвського, Франка. А жінки філософи старої доби – їх зовсім немає. Подивімося на знаменитих греків і римлян древності – ні однієї знаменитої жінки. Треба зробити висновок, що подібний історичний факт свідчить не стільки про низькі розумові якості жіночої статі, скільки про те, що жінки покликані до інших функцій – народжувати потомство і виконувати повсякденну роботу. Проявляти розумові здібності їм ніколи. Дослідники і публіцисти в теперішні часи нерідко задаються запитаннями мовляв, що сталося з нашими дамами всіх вікових груп, і не знаходять відповіді. Їм досить складно пояснити, чому жінки як заробляли тільки дві третини рівня заробітку чоловіків у соціалістичному минулому, так і подібне співвідношення залишилося в умовах ринкових відносин. Жінки продовжують локалізуватися на нижніх та середніх щаблях службової драбини, а також в усіх сферах життєдіяльності.

Проте в людському суспільстві не все так просто, адже жінка займає свою досить важливу і помітну нішу у сфері суспільного життя. У своїх теоретичних статтях Ф. Шіллер також звертався до жіночих особливостей, відмічаючи, що “Сообразно своей природе и своему прекрасному назначению, женщина не может и не должна делить с мужчиной область науки; но ...она может разделить с ним область истины”, але до істини можна дійти через науку та відчуття, а тому він зазначив, що жінка може насправді “до нее дой-

⁴¹⁷Історія України в особах (Литовсько-польська доба). – К.: Вид.-во “Україна”, 1997.

⁴¹⁸Шіллер Ф. Собр. соч. в семи томах. – М.: Изд. худ. лит., 1957. – Т. 6. – С. 373.

ти лишь содержание истины, но не сама истина, неразрывно связанная со своими доказательствами”.⁴¹⁹ Проте жінки мають неперевершену особливість, притаманну виключно їй “Высшим совершенством наивного характера”, що схиляє її “к притворной наивности”. О, скільки такого притворства можна побачити навкруги. Чоловік бере більше в натурі “Из царства абстракции, где властвует он”, “в царство воображения и чувства, где женщина является одновременно образцом и судьей”.⁴²⁰

Отже, в усі віки жінки – робочі бджоли і мурашки, їхня роль у народжуванні потомства та виконанні повсякденної рутинної роботи, володіючи при цьому мистецтвом притворної наївності. Решта різноманітних особливих прав і якостей для жінок є надуманими, що проявляється в новітніх реаліях недостатньо справедливого розмежування ролі жінки і чоловіка в людському суспільстві, в тому числі нав’язування думок про такі поняття як матріархат і патріархат. Все це однаково шкодить як жінці, так і чоловікові, бо жодна з особин людського суспільства незадоволена штучно створюваними своїми обов’язками. У кожній особини тваринного походження в тому числі і людини існує непереборна потреба виконувати роль, відведеною їй природою. Більшість жінок не сприймають нововведень щодо зрівнялівки, вони хочуть бути самками, звичайно, коли для цього існує матеріальна база.

Якщо ж їй нав’язується інша роль, то кожна із них відчуває себе кепсько, хоча не завжди в цьому признається, а іноді і не розуміє в чому суть її незадоволення. В кінцевому підсумку все це призводить до того, що окремі особини, а згодом і людські суспільства, втрачають свої природні якості, національні особливості, а далі і смак до життя, що в кінцевому підсумку призводить до деградації людської цивілізації, а далі навіть зникнення окремих націй.

Взагалі людство мало знає про людину в цілому, а ще менше про жінку, а все це не що інше, як результат нав’язування їм матріархату та патріархату. “Бабой – то и сам черт подавится, не то что змея”.⁴²¹ Великі світові уми не заради якоїсь злості висловлюють своє негативне ставлення до окремих жіночих рис. В Біблії також є чимало подібних застережень. Світові знаменитості Пушкін, Шекспір і інші про жінку багато написали, досліджуючи їхні особливі риси, вони ставно намагалися їх пізнати:

*Два духа, две любви всегда со мной –
Отчаянье и утешенье рядом:
Мужчина, светлый видом и душой,
И женщина с тяжелым, мрачным взглядом.*⁴²²

⁴¹⁹Шиллер Ф. Собр. соч. в семи томах. – М.: Изд. худ. лит., 1957. – Т. 6. – С. 373.

⁴²⁰Там само.

⁴²¹Шекспир У. Полн. собр. соч. в восьми томах. – М.: “Искусство”, 1960. – Т. 7. – С. 251.

⁴²²Уильям Шекспир. Сонеты. – М.: Эксмо-Пресс, 2002. – С. 144.

У творчості Шекспіра знаходимо багато яскравих прикладів всесвітньо відомих персонажів про жіночу сутність: у леді Макбет все бездуховне – її краса, жіночість, любов, честолюбство, навіть безумство; в єгипетської цариці Клеопатри доброчинність, чесність, сміливість, краса і любов були прикрашені порочністю. Не може статися так, що видатні історичні особистості мають подібні риси, а простолюдини з віддалених селянських поселень наділені виключно високою духовністю і позбавлені порочності. Адже саме в особистостях митці показують найхарактерніші риси, які концентруються переважно в кожній людині. І тому Шекспір пише про жінок, характеризуючи Римського полководця:

*Легко в узде ты держишь треть вселенной,
Но вот попробуй обуздать жену*.⁴²³

Жінки жорстокі повсюдно: в усіх націях, країнах, родинах і не тільки в Німеччині, але їхня поведінка знаходиться під неусипним “над-Я”, заточене в далекому неусвідомленому сегменті людини, за визначенням Фрейда “Воно”. Міжнародний трибунал у Гаазі з військових злочинів судив экс-президента Республіки Сербія Більяну Плавшич. Вона вчений-біолог, професор університету пішла добровільно в політику. Найбільше вона виступала проти мусульман, називаючи боснійських мусульман “генетичним дефектом сербського населення” і таким чином боролася заради ідеї Великої Сербії. Політик відстоювала ідею звільнення сербів від напливу мусульман і її немає в чому звинувачувати. Однак вона при цьому проявила жіночу жорстокість: в 1992 р. була опублікована фотографія, на якій літнього віку Більяна тягнеться для поцілунку з одним із найжорстокіших сербських польових командирів, наступивши при цьому ногою на мертвого мусульманина.⁴²⁴

У жінок занадто розвинуті заздрощі і коли вони у них переважають, то вони до всього і всіх мають претензії. Це бачимо у відносинах відомої історичної особистості – Клеопатри:

*.....Счастливый конь.
Как должен наслаждаться
Ты тяжестью Антония. Гордись
Ведь ты несешь Атланта полумира*.⁴²⁵

Проте жінки так і залишаються загадкою і ніхто їх до кінця ще не розгадав і про це свідчать історичні приклади. У двох битвах Римських тріумвірів Антонія і Цезаря в кожній Клеопатра зраджувала свого кумира Антонія, а коли він їй дорікав, то вона сказала:

*Меня ты плохо знаешь.
.....Пусть погибнут,
Затопленные бурей ледяной*

⁴²³Шекспир У. Полн. собр. соч. в восьми томах. – М.: “Искусство”, 1960. – Т. 7. – С. 132.

⁴²⁴Дзеркало тижня. – 2006. – 1 квітня. – С. 20.

⁴²⁵Шекспир У. Полн. собр. соч. в восьми томах. – М.: “Искусство”, 1960. – Т. 7. – С. 124.

*И дети все мои, и весь народ;
И пусть непогребенные тела
Останутся москитам на съеденье.*⁴²⁶

Різноюю у розумінні свого місця в людському суспільстві і природі сприяли не завжди справедливі і навіть не зрозумілі вислови вчених і філософів. У свій час Ніцше говорив, що “Материнство достойно уваження. Отець – всегда только случайность”.⁴²⁷ Перебільшуючи значення жіночої статі він принижує цим самим чоловічу стать і це є досить суттєвим у погіршенні відносин між чоловіком і жінкою, це шлях до розвалу сім’ї в людському суспільстві. Самці і самки у тваринному світі є не що інше як посудини, в яких зберігається зародки життя, як і в зернині пшениці, жита чи іншої рослини.

В людському суспільстві жінка ще й вирощує потомство, а самки бджіл і мурашок такою функцією не наділені, як інші тварини. У медоносних бджіл матка тільки зберігає сім’я, яке відкладає з дозволу робочих бджіл у клітині, де вирощуються бджоли – робочі особини, трути і матка. Матка мурашок буквально народжує яйця, які зразу ж забирають робочі мурашки для подальшого вирощування. Ні бджолині, ні мурашині матки не знають, що в подальшому відбувається з народженими ними потомствами. Риби вирощують своє потомство прямо у воді, а деякі навіть у піску на березі, про що ми уже говорили, лісові мурашки також вирощують потомство у спеціальних подушечках. У людській цивілізації для людини, як і для інших представників тваринного світу, природа придумала вирощування потомства в утробі жіночої статі.

Здається, що така собі невинна акція як звільнення жіноцтва від так званого сімейного “поневолення”, коли проповідується надання жінці рівноправності з чоловіками в усьому – в праці, державному управлінні, передачі частини сімейних обов’язків на чоловіків, навчанні і науковій діяльності до добра не призведе. Жінки більшості континентів світу стають на рівень функцій чоловіків, вони носять чоловічий одяг, палять, вживають на рівні чоловіків алкоголь, використовують бійки, вживають нечувані лайки і прокльони. Подібним вони займаються не тільки через вирівнювання в правах, але воно посилює негативні риси. Особливо це стосується жінок Європи та Америки, що призводить до втрати жіноцтва основних своїх функцій – народження та виховання дітей, створення сприятливої обстановки в сім’ї. Адже матка бджолиної чи мурашиної сімей і тільки своєю присутністю створює сприятливу атмосферу в сім’ї.

Така ситуація призводить до того, що жінка просто перестає піклуватися про сім’ю, дітей і чоловіка, а це призводить до розпаду сімейних союзів, зниження народжуваності дітей, а багато жінок взагалі не бажають мати потомство. Стало правилом, що більшість сімей мають виключно одну дитину,

⁴²⁶ Шекспир В. Полн. собр. соч. в восьми томах. – М.: “Искусство”, 1960. – Т. 7. – С. 200–201.

⁴²⁷ Ніцше Ф. Злая мудрость. – М.: “Триада Файн”, 1993. – С. 225.

що за арифметичною прогресією зменшує кількість населення. Подібний процес у ХХ ст. став, здається, не зворотним у країнах Європи і Америки. В результаті в цих країнах населення старіє, а робочої сили, яка б виробляла продукцію і утримувала пенсіонерів, нестаче. Прикладом нестачі робочої сили в розвинутих країнах може бути той факт, що коли до Європейського Союзу приєдналися нові східні країни з низьким рівнем розвитку, то більшість робочого населення в пошуках роботи виїздить до розвинутих країн старої демократії, в яких жінки намагаються зрівнюватися з чоловіками, що призвело до зниження народження потомства.

У подальшому робочі місця в цих країнах будуть заповнювати робітники з мусульманських країн, де жінки ще виконують свою основну природну роль і не стають на рівень чоловіків – народжують потомство. Мабуть, країни Європи і Америки недостатньо усвідомлюють, що недалекий той час, коли європейці і американці стануть у своїй країні у меншості і чужими, а згодом зникнуть. Ось яка страшна ціна відмови жіноцтва європейських країн від природних функцій і домагання вирівнювати свої права з чоловіками. Звичайно, згодом така ж участь спіткає і країни інших континентів, зокрема Китаю, Індії, мусульманських країн, якщо не буде вжито кардинальних жорстких заходів схожих на середньовіччя. За інформацією ООН в 2005 р. щорічно у світі народжується 75 млн. населення, тобто 205 тисяч чоловік щоденно. Це при тому, що у більшості європейських країн народжуваність зменшується або має місце незначне зростання населення.

На прикладі бджолиної і мурашиної сім'ї і ролі в ній матки, як першоджерела існування живих організмів, можна пояснити роль жінки в сім'ї і людському суспільстві. Жінка будь-якої нації, як частина живої природи, зобов'язана присвячувати себе власній сім'ї, народженню і вихованню молодого покоління, а також великій сім'ї – нації. Однак, що стосується нації, то свою місію жінка має виконувати не через вирівнювання суспільних відносин з чоловіками, а вдома, поєднуючи участь у культурі, суспільстві та історії, як представник своєї сім'ї, свого молодого покоління. Саме такому розумінню віками складалася практична роль українських жінок “в українських семьях всегда руководили женщины – хранительницы семейного очага, национальных традиций и духовности, а мать пользовалась исключительными правами и привилегиями, девушки имели свободу выбора жениха и т. д.”.⁴²⁸ Тепер, в період віртуального патріархату, також ніхто у неї не намагається цього відібрати з чоловічої сторони, але через соціально-економічні умови все це нівелюється і пояснюється надуманими поняттями “матріархат” і “патріархат”.

Людство має організувати свою життєдіяльність, як у бджолиній і мурашиній сім'ї, в якій матка-господарка відіграє ключову роль: є матка – є сім'я,

⁴²⁸Зеркало недели. – 2005. – 23 апреля. – С. 27.

здорова і плодюча матка – сильна і продуктивна сім'я, від становища матки залежить становище кожної особини і всієї великої родини, сім'я ніколи не може залишити вулик і змінити своє місце розташування без матки, бджоли оберігають матку більше, ніж будь-яку іншу особину сім'ї, біля матки знаходиться постійно свита із бджіл, які її годують, оберігають, спрямовують і навіть обмежують. Молода матка, тобто дівчина, вилітаючи з вулика для спарування, своєю швидкістю несвідомо обирає собі батька майбутнього потомства. Гасла, які ми спостерігаємо в сучасних умовах “За щастя сім'ї! За судьбу дитини” в повній мірі відповідають природі життя мурашок і інших живих організмів. Природа засвідчує, що материнство – це і є основна політична діяльність жінки.

Тому жінка не повинна вимагати рівності з чоловіком, бо чоловіки в природі виконують свою і досить важку, не завжди престижну роль. Не треба закликати суспільство до розширення участі жінок в управлінні державою, вони наділені природою зовсім іншими функціями, які опосередковано впливають потужно на суспільство. Не слід забувати, що державне управління існує до тих пір, доки існує держава, як надбудова для суспільства, але вона теоретично і практично може зникнути, а отже відпаде потреба в державному управлінні. У цьому зв'язку жіночий гендерний рух є надуманим певною категорією жінок і чоловіків, оскільки в природі кожна рослина, тварина, людина і взагалі всяка жива істота виконує свою раз і назавжди природою визначену роль. Людина, яка наділена свідомістю, зобов'язана не боротися за якісь особливі ролі окремих її представників, а лише вивчити функції наділені природою чоловіка і жінку і їх дотримуватися, цивілізовано вдосконалювати.

Вдосконалення, на нашу думку, може бути в такому напрямку: чоловіки – це вчені, музиканти, літератори, філософи; жінки – ні, вони через свою жорстокість більше адміністратори, вони навіть можуть бути політиками, главами партій, навіть держав. Там не треба глибоко думати, думають помічники і консультанти, жінки ж адміністративними методами перетворюють все в реальність. В той же час керівником підприємства чи банківсько-фінансової системи вона не може бути, бо там треба думати і приймати самостійно рішення. Отже, там, де організація і адміністрування – туди посылайте жінку.

Не виключено, що окремі жінки, а вони відомі у світі і їх не так багато, проявляють свої здібності у сфері державного управління, але це не правило і його не слід переносити на все людство та боротися, щоб всі цьому слідували. Практика показує, що багато жінок якщо не стали, то намагаються стати сильними, власними, самостійними і самодостатніми, але при цьому вони втрачають те, що потрібно дати чоловікові і кожна така жінка залишається наодинці зі своїми рівними рисами і в кінцевому випадку закінчує щонайменше алкоголізмом. Подібна боротьба призводить до того, що уже неможливо відрізнити чоловіка від жінки – вона носить чоловічий одяг, чоловічу зачіску,

лається, б'ється, курить, випиває, дітей народжувати не бажає, а коли вони їх народжують, то масово відмовляються від них. Ось до чого доводить боротьба за рівність з чоловіками, яка веде до того, що у жінок з'являється більше негативних рис, ніж у чоловіків.

Деякі вчені, пізнавши особливе становище жінки в сім'ї і теперішньому суспільстві, а відповідно до цього також відношення чоловіків до жінок, стали доказувати, що справа йде до повернення матріархату, який був у минулому. Якщо взяти до уваги, що матріархат є формою суспільного устрою, в якому влада належить жінкам, а облік родинності ведеться за жіночою лінією, то подібне аж ніяк не відповідає природним явищам, яке ми спостерігаємо на прикладі становища і ролі матки в бджолиній сім'ї. Скажімо подібно до матки у бджолиній сім'ї ми дізнаємося про становище жінки в українській сім'ї з творів І. Франка⁴²⁹ "...русини (українці) обходяться з своїми жінками далеко лагідніше, далеко гуманніше й вільніше, аніж їхні сусіди. В родині ж жінка займає дуже поважне й почесне становище".

Бджоли в сім'ї відносяться до матки також поважно і лагідно, щоб вона спокійно виконувала важливу свою функцію – народжувала потомство. Від такого ставлення до жінки в українській сім'ї вона аж ніяк не розпочинає боротися за місце в управлінні громадою чи державою, матка в бджолиній сім'ї також не змінює своєї ролі, сама природа не дозволяє їй переймати роль робочої бджоли чи чоловічої особини – трута. В той же час бджолина матка, як уже відмічалось, повністю залежна від робочих бджіл: вони приймають рішення про її заміну; дозволяють відкладати яйця чи забороняють; вирішують збільшувати чи зменшувати кількість особин у сім'ї відповідно до наявності кормів; коли вилітає рій, то матка не самостійно приймає рішення про слідування з новою сім'єю; збільшувати чи зменшувати годівлю матки вирішують робочі бджоли.

Подібно ми бачимо і в мурашок, де кожна особина народжується для виконання певних професійних функцій, у тому числі і для відтворення. Вся маса робочих мурашок народжується для виконання конкретних робіт, у них для цього є відповідні органи, але вони безплідні. Лише деяка частина особин народжується самцями і самками, у них виростають крила для шлюбних польотів, вони мають всі органи для спарування та еротичні запахи для привернення уваги. Ці особини ні до чого не придатні, окрім продовження роду, але після шлюбних польотів їх залишається дуже мало, а ті що залишаються, то спаровані започатковують окремі сім'ї, а не спаровані до мурашника не повертаються і гинуть. В сім'ї залишається матка і особини, які не мають ні чоловічої, ні жіночої статі, а робочі мурашині особини.

У цьому зв'язку треба підкреслити, що дійсно, як іде скрізь розмова, медоносні бджоли і мурашки – це світ самок, але їхня роль тільки відкладати

⁴²⁹Франко І. Жіноча неволя в руських піснях народних.

яйця, а це фундамент продовження роду, що об'єднує сім'ю. В той же час всі роботи виконують робочі особини, вони визначають розвиток сім'ї в цілому, функції матки і тривожаться тоді, коли вона перестає відкладати яйця через травми, старість чи загибель. У цьому зв'язку вимагає перевірки твердження І.Я. Бахофена в праці "Матріархат", В. Охрімовича в праці "Значення мало-русських весільних обрядів в історії еволюції сім'ї" й інших про те, що в далекому минулому жінка домінувала в усіх сферах діяльності суспільного життя. Більше того, Ф. Енгельс у праці "Походження сім'ї, приватної власності і держави" навіть писав, що матріархат є універсальною стадією еволюції людства. Домінування жінки в сім'ї чи навіть у громаді далеко ще не матріархат, але ні подібному твердженню, ні іншому немає пояснень, а відповідно до ролі матки у медоносних бджіл та мурашок, то ні одне із цих давніших переконань не підтверджується.

У цілому ж всі дотеперішні дослідники мовби стверджують, що не матріархат з його демократією і іншим не веде людство до прогресу, але патріархат з його покорою і слухняністю, розвитком науки і техніки, у свою чергу, веде до трагедій і деградації. Постає питання про вірність такого напрямку розвитку людської цивілізації як матріархат з однієї сторони, а з іншої ставиться під сумнів і обраний напрямом патріархату. Людство має позбавитися від понятійних ілюзій матріархату і патріархату, якими переймалося тисячоліттям.

Стосовно ілюзій щодо відносин у людській цивілізації треба сказати в узагальненні, що існували особливі відносини між чоловіками і жінками, але не було ніякого матріархату і патріархату. Первісна людина не знала якихось особливих відносин між чоловічими і жіночими особинами. Вони жили всі разом, як прийнято у тваринному світі, при потребі парувалися, народжували спільне потомство. З часом з'явився супротив спільному життю, спільним володінням самок і самців, але в боротьбі жінки вели пасивну роль, а чоловіки активну, як це ми бачили в природі мурашок і медоносних бджіл. Чоловіки відвойовували для себе жінок, як у тваринній зграї, а коли жінка мала зв'язок з іншими чоловіками, то її наказували, навіть за рішенням громади позбавляли життя. Створювалась сім'я, в якій основну роль відігравав чоловік.

З часом жінки в таких регіонах як Європа, Північна Америка та деяких інших, розпочали вимагати свободи і рівності з чоловіками, у них були прихильниці політичного толку: жінки стали виконувати роботи нарівні з чоловіками; менше приділяли уваги чоловікам, в тому числі і в сексі; знизилась народжуваність дітей і зникла належна увага до їхнього виховання; натомість вони все більше займалися власною особою, перейшли до вибору партнерів для задоволення сексуальних потреб за власним уподобанням. Це уже з'являлися риси первісних відносин людини, коли панував стадний інстинкт. У цьому зв'язку можемо сказати, що у відносинах між чоловічими і жіночими особинами діють закони природи, але в різні епохи вони від них відхиляються, що і породжує різноманітні ілюзії.

VI. Проекція законів природи на суспільство

Самая трудная профессия –
быть человеком
Хосе Марти

6.1. Людина – частина суспільства

Настало третє тисячоліття, за своєю природою людина не змінилася, але змінилося її відношення до оточуючого середовища і воно здебільшого негативне, що загрожує самій людині. Свідчення цього є її експерименти з природними явищами, бездумне використання сировинних ресурсів, віддалення від вимог законів природи. Подібне сталося через те, що людина, пізнаючи глибше і глибше закони природи, себе так і не пізнала, її знання про себе залишились ще у першому тисячолітті. Має панувати гармонія, що передбачає знання про природу і про людину, як її невід'ємну частину, яка становитиме основу життєдіяльності людської цивілізації.

Щоб пізнати себе, люди ніколи не винайдуть нічого простішого і прекраснішого, ніж явища природи, до яких треба постійно придивлятися, оскільки саме в них криється сутність існування людського суспільства органічною частиною якого і є людина. Лише природна філософія розкриває глибину пізнання нашого оточення та сутність відношення до нього людини, як складової її частини. Адже сама людина є тим же оточенням до природи, зокрема тварин, рослин, інших особин людського суспільства. У наукових дослідженнях найбільш виправдано дотримуватися відомої істини: коли є можливість пити з джерела, то не слід пити з посудини.

Навіть господарське життя людини повністю залежить від об'єктивних законів, а не від дій особистостей та втручання влади, які лише зобов'язані слідувати законам природи, пізнаючи їх. У цьому контексті треба задуматися і визнати справедливими слова великого фізіократа, що природничі закони “установлені Творцом природи раз навсєгда”.⁴³⁰ А таким природним джерелом для прикладів відношення до навколишнього середовища, тварин, рослин, до суспільства і процесів, які в ньому відбуваються, можуть стати медоносні бджолині сім'ї, лісові мурашки, інші тварини та рослини.

Особливо це можна спостерігати на таких суспільних відносинах, як втручання держави в соціально-економічні процеси та безпосереднє управління суспільством в цілому. Життя і спілкування з цими представниками живої природи зі сторони людини у ході їх господарського використання –

⁴³⁰Кенэ Ф. Избранные экономические произведения. – М. : Соцэкгиз, 1960. – С. 502.

неперевершена практика для вивчення втручання держави у соціально-економічні процеси розвитку суспільства. Проекція життя окремих представників тваринного світу на вічні питання життя людства і суспільного розвитку. Подібний погляд має допомогти кожному індивідууму, як суспільній істоті, визначити свою і місце в непростих взаємовідносинах із суспільством і природою, розширити поняття тайн природи і націлити себе на подальші роздуми про смисл і ціль людського буття. Як показують дослідження, тут, як і в передбаченні соціальних і економічних процесів, простежується природний фактор, виявлений при спостереженні в галузях економіки, зокрема сільському господарстві.

Глибинна істина людини залишається незрозумілою і лише в деякій мірі відкривається в певних надзвичайно складних ситуаціях – жорстока війна, перебування людини на самоті або в безвихідному становищі, наприклад концентраційні табори ГУЛАГу колишнього СРСР та гітлерівської Німеччини, навіть у сильному сп'янінні, або тимчасовому припиненні дії законів, що можна було простежити під час громадянської війни після 1917 р. та переходу до ринкових відносин після 1991 року. Коли проаналізувати поведінку людини в ці складні періоди, то виявиться, що вона лише окутана тонким соціальним покривалом, а в дійсності під цим простирадлом знаходиться зовсім інша людина, сутність якої повністю підпорядкована законам природи, а тому з усіх живих істот у світі людина найбільш загадкова істота. Не випадково, коли людина попадає в екстремальні умови, з неї спадає покривало соціального змісту і вже природа диктує свої правила поведінки кожній людині. Кожен залишається сам на сам з природою і головно, що виступає на перший план, кожен намагається за будь-якої ціни вижити, а коли подібні особини об'єднуються між собою, то стають загрозою для навколишнього світу. У цьому контексті багато цікавого з теоретичної і практичної точок зору можна побачити у визначенні функцій держави щодо кожної людини, суспільства в цілому та сфер його діяльності.

Скажімо, держава має обов'язково враховувати природні якісні характеристики людської спільноти, які і визначають певне місце кожного індивідуума, або їхніх груп, у суспільстві. Адже всі індивідууми людства розташовані у своїй практичній життєвій діяльності за принципом спадаючої лінії нахилу – від генія до землекопа: чим нижчий інтелектуальний ресурс, тим вищий практичний життєвий рівень; навпаки, чим вищий інтелектуальний ресурс, тим нижчий практичний життєвий рівень. З практичної філософії подібне можна спостерігати в період значних суспільних потрясінь, війн, трансформаційних процесів. Скажімо, в період переходу до ринкових відносин початкове накопичення капіталу здійснюють люди не високого, а найнижчого інтелектуального ресурсу. Люди з високим інтелектуальним ресурсом на довгий період опиняються в маргінальному становищі. Неперевершеним прикладом стало українське суспільство кінця ХХ і початку ХХІ ст., коли відбувся перерозподіл багатства, створеного важкою працею декількох поколінь

попередніх років комуністичного правління. Всі багатства перейшли у власність не багатьох людей, раніше невідомих в жодній зі сфер суспільної діяльності, більшість із них мали кримінальне минуле.

Люди завжди пізнавали себе через призму природи, адаптувалися до її законів, але держава, як надбудова суспільства, і її діяльність ще надто далекі від цих законів, особливо в такі періоди становлення державності, в яких знаходилася Україна, коли все треба розпочинати знову, а такі періоди у неї були – кінець ХХ і початок ХХІ століть. Звичайно, це стосується усіх аспектів життя суспільства, але особливо – культурних, соціальних і економічних відносин суспільства й держави із її управлінськими функціями. Сучасні теоретичні, методологічні та методичні підходи до формування механізму державного втручання в економіку, а також методи і особливості їх застосування у своїй основі мають будуватися на фундаментальних принципах, які об'єктивно існують у живій природі і які можна спостерігати та розумно використовувати. Хоча в українській дійсності до цього ще занадто далеко, але розпочинати треба.

З сивої давнини християнська духовність формувала у населення нахил до працелюбності як надійного захисту від бідності та засобу запобігання лінощам і нестабільності в суспільстві, про що і йдеться у духовних настановах: "...Подойди к пчеле и познай, как она трудолюбива, какую почетную работу она производит; ее труды употребляют во здравие и цари и простолюдины; любима же она всеми и славна; хотя силою она слаба, но мудростью почтена".⁴³¹ У своєму спілкуванні з зовнішнім середовищем та у відносинах в середовищі популяції медоносні бджоли мають відмінності від людини. Зокрема, бджоли не мають над собою ні начальників, ні контролерів, ні репресивних органів, але вони стійко охороняють своє житло, продовжують свій рід, заготовляють для себе харчі та ще й забезпечують ними більш розумних за себе істот, ніхто не ухиляється від праці, не порушується якість робіт і строків їхнього виконання. Усе це підтверджує, що людське суспільство, як і вся природа, є саморегульованою системою, яка може розвиватися без будь-яких надбудов, у тому числі держави, а в разі її появи вона має бути найпростішою і надзвичайно "прозорою". Саме на такій природній основі має будуватися людське громадянське суспільство, життєдіяльність будь-якої громади.

Для історії слід згадати наступне. Якщо ми доводимо необхідність звертатися за порадою до природи, то звичайно нема сумніву в тому, що початок формування суспільних відносин з давнини, коли ще не було ніяких міських поселень, тому все розпочалося з сільської місцевості, де і треба шукати істину. Уявимо собі, що хтось із Космічного простору спостерігає за людською цивілізацією і, звичайно, бачить: скупчення людських особин в селищах і селах; у великих, середніх і малих містах; в окремих невеличких поселеннях. В кожному з них існують людські особини, мов мурашки, одне з одним чи

⁴³¹ Див.: Библия. Притча 6(8). – М., 1988. – С. 599.

поряд, але спостерігач, мабуть, не догадується, що кожна жива істота має якусь ціль, прямує у наперед визначеному напрямку. Коли ж людина дивиться на мурашники, а ті ж міста і села, та на мурашок, які постійно спішають одне за одним, то здається, що всі їхні рухи якісь безсистемні, невизначені, але це зовсім не так, як і в людей. У науковому дослідженні відносин людини, як суспільної істоти, це досить суттєвий фактор.

Селянин вирощував сільськогосподарські культури: вигодував домашніх тварин, зокрема одержував зерно, овочі, молоко, м'ясо, яйця, технічну сировину. Деякі продукти він самостійно переробляв, а деякі в сирому вигляді реалізував на ринку, від чого одержував певний прибуток. Зрозуміло, що в даному випадку селянин повністю користувався результатами своєї праці і як виробник сировини, і як її переробник, і як торгівець кінцевою продукцією споживання. З появою міст, в яких зосереджувалася переробна промисловість та розвитком торгівлі, як відокремленої галузі, селянин зі своїм сировинним виробництвом поступово відокремлювався, залишаючись сам на сам зі своїми продуктами сировини.

У медоносних бджіл справа вирішується комплексно, за повним технологічним циклом і ніхто не виділяється, не відокремлюється: добувається сировина – нектар; сировину доставляють до вулика і поміщають у воскові комірки; після цього відбувається технологічне доведення нектару до кондиції меду; одержану продукцію кінцевого споживання нарешті запечатають для довготривалого зберігання; далі продукцію поступово споживають робочі бджоли, трути, матка, вигодується розплід. Тільки людина придумала розривати технологічний процес не тільки в часі, але й просторі та за розподілом праці. Подібним шляхом пішли розвинуті країни, а за ними й інші, посилюючись на їхній досвід, як на щось найбільш вірне.

Коли ж розривається природний технологічний ланцюг, то починає діяти індивідуальна філософія конкретної людини, тварини, комахи. Ніхто і ніколи не хоче нікого пускати на свою територію, у свій бізнес, до своїх прибутків, до своїх харчів. Подібне доказано на прикладі медоносних бджіл і мурашок, чимало прикладів наводить Конрад Лоренц⁴³² про дотримання територіальної незалежності у птахів, багатьох звірів. У людському суспільстві бачимо: промисловість із переробки не пускає селянина до себе, торгівець – до себе. Селянин же з давнини, від природи до єдності, а тому всі теорії про перерозподіл результатів праці, та й взагалі концепції поділу праці потребують перегляду. Поділ праці повинен бути, але тільки в загальному технологічному процесі, як це ми бачимо на прикладі медоносних бджіл. І тільки інтегрування і кооперування сільськогосподарських, переробних і торговельних підприємств, як єдиного злагодженого організму, зможе розв'язати споконвічну проблему сільського господарства. На практиці цей процес потроху розвивається, але наука і державні органи ще вичікують, залишаючись на узбіччі.

⁴³²Конрад Лоренц. Оборотная сторона зеркала. – М.: “Республика”, 1998.

Різні суспільні формації, а саме первісне людське стадо, первіснообщинний лад (устрій), рабовласницький, феодальний, капіталістичний, соціалістичний і комуністичний вносили і продовжують вносити в поведінку людини різноманітні, зовсім протилежні природним вимогам, елементи суспільного життя. **Первісне людське стадо** – це доророва стадія становлення людини, від якого здійснювався перехід від “стада” до роду. **Первіснообщинний** (первісний комунізм) лад характеризується спільною власністю на засоби виробництва, колективною працею і споживанням, основним осередком цього ладу був материнський рід, який уже пізніше змінювався на батьківську великосімейну общину. **Рабовласницький лад** характерний існуванням двох основних класів – рабовласники і раби, але поряд з ними були вільні селяни, ремісники й інші соціальні групи. **Феодальний лад** існував на умовній (феодальній) формі власності на землю й експлуатації у вигляді ренти, особисто чи поземельно залежних безпосередніх виробників, переважно кріпаків – селян від пануючого класу – феодалів. **Капіталістичний лад** оснований на приватній власності класу буржуазії на засоби виробництва і експлуатації найманої праці. **Соціалістичний лад** – встановлення диктатури пролетаріату, забезпечення рівного права на працю і його винагородження у відповідності з принципом “від кожного – за здібністю, кожному – за працею”. **Комунізм** (за латинню – спільний) основана на спільній власності на засоби виробництва, є безкласовим суспільним ладом з єдиною загальнонародною власністю на засоби виробництва, повною соціальною рівністю всіх членів суспільства.

Для підтвердження колективного устремління людини є чимало прикладів. Скажімо, з давнини у людській спільності має місце два види статевих стосунків: полігамія (полішлюб) та моногамія (моношлюб). Десять тисяч літ до н.е. переважала моногамія. Моральна норма притаманна обом цим видам: первісне суспільство могло вижити тільки колективно, а тому в ньому переважала полігамія; розвинуте ж суспільство, виникнення приватної власності забезпечувало виживання окремих особин, створювалась сім'я, уже як організована форма моногамії. Скрізь простежується намагання до колективного існування, як об'єктивної потреби живих організмів. Більше того, останні дослідження шведських вчених: одна із причин втрати сну – відсутність і навіть недостача дружнього спілкування. Людина, яка тримає в собі агресивні емоції, частіше страждає від втрати сну, вона схильна до депресії, швидше втомлюється, до неї чіпляються хвороби. Отже, людина від природи потребує колективного спілкування в усіх сферах життєдіяльності.

Як бачимо, люди звикали до спільного, колективного життя, як це неухильно дотримується у медоносних бджіл і мурашок; до рабства, як це ми бачимо в окремих видів мурашок; до феодальної залежності, яка існує переважно в людському суспільстві, особливо в періоди переходу до капіталізму, як це ми можемо спостерігати в Україні на початку ХХІ ст. у сільській місцевості; до капіталістичної залежності, в якій український народ ще ніколи не перебував, а тепер кожен відповідає за себе, коли йде жорстока боротьба за

виживання і виживає сильніший; до соціалістичної залежності, коли вся власність знаходиться в державі, тобто у влади, а весь народ зобов'язаний працювати і одержувати за це те, що визначить влада, і подібне практикувалось у колгоспах та на підприємствах; до комуністичної залежності народ не звик ні в одній країні, за виключенням деяких елементів в окремих країнах.

Дослідження на прикладах тваринного світу і реалії людської життєдіяльності щодо індивідуального і колективного існування живих організмів заставили відомого мислителя ХХ ст. висловитися таким чином “Я полагаю, что не будет порочным кругом, если из того очевидного факта, что жизнь в больших стаях сопряжена с серьезными вредными последствиями, мы сделаем вывод, что в некотором другом отношении такая жизнь имеет преимущества, которые не только уравновешивают вредные последствия, но даже перевешивают их до такой степени, что возникает селекционное давление, вырабатывающее сложные механизмы поведения для сплочения стаи”.⁴³³ Подібні думки, незалежно від наведених, висловлені в пропонованій праці.

У цьому контексті за великим рахунком відносно комуністичного устрою можна сказати наступне. Ідеї громадянського устрою, які взяті на озброєння російськими комуністами, завдяки соціалістичному ладу, який насаджувався, були занадто викривлені, віддалені від їхньої реальної сутності і на практиці доведені до абсурду і недосяжності. Проте це не зовсім так і це підтверджується науковими спостереженнями в природі і деякою практикою в людському суспільстві: по-перше, сучасні ідеї комунізму щодо спільної власності і соціальною рівністю всіх членів суспільства мають підтвердження в природі; по-друге, комунізм як категорія спільності вищим рівнем розвитку первіснообщинного ладу, тобто первісного комунізму, який також характеризувався спільною власністю на засоби виробництва, колективною працею і споживанням, а основним осередком був материнський рід; по-третє, в медоносних бджіл та мурашок також все спільне, всі працюють, колективно споживають харчі, їхні цивілізації – це світ самок, самці тимчасові супутники; четверте, в країнах Скандинавії та в інших розвинутих країнах наяву спостерігається спрямування суспільства в сторону розширення спільного володіння багатством, вирівнювання доходів.

У цьому контексті епізодичні висловлювання щодо становища народу в тих чи інших формаціях не відповідають об'єктивним законам природи. Взагалі розвиток капіталізму, виробничі відносини, розподіл і перерозподіл багатства та вирішення соціальних задач у суспільстві зовсім не відповідає законам природи, законом розвитку тваринного світу, як ми уже показали. Ось чому в розвинутих країнах, під тиском народу і розуміння багатих людей, розпочинається зворотній процес, хоча занадто повільний, відносно рівномірного розподілу і перерозподілу багатства між всіма членами суспільства.

⁴³³ *Лоренц К.* Обратная сторона зеркала. – М.: “Республика”, 1998. – С. 157–158.

Окремі риси розвитку капіталістичних відносин у Росії, капіталізм там так і не розвився. Після рабського становища селяни привчалися володіти власною землею, робочою та продуктивною худобою, як приватною власністю. І тут політичні теоретики, а це комуністичні ідеологи, стали силою заганяти до колективної праці, колективного споживання і колективного проживання, одночасно звинувачуючи їх в усіх негативних рисах.

Розвиваючи свою теорію, здійснення революції у відсталій селянській країні – Росії В. Ленін (Ульянов), посилаючись на тих, хто вивчав сільське життя, писав: “Энгельгардт показывает, что тенденция мужика в его хозяйственной деятельности – кулачество: “известной дозой кулачества обладает каждый крестьянин”, “у крестьян крайне развит индивидуализм, эгоизм, стремление к эксплуатации”; “Каждый гордится быть щукой, чтобы пожрать карася”; тенденция крестьянства вовсе не к “общественному” строю, вовсе не к “народному производству”, а к самому обыкновенному, всем капиталистическим обществам свойственному мелкобуржуазному строю – показана превосходно”.⁴³⁴ Селянин ще не зрозумів що таке приватна власність на землю, а міський ремісник на власну продукцію чи послуги, а їх уже звинуватили в усіх гріхах. Саме комуністичними жорстокостями були зведені нанівець всі позитивні сторони колективізму, які б відповідали законам природи. Комуністи встановили жорстокі закони колективізму, вони були зовсім протилежні вільним і незалежним відносинам, які ми спостерігаємо у бджолиній сім’ї та лісових мурашок.

Як бути? Мурашки і медоносні бджоли всі роботи виконують колективно, інакше вони не виживуть, більшість тварин дотримуються колективності, у них споконвічно існує сильний стадний інстинкт, до речі, як відомо, він притаманний і людині. Багато тисяч мурашиних особин у мурашнику об’єднані надзвичайно тонким, але надійним зв’язком, складають єдиний живий організм, який складається з дрібнесеньких інтелектів. Подібне в повній мірі відноситься і до медоносних бджіл. Кожна особина, не дивлячись на їхню різноманітну свавільність у діях і рухах, відчуває себе досить пристойно, як єдине ціле в загальному.

У цьому контексті подивімось на людину: при соціалізмі, за часів комуністичного правління в Російській імперії, сильно розвивався колективізм у різноманітних формах; для селян створили колективні господарства (колгоспи), для робітників заводи і фабрики; повністю була ліквідована приватна власність, все було усупільнено; люди звикли до такого колективізму і коли після 1991 р. його ліквідували, то народ довгий час залишався незадоволений, більшість народу втратила смак до власної землі, взагалі до приватної власності.

Є повідомлення, що багато мільйонів літ тому бджоли також жили відокремлено, кожна особина була відокремлена від інших. Тепер медоносні

⁴³⁴ *Ленин В. И.* – Т. 2. – С. 523.

бджоли живуть сім'ями ведуть налагоджене життя, підтримують надзвичайний порядок у гнізді, де все до дрібниць відшліфовано, де у своїх взаємовідносинах усі члени угруповання керуються природними інстинктами, які стали раз і назавжди заданими. У разі гострої необхідності вся сім'я мобілізується для виконання термінових робіт, вони без примусу, як це ми бачили в країнах, виконують різноманітні роботи, навіть готові до самопожертви. Чи не подібне ми спостерігаємо у розвинутих країнах – Японії, Великобританії, США, Німеччині, Швеції та інших, де швидкість мобілізації ресурсів у разі екстреної потреби є значно вищою, ніж у країнах, слабо розвинутих в економічному і організаційному відношеннях.

Вивчаючи життя медоносних бджіл, мурашок та інших тварин можна дійти висновку, що порядки життєдіяльності в колишньому Радянському Союзі не були протиприродними, а навпаки, вони були близькими до природних потреб людини, але їх впроваджували комуністи варварськими, невмілими і шкідливими методами. В той же час природні елементи співжиття людини широко використовуються в багатьох країнах, зокрема Японії, Скандинавських країнах, багатьох європейських і азійських країнах. Треба згадати, що навіть у період невмілого державного управління в колишньому Радянському Союзі люди самостійно створювали суспільство, в якому проявлялося все більше і більше елементів турботи один за одного за принципом взаємодопомоги. Люди, як тварини, гуртувалися проти тієї чи іншої біди, або щоб зігрітися. В усіх колективах чи товариствах люди знали потреби кожного, робили дарунки відповідно до потреб, жили в комунальних квартирах і брали в займи все – від сірників до одягу, разом у складчину влаштовували застілля, співали, ходили в гості, їздили на відпочинок. Надзвичайно важко жилося людям і в часи репресій, і під час війни та окупації, і в період відбудови зруйнованого війнами і революціями, але саме в такі періоди скрізь у містах і селах чулися пісні, виконувалися гуртом важкі роботи, постійне спілкування людей між собою.

Теперішня глобалізація і спосіб виробництва та ринкових відносин відокремлює людину від іншої людини, люди не зближуються, а віддаляються між собою не тільки в діях, але і думках. Тепер кожна людина залишається наодинці зі своїми проблемами, вона спілкується з іншими особами через механічний зв'язок, навіть листування стає рідкістю. Не чути пісень, у селах немає весіль, на яких танцює все село, немає будівництва житла толоками, не збираються літні люди на посиденьки, а молодь на різноманітні розваги. Якщо врахувати, що насуваються екологічні і кліматичні катастрофи, то людині буде важко вистояти і вона вимушена буде повернутися до громадянського об'єднання, щоб спілкуватися і сумісно протистояти загрозам. У людей старшого покоління так і залишилася ностальгія за колишніми комунальними сусідами, трудовими колективами крупних підприємств, колгоспними бригадами і ланками. Це їхній природний стадний інстинкт самозбереження, який притаманний всьому тваринному світу, в тому числі і людині.

Між об'єднанням і роз'єднанням людей в організації своєї життєдіяльності існують протиріччя. Коли люди організують свою діяльність в усіх сферах на основі об'єднуючих позицій, то індивідуальні особливості не проявляються і не розвиваються, перебуваючи під гнітом колективної думки, посилюючись у часи, коли колективна думка контролюється деструктивними силами, наприклад комуністами, в яких була своя особлива ідеологія життєдіяльності колективів. Подібне викликало супротив, здебільшого підпільний, який нещадно придушувався. Все суспільство живе за єдиними нормами поведінки, діяльності і навіть думки, більшість робіт виконується гуртом, що і бачимо в медоносних бджіл і мурашок, яких подібне становище не хвилює, вони єдиним нормам підпорядковані повністю. Людина ж наділена свідомістю і вона намагається якимось проявитися своїми здібностями, які одержала від природи і досягла працею, що і привело її до намагання роз'єднатися, виокремитися, а це можна досягти в умовах ринкових відносин, коли все купується і продається, коли кожна людина покладається здебільшого на себе, в деякій мірі на державу і зовсім відсутня колективна взаємодопомога.

В цілому можна зробити висновок про те, що колективізм людини, медоносною бджолою і мурашкою, який відповідає природним нормам, більш практичний і приємний, ніж відокремленість і роз'єднаність. Колективну життєдіяльність людини можна вдосконалювати, формувати необхідну справедливу колективну думку, створити умови прояву індивідуальних особистостей і задовольнити їхні вимоги, що якісно впливатиме на колективний розвиток. У той же час відокремленість і роз'єднаність особистостей затрудняє надання ефективної допомоги кожній окремій людській особині, вона вирішує все самостійно і ніяка колективна думка на неї не впливає, окрім репресій відповідних державних органів. У цьому випадку людина не керована у своїх діях відносно охорони природи, використання ресурсів, національних і колективних інтересів, розвитку культури, освіти і науки.

У розвинутих країнах ідуть до колективності, але вона значно відрізняється від тієї, яка була при комуністах у Російській імперії. Однак, в обох випадках напрямок єдиний – колективна організація. Отже, чим більше розвинуті країни, тим більш інтегровані дії в суспільстві і навпаки, чим слабша країна, тим більша роз'єднаність у суспільстві – кожен виживає самостійно. На світовому рівні бачимо, що наприкінці ХХ ст. навіть держави Європи об'єднуються в такий своєрідний спосіб, який забезпечував би колективну безпеку. Таким чином, у природі в цілому, у тваринному світі і в людській цивілізації існує або іде концентрація, централізація і координація, що і є основним законом природи. Тому ідея спільності, коли один за всіх і всі за одного заслуговує на увагу більше, ніж ідея надіятися на власні сили і виживати в жорсткій боротьбі.

Як же підтримується високий рівень організації у сім'ї бджіл – величезному багатотисячному скупченні комах, які в лічені хвилини здатні відреагувати на вплив навколишнього середовища? Бджоли дуже чутливі, вони самі

видають і сприймають ультразвуки, реагуючи на них жестами, звуками й запахами. Медоносна бджола працює за наперед встановленими правилами, не оглядаючись на оцінку її роботи будь-ким, вона працює від народження до останнього свого дня. Як результат одержує винагороду у вигляді вироблених неперевершених продуктів, за що вдячне людство кожній особині цих тварин. Ось такий природний тоталітаризм, без насильства і пропаганди.

Мурашки також досить мобільні у своїх діях завдяки миттєвої передачі інформації. Якщо мурашині фуражири знайшли корм, то вони кличуть за собою інших мурашок, вказуючи напрямом і місце його розташування. Передача повідомлення здійснюється схрещенням вусиків мурашок, вони єдиним дотиком подають всі параметри повідомлення стосовно корму, передаються повідомлення також сигналами мурашок, радіус дії яких досить короткий, декілька сантиметрів. Специфіка передачі інформації про ті чи інші події полягає в тому, що кожна мурашка, одержавши повідомлення через схрещування вусиків чи сигналами, зразу ж передається далі іншим особинам, що являє собою збуджену ланцюгову реакцію. Ми завжди бачимо, що мурашки завжди поряд, рідко мурашина особина буває занадто віддалена від інших особин, а тому величезна кількість мурашок являють собою тісно зв'язаний, щільно скріплений, цільний живий організм, який знаходиться в гуртожитку під назвою мурашник.

Подібне спостерігається повсякчасно серед людей. Наш великий українець Олексій Толстой говорив, що кожен митець, щоб бути поміченим, має багато писати та друкувати і він написав чимало відомих історичних та художніх творів. Італієць Леонардо да Вінчі був іншої думки, будучи вірним своєму принципу – ні одна строчка його не була надрукована при житті, а більшість його знаменитих починань він особисто не завершував. Такі дві протилежності давали однаковий результат – кожен із них ввійшли в історію великими митцями. Відомо, що у своїй творчій роботі ні один із них нікому не підпорядковувався, але працював натхненно, як бджола. Отже, кожна праця, якщо вона потрібна і якісна, завжди буде належно оцінена, але основне в тому, що кожна праця супроводжується постійною боротьбою.

Людина постійно внутрішньо бореться сама з собою, оскільки достойність, як закон, вимагає підпорядковувати чуттєве моральному, але людині це майже не під силу. Подібне і є важливим та суттєвим протиріччям між потребою природи і вимогами закону моралі, що в кінцевому підсумку породжує різноманітні відхилення. Ця боротьба призводить до цікавих явищ у людському суспільстві через саму людину. Ось що говорив про людину лауреат Нобелівської премії Ніколас Тінберген: “Человек, с одной стороны, сродни многим видам животных, особенно в том, что он ведет борьбу с представителями своего собственного рода. Но, с другой стороны, среди многих тысяч биологических видов, борющихся друг с другом, только человек ведет разрушительную борьбу. ...Человек уникален тем, что он составляет род массовых убийств; это единственное существо, которое не годится для своего

собственного общества”.⁴³⁵ Тільки ХХ ст. відзначилося двома кровопролитними війнами і небаченими масовими знищеннями людей в таборах смерті. Уже початок ХХІ ст. показав ще гіршу загрозу для людства і народи світу стали жити у постійному страху перед посиленою невідомою агресією, нескінченними братовбивчими війнами, скрізь панує ворожість і національний егоїзм. Кожна людина планети Земля не впевнена коли, хто і де на неї нападує – дома, на вулиці, в транспорті чи на відпочинку.

У природі і людському суспільстві існує чимало прикладів відкидання тих чи інших цінностей, взаємовиключення, або вирівнювання (ентропія), коли індивідууми намагалися відкинути, або вирівняти те, що не вкладалося в рамки їх розуміння чи найвищі відомі параметри. Однак, все, що дійсно являється високим ним і залишається, але не вирівнюється навіть за умов, якщо це робиться такими ж великими, або сильними, незалежно від того, йдеться про природу чи суспільство. Звідси, природа і суспільство не терпить вирівнювання, бо це призводить до зникнення розвитку взагалі. В мистецтві і культурі суспільного розвитку відомо багато прикладів з цього приводу: Рафаель вважав бездарним Мікеланжелло, Л. Толстой не визнавав Шекспіра, Писарев перекреслював О. Пушкіна і т. д. Однак наперекір таким думкам дійсне мистецтво, як одних, так і других, підноситься і живе в віках, навіть в думках не допускається вирівнювання. Кожному із представників мистецтва, як і інших суспільних груп людей, природою відводиться певна роль у суспільстві і кожен своїм вмінням повідомляє про свою працю, її зміст і придатність.

Медоносні бджоли чи мурашки – це ті ж митці, робітники й організатори, вони певними своїми особливостями забезпечують злагоджену поведінку в середині популяції цих мурашок. Повсякденна, звичайна праця бджіл супроводжується глухим, рівним, тихим, одноголосим шумом сім’ї. Особини, що вилітають за нектаром, повернувшись, жестами “повідомляють” про наявність чи відсутність взятку і напрями його розташування. Своїми танцями бджоли-розвідниці передають певну інформацію про місце знаходження джерела корму, відстань до нього і розмір взятку. У сильній бджолиній сім’ї службу інформації поставлено значно краще, ніж у слабкій, що забезпечує кращий взяток корму, вони можуть доставати корм з більшої відстані. Запах кожної особини, а він є особливим для окремої сім’ї, стає перепусткою до вулика, яку пред’являє кожна медоносна бджола, прилітаючи додому. Запахи та інші засоби спілкування керують поведінкою медоносних бджіл і забезпечують життєдіяльність сім’ї як одного цілого біологічного організму.

Подібну злагоджену і узгоджену організацію можна спостерігати і в мурашках, які, наприклад, ремонтують зруйнований мурашник. Кожна особина, не звертаючи уваги на інших, займається своєю роботою, здається, незалежно тягне будівельну конструкцію. В цілому ж створюється цілісна міцна й архітектурно витримана будова, яка і забезпечує життєвий центр мурашиної

⁴³⁵В поисках смысла. – М.: Олма-Пресс, 2004. – С. 10.

сім'ї. В цій, на перший погляд, суматошливій біготні мурашок діють ще не відомі досить міцні інформаційні зв'язки, які і забезпечують технологічну та організаційну роботу тисяч особин мурашиної сім'ї.

На прикладі життєдіяльності бджолоїної чи мурашиної сім'ї можна зробити однозначний висновок про те, що члени суспільства мають спрямовувати діяльність держави через особисті дії, спрямовані на докладання власних зусиль на формування всіх її структур, а не перекладати провину чи здобутки на когось так як подібне недоречно. Цікаві приклади можна побачити, коли в сучасних складних умовах український народ ставить запитання про причини скрути в країні та не зовсім якісного складу законодавців, вони не дуже задоволені главою держави, шукаючи при цьому, щонайменше, винуватих на стороні.

У цьому ключі треба подивитися на організацію та природний устрій бджолоїної сім'ї, де бджоли самостійно виховують своїх особин для виконання тих чи інших функцій: робочих бджіл, матку як главу сім'ї, трутнів – для продовження роду. Їхній устрій налаштований таким чином, що самі бджоли, і ніхто інший, незалежно від зовнішніх впливів, забезпечують свою життєдіяльність: по-перше, вирішують питання про побудову комірок для виведення робочих бджіл, трутнів і матки; по-друге, кожна із цих трьох особин забезпечується різним кормом (якщо личинку годують тільки маточним молочком, то їй суджено стати маткою, тобто главою сім'ї; коли ж личинку годують маточним молочком тільки перші 3 дні, а після цього медом і пилком, тобто на "грубий харч", то народжується робоча бджола. Таким чином, матка і трутень тільки дають нащадкам життя, а вже сама сім'я вирішує, кого з них виховати – або нову матку, тобто главу сім'ї, якщо стара чимось її не влаштовує, або робочу бджолу для різноманітних робіт, або трутнів для збереження роду.

Мурашина матка, як її називають королевою, народжує тих особин, які замовляють їй робочі мурашки. Людина такого природного феномена не може зрозуміти, як це можна досягти. Тільки природа, така багатюща своїм неповторним мистецтвом, ставить людину в тупикове становище. Прийшла мурашка – мельник, мурашка – воїн, мурашка – фуражир чи інші і просить королеву, мурашину матку, народити молодь для певних своїх сподвижників, які загинули, вмерли чи постаріли. Скажімо, що людині до такого простого замовлення народжувати тих чи інших особин, в яких є нагальна потреба.

Подібно до цього і людське суспільство, виключно широкі маси народу, обирають главу держави, своїх законодавців на всіх рівнях управління, а тому тут можна для кожного виборця і члена суспільства нагадати слова з духовної спадщини християн: "Каков правитель народа, таковы и служащие при нем; и каков начальствующий над городом, таковы и все живущие в нем".⁴³⁶

В людському суспільстві обираються провідники нації, зауважимо, що у бджіл і мурашок це матки, готують спеціалістів вищої і середньої спеціальної освіти, робітників різних спеціальностей для виконання переважно фізичних

⁴³⁶Див.: Библия. Сир. 10(2). – С. 650.

робіт. Відмінність цієї діяльності людини від медоносних бджіл і мурашок тільки у методах виконання, які при уважному погляді також не дуже відрізняються. З метою вирощування особин для тих чи інших цілей у сім'ях бджіл чи мурашок використовуються відповідний склад харчів, визначається певна їхня структура, але ж і в людському суспільстві для робітників фізичної праці потребується більш калорійна їжа, а для людей розумової праці менш калорійна, але з набором важливих мікроелементів. Людина, для обрання своїх провідників використовує свідомі параметри політичного та соціально-економічного характеру. Отже, не слід нікого звинувачувати у негараздах: народ, як і бджолина сім'я, повинен самостійно вирішувати всі справи у своїй країні, і не перекладати на когось відповідальність за їх стан.

Так же як і суспільство, що складається з осіб чоловічої та жіночої статей і його провідників – царів, королів, президентів, прем'єрів, голів, міністрів та інших чинів, бджолина сім'я сформована з особин жіночого роду – робочих бджіл, особин чоловічого роду – самців для запліднення маток, тобто трутнів, є й провідники, як основи існування бджолиної сім'ї в особі матки. Фактором, який об'єднує бджолину сім'ю, є матка, чий гормональні виділення шкірних залоз розносяться в усьому гнізді, сприяючи єдності всієї сім'ї, активізуючи її життєдіяльність і надаючи їй великої злагожденості. Подібно до ролі матки у бджолиній сім'ї, можна навести приклад у людському суспільстві, зокрема функції імператора в Японії, короля чи королеви в Англії та президентів в окремих країнах Європи. Практика підтверджує, що від матки залежать не тільки чисельність бджіл у вулику та їх продуктивна сила, але й ритм роботи і енергетична жвавість усієї сім'ї. Саме тому старовинні монархії, які не були зруйновані жорстокими соціально-історичними катаклізмами, залишаються взірцем якоїсь природної єдності цілої нації в складних умовах ХХІ ст.

Якщо обставини складаються так, що медоносні бджоли не можуть вивести нову матку, то сім'я приречена на загибель. Хоча матка управляє всім угрупованням, все ж судьба її самої в багатьох випадках визначається виключно робочими особинами. Залежність матки від сім'ї повна, зокрема, вона не може відкласти яйця, якщо бджоли не підготують для цього комірочки; через природний антагонізм до інших маток вона не має бажання відкладати яйця в мисочки, з яких виводяться матки, але при необхідності бджоли змушують її це зробити; під час роїння матка виходить з вулика тільки з примусу або під натиском роїлових бджіл, але в той же час місце зупинки бджолиного рою визначає матка, де вона сідає, там розміщується і рій.

Якщо матка відповідає всім вимогам бджолиної сім'ї, то вона постійно оточена особливим піклуванням бджіл: окремі особини готують стільники і полірують для неї комірочки для відкладання яєць, інші знаходяться поруч, годують її, приділяють увагу і доглядають. Це – свита матки, яка створюється, але вона постійно змінюється, щоразу і формується нова на тих стільниках, куди матка переходить для відкладання яєць: свита спрямовує дії матки щодо

відкладання яєць або його припинення – залежно від наявності корму, погодних умов і багатьох інших факторів. Постійна зміна свити необхідна, щоб бджоли, які входять до неї, не втратили природного прагнення шукати їжу та виконувати іншу різноманітну роботу в сім’ї, а також це свідчить про доброзичливе відношення до неї в усій сім’ї. Подивімося як часто колись змінювались українські уряди, міністри і керівники обласних та районних адміністрацій країни, які і вважаються оточенням глави держави, тобто своєрідною свитою, як це видно у бджолиної матки. Цьому давались різні пояснення, і недостатній досвід тодішніх президентів, прем’єрів і міністрів – відсутність необхідних законів та інше, але основною причиною було те, що свита не відповідала вимогам всього народу за всіма своїми параметрами в конкретний історичний період, а в кінцевому підсумку це переносилось на главу держави. Таким чином, дії керівництва країни всіх рівнів, подібно до матки бджолиної сім’ї, повинні повністю підпорядковуватися національній культурі й духовності, традиціям, правилам і законам суспільства та природи, щоб відповідати вимогам народу, як бджолина матка відповідає вимогам робочих бджіл.

Відносно матки філософи також зробили висновок “Женщина старается любить там, где она чувствует, что ей придется повиноваться и служить: это ее искусство – облегчить свое иго”.⁴³⁷ Робоча бджола безплідна, вона більш вільна, незалежна і не терпить насильства, а бджола, здатна народжувати потомство, тобто матка, повністю залежна: її годують, визначають місце і кількість потомства, за неї регулюють вирощування робочих бджіл і трутів, її спонукають навіть закласти нові маточники для того, щоб молоді матки вбили стару матку і стали господарювати в сім’ї. Як тут не скажеш словами святого письма “Коли хто бути першим бажає, – нехай буде найменшим із усіх і слуга всім”.⁴³⁸

Прикладів подібного в людському суспільстві можна навести безліч. На початку ХХІ ст. досить часто згадується про те, що колишня комуністична управлінська еліта діяла приблизно так, як бджолина сім’я, але зовсім не підозрювала цього. В якийсь період еліта дійшла висновку, що їхній провідник, тодішньої радянської імперії, М. Хрущов, який був ними ж приведений до влади після Й. Сталіна, уже застарів, не відповідає їхнім вимогам і його треба замінити. З історичних документів відомо, що у них було декілька претендентів на роль нового лідера, як декілька маточників у бджолиній сім’ї, серед яких Брежнев, Шелепін і Суслов. Може бути тільки один лідер, як одна матка в бджолиній сім’ї. Першим обрали за лідера Брежнева, розраховуючи на майбутнє його усунення, але не врахували, що перша матка, яка виходить з маточника, миттєво знищує всіх інших претенденток – така природа. Так сталося і

⁴³⁷ *Ницше Ф.* Злая мудрость. – М., 1993. – С. 227.

⁴³⁸ Біблія. Мр. 9(35).

в ситуації з Брежнєвим, після обрання, він зумів хитрощами всіх інших претендентів ретельно ізолювати, сам же залишився на довгі роки лідером нації.

Тільки через те, що матка є засобом відтворення сім'ї її так цінують як у бджолиній, так і в людській популяції. Філософи, як уже відзначалося, тут мають однозначне твердження, що материнство постійне і воно достойне поваги, а батько, як правило, тільки випадковість. У цьому контексті деякі релігії і їхні священні книги дотримуються відповідної думки “Якщо тебе одночасно кличуть батько і мати, то підійди до матері”. Подібне підтверджується і в популяції медоносних бджіл, адже залежність матки від бджолоїної сім'ї ще не означає припинення її ролі, навпаки, саме залежність матки є провідною, вона визначає її силу і прихильність.

У спеціальній і художній літературі є чимало повідомлень про засновницю бджолоїної сім'ї – матку – і ставлення до неї всієї маси бджіл. Так створила природа, що тільки матка зберегла здатність продовжувати бджолиний рід, у зв'язку з чим вона, ставши найголовнішою особиною у бджолиній сім'ї, втратила інстинкт до всіх інших робіт у вулику і зовні. Від матки, основне призначення якої, запліднившись, відкладати яйця, залежить усе життя сім'ї: її сила, працездатність і продуктивність; об'єднання окремих особин у бджолину сім'ю завдяки її особливому запаху; створення цілісної біологічної та господарської одиниці; навіть підтримання підвищеної здатності захищатися від ворогів і виживати у складних умовах. І нарешті, найголовніше, вона є носієм спадкових рис сім'ї. Тому до цієї особини медоносні бджоли виявляють виняткову увагу: її доглядають, годують; залишаючись самі без корму, бджоли все віддають матці для її виживання; в той же час все це ставить до неї й жорстокі вимоги. Матка бджолоїної сім'ї у людському вимірі ототожнюється з главою держави, який теж має своє оточення, тобто свиту, але в сучасних умовах його оточення як глави держави і нації, не змінюється, а є напрочуд стабільним і спрямовує його дії, але напрям і цілі таких дій не завжди відомі народів. Якщо ж оточення змінюється, то це свідчить про слабкість керівника держави. Жорстокий Сталін кістяк свого оточення тримав постійним, прирученим, а тому був сильним, глави української держави, періоду здобуття нею незалежності, навпаки, постійно змінювали своє оточення і були слабкими. Не стійке і часто змінюване оточення здатне нанести шкоди главі держави, а через нього і суспільству. Зміна оточення в сучасних умовах була вимушена, кон'юнктурна, а тому не природна, вона не схожа на те, що відбувається у медоносних бджіл та мурашок. Саме така невідомість не подобається людині, що є основною причиною всіх заворушень в кожному суспільстві – революції, заколоти, вбивства глав держав і державних діячів, тиха їхня заміна і т. д.

Приклади з природи, організація життєдіяльності медоносних бджіл і мурашок свідчить, що теперішня форма державного устрою у багатьох країнах має суттєві недоліки. Перш за все, вони викликані пристосуванням форм державного устрою до глобалізаційних процесів, які штучно створені самою

ж людиною заради прискороного використання природних ресурсів, особливо сировинних, та збагачення. Тут і президентські, і парламентські, і парламентсько-президентські, і чисто урядові форми правління. Вони у свою чергу провокують, як протидію глобалізації ним процесам, об'єднуватися всім європейським країнам з єдиною конституцією та грошовою одиницею, а невдовзі може виникнути вимога і єдиної мови, далі справа може дійти, за прикладом колишнього Радянського Союзу, виховання єдиного народу.

Всі ці форми правління постійно утримують суспільства в напрузі тих держав, де такі форми існують. Творці об'єднаної Європи, чомусь забули, що подібне уже було, коли в комуністичній Російській імперії об'єднувалось п'ятнадцять держав з різними мовами, культурами, своєю історією і традиціями. Що з цього вийшло уже відомо, а що станеться з Європою, побачимо. В той же час дослідження на прикладі медоносних бджіл і мурашок, досвід ряду країн дають підстави стверджувати, що форми управління типу монархії найбільш сприятливі для рівномірного, заспокоїливого і раціонального розвитку нації, народу, суспільства. Вона надає найширші можливості розвитку і зміцнення громадянського суспільства в країні. Звичайно, монархічна форма правління потребує модернізації і вдосконалення відповідно до сучасних вимог таких країн як Японія, Англія та інші країн Європи.

У природному середовищі відбувається те ж саме. Скажімо, коли матка не відповідає вимогам сім'ї внаслідок старіння, одержаної травми, зниження яйцекладки та наявності інших недуг, помітна тільки особинам сім'ї, через що вона не виконує покладених на неї функцій якнайкраще, бджоли здійснюють так звану "тиху" заміну матки. З цією метою вони спочатку закладають маточники для виведення нової матки, змушують стару матку відкласти в них яйця, а коли молода матка виходить, то вона вбиває стару матку, або це здійснюють самі бджоли. Деякі автори пишуть, що коли виходить нова матка, стара сама десь зникає. Коли люди почали займатися бджільництвом, то пасічники стали приділяти бджолиним сім'ям дедалі більшу увагу, а тому заміна маток, у свою чергу, стала здійснюватися не тільки природним, але й штучним шляхом. Проте, у медоносних бджіл природний інстинкт уваги до матки залишився, і вони самостійно здійснюють її селекцію як основного провідника бджолиної сім'ї.

Лише жорсткий природний відбір маток, невпинний і постійний контроль за їх станом, а в разі необхідності – і здійснення кардинальних змін у ньому забезпечують виживання бджолиних сімей у складних умовах. Стара матка гине від смертельного укусу власної дочки, яка тільки-но з'явилася на світ. Прочитаймо історію і ми побачимо як знищувалися глави держав намісниками престолу в багатьох країнах, починаючи із середньовіччя. Трапляються й винятки, коли медоносні бджоли оберігають стару матку від такої суворой участі і вона відкладає яйця поруч з молодою своєю дочкою, доки не помирає природною смертю. Це досить важливий приклад для націй і народ-

ностей цивілізованого світу: коли один керівник держави змінює іншого, то започаткована останнім діяльність не повинна припинитися, а життя нації – затьмаритися.

Приклади з минулого досить переконливо доводять, що людське суспільство дуже страждає через неможливість ізоляції керівників, які мають ті чи інші негативні природні чи набуті якості, як це має місце у бджолиній сім'ї. Із історії ХХ ст. всім достименно відомо, що найжорстокіші керівники країн Й. Сталін у колишньому СРСР, А. Гітлер у Німеччині, А. Піночет у Чилі допускали відомі відхилення від нормативів здорового людського організму: у бджолиній сім'ї особини з подібними відхиленнями були б об'єктивно нещадно ізольовані самими бджолиними особинами; у людському суспільстві вісі три керували державами і принесли народам світу багато страждань. Аугусто Піночет у дитинстві був кволою, хворобливою та боязливою дитиною, а коли мама повела його подивитися німе кіно де, побачивши розстріли, сховався під стілець і несамовито закричав, тобто у нього відбувся душевний надлом.⁴³⁹ Коли цей хлопець, який до військового училища поступив тільки за третім заходом, після військового путчу в 1973 р., став президентом Чилі, то за його наказами здійснювалися страшенні репресії, в яких фізично знищено 30 тис. громадян країни та іноземців.

Історія підтверджує, що генетично, хоча в глибокому покої, в людському суспільстві існує природне несприйняття подібних індивідів, які б вони не проявляли добродетності. За 17 років президентства А. Піночет тоталітарними методами вивів відсталу країну на середній світовий рівень розвитку, чилійський досвід пенсійного забезпечення визнані класичними у світі, середня місячна зарплата в країні становить тисячу доларів, країна стала багатшою Польщі, Туреччини, Росії і своїх сусідів. Коли ж трапилася нагода, то 60 % населення проголосували проти режиму.

Імперія колишнього Союзу в Росії трималася на створених Й. Сталінінм жорстоких атрибутах влади і знищенні мільйонів громадян країни та іноземців, хоча при цьому була перемога у другій світовій війні, проведена відбудова країни, ряд позитивних рішень його наступників, що й казати, поліпшувалася життєвий рівень населення, вирішувались соціальні питання, надання робочих місць і відпочинку. В 1991 р. раптові політичні процеси створили умови, за яких влада захиталась, то імперія розпалася і всі проголосували проти диктатора і його послідовників. Подібна участь очікувала й А. Гітлера, який забезпечив весь народ роботою, зробив їх господарями майже всієї європейської землі. Проте навіть у період війни, коли діяв тотальний нагляд за кожним, його не сприймали і на нього постійно здійснювалися або готувалися терористичні акти.

⁴³⁹Дзеркало тижня. – 2003. – 12 липня. – С. 29.

У колишньому СРСР і в деяких інших країнах світу зміна керівника держави відбувалася тільки після смерті або примусової його ізоляції попередника, тобто тоді, коли колишній керівник під тиском зникав з політичної та громадської арен. У деяких державах, наприклад, у Бенгалії та на Суматрі⁴⁴⁰, у давно минулі часи, якщо правитель перебував при владі надто довго, то підопічні страчували його, щоб він не перевищив меж влади і не порушив існуючого укладу на шкоду іншим родам і власним дітям, намагаючись захопити владу в більш повному обсязі, замість того, щоб захищати народ на випадок війни. Зразком людської життєдіяльності за законами бджолиної сім'ї була Запорізька Січ. Запорізькі козаки дуже часто переобирали кошових отаманів, а нерідко і вбивали їх, зав'язували в мішок і викидали в Дніпро. Про життя січових козаків досить широко писав у своїх дослідженнях Д. Яворницький, М. Старицький й інші.

У романі “Останні орли”, М. Старицький показав, що коли кошовий отаман допускав велику втрату війська і був переможений, то козаки гуртом били його киями до смерті, але були толерантними перед кожним ударом просили вибачення. Кошовий отаман не мав права самостійно підписувати жодного листа, що відправлявся з Січі, а також самостійно читати отримані листи – їх обов'язково зачитували на раді всього війська Запорізького. Там же приймалися конкретні рішення і формувалися відповіді на ці листи. Рішення про військовий похід, або підписання чи розрив відносин з іншими країнами схвалювалися на зібранні козаків. Кошовий отаман виконував волю всього війська Запорізького, і якщо він не відповідав якимсь вимогам козаків, то його відразу ж звільняли. Все відповідало законам природи, як бджолина сім'я поступає зі своєю маткою, коли вона не відповідає певним їхнім вимогам.

Козацький отаман не мав права писати щось самостійно, навіть гетьманові України, а лише те, що йому радили козаки, оскільки кожен з них пам'ятав непохитний закон Січі: “Если бы какимъ ни есть образом донеслось, что я начинаю что-нибудь сверхъ воли козаковъ, то они тотъ же часъ въ раде убили бы меня”.⁴⁴¹ Це була самоорганізація живого організму найвищого рівня, і не хаос, а висока самоорганізація у військових діях, у господарських справах з добування харчів, одягу і житла, які шанувалися всіма сусідніми державами. Втручання у своє життя козаки Запорізької Січі дозволяли тільки в певних межах, як сусіднім країнам, так і українському гетьманському уряду, які різними методами намагалися впливати на буття козаків Січі. Але в разі перевищення цієї допустимої межі всі діставали різку відсіч, і в тому числі військову. Захист власної незалежної політики стало важливою причиною тієї невизначеності, коли а козаки Січі без всяких вагань здійснювали перехід від протекції однієї держави до протекції іншої.

⁴⁴⁰ Див.: Грін Р. 48 Законів влади. – “Рипол классик”, 2001. – С. 471.

⁴⁴¹ Див.: Яворницький Д. Історія запорізьких козаків. – К.: “Наукова думка”, 1991. – Т. 3. – С. 135.

Крім Запорізької Січі, в історії України не спостерігалось подібних правил, де діяв природний, але цивілізований доброзичливий підхід щодо управління свого кошового, за винятком випадків, коли він не виправдовував довір'я козаків і допускав великі військові втрати. Схоже, що в незалежній Українській державі вже на початку ХХІ ст. почала складатися позитивна ситуація, коли подібні правила і звички починали тільки жевріти.

Давні традиції і практика свідчать, що природний відбір притаманний як суспільству, так і природним популяціям, а головне це те, що на перше місце висувалися якісні характеристики. З цією метою з давніх часів люди осмислювали свої дії, дотримувались певних традицій і виробляли закони, яким неухильно слідували. Людство у процесі свого складного розвитку набувало певних традицій, окремі сильної волі люди перетворювали деякі з них в закони, яких дотримувалися, хоча нерідко вони не відповідали законам природи, що і наносило шкоди людству, провокуючи заворушення і війни. Окремі нації людства зокрема роми, євреї, Японці, китайці, індійці, нації мусульманського світу переважно дотримуються створення сімей з представників свого етносу. Інші народи, особливо європейського континенту, Північної Америки подібних канонів і традицій не дотримуються.

Звідси виходить, що одні народи дотримуються, а інші не дотримуються рекомендацій святого письма, висловленого в заповіті Мойсея. Коли Мойсей вивів свій народ із рабства і привів на нові землі, то їм був даний завіт "...земля, в которую идете вы, чтоб овладеть ею, земля нечистая, она осквернена нечистою иноплеменных народов, их мерзостями... Итак дочерей ваших не выдавайте за сыновей их, и дочерей их не берите за сыновей ваших..."⁴⁴² Виходить, що не з усіма народами рекомендувалося змішувати сім'я святого народу, яким вважався народ, що вийшов з єгипетського рабства. За великим рахунком не можемо ж ми щось сприймати, а щось ні з святого письма.

Щоб переконатися де справедливість, подивімось на природу, на тваринний світ, на все живе, що оточує людину. Коли настають шлюбні польоти крилатих мурашок, самців і самок, то вони вилітають не з одного якогось гнізда, тобто мурашника, щоб не було змішування крові в одній сім'ї, а з усіх мурашників, розташованих на якійсь великій території. В той же час відомо, що на даній території можуть бути мурашники різних видів мурашок, яких налічується в природі біля п'ятнадцяти тисяч видів, але в один і той же час, тобто одночасно, вилітають тільки крилаті мурашки одного виду. Тільки один вид мурашок одночасно одержує сигнал природи для шлюбних польотів. Виходить, що мурашки, які слідують законам природи, дотримуються рекомендацій святого письма.

В середовищі людства постійно також відбувається природний відбір з невольною жорсткістю, але не природними, штучними методами, як дер-

⁴⁴²Біблія. 1Езд, 9(11,12).

жавою, так і самостійними діями самої людини. В сучасній цивілізації новітня думка спрямована на те, щоб держава зосередила свої адміністративні дії на створення сімей і народження дітей серед студентства, в середовищі якого зосереджені найбільш динамічні особини обох статей, здорова та інтелектуальна частина нації, але при цьому не вимагається дотримання чистоти крові. У свій час німецькі нацисти пропагували і реалізовували ідею чистоти арійської нації, навіть винаходили параметри для цієї справи, спиралися також на молодь. Однак, в цьому випадку вимагалось дотримання чистоти крові. Комунисти російської імперії також ставили завдання вирішити проблему поставлену Мойсеєм, але в основу поклали не чистоту крові, а інтернаціоналізм та політику. Вони відбирали і підтримували тільки тих, хто дотримувався їхньої ідеології, а також певних норм поведінки, не вимагали дотримання чистоти крові. Нічого доброго з цього не вийшло ні в німецьких нацистів, ні в російських комунистів, оскільки до цього примішувалась політика та геноцид до інших народів, що знають народи світу з новітньої історії.

У багатьох країнах дотримується етнічна чистота, як природний процес, як поклик предків, як звичай, як національна гордість. В багатьох народів у статевиx стосунках між конкретними людськими особинами проходить строгий відбір за всіма якісними характеристиками людини, як частини живої природи: привабливість, душевність, краса, розум, внутрішній світ, сексуальність і інші тонкощі, які відносяться лише до конкретної особини і які не завжди можна пояснити. Саме в цьому відборі багато шлаку, як це можна не дуже коректно сказати, іде у відходи.

А подивімося на бджолину сім'ю, в якій виведена молода матка, вилітаючи на спарування, мчить так швидко, що наздогнати її може тільки найміцніші та найшвидші трутні, яким вона і віддається. Отже, у бджолиній сім'ї на перше місце ставляться не духовні, а фізичні якості для продовження роду, який і забезпечує відбір особин для виживання. Крім того, трутні, які вилітають вслід за маткою із одного і того ж вулика, з однієї сім'ї ніколи її не спроможні наздогнати настільки вона розвиває швидкість, що і оберігає від змішування крові в конкретній сім'ї та виродження виду мурашок. Тільки трутні з далеких пасік, швидкі і міцні, знаходячись поблизу, досягають цілі по зову природи.

Підводячи підсумки досліджень, можна сказати, що в людській цивілізації найбільш нестійкими для виживання виявляються народи, які не дотримуються чистоти крові і фізичних якостей етнічних особин. Це стосується народів європейського континенту та Північної Америки. Проблема тут величезна і для українського народу, але треба відмітити, що деякі зрушення уже розпочалися. В 2006 році президент видав указ, який зобов'язує або хоча б дає правову основу, перед створенням молоді сім'ї, кожен зобов'язаний одержати медичне посвідчення про стан здоров'я, що досить важливо.

У кожної мурашки і бджоли
взірець для мешкання людини.

6.2. *Природа і побудова громадського суспільства*

Розбудовуючи громадське суспільство, треба чітко усвідомити межі його життєдіяльності, які концентруються у проявах індивідуальної і колективної волі. Творчість в усіх сферах людського суспільства – процес індивідуальний і він неможливий, як це у нас спостерігається повсюдно, “творити” гуртом, бо натовп не сприяє розкріпаченню духовних сил і їхньої мобілізації як бази для творчої роботи. Ось чому творчі особистості постійно борються за свої права, відстоюють право власної думки, яку намагається привласнити натовп, бо люди, які не є особистостями, надають пріоритет колективній думці.

З іншої точки зору людина, як представник тваринного світу, суто колективна істота, як би її не намагалися ізолювати, вона лине до гурту, бо тільки тут проявляються її природні риси. В цьому випадку індивідуальна воля вступає у протиріччя з колективною вимогою. Проявляється таке протиріччя повсюдно, оскільки вирішення загальних суспільних вимог і управління на всіх рівнях – це процес колективний, бо саме тут має проявитися в концентрованому виді думка багатьох індивідуумів громади, міста, регіону, держави, але закріплені законами. На запитання, чому природа вічна і організована, можна відповісти, що у неї є незмінні закони. Подібним пояснюється стійкість і непереможність релігій, які також мають постійні свої форми, правила і звичаї. Життєдіяльність суспільства може бути розумно організованим за умови наявності і дотримання стійких правил, форм і звичаїв, як це бачимо в ряді країн, зокрема Великій Британії. Історія свідчить, що Україна й вижила, як цілісне держане формування через стійкі звичаї, культури, мови.

Розглядаючи природу і її процеси в контексті пошуку єдності законів природи та суспільних законів, а також ідентичності природничих і суспільних наук, слід підкреслити особливість цього підходу. Він полягає в наступному: природничі науки розглядають природу як об’єкт для взірця у практичній сфері життєдіяльності людини; суспільні науки, особливо їхня філософська складова, розглядають природу і з об’єктивної, і суб’єктивної сторони. Природничі науки вивчають суб’єкти живої і неживої природи в тій же площині, як і суб’єкти суспільства, якими являється людина та її інституціональні структури. Філософи минулого, зокрема Міллер, вказували на те, що природничі науки “рассматривают природу исключительно с объективной стороны, забывая о субъективной стороне ее”.⁴⁴³

В людському суспільстві, угрупованнях бджіл і мурашок діє злагоджена цілісність сім’ї, яка являє собою природне суспільство, особини якого

⁴⁴³Енциклопедия мудрости. – Изд-во “Росса”, 2007. – С. 501.

зв'язані довірливістю і природною слухняністю. В людській спільноті до цього додається ще й любов. Подібне визначення яскраво простежується на мурашках, в яких виявляється, що особина, виконуючи ту чи іншу роботу, цікавиться далеко не собою, не своїми інтересами, а тільки цілим – сім'єю. Смертельно поранена мурашка не звертає жодної уваги на свою загибель, свій кінець, вона намагається в останні хвилини свого життя виконати якісь роботи. Про природну єдність свідчить той факт, що коли ж мурашка відчуває страх, щастя чи злість, то її стан передається особинам, що її оточують і вони разом переживають радість чи злість.

Особливу, чи краще сказати основну, роль єдності мурашиної чи бджолиної популяції, як органічного цілого, відіграє матка, а здійснивши проекцію на людське суспільство, треба в цілому відмітити, що: “Естественное повиновение внутри семьи основывается на том, что в этом целом существует только одна воля, а именно принадлежащая главе семьи. В этом отношении семья составляет только одно лицо”.⁴⁴⁴ Бджолина чи мурашина сім'я здатна деякий час жити без матки, але не довго і в врешті-решт вона припиняє своє існування.

Людство завжди жило надією влаштувати ідеальне суспільство самоупорядкування. Чому людство шукає ідеал колективного життя? Перш за все, так це риса всього тваринного світу, як ми показали на прикладі мурашок і медоносних бджіл. Наступне полягає в тому, що індивідуальне і колективне життя людства спрямоване на жорстоку боротьбу за існування у безперервному пошуку харчів, що також панує в усьому тваринному світі.

Боротьба людини окреслюється двома основними умовами: непомірне зростання населення з однієї сторони та зменшення ресурсів для існування – відносно скорочується наявність родючих земель і абсолютно зменшуються сировинні природні запаси, а саме ліси, газ, нафта, вугілля, інші корисні копалини. В такій ситуації людина буде спрямовувати всі свої зусилля на виживання, потребуються новітні технології, неймовірно величезні інтелектуальні і матеріально-фінансові ресурси, а в одиночку подібне задіяти майже неможливо. В цьому контексті треба визнати правильними слова К. Маркса і Ф. Енгельса, що “Только в коллективе индивид получает средства, дающие ему возможность всестороннего развития своих задатков, и, следовательно, только в коллективе возможна личная свобода”.⁴⁴⁵

Тут ціла проблема і при її вирішенні скільки людей, стільки ж думок, які тасуються зацікавленими сторонами відповідно до потреби. Одні пропонують, що громадське суспільство треба формувати у такий спосіб, при якому спочатку розбудується економіка, а лише потім громадське суспільство, інші пропонують протилежне, кожен раз виникають нові пропозиції, а тому кінця і краю реформам не буде видно. Отож, треба дивитися: перше, на природу, як

⁴⁴⁴ Гегель. Работы разных лет. В двух томах. – М.: “Мысль”, 1973. – Т. 2. – С. 49.

⁴⁴⁵ Мачехин А. В поисках смысла. – М., 2004. – С. 303.

там все формується, будується і функціонує сім'я мурашок і медоносних бджіл, їхні цивілізації; друге, на духовність суспільства, його звичаї, культуру, релігію та *ідентичні* особливості, тобто те, що в тварин не проявляється, а тільки відноситься до людини, як особистості.

В силу своєї духовної природи люди і являються особистістю, яку слід враховувати в громадському суспільстві. В той же час і людське суспільство не може терпіти від недоліків чи нанесеної шкоди окремими індивідуумами. Отже, існує дві неперевершені цінності, кожна з яких не може переважати: з однієї сторони – свобода розвитку особистості; з іншої – здоров'я і міцність суспільства. Кожна нація, кожен народ чи громада зобов'язані навчитися поєднувати гуманність відносно кожного індивідууму, але з реальним врахуванням потреб товариства, спілки, суспільства.

Куди не подивись на життєдіяльність людини і окремих видів тварин, скрізь побачимо дивовижну схожість. Ось візьмемо хоча б житло людської і бджолиної сім'ї, скільки схожості, скільки філософських роздумів навіає при порівнянні двох свідомих і не свідомих, але живих організмів. Ми бачимо безліч яскравих прикладів у людському суспільстві, схожих на життєдіяльність комах, зокрема людське житло, яке при порівнянні являє собою не що інше як місце розташування медоносних бджіл, лісових мурашок і інших представників тваринного світу. Знаменитий О. Пушкін, зі своєю неперевершеною уявою, мандруючи південним берегом Криму писав “плоские кровли хижин татарских издали казались ульями, прилепленными к горам”.⁴⁴⁶ Подібно до бджолиних сімей, що розташовуються в горах, у лісних хащах і на деревах, у землянках так і первісна людина спочатку знаходила собі житло в дуплах дерев, у катакомбах, землянках. Навіть під час війни партизани влаштували своє житло в катакомбах і землянках, мирні жителі під час руйнування їхнього житла знаходили притулок у землянках, а це уже в 50-х роках ХХ ст.

Людина раніше від бджіл винайшла для себе більш приємне житло і спочатку почалося будівництво простих будівель із глини, очерету, соломи, а в холодних краях юрти зі шкір тварин, наземне і підземне житло було різноманітних форм, а пізніше дійшли до хмарочосів. Як оповідають очевидці, що побували у Південній Кореї, там село зовсім не схоже на українське, бо це три-чотири височенних коробки і там живуть всі жителі так званого села і житлова площа дуже невеличка, як правило, тільки для снання, а постіль на день згортається, що нагадує вулик, в якому живуть, розмножуються, виходять на працю і приносять їду, але іншого простору, крім цього будинку і місця для снання у кожної людини немає.

Подібне можемо побачити в Японії, Китаї, Індії і багатьох інших країнах Південно-Азійського регіону. Чи це не вулики для людини, яка запозичила і

⁴⁴⁶Пушкін О. Соч. в трех томах. – М.: Изд-во “Худ. лит.”, 1986. – Т. 3. – С. 368.

перейняла форму житла у медоносних бджіл, після того як людина вийшла із землянок і інших пристосованих помешкань, а після цього уже форму свого житла передала медоносним бджолам. Мурашки не піддаються прирученню і продовжують самостійну життєдіяльність, але їхній досвід для людини досить великий. Чим людина не схожа багатьма прикметами на медоносних бджіл, поділившись з ними формою свого житла? Обмін досвідом життєдіяльності практикується: людина – бджолі і мурашці, бджола і мурашка – людині.

Чи не бачимо на прикладі комах та людей, їхньої життєдіяльності основних норм і параметрів, а можливо, і законів формування громадського суспільства? Як уже відмічалось існує думка, що спочатку будується ринкова економіка і це є первинним, а після цього формується громадське суспільство, а тому воно є вторинним. Навіть доводиться, звичайно на словах, до цього часу, переконувати справедливості такого твердження. А чи це так, чи ні? Відповідь знову ж таки можемо побачити на прикладі медоносних бджіл і лісових мурашок. Людина може зробити досить цікавий висновок з досліджень життєдіяльності медоносних бджіл: “Оказалось, что все муравьи, пока их содержали по одному, выбрасывали за шесть часов на поверхность, в общем, две десятых грамма песка, а когда их поселили по два, по три вместе, они за такое же время успели выбросить каждый в сотни раз больше песчинок. В “компании” все начинали рыть песок в бутылках в среднем уже через тридцать минут, тогда как в одиночку они принимались за дело часа через три. В группе почти все работали без отдыха и спора, а врозь – нередко с перерывами и чрезвычайно вяло”.⁴⁴⁷

Перш за все, що таке громадське суспільство? Воно являє собою структурну організацію суспільства, в якій громада тієї чи іншої території спрямовує свої дії на краще виконання сумісних робіт, сприятливого пристосовування до навколишнього середовища, гуртового вирішення соціальних проблем. Громадське суспільство здатне не допустити: зниження свободи особистості на користь суспільства і навпаки; зниження якості своїх політичних, культурних і бізнесових еліт чи провідників; поширення розгубленості і дезорієнтації в разі їхньої появи; панування багатих над бідними; розгулу чужинських культурних, звичаєвих і мовних вторгнень в інформаційний простір нації; симуляції у виконанні всіляких громадських робіт, симулюючи “бурхливу діяльність”; цинічного невиконання даних громаді чи цілому суспільству обцянок на виборах чи при виконанні службових обов’язків; уникнення відповідальності і політичної смерті брехливими і непорядними політиками, зрадниками і відступниками; відокремлення дієвості кожного члена суспільства від їхнього практичного життя; уникнення звітності політиків і посадовців усіх рівнів, які розпоряджаються спільним добробутом, національ-

⁴⁴⁷Халифман И. Пароль скрещенных антенн. – М., 1967. – С. 134.

ними і державними інтересами, майбутнім народу; використання інших членів громади для приховування власних, за відомо зрадницьких чи приватних інтересів; приниження чи непошана членів суспільства, які віддають свої сили, вміння та ресурси для загальних потреб; поширення хабарництва, а навпаки, сприяти його знищенню; безкарності тих, хто проповідує чужі інтереси на шкоду суспільству чи окремої громади.

Міцне громадське суспільство, подібно до здорового живого організму, здатне до самоочищення від появи негативних процесів і особистостей, позбутися спільних хвороб і дивитися в майбуття, забезпечити рівність всіх членів суспільства. Нерівність у суспільстві існує, як і в усьому тваринному світі, але ця нерівність визначає сама природа: не всі можуть бути митцями, фахівцями з виконання унікальних робіт, за фізичними характеристиками й інше, але в решті сфери життєдіяльності має бути рівність. З цього приводу А. Бебель писав “Не может быть оправдано никакое неравенство, кроме того, которое создано природой в виде различия между отдельными людьми”.⁴⁴⁸

Якби все це було вирішено само собою, то для чого тоді було б те громадське суспільство? Ось що ми бачимо в природі з цього приводу, а саме у медоносних бджіл та мурашок, яких ми беремо за взірць нашого дослідження. Природа тут сама започаткувала організацію сім’ї медоносних бджіл на базі багатотисячної еволюції. Адже відомо, що у давні часи особини бджіл жили відокремлено, але з часом вони об’єдналися у сучасну бджолину сім’ю. Якщо це навіть і не так, бо дослідити подібне ще складно, то природа з самого початку їх появи у світовому просторі започаткувала надзвичайно цікаву структуровану організаційну одиницю існування живих організмів. У будь-якому випадку організація їх життєдіяльності постійна і можна вважати, що вона в природі первинна, адже людина довгий історичний період не була такою організованою. Іншими словами медоносні бджоли та мурашки забезпечують своїм прикладом природну організаційну структуру ефективної життєдіяльності.

Після зимівлі, коли розпадається клуб і виявляється реальна втрата особин, бджоли вирівнюють структуру сім’ї, забезпечуючи тим самим собі заміну, матка відкладає яйця для вирощування особин, переважно робочих бджіл, а уже пізніше трутнів. Іншими словами сім’я найперше відновлює свою організаційну структуру в молодому майбутньому розпліді. Після цього особини, які пережили зиму, а сім’я забезпечила продовження роду у повній структурі, приступають до фізичної праці, а в людини відноситься до економіки. Перш за все, розпочинається повсякденна робота з наведення порядку у вулику, а ще пізніше бджоли добувають воду, пергу та нектар для виробництва кормів для себе і потомства, яке підрастає. Отже, економічна діяльність для бджолиної сім’ї вторинна, а тому для людського суспільства справедливим

⁴⁴⁸ *Мачехин*. В поисках смысла. – М., 2004. – С. 299.

буде вважати формування громадського суспільства первинним, а розвиток економіки – вторинним. Якщо уважно простежити тисячолітню історію формування людини, як суспільної особистості, то побачимо також подібну закономірність у розвитку людського суспільства.

Подібно до медоносних бджіл та мурашок, людина організована в громаду, якщо вона сформує громадське суспільство, забезпечує свою життєдіяльність без зайвого втручання центральної влади. В громадському суспільстві буде наведений такий порядок, без знущань і звинувачень, але кожна особина буде його дотримуватися неухильно, як у мурашок і медоносних бджіл – це закон спільності. Тому саме ідея формування громадського суспільства лякає владу і її представників. Центральна і місцева влада про це знає, а подібне їй не вигідне, а тому (як відмічають політологи) політологи турбуються, що, мовляв, влада ніколи проблемами суспільства не цікавилася, а лише у скрутні для себе хвилини щось пообіцяє, наприклад, вести суспільство в сторону демократії чи європейської спільноти, або ще щось подібне придумують, хоча пізніше про це все швиденько забувають. Один із політиків, якого чомусь вважають деякі журналісти одним із найбільш освічених лідерів країни, в якійсь центральній газеті твердив: “...стимулировать развитие гражданского общества скорее плохо, чем хорошо”.⁴⁴⁹

Отже, головне в таких висловах вбачається відома істина, що будь-яка влада відчуває для себе небезпеку саме у самоорганізації громадян. Ось чому державний апарат, що об’єднує групи людей корпоративними інтересами, зацікавлений у повній відсутності критики його рішень, вимагаючи безумовного їх виконання. І це природно, бо ті, що не при владі, критикують тих, що при владі, а коли міняються місцями, то йде зворотна критика. Звідси виходить, що коли влада не бажає громадянського суспільства, тобто проти самоорганізації громадян, то з владою щось не те і не все гаразд. Подібне стосується всіх країн, навіть країн, які хизуються своєю розвинутою демократією.

Влада, держава – це надбудова у кожному людському суспільстві, яка виникла із доброї волі самих членів цього суспільства для виконання конкретних, детально визначених функцій. Згадаймо інститут третейських судів, які існували у Київській Русі про що згадується в Іпатієвському літопису, саме вони виконували державницькі функції, коли ще держави, у теперішньому розумінні, не існувало. Якщо ці функції зникають з різних причин, чи їх відбирають, або вони, тобто функції, виявилися непридатними, то і влада зникає як така. В той же час народ, суспільство не зникає, бо це та ж природа, живий організм, який саморегулюється для виживання і продовження життя. Отже, самоорганізація суспільства на базі створення громадянського суспільства – основа природного його розвитку.

⁴⁴⁹ Газ. “Киевский телеграф”. – 2003. – 10–16 февраля.

В природі налічується п'ятнадцять тисяч видів мурашок, одна і та ж територія може бути зайнята мурашиними популяціями різних видів, вони бувають сусідами, іноді окремі види займають величезні території. Які б території не займав той чи інший вид мурашок, кожна сім'я розвивається самостійно, її дивовижна самоорганізація з самого початку заснування забезпечує всіма потребами кожну особину, всієї сім'ї, її розмноження та продовження роду певного виду мурашок. У якийсь визначений час, за законами природи, в сім'ях, тобто мурашниках, того чи іншого виду мурашок розпочинаються шлюбні польоти. В цьому випадку кожна сім'я виду підпорядковується законам природи для даного виду: вилітають самки і самців певній черговості, але в один і той же час, виліт самок і самців дозується, щоб досягти спарування з особинами інших сімей цього ж виду, шлюбні польоти відбуваються під час сприятливих погодних умов, особливо після теплового дощу.

Спарована самка спускається на землю, знаходить якесь заглиблення і самостійно, без будь-якої допомоги, за винятком випадків, коли поруч приземлилась ще одна чи дві самки того ж виду, які допомагають одна одній. З цього часу розпочинається започаткування, формування і зростання мурашиної сім'ї, яка з часом розростається у популяцію і живе за внутрішніми законами, які нічим не відрізняються від тих, які існують для всього виду. В той же час життєдіяльність, тобто добування харчів, їх зберігання, охорона і відбудова житла, розмноження й інше саморегулювання.

Наприкінці ХХ ст. розвалилася величезна Російська імперія під назвою Радянський Союз, куди входили не тільки колишні союзні республіки, але і країни центральної Європи, які після війни 1941–1945 рр. Й. Сталін силоміць прилучив до цієї імперії, створивши так званий соціалістичний табір. Це уже була не імперія, а наддержава, якої, мабуть, світ не бачив. Після 1985 р. і 1991 р. всі країни, які входили до імперії, розпочали будувати свою незалежність, власну економіку, розвивати національну культуру і соціальну сферу. Виявилось, що держава у формі імперії, як надбудова, не була здатною щось здійснити у більшості з цих країн, в яких вона брала на себе забагато функцій. Цей приклад зайвий раз підтверджує, що надбудова, якою є держава, не може вважатися об'єктивною структурою природи, а штучно створеною людиною, тому вона може бути, а може й не бути. Надбудова – це щось надприродне, зайве, а самоорганізація – це об'єктивний процес живої природи.

Як свідчить історична практика, без держави важко обійтись, але її ефективність в усіх випадках, як повсюдно спостерігається, вкрай низька. Ось дві слов'янські країни – Україна, яка була складовою Російської імперії і Болгарія, яка була приєднана тільки частково, економічно та політично. Прогресивні сили Болгарії так оцінювали діяльність влади: “У правительствa нет целостного взгляда на страну, такую, в которой не только хозяйственно, не заботятся об образовании, культуре, внутреннем порядке в

государстве. Народ разобщен на части: в одной живет 95 процентов населения, во второй – политический класс. Этот класс живет в искусственном свете люксовских лимузинов, коктейлей, обычаев. ...они посвящают свою жизнь одной цели – личному успеху. Их обязательства и декларации оказываются пустыми словами...⁴⁵⁰ Отож, держава не захищає більшості населення, а тому її ефективність низька.

Все це повністю відноситься і до української влади без будь-яких правок, а також до російської, білоруської, чи інших середньоазіатських країн, що входили до складу колишнього Союзу. Потенційні виборці думають, що, можливо, кардинальні поліпшення влади щось принесуть, але ніхто нічого не дочекався. В Болгарії навіть закликали до влади нащадка колишнього царя, але розчарувалися ще більше, бо нічого він не вдіяв, через те що народ змінився і не сприймав монархії. В Росії прийшов молодий і завзятий президент, після колишнього партійця, але складні проблеми Росії поглиблюються і немає їм кінця, в Білорусії та Україні залишалася стара партійна гвардія у керівництві країною, що практично нічого не змінювало для народу. Вищенаведені визначення владних устремлінь, відірваних від потреб суспільства, однотипні. Величезна людська маса без ефективного управління на всіх рівнях суспільного життя і підпорядкування єдиним правилам не спроможна існувати. Це ми бачимо на прикладі мурашок і медоносних бджіл. У цьому випадку погляд знову звертається до самоорганізації, але в рамках цивілізованих правил.

Про що ми довідуємося з цього приводу в медоносній бджолиній популяції, як високій стадії самоорганізації живих організмів, сформованих на природних інстинктах? Найперше треба відмітити, що тут все відбувається без значних відхилень, які залежали б від конкретних особин чи їх групи. В усіх членів популяції встановлені обов'язки, які беззаперечно і неухильно виконуються, функції особин автоматично змінюються в залежності від їхнього віку, потреб популяції, вимог зовнішнього і внутрішнього середовища. Тут відсутня будь-яка надбудова у вигляді значних керівників і воєначальників. Правда, Шекспір і писав у поетичній формі, як наводилося вище, що у медоносних бджіл воєначальники все-таки є, але нам у своїх дослідженнях, на жаль, не вдалося цього встановити.

У той же час всі особини популяції готові переключатися на будь-які роботи, що стосуються благополуччя популяції. В тихий літній день всі особини виконують свої роботи: добувають корм, переробляють його і розносять у комірочки, доглядають і вирощують молодь, готують комірочки для вирощування молодняку та відкладання меду, так звана свита постійно знаходиться біля матки і допомагає їй відкладати яйця, частина бджіл підтримує належну тем-

⁴⁵⁰ Газ. "Зеркало недели". – 2003. – 15 ноября. – С. 22.

пературу у вулику, слідкує за чистотою у помешканні, незначна частина бджіл знаходиться на варті біля входу у вулик та інші роботи.

В разі нападу на сім'ю тварини чи людини майже всі бджоли без попередньої підготовки кидаються на порушника, захищаючи всю популяцію. Якщо через негоду вся сім'я знаходиться у вулику, то всі вони переключуються на внутрішні роботи, коли ж сім'я переходить у ройовий стан, то частина бджіл залишається безробітна і вона знаходиться на крайніх рамках, щоб не заважати іншим виконувати належні функції. Чи не вправі ми назвати все це ефективною самоорганізацією? Вона може бути як самостійною структурою в суспільстві, так і доповненням до державної системи, як надбудови.

На перший погляд здається, що мурашки метушаться без будь-якої цілі та користі для себе і сім'ї. Цілодобово мурашки переносять знизу вверху і навпаки або з місця на місце різноманітні матеріали; одні комірочки засипають сміттям, а в іншому місці такі ж комірочки будуються; одні переходять закидають різними матеріалами, а поруч прокладаються нові; мурашки постійно поспішають із вантажем чи без нього; годують або очищають один одного; матка щомиті народжує яйце і його зразу ж мурашка відносить і складає у пакет; пакет з яйцями обслуговують інші мурашки – облизують, беруть яйце і носять його, а потім знову повертають і кладуть на місце в пакет; зразу ж після появи яйця мурашки розпочинають його годувати і переносити з місця на місце; мурашки постійно годують самку, яка через це постійно народжує яйця; коли яйце перетворюється в личинку, то мурашки переносять її в інше місце і годують; коли з личинки появляється лялечка, то мурашки переносять її у визначене місце і на певний час залишають її у спокої в годівлі, але постійно переносять з місця на місце, щоб вона перебувала в певних параметрах тепла, вологи і темноти; пакети з яйцями, личинки і лялечка розміщуються окремо і для цього є окремі камери на різних рівнях мурашника; далі оболонка-лялечка перетворюється в кокон, з якого виходить, за допомогою старших мурашок, молода мурашина особина; коли з кокона появляються крилаті самки і самці, то старші мурашки годують їх з дня народження до шлюбного польоту, з якого вони до сім'ї уже не повертаються.⁴⁵¹

Це тільки частина величезного об'єму робіт, які виконуються мурашками цілодобово, а скільки будівельних робіт, заготівля і підготовка харчів, охорона житла, доставка води і її збереження і багато іншого. Виявляється, що в усьому існує високий рівень самоорганізації, що підтверджується спостереженнями та реальним зростанням сім'ї, розширенням мурашника в об'ємі і висока його міцність проти дощів і інших природних умов. Про самоорганізацію свідчить навіть технологічний фактор. Не визначено скільки часу проходить від появи яйця до виходу молоді мурашки, оскільки цей строк залежить від самих мурашок. За який час зможуть мурашки-виховательки доставляти личинки та

⁴⁵¹Халифман И. Пароль скрещенных антенн. – М.: Детская лит., 1967. – С. 136–142.

лялечки в місця, де для них є належні тепло, волога і темнота, а для цього їх треба постійно переносити, стільки часу потрібно для виходу молодої мурашки. Ось чому мурашки постійно в русі, щоб встигнути, не допустити перевищення строків появи молодого поповнення.

Можна навести ще інші приклади самоорганізації бджолої сім'ї, яка визначається встановленим природою порядком, але не надбудовою, що практикується в людському суспільстві у вигляді держави, яка взяла на себе владні повноваження наперекір реально можливій природній самоорганізації суспільства. В людському суспільстві таку самоорганізацію називають синергетикою, яка так же, як у бджолиній чи мурашиній сім'ї, боляче відбивається на людському суспільстві, але переважно на його окремих, незможних, прошарках населення, а тому людство придумало державу, як надбудову, щоб якось згладжувати недоліки самоорганізації і в багатьох розвинутих країнах досягаються чималі результати.

Суспільство здатне самостійно програмувати діяльність всіх його членів в залежності від їх природних, фахових і інших нахилів, зумовлюючи діяльність громадського суспільства на основі чіткого виконання кожним своїх функцій при можливій їх зміні відповідно до потреб суспільства. Дотримання чіткого виконання, в межах норм визначених законодавчими і судовими гілками влади, членами людського суспільства, своїх функцій подібно до контролю природними нахилами у популяції медоносних бджіл та мурашок.

Самоорганізацію громадського суспільства здатна забезпечити розвинута демократія, але не дика, яка спостерігалася у світовій цивілізації в минулому і в новітній історії України, що проявилася після здобуття нею незалежності в 1991 році. Для громадського суспільства слід формувати й демократію, яку можна спостерігати у бджолиній чи мурашиній популяції, де скрізь самовіддача, суворий порядок і його дотримуються всі особини, а тому насилля відсутнє, бо всі підпорядковані раз і назавжди встановленим природою правилам поведінки особин в сім'ї, відхилення правил та норм не допускаються, хоча ніхто і нікого не насилує. Подібне можна спостерігати в окремих розвинутих старих демократіях, особливо монархічного типу, де взагалі диву даються, коли дізнаються про порушення встановлених правил.

Подивімося на організацію природних популяцій, серед яких важливе місце належить людському суспільству, хоча всі вони мають певні особливості, одержані в процесі свого тисячолітнього розвитку. Встановлено, що медоносні бджоли самоорганізуються під дією природних інстинктів, які встановлені раз і назавжди і відбуваються без суттєвих відхилень, подібно, як відзначалося, має місце і в мурашок. Людське суспільство, його соціальний і економічний стан здатні змінюватися, як саморегулююча субстанція, під дією тих же так званих інстинктів, але більш змінених під впливом свого мислення, а тому не завжди передбачуваних, що, як відомо, нерідко шкодить

самому суспільству. Подібне зайвий раз підтверджує, що інстинкт не є тим поняттям, яке йому надається окремими вченими.

Розглядаючи теорію і практику самоорганізації, як основи громадського суспільства, треба нагадати, що в людському суспільстві діють три його взаємозалежні складові, які генетично закладені в кожній людині: мислення; емоції; воля. У цьому випадку кожна людина, її судьба, розвиток, благополуччя, на самий кінець історія роду, а звідси суспільство і держави в цілому повністю підпорядкована цим трьом складовим поведінки людини. Суспільство, як і кожна людина, зобов'язані постійно слідкувати за збалансованою синхронізацією визначених трьох центрів поведінки і звичайно зростанням їх якості. Адже, коли в людей і суспільстві відсутня воля, то така буде і їх доля, рівень мислення визначає рівень існування і становища у світовій цивілізації, емоції підпорядковані цим двом складовим, а також розвитку культури взагалі.

Емоції – надзвичайно складний процес і його вплив на живу природу важко визначати, а тим більше керуватися, але при певних зусиллях не тільки можливо, але і необхідно. В цьому випадку затрати праці та часу принесуть користь у якісних характеристиках. Якісні характеристики проявляються в усьому, скажімо, що навіть свої думки важко передати словами, а тому виховання в такому випадку має важливе значення. Ось наприклад, доведено, що на емоції людини реагує вода, навіть простий фільтр порушує її структуру, за злі слова через воду повертаються до людини і руйнують її. Образа людини на когось повертається до неї хворобами, а тому основний закон для людини – люби себе. Мислення, емоції та воля визначають духовність нації, народу, особистостей.

Погляньмо на формування духовності української нації і задамося паралельно питанням, – чому Україна така нещаслива? Серед ряду причин, на нашу думку, важливе місце належить існуванню з давнини брутальних прокльонів та таких вишуканих, що зачіпали все єство кожної людини з дитинства і до старості. Почитаймо твори Нечуй-Левицького “Кайдашева сім'я” та “Зачарована Десна” О. Довженка.

Малий хлопчина, у якого були мати і батько, дід і його мати, тобто прабаба за трохи понівечену моркву чув від цієї прабаби прокльони, від яких у нього на тілі з'являються мурахи: “Мати божа, цариця небесна, – гукала баба в саме небо, – голубонько моя, святая великомучинице, побий його, невіглаза, святим твоїм омофором! Як повисмикував він з сирії землі оту морковочку, повисмикуй йому, цариця милосердна, і повикручай йому ручечки й ніжечки, поламай йому, свята владичице, пальчики й сугавчики. Царице небесна, заступнице моя милостива, заступись за мене, за мої молитви, щоб ріс він не вгору, а вниз, і щоб не почув він ні зозулі святої, ні божого грому. Миколаю – угоднику ...покарай його своєю десницею, щоб не їв він тієї мор-

ковочки, та бодай його пранці та болячки з'їли, та бодай його шашіль поточила. ...Голубоньки мої, святі заступники! Та щоб не бачив він вашого пір'ячка святого і не чув вашого туркоту небесного! Щоб не вийшло з нього ні кравця, ні шевця, ні плотника, ні молотника". А як ця прабабка до свого сина, уже поважного діда, відповідає, коли він попросив у неї узвару: "Це ти тут лежиш, бодай ти не встав! Зараз принесу, бодай тебе пранці з'їли, щоб ти їв і не наїдався, щоб тебе розірвало, щоб ти луснув..."⁴⁵² Чомусь серед українців нерідка ситуація, коли старші стають ворогами своїх дітей і як пише О. Довженко про картину "Страшний суд" у своїх батьків: "Мати купила за курку на ярмарку на страх лютим своїм ворогам – бабі, дідові і батькові". Іноді негативним словам не надавалось ніякого значення, були прояви миттєвих емоцій при відсутності волі їх зупинити, не було коли їх і обдумати та прийняти виважене рішення.

Такі прокльони в багатьох селянських сім'ях у минулому набували щоденного атрибуту відносин дорослих із дітьми, а також між собою як дорослих, так і дітей, здається, що людина втрачає контроль над собою і нічого святого. Все це має в українському суспільстві негативні сторони, адже ворожі побажання, кожне слово, яке оскверняло людину, навічно потрапляло до інформаційної системи Всесвіту у файл духу конкретної людини, для якої адресувалося негативне побажання, яке стає надбанням минулих поколінь, а нагромаджена їхня негативна енергія чинить певний вплив на послідуєчі покоління, на все суспільство, націю.

В українських селах прокльони були розширені так, що їх не спостерігається в жодній країні світу, вони ввійшли в плоть і кров кожної людини, мистецтво та культуру всього народу. Ми цього не визнавали в минулому, в період перемоги матеріалізму над ідеалізмом було заборонено навіть думати про це. Проте це суто українська національна особливість створювати для себе і майбутніх поколінь негативні відтінки суспільного життя, що конкретизовано у виразі "моя хата з краю": некомфортність життя, зрада, доноси, відсутність почуття єдності і впевненості у свої сили, втрата гідності людини та національної гордості за свою батьківщину і необхідність її захисту будь-якою ціною, зламана воля, протистояння, всі проти всіх, приклоніння перед чужою культурою і зневага до своєї, внутрішня потреба бути під чиеюсь опікою. Подібною гіркотою української вдачі пронизана творчість Т. Шевченка "...німії, подлії раби, підніжки царській, лакеї п'яного капрала! Не вам, не вам, в мережаній лівреї донощики і фарисеї. ...Розпинать, а не любить, ви вчилися брата! О роде суєтний, проклятий, коли ти видохнеш? ...Не сотні вас, а мільйони полян, дулебів і дrevлян".⁴⁵³ Поглядаючи на страждання ук-

⁴⁵² Довженко О. Зачарована Десна. Вибрані твори. – Одеса: "Маяк", 1976. – С. 18–19.

⁴⁵³ Шевченко Т. Кобзар. – К.: Вид-во худ. літ. "Дніпро", 1971. – С. 437.

раїнської нації, Т. Шевченко був у розпачі, він просив своїх земляків схаменутися “молю вас, благаю”.

Все це природно, бо не може бути сильною людина, яку з дитинства проклинали і зневажали аж до старості. Наступні покоління знаходяться під постійним тиском віками нагромадженої негативної енергії. Все йде із села, бо в містах подібна звичка трохи злагоджується, вона не приживалася через вищу культуру людини, а тому сільські жителі, стаючи мешканцями міст поступово забувають більшість лайок і особливо прокльонів. Отже, підвищення культурного рівня всього народу, особливо в сільській місцевості, впродовж віків врятує Україну та її народ. Це справа багатьох поколінь, спрямованих дій на очищення української нації від накопиченої в минулі віки негативної енергії в інформаційній системі Всесвіту.

Подібні явища спостерігалися якщо не в усіх, то в багатьох народів, але вони якось боролися проти цього і, мабуть, ефективно. Про це свідчить закон шумерської цивілізації, описаний Самюелем Крамером, як повідомив В. Моїсеєнко: якщо дружина лаяла і проклинала чоловіка, то останній звертався до суду, і коли все підтверджувалося, то дружина несла покарання. Воно полягало в наступному: всі лайливі слова записувалися на глиняній цеглі, яку випалювали в печі і після цього нею вибивали зуби дружині чоловіка, якого вона лаяла і проклинала. В Трипільській цивілізації було подібне до Шумерської, але чомусь не прижилося пізніше в Київській Русі. В більшості арабських країн жіночим злим словам, хоча іншим способом, але і тепер протистоять – там не подають у суд, а самостійно, в домашніх умовах, кожен чоловік викорінює зі своєї жінки всі злі слова та помисли.

В Біблії попереджається про осуд злісних слів: “...хто скаже на брата свого “рака”, тобто ледащо, нікчема, блазень, виродок, пустий, підлягає верховному судові, а хто скаже “дурний”, підпадає геєнні огненній”.⁴⁵⁴ Вищі сили через святе письмо підказують людині, щоб вона не вносила в інформаційну систему Всесвіту негативні слова і дії, за які прийдеться розплачуватися конкретній же людині, її нащадкам і нації, до якої вона належить, в цілому.

Мабуть, подібними словами та побажаннями зла формувався такий негативний інформаційний потік на суспільство і кожную особу, який зводив майже нанівець існуючі в українському суспільстві з давніх часів загальнолюдські цінності: колективізм, напружена праця, взаємовиручка, сімейна любов. Всі загальнолюдські цінності знищує злість – безпричинна і, на перший погляд, незрозуміла. В людині вживається як добро, так і зло, але людина може щасливо існувати за однієї умови: гармонії матеріального та духовного тіла. Духовне і матеріальне тіло людини має бути сумісним та в гармонії, а коли цього немає, то людина ні з того, ні з сього позбавляє себе життя, але це не

⁴⁵⁴ Біблія. – МТ. 5(22).

випадково. Після цього шукають якихось побутових причин, але при цьому не береться до уваги основного, коли духовне і матеріальне тіло людини стає несумісним. Ось приклад, голландський живописець Ван Гог, коли щось побачив у своїх творах надприродне, то його нерви не витримали, він спочатку відрізав собі вухо, а пізніше пустив кулю у скроню. Недаремно його твори стали найдорожчими, а це свідчить, що людство побачило в них якусь високу таємницю. Мабуть, він творив під впливом якихось протиріч між матеріальною і духовною частинами тіла.

Присутність у людей різноманітних пороків призводить до того, що людина, на відміну від тварин, у значній своїй масі, з одного боку, взагалі не здатна жити довгий час злагоджено через її егоїзм і упертість, а з іншого – саме ці якості сприяли об'єднанню людей у суспільство. Однак, якість самовідтворення кожного суспільства залежить від законодавців і мудреців, які здатні працювати над тим: "...заставить людей, которими они должны были управлять, поверить в то, что для каждого из них более выгодно сдерживать свои желания, чем следовать им, и гораздо лучше принимать во внимание не личные, а общественные интересы".⁴⁵⁵ Далі не слід забувати, що у кожній людині дуже багатий внутрішній світ, якому людина всеціло підпорядкована. Людині є з кого брати приклад, мурашки ніколи не працюють на себе, про що уже писалось вище, вони віддавались громадській роботі, подібне ми бачимо і в медоносних бджіл. Людині нічого не заважає брати з них приклад, бо все це є природна та найбільш правильна поведінка.

Внутрішня потреба людини, як і іншої живої істоти – потреба теплоти, добра і віри, які передаються через слово. І недаремно у Святому письмі говориться, що "не одним хлібом живе людина, но всяким словом..." В недалекому минулому про духовну сторону нашого виховання ми не думали, скрізь панував матеріалізм, але, як показує історія, людина мимоволі постійно повертається в пошуках духовних начал, без яких її існування не тільки не комфортно, але і не мислиме. Віра в себе і Вищі сили, як субстанція їх єдності, є цілісною системою єдиної інформаційно-енергетичної структури Всесвіту, а тому дає енергію для життя в більшій мірі, ніж матеріальне забезпечення. Подібне проявляється на багатьох прикладах повсякденного життя людства.

Нерідко задумуюсь над походженням і змістом одного людського явища про яке мені розповів знайомий. Його шкільні ровесники, десь сімдесятилітнього віку, які досягли чогось значного і не дуже та утвердили себе в суспільному становищі, все частіше намагаються завітати до трохи старшої людини, яка в період їх учнівських років їх виховувала, спрямовувала виховну і педагогічну роботу в русло, яке відповідало тодішнім політичним вимогам виховання. Звичайно, тут присутні людські звичаї і бажання навістити і

⁴⁵⁵Мандевиль Б. Басня о пчелах. – М.: "Мысль", 1974. – С. 65.

побачити, як проживає вихователь, можливо, чим допомогти, добрим словом, але суть справи далеко не тільки в цьому. Перш за все, у кожного ще й теплилась підспудна потреба похвалитися колишньому вчителю пристойним своїм соціальним статусом, якої в молоді та середні роки не спостерігалося.

Чомусь саме в похилому віці або при досягненні певних соціальних висот яскраво простежується виражений потяг до колишнього вихователя, поздоровлення його з днем народження, намагання здійснити якесь людське добро, показати підкреслене шанування і інше. Виявляється, що подібне притаманне літнім людям, яких у дитинстві та шкільні роки недолюбили, недооцінили, не виявили в них внутрішнього духовного багатства, коли вони не одержували належної похвали хоча б за невелику перемогу у навчанні, що виробило б впевненість у власних силах перед входженням у невідому та жорстоку стихію людських відносин. Саме ті, хто самотужки все долав і не зламався, хто шукав і знаходив, хто боровся і перемагав, прикладаючи нерідко неймовірні зусилля, йшли до вчителя, щоб сказати – ми не гірші за інших, нас все-таки суспільство достойно оцінило.

Недаремно є прислів'я “старе як мале”, а тому у колишніх учнів похилого віку з'явилася внутрішня потреба повернутися в минуле і одержати борг – теплоту і невеличку запізнилу похвалу. Не змогли одержати належного діти і не було можливості його надати вчителями з незалежних від них причин. Подібне стосується батьків і їхніх дітей, вчителі і вихованців, які жили в період, коли виховання ґрунтувалося не на почуттях доброти і творчості, а на забезпеченні власної безпеки, адже їх з усіх боків підстерігала небезпека – війна, голод, холод, відсутність одягу і взуття, виснажлива фізична праця, фізичні і моральні зневаги, шкідливі звички: куріння, алкоголь. Людина фізично вистояла, а морально ламалась або була знесилена, і вона потребує духовного зцілення, а нею керує підсвідомість.

Саме у фізичному протистоянні зовнішньому середовищу єдність між популяціями медоносних бджіл і людським суспільством полягає в тому, що кожна жива саморегулююча популяція може зазнавати і фізично зазнає величезного зовнішнього впливу, не будучи захищеними, що нерідко призводило до катастроф: загибелі з різних причин величезної кількості сімей медоносних бджіл і мурашок, а в людському суспільстві – окремих націй, народностей, племен і т.д., які впродовж віків зникали частково або повністю.

Для попередження катаклізм та допомоги в організації різних популяцій має бути, окрім Вищих сил, якась сила в самих популяціях: для медоносних бджіл – це пасічник, а для людини – громадське суспільство, доповнене в структурі органів державної влади. В природі бачимо, що відносини пасічника до медоносних бджіл, щоб допомогти їм у створенні сприятливих умов, мають бути досить мистецькими, але, одночасно, які б не загинули від невмілого втручання у їхнє життя швидше, ніж від зовнішнього впливу в процесі

саморегуляції. Подібним правилом необхідно керуватися і державній владі, співпраця якої з суспільством будувалась у сприятливих умовах. У цьому випадку, якщо пасічник турбується про те, щоб бджолина сім'я добре розвивалася самостійно, а він тільки вміло сприяв цьому, то державна влада зобов'язана створювати економічні, правові та соціальні умови для суспільства, щоб у ньому формувалися та ефективно функціонували громадські асоціації, як правильний шлях до громадського суспільства.

В той же час практика людської цивілізації свідчить, що в людському суспільстві, навіть у країнах старої демократії, всі гілки влади намагаються взяти під свій контроль, в більшій чи меншій мірі, самоорганізацію громадськості, нав'язуючи їй свої норми і навіть погляди: державна влада, судова і законодавча, засоби масової організації, не рідко до них долучаються чисельні партії. Всі намагаються втрутитися у справи суспільства, що в кінцевому підсумку призводить до збудження громадян, революцій, заколоти, непокори і на кінець громадянських війн. Все це негайно впливає на суспільство, що можна побачити на такому прикладі живої природи.

Кожен досвідчений пасічник знає, що чим менше він, без крайньої на це потреби, відкриває вулик, переглядає рамки, роздивляється довгий час стан бджолиної сім'ї, тим вона краще себе почуває, нормально розвивається і в результаті досягається висока продуктивність бджіл. Навпаки – постійне втручання в роботу сім'ї без потреби, хоча з добрими намірами, щоб надати якусь допомогу бджолам, як правило, вкрай негативно впливає на їх розвиток. Лише з цього можна зробити переконливий висновок про те, що саме всіляке втручання органів державної влади в діяльність суспільства здавалося для створення сприятливих умов, створюючи для цього спеціальні гілки влади.

При цьому забувається істина, що суспільство, як бджоли і мурашки, здатне самостійно забезпечити належні умови, так би мовити, автономними, тобто незалежними від державної влади, методами, але щоб йому не робили перепон. До основних причин, які збуджують населення відносяться: неправомірні податки; зміни законодавства і недотримання законів; порушення звичаїв; відміна привілеїв; суцільне пригнічення; підвищення людей недостойних та іноземців; безпідставні зазіхання однієї з партій чи окремих осіб; релігійні протистояння.

Громадськість має стати основною владою, формуючи через своїх представників законодавчу владу, яка виробляє правила і норми функціонування суспільства у вигляді законів. Саме громадськість контролює державну владу, а для вирішення спірних стосунків у суспільстві, між його членами, а також їхнього стосунку з владою, існує судова система, що слідкує за дотриманням законів всіма. І ще одне, чому громадськість і його думка мають бути в суспільстві пріоритетними. Доведено, що не тільки окрема особа, а навіть закони, а це видно з деструктивних дій української судової системи, можуть

взяти верх, а тому не можна бути впевненим у пануванні справедливості, яку може забезпечити тільки громада, організована в громадянське суспільство. Однак громадськість для цього має найперше сформувати відповідні структури, які були б автономними від будь-яких державних, законодавчих чи судових органів. Адже відомо, що сім'я медоносних бджіл ніяк не реагує у технологіях життя на думки і дії пасічника, свита бджіл, що формується для супроводу, годівлі, спрямування дій матки підпорядкована лише внутрішньому розпорядку та взаємозв'язків бджолиної популяції і нічому іншому. Ніхто не може зупинити бджіл від знищення навіть критого розплоду, коли зменшуються резерви кормів.

Для своєї організації людство придумувало різні суспільні відносини, схожі на ті, що існують у природних популяціях, але були й такі, які являли собою повну протилежність їм. Подивимося на суспільні формації, що найбільш відомі під такими соціальними схемами як капіталізм і комунізм, які мають суттєві відмінності між собою. Капіталізм організується на приватній власності і основною метою кожного суб'єкта являється намагання одержати найбільше прибутку та нажити багатства, що стає основною рушійною силою розвитку суспільства. Комунізм же, навпаки, базується на суспільній власності та певній суспільній ідеї недопущення приватної власності, формуючи духовну потребу працювати на чистому ентузіазмі для суспільства та рівномірному розподілу можливостей користуватися спільним багатством.

Таким чином, у першому випадку, тобто при капіталізмі, кожен член суспільства, у міру своїх природних і набутих можливостей, власні устремління спрямовує до матеріального багатства. У другому випадку, тобто при комунізмі, кожен член суспільства на перше місце ставить потребу працювати для загального блага, при задоволенні мінімальних, або рівних власних потреб у забезпеченні харчами, одягом і житлом. Між цими двома суспільними формаціями можна побачити суттєві відмінності. Перекази сивої давнини стверджують, що декілька тисячоліть назад кожна особина медоносних бджіл існувала окремо. Хоча досконалого підтвердження подібного феномена ще не можна навести, але подібна одноосібність якраз і притаманна капіталізму.

Капіталізм – це не шлях для людської цивілізації, а її первісний стан, коли кожна людина була зобов'язана наодинці виживати, долаючи сили оточуючої природи. Тільки в сучасний період, на відміну від минулого, людина опинилась у надприродних умовах, коли на неї насуваються нечувані економічні та соціальні умови, та ще й забруднене оточуюче середовище, деформуючи її психіку. Мабуть, подібне становище людини уявляв творець теорії відносності Альберт Ейнштейн, якому було дано проникнути в сутність природи, писав “Искалечение человеческой личности – худшее из зол капитализма”.⁴⁵⁶

⁴⁵⁶В поисках истины./ Составитель А.Е. Мачехин. – М., 2004. – С. 561.

Одноосібне існування занадто важка ситуація, а тому як в тваринному світі, так і людському суспільстві нахил спрямовується до колективізму. В процесі еволюції особини бджолоїної популяції, під дією природничих законів, все-таки об'єдналися для сумісного існування, виконання всіх робіт відповідно з потребами бджолоїної сім'ї. Популяції мурашок взагалі тисячоліттями, ще до появи людини, проживали гуртом, їхнє виховання свого покоління без спільних зусиль взагалі неможливе. Подібна організація існування багатьох особин природної популяції якраз і спостерігається в теоретичних обґрунтуваннях, а також практичних рішеннях у світовій історії, які стосуються саме комунізму. Отже, здається, що сама природа підтверджує перевагу стадного існування, гуртової життєдіяльності, або переходу від капіталізму до комунізму.

Ось як виглядає неузгодженість дій та одноосібні інтереси в природі, в суспільному житті людини, а отже в цілому в усій живій природі. В Україні після 1991 р. землю передали у приватну власність, яку нові власники, тобто селяни, використовували вкрай незадовільно, а вірніше зовсім не використовували. Переважна її частина не оброблялась і покрилася пириєм: спочатку окремі підприємливі люди з міст намагалися одержати землю в оренду і засівати її без внесення добрив, але не одержавши належних врожаїв, земля була залишена без використання. Справи дійшли до того, що навіть медоносні бджоли залишилися без кормової бази і уже на початку другого десятиріччя XXI ст. бджолоїній сім'ї, із-за відсутності кормової бази ослабли і більше половини в усій країні загинули, а це, у свою чергу, негативно вплинуло на розвиток рослинництва через значне зниження запилення рослин. Панував індивідуалізм, кожен дбав про власні інтереси і одержання вигоди, незахищеними залишилися медоносні бджоли, вони не запилювали рослин, а в результаті відбулося розбалансування дій людини, рослини і тварини, що призвело до величезних втрат в цілому у живій природі. Отже, узгоджені суспільні дії, їхня взаємоузгодженість та колективізм – це об'єктивна вимога природи.

Разом з тим, треба відмітити ряд не тільки позитивних, але і негативних особливостей колективізму в людському суспільстві: впродовж майже всього XX ст. на території Російської імперії насаджувався спотворений колективізм під назвою комунізм. Комуністи керувалися філософським гаслом “Толпу надобно силой вести к разуму и бичевать ее ради ее собственной пользы”.⁴⁵⁷ Для впровадження спотвореної ідеї до створених спеціальних соціально-господарських структур людей буквально заганяли через жорстокість і людські жертви, намагаючись за дуже короткий строк привити кожній людині принципи нерідко надуманого колективного життя; виконання суспільних обов'язків здійснювалося адміністративними і військовими методами; доду-

⁴⁵⁷Ницше Ф. Злая мудрость. – М.: “Триада”, 1993. – С. 170.

мались створювати так звані трудові армії і інше. До речі, медоносні бджоли та мурашки, від індивідуального, якщо воно взагалі було, до свого сучасного колективного життя, йшли не одне тисячоліття, але, звичайно, без революцій, війн і жорстокостей у відношенні до кожної особини.

Подібний еволюційний, схожий до природного процесу, перехід від індивідуальної діяльності до колективної, спостерігається в країнах Скандинавії. Проте, історія, особливо в тих країнах, які були втягнуті до колективізму військового або казарменого штибу силою, показує, що люди неоднозначно відносяться до колективізму, з одного боку, і демократичного індивідуалізму – з іншого. Про це свідчать різні напрями філософських, наукових і практичних вчень різних історичних періодів.

Вранці 6 березня 2003 р. у Празі на Вацлавській площі спалив себе 19-літній чеський хлопець, в записці якого було написано: “Я стал очередной жертвой так называемого демократического строя, где ничего не значат люди, где все определяется властью и деньгами. ...Никому ни к кому нет дела, никого ничто не интересует. Это страшно”.⁴⁵⁸ В цьому випадку молода людина відчувала втрату колективізму, де на першому місці тільки гроші і влада, а особистість ніщо. В той же час підсвідомо кожен відчуває, що коли хочеш жити легко і під захистом, то треба бути в стаді, в колективі, а за його межами скрізь очікує небезпека. Спалив себе хлопець якраз на тому ж місці, тієї ж площі, де в січні 1969 р. 21-річний чеський студент Ян Палах, а через місяць, знову ж таки 19-літній, Ян Заїц також здійснили самоспалення привселюдно, але вони тоді принесли себе в жертву за демократію і лібералізацію цінностей, проти комуністичних цінностей. Але демократія, за яку боролася молодь, з її лібералізмом знову ж позбавляла людину колективної підтримки. Вони були проти спотвореного комунізму, але одночасно не сприймали такої ж спотвореної демократії капіталістичного взірця. Людство, особливо його молодь якраз намагається через муки проникнути в сутність людського суспільного життя – колективного чи індивідуального. Природа показує, що колективізм все-таки перемагає, але який колективізм, то це вже справа конкретики, в якому людина, як і кожна тварина, хоче бути вільною, кожна жива особина прагне свободи.

Для переконливості наведемо такий відомий приклад із сучасності. Спочатку селяни не сприймали колективних господарств, до яких їх заганяли силою, але з часом звикли. Покликана з глибини людської душі звичка колективізму, хоча і надзвичайно складна, яка хоча і межувала з рабством, але вона одночасно відродила стадний інстинкт згуртованості. Коли ж наприкінці ХХ ст. всі ці, колись ненависні, господарства розвалилися на вимогу держави

⁴⁵⁸ Газ. “Дзеркало тижня”. – 2003. – 29 березня. – № 12. – С. 19.

і різноманітних реформаторів, то селяни залишилися безпорадними, не стало роботи, вони не знали, як поступити з клаптиками наділів у власність землі, а в результаті село гине. Подібне нагадує ситуацію, якби ми бджолину сім'ю витрусили на землю, а вулик спалили, а так сталося з селянами. У такому випадку у бджіл два виходи, або якимось зібратися навколо матки і летіти шукати притулку в лісі чи горах, або гинути. Після розвалу звичних для них господарств молоді, сильні і кмітливі селяни втікали в міста чи за кордон, решта залишалася в селі і спивалась, а похилі люди очікували смерті. Ми ще не усвідомили до кінця, що людство все більше тяжіє до суспільного життя, бо закладений стадний інстинкт у кожному індивідумі несе всеперемагаючий фактор стадності. Суспільне життя кожної нації, як інтегрованої величини людства, визначає рух історії, який, у свою чергу, залежить від безкінечно малих величин, тобто конкретних особин.

Тепер наука намагається розробити технології, зорієнтовані на підвищення якості і безпеки життя всіх членів суспільства. В далекому минулому медоносні бджоли та й лісові мурашки, як твердять дослідники, подібні проблемами вирішували, а тому до них слід придивитися. В ті далекі часи мабуть і зовнішнє середовище було складним, але з цього можна зробити висновок, що, наприклад, продукти, які виробляються бджолами, стійкі до зберігання в різноманітних умовах. Відомо, що медоносні бджоли під час медозбору виробляють віск для побудови сот, різноманітні якості якого напрочуд дивовижно стійкі проти різного впливу зовнішнього середовища.

За своїми фізичними та хімічними властивостями віск є будівельним матеріалом неперевершений людиною: при кімнатній температурі твердішає; при температурі людського тіла м'якне і може набирати будь-якої форми; при температурі 70 °C стає рідиною, але закипає при більш високій температурі, ніж вода; тонкий шар воску не дає тріщин; віск непроникливий для води і не вступає з нею в хімічні сполуки; може зберігатися довго і не псується; його якість не знижується під дією часу, вологи, світла, холоду, тепла, шкідників, молі, плісняви й іншого. Сучасна, здавалося б, передова промислова технологія не спроможна виробляти такого матеріалу, окрім штучної вошни, але виключно із сировини медоносних бджіл.

Медоносні бджоли, як вроджені архітектори, будують соти, які складаються із комірок, в яких зберігається корм – мед і перга, та вирощується потомство – робочі бджоли, матки, трутні. Форма воскової комірки шестигранника з трьохгранним дном. На одному соті стандартної рамки розміщується 8 тисяч воскових комірок. Розміщена під чітко визначеним кутом, має єдину глибину та поперечний діаметр. Така дивовижна архітектура бджолиних комірок свідчить про видатну, в той же час чудову, здатність медоносної бджоли, яка, здавалося б, ніяк не могла обійтися без особливих ма-

тематичних розрахунків і навиків. Адже в людському суспільстві архітектор, інженер, будівельник і навіть рядовий робітник довго вчать, набував навиків для виконання складних будівельних робіт.

У медоносних бджіл все відбувається, як нам здається, набагато простіше: молоді бджоли, як тільки розпочинають виділяти віск, будують завжди правильні комірки, споруджують соти навіть за умови, що вони ніколи не бачили будь-якого гнізда. Прийнято вважати, що бджола здійснює раціональні будівельні роботи інстинктивно, мов би за вродженою звичкою, діючи несвідомо. Це природа, яка розвивається за певними законами: бджола будує комірку, дерево росте, сперматозоїд шукає свою половину, клітки людського організму поділяються, із спожитих людиною харчів будуються клітини людського тіла, які пізніше відмирають, а на їх місце будуються нові. Виникає великий сумнів, що все це, в тому числі будівництво комірок, здійснюється інстинктивно.

Найбільш важливе та дивовижне полягає в тому, що наділена свідомістю людина, для здійснення робіт з метою забезпечення своєї життєдіяльності, використовує надбання минулих поколінь у своїй теорії і практиці. Однак постає питання, а чи в сиву давнину була якась теорія та й практика, щоб використати досвід попередніх надбань та створити дива в живій природі? Вивчення літератури і наукових досліджень показує, що були так звані самоучки, схожі на медоносних бджіл та лісових мурашок, які ні у кого не вчилися, не закінчували університетів, яких тоді взагалі ще не було, але вони будували Софію Київську, канали, водопроводи, підвісні сади, творили шедеври картин, яких, або навіть подібних, не можуть створити теперішні митці з вищою освітою. Перейняти навиків архітектурного і будівельного мистецтва було складно, оскільки в той час існувала варварська практика середньовіччя знищувати того єдиного, який знав всі ази будівництва. Звичайно, багато людей бачили це будівництво, брали в ньому участь і набували якоїсь практики, але як з'явилось початкове мистецтво в усьому, ще не відомо. Чи не схоже це в людському суспільстві на те, що спостерігається у медоносних бджіл – бджола народжується і без освіти та з деякою візуальною практикою будує дивовижні комірки, виробляє мед, інші продукти, вирощує потомство. Дивовижний світ людини, медоносної бджоли, мурашок.

В людини, як частини живої природи, особливо тваринного світу, все також передбачено і діє вона здебільшого за звичкою, але навколишнє середовище та людські суспільні усталені норми і нормативи поведінки в моральних межах пригнічують так звані інстинкти, ставлячи їх у певні рамки. Якби цих рамок не було, то людство розвивалося б зовсім іншим напрямом: скажімо, всі дії кожного члена суспільства підпорядковувалися б раціональним природним законам, а все, що їм не відповідало б, безжалісно відміталось б.

Згадаймо, у бджолиній сім'ї трутні здебільшого не гинуть природним відмиранням, їх, коли зникає в них потреба, робочі бджоли просто виганяють з вулика і вони гинуть від голоду та холоду на вулиці, ніхто за ними не жалкує. Це, мабуть, було б ідеальне суспільство, як бджолина сім'я, де все раціонально, а різноманітні дії виконувалися б механічно інстинктивно.

Проте людська цивілізація спонукала природні інстинкти зануритися в глибину людської сутності, які нерідко все-таки лише проявляються, здебільшого у спотвореному виді, і тоді це називають: стадний інстинкт, дар природи, відхилення від норм і т.д. Скажімо, нерідко навіть у видатних музикантів, вчених, знаменитих державних діячів і інших видатних людей намагаємося винайти якісь відхилення від надуманих людиною нормативів.

Однак, так же як ми не можемо пізнати природу, зрозуміти появу людини і багато іншого у Всесвіті, так не можемо навіть розпочати вивчення людської природи та законів її розвитку. Дивовижні комахи – медоносні бджоли і мурашки, можуть дещо допомогти, зокрема, у вивченні відносин серед особин людського суспільства. Бджоли, мурашки і люди мають багато схожих рис, природних універсальних інстинктів, які притаманні кожній бджолиній особині і людині: добування їжі, продовження роду, самозбереження, пристосування до зовнішнього середовища. Все це здійснюється інстинктивно цілеспрямовано, як би за вродженою звичкою. Ми ще не можемо достатньо зрозуміти природи вродженої звички, інстинкту, дару природи чи ще щось інше.

Про розмаїття розуміння поняття інстинктів ми можемо довідатися з висловлених думок про них К. Лоренц, який пише: “ценность таких понятий, как “инстинкт размножения” или “инстинкт самосохранения”, столь же ничтожна, сколь ничтожна была бы ценность некой особой “автомобильной силы”. В той же час своє пояснення він дає дарвінівське: “Поведение, единое с точки зрения функции, например питание или размножение, всегда осуществляется благодаря очень сложному взаимодействию очень многих физиологических причин, “изобретенному” и основательно испытанному конструкторами эволюции – Изменчивостью и Отбором”.⁴⁵⁹

Все більше стає зрозумілим, що сама природа віддалила людину від суто несвідомих інстинктів деякими відмінними якісними ознаками: розумовими функціями, здатністю до мислення на вищому так званому теоретичному рівні, диференційовано кожна людина наділена певним слухом і голосом, музикальними здібностями та іншими інтелектуальними властивостями. Ці відмінні особливості кожної людини робить людське суспільство неоднорідним, на відміну від однорідної сім'ї медоносних бджіл, яка однаково поводить себе і серед дикої природи, і в умовах її одомашнення, тобто “цивілізованого” ут-

⁴⁵⁹ Лоренц К. Отборная сторона зеркала. – М.: “Республика”, 1998. – С. 121.

римання. Подібне можемо спостерігати і за лісовими мурашками. З багатьма іншими одомашненими тваринами, та й з людиною, такого не буває: в дикому і одомашненому стані вони ведуть себе далеко неоднаково.

Розглядаючи людське суспільство та бджолину сім'ю, треба мати на увазі, що медоносні бджоли, як стверджують дослідники, живуть на нашій планеті вже близько двохсот мільйонів років. Проходили мільйони років, змінювалися кліматичні умови, тваринний світ пристосовувався до цих змін, у тому числі й одинокі бджоли, які в дикому стані та домашніх умовах у зиму входять в кількості від 5 до 25 тисяч особин, а у досвідчених пасічників вони нараховуються до 30 тисяч особин.

Існує чимало підстав стверджувати, що людина з'явилася на землі після бджіл і мурашок, які підготували для неї саму природу. Людське суспільство пройшло шлях від окремих особин до невеликих груп, племен, народностей і країн. Давня поява медоносних бджіл на планеті не випадкова, адже вони стали провісником розвитку рослинного та тваринного світу на земній кулі. Саме поява медоносних бджіл і квіткових рослин перетворили нашу планету у земний рай, в якому і з'явилася людина, яка не втрималася від спокуси в небесному раю і впала в гріх.

Враховуючи константу, що початок групового існування медоносних бджіл, мурашок і людей розпочиналося з окремих особин, їх нової відповідної поведінки в напрямку групування, то для вивчення загального руху живої природи і розвитку історії людського суспільства найкраще розпочинати вивчення з окремих індивідуумів. Мурашина матка після шлюбного польоту та запліднення приземляється і наодинці розпочинає будувати спочатку просте житло, далі народжує особин сімейства, започатковує добування харчів, діє самостійно аж до того часу, доки не збільшиться кількість дорослих мурашиних особин, здатних виконувати різноманітні роботи для забезпечення життєдіяльності сім'ї. Таким чином, мурашина цивілізація розпочалася на планеті Земля з мурашки самки-одиночки. Тепер очікує відповіді невідоме – хто висіяв мурашиних самок у повітря? Чи були вони уже запліднені, чи разом з ними висівались і самці? Звідкіль вони з'явилися?

Кожна жива особина, з'явившись на світ, діє відповідно до особливостей свого матеріального та нематеріального тіла, стосунків із зовнішнім середовищем. Адже із всього того, що кожен індивідуум думає і робить, як кожен поводить і відноситься до власного оточення, складається загальне ціле, яке за законами розвитку знаходиться у певній залежності в загальному процесі руху. Мурашина матка відносилась до навколишнього середовища так, щоб створити сім'ю, колектив, який у послідуєчому складає єдине ціле, відокремлена ж особина від сім'ї, навіть плідна матка, не може самостійно існувати, виживати. Зауважимо, що єдине ціле сім'ї створено природним шляхом.

Знаючи цей рух загального цілого і певну залежність складових, можна формувати політику пристосування окремого до цілого. В іншому випадку рух загального цілого відкине всі наміри і плани, розроблені і штучно вмонтовані тими чи іншими особистостями. Складно визначити і вловити це загальне ціле або однотипне переходу від окремого до загального. Відомо, що при вивченні тих чи інших явищ ми оперуємо узагальнюючими даними, які склалися в результаті інтегрування окремих одиниць. Проте, спостереження змін в узагальнюючих величинах, не завжди дозволяє вивчити дійсні фактори, які вплинули на ці зміни. Головна причина – не вивчено впливу на конкретні зміни складових частин, яких безліч, а ще більше проявив їхніх впливів.

Скажімо, коли ми аналізуємо макроекономічні показники економіки, то намагаємося оперувати здебільшого галузями, підприємствами, об'єднаннями, територіями, групами і т.д. Проте все це вирвані окремі факти, хоча і крупні, але найголовніше, що це ще далеко не складові частини загального цілого. Інша справа, коли розглянемо глибинну структуру загального цілого: чому той чи інший працівник або політик поступив так чи інакше, але не так як належало; що вплинуло на його дії, які позитивно чи негативно відбилися на факторах, що розглядаємо, які в кінцевому підсумку певним чином спрямували загальний рух історії. На превеликий жаль, вибір цих складових відзначається значною складністю, величезними протиріччями. Про це писав Л. Толстой: “Человеку становятся понятны законы какого бы то ни было движения только тогда, когда он рассматривает произвольно взятое единицы этого движения”.⁴⁶⁰

Вчені вивчають поведінку людей під час робочого процесу, досліджуються відносини невеличкої групи людей в закритій камері впродовж довгого часу, а також поведінка однієї людини в ізоляції. Поведінка людей, як з'ясувалося, в принципі нічим не відрізняється від поведінки мурашок, бджіл, навіть термітів. Китайський дослідник Чі За Чен встановив, що із сімдесяти мурашок, розміщених окремо в бутлях із піском, вели себе за різноманітними правилами: одні особини зразу розпочали рити пісок, а інші не поспішали з цією справою; через чотири години тільки сорок мурашок рили пісок; на кінець третьої доби в піску копалась решта мурашок. Роботу з піском здійснювали різноманітним чином: окремі рили пісок в одній точці; були й такі, що розпочинали і кидали роботу, переходили на інше місце, а далі знову на інше; одні особини працювали системно і безперервно, а інші безпорадно.⁴⁶¹ Звичайно, кожна із цих мурашок, як і кожна людина, своїми певними діями впливає на сім'ю, громаду, суспільство, а далі і цивілізацію. Все це елементи свавілля живої природи, але мурашина сім'я міцно скріплює всіх особин в

⁴⁶⁰Толстой Л.Н. Соб. соч. – М., 1974. – Т. 6. – С. 271.

⁴⁶¹Халифман И. Пароль скрещенных антенн. – М., 1967. – С. 134.

єдиному живому організмі. Подібним живим організмом має стати громадянське суспільство людської цивілізації. Якби не були свавільні дії окремих мурашок, а сім'я зростає, матка народжує потомство, мурашник збільшується і міцніє. Подібне стосується і людини, коли вона створює громадянське суспільство, природне об'єднання громади.

Рух розвитку суспільства здійснюється безперервно і впливає цей рух із незліченної кількості людського свавілля. Існує дві особливості цього безперервного руху, на які знову ж таки вказував Л. Толстой: перша, якщо брати ряд безперервних подій, то розглядати окремо кожну подію не правильно, бо завжди одна подія впливає і іншої; друга, розглядати дії однієї людини – царя, президента, полководця, політика, як суму свавіль багатьох людей не слід, оскільки сума людських свавіль ніколи не виражається в діяльності однієї історичної особистості, навіть не дивлячись на її значущість. Навпаки, незліченна кількість людських свавіль на свій лад формує історичні особистості і їх же знищує, формує історію, здійснюючи впродовж неї революції, перевороти, заколоти, бунти й інше. Отже, тільки людина в громаді, проявляючи свої різноманітні, свавільні дії визначала рух всієї історії цивілізації.

Передостанній представник династії Рюриковичів Іван IV (І. Грозний) від природи одержав жвавий і гнучкий розум, вдумливий і глузливий розум. Жорстокість і обережність, підозру і нервовість виховали в ньому ще з дитинства московські пани – бояри. Занадто рання втрата батьків і проголошення царем стало причиною того, що з малолітства молодий цар виростав в оточенні подвійного відношення до себе: з однієї сторони на офіційних церемоніях – рабська покора бояр малолітньому цареві, а у буденні часи – сцени боярського свавілля і насилля, зневага і байдужість чужого оточення, погане годування та одягання.

Московське оточення виховувало царя, який з дитинства звик озиратися і думати, що оточений ворогами, з розвинутим сильним інстинктом самозбереження, на що був витрачений весь природний розум. Вихована подвійність характеру позбавила його стійкості, він робив добро і злодіяння, які важко вивчити навіть психологам і психіатрам: московські страти, вбивство сина і митрополита, безчинства з опричниками і на кінець розгром Новгорода лише за підозру у зраді, якого не вчиняли ні одному місту навіть татари за період своєї навали. Чи не такі вчинки жорстокості призвели до припинення династії Рюриковичів, яка закінчилась у Московському князівстві 1598 р., коли помер останній Рюрикович – Федір, син Івана IV.

Після Рюриковичів настав німецький рід Цербст-Готторп почався 1762 р., коли вступив на трон чистокровний німець Петро III (Голштайн Готторп), який одружився з чистокровною німкенню Ангалт Цербст, яка по ньому царювала під іменем Катерини II.

Петро І. Московська обстановка, в якій виховувався цар, виховала його таким, яким він у дійсності був. Народився в 1672 р. від другої молоді дружини царя Олексія Наталії Наришкіної. Після смерті царя Олексія зчинилася бійка між двома кланами – Наришкініми та Мілославськими, від яких походила перша дружина царя. Мілославські осилили своїх противників і молодий Петро і його мати відійшли в тїнь.

У 1682 р. десятилітнього Петра проголосили царем, але Мілославські знову підняли стрілецький бунт, на його очах стрільці вбивали найсильнішого із Наришкіних Матвеева й інших із цього клану, розшукуючи їх у Московському Кремлі. Бачене і пережите залишило глибокий слід в його пам'яті, а тому Кремль став йому ненависний, в період, коли одночасно на одному престолі були троє царів – Петро, Іван і Софія. Молодий опальний цар Петро перебрався в Преображенське, що стало мовби пунктом на шляху до Петербурга.

Вся політична думка Петра була зайнята боротьбою з сестрою і Мілославськими, з'явилась антипатія проти духовенства, боярства, стрільців і розкольників, в його думках замість людей місце зайняли кораблі, фортеці, пушки, солдати, політичні відносини. Петро звик до постійного очікування тайного нападу і був випадок, коли страшно переляканий він серед ночі ледве втік до лісу від переслідувань, підсланих сестрою. При дворі у молодого царя в Преображенському було страшно бо там “боролись дикие инстинкты и нравы, а не идеи и направления”.

З дитинства Петро був міцним і здоровим, але переляк у молоді роки і дуже ранні випивки підірвали йому здоров'я – він став нервовим, грубим до людей “С детства плохо направленный нравственно и рано испорченный физически, невероятно грубый по воспитанию и образу жизни и бесчеловечный по ужасным обстоятельствам молодости...”⁴⁶² Після формування особистості царя в такому оточенні і в країні зі своєрідними історичними звичками, Петро, побувавши за кордоном, одержав таку характеристику: “Это-де государь очень хороший и вместе очень дурной, полный представитель своей страны”.⁴⁶³ Ось і все визначення, яке зводиться до того, що якого царя виховав народ таким він і є, як писав поет “он сын своей страны”.

Людські свавілля є безкінечно малими одиницями у вигляді однорідного нахилу індивідуумів, але вони всесильні, що складає диференціал історії. Саме той, хто навчиться мистецтву інтегрувати однорідні нахили безкінечної кількості людських свавіль, той має змогу збагнути і пізнати закони історії. Не президентів і політиків, не генералів і олігархів треба вивчати, а однорідні нахили, безкінечно – малі елементи, які рухають масами.

⁴⁶²Ключевский В. Исторические портреты. – М.: Изд-во “Правда”, 1990. – С. 181.

⁴⁶³Там само. – С. 169.

Нерідко філософи, митці, щоб розкрити внутрішню сутність і психологію складних суспільних явищ, скажімо фашизму чи російського комунізму, намагаються пізнати потаємне через конкретні особистості. Часом приватна історія життя дає основу глобального розуміння загальних процесів на відміну від безособистісних історичних оповідань. Щоб зрозуміти філософію фашизму, митці вивчають історію становлення не тільки самого Гітлера, але і його супутницю Єву Браун, а при вивченні сутності комунізму епохи Сталіна придивляються до його дружини Світлани Алілуєвої, яку він, мабуть, єдину любив.

Вернемося до подій, які відбулися в Російській імперії на початку ХХ ст., коли більшовики захопили владу. Навіть більшовицькі керівники не вірили, що вони доживуть до того часу, коли їхня партія захопить владу в Росії. Народ був неграмотний, робітників у країні було дуже мало і були вони темні та неосвічені. Більшовиків було також дуже мало: в березні в усьому Петрограді їх налічувалося 2612 чоловік, в той час як есерів і меншовиків тільки на Путивльському заводі налічувалося 4600 членів. Як можна було перемогти більшовикам у такій ситуації? Мабуть, ніхто тоді і не задумувався над тією істиною, що чим менша партія, тим більше в неї єдності та вірності обраної ідеї. Як показали події – це була правда, але не в цьому суть їхньої перемоги.

Перемога відбулася тільки тому, що переважна більшість, якщо не все доросле населення, в тому числі і багато заможних людей, схилили свої думи і помисли до єдиної ідеї – свободи, тобто ліквідації панування меншості. Більшість партій у своїх програмах і пропаганді не відстоювали таких устремлень народу, а більшовики їх вловили і використали, а тому озброєні ідеєю і теорією їхнього вождя В. Леніна вони зуміли захопити владу, але це була не їх перемога, а перемога народу. Обіцянки віддати народові фабрики і заводи, землю і свободу, мир і злагоду зробили свою справу, але в результаті народ нічого не одержав – все забрала держава, царя замінив вождь і його партія, а замість миру – громадянська війна, фінська війна, війна з німцями в 1941–1945 рр., афганська війна, участь у війнах багатьох країн.

Самий початок ХХІ ст. у Росії – новий президент країни чітко вловив устремління росіян – відновити імперію та колишню велич країни; підтримувати великодержавні амбіції народу; жорстко протистояти намаганням окремих народів і народностей вийти назавжди із російської імперії; зміцнювати військову потужність держави; завоювання першості на світовій арені; боротьба з олігархами. Його обрали і пишалися ним протягом першого періоду президентства, а на другий строк у нього майже не було конкурентів. Безкінечно малі однорідні елементи формують рух загально-го цілого, за яким слідує той чи інший політик, який зрозумів і підтримує інтегрований рух думок.

Народ може об'єднати інтегрована, зрозуміла і реальна ціль, яка веде до щасливого життя.

6.3. Природа і регулюючі процеси в суспільстві

Саморегулюючі та відтворювальні процеси у природі мають стати філософською доктриною розвитку суспільства в цілому та економіки зокрема, а особливо – застереженням від необачливого втручання держави в її процеси. Для України подібна доктрина має пріоритетне значення, оскільки відсутність тут державності в повному її розумінні впродовж століть деформувала не тільки державні інститути, але й державне мислення, яке слід відновити в першу чергу і тільки після цього можна ефективно розпочинати будівництво держави як такої. Українська інтелігенція знала, що їй не вдалося розробити ідеологію і практичні підходи до формування держави в нових умовах виходу з великої імперії, але тільки тепер, після п'ятнадцятирічної незалежного господарювання, усі зайвий раз переконалися, що державотворення в Україні йде навмання. В кожного правителя, хто приходить до влади на всіх рівнях управління, та ще й на дуже короткий строк, існує лише власна думка, а особливо в управлінській та економічній сферах, загальна система, національна ідеологія їх не цікавить.

Держава в особі конкретних людей намагається виключно управляти суспільством, особливо його соціальною і економічною сферами, здійснюючи на нього регулюючий вплив з метою начебто пом'якшення негативних процесів під дією об'єктивних законів. У той же час практично повсюдно на перше місце ставиться завдання вирішувати справи держави та новоявлених олігархів за рахунок кволої економіки і збіднілого населення країни. Однак об'єктивні закони вимагають, щоб у державному управлінні на перше місце ставилися виключно інтереси суспільства, оскільки основа, яка допомагає зберегти його як цілісну субстанцію, і, звичайно, саму державу, за своєю природною суттю виявляється набагато сильнішою від того, що допомагає благо окремих його членів.⁴⁶⁴ У кризові та перехідні періоди для суспільства це досить складно, адже не завжди задумане вдається здійснити з об'єктивних і суб'єктивних причин. Урядові рішення, наміри і практичні дії дуже часто мають віртуальний, уявний вигляд, а не той, який вони повинні мати, оскільки насправді ще далекі від реальності щодо впливу на розвиток суспільства і його економіки. Відхилення, що межують із зловживаннями, тут не враховуються, але вони повсюдно квітують.

Щоб держава могла найбільш ефективно, без шкоди для суспільства, виконувати свої регулюючі функції щодо впливу на економічні процеси, всі її

⁴⁶⁴Бэкон Ф. Сочинения в двух томах. – М.: “Мысль”, 1977. – Т.1. – С. 201.

дії необхідно вивіряти на об'єктивних процесах живої та неживої природи. Величезною допомогою і умовою у цій справі є тотожність суспільства, його державного устрою і розвитку економіки із законами природи. Тому дослідження процесів, які відбуваються в них, бажано проводити з різних боків, об'єктивно і найбільш справедливо, але без зневаги та шани, без похвали і осуду та інших емоцій будь до кого і будь до чого – за прикладом того, як досліджують природу, де щось виправляти чи прикрашати немає ніякого сенсу.

Тільки факти з природних процесів та їх описання стосовно до дій, причин і результатів у суспільстві допоможуть багато що збагнути державним управлінцям найвищого рангу. Треба намагатися на прикладах конкретних природних процесів здійснювати пошук відповідності між явищами природи і суспільного життя⁴⁶⁵, щоб запобігати негативним наслідкам у ході втручання держави в соціальне й економічне життя суспільства. Як показує світова і українська практика, нехтування природними принципами в розвитку суспільства приносить останньому численні втрати. При цьому ми не повинні забувати, що суспільство розвивається виключно під дією об'єктивних законів, а тому штучне втручання держави у його розвиток має бути на межі мистецтва, яке дано не кожному, оскільки воно теж дається від природи конкретній особі, здатній на практиці тонко здійснити втручання в соціально-економічні процеси, що відбуваються в суспільстві.

А що ми бачимо в управлінні економікою за ринкових відносин? У перші роки діяльності Української держави в умовах незалежності її економічна політика формувала ліберальну економіку на зразок переважно американської, яка спиралася на суто ділових людей, ставлячи понад усе особистість, виховану протестантською культурою. Тим часом українська нація багато віків виховувалася під впливом православної культури, в 1917–1991 рр. була скривджена ідеологією комунізму, а крім того, ще й почала жити за штучно привнесеними правилами. Тому не дивно, що в економічній політиці України для здійснення реформ використовувалися різноманітні моделі без вивчення їх суті, без урахування національних традицій, реальної соціально-економічної ситуації та минулих надбань усього суспільства.

В людському суспільстві всіх прошарків населення, вчених і філософів поширюється думка, що з появою людини, і особливо її прогресом, природа терпить величезний натиск і уже настав час, коли вона не спроможна ефективно його витримувати. Одержавши у своє розпорядження новітні технології людина вносить у навколишнє середовище дисбаланс: "...согласованность и кооперация сил природы между собою простирается лишь до той черты, которой еще не коснулась рука человека, но повсюду, куда со своим разумом проник венец творения – человек, там начинается нарушение законов при-

⁴⁶⁵Бэкон Ф. Сочинения в двух томах. – М.: "Мысль", 1977. – Т.1. – С. 202.

роди, починається несогласованность и дисгармония. Зло заключається в том, что человек не берет из природы столько, сколько ему нужно, но больше, чем ему нужно”.⁴⁶⁶ Подібні і більш обґрунтовані доводи можна почути повсюдно при вирішенні безмежної кількості проблем, які оточили людство в теперішній час. У цьому зв'язку не безпідставним є сучасний дотепний вислів, що “Природа хвора людиною”, а це уже прирівнює її до шкідливих живих істот і цьому є безліч підтверджень.

Щоб якимось пристосуватися до навколишнього середовища і далі ще більше не нашкодити йому, треба врахувати зміни, які в ньому відбуваються і жити за його законами. Природа має бути збалансованою і відповідати своїм законам, але людина почала спостерігати, що десь із 70-х років ХХ ст. природний баланс став порушуватися, що спонукало організувати Римський клуб з метою збереження природи. Вчені цього клубу, зокрема професор Каліфорнійського університету Дж. Форрестел підрахував, що до 2080 р. відбудеться катастрофічне зниження населення планети Земля із-за забруднення навколишнього природного середовища.

Наприкінці ХХ ст. земляни стали задумуватися над такою глобальною проблемою і вживати якихось дій, щоб перейти на новий шлях розвитку цивілізації.⁴⁶⁷ в 1983 р. при ООН була створена Міжнародна комісія з навколишнього середовища; в наукових колах з'явилися такі поняття, як “допустимі межі”; в 1992 р. у Ріо-де-Жанейро відбулася конференція ООН з навколишнього середовища і розвитку; у березні 1997 р. міжнародна організація “Рада Землі” провела Міжнародну конференцію для розробки “Хартії Землі”; в червні 1997 р. Спеціальна сесія Генеральної Асамблеї ООН заявила про значне погіршення природного середовища; в 1997 р. відповідно до Конвенції ООН країни світу домовилися підписати Кіотський протокол, який передбачає дотримуватися 27 принципів свого розвитку, особливо зменшення викидів у повітря шкідливих газів, для збереження природи. Кіотський протокол підписали 80 країн, окрім США та Росії, на які припадає відповідно 36 і 17 % викидів газів, а тому все призупинилося і залишається без змін навіть на початку ХХІ ст. Людина занадто зажерлива і досить не скоро поступиться власними меркантильними потребами, а тому людству загрожує небезпека, створена самою ж людиною.

В такому випадку природі, як живому організму, нічого не залишається як самостійно регулюватися, очищатися, різноманітними методами, навіть зменшуючи чисельність населення, яке власне своїми діями і призвало до розбалансованого стану. За розрахунками вчених, через катастрофічно складні умови проживання чисельність людей зменшиться в десятки разів, і лише після цього природа розпочне своє глибинне очищення, зменшиться її забруд-

⁴⁶⁶Клизовский А. Основы миропонимания новой эпохи. – 2-е изд. – Рига: “Виеда”, 1991. – Т.1. – С. 221.

⁴⁶⁷Мойсеев Н.Н. Быть или не быть ... человечеству? – М., 1999.

нення. Щоб людині вижити в тих складних умовах, які вона сама ж створила, їй треба готуватися, а тому приклади співпраці виживання, які існують у природі, особливо у тваринному світі, для неї знадобляться уже тепер і в не такому далекому майбутньому. У цьому контексті нагадаємо, що не пройде без сліду в цій потребі глобальної співпраці відмова підтримати вимогу зменшення викидів в атмосферу шкідливих речовин таким потужним країнам як США і Росія. Найперше постраждають ці країни і їхнє населення, що уже спостерігається останнім часом. В той же час в багатьох країнах у своїх програмах розвитку передбачаються такі розділи як “Розвиток цивілізації і біосфера”.

Один із перших вчених, який звернув увагу на глобальні проблеми розвитку людства як єдине ціле з природою, був перший президент Української академії наук (1919 р.) В.І. Вернадський. Саме він у своїх працях ввів поняття “ноосфера” (сфера розуму) і подав осмислений образ бажаного майбутнього людства. Це означає якісно новий стан суспільства, за якого істинними цінностями стають моральні духовні цінності та знання людини, яка живе в гармонії з навколишнім соціальним і природним середовищем. Проте фундаментальні думки вченого не набули впродовж ХХ ст. широкого практичного втілення.

Проте елементи саморегулювання природи, зміни клімату стали все частіше нагадувати людині про настання складних часів. Людина нічого не може придумати, окрім самостійних дій та її організаційної структури – держави. Все частіше розглядаються проблеми саморегулювання і державного регулювання, яке пізнається людиною. Перш за все відзначимо, що саморегулювання в природі і суспільстві, якщо його оцінювати з погляду людини і доцільності, далеко не завжди йде на користь ні природі, ні людині, ні суспільству. Державне регулювання, у свою чергу, також не завжди буває ефективним і зовсім не через його непотрібність чи неможливість взагалі, а виключно через те, що воно є мистецтвом, яке, як відомо, не кожному дано, хоча всі за цей вид діяльності беруться з захопленням. Як відомо, саморегулювання в природі і людському суспільстві відбувається відповідно до об’єктивних законів природи та соціально-економічних законів. Державне ж регулювання в природі і суспільстві, в умовах ринкових відносин, вимагає величезного вміння і знання законів розвитку живої природи, що відносить його до найскладніших сфер державної діяльності. Держава та об’єднання держав здатні в тій або іншій мірі впливати на людство чи його частину з метою запобігання негативних процесів від втручання людини в природу. Однак держава чи їхнє об’єднання свої дії мають вивіряти на прикладах самої ж живої природи, зокрема тваринного світу.

В природі бачимо, щоб медоносні бджоли розвивалися з весни і наступного літа забезпечили великий медозбір, пасічник зобов’язаний дати бджоли-

ній сім'ї потрібну кількість корму на зиму, а інакше вона, за законами саморегулювання, перейде на стримування розплоду, обмеження використання меду для власних потреб. З погляду на це, державне регулювання, спрямоване на забезпечення зростання економіки всіх учасників ринкових відносин держава зобов'язана залишити їм значну частину прибутку, хоча б на перших порах початку їхньої діяльності, для формування та розширення потужності виробництва, оскільки в іншому випадку призупиниться інвестиційний клімат, скоротиться підприємництво, значна частина коштів піде “в тінь”, держава нічого не одержить, а суспільство стане біднішим.

Людина, на відміну від медоносної бджоли, внутрішньо незалежна і неоднозначно ставиться до власних обмежень. Якщо розглядати людину за межами суб'єктивно вироблених законів суспільного середовища, то вона підпорядкована законам природи, притаманним усім живим істотам, і керується переважно, як прийнято вважати, інстинктами. Проте, людина, як і медоносна бджола у сім'ї, може бути цілком підпорядкована батьківським законам, правилам, духовним цінностям, традиціям і нахилам окремих угруповань, але, на відміну від бджоли, вона здатна ухилятися від правил і вимог штучного походження, наприклад, створених державою та її інститутами. Саме правила і вимоги суб'єктивного походження стають методами втручання (здійснення інтервенції) держави в економічне і соціальне життя людського суспільства. Подібне втручання штучних органів управління в живий організм людського суспільства повинне повною мірою врахувати відносини між пасічником і медоносними бджолами.

В живій природі, до якої відноситься і людське суспільство, безперервно діють процеси об'єктивних законів витонченого регулювання найскладніших природничих і соціально-економічних процесів. Про нерозривний зв'язок людини з живою природою, необхідність визнання дотримання нею вимог законів природи, частиною якої вона є сама, дозволяє людині самостійно регулювати свою життєдіяльність в усій її багатогранності, особливо що стосується життєдіяльності, збереження здоров'я та виживання в складних природних і соціально-економічних умовах.

З метою пристосування до навколишнього середовища дослідники і практики наводять різноманітні подробиці не стільки з метою пізнання лікувальних властивостей і надання рекомендацій, скільки показати нерозривну єдність людини і всієї живої природи. Тобто, те, що бачимо в живій природі, в тому числі тваринному світі, із нього все, або більшість, притаманне людині. Про єдність природи і людини свідчить багато прикладів як самої природи, так і стародавніх письмових тверджень, наші дослідження життєдіяльності мурашок і медоносних бджіл. У стародавніх манускриптах розкриваються лаконічні і зрозумілі вчення про лікувальні властивості різних методів спілкування з природою, які людині треба знати та наслідувати. Для життєдіяль-

ності людини є багато простих і однозначно раціональних прикладів з природи, зокрема, тваринного світу, які показують шляхи свого вдосконалення в усіх сферах багатогранної діяльності та пристосування до навколишнього середовища, яке постійно змінюється.

Про єдність природи та людини свідчить багато прикладів як самої природи, так і стародавніх письмових тверджень. В манускрипті “Евангелие Мира Иисуса Христа от ученика Иоанна” виданого в наш час Едмондом Шеклі (П’єр Жіляр, Лозанна) із старослов’янської копії, яка знаходиться в королівській бібліотеці Габсбургів, розкрита лікувальна діяльність Ісуса Христа.⁴⁶⁸ Сутність вчення про лікувальні властивості такі лаконічні та зрозумілі, що їх треба знати і наслідувати в процесі взаємовідносин людини та природи, а тому наводимо текст.

“И тогда множество больных и парализованных пришло к Иисусу и сказало Ему: “Если Ты знаешь все, Ты можешь сказать нам – почему мы должны страдать от столько болезней? Почему мы лишены здоровья, которым наслаждаются другие люди? Учитель, исцели нас, чтобы мы вновь обрели силы и чтобы несчастья наши оставили нас навсегда”. Христос отвечает им, что люди есть сыны Матери-Земли и поэтому должны следовать Ее законам. “Ибо ваша Мать породила вас и Она поддерживает в вас жизнь. Она дала вам тело ваше, и никто кроме Нее не излечит вас. ...Вельзевул, князь всех демонов, источник всего зла, находится в теле всех Сынов Человеческих. Он искушает и соблазняет Сынов человеческих, обещая им богатство, власть, дворцы, золото и всего, чего не захочешь. Он обещает славу и почет, чувственные наслаждения и роскошь, прекрасные яства и обильные вина, шумные оргии и дни, проводимые в праздности и лени. Так соблазняет он каждого, к чему более склонно его сердце... И в тот день, когда Сыновья Человеческие становятся полностью рабами всей этой суетности и всех этих гнусностей, тогда он отнимает в виде платы за наслаждение у Сынов Человеческих все благости, которые Мать-Земля дала нам в таком изобилии... Он лишает их дыхания, крови, костей, плоти, внутренностей, глаз и ушей. Дыхание Сынов Человеческих становится коротким, прерывистым и болезненным, оно становится зловонным, как дыхание нечистых животных. Кровь Сынов Человеческих загустевает, распространяя такой тошнотворный смрад, как вода в болоте... Их кости деформируются, делаются ломкими, покрываются узлами снаружи и разлагаются внутри... Кожа их становится жирной и отечной... Их внутренности наполняются отвратительными нечистотами, образующими гниющие зловонные потоки, в которых гнездится бесчисленное множество поганых червей (*бактерии*)... Итак, в конце концов теряет Сын Человеческий жизнь из-за собственных ошибок, из-за того, что не мог научиться уважать законы матери своей, а лишь совершал ошибки одна за дру-

⁴⁶⁸ Малахов Г.М. Целительные силы. – СПб.: АО Комплект, 1994. – Т.2. – С. 152–157.

гой”. Люди попросили Христа рассказать о законах жизни, хотя некоторые возразили, что они следуют законам Моисея.

“И отвечал им Иисус: Не ищите Закона в вашем Писании, ибо Закон – это жизнь, а писание – мертво. ...Бог написал Свои Законы не на листах книг, но в ваших сердцах и в вашем Духе. Они проявляются в вашем дыхании, в вашей крови, в ваших костях, в вашей коже, в ваших внутренностях... и в любой малой части вашего тела. Они присутствуют в воздухе, в воде, в земле, в растениях, в лучах солнца, в глубинах и на высотах. Все они обращены к вам, чтобы вы могли понять Слово и Волю живого Бога. ...Не присутствуют они ни в обжорстве, ни в пьянстве вашем, ни в образе жизни вашей, которую вы расточаете в излишествах и роскоши; а еще менее – в поисках богатств, а в особенности в ненависти к врагам вашим. ...Ибо все эти вожделения вы носите в себе; а потому Слово Божие и Могущество Его не могут войти в вас оттого, что вы делаете в себе много плохих мыслей; а также мерзости гнездятся в теле вашем... Если хотите, чтобы Слово живого Бога и могущество Его смогли проникнуть в вас, не оскверняйте ни тела вашего, ни сознания вашего, ибо тело есть Храм духа, а Дух – Храм Бога.

Посему Вы должны очистить Храм, чтобы владыка Храма смог поселиться в нем и занять место, достойное Его. Чтобы избежать всех искушений тела своего и сознания своего, которые исходят от Сатаны, удалитесь под сень неба Господнего. Возродите себя сами и воздержитесь от пищи. Ибо поистине говорю Я вам: Лишь постом и молитвою могут быть изгнаны Сатана и вся злокозненность его. Вернитесь в дом свой и поститесь в одиночестве, и пусть никто не видит, как вы поститесь. ...Поститесь до тех пор, пока Вельзевул и вся порча его не покинут вас. Ибо поистине говорю Я вам: пока не совершите поста, не освободитесь от власти Сатаны и всех болезней, исходящих от него.

Поститесь и молитесь с усердием, от всего сердца, надеясь получить от Бога Живого Силу, и от Нее – исцеление свое. Во время поста избегайте Сынов Человеческих, а вернитесь в общество ангелов Матери-Земли вашей: ибо тот, кто ищет усердно, тот найдет! Ищите чистый воздух в лесу или в поле, ибо там вы найдете Ангела Воздуха. Разуитесь и снимите ваши одежды, и пусть Ангел Воздуха обнимет все ваше тело. Потом дышите медленно и глубоко, чтобы Ангел Воздуха проник в вас. Поистине говорю Я вам: Ангел Воздуха изгонит из вашего тела все нечистоты, которые оскверняют его снаружи и изнутри. И тогда все плохие запахи и нечистоты выйдут из вас как дым от пламени... Ибо поистине говорю Я вам: Ангел Воздуха есть Святой, он очищает все оскверненное и превращает в нежный аромат все, что испускает дурной запах.

После Ангела Воздуха – ищите Ангела Воды. Снимите обувь вашу и позвольте Ангелу Воды обнять ваше тело. Отдайтесь полностью в его руки,

баюкающие вас, столько раз, сколько дыхание ваше заставляет колебаться воздух. Пусть ваше тело, качаясь, колеблет воду. Воистину говорю Я вам: Ангел Воды изгонит из Вашего тела все нечистоты, которые оскверняют его как снаружи, так и изнутри. И все нечистое и скверно пахнущее истечет от вас далеко, подобно тому, как грязь от одежды, стираемой в речной воде, уносится течением и теряется вдали. ...Но не думайте, что достаточно лишь того, чтобы Ангел Воды обнял вас снаружи, ...внутренняя грязь – еще страшней, чем грязь наружная. Поэтому тот, кто очищается только снаружи, но остается нечистым внутри, похож на гробницу, украшенную блестящей живописью, но внутри наполненную мерзопакостью. Воистину говорю Я вам: позвольте Ангелу Воды освятить вас также изнутри, чтобы избавились вы от всех прошлых грехов своих; и тогда вы станете внутри таким же чистым, как речная пена, играющая в лучах солнца.

Чтобы достигнуть этого, возьмите большую тыкву, снабженную спускающимся вниз стеблем, длиною в человеческий рост; очистите тыкву от ее внутренностей и наполните речной водой, подогретой Солнцем. Повесьте тыкву на ветке дерева, преклоните колени перед Ангелом Воды и потерпите, пока конец тыквенного стебля проникнет в ваш зад, чтобы вода проникла по всем вашим кишкам. Оставайтесь коленапреклоненным на земле пред Ангелом Воды и молитесь Богу Жизни, чтобы Он простил все ваши прошлые грехи и просите Ангела Воды освободить тело ваше от всех нечистот и болезней, наполняющих его. Потом пустите воду из тела своего, чтобы с нею устремилось из тела все, что происходит от Сатаны, все нечистое и зловонное.

И увидите собственными глазами и почувствуете носом своим все мерзости и нечистоты, которые оскверняют Храм тела вашего. И поймете вы также, сколько грехов обитало в вас и терзало вас бесчисленными болезнями. Воистину говорю Я вам: освящение водой освободит вас от всех этих болезней. Каждый день поста своего повторяйте это очищение водой до того дня, пока не увидите, что вода, истекающая из тела вашего, столь же чиста, как и пена реки. Тогда погрузите тело ваше в текущие воды, возблагодарите Бога Живого, освободившего вас от всех грехов.

И это святое очищение Ангелом Воды означает Воскресение к новой жизни. Ибо с того времени глаза ваши начнут видеть, а уши ваши слышать. Однако, после этого очищения не грешите больше, чтобы в течение целой вечности Ангелы Воздуха и Воды могли обитать в вас и служить вам в любой час. Но если после всего этого останутся в вас все же следы нечистот, учитывая ваши прошлые грехи, призовите Ангела Солнечного Света. Разуйтесь, снимите все одежды и позвольте Ангелу Света обнять ваше тело. Потом вдыхайте воздух медленно и глубоко, чтобы Ангел Света мог проникнуть внутрь. Тогда он изгонит из тела вашего все зловонное и нечистое, что оскверняет вас снаружи и изнутри. И все нечистое и зловонное уйдет от вас, как мрак ночи рассеивается при блеске восходящего Солнца.

Ангелы Воздуха, Воды и Света; они даны были Сыну Человеческому, чтобы служить ему, ...также священны объятия их. Они – невидимые дети Матери-Земли нашей; а потому не разделяйте их, тех, кого соединили Небо и земля. И пусть эти трое братьев-ангелов охраняют вас ежедневно и пребывают с вами в течение вашего поста. И когда Ангелы Матери-Земли овладеют вашим телом настолько, что Владыки Храма снова могут войти в него, тогда все скверные запахи в спешке тело ваше покинут, через дыхание ваше и через кожу вашу, загнившие воды отойдут изо рта вашего и через кожу вашу, через зад и перед. И увидите вы собственными глазами, почувствуете собственным носом, ощутите собственными руками. И когда все грехи и нечистоты будут удалены из тела вашего, тогда кровь ваша станет такой же чистой, как кровь Матери-Земли, подобна пене в потоке, играющего в лучах Солнца. И дыхание ваше станет таким же чистым, как благоухание цветов, ваша кожа станет чистой, как кожица фруктов, розовеющих сквозь листву дерева; свет ваших глаз станет таким же ясным и блестящим, как сияние Солнца в голубых небесах. И тогда все Ангелы Матери-Земли будут служить вам. И ваше дыхание, ваша плоть и ваша кровь станут единым целым с дыханием, плотью и кровью Матери-Земли. И Дух ваш станет единым с Духом Отца Небесного”.

После такого поучения люди спросили Иисуса Христа: “Скажи нам, коих грехов должны мы избегать, чтобы больше никогда не видеть болезни?” Он ответил: “Питайтесь всем тем, что находится на Божьем столе: плодами деревьев, зерном и полезными травами, молоком животных и пчелиным медом. Вся остальная пища – дело рук Сатаны, ведет к греху, болезням и смерти. Тогда как богатая пища, которую вы находите на столе у Бога, дает телу вашему Силу и Молодость, – и болезнь не коснется вас. И действительно, это со стола Божия старый Мафусаил извлекал свою пищу, и если вы будете делать то же самое, Я обещаю вам, что Бог Жизни даст вам так же, как и патриарху, долгую жизнь на этой земле”.

Десятилітні спостереження, за такими комахами як медоносні бджоли та лісові мурашки, показали, що їхня життєдіяльність дає багато прикладів для людини, яка в них може багато чого повчитися. Комахи можна розглядати з двох сторін: з однієї – це істота в тисячі раз менша за людину, в якій відсутнє мислення і вона занадто вразлива, особливо окрема особина, від хвороб і зовнішнього середовища; з іншої – сукупність багатьох особин, є високо організованим і екологічно стійким живим організмом, який виконує безліч різноманітних дивовижних функцій. Причина високої стійкості такого живого організму проглядається в чудово передбаченій колективній поведінці, а також завдяки розвинутій системі взаємодопомоги і співпраці, особливо екологічної чистоти.

Серед тваринного світу медоносні бджоли є неперевершеним зразком чистоти. Природа наділила їх інстинктом самозахисту власного здоров'я – вони постійно ведуть боротьбу з антисанітарією, їхній вулик завжди чистий і провітрений. Після першого вильоту бджоли негайно наводять порядок у своєму житлі: виносять бджіл, які загинули взимку, висушують приміщення від вологи, вимітають сміття, чистять комірки. Це є правилом і природним інстинктом. З огляду на це, поради лікарів щодо гігієни і вимоги одних членів суспільства до інших дотримуватися чистоти, скажімо, вимога не палити у громадських приміщеннях є об'єктивними і природними. Ще більшої чистоти дотримуються мурашки, адже кожна із них постійно очищає іншу, для стерильності їхній корм зберігається в живих посудинах. Що ж ми бачимо серед людей: держава приймає закон не палити, пояснюючи шкоду від нього, дає статистику зростання смертей від паління, а людина не позбавляється цієї звички.

На філософії відносин медоносних бджіл та людини в процесі їхнього господарського використання може будуватися державне регулювання економіки. Медоносні бджоли дають однозначну відповідь на запитання про те, повинна держава втручатися в суспільне життя людини чи ні? Так, держава не тільки може, але і зобов'язана втручатися в соціально-економічний розвиток суспільства, враховуючи певні особливості в конкретний період.

Перше правило: медоносні бджоли дуже дружні у своїй сім'ї, і представникам однієї нації не завадило б взяти з них приклад. У суспільстві існують крадіжки, обман, зневага, вбивства, недовіра і багато іншого, чого в природі, і зокрема – у бджолиній сім'ї всього цього немає. Потрібна суб'єктивна, зовнішня, тобто надприродна сила, щоб розробляти якісь норми та обов'язкового їхнього дотримання людиною.

Друге правило: дружність медоносних бджіл поширена тільки між працездатними особинами сім'ї. Але до тих бджіл, які стали не придатними до праці, пошкодили ноги або крила, втратили жвавість у зв'язку з віком, вражені хворобами, народилися без крил або стріпали їх під час виснажливої роботи на збиранні нектару, виникає вороже ставлення і діють жорсткі закони – їх виганяють з вулика. В суспільстві, особливо в умовах ринкових відносин, становище не краще, оскільки сильні стають багатими, тоді як хворі, неповнолітні та люди похилого віку бідніють, а сильні й багаті ніяк про них не турбуються. Суспільство не може чинити подібно до медоносних бджіл, як і інших тварин, а тому людство створює верховного наглядача за справедливістю в особі держави та її інститутів. Саме тут держава має застосовувати регулюючий вплив, використовуючи і громадську думку, моральні устої та традиції. Отже, не все, що створюється природою, людству до вподоби. Тому те, що прикладів природи приживається в суспільстві, без шкоди для окремих осіб, треба переймати, а того, що комусь шкодить, слід уникати.

У цьому зв'язку передбачення за допомогою наукової діяльності, опрацювання стратегії поведінки людства має допомогти йому ж виробити стійкість проти жадливих природних явищ, які все частіше навідуються до людини, опрацювати стратегію співпраці, яка може бути успішною за умови, що в ній братимуть участь населення всіх країн світу та представники різних галузей знань. Наступає той період розвитку людської цивілізації, коли людство в цілому, кожна країна зокрема, нація і людина будуть зустрічати і долати чисельні кризи, підйоми і падіння, знаходитися в безперервному пошуку виходу зі складного становища, але стійкий розвиток країн буде постійно порушуватися новими проблемами. В цих складних умовах людина повинна мати більш-менш чіткі орієнтири єдності з природою, що яскраво проглядається на прикладі медоносних бджіл і мурашок, які слід досконало вивчити і знати. Зокрема, мурашки, після зруйнування їхнього житла – мурашника буревієм, вогнем, людиною і інше, зразу ж всі у встановленому порядку, тільки їм відомо, приступають до його відновлення. В залежності від величини пошкодження відновлювальні роботи продовжуються роками і десятиліттями.

В усіх діях людина і тварина керується певними орієнтирами, цілями. До чого призводить порушення подібної орієнтації спостерігаємо у практиці бджільництва. Дуже часто з метою поділу однієї бджолиної сім'ї на дві, під час найбільшого вильоту бджіл на медозбір, її позбавляють звичного орієнтиру – замість одного вулика, в якому розміщувалася єдина досить сильна сім'я, виставляють два вулики з двох сторін на рівній відстані від попереднього місця перебування одного вулика. Повертаючись з польоту, кожна особина, позбавлена орієнтиру, миттєво вирішує, до якого із двох вуликів нести свій нектар і назавжди там залишитися.

Нерідко мислителі брали за взірць організацію медоносної бджолиної сім'ї, але не зовсім коректно характеризують роль окремих особин цієї популяції комах, зокрема трутів, безпідставно називаючи їх “ленивими, зеваючими трутнями”, яких слід жорстоко наказувати і здається, що взагалі без них можна обійтися. Якщо уже бути митцем-реалістом, то треба дотримуватися істини, що в природі нічого зайвого не буває, в ній все раціональне і без трутів бджолина сім'я не мислима. Як і в державі, так і в бджолиній сім'ї кожен виконує свою функцію, якою наділила його природа. Ось чому, які б закони не видавали, а трути виконуватимуть свою справу серед бджіл подібно до того як в людському суспільстві поет свою, а робітник – свою. У п'єсі Генріх V архієпископ Кентерберійський так промовив про медоносні бджоли, характеризуючи перед королем Британії організацію праці на основі його жорстоких указів, згідно з якими складається враження, що навіть трути зобов'язані летіти за нектаром, що є протиприродним.⁴⁶⁹

Так трудяться пчелы,

⁴⁶⁹Шекспир У. Полн. собр. соч. в восьми томах. – М.: “Искусство”, 1959. – Т. 4. – С. 383.

*Создания, что людную страну
Порядку мудрому природы учат.
У них король и разные чины:
Одни, как власти, управляют ульем,
Ведут торговлю вне его другие,
А третьи, с острым жалом, как солдаты,
В набегах грабят пышные цветы.
И весело летят они с добычей
В палату властелина своего;
А он, сосредоточен, величав,
Следит, как рой строителей поющих
Возводит дружно своды золотые.
Заготовляют горожане мед,
И бедняки-носильщики толпятся
С тяжелой ношею в воротах тесных;
Суровое вручает правосудье
С гуденьем грозным бледным палачам
Ленивого, зевающего трутня.*

Народи та нації також нерідко позбавляються орієнтирів і чим довше вони відсутні, тим гірше. Для прикладу може служити схема позбавлення українського суспільства національних орієнтирів, розпочата ще в 1654 р., яка продовжується до теперішнього часу: відсутність національних орієнтирів ділить українське суспільство навпіл як народ у цілому, так і його провідників. Довгий час частина суспільства відстоює українські національні ідеї, інша частина, переважно російськомовне населення російські національні інтереси, а після проголошення української незалежності значна частина цього населення плекає надію на повернення в лоно російської імперії.

Подібно до того, як людині потрібен орієнтир на об'єктивні закони Матері-Землі, як скажімо, медоносним бджолам єдиний вулик, щоб не розгубитися після повернення з нектаром, українській нації потрібен єдиний орієнтир у вигляді єдиної української ідеї, до якої линули б народи, що проживають на українській території. Без орієнтиру бджоли розгублюються і на деякий час знижують продуктивність, людина ж, яка не дотримується певних орієнтирів у вигляді законів природи, хворіє, вкорочує своє життя, а держава в цілому, без орієнтирів, не забезпечує спокою і належної життєдіяльності своєму народу. В українській нації орієнтирів безліч, але вони не відповідають національним інтересам, від чого вона багато віків у розпачі, а тому суспільство хворе, яке потребує ґрунтового та суцільного лікування. Без відповіді на це питання українське суспільство буде постійно знаходитися у темряві своєї історії, не завжди зможе розпізнати своїх і чужих, які знаходячись поруч, мовби в іншому вимірі.

До речі, медоносні бджоли досить чітко розпізнають своїх і чужих особин, яких до себе не допускають, а тому у вулику тільки свої. Відомо, що бджолина сім'я не здатна вижити, якщо зникає матка, або довго її вирощує заново. Впродовж віків в Україні безслідно зникали провідники нації, які стояли на вістрі подій визволення з вікового рабства, що негативно відбивалося на волі нації, на її перспективах розвитку. Саме через це в національному середовищі виникає розбрат і ворожнеча. І це не випадково, бо подібно до ворожнечі у людському суспільстві (між окремими націями, державами і племенами) агресивність спостерігається і серед медоносних бджіл, але між сім'ями і переважно заради крадіжки корму, внаслідок чого відбуваються напади сильних сімей на слабких, вбивство маток і багато іншого.

Подібне стосується виключно відносин саме між окремими бджолиними сім'ями, оскільки всередині кожної бджолиної сім'ї відносини зовсім інші, причому, здебільшого, дуже справедливі й дружелюбні. Від цього в кожній сім'ї вироблено певний захист: бджіл-зłodійок, які намагаються проникнути до корму чужої сім'ї, бджоли-охоронці миттєво розпізнають і в жодному разі не допускають у середину вулика. Але якщо бджолина сім'я ослаблена, то зłodійки проникають до її оселі із силою, що наростає, корм зникає, а сім'я гине. Отже, слабку державу завжди хтось приборкає – якщо не військовою силою, то економічною.

Послаблення держави виникає тоді, як свідчить вітчизняна практика, коли після зникнення провідника нації серед послідуючих провідників спостерігається стійке розпорошення на два стани: перший – хмелі, виговські, дорошенки, мазепи, гордієнки, полуботки, шевченки; другий – брюховецькі, галагани, драгоманови, винниченки, скоропадські, скрипники, чубарі, любченки. В якому стані підуть в українську історію кравчуки, кучми і послідуючі залежатиме від відповіді на поставлені запитання, відповідь на які можна одержати від чотирьох країн-сусідів: Європа, Турція, Польща, Росія. Таким чином, на відміну від медоносних бджіл, де застосовується при поділі сім'ї тільки два вулики, перед українським суспільством їх чотири і всі різними методами, досить жорстокими і важкими, впродовж віків закликали – летіть сюди. Українська держава постійно знаходилась у процесі саморегулювання, яке у багатьох випадках шкідливе як для живої природи, зокрема тваринного світу, так і людського суспільства. В результаті в країні відсутнє ефективне як саморегулювання, так і державне регулювання.

Подивімося на саморегулювання у природничій сфері, зокрема у медоносних бджіл. Інстинкт нагромадження корму настільки сильно оволодіває сім'єю, що при зростанні взятку у природі та нестачі у вулику порожніх стільників, вона наче свідомо йде на своє самознищення, заливаючи нектаром кожен вільну комірку. Коли ж вільних комірок не стає, то зайняті звільняються від свіжо-

го розплоду, тобто знищується потомство, а матці зовсім не надається можливість відкласти розплід в інші комірки – майбутнє сім'ї під загрозою.

Крім того, коли всі стільники зайняті медом та стиглим розплодом, а матка перестає відкладати яйця, то значна частина робочих і молодих бджіл, які виконували роботи з догляду за вирощуванням молодняку залишається без роботи, осідаючи на крайніх рамках. У вулику створюється атмосфера для початку поділу сім'ї, закладаються маточники для виведення нової матки з якою всі бджоли, не зайняті в роботах, відлітають в пошуках нового місця життєдіяльності. Стара сім'я залишається ослабленою, нерідко буває і надалі вилітають нові рої, що призводить до повного її ослаблення без надії одужання.

У технологію існування медоносних бджіл, особливо у її виробничу діяльність, втручатися практично неможливо, а тому основне завдання пасічника полягає переважно у створенні бджолиним сім'ям сприятливих умов у навколишньому середовищі для нормального природного розвитку. До таких умов слід віднести їх захист від стихійного лиха, руйнування гнізд, хвороб, голоду й холоду. Пасічник також може втручатися у велику кількість інших процесів бджолиного життя, але лише допоміжними, опосередкованими методами: зокрема, підсилювати окремі сім'ї та послаблювати інші з метою запобігання їхньому роїнню, проводити селекційну роботу, допомагати очищувати вулики, давати кормові добавки, запобігати крадіжкам корму, забезпечувати новою вощиною і замінювати стару, об'єднувати та роз'єднувати сім'ї, стежити за наявністю корму серед літа в разі складних природних умов, і особливо – при підготовці сімей до зими, тощо. Це і є прикладом для розуміння державного регулювання всіх сфер життєдіяльності людини.

Все інше, що стосується технологічних процесів життєдіяльності бджолиної сім'ї, відбувається і регулюється природним можливостями бджіл. Втручання людини (особливо невміле), необґрунтоване намагання створити умови, аналогічні до людських, призведуть до негайної загибелі бджіл. Наприклад, надлишок тепла взимку більш негативно впливає на бджіл, ніж холод, оскільки спричиняє розпад клубка і передчасну появу розплоду в гнізді, сім'я шумить і тривожиться, споживає багато корму, опроношується і до весни гине або знесилює. Нестачу корму через недогляд при входженні у зимовий період теж призводить до загибелі всієї бджолиної сім'ї.

Бувають навіть і такі випадки, коли пасічник не втручається в життєдіяльність сім'ї, за час інтенсивного і тривалого взятку, гнізда сімей повністю звільняються від розплоду, а всі щільники заливалися медом. Дорослі бджоли за цей час спрацьовувалися, їх кількість зменшувалась до такої межі, що в зиму входило занадто мало бджіл і сім'я потребувала підсилення, або приєднання до інших, бо вижити вони не мали надії. В таких випадках стає зрозумілим, що перед накопиченням кормів медоносні бджоли не зупиняються ні

перед чим, навіть якщо їх запаси перевищують у декілька разів їхні ж потреби. Накопичувальний інстинкт у медоносних бджіл настільки сильний, що при відсутності вільних комірок, вони знищують весь молодий розплід для вивільнення території відкладання кормів.

Щоб такого кошунства не відбувалося, бджолам потрібен додатковий простір, тобто додаткові вільні стільники для розміщення корму та відкладання маткою нового розплоду і все тоді буде в порядку. У цьому контексті людині треба придивитися до ситуації в людському суспільстві. Чим заможніша сім'я, чим більш розвинута країна, тим народжуваність там нижча, а у бідніших навпаки – вища. Людина, як і медоносна бджола, при можливості, збагачується, веселиться, більше приділяє уваги власній персоні і зовсім не задумується про потребу відтворення, продовження роду.

Подивимося на подібну ситуацію в тому чи іншому суспільному явищі людства, де вона переконливо проявилася в історії. Яскравим прикладом може стати німецька держава з її системою “соціального благодіяння”, яка довгий час була гордістю нації ще з часів Бісмарка. Для її реалізації приймалися закони, які гарантували для кожного члена суспільства досить високе соціальне забезпечення на всі випадки життя, для чого використовувалося трохи менше третини валового суспільного продукту країни. На початку ХХІ ст. німецькі громадяни страхуються від всіх можливих негараздів, які можуть на них звалитися: різних нещасних випадків, хвороб, безробіття, догляду за хворими, банкрутства підприємств, перекваліфікації на більш престижну роботу, десятки пільг, які поліпшують людське життя. Німецька нація має третю за величиною економіку у світі, іншими словами можна констатувати, що на сучасному етапі світової цивілізації майже весь економічний простір країни заповнено різноманітною суспільною діяльністю.

В той же час німецькі працівники усіх сфер діяльності одержують високі доходи і намагаються їх збільшити; пенсіонери та інші прошарки суспільства, які не працюють, маючи один із найвищих у світі соціальний захист, бажають навіть його зростання; економіка країни досягла одного з передових рівнів серед розвинутих країн світу, але і тут вживаються заходи щодо подальшого підвищення. З усього видно, що все відбувається як у бджолиній сім'ї, коли всі стільники заповнені медом, а бджоли все летять і летять за нектаром: динаміка економіки знаходиться на нульовому рівні, збільшуються фази стагнації, капітали втікають за кордон, катастрофічно зростає безробіття, країна переживає демографічну кризу, народжуваність падає і нація старіє.

Німецька соціальна система виявилася занадто роздутою, подібно до зайвого накопичення кормів заради чого зменшувалося потомство медоносних бджіл, а економіка занадто розвинутою, подібно до повного завантаження медом всіх стільників у вулику, в якій відсутнє місце навіть для виведення нових

покоління і навіть інновацій. У цьому випадку державі, до розширення гнізда для бджолої сім'ї, потрібні нові простори для економічного розвитку, створення робочих місць, що потягне за собою вирішення демографічної проблеми. Однак, простір держави має певні межі так, як і конкретний вулик для медоносних бджіл. Проте треба забувати, що вирішення розширення простору для держави не слід порівнювати зі зміною простору для медоносних бджіл.

Медоносні бджоли, коли всі їхні комірочки заповнені медом та зрілим розплодом, якого вони не можуть позбавитися, рояться, і нова сім'я, залишаючи назавжди вулик, знаходить інше вільне сприятливе місце, або пасічник надає їм новий вулик, створюючи нову сім'ю. Держава так не може, бо та ж Німеччина у своїй історії, зміцнюючись економічно, намагалась розширюватися територіально, що всякий раз приводило до катастрофи і розділу її ж земель. Так було в період, коли більшість німецьких земель існували, як самостійні контингенти – землі, а через деякий час об'єдналися і так повторювалося в історії.⁴⁷⁰ В послідовному складалося так, що після прийняття конституції і об'єднання всіх земель розпочиналась війна із сусідами, що було причиною появи якихось ідей, вони були уже результатом, а суто економічних проблем, які складали “ряд существенных интересов”.⁴⁷¹ Після війни 1941–1945 рр., минула історія знову повторилась, коли існувало дві Німеччини – Західна і Східна, а пізніше розвалили існуючу між ними стіну й об'єдналися. У цьому випадку якихось агресивних дій немає, а лише спостерігаються процеси, мовби у бджолоїному вулику, в якому всі комірочки занесені медом, а велика частина робочих і молодих бджіл відлучена від роботи і сидять на крайніх рамках.

Медоносні бджоли готуються роїтися і залишити вулик, але у державі людського суспільства більш складна задача, оскільки важко значній частині населення емігрувати і вона цього не бажає, залишивши високі соціальні гарантії у власній країні, нових же територій у світі давно немає, а тому потрібні кардинальні і непопулярні заходи, щоб уникнути бунту. Подібне стосується не тільки Німеччини, адже високі соціальні гарантії і перегрів економіки, подібно до перегріву у бджолоїних вуликах, є в інших країнах зокрема Швеції, Франції, Італії, США. Елементи високих соціальних гарантії і різноманітних пільг, за досить низького рівня розвитку економіки, є і в бідних країнах, зокрема Україні, в якій на порозі стоїть проблема відсутності можливостей виплачувати пенсії, адже пенсіонерів уже більше, ніж працюючих.

Спостерігаючи за кількома (скажімо, десятьма) бджолоїними сім'ями, коли їх треба годувати, побачимо таке. Якщо поставити корм на повітрі в окремих посудинах біля кожного вулика або в одній посудині для всіх бджіл,

⁴⁷⁰Гегель. Политические произведения. – М.: Изд-во “Наука”, 1978. – С. 69, 91.

⁴⁷¹Там само. – С. 70.

то вони накинуться на весь корм і почнеться напад сильних сімей на слабші й дуже слабкі, а коли останні загинуть, то почнеться боротьба між сильними сім'ями, внаслідок чого вся пасіка загине. Це зумовлено природними законами виживання, коли відсутні обмеження, норми поведінки, слабкі моральні устої і етики тощо, коли все дозволено і ніхто нічого не контролює. Подібне асоціюється з українськими реаліями впродовж століть відстоювання своєї свободи з сусідами: турками, татарами, поляками, росіянами, недавній період громадянської війни. Яскраво спостерігалися подібні факти в недалекі періоди розвитку українського суспільства, зокрема у 1917 р., коли українські лідери не зуміли відстояти суверенітет України. Цим скористалися сусіди і українці потрапили під вплив комуністичної Росії. Подібне бачимо у 1991 р., коли Україна несподівано здобула незалежність, не маючи ні законів, ні нової національної ідеології, ні сильної влади, яка була б підтримана всім народом і світовою спільнотою. У цьому випадку становищем скористалися не сусіди, а свої спритні ділки, які спочатку забрали все у незахищеного населення, а потім почали “разборки” між собою, а далі і захопили владу. Українська держава ще існує, але дуже багато втрачає, а у її подальшому незалежному розвитку деякі політики справедливо ставлять під сумнів.

Тепер візьмемо другий приклад, коли пасічник дає корм бджолам у відповідних посудинах або в щільникових рамках у середину кожного вулика, та ще й з пересторогою, щоб медоносні бджоли, коли в них немає взятку, не вистежили і не забрали корм у вуликах слабких сімей. У такому випадку кожна сім'я використовує виділений їй корм, бджоли розносять його до комірок, у них починається тихе бджолине життя, пасіка в такому випадку не гине. Дотримання подібного порядку в людському суспільстві можна застосовувати двоюко: перше, в демократичному напрямі, коли кожну людину чи їхню групу поєднує з цілим не тільки звичаї, релігія, національний живий дух, але і закони, норми і правила суспільного життя в державі; друге, в тоталітарному режимі, коли одна особа чи партія підпорядковує все життя суспільства власним уявленням та інтересам, формуючи для цього специфічні закони і правила. Відмежовуючись від політичних тлумачень лише зазначимо, що у другому випадку є елементи “ідеального” людського суспільства, до якого у світовій історії намагалися вести народ не тільки теоретики, але й практики тоталітарної побудови комуністичного суспільства в колишньому Радянському Союзі та гітлерівської Німеччини, інших країнах сучасного світу.

Ще з давніх часів люди призначувалися виховувати підрастаюче покоління, доручаючи його представникам спочатку прості роботи, з наступним їх ускладненням і з певною відповідальністю. Пізніше в розвинутих суспільствах дітей, перш ніж доручити їм ту чи іншу роботу, навчали, тоді як у бідних країнах більшість дітей не навчаються. Втім, у розвинутих державах діти із заможних сімей не завжди бажають навчатися, а тим більше працювати.

У бджолиних сім'ях, де відсутні будь-які свідомі емоції, природне середовище дає однозначну відповідь написано в попередніх розділах: усі зобов'язані працювати, і молоде покоління в певний період має виконувати відведену йому роботу. Мабуть, саме з цього приводу К. Маркс писав: “При розумному суспільному ладі кожна дитина з 9-річного віку повинна стати продуктивним працівником так само, як і кожна працездатна доросла людина повинна підпорядковуватися загальному законові природи, а саме: щоб їсти, вона повинна працювати, і працювати не тільки розумом, але й руками”. Молоді бджоли в перші 2 дні життя не виконують ніяких робіт, а у віці 3–4 днів починають чистити комірки, тобто “мести хату”. З розвитком молочних залоз вони годують личинок, а з функціонуванням воскових залоз (від 5-ї доби, і особливо – після початку їх дії на повну силу – в 12-денному віці) – уже будують стільники. На медозбір бджоли переключаються у віці 18–20 днів, перед цим охороняючи гніздо. В останні дні життя вони носять воду і далеко від власної оселі не відлітають, оскільки чекають свого кінця. Отже, ця жива істота працює від народження до біологічного кінця. Люди також відчувають потребу і задоволення від посиленої праці навіть у похилому віці.

У бджолиних сім'ях спостерігається не тільки висока міра поділу праці з урахуванням вікових груп особин, але й витончена кооперація та інтеграція процесів виконуваних робіт. За повідомленням ряду авторів, щоб приготувати 30 г меду (а це приблизно 1 столова ложка), 200–250 бджіл збирають нектар протягом робочого дня, ще близько 200 – приймають його і доводять до певних кондицій, а після цього біля 50–100 бджіл вентилують повітря для випаровування зайвої вологи. Доведена до необхідних кондицій, така кількість меду вміщується приблизно в 75 бджолиних комірках, для запечатування яких окремі бджоли виробляють 1 г воску. При цьому бджоли-годувальниці доглядають і годують матку, яка зайнята тільки відкладанням яєць. Згідно з поділом праці, частина бджіл охороняють вхід до житла, інші прибирають приміщення та вентилують повітря, очищують і шліфують комірки для відкладання яєць, а також виконують безліч інших робіт. Чи не вказує така “організація” роботи на об'єктивність колективної праці, кооперації в усьому і на те, що у виробництві кооперація та інтеграція є найбільш раціональною у сільському господарстві, у промисловості, у будівництві і взагалі у суспільному житті? В людському суспільному житті об'єктивною необхідністю є колективна організація в усіх сферах життєдіяльності.

Подивимося на природний зразок кооперації, спеціалізації та інтеграції у медоносних бджіл. При виконанні робіт у бджіл спостерігається досить вузька спеціалізація: наймолодші з них годують личинок тільки старшого віку, а бджоли, чії залози виділяють молочко на повну силу, – навпаки – молодих. Бджоли, що збирають нектар, відвідують квітки не всіх рослин,

які зустрічаються їм на шляху, а переважно якогось одного виду, на який у них, завдяки кормовому подразникові, виробився умовний рефлекс. Якщо бджола збирає мед з білої конюшини, то інші рослини, які цвітуть одночасно і є не менш медоносними, вона облітає, а тому медоносним бджолам притаманна квіткова постійність. Втім, бджола може одночасно працювати і на кількох видах медоносів, але тільки тоді, коли місцевість бідна на них або перенаселена бджолами.

Неперевершена інтеграція і кооперація у виконанні робіт бджолиних сімей є суттєвим прикладом для людини. У медоносних бджіл є здатність у разі потреби мобілізувати внутрішні резерви – незалежно від віку швидко переключатися з одних робіт на інші, потрібніші для сім'ї, при раптових змінах температури чи погоди взагалі у навколишньому середовищі. Під час сильного медозбору, коли сім'я намагається запасти якнайбільше корму, бджоли-годувальниці переключуються на приймання і переробку нектару, а їх функції починають виконувати молодші бджоли. При невеликих резервах льотних бджіл до медозбору можуть включатися ті бджоли, що тільки недавно зорієнтувалися на місцевості і ще не брали участі у побудові стільників. Якщо ж у дорозі за медом бджоли загинуть під дощем або від отрутохімікатів, то за нектаром знову полетять молодші бджоли, порушуючи вікові функції.

Незважаючи на біологічну особливість медоносних бджіл виконувати роботи, притаманні їх вікові, їх сім'я в цілому має велику мобільність щодо знаходження внутрішніх резервів, переключуючись на ті роботи, які за даних умов стають першочерговими. Це не прояв зневажливого ставлення до вислову “кухарка керує державою”, а майбутнє людства, оскільки в суспільному житті може бути присутнім те, що існує в природі. Так, як уже відмічалося, медоносні бджоли незалежно від віку здатні переключатися на різноманітні роботи. Однак, у людському суспільстві не слід дивитися на це спрощено. Справді, кожна особина бджолиної сім'ї здатна виконувати будь-яку роботу, але у бджіл відсутнє правило відразу переходити з кухарок у міністри, оскільки, за правилами природи, перш ніж стати міністром, треба навчитися виконувати всі простіші роботи – від нижчої до вищої складності. Такий приклад для людей і їхніх практичних дій досить важливий.

Отже, медоносні бджоли є зразком спеціалізації, кооперації та інтеграції, від яких неможливо відхилитися в усіх сферах діяльності людського суспільства. Все, що бджоли виконують у процесі поділу праці, спрямоване на кінцевий результат – життєздатність їх сім'ї. Вже довгий час точаться дискусії щодо забезпечення розвитку сільського господарства фінансовими ресурсами, і ніхто не замислюється над тим, що тільки інтеграція на базі спеціалізації і кооперації, у виробництві сировини, її переробки і реалізації готових

продуктів кінцевого споживання, як це існує у природних процесах, можуть вирішити надзвичайно важливу проблему розвитку галузі.

Управлять природою
можно лише подчиняясь ей.
Ф. Бэкон

6.4. Суспільство і держава з погляду природи

Глибоке вивчення природи, особливо тваринного світу, зокрема медоносних бджіл та мурашок, з метою використання найбільш раціонального у їхній життєдіяльності для власних потреб, людина зможе поступово, хоча б в далекому майбутньому, наблизитися до створення досконалого суспільства і ефективного його самоуправління. Скажімо, ніде, навіть у тваринному світі, окрім мурашок та медоносних бджіл, людина не може довідатись про раціональне функціонування суспільства з багатьма тисячами і мільйонами індивідуумів на невеликій території. Спостереження за медоносними бджолами чи мурашками дає конкретну уяву про величезне суспільство, або навіть цілий світ.

Чому треба звертатися до природи, до думки громади, суспільства, колективу? Нерідко ми не задумуємося над тим, чому суспільна думка формується так, що вона досить вірно відображає оцінки і думки людини про події певних часів. У своїх піснях, оповіданнях, переказах, співанках, казках, думках людина все це відбиває і передає наступним поколінням. Даються оцінки подіям, особистостям, державним діячам, борцям за права і свободи людини, різним політичним течіям. З часом, вивчаючи легенди старовини, людина все більше і більше стала звертатися за порадою до громади, до великої кількості народу за порадою, за концентрованою думкою, скажімо, за допомогою опитування.

Якщо хтось бажає одержати вірну відповідь на фундаментальні запитання з проблем людського суспільства і його життєдіяльності, то найперше звертається не до науки, або не стільки до науки, а до народу. Так практикували на Запорізькій Січі, коли збиралися козаки і на сходках вирішували військові, політичні, міжнародні, господарські, організаційні, особисті і соціальні проблеми. Тепер, щоб одержати концентровану думку народу використовують голосування, референдуми, опитування й інше.

Спираючись на думку народу, в минулому обирався Кошовий Запорізької Січі, гетьмани України, тепер глави держави, парламентарі. Спираючись на думку народу, приймалося доленосне рішення про вихід з колишнього Союзу і одержання незалежності, опрацьовуються і приймаються інші важливі рішення та загальнонаціональні закони.

Суспільна думка, думка колективу стоїть на першому місці, а мудрим державними діячами перевіряється, з метою встановлення достовірно-

сті, вона ще підтверджується за допомогою астрологів, залишаючи позаду думку вчених, митців, а тим більше політиків, урядовців та службовців.

Серед народу, до якого звертаються за мудрою порадою, є різні люди, з різноманітними думками: такі, що мають високу освіту; митці, філософи і вчені; люди розумової і фізичної праці; молодь, середнього і похилого віку; не влаштовані в житті і ті, що порушують закони; ті, що нічим не задоволені; ті, що мають певне розуміння тієї чи іншої проблеми і ті, що про неї не мають будь-якого уявлення. Наперекір таким реаліям саме такій людській масі віддається перевага, коли йдеться про фундаментальні основи розвитку суспільства.

Саме до всього народу звертаються з проханням дати вірну оцінку вибору вирішення якоїсь проблеми, яка стосується всього народу. Інтегрована думка тисяч і мільйонів осіб дає найбільш вірні відповідь на поставлене запитання, при відсутності будь-якого зовнішнього впливу у вигляді адміністративного тиску на маси і окремих посадовців, а також прохань, погроз, дрібних та великих підкупів кожної особистості.

Подібна ситуація в управлінській сфері не випадкова, вона має під собою реальні пояснення. В складних обставинах життя суспільства так і чується “давайте звернемося до народу!”, “спитаймо простого народу!” Практика показує, що саме простий народ у своїй масі, але не окрема особистість, а його маса, своєю інтегрованою думкою спроможний дати найбільш правильну відповідь на актуальні проблеми і запитання. В такому випадку треба задатися іншим запитанням, а чи треба було навчатися у школах та інститутах, провадити наукові багаторічні дослідження, довгі роки управляти державою чи окремими галузями та територіями, щоб кожен раз звертатися до народу, до маси, до суспільної інтегрованої думки.

Велика маса простих людей керується у своїх діях не стільки власними думками, як інтуїцією, яка, на нашу думку, формується зовнішніми факторами, які формуються під дією об’єктивних законів природи. Подібна думка ґрунтується на концепції, що всі живі організми, в тому числі і людина постійно знаходяться під впливом цих законів, вони їм підпорядковуються і ними керуються. Людина, яка наділена свідомістю, здатна думати і вносити власні корективи, несвідомо йти в розріз загальному природничому розвитку. Особливо це стосується людей, які мають вищу освіту, вони постійно мають власну думку, хоча вона не завжди, іноді здебільшого, йде в розріз із законами розвитку природи і суспільства, наносячи шкоду конкретній особистості, яка її висловлює, суспільству і природі.

Живі організми рослинного і тваринного світу досить ефективно живуть у злагоді з природою і її законами, у них відсутнє насильство, чого не можна сказати про людину, яка його навіть культивує, зокрема у військовому протистоянні, спорті у вигляді бойових мистецтв та боксу.

У той же час простий люд, підпорядковуючись не своєму “Я”, а “Над-Я”, тобто зовнішньому впливу, дає, здається, просту відповідь на поставлені

складні питання. Їхня відповідь досить правильна, оскільки вона відмежовується від свого індивідуального “Я”, підпорядкованого власному розумінню ситуації, піддаючись “Над-Я”, яке залежить уже не від думки людини, а від зовнішнього впливу і відповідає законам природи.

Де ті закони для життєдіяльності людини, що не засмічені її думками про щоденні турботи виживання, які не відповідають законам розвитку живої і неживої природи?

Відомий філософ Ніколо Макіавеллі працював 14 років в уряді міста Флоренція, а коли змінилась влада, то його звільнили і він зайнявся письменництвом. Українці, які майже з часів появи його філософських роздумів перебували під владою інших держав і не відали про власну політику та державне управління, а тому вони ще мають відкрити Макіавеллі через свою історію і філософію. Філософ і практик на прикладах відомих йому державних діячів повчав, як повинен вести себе політик, щоб прийти до влади і втримати її. Тобто філософ досліджує не природу в цілому, а лише її частину – людину – і робить висновки, які шокують людину уже п'ять століть. На мою думку, люди, яких Макіавеллі вивчав на той час, вели себе в дусі законів природи, як представники її частини, а інакше вони не мали б такого підтвердження до сьогодення.

Автор у своїй праці “Государ” відкрито і послідовно проповідує мистецтво досягнення політичних цілей:⁴⁷² “Мораль необхідно оставлять в стороне, когда речь идет о власть имущих; политик, если он хочет добиться своих целей, не может и не должен быть честным и добродетельным. Необходимо уметь скрывать свое истинное лицо и научиться мастерски притворяться и лгать; люди настолько простодушны и так готовы подчиняться минутной необходимости, что тот, кто обманывает, всегда найдет тех, кто позволяет себя обманывать”.

Все це Макіавеллі вивів із спостереження за діяльністю Олександра VI – батька відомого Чезаре Борджія: “Александр VI ничего не делал, он только обманывал людей; он всегда только об этом и думал и всегда имел для этого возможность; ни один человек не раздавал так легко обещаний и не подкреплял их такими громкими клятвами и никто не считался с ними меньше, чем он; тем не менее обманывая, он всегда достигал успеха и очень хорошо владел этим искусством. Таким образом государственному деятелю нет нужды обладать обычными добродетелями, но ему необходимо притворяться, будто они у него есть”.

Подивімося на трьох основних провідників Помаранчевої революції, які стояли поруч на центральному Київському майдані, обіцяли народу золоті гори, вести до європейської культури і рівня життя. Народ, почувши їхні солодкі обіцянки, дав їм владу. Скориставшись цим, невдовзі кожен забув про

⁴⁷²Дзеркало тижня. – 2006. – 15 квітня. – С. 21.

народ, а вирішував власні справи: глава держави, замість створення обіцяних робочих місць для народу, воював за влаштування своїх кумів і “любих друзів”, владу ж передав своєму опонентові; провідник соціалістів зрадив народ і своїх соратників за високий стілець у державній владі; третій лідер, що був генератором помаранчевих подій, також вів потужну боротьбу за високу посаду, а коли її не вдалося отримати, то розпочалися шарахання і домовленості будь з ким, аби бути багатим і при владі.

Кожен із трьох основних провідників виявились діячами у двох обличчях: провокатор і зрадник. Провокаторами стали тому, що вивели народ на майдани країни проти своїх опонентів на виборах, а через рік кожен із них об'єднався зі своїми опонентами, а народ залишили на посміховище. Зрадниками та обманщиками вони стали тому, що обіцяли захищати права народу, створювати робочі місця, досягати цілі національної ідеї, а виявилось, що у кожного з них були свої цілі – родичі, “любі друзі”, високі державні стільці та великі гаманці.

Проекція життєдіяльності медоносних бджолиних сімей на управлінський і соціальний устрій людського суспільства та управління соціально-економічними процесами дає неперевершені істини. В цілому держава існує у вигляді надбудови в суспільстві, в певний період розвитку цивілізації, як складова процесу саморегуляції живої природи для самозбереження в складні періоди свого розвитку. Розглядаючи державу під проекцією функціонування медоносних бджіл і лісових мурашок, можна зробити єдино вірний висновок про те, що держава не може не прислуховуватись до думки своїх громадян чи підданих, нав'язуючи їм тільки обов'язок бути “істинними патріотами” – покірність і слухняність. Мистецтво – це прояв зустрічі кожної людської особистості з Вічністю, коли вона усвідомлює себе мислячою живою істотою та її миттєвість у цьому світі. Коли в музиці, картині, поезії чується відтінок ліричного суму або проникливої туги, то твір, мов магніт, притягує людську душу.

В той же час приклади із досліджень життєдіяльності медоносних бджіл і лісових мурашок, а також із досвіду розвинутих націй слідує, що людина має використовувати закони, які б дисциплінували все суспільство від керівників всіх рівнів і рангів до підлеглих. Одночасно цілі та ідеї, які стоять перед нацією на тому чи іншому відрізку його розвитку, повинні бути зрозумілі кожному члену суспільства. Людина нерідко організовує свою життєдіяльність подібно до бджолиної медоносної бджоли чи мурашки, де всі рівні, всім все доступне, всі підпорядковані єдиним жорстким законам, як в одних, так і інших існують раби. Різниця лише в тому, що в комах діють закони природи, а в людей вони штучні, створені особистостями.

Ще Кене, лікар за професією, який після багаторічної медичної практики дійшов висновку, що моральні закони, які покладені в основу державного управління визначають “правильное течение всякого морального действия из

области естественного порядка”.⁴⁷³ Він переконливо доказував, що економічному процесу притаманні природні закономірності, а господарське життя суспільства підпорядковується фундаментальним законам природи, переходячи тим самим від суб’єктивізму до об’єктивізму, доказуючи тим самим, що економічні категорії об’єктивні й існують незалежно від волі та свідомості людини.

Влада, яка б вона не була, завжди допускає свавілля і несправедливість в управлінні через недостатню вваженість методів, які не завжди відповідають об’єктивним вимогам, а тому “сама власть подвержена ошибкам” через що вона не спроможна прийняти справедливі закони, якщо “они несправедливы по существу”.⁴⁷⁴ Тому ефективний уряд у своїй діяльності зобов’язаний керуватися природничими законами і забезпечувати використання цих законів всіма прошарками населення. Подібним доводилась фізіологічна форма суспільства, яка проявляє природну необхідність виробництва і не залежить від волі людини, її політики і інших суб’єктивних факторів.

Принципи мистецтва державного будівництва бачилися древніми такими “Законы, подлежащие в будущем строгому соблюдению, должны создаваться теми, для кого они предназначены, причем гражданские обязанности надлежит выполнять сознательно и из любви к родине, а не под воздействием рабского страха перед наказанием, слепого и безразличного подчинения воле вышестоящего”.⁴⁷⁵ Запоріжці, мабуть, дотримувалися цих принципів, бо вони не допускали анархії, як зло породжене демократією, були противниками багатолюдних зібрань народу та боротьби партій.

У Спарті, часів Лікурга, коли він особисто творив закони, була введена одноосібна тиранія і анархічна демократія; в ній вся земля була розділена між громадянами порівну; різними методами були усунуті навіть наміри до збагачення; харчувалися за одним столом і їда була одноманітною; житло спартанців було простим, без будь-яких зайвих предметів у ньому; все майно вважалось спільним. Відповідно до цього виховувалися і самі спартанці: дівчата і хлопці формувалися міцними, щоб і дітей народжували таким ж; народжена дитина належала державі, яку оглядали старійшини і коли дитина була слабенькою чи травмованою, то її скидали в прірву; молодь навчали добувати собі харчі самостійно і дуже в складних умовах, привчаючи навіть до крадіжок, де можна було реально загинути; в бій зобов’язані йти весело, навіть під музику. Спостереження показують, що у медоносних бджіл та мурашок народжується молодняк без крил, травмований, послаблений кліщами, але він десь зникає, серед комах немає ні хворих і похилих. Спостереження не дали результатів щодо виявлення якихось елементів лікування.

⁴⁷³Кенэ Ф. Избранные экономические произведения. – М.: Соцэкгиз, 1960. – С. 502.

⁴⁷⁴Кенэ Ф. Избранные экономические произведения. – М.: Соцэкгиз, 1960. – С. 518–519.

⁴⁷⁵Шиллер Ф. Собр. соч. в семи томах. – М.: Изд. худ. лит., 1957. – Т. 5. – С. 443.

Спартанці повністю віддавали себе державі, власного чи особистого життя у них не було, вони тільки воювали, а весь вільний час проводили у веселощах. Всю роботу щоденного життя, подібно до деяких мурашок, виконували раби, яких вони полонили. Своїми законами спартанці намагалися досягти цілі: “...создать государство, которое, будучи изолировано от всех остальных, стало бы самодовлеющим и способно было бы существовать, опираясь на свои внутренние возможности и питаясь собственной жизненной силой”⁴⁷⁶.

Виявляється, що бути схожим на природу, на тваринний світ, у якому проявляються спартанські правила, мовби їх людина списала у мурашок чи медоносних бджіл. Спартанці знали тільки любов до вітчизни, але не знали людської любові, особливо материнської, яка в них закладена, любові дитини до батьків і навпаки, не було дружби, не розвивалось мистецтво і наука, філософія і поетика. Люди епохи XX ст. пам’ятають насадження багатьох подібних елементів у Російській імперії, навіть формувався стандартизований так званий єдиний “радянський народ”.

Людський дух, людська свобода, озброєна свідомістю, подібної статичності не терплять, вимагаючи змін і розвитку в невідоме. Подібно до бджолиної сім’ї чи мурашок, які динамічно не змінюються, залишаючи незмінними не тільки особини, але і технології, і методи життєдіяльності, а це стало причиною того, що не розвивався народ і суспільство ні Спарти, ні колишньої Російської імперії і країни зникли.

Уже тепер стало реальністю, що в сучасному інформаційному світі не тільки окрема людина, сім’я чи велика етнічна група, але і окрема країна, матимуть складність у самостійному виживанні через вказані нижче причини: глобальних змін клімату та появи катастроф; незахищеності від різноманітного глобального тероризму; поширення відомих і невідомих хвороб людини і тварини, а тому тільки єдність країн з єдиними принципами демократії, може забезпечити якусь стабільність. Саме в цей період роль держави ще значна і її резерви не вичерпані.

Можна допустити, що через медоносну бджолину сім’ю і мурашок природа демонструє вищим представникам живої природи – людині: притаманний їй стадний інстинкт; правильну організацію і розподіл праці; вищий рівень і в той же час простоту технології виробництва; відношення чоловічої та жіночої статі і їхнє місце в родині та суспільстві; наводить на філософські роздуми про сильну і слабу стать у людському суспільстві; підказує організацію економічного та суспільного життя; можливості вижити в навколишньому середовищі тільки спільністю – людей, сім’ї, громади чи іншої організованої структури; дотримання мистецтва управління, без чого, як свідчить практика, в суспільстві буде постійний хаос.

⁴⁷⁶Шекспир У. Полное собр. соч. в восьми томах. – М.: Искусство, 1959. – Т. 5. – С. 420.

На філософії відносин медоносних бджіл, мурашок та людини в процесі господарського використання цих тварин може будуватися державне регулювання і управління економікою. Медоносні бджоли дають однозначну відповідь на запитання про те, повинна держава втручатися в суспільне життя людини чи ні? Догляд за бджолами вимагає, подібно до гурту людей, регіону, держави – спостережливості, знання, вміння.

Бджоли, мов люди: чим більший взяток у природі, тим менше навантаження на бджолу; чим густіший сироп, тим більше бджола бере корму. Вмілий, технічний бджоляр досягає великого ефекту від пасіки: стримує чи посилює яйцекладку матки; нарощує кількість бджіл, або знижує їхній ріст; ділить сім'ї і з'єднує їх; пересаджує матки; розводить чи попереджує появу трутів; підгодовує бджіл або виймає залиті медом рамки; навіть заставляє бджіл посилено виділяти віск для побудови шільників, або відвертати увагу бджіл від будівельних робіт і посилено літати за нектаром, здійснює багато інших дій. Щоденна, постійна копітка праця пасічника, спрямована на створення сприятливих умов життєдіяльності бджолої сім'ї. Якщо допустити недогляд, то розпочнуться складнощі: роїння, ослаблення сімей, відсутність меду, ефективність пасіки падає, аж до загибелі бджіл.

Управління як економічна категорія з'явилася з сутності самої природи, а саме живої природи, інтелектуальним представником якої є людина. Подібно як ми розглядаємо сім'ю медоносних бджіл, так вчені різних наук використовують приклади з живої природи для моделювання різноманітних моделей живої і неживої природи. Подібні моделі невдовзі були спроектовані вченими на людську дійсність. Подивимося на конкретному прикладі – природа, людина, суспільство, управління.

Україна – давня селянська країна, уклад життя селян значно відрізняється від життя міського жителя. Попробуємо з погляду столітньої давнини дати хоча б деяку відповідь, звичайно, не повну, але суттєву, на причини сучасного жалюгідного становища країни, яка незалежна та бідна. До 1917 р. селяни не були масштабно залучені до державного управління, а державними службовцями, особливо високого рангу, ставали жителі міст. З городян і багатих людей формувалась національна еліта, яка і постачала державних службовців різного рівня.

Після 1917 р. інтелігенція в містах знищувалась, громадянська війна, репресії і голод забирали людність з міст, а війна 1941–1945 рр. в Україні зруйнувала, мов бджолиний вулик, всі міста і люди, мов медоносні бджоли, розбрелася в глушину. Міських жителів залишилось дуже мало, колишньої інтелігенції і національної еліти майже не залишилось: або загинули, або знищені, або в тюрмах. У післявоєнний період розпочалась відбудова промислових підприємств у великих і середніх містах, куди були залучені в плановому порядку сільська молодь. Хто вони були, якого роду, племені? Знову ж після 1917 р. не тільки поміщиків, але всіх, до єдиного, сільських господарів

з родинами вислали до Сибіру і вони ніколи не поверталися, а це знижувало господарську хватку селян, голодомори 1921–1922 рр., 1931–1933 рр., 1947 р. не тільки знищували селян, але й підривали їхнє здоров'я з дитинства.

Діти від дня свого народження бачили голод, війну і окупацію, безчинства податківців у селах, безплатну роботу в колгоспах, страх попасти в тюрму за будь-яку провину. В селі залишилися нащадки колишніх наймитів чи безземельних і малоземельних селян. Вони виховували своїх дітей, які знали голод, холод і біду в хаті, але ще й одержали низький рівень морального і фізичного розвитку. Жили ці діти в сільській резервації: їм не видавали паспортів, аж доки їх не забирали на будови; щоб прожити, при безплатній роботі в колгоспі, треба було в тому ж колгоспі щось вкрасти – колоски, зерно, солома, сіно, буряки, різне паливо. Саме така молодь і направилась у міста, а їхнє важке життя біля природи, постійне приниження заставляло докладати багато різноманітних зусиль для зайняття провідних позицій у містах, обганяючи корінних жителів, яких було мало. На перших порах селяни погоджувалися на будь-яку роботу, адже тоді все планувалось і вибирати не приходилось, але згодом сільські жителі займали більшість управлінських місць, переважно вони ставали першими особами в державі, як за радянських часів, так і після здобуття незалежності.

Люди, які вийшли з сільської місцевості, вважаються вихідцями від землі, вони були ближче до природи, народились серед неї, вирости, а тому пишуться тим, що несуть у собі елементи природного стану, як особина суспільства. В той же час філософське тлумачення подібного стану не викликає великого захоплення “Естественное состояние – это состояние некультурности, насилия и несправедливости”⁴⁷⁷. Не рідко вихідці з сільської місцевості характеризуються в якості досконалого безвинного стану людини, як з точки зору моральної доброти, так і господарності. В той же час, як свідчить практика, безвинність не має ніякої моральної цінності, бо вона ще не пізнала зла і добра разом. Крім того, природний стан скоріше є станом насильства і несправедливості, так як він, тобто стан, оцінюється відповідно до природи, а в неї закони об'єктивні і безжальні.

За своєю природою всі людини, де б вони не народилися і виростили, є не рівними як у фізичній, так і моральній придатності. Тому, маючи риси насильства і несправедливості та недостаток моральних цінностей, як елементи природного стану, а також маючи різний рівень фізичного і духовного стану люди від природи вирівнюють подібну відмінність, застосовуючи насильство і хитрість. Саме з таким багажем люди з сільської місцевості вливалися в стан суспільства, великих міст і промислових центрів, де панує розумна воля. Звичайно, розумна воля існує і в природному стані, але природного стану більше і на перших порах переважає.

⁴⁷⁷Гегель. Работы разных лет. В 2-х томах. – М.: “Мысль”, 1973. – Т. 2. – С. 50.

Пригадаймо, як працювали перші три президенти незалежної України, адже кожен із них був вихідцем з села, як і більшість з їхнього оточення. Саме вони були близько коло природи, там вони родились і росли, терпіли холод, голод і наругу, бачили війну і розруху, комсомолко-комуністичне виховання, що не могло виховати в них високих моральних якостей та розумної волі. Перший користувався хитрістю і народ про це знав, другий вдавався до насильства і народ боровся проти нього, третій був позбавлений розумної волі і з часом не навчився її мати. Ці людські якості людей від природи використовувались в управлінні державою, які нічого доброго не принесли народу, і народ став перед загрозою знову попасти в рабство.

Треба усвідомити в розрахунку на перспективу, що людина ще при народженні має певне джерело життєвих почуттів, як початковий дар природи. Однак, у подальшому цей природний дар за певних умов має розвиватися, але який “одинаково не розовіє там, где скудная природа лишила человека всякой услады, равно и там, где расточительная – избавила его от необходимости всякого усилия”.⁴⁷⁸

Якравим прикладом може бути Росія. Споконвіків, завойовуючи все нові й нові землі, які не оброблялися, а використовувалися декілька років, і коли природна родючість спадала, ділянку залишали і переходили на інше місце. Ніжкої нової агротехніки, відсутність раціональної організації виробництва, не виникала потреба в нових сортах рослин і застосування добрив. Інтенсивне землеробство було відсутнє, населення завжди жило впроголодь. Пізніше стали експлуатувати такі природні ресурси, як ліс, нафту, газ і дорогоцінні метали. Все використовувалось для продажі тільки у вигляді сировини, а галузі з виробництва товарів кінцевого споживання були занедбані і не розвивались. У країні не розвивались новітні технології в усіх галузях життєдіяльності, а коли їх використовували, то привозили із-за кордону, куплену за сировину.

Йшли століття і народ, позбавлений необхідності докладати зусилля для добування всього необхідного в життєдіяльності, втратив зацікавленість не тільки до економіки та культури, але і розвитку самого суспільства. Уже на початку XXI ст. у Росії щільність населення складала 8,5 чоловік на квадратний кілометр, а на далекому Сході – 1 людина. За даними ООН, до середини століття чисельність населення Росії буде менше 100 млн. чоловік, що, на думку керівників цієї ж країни, стане критичною межею для контролю над країною взагалі. На думку демографів, у подальшому може настати вимирання росіян і загибель Росії і це не дивина, адже уже тепер четверта частина населення країни складають мусульмани. Українці також не краще поступають, маючи землі високої родючості, одержують урожаї на них у двічі і навіть більше ніжчі, ніж народи розвинутих країн на бідних землях.

⁴⁷⁸ Шиллер Ф. Собр. соч. в семи томах. – М.: Изд. худ.лит., 1957. – Т. 6. – С. 343.

Вчені помітили, що “Человеческий мозг и нервная система в некоторых отношениях также напоминают вычислительные машины. ... Нервные волокна являются не только переключающими устройствами, но и входят как составная часть в целую систему переключающих устройств”.⁴⁷⁹ За твердженням Н. Вінера теорія управління і зв'язку в машинах і живих організмах є наукою кібернетики.⁴⁸⁰ Пізніше давали простіше визначення: кібернетика – наука про управління. Ось з чого розпочалися ідеї створення єдиних систем управління з використанням надшвидкісних обчислювальних машин, теперішнього інтернету, управління космічними апаратами і багато іншого.

В управлінні державою треба виходити з взаємовідносин пасічника і сім'ї медоносних бджіл. Пасічник не втручається в технологію виробництва меду, ні в один технологічний процес, а лише створює сприятливі умови бджолої сім'ї для виконання нею всіх процесів життєдіяльності. Пасічник слідкує, щоб був корм і кормова база, не хворіли бджоли, зберігалась відповідна теплота, провадить селекційну роботу, особлива увага приділяється виведенню маток, від яких залежить основа розвитку кожної сім'ї.

Подивимося як велася відтворювальна робота щодо поліпшення демографічної ситуації в колишньому Радянському Союзі після страшної війни 1941–1945 років. Після нечуваної війни населення Радянського Союзу значно зменшилось, особливо чоловіків. Майже за рік до закінчення війни влада потурбувалась про зростання чисельності населення, ввівши різні нововведення: в середині 1944 р. вийшов Указ, спрямований на підвищення народжуваності: запроваджувався орден “Мать героїня” при народженні і вихованні десятиро і більше дітей; за 7–9 дітей – орден “Материнська слава”; за 5–6 дітей – “Медаль материнства”; встановлювалась прогресивна система виплати грошової допомоги; визначалась суворо процедура розводів; матері-одиначки одержували грошову допомогу, а також мали право передати дітей на виховання до державних закладів, не втрачаючи материнських прав; встановлено високий податок на холостяків; суворо заборонялись аборти.

Тепер проблема вирішується переходом на комерціалізацію збільшення народонаселення в Україні, що треба вважати негативною політикою. Подібне рішення задачі суперечить основним принципам суспільного життя: створенню загальних сприятливих умов життєдіяльності для всього народу; забезпеченню впевненості кожного українця у завтрашньому дні; формуванню духовного піднесення національної гідності.

Згадаймо післявоєнний час, коли було важке життя, держава не могла забезпечити в достатній кількості найнеобхіднішого для людини, багато чоловіків у молодому віці не повернулися з війни, а діти народжувалися і виростали, суспільне життя входило в природне русло. Цьому сприяли такі основні фактори: духовне піднесення після перемо-

⁴⁷⁹ Норберт Вінер. Я-Математик. – М.: “Наука”; Ред. Физико-математической литературы, 1967. – С. 256.

⁴⁸⁰ Там само. – С. 258.

ги, внутрішня впевненість у кращому майбутньому як для батьків, так і для дітей. Панувала впевнена надія, що держава буде піклуватися про дітей: дитячі садочки; обов'язкова середня освіта, можливість здобути безплатну технічну, середню та вищу освіту; гарантована робота і житло.

Без вищезгаданого забезпечення зростання чисельності населення в поточному періоді і майбутньому, на основі обіцянок видавати за народження дитини десять чи п'ятдесят тисяч гривень, які щохвилини тануть від інфляції, мов сніг від сонця, нічого, крім зла суспільству, не принесуть. У таких умовах дитина, а далі доросла людина, перетворюється у матеріальну живу річ, позбавлену духовного начала. Можуть настати часи, коли мультимільярдер може замовити народжувати робітників для свого виробництва, держава передбачуватиме і замовлятиме, за гроші чи за наказом, народження солдат для ведення війн, скрізь інтерес і примус. В природі існує подібна цілеспрямована функція народжуваності, але там відсутня духовність, людина ж до таких дій не підготовлена. У цьому контексті комерціалізація у сфері демографії стане катастрофою для людської цивілізації.

Створення сприятливих умов полягає в наступному: пасічник вивозить пасіку ближче до кормової бази і турбується про її поліпшення, якщо не вистачає кормів, то додає їх цукровим сиропом; використовує різні засоби боротьби з хворобами; ретельно слідкує за тим, щоб бджоли мали змогу дотримувати технологічної температури. Проведення подібних та багато інших робіт на пасіці, не втручаючись в технологію виробництва, забезпечує ефективний розвиток всієї пасіки і кожної сім'ї, їхньої продуктивності, а тому в одних пасічників, найперше від вміння, пасіка прибуткова, а в інших розвиток і продуктивність бджолосім'я на низькому рівні, іноді бджоли навіть гинуть.

Бджолина сім'я, як прообраз великого суспільства, також може розвиватися за законами природи без державної надбудови, адже людство з прадавніх часів своєї історії розвивалося без надбудови, такої як держава. Теорія і практика дають незаперечні підтвердження, що суспільство може мати таку надбудову, або відмовитися від неї, його життєдіяльність може здійснюватися за законами саморегуляції, звичаїв, нормами і нормативами кожної громади окремо, а головне, без такої надбудови, як держава. На прикладі бджолиної сім'ї можемо переконатися, що бджоли не гинуть і розвиваються без втручання пасічника, але для цього їм треба знаходитися в природних умовах, тобто в лісах, горах, де існують луки та інші природні кормові угіддя.

Бджоли підпорядковують свій розвиток виключно рівню наявності кормів і можливості їх заготовити в майбутньому – скільки кормів стільки вони дозволяють розвиватися сім'ї, прискорюючи або стримуючи відкладання маткою розплуду. В разі раптового зменшення кормів у зв'язку із дощами, стихією, холодами бджоли, відчувуючи наступ голодування, зменшують навіть уже запечатаний розплід. Причому, при вичерпанні харчів, дотримується певна черговість і значимість членів сім'ї в їхньому споживанні, а тому першими несуть втрату і викидаються геть трутовий розп-

лід, а також живі трути, до робочих бджіл доходить друга черга, якщо не з'явиться корм, останню краплю корму з'їдає матка.

Подібне спостерігається і в людському суспільстві. В медоносних бджіл знищенням критого і розкритого розплоду займаються жіночі особини, тобто робочі бджоли, а не чоловічі, тобто трути. У бджіл чоловічі особини практично природою не призначені для фізичного знищення інших живих особин, чоловічі особини найбільш мирні, вони навіть не здатні себе захистити. У тваринному світі відбувалася боротьба за виживання, за відвоювання харчів і перемагав сильніший. Робоча бджола виживала, знищуючи особин, які були не захищені і не могли чинити опір, або втекти, але вони були потенційними конкурентами у поїданні незначних запасів кормів.

Розсекречені документи про голодомор 1932–1933 рр., здійснений комуністичним режимом у Росії, до складу якої входила й Україна, засвідчили масовий канібалізм в селах, спричинений насильницьким позбавленням селян харчів. Селяни через свою хліборобську ментальність і добродушність не здатні були чинити опір, а тому їх позбавили харчів, порушили психіку та свідомість, наблизивши людину до тварини. Документи про фіксацію канібалізму тих часів засвідчили не менше 2500 випадків людодства, коли старші і сильніші людські істоти поїдали знесилених, а здебільшого дітей. Більше того, дослідники відмічають, що лікарські документи зафіксували випадки канібалізму, які здійснювались не канібалами, а канібалками. Історики пояснюють такий феномен тим, що було обмаль чоловіків, або вони були безсилі, або втекли. Звичайно, траплялися й канібали, але як і в природі, про що ми уже відмічали на прикладі медоносних бджіл, цю функцію виконують жіночі особини.

Висновок можна зробити про те, що людина, як вважається, є істинним представником тваринного світу з єдиною відмінністю, а саме наявністю в неї свідомості. Здійснюючи інтервенцію на свідомість людини інші людські особини, використовують людську масу у власних цілях, що можна спостерігати постійно на кожному кроці впродовж тисячоліть людської цивілізації. Ось тільки деякі приклади.

З приходом до влади в Німеччині в першій половині XX ст. Гітлер поставив завдання і про це заявив у праці “Моя боротьба”, завоювати силою додаткові землі в Росії, щоб забезпечити германське населення, яке невпинно зростає, не чим іншим як харчами. З цією метою своєю ідеологією він впливав на свідомість населення, переконуючи його у винятковості арійської раси і підготував його до загарбницької війни, знищення на своєму шляху інші раси, особливо євреїв, слов'ян та мусульманські меншини. Основна ціль жорстокої боротьби – завоювання земель для задоволення окремої раси харчами.

На самому початку XX ст. комуністи захопили владу в Росії. У величезній імперії землі для одержання харчів було досить, було багато рабів для обробітку землі. Проте невміння господарювати тих, хто захопив владу, які

здебільшого не мали будь-якої освіти, самоучки і ледарі поставило імперію на грань голоду в усій країні. Комунисти на чолі з їхніми лідерами грузином, з освітою духовного училища, Сталіним (Джугашвілі); росіянином Молотовим (Скрябін); євреєм, самоучкою, Кагановичем; виконавцем їхньої волі в Україні поляком, з освітою заводського училища, Косіором, вдалися до жорстоких методів боротьби за харчі. Їхня боротьба була такою ж насильницькою як і в Гітлера, це була тваринна боротьба за виживання. Проте сутність її має глибинну відмінність – Гітлер відбирав харчі у чужих народів для власного народу за межами своєї країни, а Сталін і компанія позбавляли харчів одну націю, зокрема українську, у своїй імперії для прогонування іншої нації, зокрема російської, в тій же імперії. Із архівів СБУ дізнаємося, що в селі Веприк Фастівського району член партії Сосновський говорив: “В РСФСР совсем другая республика, крестьяне имеют хлеб и другое, так же как мы раньше имели, а Украину так оголили, что прямо хоть удирай”.

Вдавалися до нечуваних методів, яких не спостерігається навіть у природі. Найперше, селян загнали до колгоспів зі своєю робочою і продуктивною худобою, засобами обробітку землі, але на трудодні, тодішній вимір затрат праці, нічого не видавали. Український уряд, на вимогу Москви, прийняв у 1932 р. постанову про організацію хлібозаготівельне тільки в колективних господарствах, але й одноосібному секторі, в колгоспників і не колгоспників. Забирали все до крупинки, села були перетворені в резервації, навколо сіл розташовувались спеціальні загони, а тому туди не можна було нікому зайти і нікому вийти без дозволу, квитків на залізницях селянам не продавали, втекти і розповісти будь-кому не було ніякої змоги. Після прийняття постанови про хлібозаготівлі було припинено видачу всіх натуральних авансів, а щоб не було якихось відхилень, то передбачено притягати до суду бухгалтерів, рахівників, комірників, завгоспів і вагарів. Вишукані методи середньовіччя знущання з української нації, в її колісці і серцевині – селянстві. В українських селах не жили ні росіяни, ні євреї та інші нації, а лише українці, а тому знищувався виключно український етнос.

Після кормів на другому місці бджоли потерпають, як і інші тварини, від хвороб і зміни клімату. Звідси виходить, коли розглядати проблему людства, що тільки виробництво і відсутність хвороб сприяє розвитку суспільства, що, у свою чергу, стає основою зростання виробництва. Ось тому, виробництво може зростати за умови початкової підтримки харчами, утепленням, захистом від хвороб. Представники різних політичних течій усвідомили, що будь-яка різноманітна діяльність людини пов'язана найперше добуванням харчів, одягу та житла, а все решта другорядне, без чого духовно багата людина здебільшого обходиться все життя.

Для тваринного світу важливим є ще й селекція, яка в природному становищі провадиться в жорстких умовах безкомпромісно, але в умовах одо-

машинення тварин, в тому числі бджіл, виникає потреба фундаментально допомогти їм у цій справі, бо бджоли можуть виродитися. В людському суспільстві проблема селекції через етичні причини ще не розпочалася, але людство прийде до необхідності вирішувати і цю проблему. До речі, можна сказати, що були спроби теоретично доказати потребу упорядкувати селекцію в людському суспільстві, але ідею використали у завойовницьких цілях і досягнення марева нелюдських ідей. Йдеться не про знищення одних рас заради інших, а лише про зміцнення здоров'я конкретного народу в його генетичній основі, до якого можуть відноситися різні нації, раси, народності і т.д. Що очікує націю чи якийсь народ, коли будуть залишати після себе потомство наркомани, алкоголіки, люди зі спадковими та заразними хворобами і інше. В Україні уже існує закон, щоб молода пара перед створенням сім'ї, а це означає перед народженням дітей, в обов'язковому порядку офіційно довідувалась про здоров'я одне про іншого.

Навіть були практичні рекомендації, які в деяких народів практикуються, але в них не простежується расова нетерпимість “Надобно удовлетворить страсть так, чтобы от этого не страдала раса, то есть так, чтобы вовсе не было выбора и чтобы все только спаривались и все рождало детей. Вымирание известного сорта людей так же желательно, как и продолжение рода других... Женится следует только для того: 1) чтобы достигнуть с помощью этого высшего развития; 2) чтобы оставить потомству плоды своей человечности. Вне этих случаев следует удовлетворяться конкубинатом (позашлюбне співжиття – авт.) и не оставлять потомства... Браки должны быть реже! Проходите по большим городам и спросите себя, следует ли этим людям оставлять после себя потомство?! К проституции нечего относиться сентиментально... Улучшению расы можно приносить жертвы”⁴⁸¹

Світові відомі так звані теоретичні і практичні “теорії” в ХХ ст. про так звану “рівність” всіх і вся, багатих і бідних, трударів і лінивців, можних і пролетарів, інтелектуальної і фізичної праці, коли робітник біля верстата одержував у п'ять разів вищу платню від конструктора, що винайшов цей верстат. Один філософ вигукнув “равенство-безумие”, що викликало злобу, але саме це призвело до зникнення найбільшої і жорстокої імперії ХХ ст. – Російської імперії.

У результаті є всі підстави вважати, що подібно до того, як медоносні бджоли можуть існувати без пасічника, так і суспільство, його окремі громади, можуть обходитися без держави та її установ. З іншого боку, практика показує, що, подібно до бджолиних сімей, яким надзвичайно важко існувати без допомоги пасічника, так і суспільству складно існувати без держави. Занадто багато у світі людей, які спрощено думають про владу в

⁴⁸¹ Ницше Ф. Дополнения и предварительные работы к “Утренней заре”: Собр. соч. – М.: Изд. Клюкина, 1901. – Т. III. – С. 319, 320.

державній надбудові, що постійно здійснюються революції, перевороти, вбивства вищих керівників держави. Причина в тому, що майже всі, хто спрямовує свої устремління до влади, не пам'ятають і не усвідомлюють заповідь Ісуса, дану ним народові: “А хто з вас бути першим бажає – нехай буде він вам за раба”.⁴⁸² Не кожен тепер, ставши главою держави, або великим державним управлінцем, бажає бути одночасно не на словах, а дійсним слугою народу. В російській імперії за часів комуністичного правління були так звані “слуги народу”, але тільки на словах, а на ділі вони були далекі від народу, їхня влада трималась на багнетах, репресивних органах, тюрмах і прискіпливому партійному нагляді.

Україна прийшла зненацька, як до ринкової економіки, так і до державної незалежності. В суспільстві ніхто і ніщо до подібного нового якісного стану не було підготовлено. Найперше це стосується системи державного управління, в якій використовувалися люди з недостатньою підготовкою, мінімальними здібностями і низькою сумлінністю. Для читача можна навести приклад, схожий на ситуацію, коли людина, яка ніколи не бачила медоносних бджіл, прийшовши на пасіку, стала займатися всім тим, чим може займатися тільки досвідчений пасічник. Отож, управління державою вимагає найперше придивлятися до природи, щоб взяти в неї найбільш раціональне, не допускати помилок. Адже за помилки і неправильне поводження з медоносними бджолами пасічника жалать бджоли, а управлінця – кожна людина і вся громада, на них летять стріли лайливих слів.

У попередні століття брати приклади з природи ускладнювалось незнанням законів природи, середньовічними жорстокостями, релігійними догматами, а останнє ХХ ст. комуністичною ідеологією. Впродовж останніх століть державна і господарська діяльність в усіх державах світу була і залишається відірваною не тільки від законів Всесвіту, але і природи, яка оточує людину.

Як говорилося вище медоносні бджоли розвиваються у відповідності з наявною кормовою базою, якою є багаторічні та однорічні рослини. Таким чином, у бджіл є сировина у вигляді нектару з диких чи культурних рослин, який, після добування, переробляється на продукти харчування та інші речовини, необхідні для життєдіяльності сім'ї: пахучий мед, віск, прополіс, маточне молочко, бджолина лікувальна отрута, квітковий пилок – перга. В практиці людини подібна бджолина виробнича діяльність це не що інше, а це не важко уявити, як прообраз сільського господарства і переробної харчової промисловості.

Здавалося б, що дивлячись на практику медоносних бджіл, людина організовувала б свою господарську діяльність у забезпеченні себе харчами й

⁴⁸²Біблія. Мт. 20 (28).

іншими товарами для життєдіяльності як єдине нерозривне ціле сільського господарства, харчової і легкої промисловості як в організації, так і технології виробництва. В старовину воно так і було – вирощували зерно, переробляли його на борошно чи крупу, випікали хлібні вироби, їх споживали та продавали; те ж саме одержували насіння соняшнику чи ріпаку, добували олію, використовували для власного споживання і продажі; вирощували тварин і птицю, одержували м'ясні і молочні продукти, шкіру, які використовували як для власних потреб, так і на продаж. Пізніше, з розвитком ринкових відносин, у більшості країн світу все розділилось, розвивається відокремлено, виділившись в особливі галузі суспільної економіки – сільське господарство, переробна промисловість, торгівля кінцевими продуктами споживання.

Цікаво, що на відміну від медоносних бджіл та селян у старовину, ці відокремлені галузі в нових умовах розвиваються незалежно одна від іншої. Основна причина такого становища полягає в кардинальній зміні просторових умов, що забезпечує можливості переробній промисловості одержувати сировину для переробки на близькій, середній і занадто далекій відстані – для одержання цукру сировину – цукровий буряк можна одержати поблизу, а можна і привезти сировину з далекої Куби. Ніяка бджолина сім'я, ні один селянин в старовину не привозив би сировину здалеку, яку б можна виробляти поряд. Якщо немає сировини, тобто взятку поблизу, то сім'я шукає кормові угіддя і туди самотійно перекочує, приручені бджоли пасічник перевозить до кормів. Привозячи сировину із-за кордону чи інших територій, переробна промисловість іде в протиріччя з розвитком сільського господарства країни та відповідної її території, а також інтересами країни в цілому. Немає сумніву, що приклад медоносних бджіл і практика селян старовини підтверджує, що сировинна галузь – сільське господарство, переробка сировини цієї галузі – харчова і легка промисловість, а також торгівля – доведення продуктів кінцевого споживання до споживачів мають розвиватися на інтеграційній організаційній, економічній і технологічній основі.

Організаційна система вимагає ретельно придивлятися до природи, щоб взяти найбільш раціональне. Знання хоча б основ бджільництва виховує у державних управлінців вищого рангу наступне: у поганих людей бджоли не ведуться, а невмілі керівники не можуть дати державі міцності, а народу заможності; пасічник має бути уважним, спостережливим, допитливим, акуратним у веденні справи, догадливим, кмітливим, з тверезим розумом; ці дивовижні тварини дають взірць дотримання чистоти звичаїв, порядку, ошадливості і працездатності; життєдіяльність бджіл прямо і переносно надійним прийомом керування ними й управління в людському суспільстві, державі; далеко не всі, хто бажає, стають пасічниками, особливо ефективними, а тому не всі можуть намагатися стати державними управлінцями.

Держава не повинна все підпорядковувати своєму інтересу, залишаючи народ країни бідним, голодним і обірваним, подібно до не далекоглядного пасічника, який не залишає бджолам достатніх кормів, не захищає від хвороб та впливу несприятливого зовнішнього середовища. Керівники держави добре пам'ятають, що обірванці завжди міцні у своїй вірі у будь-що, так як в них не залишається більше нічого. Вони засвоїли істину, що не треба давати народу багатства, бо воно перетворює його у стадо слухняних овець, сліпих у своїй покірності. Однак, це до пори і певного часу, як в медоносних бджіл, так і в людському суспільстві, так як згодом: бджоли залишають пасіку і відлітають жити вільно на природі, а населення ж країни повстане або тихо перестане належно працювати, певна його частина втече за кордон шукати кращої долі, решта ж перетвориться у слухняних рабів. Подібне повсюдно можемо спостерігати в колишній російській імперії та теперішній українській незалежній державі, бажано тільки придивитись.

Такий підхід практикувався в колишньому Союзі більшовиками, коли в соціальному становищі, зокрема в суспільному становищі, зарплаті та матеріальному забезпеченні вирівнювалися в усьому спеціалісти, робітники, вчені, митці й управлінці. В 1917 р. у Росії здійснили переворот люди, які мали відношення до авантюри, дезертирства, злочинства, шахрайстві, а до управління цією країною прийшли молоді і переважно неосвічені люди. Відомо, що В. Ленін і Л. Троцький були дезертирами і постійно жили за кордоном, Й. Сталін розпочав свою політичну діяльність із банківського грабіжника, А. Литвинов допомагав йому збувати вкрадені гроші. Коли мислителі кінця XIX ст. запитали у Леніна, який мав намір здійснити революцію в Росії, на кого він буде робити ставку в нерозвинутій і неосвіченій країні, він відповів “на сволочь”.⁴⁸³ Пізніше багато із цієї “сволочи” послідовник вождя перевороту Й. Сталін перестріляв. За весь період існування Радянського Союзу вищі керівні посади в країні займали люди, які не мали ні початкової, ні спеціальної освіти, просто самоучки.

Вище керівництво колишнього Союзу, початкового етапу його розвитку, намагалося вирівнювати всіх до свого розуміння управлінського процесу. Із 193 високопоставлених керівників імперії, які входили до вищих органів центрального комітету партії – Політбюро (Президія), Оргбюро, Секретаріату за 1919–1990 рр. 71 були самоучками або володіли початковою, рідко середньою освітою. З числа всіх високопоставлених керівників 55 були розстріляні, вбиті або покінчили життя самогубством. Цікаво, що серед цих загиблих керівників 48 або більше 87 % не мало вищої освіти, були саморучками чи декілька років початкового навчання.⁴⁸⁴ В той же час всі вони були досить жорстокі, хоча б згадати ежовщину, запроваджену самоучкою Єжовим, особ-

⁴⁸³Климов Григорій. Имя мое Легион. – Краснодар: “Пересвет”, “Советская Кубань”, 2001. – С. 367.

⁴⁸⁴Известия ЦК КПСС. – М.: Изд.ЦК КПСС, 1990. – № 7. – С. 70–136.

ливо самоучку Кагановича, який морив голодом українців, він навіть на членів Політбюро комуністів навіював жах, як скаржився сам М. Хрущов.

Подібне практикувалося і в давні часи нашими славними предками: Ярослав Мудрий ще в 1037 р. залишив без уваги скаргу головного будівельника Софії, який викладав фрески й інші оздоблення про те, що через будівництво у нього немає ні сина, ні дружини, ні даху над головою. Це великого князя не цікавило, йому потрібна будівля, яка здатна підносити його у віках, а тому він залишив без уваги не влаштоване людське життя видатного будівельника. Крім того, в той час на Русі було дуже мало людей, які знали будівництво і його оздоблення, оскільки їх всіх знищували після завершення знаменитої будови, щоб не було повтору, або щоб інший хтось не скористався цим будівельником.

Цікаво підбирали кадри великі завойовники, зокрема в часи Гітлера в Німеччині. Як тільки Гейдріх залишив службу на флоті і був прийнятий до СС, на нього прийшов рапорт, що його прізвище не Гейдріх, а Зюс і він єврей. Все це перевірили і офіційно підтвердили, що в його крові немає ні кольорової, ні єврейської крові. Невдовзі Гейдріх став заступником самого Гітлера, але підозра так і залишилася. З ним, як з високою посадовою особою в державі, розмовляв Гітлер, щоб особисто перевірити, хто він є, і зробив такий висновок: “Этот человек высокоодаренный, но опасный. Его способности нужны нашему движению. Однако таких людей можно использовать в работе при наличии твердой руки, и для этого очень кстати его неарийская родословная. Он будет вечно нам благодарен за то, что мы не вытолкнули, а оставили его в наших рядах, и будет слепо подчинятся нам”.⁴⁸⁵

Так і сталося, бо він був найжорстокіший вбивця для євреїв, а кращого підручного у боротьбі з євреями для Гітлера важко було розшукати. А хіба Й. Сталін не так підбирав кадри, коли кожен урядовець із його оточення у нього був під ковпаком: в одного дружина сиділа в тюрмі, в іншого було підмочене партійне минуле, багатьом офіційно причіплювали якісь штучні ярлики. Не випадково у свій час Сталін навіть порівнював свого Берію з гітлерівським Гімлером, а він знав найкраще, що коїв Гімлер у Німеччині, а Берія в СРСР, не відомо хто у кого запозичив приклади концтаборів. Навіть за своєю внутрішньою сутністю ці два м'ясники були схожі – вони були з подвійним дном, зрадивши своїх патронів у кінці їхньої кар'єри.

Єдність між філософією Гітлера і Сталіна була суцільна, адже всі вищі кадри у їхніх імперіях мали однакове кредо у своєму житті і діяльності: вірність вождям, вимогливість в усьому і до всього, непохитність у виконанні доручень і партійних переконаннях, жорстокість і т.д. Філософія відношення до свого народу була однакова і її висловив Гейдріх “Простых людей мы бу-

⁴⁸⁵Кнопф Г. СС: черная инквизиция. – М.: Олма-Пресс, 2005. – С. 114.

дем щадить, а вот дворяне, попы и евреи должны быть уничтожены”.⁴⁸⁶ Хіба після таких порівнянь треба ще доказувати, що це дві ягоди з одного поля, їхня місія на цьому світі однакова, хоча вони ніколи не зустрічалися і, мабуть, раніше не вивчали один одного.

В багатьох країнах, у старих людських цивілізаціях, існує інститут “старійшин”, який відіграє стабілізуючу функцію здійснення управління суспільством молодими. Природа також свідчить, що немає чіткого розмежування у тваринному світі понять “молоді” і “старі”, а є лише здатність виконувати певні функції кожною особиною. У медоносних бджіл кожна робоча бджола, як і людина з молодю, не може виконувати складних робіт, вона, починаючи з народження, поступово переходить від виконання простих до складних робіт, молода і дужа бджола доставляє нектар, а вже так звана літня особина, скажімо пристаркувата, в кінці свого життя, як і людина, залишається у вулику і виконує внутрішні роботи, необхідні для всієї сім’ї.

Ось чому в людському суспільстві, на відміну від тієї традиції, яка склалася в деяких країнах, треба спиратися на старійшин, навчених досвідом, здатних стабілізувати завзяті молодих. Молодим властиві негайні і кардинальні рішення, революційні спрямування, які швидко проходять, а коли настає пора звернутися до потрібного розуму та розсудливості, бо його не вистачає, то для цього є старійшини. Одночасно життя медоносних бджіл свідчить, що кожна особина живе і працює для блага популяції. Тому найважливіша задача суспільства при підтримці держави виховати здорових, розумних, знатних, багатих досвідом і матеріальними ресурсами людей, які спроможні служити опорою для нього. Саме такі люди можуть оберігати державу, зміцнювати її економічну і військову міць, розвивати народні традиції і культуру, в якій розташоване їхнє багатство та надбання минулих поколінь.

В управлінні слід враховувати об’єктивність того, що зовсім не всі здатні управляти, оскільки вони призначені природою для іншої ролі. Велика когорта вчених, митців, поетів і прозаїків нерідко невтомно бажали власних дій і в той же час були зовсім до них не здатними, вони були могутніми в думках, але безсилі в життєвих справах, подібно пtiці, яка відчуває себе володарем повітря, а на землі, вона непомітна, її рухи сковані і не практичні. Дуже часто таких людей призначають управліннями, які в подальшому втрачають свій хист митця чи науковця і стають другорядними, якщо не бездарними, управліннями.

Найважливіша задача держави – виховувати всіх членів суспільства, особливо його еліту, щоб вони керувалися великою ідеєю, яка полягає в тому, що все нажите кожним повертається в тій чи іншій формі народу своєї країни. Тільки суспільство, здатне вирішити подібні проблеми, може уникнути катастрофічних соціально-економічних потрясінь і рухатись шляхом про-

⁴⁸⁶Там само. – С. 125.

гресу. Своєрідно захищають і оберігають свою сім'ю, мовби державу людина, медоносні бджоли ціною власного життя захищають свою територію й оселю, в якій знаходиться розплід і молодь, корм і тепло, вся інфраструктура для відтворення і життя, глава сім'ї, тобто матка і її супутники трути.

У сфері управлінської діяльності державний службовець, менеджер на виробництві чи соціально культурній ниві – це пасічник, який добре знає теорію бджільництва і вміє застосовувати її на практиці. Подібно до пасічника, який не може займатися бджільництвом без покликання, управлінець чи менеджер мають знати справу, за яку взялися, любити людей і служити їм.

Держава та управлінці, як і пасічник, у поведженні з медоносними бджолами, застосовують різні методи свого відношення з суспільством, яке вона представляє, для створення сприятливих умов, але у кожній країні це здійснюється за традиційними і нетрадиційними ефективними і малоефективними методами. В країнах з давніми традиціями ринкової економіки йшли до своїх методів управління різними шляхами. Так сталося з використанням концепції монетаризму, в основу якої покладено модель чиказької економічної школи, пов'язаної в основному з працями М. Фрідмана наприкінці XIX ст. Вона була розробленою на замовлення і за кошти сімейства Рокфеллерів для наукового забезпечення захисту “репутації приватного бізнесу” від спроби американських політиків посилити роль держави в економічному регулюванні.⁴⁸⁷

Ідеологія такої моделі передбачає, що “тільки максимальна відокремленість держави від приватного підприємництва, мінімум урядового регулювання й контролю здатні зберегти особистість і суспільство від антидемократичного втручання політичних дилетантів”.⁴⁸⁸ У наведеному висловлюванні полягає суть моделі, обґрунтованої на замовлення великого бізнесу, щоб ніхто не втручався в приватний бізнес. Українська економічна політика дотримувалася загальних принципів цієї моделі, особливо в меморандумах, підписаних з міжнародними організаціями типу МВФ,⁴⁸⁹ – таких, як лібералізація ринкових відносин і ціноутворення, відкрита зовнішня торгівля, обмежене втручання національного уряду в національну економіку. Всі ці параметри тільки поверхово схожі з втручанням пасічника в життєдіяльність медоносних бджіл. Справа в тому, що глобалізаційні процеси призводять до того, що міжнародні фінансові корпорації відтісняють уряди держав від їхніх національних економік, позбавляючи впливати на їхній розвиток в інтересах народу своєї країни.

⁴⁸⁷ Див.: “Урядовий кур’єр”. – 1998. – 30 квітня. – С. 18–19.

⁴⁸⁸ Там само. – С. 18.

⁴⁸⁹ Див.: *Панасюк Б.* Економічна політика в Україні наприкінці XX століття. – К.: “Новий друк”, 2002. – С. 604–621.

Ось як виглядають параметри і методи відносин держави і суспільства згідно з цією моделлю: основні учасники ринкових відносин залишаються практично наодинці зі стихією ринкової економіки; споживачі продукції та послуг захищаються від антидемократичних посягань постачальника або продавця самим фактом наявності інших постачальників і продавців, які теж можуть спробувати збути свою продукцію; постачальників або продавців захищає від споживача їх продукції існування інших споживачів; наймані робітники і службовці мають захист від втручання роботодавця завдяки наявності ринку робочої сили, на якому присутні численні роботодавці; вільний ринок здатний сам виконувати регулятивну функцію, гарантуючи збереження демократії та неможливість переходу влади до рук прихильників авторитаризму або диктатури.

На зорі зародження українського бізнесу на озброєння було взято якраз цю модель, а не модель Дж. М. Кейнса, яка проповідує втручання уряду у справи бізнесу як обов'язкове. Відомо, що на батьківщині моделі “невтручання” Ф. Д. Рузвельт у кризовий період відмовився від її постулатів. В Україні ж під час входження її економіки в ринкові відносини подібна ідеологія, нав'язана західними теоретиками і практиками, здобула статус виключного дотримання в усіх сферах соціально-економічного розвитку. Українські вищі “ешелони влади” були відсторонені від економічного регулювання, прогнозування і планування, все це зникло, що, врешті-решт, спричинило занепад в економічній і соціальній сферах, створюючи постійну соціальну напруженість у суспільстві. Коли ж наприкінці ХХ ст. Український уряд проголосив свої наміри розробити довгостроковий прогноз, окреслив наміри допомагати реальній економіці, виробникам і покупцям, виявив жорстке ставлення до великих неплатників податків, то викликав опір українських прихильників колишніх замовників чиказької моделі “невтручання”. Становище в українському державному управлінні стало заплутаним і незрозумілим.

Як і навколишнє природне середовище, економіка може саморегулюватися, у її великих системах із безліччю елементів, які взаємозв'язані та взаємодіють, проявляється не тільки здатність до самоорганізації та самовідновлення, але й може створюватися впорядкованість на принципах управління на основі обміну інформацією за допомогою державних інституцій. Це означає, що саморегульовані процеси великої системи економіки країни можуть піддаватися цілеспрямованому зовнішньому впливу типу економічного або правового регулювання.

Досвід спостереження за тваринами, практика і виведена теорія визначають ряд напрямів можливого втручання не тільки в економічні процеси, але і суспільні процеси, для кожного з яких притаманна істина, яка на кожному поступі спостерігається у країнах з ринковою економікою: по-перше,

ринок не передбачає необмеженої свободи дій; по-друге, безліч особливостей різних форм управління в кожній країні. Є чимало країн (Чилі, Бразилія, Іспанія) з авторитарними режимами, а також з демократичними (Швеція, Норвегія, Фінляндія), які досягли високого рівня розвитку економіки, не дивлячись на протилежні форми управління. В той же час ряд демократичних країн, приміром Індія довгий час не могла вийти з економічної скрути і займала 35 місце за доходами на душу населення серед країн Азії, Африки, Південної Америки. Проте на початку XXI ст. Індія раптово набирає швидкого розвитку. В такій сусідній країні як Китай, у якій демократії значно менше ніж в Індії, стрімко розвивається.

В колишньому СРСР, де постійно розроблялися і контролювалися п'ятирічні плани, але не було запроваджено самоорганізації суспільства на базі формування громадянського суспільства, а також розвинутих ринкових відносин, економіка розвалилася. В той же час наявність ринкових відносин і відкритість суспільства сприяли тому, що в Японії, де також розробляються п'ятирічні плани, а також в США, де детально розроблений бюджет виконує роль централізованого планування, економіка розвивається ефективно.

Все це переконливо свідчить ні про що інше як про те, що методи управління економікою в різних країнах мають різочі особливості, але вони визначали ефективність чи занепад розвитку. В демократичних країнах Скандинавії після війни, приміром, запроваджувалось жорстке регулювання фінансового ринку, допускалось зниження ефективності праці, мали місце високі податки на робочу силу. Однак це не завадило цим країнам досягти вагомих результатів у розвитку економіки соціального спрямування. Таким чином, справа не тільки і не стільки у системі управління, а в методах і засобах впливу на економічні процеси, вмінні їхнього застосовування з урахуванням особливостей як історичного, так і поточного розвитку. Приписування тій або іншій формі управління позитивних чи негативних сторін розвитку економіки не має під собою ні практичного, ні наукового обґрунтування.

Методи та засоби управління перетворюються у мистецтво тоді, коли вони враховують особливості і потреби живої природи, конкретних видів рослинного і тваринного світу. Найперше слід мати на увазі, що все живе, а особливо тваринний світ, зокрема окремі тварини, птиці, риби, комахи, відчувають переміни в навколишньому середовищі і відповідно реагують на них. Однак, ще не відомо, як це відбувається, мабуть, до них надходить інформація із Всесвіту. Людина, як представник тваринного світу, подібно до тварини відчуває зміни, але не може їх зрозуміти через відсутність їхнього тонкого відчуття. Ось синиці та білки, відчуваючи настання холодної зими ще влітку, а тому виводять більше потомства ніж тоді, коли очікується тепліша зима. Ці птиці не бояться холоду, але корму в них не буде вистачати і багато потомства заги-

не. Подібне ми уже відмічали у медоносних бджіл, коли вони також регулюють відкладання яєць маткою, коли відчувається зменшення кормів.

У бджіл існує незмінне правило – є корм, бджоли дозволяють та ще й стимулюють збільшувати відкладання маткою яєць для зростання сім'ї, а при зменшенні кормів робочі особини зразу ж спонукають матку до зменшення відкладання яєць і в разі відсутності кормів довгий час, матка взагалі переставляє їх відкладати, кількість молодих бджіл зменшується і сім'я стає перед загрозою загибелі. Цікаво, що бджоли несилою заставляють матку збільшувати чи зменшувати відкладання яєць – вони лише зменшують або збільшують підготовку комірок, у яких відкладається сім'я для вирощування молодняку. Що ж ми бачимо в людському суспільстві з цього приводу? Якщо держава не будує квартир, доступних молодим сім'ям, то складно очікувати зростання народжуваності, а це ставить під загрозу націю, суспільство.

На прикладі медоносних бджіл і інших комах бачимо, що там немає безробітних, навіть відсутнє подібне поняття, а тому там працюють всі на своїх ділянках від народження до смерті. В Україні, особливо після здобуття незалежності, маса безробітних, а якщо тільки приблизно, то не менше третини населення. Більшість ставлять питання до уряду, який постійно змінюється і його члени самі шукають роботи, якщо вони не бізнесмени, щоб давали роботу та ще й високооплачувану. Досі чимало людей, які самостійно шукають місця прикладання власної праці, а держава в стороні, вона не створює для цього належних умов. В окремі літні періоди, а саме непогоди, коли відсутня можливість добування відсутності кормів, або настання ройового стану, значна частина бджіл не працює і завдання бджоляра створити умови, щоб ліквідувати роївий стан, наблизити кормову базу до вулика, або вулик до кормової бази. Якось вплинути на поліпшення природних умов для бджіл практично неможливо, але для людини можна створити так, щоб природні умови впливали менше на людську життєдіяльність.

Відношення держави до безробітних висловив визначний англійський державний діяч, управлінець високого класу, письменник, філософ У. Черчилль, який писав наприкінці війни 1941–1945 рр.: "...лучшим способом страхования по безработице является ликвидация безработицы. Неработающие лица, богачи или бедняки, должны быть привлечены к работе. Мы не можем позволить себе иметь в стране ничем не занятых людей. Бездельники в верхах порождают бездельников в низах. Никто не вправе в расцвете своих творческих сил оставаться в стороне от дела ради того, чтобы вести жизнь, наполненную эгоистическим наслаждением. Лодыри имеются во всех классах. ...Но тем не менее мы не потерпим в своей среде лентяев, независимо от того, происходят ли они от древней демократии, или от современной плутократии, или принадлежат к общераспространенному типу кабацких за-

всегдатаєв”.⁴⁹⁰ Це вимоги, які притаманні медоносним бджолам, лісовим мурашкам і іншим представникам тваринного світу – у них працюють всі.

Методи управління в різні епохи мають величезну відмінність про що свідчать історичні факти, які відбивають фундаментальні риси чи може принципи природи, в якій процес функціонування ніколи не припиняється, – працювати, працювати. Імператор Франції Наполеон прийняв багато законодавств, які діють століття і він говорив: “Людина, яку я призначив міністром, через чотири роки має страждати затримкою сечі”, – тобто кожен віддавав всі свої сили на виконання дорученої справи. В колишній імперії Радянського Союзу міністри доживали до свого пенсійного віку і ніхто не був спроможний викинути їх із номенклатурного сідла, необхідно було підтримувати лінію правлячої партії.

В незалежній Україні кінця ХХ і початку ХХІ ст. міністри і навіть прем’єр-міністри змінювалися щорічно, а іноді і швидше. Вони не віддавали дорученій справі ні сил, ні вміння, стараючись лише щось для себе особисто вирішити і відійти в сторону, а економіка і суспільство розвивалися за принципом саморегулювання. Керівники держави як в першому, так і в другому випадках не страждали певними недугами, як це сталося з наполеонівськими міністрами, але багато французьких законів, прийнятих у той час, використовувалися століттями і держава міцніла. Коли ж російська імперія розпалася, то Україна, як складова колишньої імперії, не змогла ефективно впоратися з освоєнням статусу незалежної держави, бо не було ні відповідних законів, ні правил, ні звичаїв, був чистий лист паперу.

Справа в тому, що, згідно з теорією синергетики, тобто самоорганізації (саморегулювання), великі системи здатні безперервно пристосовуватися до зовнішнього і внутрішнього середовищ з метою власного захисту та створення сприятливих умов для свого існування, які, змінюючись, спонукають саму таку систему до постійних трансформвань, а це нерідко порушує стабільність і знижує можливість її адаптації до певного середовища, вимагаючи дедалі нових змінних елементів, що, у свою чергу, негативно впливає на систему в цілому, а особливо, коли йдеться про живу природу, якою є і економіка.

Популяції медоносних бджіл у природному середовищі, які мають схеми, аналогічні з багатьма рисами суспільства, а також інші приклади живої природи і можуть служити своєрідним камертоном можливостей державного втручання в економіку, його меж і способів. Їх життя і праця є досить повчальними, оскільки потребують для свого розвитку сприятливих умов, створених самими медоносними бджолами або пасічником. Життєдіяльність суспільства і економіка не можуть ефективно розвиватися без належних

⁴⁹⁰Черчилль У. Мускулы мира. – М.: “Эксмо”, 2005. – С. 388.

умов, які може створити держава чи власне громадське суспільство. Медоносні бджоли віками розвивалися без втручання пасічника, але то був період величезних руйнувань і загибелі їхніх популяцій, а людське суспільство такого допустити не може.

Сприятливі умови в економіці – це зрозумілі й стабільні правила економічної поведінки, особливо при застосуванні таких економічних підойм, як податки рівні умови господарювання. На прикладі бджолиних сімей можна пояснити об'єктивну необхідність упорядкування суспільного життя, управління і діяльність держави як надбудови для суспільства. Саме на прикладі природничих процесів можна пояснити діяльність держави у справі розвитку науки, яка тільки здатна зберігатися в книгах, навчанні, обговореннях, але для цього мають бути певні визначні місця, які призначені саме для цієї справи – академії, інститути, університети, школи, де науки одержують постійну життєву підтримку, підживлення новими ідеями.

Для науки, подібно до медоносних бджіл, можна пояснити основну ідею природної стабільності, яка полягає у створенні сприятливих умов у всьому, про що говорив ще Вергілій: “Прежде всего, выбирай хорошо защищенное место для обитания пчел”. Саме з цього приводу Ф. Бекон писав: “Что касается деятельности, относящейся к развитию научных учреждений, то ее можно разделить на четыре рода: строительство зданий, выделение денежных средств, предоставление привилегий, утверждение уставов и положений – все это должно прежде всего содействовать достижению необходимого покоя и освободить ученых от посторонних забот и неприятностей”.⁴⁹¹ Поєднання науки в єдиному, особливо сприятливому, місці створює критичну масу для творчості подібно до атомної енергії та необхідної температури у бджолиній сім'ї для її розвитку.

Якраз приклад взаємовідносин бджолиної сім'ї та пасічника може служити основою державного управління такими складними процесами в усіх сферах життєдіяльності суспільства. Для цього держава має володіти певними мобільними, чутливими і реагуючими структурами, особливо в період кардинальних трансформацій. У ринковій економіці процеси настільки швидко змінюються, що громіздкі, інертні, бюрократичні, некоординовані управлінські структури та ще й коли до економіки відносяться не як до природного суб'єкта, не можуть ефективно впливати на них. Адже процеси в економіці постійно змінюються та ще й швидко не стільки через волю людини, скільки під дією об'єктивних законів природи. Тому система управління вимагає не тільки розвинутої, компактної і мобільної державної структури, яка здатна постійно реагувати на ринкові вимоги, бути коорди-

⁴⁹¹ Див.: Бекон Ф. Сочинения в двух томах. – Т. 1. – С. 141.

нованою, але і використовувати методи втручання в економіку, притаманні навколишній природі, де діють закони, незалежні від волі людини.

У результаті ми приходимо до висновку, щоб сформувати систему державного регулювання життєдіяльності суспільства, його економіки та інших сторін розвитку. В цьому напрямку можна йти двома відомими шляхами, які добре пояснюються на прикладі природних процесів і зокрема тих, які спостерігаються у медоносних бджіл.

Перший напрям – в суспільстві має існувати демократично-правова система управління, як фактор сприяння процесу гнучких змін, здатних сприймати щось ефективне нове, проведення постійного контролю за діяльністю виконавчої влади зі сторони різних громадських і політичних сил; відкрите обговорення народом переваг і недоліків урядової політики та здійснення на неї відповідного впливу; наявності незалежної, але об'єктивної преси. У цьому контексті з погляду на життєдіяльність медоносних бджіл ми спостерігаємо ось що: саме бджолині робочі особини, їхня вся маса, кожна з особин яких виконує певні функції, спрямовують всі процеси, що відбуваються у бджолиній сім'ї. Адаже в сім'ї є матка, яка вважається її главою, є також трути, як продовжувачі бджолиного роду, але ці особини бджолиної сім'ї, без яких не може існувати популяція бджіл, повною мірою залежать від дій, здавалося б непомітних, робочих бджіл.

Перш за все, медоносні бджоли самостійно визначають закінчення біологічного віку для матки, тобто коли стає явним, що вона зменшила відкладання яєць, має будь-які фізичні вади, захворіла – її замінюють. Матку спонукають відкласти яйця в маточні мисочки і закладають маточники та вирощують нову матку, хоча стара матка продовжує свою роботу до виходу молодшої матки. Після виходу молодшої матки, то стара гине – її вбиває молода матка чи самі робочі бджоли або вона сама зникає, втікаючи з вулика.

Медоносні бджоли також самостійно регулюють потребу в кількості трутнів у залежності від біологічного розвитку сім'ї, пори року, наявності кормів, передбачень необхідності замінити матку, а також для постійної страховки в разі потреби виведення нової матки через її раптову загибель. Коли ж у кінці літа сім'я розвинута, є здорова матка, а для зимівлі треба зберегти корми, то робочі бджоли не вбивають трутнів, а лише без жалю виганяють їх з вулика геть, де вони масово гинуть.

Ось так діють маси робочих бджіл відносно своїх провідників у сім'ї: вони їх вирощують, використовують в інтересах сім'ї, а коли вони не задовольняють її потреб, або ця потреба зникає, то їх позбуваються досить простим способом. Отже, постійною субстанцією у медоносних бджіл є маса робочих особин, на яких ні матка, ні трути не мають ніякого, окрім генетичного, впливу, а особливо фізичного. Кожна робоча бджола, народившись, працює і гине лише від фізичного зношення або зовнішніх факторів, зокрема погоди, ворогів і хвороб.

Демократично-правова система управління може будуватися на виключному самоуправлінні народу на базі сформованого громадянського суспільства. І не слід думати, що громадянське суспільство буде аморфним управлінням, що допускає безмежну волю індивідуумів, це буде жорстка система саморегулювання, яку ми побачили у сім'ї медоносних бджіл. Тут можна навести приклад із козацького управління у Запорізькій Січі. Кошовий отаман поєднував у своїх руках військову, адміністративну, судову і духовну владу, він був необмежений диктатор, а тому “властен был над жизнью и смертью каждого из казаков”.⁴⁹² Разом з тим при всьому тому кошовий отаман не був володарем запорізького війська, а лише був старшим серед рівних – він не мав ні окремого помешкання, навіть окремого стола. Матка і трутні медоносної бджолої сім'ї, не зважаючи на свій високий статус, також живуть разом з усіма робочими особинами.

Життя кошового, як і інших старшин, не відрізнялася від життя інших козаків, оскільки він продовжував жити в тому ж курені, де проживав до виборів, харчувався з одного котла в тому ж таки курені, одяг одержував із військового скарбу нарівні з іншими. Його влада обмежувалася звітом перед козацькою радою, під час якої могли бути виявлені будь-які порушення проти війська та козаків. Якщо таке сталося, то це був кінець кошового і нерідко його навіть страчували: “Кошевой у них как беспорядочно избирался не голосами, а криком и киданием шапок на избираемого, то так же и лишался своей власти по прихоти непостоянной черни”.⁴⁹³ Разом з тим треба визнати, що то був не безпорядок, як це бачимо пишуть, а природна самоорганізація, схожа на медоносну бджолину популяцію, хоча вона в обох випадках досить жорстка. Така самоорганізація живих популяцій в людському суспільстві переростає у закономірні, схожі на природні, відносини у громадському суспільстві. Громадське суспільство – це життєдіяльність сім'ї медоносних бджіл, лісових мурашок та інших подібних популяцій тваринного світу.

Другий напрям – суспільство підпорядковане елементам авторитаризму, як засобу забезпечення швидкого, хоча не завжди ефективного, подолання кризового стану в життєдіяльності суспільства, його громадських відносинах та в економіці, застосовуючи непопулярні, як правило болючого для людини, але необхідні реформи та досягнення керованості суспільством та економікою.

Різноманітність авторитарного втручання в суспільні процеси створюються окремими членами суспільства відповідно до переважно їхнього індивідуального розуміння тих чи інших методів, які здебільшого не відповідають природним законам, а навпаки протистоять їм. Дійсно, існують

⁴⁹² Див.: *Яворницький Д.* Історія запорозьких козаків. – К.: Наукова думка, 1990. – Т. 1. – С. 173.

⁴⁹³ *Яворницький Д.* Історія запорозьких козаків. – К.: Наукова думка, 1990. – Т. 1. – С. 174.

яскраві історичні приклади про те, що люди, намагаючись наблизити свої дії до реальності і найкращого, на їх думку, але одержували зворотні результати, що видно із порівняння життя маси народу певного суспільства та життя сім'ї медоносних бджіл.

Наведемо такий історичний і природничий приклади. Велика маса робочих бджіл бджолоїної сім'ї виконує всі внутрішні і зовнішні роботи без будь-якого заохочення, вони працюють і споживають корм без чийогось дозування чи нормування, всі користуються місцем сумісного проживання. Якщо ж з'являються робочі бджоли не із своєї сім'ї і вони не мають агресивних намірів, то їх приймають назавжди, надаючи харч і місце проживання, у бджіл відсутні будь-які елементи експлуатації. Подібне у свій час, з метою самореалізації людської особистості, ідеологи комунізму намагалися теоретично обґрунтувати та практично вирішити побудову такого суспільства, яке б пододало експлуатацію і звільнило працю від будь-яких установ. Це досягається тільки в результаті невпинного розвитку культури, науки, техніки і продуктивних сил, що досягається потужним, яке згодом стає не керованим, впливом на природне середовище. З цього приводу у К. Маркса є попередження: "...По мере того, как человечество подчиняет себе природу, человек становится рабом других людей или же рабом своей собственной подлости".⁴⁹⁴

Природа приховує себе та свої основи від людини, бо як тільки людство зрозуміє все до кінця, то вона і себе, і природу знищить власними думками й експериментами, своєю невпинною жадністю. Якийсь святий філософ сказав: "Слава Бога – в том, чтобы скрывать, слава же царя – в том, чтобы открывать".⁴⁹⁵

Експерименти подібних теоретичних викладок провадилися на прикладі робочого люду у найбільш відсталій країні сходу Європи – Росії. У своїх теоретичних і політичних гаслах робітниче населення, як основного виробника всіх благ, стали називати таким поняттям як "гегемон". Цьому робочому населенню пояснювали, що великі складнощі використання праці, мов рабської, тимчасові, але в майбутньому настане комуністична праця, яку В. Ленін (Ульянов) пояснив таким чином: "есть бесплатный труд на пользу общества, труд, который выполняется не для отбытия определенной повинности, не для получения права на определенные продукты, не по заранее установленным и узаконенным нормам, а труд добровольный, труд, который дается без расчета на оплату, без условия на оплату, труд по привычке работать на общую пользу и по сознательному (перешедшему в привычку) отношению к необходимости труда на общую пользу, труд как потребность здорового организма".⁴⁹⁶ Хоча

⁴⁹⁴ Див. Маркс К., Энгельс Ф. Соч. – Т. 12. – С. 4.

⁴⁹⁵ Бэкон Ф. Сочинения. В двух томах. – М.: "Мысль", 1977. – Т. 1. – С. 67.

⁴⁹⁶ Див. Ленин В.И. Произведения. – Т. 30. – С. 298.

про це не сказано і з біографії автора не відомо чи знав він щось про медоносні бджоли, але начебто списано зі специфіки організації робіт у бджолиній сім'ї. Його наступник намагався палицею примусити так працювати і навіть дещо вдалося: без оплати працювали в колгоспах, у трудових арміях у 20-х роках ХХ ст.; тільки за їжу працювали вчені та конструктори в ув'язненнях над космічною технікою і атомним ядром; мізерна платня була в промисловості.

Однак як досягти подібного ідеального суспільства, мабуть, ніхто не знав. Самі робітники під проводом своїх провідників намагалися організуватися у вигляді самоуправління, як це спостерігається у медоносних бджіл, але теоретики і практики подібного не допустили, знищивши такі ідеї в зародку. У результаті мирний, природний процес формування сприятливих умов розвитку громадянського суспільства припинився, як це завжди відбувалося в Російській імперії. На протигагу теоретики комуністичного суспільства нічого кращого не придумали як створити воєнізоване виробництво, а замість звільнення праці започаткували організацію промислових армій, де праця була примусовою і рабською, вбачаючи в такій організації найкращий шлях до раціоналізації виробництва. Ось де вбачається правота К. Маркса щодо змоги стати "...рабом других людей или же рабом своей собственной подлости", основна помилка практичної реалізації ідеї полягала в тому, що раціоналізація виробництва у медоносних бджіл та мурашок досягається саме через самоорганізацію, яку в людському суспільстві знищили, а запровадили армійську дисципліну. Помилка дорого коштувала багатьом націям Російської імперії та й світовій цивілізації, що і привело до втрат ідеалів звільнення праці.

Експлуатацію робочого люду посилювали не тільки жорсткою дисципліною, а крім того економічно за допомогою так званого матеріального стимулювання та підвищення норм виробітку, а також штучно створеного ентузіазму на основі державного проповідування так званих передовиків в усякій діяльності. Якщо серед медоносних бджіл та мурашок повністю відсутнє таке явище як крадіжки у своїй сім'ї, а роботи виконуються якісно, то робітники та інші працівники крали самі в себе, погано виконували роботи, чесність і добросовісність поступово зникала. Суцільні крадіжки один в одного, відкрито і таємно, зрадливо і улесливо, але всього що тільки можливо: час; наукові і практичні ідеї; кошти і матеріальні цінності; наукові і літературні твори; працю і відпочинок; славу і навіть життя.

Отже, повний відхід від природних процесів і в результаті продуктивність знизилася, а економіка країни, колишнього Радянського Союзу, де провадився експеримент, потерпіла крах, що стало причиною розвалу супердержави. Якщо робочі особи медоносних бджіл і мурашок регулюють всі основні процеси у бджолиній сім'ї, то робочий люд у людському суспільстві знизив своє становище порівняно з іншими членами суспільства до найниж-

чого рівня, а в кінцевому підсумку зник міф про провідну роль робочого класу. Крах комуністичних ідей через практичні помилки таких діячів, як В. Ленін, Л. Троцький і Й. Сталін, бо саме вони запровадили “трудова армія” і директивні плани, призвів до втрати людством надії побудувати суспільство, схоже на медоносних бджіл і мурашок, у якому була б соціальна справедливість, солідарність, раціональне виробництво, оптимальний розподіл благ, розквіт духовних сил кожної особистості.

Теоретики не врахували відомостей про розвиток особистості. Справа в тому, що у медоносних бджіл і мурашок кожна особина уже народжується особистістю, з певними задатками до праці, до ролі у відтворенні популяції, особливо це видно у мурашок. Людина, як частина тваринного світу, також при народженні успадковує все те, що їй надає природа, якщо не передбачено їй стати композитором чи главою держави, то вона ніколи ними не стане.

Формуючи ефективну управлінську систему держави, слід звернути увагу на поняття природного дару, яке в сучасному розумінні відноситься до мистецтва художнього й образотворчого, в музиці, поезії, літературі. Вважається, що тільки в них займаються люди, обдаровані природними якостями, яких не можна навчитися, бо вони даються зверху. Чомусь вважається, що подібне розуміння не відноситься до точних і економічних наук, до управління, зайняття бізнесом і іншим родам подібних занять. Вважається і це постійно практикується, подібним видам діяльності і відповідними методами можна навчитися в середніх і вищих закладах та на практиці.

Дійсно, певних навиків можна навчитися, як навчити папугу говорити деякі слова, собаку оберігати свого господаря, а в цілому кожна живу істоту, в тому числі і людину, за допомогою механічних дій можна будь-чому навчити. Людина навчиться механічним прийомам праці на верстаті; службовець приймати папери, їх читати і давати відповіді за вказаними адресами; провадити так звані наукові дослідження з математики, хімії та фізики; збирати податкові кошти в одних і віддавати їх іншим; наглядати за іншими особинами та вказувати їм на дозволене і не дозволене; торгувати товарами та вести ще якийсь бізнес, тощо. Дехто навіть буде проявляти деяку ініціативу для поліпшення роботи, але якщо у людини на будь-якому місці праці не буде жевріти іскра природного таланту, то це буде механічне навчання, механічне засвоєння і таке ж використання здобутого дресирування на практиці. Серед таких механічно навчених зубрил можуть бути люди, які знають безліч прочитаного, фактів і анекдотів для їхнього підтвердження, що може свідчити про їхню високу освіту. Проте більшість із таких навчених людей не витримують складних життєвих випробувань. Подивіться скільки людей з вищою освітою, або тих, які мають вчені ступені, вийшовши на пенсію і маючи ще волове здоров'я, не знають, де застосувати свої “знання” і

ходять на рибалку або на дачі проводять дні. Вони просиділи тихо на роботі в працездатному віці і на цьому все закінчилось, бо знання були механічні.

Митець, який має дар природи писати музику, картину чи поезію, займається доки є фізична сила, бо це його внутрішня потреба. Особливо це стосується науки і коли вона заселена людьми з механічними знаннями, то наука мертва, оскільки вона позбавлена всякої творчості. Подібна стосується і мистецтва управління на всіх рівнях державних щаблів. Люди, які одержали механічне виховання, не можуть забезпечити в жодній суспільній і державній сферах прогресу через відсутність власної творчої думки. Ми обираємо глав держави, депутатів, міністрів, до кожного з яких приставляється величезна когорта консультантів, від яких ці обранці, не маючи своєї власної думки, очікують ідей. Але здебільшого не завжди вони їх дочікуються, бо консультанти також озброєні не природним талантом, а механічним навчанням. У такому становищі опинилась українська нація і держава.

Розбудовуючи державу та враховуючи потребу підвищення мистецтва в усіх сферах суспільного життя, необхідно проблему виховання ставити так, щоб належно його організувати. Нема сумніву, що навіть після століть знищення еліти в гушавині української нації завжди знайдеться достатня кількість талантів від природи, які ввіллюють іскри творчості в усі сфери, де діє тільки механічне знання. Тільки природна творчість особистостей, поєднана з знаннями більшості народу, забезпечать рух суспільства дорогою прогресу.

Разом з тим можна стверджувати, що не дивлячись на помилки ідеальне суспільство все-таки не утопія, а природна закономірність розвитку людства, що можна побачити на прикладі медоносних бджіл та мурашок, елементи яких в деякій мірі започатковані в країнах Скандинавії, Швейцарії і інших. Спираючись на існування процесів об'єктивних відносин у природі, а також результатів позитивних і негативних прикладів в окремих країнах, можна дати відповідь на одне із трьох запитань, поставлених науковцями щодо комуністичної ідеї, а саме: “Ідея помилкова?”, “Людська природа недосконала?” чи “Викривлення ідеї в конкретній історичній ситуації?”⁴⁹⁷ Чи можливо знайти тут раціональне зерно, адже сама ідея відповідає природним явищам, але її реалізація ускладнюється застосуванням руйнівних методів через недосконалість людської природи.

Погляньмо на Біблію, як там характеризується рід людський: з одного боку він грішний і недосконалий, а з іншого – йому дається шанс стати праведним і відмолити свої гріхи, що дає шанс людству вдосконалити свою природу, яка цього дуже потребує. Якщо конкретизувати, то те, що відсутнє у медоносних бджіл і мурашок, у людей процвітає: “...всякий труд и всякий

⁴⁹⁷ Див. *Дзюба Іван*. Дзеркало тижня. – 2003. – 1 березня. – С. 12.

успех в делах производят взаимную между людьми зависть”.⁴⁹⁸ Чи можливо досягти справедливості в усьому при такому стані кожного індивідуума людського суспільства – складно, але можливо при самовдосконаленні і глибокій вірі. В людському суспільстві має бути вироблена в усьому єдність стосовно своєї сім’ї, свого колективу та країни, як це ми бачимо у медоносних бджіл і про це говориться у святому письмі: “Кто не со Мною, тот против Меня; и кто не собирает со мною, тот расточает”.⁴⁹⁹ Чи всі ми дотримуємося єдності як в духовному, так і людському житті? На превеликий жаль – ні.

Людство постійно думає про можливість виходу із замкнутого кола негараздів, які в різній мірі існують в усіх країнах. Так, для попередження розпаду колишнього СРСР, який розпочався ще в середині 70-х років, тобто задовго до початку проведення відомої перебудови у 90-х роках, на озброєння було взято постулат про те, що висококонцентрована управлінська система ставила виробничі підприємства у значну залежність від адміністративних органів. Щоб виправити становище, у 1989 році було прийнято закон про підприємства, яким була надана величезна незалежність в економічній діяльності. Проте майже одночасно з’явилися закони про кооперативи і малі підприємства, для яких не було обмеження на фонд споживання, туди і ринувся потік ресурсів напівдержавних підприємств для перетворення прибутків у готівку з метою привласнення. Як відомо, це дало негативний результат – знизився попит, що впливало і на пропозицію, а це призвело до порушення об’єктивних законів розвитку суспільства і ринкової економіки.

Звичайно, людське суспільство, а особливо в умовах глобалізації всіх сфер життя, не може обходитися без централізованого узгодження своїх дій. Адже особини бджолоїної і мурашиної сім’ї якраз суворо підпорядковуються централізованим діям, які відповідають загальним потребам розвитку популяції і регулюються природними інстинктами. Тому в людському суспільстві мають бути вироблені і узаконені взаємовідносини, які б відповідали потребам суспільства і створювали сприятливі умови для кожного індивідуума. Світовий і уже власний український досвід дає можливість визначити деякі ідеологічні і методологічні основи, за яких може відбуватися ефективно державне управління економікою.

Перше – формування системи державного управління таким чином, щоб виконавча влада виконувала свою роботу, а приватні власники свою в єдиному правовому полі. Друге – формування, розвиток і зміцнення громадянського суспільства, розширення його прав за рахунок скорочення державних функцій. Третє – уникнення конфліктів, досягаючи взаєморозуміння в політичному та економічному житті країни. Четверте – формування відкритого

⁴⁹⁸ Див. Библия, Еккл. 4(4).

⁴⁹⁹ Див. Библия, Мф. 12 (30).

суспільства, приватної власності, здорових ринкових відносин, вільної торгівлі. П'яте – розвиток культури, особливо духовної, та надання пріоритетності вирішенню соціальних задач, стають наріжним каменем структурних перетворень в економіці.

Дивлячись на природу, треба досить уважно використовувати її закони для управлінських функцій. Кожна людина, як і все суспільство, надзвичайно чутливі на всі ті чи інші дії влади та окремих управлінців. Є різні медоносні бджоли, до окремих треба мати один підхід в усьому, до інших зовсім протилежний. Проте, кожна сім'я медоносних бджіл має однакові властивості і вона повністю відокремлена від сім'ї зовсім з іншими властивостями, а тому з ними краще мати справу, створюючи їм сприятливі умови розвитку. Управління ж людським суспільством набагато складніше, адже “Человеческие существа одарены бесконечно разнообразными качествами и склонностями, и каждое из них отлично от другого”.⁵⁰⁰ Подібні різноманітні якості проявляються в усьому, навіть, здавалося б, у дрібницях. Відомо, що серед всіх людських особин ніде неможливо знайти схожого вуха, де зосереджені точки зв'язків з усіма важливими органами людини. Кожен орган людини суттєво і різноманітно впливає на особливості кожного індивідуума. Безліч людей із невимірними якостями і всіма ними треба навчитися управляти і головне створювати всім, хоча б наближені, однакові умови життєдіяльності.

Враховуючи подібний стан справ, суспільство, його прогресивна еліта постійно повертається до елементів державного управління, прислуховуючись до думок видатних філософів, які закликали: “стремиться прежде всего к созданию безупречной государственной машины, равномерно работающей в соответствии с тщательно продуманным планом и мудро предусмотренной целью”.⁵⁰¹ В людському суспільстві жодне право не є абсолютним, воно корегується не завжди виваженими емоціями людини. Тому потрібна якась стримуюча структура у вигляді держави або громадянського суспільства. Повсякденне життя, практика, наука, історія минулого, видатні філософи, вчені і державні діячі віддають перевагу плануванню багатьох сфер суспільного життя. Плановірність і збалансованість – основні принципи живої і неживої природи.

⁵⁰⁰Черчилль У. Мускулы мира. – М.: “Эксмо”, 2005. – С. 392.

⁵⁰¹Гегель. Политические произведения. – М.: “Наука”, 1978. – С. 85.

Післямова

Людство, філософи, вчені, практики все більше і більше задумуються над сутністю навколишньої природи, Всесвіту і місця в ньому людини. Звернення до Творця всього сущого, розуміння Вищого розуму і його сутності, Божої духовної сили, людської духовності, матеріалізму та ідеалізму допомагає долати перепони, закладені вченнями минулого про генетичну спадковість, еволюційну випадковість, інстинкти і рефлекси. Всі ці поняття піддаються переосмисленню, але потрібні досліді і ґрунтовна філософська та наукова думка. Звернення до природної філософії дає можливість досягти глибинного пізнання оточення людини і цим самим підвищити безпеку свого життя: “Любая опасность становится гораздо менее страшной, если известны ее причины”.⁵⁰²

Дослідник звертається до вивчення життєдіяльності особин тваринного світу, зокрема медоносних бджіл, мурашок і інших, у яких надзвичайно багато незрозумілого, дивовижного, непередбаченого, іноді нереального. Їхня життєдіяльність ставить надзвичайно багато запитань, на які відсутні відповіді, які треба людині шукати, щоб пояснити своє місце у Всесвіті. Найперше запитання, хто, крім людини є ще носієм свідомості та розуму, щоб впливати на комах, а чи комаха самостійно володіє ними і самостійно керується у повсякденності.

Автор усвідомлює, що в природі та Всесвіті безліч явищ, які не піддаються поясненню сучасної науки, але він йде шляхом поглибленого пізнання природи, щоб вимушені людські вигадки перетворилися в дивовижну дійсність і стали для людини реальністю її життя, яка межує з фантастикою. На дослідницькому шляху безліч чудес і таємниць, які, мовби у казці, протистоять і суперечать нашим знанням законів діалектики. Щоб пізнати себе, людина повинна щоразу звертатися думкою до природи, читаючи її, немов композитори, одну і ту ж народну пісню, знаходячи в ній все нові і нові звучання, досягаючи внутрішньої істини, закладеної в неї.

Вчені та їхні дослідження, які доказують необхідність прирівнювати всі сфери життєдіяльності людини до об'єктивних законів природи і визначених порад, неухильне слідування їхнім вимогам з давнини були під пильною увагою суспільної думки. Першим серед вчених у XVIII ст. був Франсуа Кене, якого разом з його прихильниками до цього часу називають фізіократами. В науковій літературі та словниках фізіократам приписується, що вони “Визнавали землю і землеробство єдиним джерелом багатства, а землеробську

⁵⁰²Конрад Лоренц. Оборотная сторона зеркала. – М.: Изд. “Республика”, 1998. – С. 4.

працю – єдиною продуктивною працею”,⁵⁰³ що в принципі вірно, але не в цьому основа вчення фізіократів. Сутність фізіократії полягає в тому, що її представники, використовуючи процеси природи, шукали наукову істину, намагалися виявити внутрішні закономірності розвитку суспільно-економічних відносин. Фізіократи і їхній основоположник Ф. Кене досліджували і доказували, що економічні процеси підпорядковуються природним закономірностям, а тому економічні категорії носять об’єктивний характер.

Філософський підхід до вивчення природи показує одну із важливих складнощів, з якими зустрілася наука на відміну від мистецтва, яке про двинулося значно далі у пізнанні природи. Мистецтво має більше вільної свободи в уяві загального погляду на пізнання явищ. В цьому випадку уява створює образи, які у вигляді абстракції подають загальне у вигляді окремого випадку, обмеженого в просторі і часі. Однак ми тут не бачимо ні природного, ні просторового, ні часового внутрішнього зв’язку.

Як відомо, наукове пізнання ґрунтується на суворих поняттях і перевірених принципах, що вимагає підтвердження взірцем істини, яка досягається глибокими роздумами, міркуваннями і співставленнями. В наукових дослідженнях розумові міркування у своїх комбінаціях дотримуються суворої необхідності і закономірності, щоб досягнути істини. Нерідко зв’язок загальної уяви на шляху до істини порушується, оскільки в ланцюг абстракцій цільної уяви примішуються приклади тимчасових і випадкових зв’язків. Невипадково “писатель, заботящийся о научной точности, весьма неохотно и весьма умеренно станет пользоваться примерами”.⁵⁰⁴ У випадках дослідження природи, найперше її нематеріальної частини, пізнання тимчасової появи і ролі людини на планеті Земля пізнання істини взагалі обмежується в кожному окремому випадку, що стримує рух до наукової істини.

У пропонованому дослідженні подається величезний масив цікавих спостережень за медоносними бджолами і лісовими мурашками, чого не часто можна спостерігати не тільки у вітчизняній, але і у світовій літературі. Подібне глибоке вивчення медоносних бджіл, лісових мурашок і інших тварин не випадкове. Людина уже давно помітила, що спілкування, наприклад, з медоносними бджолами викликає радісні емоції, духовно збагачує і облагороджує, допомагає глибше пізнати природу, а це покращує спостережливість і допитливість. На їхньому прикладі пізнаються досі невідомі та скриті дивовижні грані життя людини, наближаючись все далі і далі до невідомого: “людське пізнання світу – це безкінечне наближення до істини”.⁵⁰⁵

Дуже поволі, але створюється нова чітка будова пізнання обов’язків людства перед законами природи, що йде в контексті думок філософів минулого:

⁵⁰³Словник іншомовних слів. – К.: Головна редакція УРЕ, 1974. – С. 706.

⁵⁰⁴Шиллер Ф. Собр. соч. в семи томах. – М.: Изд. худ. лит., 1957. – Т. 6. – С. 362.

⁵⁰⁵Руданський С. Твори в трьох томах./ Переклад “Іліади”. – К.: Наукова думка, 1973. – Т. 3. – С. 407.

“Кто только копирует эту всеобщую конструкцию, только из нее выбирает для себя, кто не в себе самом и не из себя самого строит собственный домик, чтобы иметь жилище с крышей и стенами, где он бы совсем у себя, где он каждый камень если не сделал совершенно заново, то все же положил куда следует, повертел в руках, – тот является начетчиком, тот не жил и не трудился самостоятельно”.⁵⁰⁶ В той же час, приступаючи щоразу до вивчення природи, приходилося твердо дотримуватися правила, яке вимагає утримання від сліпого наслідування природи, щоразу повертатися до її простоти, правди та повноти.

Багаторічне заняття бджільництвом не зробило мене практичним ефективним пасічником, але дало поштовх проникнути в глибину життєдіяльності медоносних бджіл. До їхньої компанії в процесі дослідження вдалося підключити дивовижний світ лісових мурашок. У результаті палітра багатогранності медоносних бджіл заграла безліччю своїх теоретичних і практичних променях, віддзеркалюючи життєдіяльність людського суспільства. Виникла нагальна потреба дослідити і показати, що людська популяція мовби похідна, а якщо і не похідна, то існує безмежна схожість та ідентичність від популяції медоносних бджіл та мурашок. Перенесення подібної схожості життєдіяльності медоносних бджіл і мурашок на людське суспільство рівнозначне поставити п'єсу драматурга на сцені і написати до неї музику. В тексті будуть повтори, але вони особливі – повтор із медоносних бджіл, мурашок, нове в людському суспільстві і навпаки.

Дослідження всіх сторін людської сутності, які висвітлені в праці, мають лише одну мету, а саме показати, що людина зобов'язана поглиблювати пізнання і знати набагато більше про себе і оточуючу природу, а також мати світоглядне уявлення в цілому. Адже з біблейських часів мораль не поліпшуються, а навпаки погіршуються. Людство звикло з своїм бездумним і крихким існуванням, а тому поглянути на тваринний і рослинний світ, частиною якого є людина, пізнати глибше себе і порівняти свої дії з цим світом, може дати новий імпульс пізнання людської цивілізації.

*Коли минулих літ природу розумом осягнемо,
Ми передбачимо і хід подій майбутніх,
Які мов із зернятк проростатимуть щомиті.
Поява ж їх нестиме невідоме для народу,
Ходу подій продовжує його величність Час
І непорушність вічного закону
Закличе зустрічати мужньо неминучість.*

У своєму дослідженні була дотримана ідея, яку висловив ще Б. Паскаль, що небезпечно нагадувати людині про її схожість із тваринами, не показуючи їй велич проти них, але небезпечно і занадто підкреслювати велич людини, не

⁵⁰⁶Гегель. Работы разных лет в двух томах. – М.: Изд-во “Мысль”, 1972. – Т. 1. – С. 64.

нагадуючи про її нищість. У той же час найбільш небезпечним є залишати людину в становищі, коли вона не відає ні про добро, ні про зло, що криється в ній. Тому, для блага людини корисно показувати їй і одне, і інше, як би не прикро це було.

На закінчення хочеться висловити думку про мій скромний вклад у дослідження людини, суспільства й оточуючої природи у нескінченному Всесвіті, пославшись на слова, які написав Монтень: “Могут сказать, что в этой книге я лишь составил букет из чужих цветов, а моя здесь только ленточка, которая связывает их”. Стрічка, якою я намагався зв’язати квіти багатьох, всіх не охопиш, видатних світил науки та філософії за часи можливого простеження розвитку людства, є проекція життєдіяльності окремих особин тваринного світу, в контексті законів природи, на людину та суспільство, під кутом зору взаємозалежної єдності на вищому рівні інтеграції матеріального і нематеріального світу. На мою думку, це найважливіший, якщо не основний, шлях до пізнання людиною самої себе.

***Автор виносить подяку за допомогу і поради в написанні праці:
економістові, випускниці КНЕУ Л.Ф. Піхоті; докторам економічних
наук, професорам КНЕУ А.М. Колоту і А.Г. Савченку.***

Київ

2002–2007 рр.

Для нататок

Для нататок

ЗМІСТ

Слово до читача.....	3
Вступ.....	7
I. Вічна і таємнича природа Всесвіту.....	12
1.1. Цінності Всесвіту – матеріальні?	12
1.2. Єдність живої і неживої природи.....	36
1.3. Закономірність чи випадковість?	48
II. На шляху до пізнання істини	64
2.1. Людина – частина Всесвіту.....	64
2.2. Поява людини – де істина	79
2.3. Особливості людини	92
2.4. Місце і роль людини в ланцюгу природи	121
2.5. Людина в інформаційній системі Всесвіту.....	129
2.6. Прояви людської сутності в особах.....	151
III. Дивовижний світ комах.....	160
3.1. Комахи – загальний погляд	160
3.2. Комахи і зовнішній світ.....	173
3.3. Особливості комах.....	192
IV. Пошук цінностей людського життя	212
4.1. Людина – жива частка природи.....	212
4.2. Походження та розвиток людини і тварини	232
4.3. Людина на планеті Земля.....	255
4.4. Людина і зовнішній світ	271
4.5. Тваринний світ і людське суспільство	286
V. Падіння ілюзій?.....	307
5.1. Особливості чоловічої і жіночої статі	307
5.2. Матріархат і патріархат із погляду історії.....	325
5.3. Понятійні проблеми матріархату та патріархату.....	331
5.4. Втрата надуманих принципів у людському суспільстві.....	341
VI. Проекція законів природи на суспільство	354
6.1. Людина – частина суспільства.....	354
6.2. Природа і побудова громадського суспільства	374
6.3. Природа і регулюючі процеси в суспільстві.....	401
6.4. Суспільство і держава з погляду природи.....	420
Післямова	453

Наукове видання

ПАНАСЮК Броніслав Якович

Людина, природа і Всесвіт

/Розгадки таємниць/

Монографія

В авторській редакції
Коректор – Д.О. Мохно
Комп'ютерна верстка та макетування – О.В. Присівок

Видавець ПАРАПАН

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єкта видавничої справи ДК № 922 від 22.05.2002 р.

Довідки щодо придбання сучасних
філософських видань вітчизняних авторів
(підручники, навчальні посібники, монографії)
за тел. (044) 238–65–23

04070, м. Київ, вул. Фролівська, 1/6 (ст. м. “Контрактова площа”)

Підписано до друку ____ .04.2008 р.
Формат 60x84/16. Друк офсет. Папір офсет.
Гарнітура Times. Умов. друк. арк. 26,74.
Обл.-вид. арк. 33,01. Тираж ____ пр.
Зам. № _____.

Віддруковано в ТОВ “Видавництво “Аспект-Поліграф”
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи
серія ДК № 1115, від 12.11.2002 р.

16600, Чернігівська обл., м. Ніжин, вул. Шевченка, 109 а,
факс: (04631) 3-11-08, тел. (04631) 3-18-03,
e-mail: aspekt@uacity.com